

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 63

**ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΟΜΙΛΙΑΙ Α' - ΙΒ'
(ΚΕΦ. 1 - 3)**

Εισαγωγή
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Γ. ΤΣΑΚΩΝΑ
Υφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Μετάφρασις - Σχόλια
ΚΥΡΙΑΚΟΥ Γ. ΡΟΥΜΠΗ
θεολόγου - φιλολόγου

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	Σελ.
ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ	21 - 259
Ὁμιλία Α' (προοίμιον)	21 (263)*
Ὁμιλία Β' (Ματθ. α', 1)	40 (277)
Ὁμιλία Γ' (Ματθ. α', 1-16)	57 (288)
Ὁμιλία Δ' (Ματθ. α', 17-21)	72 (300)
Ὁμιλία Ε' (Ματθ. α', 22-25)	109 (322)
Ὁμιλία ΣΤ' (Ματθ. β', 1-8)	125 (333)
Ὁμιλία Ζ' (Ματθ. β', 4-10)	150 (348)
Ὁμιλία Η' (Ματθ. β', 11-15)	171 (369)
Ὁμιλία Θ' (Ματθ. β', 16-23)	187 (372)
Ὁμιλία Ι' (Ματθ. γ', 1-6)	205 (385)
Ὁμιλία ΙΑ' (Ματθ. γ', 7-12)	225 (398)
Ὁμιλία ΙΒ' (Ματθ. γ', 13-17)	246 (414)
ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΡΙΜΕΝΟΝ	263 - 428

* Οἱ ἐντός παρενθέσεων ἀριθμοὶ εἶναι οἱ ἀντίστοιχοι τῶν σελίδων τοῦ ἀρχαίου κριμένου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΤΑ ΕΙΣ ΤΗΝ Κ.Δ. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Εὐρὺ καὶ πολυσχιδὲς εἶναι τὸ ἐρμηνευτικὸν ἔργον τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, τόσοι εἰς τὴν Η. Διαθήκην ὅσον καὶ εἰς τὴν Κ. Διαθήκην. Ὁ ἱερὸς οὗτος πατὴρ διὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν βαθείας γνώσεως τῶν Ἁγίων Γραφῶν, τῆς εὐχλωπείας καὶ τῆς θαυματουργοῦ πίστεως πρὸς τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν κατέστη, κατὰ τὴν γλῶσσαν τῶν ἐγκυροτέρων μελετητῶν του, ὁ γονιμώτατος, ὁ γλαφυρώτατος καὶ ὁ πολυμερέστατος τῶν ρητόρων τῆς Ἐκκλησίας, ἀπέραντος καὶ ἀνεξάντητος διαμορφωτὴς τοῦ χριστιανικοῦ ἥθους. Εὐθέως γνώσεως τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας καὶ τῶν ἀπασχολούντων τὴν ἐποχὴν του προβλημάτων προσέδωκεν εἰς τὸ ἐρμηνευτικὸν του ἔργον ἡθικοκανονικὴν χροὶν τῇ δοθείσῃ τῆς γραμματικο-ἱστορικῆς μεθόδου ἐρμηνείας, τὴν ὁποίαν ὁ ἱερὸς πατὴρ πιστῶς ἀκολούθει, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἀγιοπνευματικῆς σχολῆς. Βασικὴ ἐπιδιώξις τοῦ Χρυσοστόμου ἦτο ἡ διὰ τῆς ἐρμηνείας τῶν Ἁγίων Γραφῶν κατανόησις τοῦ μεγαλείου τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως καὶ ἡ σημασία αὐτῆς διὰ τὸν ἄνθρωπον, προκειμένου οὗτος νὰ καταστή εὐδαίμων τοῦ Θεοῦ καὶ οὐρανοπολίτης.

Αἱ ἐρμηνευστικαὶ τῶν βιβλίων τῆς Κ.Δ. ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου γίνονται ὑπὸ μορφῇ ὁμιλιῶν, ἐκτὸς τῆς πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῆς, ἥτις ἐρμηνεύεται στίχον πρὸς στίχον καὶ ἔχει τὴν μορφὴν αὐστηρῶς ἐρμηνευτικοῦ ὑπομνήματος. Αἱ ἐρμηνευτικαὶ δὲ ὁμιλίαι αὗται ἀνέρχονται εἰς 489, εἰς τὰς ὁποίας περιλαμβάνονται καὶ 7 ὁμιλίαι εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ πλουτοῦ καὶ τοῦ πτωχοῦ τοῦ Λουκᾶ 16, 19-31, τοῦ μόνου τμήματος ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου τοῦ ἐρμηνευμένου ὑπὸ τοῦ Χρυσοστόμου¹.

1. P.G. 48, 963-1054. Αἱ ὁμιλίαι αὗται ἐξεδόθησαν εἰς τοὺς 14ον καὶ 15ον τόμους τῆς παλαιᾶς σειρᾶς «ΠΑΝΤΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ».

Ἐκ τῶν διδίων τῆς Κ.Δ. ὁ ἱερός Χρυσόστομος δὲν ἠμφίνευσε τὰ Εὐαγγέλια κατὰ Μάρκον καὶ κατὰ Λουκᾶν — ἐκτός τοῦ ἀνωτέρου μνημονευομένου τμήματος — τὰς Καθολικὰς ἐπιστολάς καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν τοῦ Ἰωάννου. Διὰ δὲ τὰ λοιπὰ διδία τῆς Κ.Δ. αἱ 489 ὁμιλίες κατατάσσονται ὡς ἑξῆς:

- 1) Εἰς τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον 90 ὁμιλίες, ἐκφωνηθεῖσαι ἐν Ἀντιοχείᾳ πιθανόντα τῷ 390¹.
- 2) Εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον 88 ὁμιλίες, ἐκφωνηθεῖσαι περὶ τὸ 391 ἐν Ἀντιοχείᾳ².
- 3) Εἰς τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων 55 ὁμιλίες, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὸ μόνον πλήρες ὑπόμνημα εἰς τὸ ἐν λόγῳ διδίον, τὸ ὅποτον ὑπόμνημα σώζεται ἐκ τῶν 10 πρώτων μ.Χ. αἰώνων, καὶ ἐκφωνήθησαν τῷ 400 κατὰ τὸ 3ον ἔτος τῆς ἐν Κωνσταντίνῳ παραμονῆς τοῦ Χρυσοστόμου, ὡς θεσπίσθαι ὁ Ἰσίδωρος³. Ἐκτός τῶν ἀνωτέρω ὁμιλιῶν ὑπάρχουν ἄλλαι 8 ὁμιλίες τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸ διδίον τῶν Πράξεων, ἐξ ὧν 4 ἀναφέρονται εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Πράξεων⁴ καὶ 4 εἰς τὴν ἀλλαγὴν τῶν ὀνομάτων εἰς τὴν περιπτωσὶν τοῦ Παύλου καὶ ἑλλίων προσώπων τῆς Βίβλου⁵. Αἱ ἐν λόγῳ 8 ὁμιλίες ἐκφωνήθησαν ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν Πασχαλίαν περιόδον τοῦ 388.
- 4) Εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολὴν 32 ὁμιλίες αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὸ ἐπιφανέστερον ὑπόμνημα πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς ἐν λόγῳ ἐπιστολῆς καὶ τὴν ἀραιωτέραν ἐξ ἑλλίων τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου⁶. Ἐκφωνήθησαν δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ πιθανόντα κατὰ τὴν περίοδον μεταξὺ 381-393 καὶ μετὰ τὴν ἐκκλησίαν τὴν εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον ὑπαρμένην τοῦ Χρυσοστόμου.

2. P.G. τόμος 37 - 58.

3. P.G. 59, 29 - 442.

4. P.G. 60, 13 - 384.

5. P.G. 61, 65 - 112. Ἐξεδόθησαν εἰς τὴν 380ν τόμον τῆς σειράς «Α.Α.Π.».

6. P.G. 61, 111 - 136. Καὶ αὐτὰ αἱ ὁμιλίες ἐξεδόθησαν εἰς τὸν 380ν τόμον τῆς σειράς «Α.Α.Π.».

7. P.G. 61, 591 - 602.

- 5) Εἰς τὴν Α' πρὸς Κορινθίους 44 ὁμιλίες⁷ καὶ εἰς τὴν Β' πρὸς Κορινθίους 30 ὁμιλίες⁸, αἱ ὁποῖαι ὁμοῦ ἀποτελοῦν τὰ ἀραιώτερα δείγματα τῆς σαφέστερας καὶ διδασκαλικῆς τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ἐκφωνήθησαν ἐν Ἀντιοχείᾳ εἰς χρόνον, μὴ δυνατόν νὰ ὁρισθῇ ἐγγύτερον. Πάντως μετὰ τὴν ἐκφωνήσασα εἰς τὰ κατὰ Μάρκον καὶ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλια.

Ἐκτός τῶν ὁμιλιῶν τούτων ὁ ἱερός πατὴρ ἔγραψε τρεῖς λόγους εἰς τὸ Α' Κορ. 7, 1⁹ καὶ τρεῖς λόγους εἰς τὸ Β' Κορ. 4, 13¹⁰ καὶ ἕνα λόγον εἰς τὸ Α' Κορ. 15, 28. Τὰ ἑλληνικὰ κείμενα τοῦ τελευταίου τούτου λόγου ἐξημμοιοῦθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Haislachner τῷ 1907.

- 6) Ὑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολὴν¹¹, συντεθὲν μετὰ τὰς ὁμιλίας ἐπὶ τῶν δύο πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ.
- 7) Εἰς τὴν πρὸς Ἑφεσίους 24 ὁμιλίαι¹², γραφεῖσαι ἐν Ἀντιοχείᾳ.
- 8) Εἰς τὴν πρὸς Φίλιππησίους 15 ὁμιλίαι, γραφεῖσαι ἐν Κωνσταντινουπόλει¹³.
- 9) Εἰς τὴν πρὸς Κολοσσαεῖς 12 ὁμιλίαι¹⁴, ἐκφωνηθεῖσαι ὁμοῦ τῶν ἐν Κωνσταντίνῳ καὶ περὶ τὸ 399, διότι ἐν αὐτοῖς ὁ Χρυσόστομος ὑπαρμόσκει τὴν πῶσιν τοῦ Εὐτροπίου, ἐπισυνάσαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦ αὐτοῦ ἔτους.
- 10) Εἰς τὴν Α' πρὸς Θεσσαλονικεῖς 11 ὁμιλίαι¹⁵ καὶ εἰς τὴν Β' πρὸς Θεσσαλονικεῖς 5 ὁμιλίαι¹⁶, αἱ ὁποῖαι ὁμοῦ ἀνήκουν

8. P.G. 61, 9 - 242.

9. P.G. 61, 341 - 510.

10. P.G. 61, 207 - 242. Ἐξεδόθησαν εἰς τὸν 380ν τόμον τῆς σειράς «Α.Α.Π.».

11. P.G. 61, 271 - 302. Ἐξεδόθησαν εἰς τὸν 380ν τόμον τῆς σειράς «Α.Α.Π.».

12. P.G. 61, 611 - 692.

13. P.G. 62, 9 - 176.

14. P.G. 62, 117 - 204.

15. P.G. 62, 299 - 392.

16. P.G. 62, 391 - 458.

17. P.G. 62, 487 - 506.

εις τὴν περίοδον τῆς ἐν Κων/πόλει παραμονῆς τοῦ Χρυσοστόμου.

- 11) Εἰς τὴν Α' πρὸς Τιμόθεον 18 ὁμιλίαι¹⁸ καὶ εἰς τὴν Β' πρὸς Τιμόθεον 10 ὁμιλίαι¹⁹, αἱ ὁποῖαι ἀπασαι φαίνεται νὰ ἐγράφησαν ἐν Ἀντιοχείᾳ, διότι, ἐνθ' ἐπανειλημμένως ὁμιλεῖ ὁ ἱερός πατὴρ περὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ αξιώματος τοῦ Τιμοθέου, σὺνδερὸν μάλιστα ποιεῖται περὶ τοῦ αὐτοῦ του ὡς ἐπισκόπου καὶ συγχρόνως ὁμιλεῖ περὶ τῶν πολλῶν ἁρτημάτων τῶν ζώντων περὶ τῆς Ἀντιοχείας, τῶν τῶν καὶ ἐργαζομένων τὴν ἀκαταγὰν πειθαρχίαν καὶ τὴν παραδειγματικὴν ἀφοσίωσιν αὐτῶν.
- 12) Εἰς τὴν πρὸς Γάτον ἐπιστολὴν 6 ὁμιλίαι²⁰, αἱ ὁποῖαι ἐπίσης πρέπει νὰ τοποθετηθοῦν ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐκ λόγων ἐσωτερικῶν αὐτῶν τούτων τῶν ὁμιλιῶν.
- 13) Εἰς τὴν πρὸς Φιλόμονα 3 ὁμιλίαι²¹, αἱ ὁποῖαι ἐγράφησαν κατὰ τὸν αὐτὸν πρὸς τὰς ὁμιλίαις ἐπὶ τῶν ποιμαντικῶν ἐπιστολῶν χρόνον.
- 14) Εἰς τὴν πρὸς Ἐδράβου 34 ὁμιλίαι²², συντεθέσαι κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς ἐν Κων/πόλει παραμονῆς τοῦ Χρυσοστόμου, ὡς ἐπισκόπου, ἡ τῇ 403/404, διότι εἰς τὸν πῦλον αὐτῶν ἀναγράφεται, ὅτι αὐτοὶ ἐδημοσιεύθησαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ ἐστανωγραφημένης σημειώσεως ὑπὸ Κωνσταντίνου, ἱερέως ἐν Ἀντιοχείᾳ.

¹⁸ Ὡς προελέχθη, ὁμιλίαι εἰς τὰς Καθολικὰς ἐπιστολὰς ἐκ μέρους τοῦ Χρυσοστόμου δὲν ὑπάρχουν. Τὰ ἀποσπάσματα εἰς αὐτὰς, ὑπὸ μαρφῶν σειρῶν, τὰ ἐκδοθέντα ὑπὸ τῷ ὀνόματι τοῦ Χρυσοστόμου εἰς: P.G. 65, 1089-1092 ἀποτελοῦν μὲλλον συλλογὴν ἐξ ἄλλων πραγμασιῶν τοῦ Χρυσοστόμου.

Αὐτοὶ εἶναι: αἱ ἐρμηνευτικαὶ ἐργασίαι τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου εἰς τὰ βιβλία τῆς Κ.Δ. αἱ μέχρις ἡμῶν διασωθέντες. Ἐν αὐταῖς ὁ ἱερός πατὴρ διέταται πάντων τῶν ἁμαρτιῶν, ἱστορικῶν,

18. P.G. 62, 591-600.

19. P.G. 62, 591-600.

20. P.G. 62, 604-700.

21. P.G. 62, 701-720.

22. P.G. 63, 2-235.

δογματικῶν, κοινωνικῶν, ἡθικῶν, ἀγγελόλογος πρὸς τὰς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ καμμένων περὶ τὴν ἀποστολὴν, καὶ διὰ λεπτῶν χειρισμῶν καὶ θαθείας εἰς τὸ κείμενον διεκδουλοῦνται συντάγει τὰ πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας χρήσιμα συμπέρασματα.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΟΜΙΛΙΑΣ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Αἱ ἐν συνεχείᾳ τῆς παρουσίας εἰσαγωγικῆς διδιδόμεναι εἰς τὸν παρόντα καὶ εἰς ἀπομένους τόμους 90 ὁμιλίαι τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον ἀποτελοῦν ἀντιστοιχουμένην δεξιὰν τῶν ἐρμηνευτικῶν ἀρχῶν καὶ μεθόδων τοῦ ἱεροῦ πατρός. Ἡ μετάφρασις τῶν ὡς ἄνω ὁμιλιῶν ἐσχηκίθη εἰς τὸ κείμενον τὸ ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Fridericus Field εἰς τρεῖς τόμους εἰς τὴν σειρὰν «Bibliotheca Patrum Ecclesiae Catholicae qui ante Orientis et Occidentis Schisma floruerunt», ἐν Ὁξφόρδῃ 1839, μετὰ διεκδουλοῦν πολλῶν κωδίκων, ὡς ἀναφέρει ὁ ἐκδότης εἰς τὴν ἐκτενὴ εἰσαγωγὴν του.

Αἱ 90 ὁμιλίαι εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον τοῦ Χρυσοστόμου εἶναι τὸ ἀρχαιότερον πλήρες, κρηρυγματικὸν θεῖαιος, ὑπόμνημα εἰς τὸ ἐν λόγῳ Εὐαγγέλιον, τὸ ὅποιον ὑπόμνημα ἔχει διασωθῇ ἐν τῇς περιόδῳ τῶν πατέρων τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας²³. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος, ὃν ὁπαθεῖς τῆς ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείαν τῆς Σχολῆς ἀκολουθουμένης ἐρμηνευτικῆς τῶν ἁγίων Γραφῶν μεθόδου, καὶ ἦν πραγματωποιεῖται κυρίως γρηγορητικῆς, φιλοσοφικῆς καὶ ἱστορικῆς διεκδουλοῦν τῶν καμμένων τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως, ἀπορᾶγει τὴν ἀκαταγὰν ἀλλογορικὴν ἐρμηνείαν καὶ πάσας τὰς ἄλλας ἀκρίβειας, εἰς τὰς ὁποῖας ἐξεδόθησαν ἄλλοι ἐρμηνευταὶ πρὶ καὶ μετὰ τὸν Χρυσόστομον²⁴, καὶ ἐμμένει εἰς τὸ λε-

23. J. Quasten, Patrology, vol. III, Maryland², 1963, σ. 437.

24. Περὶ τούτου λεπτομερέστερον πρὸς Μ. Α. Σιδιόν, Οἱ Τρεῖς Ἱερὰς οἱ ἐρμηνευταὶ τῆς ἁγίας Γραφῆς. Ἐν Ἀθήναις 1963, σ. 45 ἐξ. Ὁμοίως πρὸς Δ. Σ. Νικηλόνου, Πατρολογία. Ἐν Ἀθήναις 1930, σ. 465.

ρὸν κείμενον, ζητῶν νὰ καταστήσῃ αὐτὸ καταγοητὸν εἰς τοὺς ἀ-
νθρώπους τοῦ καὶ νὰ συναγάγῃ πρὸς ὀφέλιμα διὰ τοὺς πιστοὺς συμπε-
ράσματα.

Ἦδη ἐν ἀρχῇ τῶν ἡμερῶν τούτων ὁ ἱερὸς Χριστόστομος ἐξ-
αίρει τὴν ἀποδοκίμησιν καὶ ἀναγκαιότητα τῆς μελέτης τῆς Γρα-
φῆς, θεωρῶν τὴν γραπτὴν παράδοσιν τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως,
ὡς ἀναγκαῖον ὑποκατάστατον, λόγῳ τῆς ἀδυναμίας παντὸς ἀνθρώ-
που νὰ διχθῇ δι' ἑαυτοῦ ἐκείνου ἐκείνου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὴν
χάριν τοῦ Θεοῦ. «Ἐπεὶ μὲν ἡμεῖς μὴδὲ δεῖσθαι τῆς ἀπὸ τῶν γρα-
μμάτων βοηθείας, ἀλλ' οὕτω εἶναι παρήχεται καθαρὸν, ὡς τοῦ
Πνεύματος τὴν χάριν ἀπὸ εἰδῶν γίνεσθαι καὶς ἡμετέρας φυ-
χαίς, καὶ καθάπερ ταῦτα διὰ μέλανος, οὕτω τὰς καρδίας τὰς ἡ-
μετέρας διὰ Πνεύματος ἐγγεγράφει»²⁰.

Τὴν θεῖαν Γραφήν, τὸν φορέα τῆς Ἀποκαλύψεως, θεωρεῖ ἀ-
νυπόστατον καὶ ὑπερέχουσιν ἐναντὶ παντὸς φιλολογικῶς ἢ φιλοσοφι-
κῶς δοκιμίου, κληροδοτηθέντος εἰς ἡμᾶς διὰ τῆς ἀρχαιότητος²¹, ἐπ-
εξηγῶν δὲ συγχρόνως καὶ τοὺς λόγους, δι' οὓς τὰ ἱερὰ βιβλία εἶ-
ναι αἰώνια καὶ ρυθμιζομένη τῆς ἡθικῆς συμπεριφορῆς τῶν ἀνθρώ-
πων, τοιοῦται: «θεῖα γὰρ δύναμις ἦν ἡ πάντα ἐκείνη καὶ κατορ-
θούσα παρὰ πᾶσα»²². Καὶ εἶται: «Τὴν γὰρ γῆν ὀφείναι, πάντα πε-
ρὶ τῶν ἐν οὐρανῷ διεκλόνειν, ἐτέραν ἡμῖν ζωὴν εἰσάγοντες καὶ
θῶν ἄλλον, καὶ πλοῦτον καὶ πένιν, καὶ εὐφροσύνην καὶ θούλην,
καὶ ζωὴν καὶ θάνατον, καὶ κέλευρον καὶ κατάντην, πάντα ἐγγε-
λαγμένα»²³.

Καίτοι θεωρεῖ ὁ ἱερὸς Χριστόστομος ἐνταῦθα καὶ ἀδικίαν
τὴν θεῖαν Ἀποκάλυψιν²⁴, ὡς αὕτη ἐκτίθεσθαι ἐν τῇ παλαιᾷ καὶ
τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, οὐδέως διατάζει νὰ πωλῇ τὴν ἐναντὶ τῆς
Παλαιᾶς Διαθήκης ὑπεροχὴν τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἡ ὑπεροχὴ
δὲ αὕτη τῆς δευτέρας ἐγκρίνεται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Παλαιὰ Δια-
θήκη ἀποτελεῖ μέσον ἐκτελεστικῆς τοῦ Θεοῦ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου
καὶ προετοιμασίαν διὰ τὴν πλήρη ἐν Χριστῷ Ἀποκάλυψιν τοῦ
Θεοῦ, ἐνφ' ἣ Καινῇ Διαθήκῃ εἶναι φορεὺς τοῦ πνευματικοῦ Νό-
μου, ὅστις εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἡμέρας μετὰ τοῦ Θεοῦ κοινωνίας

20. Ὁμιλία Α', 1.

21. Ὁμιλία Α', 8B-18A.

22. Ὁμιλία Α', 9A.

23. Ὁμιλία Α', 9B.

24. Quasten, *op. cit.* σ. 437.

καὶ ἀνθρώπου²⁵. Διὰ τῆς ἐν Χριστῷ Ἀποκαλύψεως ἡ Θεία Χά-
ρις ἐκτελεῖται εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστῶν διὰ Πνεύματος Ἁγίου,
τοῦ δοθέντος εἰς αὐτοὺς καὶ διὰ τοῦ ἔργου τῶν πνευματικῶν καὶ
κηρύκων τῆς χάριτος. «Ὁ γὰρ ἐξ ἑδρῶν κατήσεν στίβας φέρον-
τες λιθίνας ἐπὶ τῶν χειρῶν οἱ ἀπόστολοι, καθάπερ Μωυσὴς ἄλλῃ
τῇ Πνεύμα ἐν τῇ διαβολᾷ περιφέροντες, καὶ θρασυρὸν τινα καὶ
πηγὴν δογμάτων καὶ χειρισμάτων καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν ἡναι-
κίζοντες, οὕτω πανταχοῦ περιήσαν, διδόντες καὶ νόμον γινόμενοι
διὰ τῆς χάριτος ἐμφυχαί»²⁶.

Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἐρμηνεύοντες ὁ ἱερὸς Χριστόστομος καὶ
διὰ τῆς γραμματικο-ἱστορικῆς μεθόδου ἐρμηνεύον τὸ ἱερὸν Εὐ-
αγγέλιον, καταλήγει εἰς τὴν ὅτι αὐτοῦ ἐγκαιμωσμένην καὶ διαρ-
κῆς χρησιμοποιομένην πνευματικὴν²⁷ μέθοδον ἐρμηνεύει, τὴν
ἀποδίδουσαν εἰς τὴν ἔξαρσιν τῶν καρτῶν τῆς χάριτος τοῦ Ἁ-
γίου Πνεύματος, δι' ἣν οἱ πιστοὶ καθίστανται ἄγγελοι ἐπὶ τῆς
γῆς καὶ δύναμις οὐρανοπολίται²⁸. Οὕτως ὁ Χριστόστομος καθίστα-
ται ὁ πνευματικώτερος τῶν ἐρμηνευτῶν τῆς Ἐκκλησίας, ὁ τὴν
πνευματικὴν τοῦ ποιμνίου τοῦ οὐνοῦ ἐν ὑπὲρ πάντα ἄλλον σκο-
πὸν τιθεμένος²⁹.

Ἡ τέτοις ὁμιλίας πρὸς τὴν πνευματικὴν ἢ ἐκκοδομητικὴν ἐρ-
μηνείαν τοῦ Εὐαγγελίου, οὐδέως παρεμποδίζει τὸν Χριστόστομον
εἰς τὸ νὰ διεραυνῇ γραμματικῶς καὶ ἱστορικῶς τὸ ἱερὸν κείμενον.
Οὕτως, ἐν σχέσει πρὸς τὰ Εὐαγγέλια, ἀναζητεῖ τὴν αἰτίαν καὶ

25. Ὁμιλία Α', 9B-9C.

26. Ὁμιλία Α', 8C.

27. Περὶ Ζ. Χ. Ἀγορεύου, Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἐρ-
μηνευταὶ τῶν Ἁγίων Γραφῶν. Ἐν Ἀθήναις 1976, σ. 15, 21-23.

28. Χαρακτηριστικὴ δὲ συγχέει ἡ ἐξήγησις τοῦ παρεχόμενου, ἢ
ἡ Χριστοστομίας διὰ εἰς τὴν θεοῦ Εὐαγγελίου καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν
αὐτοῦ ὁρμήν: «Εὐαγγέλιον δὲ αὐτοῦ τὴν πραγματικὴν εἰσὶν ἐκείνη.
Καὶ γὰρ καὶ δόξατος ἀνίσταται, καὶ ἀμαρτανίων λύσει, καὶ δικαιοσύνην,
καὶ ἀγαθὴν καὶ ἀκαταρτίαν, καὶ ἰσχυρίαν, καὶ ὑπεροχὴν τῶν οφ-
ρανῶν, καὶ συγγένειαν πρὸς τὸν Πάτερ τοῦ Θεοῦ, πᾶσι ἅλλοις ἀπεγγέ-
λονται... τοὺς ἐπὶ γῆς, ἀνθρώπους ἐν οὐρανῷ καὶ πάντα ἀνὰ ἑξῆς ἐγγέ-
λονται... ἀνθρώπους ἀνθρώπων τοὺς ἀγγέλους ἐκείνων, καὶ
τοὺς ἄλλους τοὺς ἄνθρωποις» (Ὁμιλία Α', 1A-B).

29. Περὶ Ἰωάννου Γνωστῆς, Ἡ καὶ θεῶς Χάρις διδασκαλία
Ἰωάννου τοῦ Χριστοστομίου Ἐν Ἀθήναις 1936, σ. 6 ἐξ.

τὸν σκοπὸν αὐτῶν, ἀπαιτεῖ τοῦ προβλήματος τῶν διαφορῶν τῶν Ἑσχατολογίων²⁵ καὶ ἐξαιρεῖ τὰ γεγονότα τῆς ὑπάρξεως τῶν τεσσάρων Ἑσχατολογίων, ὡς μαρτυροῦνται τὴν ἀλήθειαν τῶν γεγονότων, τὴν ὑπ' αὐτὸν ἱστορούμενην.²⁶ Ταυτοῦτα θέματα ἀπασχολοῦν καὶ σήμερον τὴν ἑραυραν.

Ὅθεν, θέματα πρὸς τὰ παρακαλουθήσῃ τὴν κλημάτικον τῆς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ ἐφαρμοζομένης ἐρμηνευτικῆς μεθόδου ἐκ τῶ ἐκδόσεως ἐρμηνευτικῆς καίρεως, ἔχουσιν ὡς ἑξῆς:

- 1) Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τυχάνει ἡ ἀνέγνωσις τοῦ ἱεροῦ κειμένου, προκειμένου ὁ ἀναγνώστης νὰ ἐξοικειωθῇ πρὸς αὐτὸ καὶ νὰ φέρῃ τούτω δικρικῶς εἰς τὴν μνήμην του. Ἡ ἐξοικειώσις πρὸς τὸ κείμενον ἀποτελεῖ βασικὴν προϋπόθεσιν πρὸς κατανόησιν τῶν βαθευτέρων νοημάτων αὐτοῦ καὶ πρὸς ἀνέγνωσιν τῆς διὰ μέσων ἀνθρωπίνων, ὡς εἶναι ἡ γλώσσα καὶ ἡ γραφή, διαμνηστικῶς τῶν αἰώνιων ἀληθειῶν τῆς θείας Ἀποκαλύψεως²⁷.
- 2) Ἐν συνεχείᾳ ἐπιχειρεῖται ἡ γραμματικὴ διασάφεια καὶ ἱστορικὴ τοποθέτησις τῶν λεγομένων. Τὸ στάδιον τοῦτο σκοπὸν ἔχει τὴν λύσιν ὀριζομένων προβλημάτων καὶ τὴν ἐπισήμανσιν τυχόν διαφοροποιήσεων μεταξὺ τῶν ἱερῶν κειμένων καὶ τοῦ ὑπὸ ἐρμηνείαν τοιαύτου²⁸.
- 3) Σκοπὸς τῶν ἀνωτέρω εἶναι ἡ ἐγρήγορις καὶ παρακίνησις τῶν πιστῶν πρὸς τὴν ἰθὺσιν πρᾶξιν καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν βίωσιν, τὴ δόξα ἀναστρέφον τὸ τέλος πάντος ἐρμηνευτικῆς προσπάθειας²⁹. Ἡ ἀναλωθευμένη αὕτη μέθοδος, ἐκινουμένη

25. Ὁμιλία Α', 5Α...

26. Ὁμιλία Α', 5Β... εἰς τὸ ὅτι ἐνὶ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ὁ Θεὸς ὁρᾷ πάντα καὶ γινώσκει πάντα.

27. Ὁμιλία Α', 18Β... ἐπεὶ καὶ μετὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν γεγονότων ἐπιστρεφόμενος τὸν Χριστὸν προσηγορεύμενος τῆς αἰῶνος τῆς αἰῶνος. Ὅσα δὲ εἰρηστικὰ γεγονότα τὸν λόγον, δεόμεθα καὶ παρακαλοῦμεν, ἕκαστος καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἡμεῶν ἀποκαλύπτει, προσηγορεύει τὴν παρακλήσιν τῆς ἰσχυρῆς, ἣν ἐν μέλλουσιν ἐρησίστην ἐν τῇ τῆς αἰῶνος ἀνάστασις προδομοποιήσει, ἡ καὶ πολλὰν ἀποδόξασιν τὴν ἐκείνην ἡμῶν. Καὶ γὰρ τὰ γεγονότα πολλὰ καὶ ἐκείνην ἀποδόξασιν.

28. Ὁμιλία Α', 18Α...

29. Ὁμιλία Α', 18Α...

ἀπὸ τοῦ γράμματος τῆς Γραφῆς, ὁδὸς τῆς θύρας πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ ἀπαγγέλλουσα εἰς τὴν γνώσιν τῆς κατὰ Θεὸν ἀληθείας καὶ εἰς τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ κοινωνίαν, δίδωται νὰ κληθῇ Θεοκινετική ἐρμηνεία, τῆς ὁποίας κείμενοι χρησὶν ὁ ἱερός Χριστοστόμους εἰς πᾶσαν αὐτοῦ ὁμιλίαν³⁰. Ἡ δὲ πρόθεσις αὕτη ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν πρὸς τὰ ἐσωτέρως, ἐκ τῆς γραμματικῆς - ἱστορικῆς ἐρμηνείας πρὸς τὴν πνευματικὴν κατανόησιν καὶ ἡ ἀναγωγή τῶν πιστῶν ἐκ τῆς γνώσεως τῆς κατὰ Θεὸν ἀληθείας πρὸς τὴν κατὰ Θεὸν ζωὴν, κατὰ τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον, ἐπιτελεῖται ἀνευ θορύβου καὶ ταραχῆς, ἀλλὰ μετὰ σιγῆς μυστικῆς: εὐθὺς τὸν μετὰ θορύβου καὶ ταραχῆς εἰσάγει, ἀλλὰ μετὰ σιγῆς μυστικῆς³¹.

Τὴν ἑλπίδα δὲ αὐτὴν ἐρμηνευτικὴν μέθοδον ἐμπλουτίζει ὁ ἱερός Πλάτων διὰ ρητορικῶν σχημάτων, διὰ τοιαύτων τῶν ἀντιθέσεων, διὰ τοῦ γλαφυροῦ ὅρους του, διὰ τῶν λεπτῶν ψυχολογικῶν χειρισμῶν, δι' οὓς χειριζομένη τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν, ἀδύνατον αὐτὴν εἰς ληψόντας σωτηρίας καὶ εἰς τὴν ζωὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ κοινωνίας, καταστὰς αὐτὸς ὁ πνευματικώτερος τῶν ἐρμηνευτῶν. Ἡ ἐρμηνεία διὰ τὸν Χρυσόστομον κέντρα συγχρόνως ἐστὶν ἐκκλησιαστικὴ, δογματικὴ καὶ κοινωνικὴ ὡς οὐκ ἀποδιδόται. Ὅπως ἀπαιτεῖ τῆς εὐκαιρίας, τῆς ὑπὸ τῆς ἐκδόσεως ἐρμηνείας παρεχομένης, ἵνα ἀσχυρήθῃ περὶ τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας³², προσπαθῶν νὰ ἐμπαιδίσῃ αὐτὴ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀναγνόντων καὶ συγχρόνως νὰ στηριχθῇ τὰς αἰρέσεις, αὐτῶν κατωτέρω τὴν Ἐκκλησίαν. Πλείστοι δὲ οὗτοι δογματικαὶ διδασκαλίαι ἐκτίθενται εἰς τὰς ὁμιλίας του εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Ἑσχατολογίον, ὡς ἄλλοι τὰ δόγματα τῆς ἰσότητος τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Θεόν - Πάτέρα, τῆς τελείας ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ Υἱοῦ κατὰ τὴν ἁγίαρχον ἐκπονομένην³³, τῆς θεοπνευστίας τῶν Ἀγίων Γραφῶν³⁴ καὶ ἑτέρας.

30. Ὁμιλία Α', 17Δ...

31. Ὁμιλία Α', 18Α. Παρὰ Ὁμιλία Β', 18-19Β.

32. Περὶ τοῦ Χριστοῦ, ὡς διδασκαλίου τῶν δογμάτων, πρὸς Σπύρ. Γαλατίαν, Ἐνθ. ἄν. σ. 14-20, οὗτοι ἐν ἐκδόσει ἀναγράφονται ἡ ἀπὸ τῶν ἱερῶν Πατέρων καὶ τοῦ μετὰ αὐτὸν χρόνου εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν δογμάτων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας διὰ τῶν Ἀγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

33. Quares, Ἐνθ. ἄν. σ. 437.

34. Ὁμιλία Α', 8Β-9Β.

Εν τῇ ῥήθῃ δογματικῆς διδασκαλίας ὁμιλούμενος ὁ ἱερὸς Πατὴρ ἐπιτίθεται κατὰ τῶν διαφόρων κλίσεων, κλίνας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον στηρίζοντα εἰς παρερμηνείαν χωρίων τῶν τῆς Γραφῆς, τὰ ὅποια εἰς αἰρετικὰ ἐξηγῶνται λαμνομένως πρὸς θεμελίωσιν τῶν δοξασιῶν των. Οὕτως ἐπιτίθεται κατὰ τῶν Μανιχαίων, τῶν Ἀρειανῶν κ.λ., φρονῶν, ὅτι ἡ Γραφή δίδει τὰ ἐρμηνεύονται ὡς τι ἐνιαῖον καὶ ἀκαίρετον⁴⁵.

Ἄλλοιχοι δὲ ἀναφέρεται εἰς ἱστορικά γεγονότα, οὗτοι ἔχοντα πρὸς τὸ ἐρμηνεύμενον τμήμα τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου. Οὐδόλως δὲ παραλείπει ὁ ἀναφερόντις εἰς τὰ κοινωνικά καὶ ἡθικά δεδομένα τῆς εποχῆς του, προκαίμενου καὶ ἐξάρχῃ τῇ κοινωνικῇ καὶ ἡθικῇ ἐπιτείνωσιν τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς ἢ τὴν στηλιτεύσιν τῆς πόσεως φθορᾶς ἀδικίας καὶ εἰλείψεως ἐν τῇ κοινωνικῇ καὶ ἡθικῇ τῶν ἀνθρώπων ζωῇ. Οὕτω, πολλὰκις ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀσκητικὸν ἱερώδες, περιγράφει τὴν ζωὴν, τὴν ἀρετήσιν, τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθνη τῶν ἐποχῶν⁴⁶, καὶ εἰς τὰς ἀρετὰς τῆς διατηρήσεως τῆς ἀγάπης καὶ τῆς δικαιοσύνης, ὡς καρπῶν τῆς νέας ἐν Χριστῷ κοινωνίας⁴⁷.

Εἶναι, τῇ ὁντι, ἀδύνατον, νὰ ἀναλύσῃ τις ἐν μίᾳ συνόψει εἰσεγγυῇ πάντα τὰ θέματα, ἅτινα ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἔχει καὶ ἀναπτύσσει εἰς τὰς 90 ὁμιλίαις τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου. Μόνον ἡ μετὰ προσοχῆς μελέτη αὐτῶν εὐνοῦται νὰ δεδακίωσιν τὸν ἀναγνώστην περὶ τοῦ ἐρμηνευτικοῦ πλούτου, τὸν ὅποτον ἐκκληροδότησεν ὁ ἱερὸς Πατὴρ εἰς τὰς ἐκείστοτε στρεφὰς τῶν πασῶν διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ νὰ δικαιώσῃ τὴν περὶ τοῦ Χρυσόστομου ἐποφὴν πάντων τῶν μεταγενέων αἰσῶν, ὡς τοῦ γλαυφυρότερου, πολυμνηστέρου καὶ πνευματικότερου τῶν πατέρων ἐρμηνευτῶν, εἰς τὸν ὅποιον πρέπει νὰ προσφύγουν μετὰ πάθου πάντες οἱ παθοῦντες τὴν ἐν Χριστῷ οικοδομήν καὶ οἱ ἐντυφλῶντες εἰς τὴν αἰωνίαν καὶ ἀνάλωτον κληρονομίαν τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἐν οἷς εἰσέχουσιν κατέχευε θέσιν ὁ Χρυσόστομος.

Β. Γ. ΤΕΑΚΩΝΑΣ

Υφηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

45. Οὐδόλως, ἐνθ. ἀν. σ. 487.

46. Ὁμιλίαι: 58^α καὶ 59^α.

47. Ὁμιλίαι: ME^α, καὶ NB^α.

**ΤΟΥ ΕΝ ΑΠΟΛΕ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ**

**ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ**

ΟΜΙΛΙΑ Α'

1* Ἐπρεπε νὰ μὴ χρειάζομεθα καθόλου τὴν βοήθειαν τῶν γραμμάτων, ἀλλὰ νὰ παρουσιάζομεν τόσον καθαρὰν ζωὴν, ὥστε ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος νὰ ἀποτυπώνεται εἰς τὰς ψυχὰς μας ἀντὶ τῶν διδλίων καὶ, Β' ἅπως ἀκριβῶς αὐτὰ μὲ τὸ μελάνι, ἔτσι καὶ αἱ καρδίαι μας μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα νὰ ἔχουν γραφῇ. Ἐπειδὴ, ὅμως, ἀπεμακρύνομεν ἀπὸ κοντὰ μας αὐτὸ τὸ χάρισμα, ἔλατε, ἄς δεχθῶμεν μὲ χαρὰν ἔστω καὶ τὸν δευτέρον τρόπον ἐπικοινωνίας μὲ τὸν Θεόν. Τὸ ὅτι, βέβαια, ὁ πρῶτος τρόπος ἦτο ἀνώτερος, τὸ κατέστησε φανερόν καὶ μὲ δσα εἶπε καὶ μὲ δσα ἔπραξεν ὁ Θεός. **2** Πραγματικῶς, μὲ τὸν Νῶε, μὲ τὸν Ἀβραάμ καὶ τοὺς ἀπογόνους του, μὲ τὸν Ἰωὺ καὶ τὸν Μωϋσῆ δὲν συνωμίζει διὰ μέσου τῶν θελίων, ἀλλ' ὁ ἴδιος αὐτοπρασιώπως, ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ὅτι ἡ ψυχὴ τῶν ἦτο καθαρὰ. Ὅταν ὅμως ἐβυθίσθῃ εἰς τὴν ἁμαρτίαν ὅλος γαικῶς ὁ Ἑβραϊκὸς λαός, τότε λοιπὸν ἐχρηιάσθησαν γράμματα καὶ πλάκες καὶ ἡ δι' αὐτῶν παρεχόμενη ὑπενθύμισις. Καὶ θὰ ἠμποροῦσε κανεὶς νὰ ἴδῃ ὅτι αὐτὸ δὲν συνέβη μόνον εἰς τοὺς Ἁγίους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς Ἁγίους τῆς Καινῆς. Ὁ Θεός, δηλαδή, δὲν παρέδωσε τίποτε γραπτὸν εἰς τοὺς ἀποστόλους, ἀλλὰ, ἀντὶ τῶν θελίων, ὑπεσχέθη ὅτι θὰ χορηγήσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. **3** Ἐ-

* Οἱ ἀπὸ τῆς καταγράφου συνεχόμενοι ἀριθμοὶ (έννοιαι) **1. 32.**

23... παρεπέμπον εἰς τὰ ἀντιστοιχῶς τῷ ἡμῶν τμήματι τοῦ ἀρχαίου κειμένου. Τὰ δὲ **B. C. D.** ἀποσπῶσι ὑποβιβάζοντες τὸν ἐπιμέμον ὁρισμόν.

κεῖνος (ὁ Παράκλητος)», λέγα, «θὰ σὺς ὑπενθυμίση ὅλα»¹. Καὶ διὰ τὴν καταλάβειν ὅτι αὐτὸ εἶναι πολὺ ἀνώτερον, ἀκουσε τί λέγα διὰ μέσου τοῦ προφήτου. Θὰ συνάψω διαθήκην μαζί σας νέαν, ὡς βίδων νόμους εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ θὰ τοὺς γράψω εἰς τὰς καρδίας των² καὶ ὅλοι θὰ διδάσκωνται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸν Θεόν³. Καὶ ὁ Παῦλος ἐπιθυμῶν νὰ τοιῶσιν τὴν ὑπεροχὴν αὐτῶν (τῆς ἀμέσου μετὰ τὸν Θεὸν ἐπικοινωνίας) ἔλεγεν ὅτι ἔχει παραλάβει νόμον «ὅχι εἰς λίθινας πλάκας, ἀλλὰ εἰς πλάκας σαρκίνων καρδιῶν»⁴.

Ὅταν, ὁμως, μετὰ τὴν πάροδον μεγάλου χρονικοῦ διαστήματος, ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τὸν Θεόν, ἄλλοι μὲν λόγῳ δογματικῶν διαφορῶν, ἄλλοι δὲ λόγῳ τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς των καὶ τῶν συνθηκῶν των, τότε πάλιν παρέστη ἡ ἀνάγκη τῆς διὰ μέσου τῶν διδασκάλων παρεχομένης ὑπενθυμίσεως. Σκέψου, λοιπὸν, πόσον μεγάλο κακὸν εἶναι αὐτὸ, τὸ ὅτι δηλαδὴ, ἐνῷ εἰχομεν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ζῶμεν τόσον καθαρὸν βίον, ὥστε νὰ μὴ χρειάζωμεθα καθόλου τὰ διδάλια, ἀλλ' ἀντ' αὐτῶν νὰ προσφέρωμεν τὰς καρδίας μας εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τώρα, ὅτι ἐπειδὴ ἐχάσαμεν τὴν τιμὴν αὐτὴν καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὸ σημεῖον νὰ ἔχωμεν τὴν ἀνάγκην αὐτῶν, δὲν χρησιμοποιοῦμεν πάλιν ὅσον πρέπει οὐτε τὸ δεῦτερον μέσου θεραπείας. Διότι, ἐὰν ἦτο ὀξείον κατακρίσεως τὸ νὰ χρειασθῶμεν τὰ διδάλια καὶ νὰ μὴ προσελκύωμεν ἀπ' εὐθείας τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, προσπάθησε νὰ ἀντιληφθῇ πόσον μεγάλη κατηγορία εἶναι τὸ νὰ μὴ προθυμοποιούμεθα, ὅτερον ἀπὸ τὴν θοήθειαν αὐτῆν, νὰ ἐπωφεληθῶμεν, ἀλλὰ νὰ περιφρονῶμεν τὰς Γραφάς, μετὰ τὴν ἰδέαν ὅτι πρόκειται περὶ τυχαίων καὶ ἀνωφελῶν συγγραμμάτων, ὥστε νὰ προκαλῶμεν μεγαλύτερον τιμωρίαν εἰς τοὺς ἑαυτοὺς μας. Διὰ τὴν μὴ συμθεῖν αὐτὰ, ὡς προσέχωμεν μετὰ ἀκριθείαν εἰς ὅσα ἔχουν γραφῇ, καὶ ὡς προσπαθήσωμεν νὰ ἀντιληφθῶμεν μετὰ τοιοῦτον τρόπον ἐδδ-

1. Ἰωάν. 14, 26

2. Πρὸς Ἰω. 38, 33

3. Πρὸς Ἑβρ. 84, 14

4. 1^η Κορινθ. 3, 8

θη ὁ παλαιὸς νόμος⁵ καὶ μετὰ τοιοῦτον ἡ Καινὴ Διαθήκη.

Πῶς παρεδόθη, λοιπὸν, τότε ὁ νόμος ἐκεῖνος; Καὶ πότε καὶ εἰς ποῖον μέρος ἐδόθη; Εἰς τὴν ἔρημον, θέβοια, μετὰ τὴν ὁλοκληρωτικὴν καταστροφὴν τῶν Αἰγυπτίων, καὶ συγκεκριμένως εἰς τὸ ὄρος Σινὰ, καθ' ὃν χρόνον καπνὸς καὶ φλόγες ἀνέβαιναν ἀπὸ τὸ ὄρος, ἡ σάλπιγξ ἤχουσε, ὄρονται καὶ ἀστραπαὶ ἤκούοντο, ὁ δὲ Μωϋσῆς εἰσῆρχετο εἰς αὐτὸ τὸ σκοτάδι⁶.

Δὲν συνέβη ὁμως τὸ ἴδιον κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς Καινῆς Διαθήκης. Δηλαδὴ, αὐτὴ δὲν ἐδόθη οὐτε εἰς τὴν ἔρημον οὐτε εἰς τὸ ὄρος οὐτε συνωδεύετο ἀπὸ καπνῶν καὶ σκοταδίων οὐτε ἀπὸ ὀμίχλης καὶ καταγίγδα, ἀλλὰ, τὴν ὥρα ποὺ ἤρχιζεν ἡ ἡμέρα, μέσα εἰς τὸ σπῆτι, ἐνώπιον ὁλῶν (τῶν ἀποστόλων) ἔλαβον χώραν τὰ πάντα μετὰ μεγάλην ἡσυχίαν. Τοῦτο συνέβη, διότι οἱ ἀκαλλιέργητοι πνευματικῶς καὶ δυσπειθεῖς εἶχαν ἀνάγκην ἀπὸ αἰσθητὰ φαινόμενα, ὅπως εἶναι ἡ ἔρημος, τὸ ὄρος, ὁ καπνὸς, ὁ ἤχος τῆς σάλπιγγος καὶ ὅλα τὰ παρόμοια γεγονότα, ἐνῷ οἱ εὐγενέστεροι καὶ εὐπειθεῖς, ποὺ ἔχουν ὑπερπηθήσει τὴν ἐννοίαν τῶν σωμάτων, δὲν χρειάζονται τίποτε ἀπὸ αὐτὰ. Τὸ ὅτι θέβοια καὶ εἰς αὐτοὺς ἠκούσθη θόρυβος, τοῦτο δὲν συνέβη διὰ τοὺς ἀποστόλους, ἀλλὰ διὰ τοὺς περειαυρισμένους ἐκεῖ πλησίον Ἰουδαίους, χάριν τῶν ὁποίων ἐφάνησαν ἐπίσης καὶ αἱ γλώσσαι τοῦ πυρός. Διότι, ἔφου καὶ ὕτερα ἀπὸ τὸ θαυμαστὸν αὐτὸ γεγονός ὑπεστήριζον ὅτι καὶ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶναι γεμῆται ἀπὸ δυνατό κράσι⁷, πολὺ περισσότερον θὰ ἰσχυρίζοντο τὰ ἴδια, ἐὰν δὲν εἶχαν ἤδη τίποτε ἐπὶ αὐτὰ. Καὶ κατὰ μὲν τὴν σύναψιν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τότε κατήλθεν ὁ Θεός, ὅταν ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὄρος ὁ Μωϋσῆς, ἐνῷ εἰς τὴν Καινὴν, τότε κατέρχεται τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὅταν πλέον ἡ ἰδικὴ μας ἀνθρωπίνῃ φύσει εἰς τὸν οὐρανὸν ἢ μέλλον εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἀνυψώθη. Ἐὰν δὲ τὸ Πνεῦμα ἦτο κατώτερον, δὲν θὰ ἦσαν σπουδαιότερα καὶ ἔξια μεγαλύτερου θαύματος, τὰ ὅσα συνέβησαν. Ὁ καὶ ἀραγματικά, αἱ πλάκες αὐταὶ εἶναι κατὰ πολὺ ἀνώ-

5. Πρὸς Ἑβρ. 10, 1 ἔξ.

6. Πρὸς 2, 12

πρὸς ἐκείνων καὶ τὰ κατὰ νόμους λαμπρότερα. Οἱ ἀπόστολοι δὲν κατήλθον ἀπὸ κάποιο βροσ κρατούντες λίθινας πλάκας εἰς τὰ χέρια των, ὅπως ὁ Μωϋσῆς, ἀλλὰ ἔχοντες εἰς τὴν ψυχὴν των τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ ἀναδύοντες κάποιαν θησαυρὸν καὶ πηγὴν τῶν θαυμάτων καὶ τῶν χαρισμάτων καὶ δῶν τῶν ἀγαθῶν, εἴτι μετέδωκαν εἰς κάθε χώραν, καταστάντες ἐμψυχα διδασκαί καὶ νόμοι μετὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. Ἐν αὐτὸν τὸν τρόπον τοὺς τρισχίλους, ὁμοίως τοὺς πεντακισχιλίους, ποιουσι τὴν προσειλκυσαν τοὺς λαοὺς τῆς οἰκουμένης, ὅπου μετὰ τὴν γλώσσαν των ὡμίλει ὁ Θεὸς πρὸς ἅλους γενικῶς τοὺς προσερχομένους.

Συνεπῶς καὶ ὁ Ματθαῖος, ἀφοῦ ἐνεπλήρθη ἀπὸ τὸν Θεὸν μετὰ Ἅγιον Πνεῦμα, ἔγραψεν, ὅσα ἔγραψεν ἀκριβῶς. Ματθαῖος ὁ τελώνης. Δὲν ἐντρέπομαι νὰ ἀνομάζω αὐτὸν ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμά του. Οὔτε αὐτὸν οὔτε τοὺς ἄλλους. Διότι αὐτὸ κυρίως ἀποδεικνύει καὶ τοῦ Πνεύματος τὴν χάριν καὶ τὴν ἀρετὴν ἐκείνων.

Δίκαια δὲ ὠνόμασε τὸ σύγγραμμά του Εὐαγγέλιον. Διότι, πραγματικῶς, ἦλθε μετὰ αὐτὸ νὰ καταστήσῃ γνωστὸν εἰς ἅλους τοὺς ἀκαρίστους ἔθρους, ποὺ ἐκάθηντο εἰς τὸ πνευματικὸ σκοτάδι, τὴν κατάργησιν τῆς καλῆς, τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν, τὴν δικαιοσύνην, τὸν ἀγιασμόν, τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν υἰοθεσίαν, τὴν κληρονομίαν τῶν οὐρανῶν **Β** καὶ τὴν συγγένειαν μετὰ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Γοῖον γεγονός, λοιπόν, θὰ ἡμποροῦσε νὰ ἐξισωθῇ μετὰ τὰς εὐχαρίστους αὐτὰς ἐξαγγελίας. Ὁ Θεὸς κατεβαίνει εἰς τὴν γῆν καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀνεβαίνει εἰς τὸν οὐρανόν. Τὰ πάντα ἀνεμείχθησαν, δηλαδή, οἱ ἄγγελοι ἐχώρουν μετὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ οἱ ἄνθρωποι ἤρχοντο εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τοὺς ἄγγελους καὶ τὰς ἄλλας ἐπουρανίους δυνάμεις. Καὶ ἦτο δυνατόν νὰ ἰδῇ κανεὶς τελειωμένον τὸν ἀπὸ μακροῦ χρόνου διεξαγόμενον πόλεμον καὶ τὴν συμφιλίωσιν τοῦ Θεοῦ μετὰ τὸ ἴδιόν μας γένος, τὸν διάβολον ἐντροπισσόμενον καὶ τοὺς βαίμονας νὰ τρέπνυνται εἰς φυγὴν, τὸν θάνατον διαλελυμένον, τὸν παράδεισον ἀνοιγόμενον, τὴν κατάρσιν ἐξηφανισμένην, **Γ** τὴν ἁμαρτίαν νὰ χάνεται ἀπὸ τὴν ζωὴν μας, τὴν πλάνην νὰ ἀπομακρύνεται, τὴν ἀλήθειαν νὰ ἐπανέρχεται, τὸν λόγον, ποὺ δίδασκε τὴν πίστιν πρὸς τὸν

Θεόν, νὰ διαδίδεται πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν καὶ νὰ καρποφορῇ, νὰ ἐγκοσμίεσται ἐπὶ τῆς γῆς ἡ οὐράνιος πολιτεία, νὰ ὁμιλοῦν μαζί μας, χωρὶς φόβου, αἱ δυνάμεις τοῦ αἵματος, τοὺς ἄγγελους νὰ ἐπισκέπτονται συχνὰ τὴν γῆν καὶ μεγάλη διὰ τὰ μελλοντικὰ ἀγαθὰ ἐλπίς νὰ ἐπικρατῇ. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ὠνόμασε τὴν ἱστορίαν του Εὐαγγέλιον, ἐπεὶ δέδοικα ἅλα τὰ ἄλλα εἶναι λίξεις μόνον χωρὶς οὐρασιτικὸν περιεχόμενον, ὅπως εἶναι ἐπὶ παραδείγματι ἡ ἀφθονία τοῦ πλοῦτος, τῆς ἐξουσίας τὸ μέγεθος, τὰ πρωτεῖα, αἱ δόξαι, **Δ** αἱ τιμαὶ καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα, κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ἀνθρώπων, θεωροῦνται ἀγαθὰ. Ὅσα ὅμως διακηρύχθησαν ἀπὸ τοὺς ἀληεῖς, θὰ ἡμποροῦσαν νὰ ὀνομασθοῦν κυριολεκτικῶς καὶ ἐπικαιρῶς Εὐαγγέλια, ὅχι μόνον διότι ἀποτελοῦν ἀγαθὰ σταθερὰ καὶ ἀμετακίνητα καὶ ὑπερβαίνον τὴν ἀξίαν μας, ἀλλὰ καὶ διότι μᾶς προσεφέρθησαν δωρεάν μετὰ κάθε εὐκολίαν, διότι, δέδοικα, ἐλάβαμεν, ὅσα ἀκριβῶς ἐλάβαμεν, ὅχι ἐπειδὴ ἐκοτιάσαμεν καὶ ἰδρώσαμεν, ὑπερέραμεν καὶ ἐτελειωρήθημεν, ἀλλ' ἐπειδὴ μόνον μᾶς ἠγάπησεν ὁ Θεός.

Διὰ τοῖον λόγον, ὅμως, ἐνῶ εἶναι τόσοι πολλοὶ οἱ μαθηταί, δύο μόνον ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους καὶ ἄλλοι δύο ἐπίσης ἀπὸ τοὺς ἀκολουθοῦντες αὐτῶν συγγραφῶν; Δηλαδή, ὁ μὲν εἰς (ὁ Λουκάς) ὑπῆρξεν μαθητὴς τοῦ Παύλου· ὁ δὲ ἄλλος (ὁ Μάρκος) μαθητὴς τοῦ Πέτρου καὶ οἱ δύο αὐτοὶ μαζί μετὰ τὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Ματθαῖον συνέγραψαν τὰ Εὐαγγέλια. **Β** Διότι εἰς οὐδεμίαν ἀπὸ τὰς ἐνεργείας τῶν δὲν ἔβησαν ὡς σκοπὸν τὴν ικανοποίησιν τῆς φιλοδοξίας των, ἀλλὰ τὰ πάντα ἐπραγματοῦντο πρὸς κάλυψιν μιᾶς οὐριστομένης ἀνάγκης. Τί λοιπόν; Δὲν ἦτο ἀρκετὸς ἓνας εὐαγγελιστὴς διὰ νὰ τὰ συμπεριλάβῃ ἅλα εἰς τὸ Εὐαγγέλιόν του; Ἀσφαλῶς, ἦτο ἀρκετὸς. Ἀλλ' ὅταν, ἐνῶ οἱ συγγραφεῖς εἶναι τέσσαρες καὶ χωρὶς νὰ συγγράψουν κατὰ τὴν ἰδίαν χρονικὴν περίοδον, οὔτε εἰς τὸν ἴδιον τόπον καὶ ἀκομή χωρὶς νὰ προηγήθῃ συνάντησις καὶ συνεννόησις μεταξύ των, κατορθώνουν νὰ διηγαῖνται τὰ πάντα σὲν ἀπὸ ἑνὸς στόματος, τότε αὕτη ἡ ὁμοιότης εἶναι ἡ πῶς μεγάλη ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας των. Καὶ ὅμως, τὸ ἀντίθετον συνέβη, ἰσχυρίζονται, μερικοὶ, διότι εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἀπιδεικνύεται ὅτι διαφωνοῦν. Ἀλλ' αὕτη ἀκριβῶς ἡ διαφωνία

είναι ἡ μέγιστη ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας των. Διότι, ἐν συμφωνίᾳ εἰς ὅλα μὲ ἀκριβεῖαν C καὶ ἡ συμφωνία των αὐτῇ ἔφθανε μέχρι τοῦ χρόνου, τοῦ τόπου καὶ τῶν λέξεων ἀκόμη, κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους δὲν θὰ ἐπίστευεν, ὅτι ἔγραψαν, ὅσα ἀκριβῶς ἔγραψαν, χωρὶς νὰ βασίζωνται εἰς κάποιαν ἀνθρωπίνην συνθήκην, ποῦ ἀπὸ κοινοῦ συμφωλόγησαν, καθ' ὅσον δὲν εἶναι γινώρισμα εὐκρινείας ἡ τόσον μεγάλη συμφωνία. Τώρα, ὁμοίως, καὶ ἡ παρατηρούμενη φαινομενικὴ διαφωνία εἰς τὰς λεπτομερείας, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπαλλάσσει αὐτοὺς (τοὺς εὐαγγελιστάς) ἀπὸ κάθε υποψίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀποδεικνύει ἐξόχως τὸν τρόπον τῆς συγγραφῆς των. Ἐάν δὲ μὲ διαφορετικὸν τρόπο διηγήθησαν κάτι, ποῦ σχετίζεται μὲ τοὺς χρόνους ἢ τοὺς τόπους τῶν συμβάντων, αὐτὸ καθόλου δὲν παραβλάπτει τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων των. B Καὶ αὐτὰ ὁμοίως, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, θὰ προσπαθῶμεν εἰς τὴν συνέχειαν νὰ ἀποδείξω. Τώρα, εἰς ὅσα ἔχουν λεχθῇ, τὸ ἐξῆς σὺς συνιστῶ νὰ προσέχετε, ὅτι, δηλαδή, εἰς τὰ κεφαλαῖα τῶν ζητημάτων, ποῦ συγκρατοῦν τὴν ζωὴν μας καὶ ἀπαρτίζουν τὸ κήρυγμα, κανεὶς ἀπὸ αὐτοὺς (τοὺς εὐαγγελιστάς) εἰς κανένα σημείον, οὔτε καὶ τὸ ἐλάχιστον, φαίνεται νὰ διαφωνῇ. Ποῖα εἶναι ὁμοίως αὐτά; Τὰ ἀκόλουθα: ὅτι ὁ Θεὸς ἐγένεν ἄνθρωπος, ὅτι ἐθαυματούργησεν, ὅτι ἐσταυρώθη, ὅτι ἐτάφη, ὅτι ἀνέστη, ὅτι ἀνελήθη, ὅτι πρόκειται νὰ κρίνῃ τὸν κόσμον, ὅτι παρέδωκεν ἑντολὰς, ποῦ ἡ τήρησις των ἐξασφαλίζει τὴν σωτηρίαν, ὅτι δὲν εἰσάγει νόμον ἀντιστρατευόμενον εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, ὅτι εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅτι εἶναι Μονογενὴς υἱός, ὅτι εἶναι ἀληθής, ὅτι εἶναι ὁμοούσιος μὲ τὸν Πατέρα καὶ ὅσα ἄλλα θέματα εἶναι παρόμοια. Σχετικῶς λοιπὸν μὲ τὰ ζητήματα αὐτά, θὰ εὐρωμην ὅτι ὑπάρχει μεγάλη συμφωνία μεταξὺ αὐτῶν. Ἐάν πάλιν, καθ' ὃ μέρος ἀφορᾷ εἰς τὰ θαύματα, δὲν τὰ διηγῆθαι ὅλοι ὅλα, ἀλλ' ἄλλος μὲν αὐτό, ἄλλος ἑτέρον, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα νὰ μὴ σοῦ προκαλῇ σύγχυσιν. B Διότι ἐάν ὁ ἕνας τὰ συμπεριελάμβανεν ὅλα, τότε θὰ ἦσαν περιττοὶ οἱ ὑπόλοιποι. Ἀκόμη, ἐάν ὅλοι τὰ διηγοῦντο παρῆλλαγμα καὶ νῆα, ὥστε νὰ διαφωνοῦν μετὰ τῶν, τότε δὲν θὰ ἀνευρίσκετο ἡ ἀπόδειξις τῆς συμφωνίας των. Διὰ ταῦτα παλλὰ τὰ διηγῆθαι ἀπὸ κοινοῦ, ἀλλὰ καὶ ὁ καθένας των περι-

ἔλαβε κάτι τὸ ξεχωριστὸν εἰς τὴν διήγησίν του, ὥστε νὰ μὴ θεωρηθῇ περιττός καὶ εὐκόλα περιφρονηθῇ καὶ ἐπὶ πλέον διὰ νὰ μᾶς δώσῃ ἀπικριδωμένην τὴν ἀπόδειξιν περὶ τῆς ἀληθείας τῶν ὁσων λέγει.

C Ὁ Λουκᾶς λοιπὸν μᾶς ἀναφέρει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἀποφασίζει τὴν συγγραφὴν τοῦ Εὐαγγελίου του. Διὰ νὰ κατέχῃ λέγει «τὴν δεδαιότητα τῶν πραγμάτων ποῦ ἐδιδάχθης». Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι, διὰ τὰ ἐνθυμησάσι συνεχῶς αὐτά, θὰ ἔχῃ τὴν δεδαιότητα καὶ θὰ παραμένης σταθερός. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Ἰωάννην, ὁ ἴδιος ἐβδαια δὲν ἀνέφερε τὴν αἰτίαν, ποῦ τὸν ὤθησεν εἰς τὴν συγγραφὴν τοῦ Εὐαγγελίου του, σύμφωνα ὁμοίως μὲ παλαιὰν μαρτυρίαν, ποῦ μέσω τῶν πατέρων ἔφθασεν εἰς ἡμᾶς, οὔτε καὶ αὐτὸς κατέληξεν χωρὶς λόγων εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς συγγραφῆς, ἀλλὰ, ἐπειδὴ οἱ τρεῖς προηγούμενοι εὐαγγελισταὶ προσεπάθησαν νὰ διηγηθῶν πρό πάντων τὰ εἰς τὴν ἐνανθρωπήσειν τοῦ Κυρίου ἀναφερόμενα γεγονότα καὶ οὐκ ἐνέμενον νὰ ἀποσιωπηθῶν τὰ δόγματα, ποῦ ἀνεφέροντο εἰς τὴν θεότητα Αὐτοῦ, B ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν νὰ συγγράψῃ τὸ Εὐαγγέλιόν του, σὲν νὰ τὸν παρεκίνησεν ὁ Χριστὸς εἰς αὐτό. Ἡ ἀποψὶς δὲ αὐτῇ ἐπιβεβαιούται καὶ ἀπὸ τὴν ἰδίαν τὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ προσοίμιον τοῦ Εὐαγγελίου του. Πραγματικῶς, δὲν ἀρχίζει τὴν διήγησίν του ὁμοίως μὲ τοὺς ὑπολοίπους ἀπὸ τὰ ἐπίγεια, ἀλλ' ἀπὸ τὰ οὐράνια, διὰ τὰ ὅποια καὶ διακαῶς ἐνδιεφέρετο. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ αὐτὸν συνέγραψε καὶ ὁλόκληρον τὸ εἶδλόν του. Εἶναι δὲ ὑψώτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὅχι μόνον εἰς τὸ προσοίμιον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐσάκλῃρον τὸ Εὐαγγέλιον.

Υπάρχει ἐπίσης παράδοσις, ὅτι καὶ ὁ Ματθαῖος συνέγραψε τὸ Εὐαγγέλιόν του εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν, ὅταν, ὅσοι, ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ἐπίστευσαν, τὸν ἐπληροῦσαν καὶ τὸν παρεκάλουν νὰ τοὺς ἀφήσῃ γραμμένα, ὅσα προφορικῶς ἐκήρυξεν.

B Καὶ ὁ Μάρκος εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔπραξε τὸ ἴδιον, ἀκριβῶς, ὅταν τὸν παρεκάλουν οἱ μαθηταὶ του.

Συνεπώς, δι' αὐτὸν τὸν λόγον ὁ μὲν Ματθαῖος, ἐπειδὴ ἔγραφε διὰ λογαριασμὸν τῶν Ἑβραίων δὲν ἐπεδίδωκε τιπότε περισσώτερον νὰ ἀποδείξῃ, παρὰ ὅτι (ὁ Ἰσὺς) κατήγετο ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Δαυὶδ, ἐνῷ ὁ Λουκᾶς, ἐπειδὴ ἀπευθύνετο πρὸς ὅλους γενικῶς τοὺς ἀνθρώπους, ἀδηγεῖ τὴν ἀφήγησιν εἰς παλαιστέρους χρόνους, φθάνων μέχρι τοῦ Ἀδὰμ. Ὁ Ματθαῖος λοιπὸν ἀρχίζει ἀπὸ τὴν γέννησιν, διότι τίποτα δὲν ἱκανοποιεῖ τόσο πολὺ τὸν Ἰουδαῖον, ὅσον ἡ πληροφορία ὅτι ὁ Χριστὸς ἦτο ἀπόγονος τοῦ Ἀβραάμ καὶ τοῦ Δαυὶδ. Ὁ Λουκᾶς ὅμως δὲν ἀρχίζει μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον, ἀλλὰ, ἀφοῦ προηγουμένως παραθέσῃ πολλὰ ἄλλα γεγονότα, τότε προχωρεῖ εἰς τὴν γενεολογίαν.¹

Ὁ ἑπὶ πλέον τὴν ὁμοφωνίαν αὐτῶν θὰ ἀποδείξωμεν καὶ ἀπὸ τὴν μαρτυρίαν ὧν τῶν ἀνθρώπων, πού ἐδέχθησαν τὸ κήρυγμά των, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς ἐχθρούς τῆς ἀληθείας. Πραγματικῶς, ὅσοι ἀπὸ ἐκείνους παρουσάσθησαν πολλοὶ αἵρέσεις, πού ἐπίστευαν ἀντίθετα ἀπὸ ὅτι εἶχε ἐπισήμως κηρυχθῇ. Καὶ μερικαὶ μὲν παρεδέχοντο ὅλα ὅσα εἶχον γραφῇ εἰς τὰ Εὐαγγέλια, ἐνῷ ἄλλαι ἐσχώρισαν ἓνα μέρος ἀπὸ αὐτὰ καὶ τὰ διατηροῦν ἔτι ἀκρωτηριασμένα. Ἐάν ὅμως ὑπῆρχε κάποια σύγκρουσις μεταξὺ τῶν λεχθέντων, τότε καὶ αἱ αἵρέσεις, πού ὑπεστήριζον τὰ ἀντίθετα, δὲν θὰ τὰ ἐδέχοντο ὅλα γενικῶς, ἀλλὰ μόνον τὸ μέρος ἐκεῖνο, πού θὰ ἐφάνετο ὅτι συμφωνεῖ μὲ τὰς ἀποφύεις των. Ὡς ἂν καὶ ἐκεῖναι αἱ αἵρέσεις, πού ἀπεδέχθησαν ἓνα μέρος τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας, δὲν συνεζήτησαν στηρίζοντες εἰς τὸ μέρος αὐτό, διότι καὶ τὰ τμήματα αὐτὰ δὲν ἀπεκρύναν τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ διεκήρυσσαν μεγαλοφωνῶς τὴν συγγένειάν των πρὸς τὸ ὅλον σῶμα τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς, ὅταν ἀπὸ τὴν ἡλεωρὰν ἑνὸς σώματος πάρῃς ἓνα κομμάτι, θὰ εὕρῃς καὶ εἰς τὸ μικρὸν αὐτὸ τμήμα ὅλα τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα ἀπὸ τὰ ὅποια ἀπορτίζεται, τὸ σῶμα εἰς τὸ σύνολόν του δηλαδὴ θὰ εὕρῃς νεῦρα, φλέβας, ὀστά, ὀρητρίδας, αἷμα καὶ, ὅπως θὰ

1. Πρὸς Ματθ. 1. 12.

2. Πρὸς Λουκ. 1. 12.

3. Πρὸς Λουκ. 1. 12. 3. 21 22.

ὑπαρκοῦσε κανεὶς νὰ εἴπῃ, θὰ εἴχῃς ἓνα δείγμα ὁλοκλήρου τοῦ σώματος, ὅταν, προκειμένου περὶ τῶν γραφῶν εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃς εἰς καθὲ τμήμα αὐτῶν διαπιστωμένην καθαρά τὴν συγγένειάν των πρὸς τὸ σύνολον τοῦ Εὐαγγελίου. Εἴαν, ὅμως, ὑπῆρχαν διαφοραί μεταξὺ τῶν εὐαγγελιστῶν, τότε δὲν θὰ ἐγίνοντο πιστευτὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ πλεον ἡ ἰδία ἡ δογματικὴ διδασκαλία θὰ εἶχεν πρὸ πολλοῦ διαλυθῇ. «Διότι, κάθε βασίλειον, τὸ ὅποιον ἐχωρισθῇ εἰς κομμάτια ἐχθρικά, καταλήγει εἰς τὴν ἐρήμωσιν»².

Τώρα, ὅμως, καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἀπαστραπτει ἡ δύναμις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἡ ὅποια ἐπέσει τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐνδιαφέρωνται διὰ τὰ ἀναγκαιότερα καὶ σπουδαιότερα, Β χωρὶς νὰ ἴφιστανται, καίμιναν ζῆμιν ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἀσημαντά.

Δὲν πρέπει, βέβαια νὰ ἐπμείνωμεν πολὺ εἰς τὸ νὰ ἐξακριβώσωμεν τὸ μέρος πού εὕρισκετο ὁ καθὲς εὐαγγελιστής, ὅταν ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιόν του. Τὸ ἐξῆς ὅμως θὰ προσπαθῶ νὰ ἀποδείξω μὲ δὴν τὴν ὁμιλίαν μου, ὅτι δηλαδὴ δὲν ἔγραψεν ὁ ἓνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου. Σὺ, πού ἐπιρρίπτεις εἰς τοὺς εὐαγγελιστάς τὴν κατηγορίαν τῆς διοφυνίας, κάνεις τὸ διον πρᾶγμα, ὅταν νὰ προέτρες, αὐτοὺς νὰ χρησιμοποιοῦν τὰς ἰδίας λέξεις καὶ τοὺς ἰδίους τρόπους ἐκφράσεως. Καὶ δὲν ἀναφέρω ἀκόμη ὅτι, πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς, πού καυχῶνται ὑπερβολικὰ διὰ τὴν ρητορικὴν καὶ φιλοσοφικὴν των ἱκανότητά καὶ ἔγραψαν πολλὰ βιβλία διὰ τὰ ἰδία θέματα, ὅχι μόνον ἀπλῶς διεφώνησαν, ἀλλὰ καὶ ἐχθρῶς ἀμύλησαν ὁ ἓνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου (διότι ἄλλο πρᾶγμα εἶναι, νὰ διατυπώσουν διαφορετικὰς γνώμας καὶ ἄλλα νὰ διαπληκτίζωνται δι' αὐτάς). Δὲν ἐπικαλοῦμαι ὅμως καθόλου τὰς ἀποδείξεις αὐτάς. Ὁ Μακάριος νὰ μὴ μοῦ συμβῇ νὰ συνθέσω τὴν ἀπολογίαὶν στηρίζόμενος εἰς τὴν παραφροσύνην αὐτῶν. Δὲν ἐπιθυμῶ, βέβαια, νὰ παρουσιάσω τὴν ἀλήθειαν ἀπαρρέουσιν ἀπὸ τὸ ψέμμα, θὰ ὑποβάλω, ὅμως, εὐχαρίστως τὰς ἀκολουθοῦσας ἐρωτήσεις. Πῶς ἐγίναν πιστευτὰ τὰ ἐμφανίζοντα διαφωκας; Πῶς ἐπεκράτησαν. Πῶς, ἔν καὶ περιέχον ἀλληλοσυγκρουόμεναις πληροφορίαις, ἀπέδωκαν ἀντικειμενικὸν θαυμασμόν, ὅ

ἔγιναν πιστευτά καὶ διακηρύσσοντο εἰς κάθε σημεῖον τῆς γῆς, βέβαια, ὑπῆρχαν πολλοὶ μάρτυρες τῶν κηρυσσόμενων, ἄλλα συγχρόνως πολλοὶ ἦσαν οἱ ἀντίπαλοι καὶ οἱ πολέμιοι αὐτῶν. Διότι, ἀφοῦ τὰ ἔγραψαν, δὲν τὰ κατέχωσαν εἰς κάποια ἀπόκρυφον γωνίαν, ἀλλὰ τὰ ἠπλώσαν εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ὁμοφύλου τῶν ἀνθρώπων. Ἐπίσης, αὐτὰ ἐδιαβάσαντο ἐκὼς τῶν ἐχθρῶν, ὅπως ἀκριβῶς καὶ σημεῖα συμβαίνει καὶ ἡμῶς, πότε ἀπὸ τὰ λεγόμενα δὲν ἐκαυθάλισαν κανένα. Καὶ πολὺ φυσικὰ. Διότι, ἡ θεία δύναμις ἦτο ἐκείνη ποῦ ἐνεργοῦσε εἰς ὅλα καὶ τὰ ἔφερεν ἐπιτυχῶς εἰς πέρας εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Διότι, ἐάν δὲν συνέβαινεν αὐτό, κατὰ ποῖον τρόπον ὁ τελωνὴς, ὁ ψαρῆς καὶ ὁ ἀγρόμαχος θα ἠρchoλεῖτο συστηματικῶς μετὰ τὰς γυναῖκες αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ, λαπὼν, ὅσα δὲν ἤδυνήθησαν ποτέ, οὔτε οὖν δύναρον, νὰ φαντασθῶν οἱ ἑκάς τῆς Ἐκκλησίας συγγραφεῖς, β' αὐτὰ οἱ εὐαγγελισταὶ τὰ διακηρύσσουσιν μετὰ μεγάλην δευρολογία καὶ γίνονται πιστευτοί. Καὶ, ὅχι μόνον, ὅταν εὐρισκοντο εἰς τὴν ζωὴν ἔκαναν αὐτό, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀπέθανον. Δὲν ἔπληραν, βέβαια, μετὰ τὸ μέρος των δύο ἡ εἰκοσὶν ἀνθρώπους, οὔτε ἑκατὸν ἡ χίλιους ἡ δέκα χιλιάδας, ἀλλὰ πόλεις, ἔθνη, λαοὺς, γῆν, θάλασσαν, τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς βαρβαρικὰς χώρας, τὰ κατοικοῦμενα καὶ ἀκατοίκητα μέρη τῆς γῆς. Καὶ, ὡς πρὸς τὴν γνώσιν πραγμάτων ποῦ κατὰ πολὺ ὑπερέβαλλον τὴν ἰδικήν μας φύσιν. Διότι, ἀφοῦ ἀπέθαναν κάθε φροντίδα διὰ τὰ ἐπίγεια πράγματα, συνέχιστον συνεχῶς διὰ τὰ οὐράνια, διδασκοντές μας μὴν ἄλλην ζωὴν καὶ προτεινοντές ἕνα διαφορετικὸν τρόπον διαδιδάσκουσιν. Ἐπίσης ἤλλαξαν τὸ περιεχόμενον τῶν ἐνωρίων τοῦ πλάστου καὶ τῆς πίττας, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δουλείας τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, τοῦ κόσμου καὶ τῆς πολιτείας. Ὅχι ὅπως ἀκριβῶς ὁ Πλάτων, ποῦ συνέθεσε τὴν κατάγελαντον ἐκείνην πολιτείαν του, καὶ ὁ Ζήνων καὶ ὅποια ἄλλος ἔγραψε πολιτείαν ἢ ἐθέσεισε νόμους. Διότι ὅλοι γενικῶς αὐτοὶ μέσα ἀπὸ τὰ συγγραμμάτια των ἀποδεικνύονται, εἴτε κάποιο πνεῦμα καὶ ἕνας ἀγριὸς δαίμων, ποῦ ἀντιστρατεύεται εἰς τὴν φύσιν μας καὶ εἶναι ἐχθρὸς τῆς ἐγκρατείας καὶ πολέμου τῆς εὐταξίας. **II** Ὅστε νὰ ἀνασταθῶν τὰ πάντα, ἐνέπνευσε τὴν ψυχὴν των. Ἀσφαλῶς, τί ἄλλο ἔμπορεῖ νὰ εἴπῃ κανεὶς, ὅταν παραδίδουν τὰς γυναῖ-

κας κοινὰς εἰς ὅλους, ὀδηγοῦν τὰς παρθένους γυνῆς εἰς τὰς παλαιστράς εἰς θάνατον τῶν ἀνδρῶν, δημιουργοῦν λαβραῖους γάμους, ἀνομιεγνύοντες καὶ ἀναταράσσοντες τὰ πάντα, μετὰ ἀποτέλεσμα νὰ ἀνατρέψουν τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Τὸ ὅτι δὲ ὅλοι γενικῶς οἱ ἀπόφθεις αὐτῶν εἶναι ἐφευρέσεις τῶν δαιμόνων καὶ ἀντίθετοι πρὸς τὴν φυσικὴν τάξιν, θὰ ἠμποροῦσε νὰ μᾶς τὸ μαρτυρήσῃ ἡ ἰδία ἡ φύσις, ἡ ὅποια δὲν ἀνέχεται τὰ λεγόμενά τους. Καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ ἔγραψαν χωρὶς νὰ ἀντιμετωπίζουσιν διωγμούς, κινδύνους καὶ πολέμους, ἀλλὰ μετὰ ἀσφάλειαν καὶ καθολικὴν ἐλευθερίαν καὶ ἐπὶ πλέον καθιστῶντες αὐτὰ εὐχάριστα ἐκφραστικῶς μετὰ κάθε μέσου ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Β' Ἀντίθετα, τὰ συγγραμμάτια τῶν ἀδελφῶν, μολονότι κατεδιδάσκοντο, ἐμαστιγνόντο καὶ ἐκινδύνουν, τὰ ἐδέχθησαν μετὰ κάθε φιλικὴν διάθεσιν οἱ ἀπλοὶ ἄνθρωποι καὶ οἱ σοφοί, οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ἐλεύθεροι, οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ στρατιῶται, οἱ θάρδαροι καὶ οἱ Ἕλληνες.

Βέβαια, δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἰχυρισθῇ ὅτι τὰ εὐαγγέλια ἔγιναν εὐκόλως ἀποδεκτὰ ἀπὸ ὅλους γενικῶς, ἐπειδὴ εἶχον ἀσήμενον καὶ τετρημένον περιεχόμενον, εἰδὼς αὐτὸ ἦσαν κατὰ πολὺ ἀνωτέρα ἐκείνων. Πραγματικὰ, ἐκεῖνο, δὲν συνέλαβαν διὰ τῆς φαντασίας των οὔτε τὴν ἀμυδρὰν εἰκόνα οὔτε τὸ νοῦμα τῆς παρθενίας, ἀλλὰ οὔτε καὶ τῆς ἀκτμησούσης καὶ τῆς υἱοτείας, οὔτε καμμίως ἄλλης ὑψηλῆς ἀρετῆς. Οἱ ἱδιοὶ μας ὅμως συγγραφεῖς ὅχι μόνον τὴν ἐπιθυμοῦσαν καταδικάζουσιν καὶ τὴν πρᾶξιν τιμωροῦν, **C** ἀλλὰ καὶ τὸ ἀκόλαστον δῶμα, τὰ ὕβριστὰ καὶ λόγια, τὰ ἄκατον γέλοιο, τὴν ἐνδυμασίαν, τὸ θάδισμα καὶ τὰς φωνασκίας, ἐπεκτείνουν δὲ τὴν φροντίδα των καὶ μέχρι τῶν πλεον ὁσμάντων λεπτομερειῶν, ὥστε τὴν ἀκουμένην ἐλάκλῃρον ἐγέμισαν μετὰ τὸ φυτόν τῆς παρθενίας.

Σχετικῶς δὲ μετὰ τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν θεὸν καὶ τὰ οὐράνια πράγματα καὶ ζητήματα συμβουλευόντων τοὺς πιστοὺς, νὰ ἔχουν τοιαύτας ἀντιλήψεις, τὰς ὁποίας κανεὶς ἀπὸ ἐκείνους οὐδέποτε κατωρθώσε, ἔστω καὶ νοερῶς, νὰ σὺλλάξῃ. Πῶς ὅμως θὰ ἦτο δυνατόν αὐτὸ δι' αὐτοὺς, **II** οἱ ὁποῖοι ἐθεοποίησαν τὰς εἰκόνας τῶν ἀγρίων θηρίων, τῶν ἐρπετῶν καὶ ἄλλων πλεον ὁσμάντων ζώων;

Καὶ ὅμως, τὰ ὑψηλὰ αὐτὰ δόγματα ἔγινον ἀποδεκτὰ καὶ ἐπιστευθῆσαν καὶ κάθε ἡμέραν ἀνοῦν καὶ ἐτεκτείνον.

τα. Ἀντίθετα, τὰ ἴδια τῶν ἐπέρασαν καὶ ἐχάθησαν, ἐξαφανισθέντα εὐκολωτέρα ἀπὸ τὸν ἱσπὸν τῆς ἀράχνης. Καὶ πολὺ φυσικὰ συνέβη αὐτὰ. Οἱ βασιμὲς θέβαια διεκέρυσαν αὐτὰς τὰς ἰδέας καὶ κατὰ συνέπειαν μαζί με τὴν ἀκολασίαν περικλάσαν πολὺ σκοτάδι καὶ ἀκόμη περισσότερον πόνον. Διότι ποῖον πρᾶγμα θὰ ἤμπορούσε νὰ εἶναι περισσότερο ἀξιὸν γέλωτος ἀπὸ τὴν πολιτείαν ἐκείνην, εἰς τὴν εἴποιαν ὁ φιλόσοφος, πέραν τῶν λεχθέντων, ἀφιέρωσεν ἀναρβμήτους στίχους διὰ νὰ καταρθώσῃ νὰ ἀποδεῖξῃ τί εἶναι τέλος πάντων τὸ δίκαιον καί, μαζί με τὴν μακρηγορίαν, διετύπωσε μὲ μεγάλην ἀσάφειαν τὰς ἀπόψεις του; Β. Πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ ἐάν ἀκόμη εἶχε νὰ προσφέρει κάτι ὑφέλιμον, ἐπρόκειτο νὰ ἀποβῇ αὐτὸ παρὰ πολὺ ἀνωφελές εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων. Πραγματικὰ δὲν ὑπάρχει ὠφέλεια ἀπ' αὐτό, ὅταν ὁ γεωργὸς ὁ οἰδηρουργὸς ὁ οἰκοδόμος, ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοῦ καὶ ὁ καθένας, ποὺ ἀποζητῇ ἀπὸ τὴν ἐργασίαν τῶν χειρῶν του, πράττει, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμά του καὶ τοὺς δικαίους κόπους του, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ δαπανήσῃ τόσα καὶ τόσα χρόνια μὲ σκόπον νὰ μάθῃ τί τέλος πάντων εἶναι τὸ δίκαιον. Ἀκόμη, πολλὰς φορές, προτοῦ νὰ καταρθώσῃ νὰ τὰ μάθῃ, ν' ἀποβάνῃ ἀπὸ τὴν πείναν καὶ νὰ χαθῇ ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τοῦ δικαίου, τερματίζων τὴν ζωὴν του μὲ δίκαιον θάνατον, χωρὶς νὰ δισαχθῇ κανένα ἀπὸ τὰ χρήσιμα πράγματα.

Ἡ ἰδική μας διωξὶς πίστις δὲν εἶναι. αὐτοῦ τοῦ εἶδους. Διότι καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ πρέπον, καὶ τὸ ὑφέλιμον καὶ ἐλοκληρον ἐν γενεῇ τὴν ἀλλήν ἀρετὴν ἢ τὴν ἐδίδαξεν εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὴν συμπεριελάσεν εἰς μικράς καὶ σαφεῖς προτάσεις. Δηλαδή, ὅταν λέγῃ, ἄλλοτε μὲν ὅτι «ἀπὸ αὐτὰς τὰς δύο ἐντολὰς ἐξαρτῶνται ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται»¹² δηλαδή ἀπὸ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον¹³, ἄλλοτε δὲ ὅτι «ὅλα ὅσα θέλετε νὰ εἴς κάνουν οἱ ἄνθρωποι, κάνετε καὶ οἱ οἱ εἰς αὐτοὺς. Διότι αὐτοὺς εἶναι ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται»¹⁴.

12. Ματθ. 22, 40

13. Πρὸς Ῥωμ. 13, 9

14. Ματθ. 23, 12

Αὐτὰς τὰς ἀληθείας θέβαια ἤμπορεῖ νὰ τὰς ἴδῃ καὶ εὐκαλὰ νὰ τὰς κατανοήσῃ καὶ ὁ γεωργὸς καὶ ὁ ὑπηρέτης καὶ μία γυναῖκα χήρα καὶ ἕνα παιδί καὶ ἀκόμη αὐτὸς ποὺ φαίνεται πὺς εἶναι πᾶρα πολὺ ἀνόητος. Αὐτοῦ τοῦ εἶδους εἶναι λοιπὸν ὅσα πράγματα ἀναφέρονται εἰς τὴν ἀλήθειαν. Τὰ ἀποδεικνύει, δὲ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν. Ἡ Δηλαδή, ὅλα ἐμαθόν, ὅσα πρέπει νὰ πράττουν. Καὶ οἱ μὲν οὐκ ἐμαθόν, ἀλλὰ καὶ μὲ πόνον τὰ ἠγάπησαν. Τοῦτο δὲν συνέβη μόνον εἰς τὰς πόλεις οὐτε εἰς τὰ πολυσύχναστα μέρη, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν, ἀκόμη. Πραγματικὰ, ἐκεῖ θὰ ἴδῃς νὰ ἀκμάζῃ ἡ φιλοσοφία, νὰ ἀκτινοβολοῦν ὁμιλοὶ, ἀγγέλων μὲ ἀνθρωπίνον αἶμα, νὰ ἐφορμώζετα. Ἐδῶ τὸ πολίτευμα τοῦ οὐρανοῦ, Δηλαδή, οἱ ἀληεῖς ἐδημιούργησαν πολιτείαν δι' ἡμᾶς, χωρὶς νὰ καθορίσουν τὴν ἐκ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἐκπαίδευσιν, ὅπως ἀκριδῶς ἐκεῖνοι, οὐτε νὰ νομοθετήσουν ὅτι ὁ ἐνάρετος εἶναι τῶσαν καὶ τῶσαν ἔτων, ἀλλὰ ἀπλῶς συζητοῦντες μὲ τοὺς ἀνθρώπους κάθε ἡλικίας. Ἐκεῖνοι, θέβαια, ἦσαν παιχιδία τῶν παιδῶν, ἐνῶ αὐτὰ εἶναι ἡ ἀλήθεια τῶν πραγμάτων. Β. Λοιπὸν, ὅπως ἦτο φυσικόν, τὸν οὐρανὸν καθώρισαν ὡς τόπον εἰς τὸν ὁποῖον ὑπάρχει ἡ πολιτεία αὐτῇ, τὴν τὴν δὲ αὐτῆς καὶ νομοθέτην τῶν νόμων τῆς παρουσίας τὸν Θεόν. Ἐπίσης, τὰ δραπεῖα τῆς πολιτείας αὐτῆς δὲν εἶναι οὐτε ψυλλὰ δάφνης οὐτε κόπρος οὐτε διατροφή εἰς τὸ πρυτανεῖον οὐτε χάλκιναι ἀνδριάντες, τὰ ψυχρὰ αὐτὰ καὶ ἀνάξια λόγον πράγματα, ἀλλὰ ζωὴ χωρὶς τέλος καὶ ἡ δυνατότης νὰ καταστῶμεν παιδία τοῦ Θεοῦ, νὰ συναναστρεφώμεθα μὲ τοὺς ἀγγέλους, νὰ ἱσταμέθα πλησίον τοῦ βασιλικοῦ θρόνου καὶ νὰ εὐσυχώμεθα συνεχῶς μαζί με τὸν Χριστόν.

Οἱ ἀρχόντες δὲ τῆς πολιτείας αὐτῆς εἶναι τελῶναι, ἀληεῖς καὶ σκηνοποιοί, οἱ ὅποιοι δὲν ἔζησαν μόνον ἐπὶ οὐρανὸν χρόνον, ἀλλὰ ζοῦν αἰωνῶς. Συνεπῶς, καὶ μετὰ τὸν θάνατον ἢ ἤμποροῦν νὰ βοηθήσουν ἐξαιρετικὰ, ὅσους ζοῦν σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τῆς. Ἡ πολιτεία αὐτῇ δὲν διεξάγει πολέμους ἐναντίον ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἐναντίον τῶν δαιμονίων καὶ τῶν ἀσώματων ἐκείνων δυνάμεων. Ὅθεν, στρατηγὸς τῶν πολιτῶν τῆς δὲν εἶναι κανένας ἀνθρώπος ἢ ἀγγελὸς παρὰ ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Ἐπὶ πλεον, τὰ ὅπλα τῶν στρατιωτῶν τῆς δὲν ὁμοιάζουν μὲ τὰ ὅπλα τοῦ συνηθισμέ-

νου πολέμου διότι δεν είναι κατασκευασμένα από δέρμα και σίδηρον, αλλά από την αλήθειαν. 1^α τὴν δικαιοσύνην, τὴν πίστιν καὶ τὴν φιλοσοφίαν ἐν γένει.

Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ περιεχόμενον τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ἀναφέρεται εἰς τὴν πολιτείαν αὐτὴν καὶ ἡμεῖς τώρα σκοπεύομεν ἐπίσης νὰ κάνωμεν λόγον δι' αὐτήν, ὥς στρέψωμεν τὴν προσοχήν μας μὲ ἐπιμέλειαν πρὸς τὸν Ματθαῖον, ὁ ὁποῖος τόσον καθαρά ὁμιλεῖ περὶ αὐτῆς. Βέβαια, ὅσα λέγει δὲν προέρχονται ἀπὸ τὸν ἴδιον, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ ὁ νομοθέτης τῆς πολιτείας αὐτῆς. Λοιπὸν, ὥς προσέχωμεν, διὰ νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ πολιτογραφηθῶμεν εἰς αὐτήν καὶ νὰ δοξασθῶμεν μαζί με ἄσους ἐξῆσαν σύμφωνα με τοὺς νόμους τῆς καὶ τώρα λαμβάνουν τὰ ἀμάρταντα ἐκείνα στεφάνια. Εἰς πολλοὺς ὅμως τὸ θεῖον τοῦτο φαίνεται εὐκόλον καὶ μόνον εἰς τοὺς προφήτας εὐρίσκουν δυσκολίας. Ἡ ἀντίληψις αὐτῆς βέβαια εἶναι γνώρισμα ἐκείνων, ποὺ ἀγνοοῦν τὸ βάθος τῶν νοημάτων, ποὺ κρύπτονται εἰς αὐτὸ. Β' δι' αὐτὸ ὅς παρακολουθεῖτε μετὰ μεγάλου ὄψον, ὥστε νὰ διηγηθῶμεν νὰ εἰσελθῶμεν εἰς τὸ πέλαιος αὐτὸ τοῦ βιβλίου, μὲ δὴγόν τῆς εἰσόδου μας ταύτης τὸν Χριστόν. Διὰ νὰ ἀντιλαμβάνεσθε ὅμως εὐκολωτέρα τὴν ὁμιλίαν μου, ὅς παρακαλῶ καὶ ὅς προτρέπω νὰ κάνετε τὸ ἴδιον ἀκριβῶς ποὺ ἔκανατε καὶ κατὰ τὴν ἐρμηνείαν ἄλλων βιβλίων τῆς Γραφῆς, δηλαδή νὰ μελετᾶτε ἐκ τῶν προτέρων τὴν περικοπὴν τῆς Γραφῆς, τὴν ὅποιαν σκοπεύομεν νὰ ἐξηγήσωμεν, ὥστε ἡ προανέγνωσις αὐτῇ νὰ προσεταμαζῇ τὸν δρόμον τῆς γνώσεως. (Αὐτὸ συνέβη καὶ μετὰ τὸν εὐνοῦχοι.) Τὸ ἴδον θὰ διευκολύνῃ καὶ ὁσὲς ὑπερβολικά.

Βέβαια, αἱ ἐρωτήσεις εἶναι πολλαὶ καὶ ἀλλεπάλληλοι. Δηλαδή, πρόσθε πῶς ἀπορίας θὰ ἡμπορούσε νὰ διατυπώσῃ κανεὶς ἀμέσως ἀπὸ τὸ προοίμιον τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ. C Καὶ ἐν πρώτοις, διὰ ποῖον λόγον γενεαλογεῖται ὁ Ἰωσήφ, ἐνῶ δὲν εἶναι πατὴρ τοῦ Χριστοῦ. Δεύτερον, ἀπὸ ποῦ θὰ καταστῇ φανερόν εἰς ἡμᾶς ὅτι τὸ γένος τοῦ Ἰησοῦ φθάνει μέχρι τοῦ Δαυὶδ, ἀφοῦ ἀγνοοῦμεν τοὺς προγόνους τῆς Μαρίας, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἐγεννήθη, ἐφ' ὅσον δὲν παρατίθεται ἡ γενεαλογία τῆς Παρθένου Ἰριτον, διὰ ποῖαν αἰτίαν ὁ μὲν Ἰωσήφ, ὁ ὁποῖος δὲν ἔπαιξε κανένα ρόλον εἰς τὴν γέννησιν, γενεαλογεῖται, ἐνῶ ἀντίθετα ἡ Παρ

θένος, ἡ ὅποια ἔγινεν μητέρα τοῦ Ἰησοῦ, δὲν λέγεται ἀπὸ τοὺς γονεῖς, πῶπιους καὶ προπάππους κατὰ γένος. Ἐπειδὴ ἀπ' αὐτὰ, καὶ ἐκεῖνο ἀξίζει νὰ ἐρευνήσωμεν, 1-4 διατί δηλαδή, ἐνῶ προῦθει τὴν γενεαλογίαν μεταβαίνων ἀπὸ ἀνδρὰ εἰς ἀνδρὰ, ἀνέφερε καὶ γυναῖκας. Καὶ ἐνῶ λοιπὸν ἐξέωρθεν αὐτὰ σωστὰν, διατί, δὲν συμπεριέλαβεν ὅλας τὰς γυναῖκας, ἀλλὰ, ἀφοῦ παρέλειψεν ὅλας ἐκεῖνας, ποῦ ἦσαν γνωσταὶ διὰ τὴν ἀρετὴν των, ὅπως εἶναι ἡ Σάρρα καὶ ἡ Ρεβέκκα καὶ ὅσας ὁμοιάζουν με αὐτάς, ἐκεῖνας μόνον ἔφεραν εἰς τὴν ἐρημοσύνην, ποῦ ἦσαν γνωσταὶ διὰ τὴν κακίαν των. Ὅπως ἐπὶ παραδειγματὶ κάποιαν πόρνην καὶ μοιχαλίδα, ἢ κάπο αὖ, ποῦ δὲν συνηψε νόμιμον γάμον ἢ μιαν ἀλλόφυλον ἢ βαρβαρον. Ἐποὶ ἐμνημόνευσε τὴν σύζυγον τοῦ Οὐρου, τὴν Θάμαρ καὶ τὴν Ρουθ. Ἀπὸ αὐτὰς ἡ μὲν τελευταία ἦτο ἀλλοεθνὴς, ἡ δὲ πρώτη πόρνη καὶ ἡ δευτέρα ἐεφάρη ἀπὸ τὸν πενθερόν της, B χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ δ' αὐτὸ κάποιο νόμος σχετικῶς μετὰ τὸν γάμον. Ἀλλὰ μετεμψέσθη εἰς πόρνην καὶ ἔλαψε τὴν συνουσίαν. Καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ Οὐρίου, ὅπως, δὲν τὴν ἀγνοεῖ κανένας, ἐπειδὴ τὸ τόλμημά της εἶναι παρρησιόστον. Καὶ ὅμως, ὁ εὐαγγελιστὴς παρέλειψεν ὅλας τὰς ἄλλας γυναῖκας καὶ αὐτάς μόνον συμπεριέλαβεν εἰς τὴν γενεαλογίαν. Βέβαια, ἐάν ἦτο ἀπαραίτητον νὰ μνημονεύσῃ καὶ γυναῖκας, ἔπρεπε νὰ τὰς ἀναφέρῃ ὅλας. Ἀφοῦ ὅμως δὲν τὰς ἐμνημόνευσεν ὅλας, ἔπρεπε νὰ μνημονεύσῃ ἐκεῖνας, ποῦ εἶναι γνωσταὶ διὰ τὴν ἀρετὴν των, καὶ ἔχ' ἐκεῖνας, ποῦ ἔχουν καταστή διόσμητοι διὰ τὰ ἀμάρταντα των. Βλέπετε λοιπὸν πόσον πρέπει νὰ προσέχωμεν ἀπὸ αὐτὸ ἀκόμη τὸ προοίμιον, Ἄν καὶ δίδῃ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι εἶναι περισσότερο εὐκολοῦστον ἀπὸ τὰ ἄλλα προοίμια, πιθανόν, μάλιστα ἀπὸ πολλοὺς νὰ θεωρῇται καὶ περιττόν, ἐπειδὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα σύνολον ὀνομάτων μόνον.

C Ὑστερὰ ἀπ' αὐτὸ, τὸ ἀκόλουθον ἀξίζει νὰ ἐξετάσωμεν, διατί, δηλαδή, παρέλειψε τρεῖς βασίλεις. Διότι, ἐάν ἐπεσιώπησε τὰ ὀνόματά των κινούμενος ἀπὸ τὰ γεγονότα ὅτι ἦσαν πάρα πολὺ ἀσεβεῖς, τότε δὲν ἔπρεπε νὰ μνημονεύσῃ καὶ τοὺς ὁμοίους των. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπόμενον εἶναι ἓνα ἄλλο ζήτημα. Ἐνῶ, δηλαδή, ἠρθῃς δεκαπέσσαρες γενεάς, εἰς τὴν τρίτην γενεάν δὲν διέσωσε τὸν ἀριθμόν. Ἀκόμη, διὰ ποῖον λόγον ὁ μὲν Λουκάς ἐμνημόνευσε δεκα-

φορητικά όνόματα και μάλιστα όχι μόνον διαφορετικά, αλλά και πολύ περισσότερα, ενώ ο Ματθαίος παρέθεσε και ελιγώτερα και διαφορετικά, μολοντί κατέληξεν και αυτός εις τὸν ὡσηφ, εις τὸν ὅποιον ἐτελειώσε καὶ ὁ Λουκάς.

128 Προσέξατε κατὰ συνέπειαν πόσον χρειάζεται νὰ ἀγρυπνήσωμεν, όχι μόνον διὰ νὰ διασωμεν ἀπάντησιν εἰς τὰς ἀπορίας, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἀντ'ληφθῶμεν ποῖα πρέπει νὰ διασφαρηνίσωμεν. Διότι καὶ τοῦτο δὲν εἶναι χωρὶς σπουδαιότητος, τὸ νὰ ἡμπαρέσωμεν, δηλαδὴ, νὰ ἀνακαλύψωμεν ποῖα σημεῖα παρέχουν ἀπορίας. Καὶ τὸ ἐξῆς βέβαια, εἶνα, ὄξιον ἀπορίας. Τὸ ἐπὶ τῇ θάσει ποικιλῶν λόγων ἢ Ἐλαάδετ, τοῦ κατάγετα ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Λευί, ἦτο συγγενὴς τῆς Μαρίας.

Ἀλλὰ, διὰ νὰ μὴ ὑπερφορτώσω τὸ μυαλό σας μετὰ τὴν οὐσώρευσιν πάρα πολλῶν ζητημάτων, ὅς σταματήσω τώρα εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον τὴν ὁμιλίαν μου. Διότι, σὰς εἶναι ορκετὸν νὰ διεγερθῇ τὸ ἐνδιαφέρον σας καὶ νὰ συγκρατήσετε μόνον ὅσας ἀπορίας ἐπέθεσαν ἐδῶ. Ἐάν τώρα διακατέχεσθε ἀπὸ σφοδρὰν ἐπιθυμίαν νὰ ἀκούσετε καὶ τὴν ἀπάντησιν εἰς τὰς ἀπορίας, αὐτὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ σὰς, πρὶν ὀρχίσαι τὴν ὁμιλίαν μου. Ὅταν δηλαδὴ, σὰς ἴδω ἐτι ἔχετε ἐνδιαφέρον καὶ ἐπιθυμεῖτε νὰ μάθετε, τότε, θὰ προσπαθῶ νὰ σὰς δώσω καὶ τὴν λύσιν τῶν προσληπτῶν. Β' Ἀντίθετα, ὅταν σὰς δῶ νὰ χαλαρώσθε καὶ νὰ μὴ προσέχετε, τότε θὰ ἀποσιωπήσω καὶ τὰ προβλήματα καὶ τὴν λύσιν των, συμφορῶμενος πρὸς τὴν θέαν ἐπιταγὴν, ἢ ὅποια λέγει. «Μὴ δίνετε τὸ ὄψον εἰς τὰ σκυλιὰ καὶ μὴ ρίχνετε ἔμπρός εἰς τοὺς χοίρους τοὺς μαργαρίτας, μὴ τυχόν τοὺς καταπατήσωσι μετὰ τὰ πόδια τους». Ποῖος εἶναι ὁμοίως ὁ καταπατῶν, Ἀσφαλῶς ὁποῖος δὲν θεωρεῖ αὐτὰ τιμὰ καὶ ἱερά. Καὶ ποῖος εἶναι τόσο ἀλλος, λέγεις, ὥστε νὰ μὴ θεωρῇ αὐτὰ ὄψια καὶ ἄξι αὐτοῦ μεγαλιτέρας τιμῆς ἀπὸ κάθε τι ἄλλο; Μά, αὐτὸς ποῦ δὲν διαθεῖται τόσο χρόνον διὰ τὴν μελέτην αὐτῶν τῶν ζητημάτων, ὅσον σπαταλᾷ εἰς τὰς πόρναις γυναῖκας εἰς τὰ σατανικά θέατρα Ὁ Λοιπὸν, εἰς αὐτὰ πολλοὶ περνοῦν τὰς ἡμέρας των καὶ δεκνύουσιν τελευτὰν ἀδιαφορίαν διὰ τὰ θέματα τῶν οἰκογενειῶν των, χά-

ριν τῆς ἀναρμόστου αὐτῆς ἀπασχολήσεως. Ἐνθυμούμεται ἐπίσης μὲ ἀκριβείαν ὅσα ἀκούουν ἐκεῖ καὶ τὰ συγκρατοῦν μετ' ἀποτέλεσμα, νὰ ζημιώσουν τὴν ψυχὴν των. Ἀντίθετα, ἐδῶ (εἰς τὸν ναόν), ὅπου ὁμιλεῖ ὁ ἴδιος ὁ Θεός, ἔξ ἀνέχονται νὰ παραμείνουν οὔτε καὶ δι' ὀλίγην ὥραν. Ἐξ αἰτίας αὐτοῦ, βέβαια, δὲν ἔχομεν τιποτέ τὸ κοινὸν μετὰ τὸν οὐρανὸν καὶ ἡ θερησκευτικότης μας περιορίζεται, μόνον εἰς τὰ λόγια. Συνεπῶς δ' αὐτὸν τὸν λόγον μᾶς ἠπέλιπεν ὁ Θεὸς μετὰ τὴν κόλασιν, όχι βέβαια διὰ νὰ μᾶς ρίψῃ εἰς αὐτὴν, 129 ἀλλὰ διὰ νὰ μᾶς πείσῃ νὰ ἀποφεύγωμεν τὴν καταστρεπτικὴν αὐτὴν συνηθειαν, ὑπακούοντες εἰς ὅσα ἀκούομεν. Ἡμεῖς ὁμοῦς ἐνεργοῦμεν ἀντίθετα. Δηλαδὴ, ἀπὸ τὸ εἶνα μέρος ἀκούομεν (ὅ,τι λέγει, ὁ Θεός) καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τρέχομεν κάθε ἡμέραν πρὸς τὸν δρόμον, τοῦ ὁδηγεῖ ἐκεῖ. Κα, ἐνῶ ὁ Θεὸς διατάσσει, ἡμῶν μόνον νὰ ἀκούωμεν τοὺς λόγους του, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐφαρμόσωμεν ὅσα λέγονται, ἡμεῖς παρὰ ταῦτα δὲν ἀνεχόμεθα οὔτε νὰ τὰ ἀκούσωμεν. Πίς μου ὁμοῦς, τότε θὰ ἐφαρμόσωμεν τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τότε θὰ ἄρχωμεν τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἔργων, ὅταν δὲν ἀνεχώμεθα νὰ ἀκούωμεν οὔτε τοὺς λόγους, τοῦ ὁμιλοῦν δι' αὐτὰ, ἀλλὰ μᾶς καταλαμβάνει στενοχωρία καὶ ἐκνευροσμός, ὅ, ὅσον χρονικὸν διάστημα παραμένομεν ἐδῶ, ὅν καὶ εἶνα πάρα πολὺ ὀλιγον. Ἐπειτα σκαρθῆτε. Β' Ἀφοῦ ἡμεῖς ὅταν καταλάβωμεν ὅτι οἱ ἄκροσται μᾶς δὲν μᾶς προσέχουν, ὁσάκις κάνωμεν λόγον διὰ θέματα στερούμενα ἐνδιαφέροντος, θεωροῦμεν τὴν συμπεριφορὰν των προσληπτικὴν, δὲν νομίζομεν ὅτι παροργίζομεν τὸν Θεόν, ὅταν, ἐνῶ ὁμιλεῖ ὁ Θεὸς διὰ τὰ θέματα αὐτοῦ τοῦ εἶδους, ἡμεῖς περιφρονούμεν τὰ λεγόμενα καὶ στρέφομεν πρὸς ἄλλην κατεύθυνσιν τὸ ἐνδιαφέρον μας. Βέβαια, ἕνας γέρον, ποῦ ἐπᾶς δευσεν εἰς πολλὰ μέρη τῆς γῆς εἶναι εἰς θέσιν νὰ διηγηθῇ μετὰ κάθε λεπτομέρειαν καὶ τὰ χιλιάμετρα ποῦ διήλυσεν καὶ τὴν θέσιν τὴν μορφήν, τὸ λιμάνι καὶ τὴν ἀγορὰν τῶν πόλεων (τὰς ὁποίας ἐπεσκέυθη). Ἀντίθετα, ἡμεῖς δὲν γνωρίζομεν οὔτε εἰς ποῖαν ἀπόστασιν εὐρισκόμεθα ἀπὸ τὴν οὐράνιον πόλιν. Διότι ἀληθευᾷ, ἐνῶ ἐγνωρίζομεν τὴν ἀπόστασιν αὐτὴν, θὰ προσπαθοῦσαμεν νὰ σμικρύνωμεν τὸ μήκος τῆς πραγματικῆς, δὲν ὀπείκει τόσο μόνον ἀπὸ ἡμᾶς ἢ πόλιν ἐκείνην, ὅση εἶναι δηλαδὴ ἡ ὁπόστος μετὰξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς, ἀλλὰ

ἀποδίδει αὐτὴ πολὺ μεγαλτέρα, διὰ δὲ δεικνύμεν τὴν ἀνάλογον ἐπιμέλειαν αὐτῇ. Ὁ Ἀπεναντίας, ἐὰν ἔχωμεν ζῆλον, ἠμποροῦμεν αὐτοστιγμὴ νὰ φθάσωμεν εἰς τὰς πύλας τῆς. Διότι, τὰ διαστήματα αὐτὰ δὲν μετρῶνται, μὲ τὴν ἀπόστασιν τῶν τόπων, ἀλλὰ μὲ τὴν διάθεσιν τῶν πράξεων.

Σὺ, ἀκαρῶς, γνωρίζεις μὲ ἀκρίβειαν τὰ πράγματα τῆς παρουσίας ζωῆς καὶ τὰ σύγχρονα καὶ τὰ ἀρχαῖα καὶ τὰ παλαιά. Ἐπίσης εἶσαι, εἰς θέαν νὰ ἀπαριθμήσῃς τοὺς ἄρχοντας, μὲ τοὺς ὁποίους ἐξεστράτευσες κατὰ τὸ παρελθόν, τὸν ἀγωνοθέτην, τοὺς νικητὰς καὶ τοὺς στρατηγούς, τὰ ὅποια κανένα ἐνδιαφέρου δὲν πορρουσιάζουν δι' ἐσέ. Ὡς, δὲν ἠμπορούσας, οὔτε εἰς τὸ διαρὸν σου νὰ φαντασθῇς ποῖος ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ἢ ὁ δεύτερος ἢ ὁ τρίτος ἄρχων αὐτῆς τῆς πόλεως, διὰ τὴν ὅποσαν ὁμιλοῦμεν οὔτε πόσον χρόνον ἐδασίλευσεν ὁ καθένας τῶν ἢ πόσα ζητήματα ἐπακτοποιήσῃ καὶ ἔφερεν ἐπιτυχίως εἰς πέρας. Ὁ δὲ ἀπαρὰ τοὺς νόμους, ποὺ ἱσχύουν εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν, δὲν ἔχει τὴν ὑπομονὴν νὰ ἀκούσῃς μὲ προσοχὴν οὐτε ἄλλους νὰ ὁμιλοῦν περὶ αὐτῶν. Πες μου δὲ, μὲ ποῦ σου μέσῃς ἐλπίζεις νὰ ἀποκτήσῃς τὰ ὑπεσχημένα ἀγαθὰ, ἀφοῦ δὲν προσέχεις εἰς ὅσα λέγονται. Ἀλλὰ, ἐὰν κατὰ τὸ παρελθόν δὲν ἐδείξαμεν τὴν ἀνάλογον προσοχὴν, ὡς τὸ πράξωμεν τώρα λοιπόν. Διότι σκοποῦμεν νὰ ἐισέλθωμεν, ἐὰν ὁ Θεὸς τὸ ἐπιτρέψῃ, εἰς πολὺν χρυσὴν καὶ μάλιστα τιμιωτέραν ἀπὸ ὅλων τὸ χρυσάφι. Συνεπῶς, ὡς ἐξετάσωμεν μὲ προσοχὴν τὰ θεμέλια καὶ τὰς πύλας τῆς, αἱ ὁποῖαι εἶναι κατασκευασμέναι ἀπὸ σάπφειρον καὶ μαργαριτάρια. Ἐξ ἄλλου, ἔχομεν ἀριστον ὁδηγὸν τὸν Ματθαῖον. Εἰσερχόμεθα λοιπόν τώρα ἀπὸ τὴν ἰδικὴν τοῦ πύλιν καὶ πρέπει νὰ προσέχωμεν πολὺ, διότι, ἐὰν ἴδῃ κανένα ἀπρόσεκτον, θὰ τὸν διώξῃ ἀπὸ τὴν πόλιν. Ἡ πόλις αὕτη ταριάζει κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸν βασιλέα καὶ εἶναι ἑξακουστή. Δὲν εἶναι, δὲ χωρισμένη εἰς ἀγορὰν καὶ ἀνάκτορον, ὅπως αἱ ἰδικαὶ μας, ἀλλὰ τὰ πάντα ἐκεῖ ἀνήκουν εἰς τὸν βασιλέα.

Κατὰ συνέπειαν ὡς ἀνοίξωμεν τὰς πύλας τοῦ μυαλοῦ μας ὡς ἀνοίξωμεν τὰ αὐτιά μας καὶ ὡς προσκυνήσωμεν μὲ μεγάλῃν φόβῳ τὸν βασιλέα, τῆς, καθ' ἣν στιγμὴν πρόκειται νὰ εἰσέλθωμεν τὰ πρόθυρα αὐτῆς. Διότι καὶ ἡ

πρώτη ἐταφὴ ἄρκει διὰ νὰ προκαλέσῃ κατὰ πληξιν εἰς τὸν βασιλῆα.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος θέματα εἶναι κλεισταὶ αἱ πύλαι δι' ἡμᾶς. Ὁ δὲ ὅταν ὁμοῦ τὰς ἰδίωκεν ἀνοικτάς (αὐτὸ τὸ πρᾶγμα σημειοῦναι ἢ ἀπάντησις εἰς τὰς ἀπορίας), τότε θὰ παρατηρήσωμεν εἰς τὸ εσωτερικόν τῆς μεγάλῃς ἀκτινοβολίας. Πραγματικῶς, αὐτὸς ἐδῶ ὁ τελώνης, ὁδηγούμενος μὲ τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ Πνεύματος, ὑπόσχετα νὰ σοὺ δεῖξῃ τὰ πάντα. Διηλαθῇ, ποῦ κάθηται ὁ βασιλεὺς, καὶ ποῖα ἀπὸ τὰ στρατεύματά του τὸν περιβάλλουν, ποῦ εὐρίσκονται οἱ ἀγγελοὶ καὶ ποῦ οἱ ἀρχάγγελοι. Ποῖος χώρος ἔχει καθορισθῇ διὰ τοὺς νέους παλίας τῆς πόλεως αὐτῆς καὶ ποῖας ἐδάμους ὁδηγῇ ἐκεῖ. Ποῖαν τύχην εἶχον αἱ πρώτοι πόλεις αὐτῆς, οἱ ἐπόμενοι καὶ οἱ μετὰ αὐτοὺς. Ποῖα τῶν πολλῶν αἱ τάξεις, ποῖα τὰ οἰκίσματα τῆς δουλείας καὶ ποῖα διακρίσεις ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν.

Ὅθεν, ὡς μὴ εἰσερχόμεθα μὲ θόρυβον καὶ ἀναταραχὴν, ἀλλὰ μὲ κατανοητικὴν οἴκην. Διότι, ἐὰν τὰ διατάγματα τοῦ (ἐπιγείου) βασιλέως ἀναγιγνώσκωνται εἰς τὸ θέατρον, ἀποῦ προηγουμένως ἐπικρατήσῃ ὁπωλύτος ἡσυχία πολὺ περισσότερον, προκεμένου νὰ γίνῃ λόγος διὰ τὴν (οὐράνιον) πόλιν, πρέπει τὰ πάντα νὰ εἶναι τακτοποιημένα καὶ αἱ ψυχαὶ καὶ τὰ αὐτιά μας νὰ εἶναι ἑτοιμα. Ἐνδεῶς πρόκειται θέματα νὰ ἀναγνωσθοῦν τὰ διατάγματα κάποιου ἐπιγείου ἀρχοντος ἀλλὰ τοῦ Κυρίου τῶν ἀγγέλων. Συνεπῶς ἐὰν τοιοῦτοτρόπως διαθεσώμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας, τότε ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος θὰ μᾶς ὁδηγήσῃ μὲ μεγάλῃν φροντίδι, ὥστε νὰ φθάσωμεν μέχρις αὐτῶν τῶν βασιλικῶν θρόνων καὶ νὰ ἀπολαύσωμεν ὅλα τὰ ἀγαθὰ, διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς λαυρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνῆκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, μαζί μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΑ Α Β'
(Κεφ. α. γ.)

«Κατάλογος γενεαλογικὸς τοῦ Ἰησοῦ Χρ. στοῦ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Δαυὶδ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀβραάμ»¹.

Ἄρα γε ἐνθυμείθε τὴν προτροπὴν πρὸς ὑμᾶς ἔκανα προηγουμένως, ὅταν ὅσες παρεκάλουν νὰ ἀκούετε μὲ μεγάλην σιωπῇ καὶ κατανυκτικῇ ἡσυχίᾳ ὅσα λέγονται ἐδῶ ἐν γένει. Καὶ νὰ σήμερον πρόκειται νὰ διαβώμεν τὰ ἱερὰ πρόθυρα² καὶ δι' αὐτὸ ὅσος ὑπενθύμισα τὴν προτροπὴν ἐκείνην. Διότι, ἀφοῦ οἱ Ἰουδαῖοι ἔλαβαν ἐντολὴν πρὸ τριῶν ἡμερῶν νὰ ἀποφενγουν τὴν ἐπαφὴν μὲ τὰς γυναῖκας τῶν, **18** νὰ καθαρῶσιν τὰ ἐνδύματά των καὶ κατέχοντο ἀπὸ τρόμον καὶ φόβον καὶ οἱ ἴδιοι, καὶ ὁ Μωϋσῆς, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ προσεγγίσουν, ἢ μᾶλλον ὅχι νὰ προσεγγίσουν, ἀλλὰ ἀπὸ μακριὰ νὰ βλέπουν καὶ νὰ ἀκούουν τὰ κοιόμενοι ὄρος, πῇ φωτιά τὴν θυμὴν, τὸ σκοτάδι καὶ τὴν καταγίγα³, πολὺ περισσότερο ἢ μὲς ἐπιβάλλεται νὰ ἐπιδειξώμεν μεγαλύτεραν εὐσεβείαν, ὅχι καθορίζοντες τὰ ἐνδύματά μας, ἀλλὰ τὴν στολὴν τῆς ψυχῆς μας λευκαίνοντες, ἀπαλασσομένοι ἀπὸ κάθε βωτικὴν φροντίδα, ἔφ' ὅσον σκοπεύομεν νὰ ἀκούσωμεν τόσον σημαντικὰς λόγους καὶ ὅχι νὰ στᾶμεθα μακριὰν κατηκόντος ὄρους, ἀλλὰ νὰ εἰσελθώμεν εἰς αὐτὸν τὸν Οὐρανόν. Δὲν θὰ ἀντικρούσετε, θέθαια οὔτε θυμὴν οὔτε κατηκόν οὔτε καταγίγα, ἀλλὰ τὸν ἴσον τὸν Βασιλέα Β' νὰ κάθεται εἰς τὸν θρόνον τῆς ἀνεκφράστου ἐκείνης δόξης του, τοὺς

¹ Ματθ.

² Ἐντολὴν δὲν ἔχοντες νὰ ἐκτελέσωμεν τὴν ἐπισημειωμένην τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ματθαίου νὰ εἰσελθῶμεν θυμὴν καὶ οὐρανὸν νὰ εἰσελθῶμεν εἰς τὴν οὐρανὴν πύλιν περὶ τῆς ὁδοῦ, οὐκ ἔστιν.

³ Λευκ. Γεν. 19 ἰ 25

ΚΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΟΜΙΑ Β (Κεφ 1) 41

ἀγγέλους καὶ ἀρχαγγέλους νὰ ἱστανται πλησίον σου καὶ τὰ πλάγη τῶν ἁγίων μαζί μὲ τὰς ἀναριθμήτους μυριάδας τῶν ἀγγέλων. Αὐτοῦ τοῦ εἰδους εἶναι, λοιπόν, ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ, περ λαμβάνει τὴν Ἐκκλησίαν τῶν πρώτων χριστιανῶν, τὰς ψυχὰς τῶν δικαίων, τὸ σύνολον τῶν ἀγγέλων, τὸ αἷμα τοῦ ραντισμοῦ, μὲ τὸ ὅπου τὰ πάντα ἡ νωθῶσαν καὶ ὁ Οὐρανὸς ἐδέχθη ὅτι προήρχετο ἀπὸ τὴν γῆν, ἡ δὲ νῆ ὅτι προήρχετο ἀπὸ τὸν Οὐρανόν, καὶ ἐπὶ γμαστοπὴ ἡ εἰρήνη, τὴν ὅπου ἀπὸ πολὺ χρόνον ἐπάθουν οἱ ἀγγελοι καὶ οἱ ἅγιοι. Εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν ἔχει στηθῇ τὰ λοιπὸν καὶ ὑπέροχον τρόπαιον τοῦ σταυροῦ, καθὼς καὶ τὰ λάφυρα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἐκλεκτότερον μέρος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἡ λεία τοῦ βασιλεῦς μας.

Ὅλα αὐτὰ, θέθαια, θὰ τὰ γνωρίσωμεν διὰ μέσου τῶν Εὐαγγελίων. Ἐάν, λοιπόν, παρακολουθῆς μὲ τὴν προσήκουσαν ἡσυχίαν, ὅ θὰ ἡμπορέσω νὰ σε ὁδηγήσω εἰς ὅλα τὰ μέρη καὶ νὰ σοὺ δείξω ποῦ ἔχει κερφωθῇ ὁ θάνατος, ποῦ ἔχει κρεμασθῇ ἡ ἁμαρτία καὶ ποῦ εὐρίσκονται τὰ πολλὰ καὶ παρόδοξα ἀφ' ἐρωματα, ποῦ προέρχονται ἀπὸ τὸν πόλεμον καὶ τὴν διαμάχην αὐτὴν. Θὰ ἴδῃς ἐδῶ καὶ τὸν τύραννον δεμένον καὶ τὸ πλῆθος τῶν αἰχμαλώτων νὰ ἀκούσῃ Ἀκούη (θα ἴδῃς), τὴν ἀκρόπολιν ἀπὸ τὴν ὅπου ἀ μισρὸς δαίμων ἔκαμεν ὅλας τὰς ἐπιδρομὰς του κατὰ τὸ παρελθόν. Ἐπίσης, (θα ἴδῃς), τὰ κρυφώμενα καὶ τὰ σπηλαία τοῦ ληστοῦ⁴ νὰ ἔχουν καταστραφῇ πλέον καὶ νὰ ἔχουν παραδοθῇ εἰς κοινὴν θέαν, **24** διότι καὶ εἰς αὐτὰ μετέβη ὁ βασιλεὺς.

Ἀλλὰ, ἀγαπήτε μου, νὰ μὴ κουρασθῆς. Διότι, ἐάν τις ποῖος θ' ἡγεῖτο πόλεμον αἰσθητὸν καὶ τρόπα καὶ νίκας, ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἐχόρτανες νὰ τὰ ἀκούης, οὔτε, θέθαια θὰ προσέτιμας τὸ φαγητὸν καὶ τὸ ποτὸν ἀπὸ τὴν στορίαν αὐτὴν. Ἐάν, λοιπόν, ἡ διήγησις αὐτὴ εἶναι εὐχάριτος, πολὺ π.ὃ εὐχάριτος θὰ εἶναι ἡ παρούσα. Διότι σκέψου πόσον σπουδαῖον πρᾶγμα εἶναι νὰ ἀκούσῃς, ἂν' ἐνὸς μὲν μὲ ποῦν τρόπον ὁ Θεὸς ἔφησε τὸν Οὐρανόν καὶ τὸν θαλασσινὸν θρόνον καὶ ἔσπευσεν εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς τὸν Ἀδὴν, ἀκόμη, καὶ ἔλαβε θέαν μάχης, ἂν' ἐτέρου δὲ πωὶς ἀν-

⁴ Ἀκούη, τοῦ ἀσπιδίου.

πιπαρετάχθη ὁ διάδοχος εἰς τοῦ Θεοῦ, ἢ μάλλον ἔχει εἰς τὸν Θεὸν ἀνάπτυτον, ἀλλ' εἰς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος ἐκρύπτετο κάτω ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Καὶ ἑκείνου ποῦ εἶναι ἄξιον θαύμασμον Β εἶνα ὅτι θά ἴδῃς τὸν θάνατον νὰ καταλύεται μὲ τὸν θάνατον, τὴν κατάραν νὰ ἀφανίζεται μὲ τὴν κατάραν καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ διαβόλου νὰ διαλύεται μὲ τὰ ἴδια τὰ ὄργανα, μὲ τὰ ὅποια ἀπέκτησε τὴν δυναμὴν τοῦ.

Συνεπῶς, ἄς ἐξερεθώμεν καὶ ἄς μὴ κοιμώμεθα πλέον, διότι, νά, βλέπω τὰς πύλας νὰ ἀνοίγουντα, πρὸς χάριν μας. Ἀλλ' ἄς εἰσέρχωμεθα μὲ μεγάλην τάξιν καὶ φόδον, ἀμέως μόλις θὰ πατήσωμεν τὰ πρόθυρα τῆς πόλεως. Ποία εἶναι, ὁμῶς, τὰ πρόθυρα αὐτά; «Κατάλογος γενεολογικός τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Δαυὶδ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀβραάμ». Τί λέγεις, λοιπόν, μάς ὑπεσχέθης νὰ διηγήσῃς διὰ τὸν μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ, σὺ ἀναφέρεις τὸν Δαυὶδ, ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη ἵσπερ ἀπὸ ἀναριθμήτους γενεάς, καὶ ὑποστηρίζεις ὅτι αὐτός εἶναι καὶ πατέρα καὶ πρόγονος τοῦ Ἰησοῦ, Ὁ Περμῆνε καὶ μὴ ζητεῖς νὰ τὰ μάθῃς ὅλα διὰ μᾶς, ἀλλὰ σιγὰ καὶ κατ' ὀλίγον. Εἰς τὰ πρόθυρα ἴστασαι ἀκόμη, κοντὰ εἰς τὰ προπύλαια. Διατί, λοιπόν, σπεύδεις πρὸς τὰ ἄδυτα, Ἀκόμη δὲν εἶδες καλὰ ὅλα τὰ ἐξωτερικὰ πράγματα. Δὲν σοῦ διηλῶ, ἀκόμη, διὰ τὴν πρώτην ἐκείνην γέννησιν καὶ μᾶλλον οὕτε διὰ τὴν ἀκολουθήσασαν, διότι εἶναι ἀνέκφραστος καὶ ἀπάρρητος. Ἀλλῶστε, πρὶν ἀπὸ ἐμένα σοῦ τὸ εἶπε καὶ ὁ Ἰωάννης, ὁ ὁποῖος διακηρύσσων τὸ πάθος τοῦ καὶ τὴν μεγάλην τοῦ ἀγάπην ὁ ὁλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα 21 καὶ, ἀκόμη, δοκιμάζων κατέπληξεν διὰ τὸ ποῖος ἦτο (ὁ Ἰησοῦς) καὶ τί ἔγινε καὶ, ποῦ κατέπληθεν, ἀνεφώνησε μὲ δυνατὴν καὶ - σχυρὰν φωνήν, λέγων τὰ ἑξῆς. «Ποῦς δύναται νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν καταγωγὴν τοῦ»

Ἦστε, τώρα, δὲν κάνω λόγον δι' ἐκείνην τὴν οὐράνιον γέννησιν, ἀλλὰ διὰ τὴν κάτω, αὐτὴν ποῦ συνέβη εἰς τὴν γῆν καὶ συνδεύθηκεν ἀπὸ πολλοὺς μάρτυρας. Μά, καὶ τὰ ἀναφερόμενα εἰς αὐτὴν γεγονότα ἔτσι θὰ σὰς τὰ διηγηθῶ, ὅπως δηλαδὴ εἶναι δυνατόν νὰ ὁμολήσω περὶ αὐτῶν μὲ

τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Πραγματὶ καὶ οὕτε τὴν ἐπίγειον γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ εἶναι δυνατόν νὰ παρουσιάσῃ κανεὶς μὲ σαφήνειαν, ἐφ' ὅσον καὶ αὕτη προκαλεῖ μεγάλην φρίκην. Λοιπόν, νὰ μὴ νομίσης ὅτι ἀκούεις ἀσήμαντα πράγματα, ὅταν ἀκούῃς νὰ γίνεται λόγος διὰ τὴν γέννησιν αὐτὴν Ἀντίθετα, νὰ ἔχῃς τὸ μυαλό σου εἰς ἐτοιμότητα καὶ νὰ αἰσθανθῇς ἀμέως φρίκην, Β ὅταν ἀκούῃς ὅτι ὁ Θεὸς κατέβηκεν εἰς τὴν γῆν. Διότι τὸ γεγονός αὐτὸ ἦτο τόσον ἀπροσδόκητον, ὥστε καὶ οἱ ἄγγελοι, ἐσχημάτισαν χορόν δι' αὐτὸ καὶ ἔφαλαν τὸ καλὸν ποῦ ἀπέρρευσεν ἐπ' αὐτὸ διὰ τὴν οἰκουμένην. Ἐπίσης, καὶ οἱ προφῆται παλαιότερα ἐδοκίμασαν κατέπληξιν, διότι ὁ Ἰησοῦς ἐνεφανίσθη εἰς τὴν γῆν καὶ συναναστράφη μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Πραγματικά, ἦτο πολὺ παράδοξον νὰ πληροφωρηθῇς ὅτι, ὁ Θεὸς ὁ ἀπάρρητος, ὁ ἀνέκφραστος, ὁ ἄπερ νήτος καὶ ἴσος πρὸς τὸν Πατέρα, διήλθεν ἀπὸ τὴν μήτραν τῆς Παρθένου κατεδέχθη νὰ γεννηθῇ ἀπὸ γυναῖκα καὶ νὰ ἔχῃ προγόνους τὸν Δαυὶδ καὶ τὸν Ἀβραάμ. Καὶ δαὶ ἀναφέρω μόνον τὸν Δαυὶδ καὶ τὸν Ἀβραάμ. Τὸ περισσότερον φρίκτον εἶναι ὅτι ἔχει προγόνους καὶ τὰς πόρνας ἐκείνας γυναῖκας, διὰ τὰς ὁποίας ἔκανα λόγον εἰς τὴν προηγούμενην ὁμιλίαν. Ὁ Ἀφυσπνίστου, λοιπόν, πνευματικῶς ἀκούων αὐτὰ καὶ νὰ μὴ ὑποψιάσῃς ὅτι ὑπάρχει τιποτὴ τὸ ἄξιον κατακρίσεως. Ἐπιπλέον, καὶ δ' αὐτὸ ἀκρῶς νὰ αἰσθανθῇς θαυμασμόν, ὅτι ἐπληρώθη, ἐνθ' εἶνα. Υἱὸς τοῦ ἀνάρχου Θεοῦ, καὶ μάλιστα γνήσιος Υἱός, ἐν τούτοις ἠνέχθη νὰ ἀκούσῃ ὅτι εἶναι υἱὸς καὶ τοῦ Δαυὶδ, διὰ νὰ σοῦ δώσῃ τὴν δυνατότητα νὰ γίνῃς υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἠνέχθη νὰ γίνῃ πατέρα τοῦ δουλοῦ, διὰ νὰ σοῦ δώσῃ ὡς πατέρα τὸν Κυρίαν, μολοντοὶ εἶσα, δοῦλος.

Κατάλαβες, λοιπόν, ἀπὸ τὸ προοίμιον ποία εἶναι ἡ σημασία καὶ ἡ σπουδαιότης τῶν εὐαγγελίων, ἔάν, ὁμῶς, ἀμφισβηλήσῃς δι' ὅσα ἀναφέροντα εἰς ἐσένα, 22 νὰ πιστεύῃς ἐπὶ τὰ ἀναφερόμενα εἰς ἑκείνον. Διότι, ἀσφαλῶς, εἶναι πολὺ πιο δύσκολον, μὲ τὰ μέτρα, βέβαια, τῆς ἀνθρωπίνης λογικῆς, νὰ γίνῃ ἀνθρώπος ὁ Θεός, παρὰ ὁ ἀνθρώπος νὰ κατεστῇ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Κατὰ συνέπειαν, ὅταν ἀκούσῃς ὅτι

ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔγενεν υἱὸς τοῦ Δαυὶδ καὶ τοῦ Ἀδὰμ, νὰ μὴ ἀμφισβῆται πλέον, ὅτι καὶ σὺ, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀδὰμ θὰ γίνῃς υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Διότι δὲν ἐπαπεινώσε τόσον πολὺ τον ἐαυτὸν τοῖς ἁσκόται καὶ μάταια, ἐὰν δὲν εἶχεν ὡς πρόγραμμα νὰ μᾶς ἀνυψώσῃ. Ἐγεννήθη, λοιπόν, σαρκικῶς, διὰ νὰ γεννηθῇς ἐσὺ πνευματικῶς, ἐγεννήθη ἀπὸ γυναῖκα, διὰ νὰ παύσῃς ἐσὺ νὰ εἶσαι υἱὸς τῆς γυναίκας. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον καὶ ἡ γέννησίς Του ἔχει διπλὸν χαρακτήρα, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁμοιάζει μὲ τὴν ἱσκήν μας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑπερβαίνει αὐτήν. Δηλαδή, τὸ νὰ γεννηθῇ ἀπὸ γυναῖκα ἴσο κατὰ τοῦ καὶ εἰς ἡμᾶς συνέβαλεν, Ὡς ἀλλὰ τὸ γεγονός δὲ ἐγεννήθη ὄχι ἀπὸ αἵμα, οὔτε ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ ἀνδρὸς ἢ ἀπὸ σαρκικὴν ἐπιθυμίαν, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα⁷ προσεκοιτίζε. τὴν γέννησιν τοῦ ὑπερβαίνει τὰ ἰδικά μας μέτρα καὶ προαναγγέλλει τὴν μελλουτικὴν ἀναγεννησὶν μας, τὴν ὁποῖαν ἐσκόπευε νὰ χάρισῃ εἰς ἡμᾶς διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἄλλα γεγονότα ἦσαν παρόμοια. Καὶ τὸ βάπτισμα, λοιπόν, αὐτὸ τὸ γνωρίσμα εἶχεν. Δηλαδή, κατὰ ἓνα μέρος εἶχε τὸν χαρακτήρα τοῦ παλαιοῦ, ἐνῷ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος εἶχε τὸν χαρακτήρα τοῦ νέου. Πραγματικῶς, τὸ νὰ βαπτισθῇ ἀπὸ τὸν προφήτην ἐφανερώσεν τὸ παλαιὸν βάπτισμα, ἐνῷ ἡ κάθοδος τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀτεκνώνει ἀδελφεαίως τὸ νέον. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἔνωσιν δύο πράγματα τοῦ ἔχον χωρισθῇ μετὰ τὴν, Ὡς εἶπαν σταθμὴ ἀνὰ μέσον τοῦ καὶ ἀπώσῃ τὰ χεῖρα τοῦ, ἔτσι καὶ ὁ Ἰησοῦς ἔκανε, συναρμολόγων τὴν Παλαιὰν Διαθήκην εἰς τὴν Καινὴν, τὴν θείαν φύσιν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην, τὰς δικὰς τοῦ ἰδιότητος εἰς τὰς ἰσκάς μας.

Εἶδες, τώρα, τὴν λαμπρότητα τῆς πόλεως, ὅσον, βέβαια, σὲ ἐφώτισεν ἀπὸ τὸ προσέοιμν μὲ τὴν λάμψιν της. (Εἶδες) ὅτι, σοῦ παρουσίασε τὸν βασιλεῖα μὲ τὴν ἰδικήν σου μορφήν, ὅπως συμβαίνει, εἰς τὰ στρατόπεδα, Δηλαδή, ἐκεῖ ὁ βασιλεὺς δὲν ἐμφανίζεται πάντοτε μὲ τὰ δ' ἀκριτικὰ σύμ-

7. Δηλαδή, τῆς ἑξῆς ἔως πνεύματι ἡ γέννησις καὶ τὸ ἀναγεννησθαι ἐγένοντο τοῦ Ἰησοῦ ἐν γένει. Ἐδίδοντο εἰς τοὺς συνάγωγους τὴν θείαν τοιοῦτην καὶ παλαιάν καὶ ἐν τῶν πνεύματι καὶ παρανοῶν, τῶν ἀνθρώπων.

8. Γενεα. Γενεα 1, 18.

βολα τοῦ ἀξιώματός του, ἀλλὰ πολλὰς φορές ἀποβάλλει τὴν πολυτελή του ἐνδυμασίαν καὶ τὸ στέμμα τοῦ καὶ ἐνδύεται μὲ τὴν στολήν τοῦ ἀπλοῦ στρατιώτου. 23. Ἡ μεταμορφώσις, ὅμως, αὐτὴ ἐκεῖ ἔχει σκοπὸν νὰ μὴ γίνῃ ἀντιληπτός ὁ βασιλεὺς καὶ τραδῇ ἐπὶ τὸν τοῦ ἐχθροῦ ἔβδω, ὅμως, συμβαίνει τὸ ἀντιβεβαιῶν, ἡ μεταμορφώσις ἐγένετο ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ νὰ μὴ ἀποτρέψῃ τὸν ἐχθρὸν ἀπὸ τὴν συμπλοκήν, ὅταν γίνῃ ἀντιληπτός, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ μὴ προκαλέσῃ ἀναταραχὴν εἰς τοὺς ἰσκάς του. Διότι ὁ σκοπὸς τοῦ ἥτο νὰ σωσῇ καὶ ὄχι νὰ καταπλήξῃ.

Δι' αὐτὸ, λοιπόν, καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἔδωκεν αὐτὸ τὸ ὄνομα μὲ βάσει τὴν ἀποστολήν αὐτὴν τοῦ Κυρίου, ὀνομάσας αὐτὸν Ἰησοῦν. Ἡ λέξις «Ἰησοῦς» δὲν εἶναι ἑλληνικὸν ὄνομα, ἀλλὰ ὀνομάζεται. Ἡσοῦς εἰς τὴν ἑβραϊκὴν γλῶσσαν, ὄνομα τὸ ὁποῖον εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν μεταφραζόμενον σημαίνει «Σωτὴρ». Ὀνομάσθη δὲ σωτὴρ, ἐπεὶ δὴ τὸ ἔργον τοῦ ἀπέδλεπεν εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ τοῦ

Β. Ἀντιλήφθης, τώρα, μὲ ποῖον τρόπον ἔδωκε θάρρος (ὁ εὐαγγελιστὴς) εἰς τὸν ἀκροατὴν τοῦ μὲ τὸ νὰ ἀμλήσῃ διὰ συνηθισμένα πράγματα καὶ νὰ φανερώσῃ διὰ μέσου αὐτῶν ἐκεῖνα τοῦ ὑπερέβαινον τὰς προσδοκίας μας, Πραγματικῶς καὶ τὰ δύο αὐτὰ ὀνόματα⁸ ἦσαν πολὺ γνωστά εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ἐπειδὴ, λοιπόν, ἦσαν παρόμοια τὰ δύο ἐπράκειτο νὰ συμβοῦν, προσηγορίαν καὶ αἱ τύπαι τῶν ὀνομάτων, ὅστε ἐκ τῶν προτέρων νὰ ἀπαρέσθῃ κάθε θόρυβος νεωτερισμοῦ. Δηλαδή, Ἰησοῦς⁹ ὀνομάζεται, ὁ διάδοχος τοῦ Μωυσέως, ὁ ὁποῖος ὡδήγησε τὸν λαὸν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Εἶδες τὸν τύπον. Πρόσεξε, τώρα, καὶ τὴν ἑβραϊκὴν. Ἐκεῖνος, ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ) ὡδήγησε τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Οὗτος, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἀνύψωσε τὸν ἀνθρώπον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τοῦ χάρισε τὰ οὐράνια ἀγαθά. Ἐκεῖνος (ἔβραϊς) μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μωυσέως. Οὗτος μετὰ τὴν παύσιν τοῦ νομοῦ (τοῦ Μωυσέως). Ἐκεῖνος ὡς ἀπλὸς ἀρχηγός. Οὗτος ὡς βασιλεὺς. Ὡς ἄλλὰ διὰ νὰ μὴ περιπτώσῃ εἰς σύγχυσιν

8. Τα ὀνόματα «Ἰησοῦς» καὶ «Χριστός» ἔκρινον.

9. Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, δηλαδή.

ἀπὸ τῆν συνωνυμίαν ἀκαῶν τὸ ὄνομα Ἰησοῦς, προσέθε-
σαν (ὁ εὐαγγελιστὴς) «... τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ
τοῦ Δαυὶδ...»¹¹. Ἐκείνος, ὅμως, δὲν ἦτο ἀπόντος τοῦ
Δαυὶδ, ἀλλὰ κατήγετο ἀπὸ ἄλλην φυλῆν¹².

Ἀλλὰ διὰ ποῖον λόγον ὀνομάζει ὁ εὐαγγελιστὴς τὸ
Εὐαγγέλιόν του «Κατάλογον γενεαλογικόν τοῦ Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ», μολοντί, δὲν περιλαμβάνει μόνον τὴν γέννησιν,
ἀλλ' ἐλόκληρον τὴν βίαν οἰκουμένην¹³; Ἀπλούστατα, διό-
τι ολοκλήρως τοῦ μυστηρίου τῆς βίαις οἰκουμένης αὐ-
τοῦ εἶναι τὸ κεφάλαιον, καθὼς καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ρίζα ὧν
τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὅποια προέκυψαν δι' ἡμᾶς. Δηλαδή, ὅπως
ἀκριβῶς ὁ Μωϋσῆς ἀναμάρξει τὴν συγγραφὴν τοῦ βιβλίου
τῆς δημιουργίας τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς¹⁴, ἔστω καὶ ὁ
δὲν κάνει λόγον μόνον διὰ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, 2:4
ἀλλὰ καὶ διὰ ὅλα ὅσα εὐρίσκονται μεταξὺ αὐτῶν, κατὰ τοῦ
ἰδίου τρόπου καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς ἐπέγραψε τὸ βιβλίον τοῦ
ἀπὸ τὸ βασικώτερον σημεῖον τῶν ἀγαθῶν. Πραγματικά,
τὸ γεγονός τὸ ὅποιον προκαλεῖ μεγαλυτέραν κατὰπληξιν
καὶ ὑπερβαίνει κάθε ἐλπίδα καὶ προσδοκίαν εἶναι τὸ ὅτι ὁ
Θεὸς ἐγένεν ἄνθρωπος. Ἀφοῦ συνέθε ἀυτὸ, ὅλα τὰ ἄλλα
γεγονότα γενικῶς ἀκολουθοῦν κατὰ λογικὴν σειρὰν καὶ
τάξιν.

Διατί, ὅμως, δὲν εἶπε πρῶτα «υἱοῦ τοῦ Ἀβραάμ» καὶ
ἐπειτα νὰ προσέθεῃ «υἱοῦ τοῦ Δαυὶδ»; Ὅχι, θέβαια, κα-
θὼς νομίζουν, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ παρουσιάσῃ τὴν γενεαλο-
γίαν ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω, διότι τότε θὰ ἤμπορούσε
νὰ ἐργασθῇ διπλῶς ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς¹⁵. Τώρα, ὅμως,

11. Ματθ. 1, 1.

12. Ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἐφραΐμ.

13. Ὅπως ὀνομάζεται εἰς τὴν ἑαυτὴν Διαθήκην τὸ σχέδιον καὶ τὸ
ἔργον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἐντέλειου ἐν γένει.

14. Περὶ Γεν. 2, 4.

15. Πρ. γινώσκον ἐκ τῶν δύο Εὐαγγελιστῶν, Ματθαῖος καὶ Λουκᾶ,
ὅτι ὁποῖον περιέχεται γενεαλογικὸν τοῦ Ἰησοῦ, ὁ μὲν Ματθαῖος ἀρχίζει
διὰ τὴν ἀφθικμένην τὴν γενεάν τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τῶν Ἀβραάμ καὶ κα-
ταλήγει εἰς τὸν Ἰωάννην. ὁ δὲ Λουκᾶς ἀκολουθεῖ ἀντίθετον πορὰν
ἀρχίζει ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ φθάνει μέχρι τοῦ Ἀδάμ, ἀμφότεροι δὲ μὲν
ἐκ τοῦ περιεχόμενου ἔρχονται εἰς τὸ αὐτὸ πᾶν ἐν ᾧ ὁ Θεὸς τοῦ σωζον-
τος, καταλήγειν εἰς τὸ αὐτὸ πᾶν πορεύειν.

κάνει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον. Διατί, λοιπόν, ἀνέφερε κατὰ
πρῶτον τὸν Δαυὶδ, διότι ὅλοι οἱ Ἰουδαῖοι ἀνέφερον καὶ
ἐνθυμοῦντο διαρκῶς τὸν Δαυὶδ, ἀπ' ἐνὸς μὲν λόγῳ τῆς
δόξης του, ἀπ' ἑτέρου δὲ λόγῳ τοῦ μικροῦ χρονικοῦ δια-
στήματος, διότι δὲν εἶχε, θέβαια ἀποθάνει ἀπὸ πολὺ πα-
λαιά, ὅπως ὁ Ἀβραάμ¹⁶. Β. Εἶναι, δὲ γεγονός ὅτι, καὶ εἰς
ταὺς δύο εἶχε δώσει τὴν ὑπόσχασιν ὁ Θεός, ἀλλ' ἢ πρὸς
τὸν Ἀβραάμ, ὡς παλαιότερα, ἐλησμονεῖτο, ἐνῶ ἢ πρὸς τὸν
Δαυὶδ, ὡς πρόσφατος καὶ νεώτερος, διεθίδετο ἀπὸ ὅλους.
Οἱ ἴδιοι ἐξ ἄλλου οἱ Ἰουδαῖοι λέγουσιν ὅτι ὁ μὴπως ὁ Χρι-
στὸς δὲν ἔρχεται, ἀπὸ τοῦ σπέρματος τοῦ Δαυὶδ καὶ ἀπὸ τῆν
κωμόπολιν Βηθλεέμ, ὅπου ἦτο ὁ Δαυὶδ¹⁷. Καὶ κανένας
δὲν ἀνέμαζε τὸν Ἰησοῦν υἱὸν τοῦ Ἀβραάμ, ἀλλ' ὅλοι τὸν
ἔλεγαν υἱὸν τοῦ Δαυὶδ, διότι, ὅπως προανέφερα, ὁ Δαυὶδ
διηγεῖτο καλλίτερα εἰς τὴν μνήμην ὧν καὶ λόγῳ τοῦ
χρόνου καὶ λόγῳ τῆς ἐνδόξου βασιλείας του¹⁸.

Ἔτσι, καὶ ὅλους τοὺς μετ' αὐτὸν βασιλεῖς, τοὺς ὁ-
ποῖους ἐσέβοντο τοὺς ἀνέμαζαν ἀπ' αὐτὸν καὶ αὐτοὶ καὶ
ὁ Θεός. Πραγματικά, καὶ ὁ Ἰεζεκιήλ, ὁ ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι
προφῆται, προτρέπουν τοὺς ὁραηλίτας νὰ πλησιάσουν
τὸν Δαυὶδ καὶ νὰ ἀναγεννῶνται βέβαια, δὲν ἐννοοῦν τὸν
ἀποθανόντα πρὸ πολλοῦ Δαυὶδ ἀλλὰ τοὺς μιμητὰς τῆς
ἀρετῆς του. Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεός λέγει εἰς τὸν δαυὶδ Ἐζε-
κίαν «Θά ὑπεραστίσω τὴν πόλιν αὐτὴν διὰ τὸν ἑαυτὸν
μου καὶ χάρις τοῦ δούλου μου Δαυὶδ»¹⁹. Καὶ εἰς τὸν Σολο-
μῶντα, ἐπίσης ἔλεγεν, ὅτι χάριν τοῦ Δαυὶδ δὲν δέχεσε τὴν
βασιλείαν ἐνῶ ἔζη αὐτός²⁰.

Συνεπῶς, μεγάλη ἦτο ἡ δόξα τοῦ Δαυὶδ καὶ ἐνώπιον
τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. 2:23 Δι' αὐτὸ (καὶ ὁ
εὐαγγελιστὴς) ἀρχίζει τὴν διήγησιν του ἀμέσως ἀπὸ τοῦ
πρῶτου γνωστοῦ προσώπου καὶ ὑστερα ἀνατρέχει πρὸς τὸν πα-

16. Ὁ Ἀβραάμ κατατίθεται περὶ τὸ 1750 π.Χ. ὁ δὲ Δαυὶδ βα-
σιλεῖται ἀπὸ τοῦ 1000 π.Χ. Ὁμοιωτικῶς ὑπομνηστικῶς ἀπὸς τὴν
γενεάν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ ἦτο ὁ Δαυὶδ παρὰ ὁ Ἀβραάμ.

17. Ἰερ. 31, 43.

18. 1. πβλ. ἡμετέραν 6 τῆ, παραφρῆσι.

19. Ἀ. Βασιλ. 9, 34.

20. Περὶ Γεν. 1. Βασιλ. 1, 84.

λαιότερον πρόγονον (τὸν Ἀβραάμ), θεωρῶν περικτὸν τὴν προχωρήσασαν τὴν γενεαλογίαν πέραν αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς Ἰουδαίους²¹. Διότι, αὐτοὶ οἱ δύο εἰσαν μάζοντο περισσότερο. Ὁ μὲν (Δαυὶδ) ὡς προφήτης καὶ βασιλεὺς, ὁ δὲ (Ἀβραάμ) ὡς πατριάρχης καὶ προφήτης.

Ἰσως κάποιος νὰ ἐρωτήσῃ Πῶς ἀποδεικνύεται, ὅμως, ὅτι ὁ Ἰησοῦς κατὰγεται ἀπὸ τὸν Δαυὶδ, διότι, ἐάν ἐγεννήθη μόνον ἀπὸ τὴν γυναῖκα χωρὶς τὴν συνεργασίαν ἀνδρός, πῶς θὰ θεβαιώθῃμεν ὅτι εἶναι ἀπόγονος τοῦ Δαυὶδ, ἀφοῦ ἡ Παρθένος δὲν γενεαλογεῖται;

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τίθενται δύο προβλήματα πρὸς λύσιν. Τὸ πρῶτον. Διὰ ποῖον λόγον δὲν γενεαλογεῖται ἡ μητέρα. Καὶ τὸ δεύτερον. Διὰ τί μνημονεύεται ἀπὸ τοῦ Εὐαγγελιστῆς ὁ Ἰωσήφ, ὁ ὁποῖος κανένα ρόλον δὲν παίζει εἰς τὴν γέννησιν. Τὸ δεύτερον ἐκ πρώτης ὕψεως φαίνεται περιττόν, ἐνὶ τῷ πρῶτον φαίνεται σὰν ἑλλειψίς. Β. Λοιπόν, ποῖον πρόβλημα εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐρυνήσωμεν κατὰ πρῶτον; Τὸ πῶς ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ Παρθένος κατὰγεται ἀπὸ τὸν Δαυὶδ. Πῶς, ὅμως, θὰ μάθωμεν ὅτι εἶναι ἀπόγονος τοῦ Δαυὶδ; Ἀκούσε, λοιπόν, ποῖαν ἐντολὴν δίδει ὁ Θεὸς εἰς τὸν Γαβριήλ, νὰ ὑπάγῃ δηλαδὴ, «πρὸς παρθένον, ἣ ὅποια ἦτο μνηστευμένη μὲ ἀνδρα ὀνομαζόμενον Ἰωσήφ, καὶ αὐτὴ κατήγετο ἀπὸ τὸ γένος καὶ τὴν οἰκγένειαν τοῦ Δαυὶδ»²². Ποῖαν σαφεστέρην ἀπόδοξιν ζητεῖς ἀπ' αὐτήν, ὅταν ἀκούῃς ὅτι ἡ Παρθένος κατὰγεται ἀπὸ τὸ γένος καὶ τὴν οἰκγένειαν τοῦ Δαυὶδ;

Συνεπῶς, εἶναι φανερόν ὅτι καὶ ὁ Ἰωσήφ ἔχει τὴν ἴδιαν καταγωγὴν, διότι, ὡς γνωστὸν ὅπῃρχε νόμος, ὁ ὁποῖος δὲν ἐπέτρεπε νὰ λαμβάνῃ κανεὶς σύζυγον ἀπὸ ἀλλοῦ, παρὰ μόνον ἀπὸ τὴν ἰδικήν του φυλὴν. Ἀλλὰ καὶ ὁ πατριάρχης ἀκῶθ' ἀπροσφίτευεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς θὰ κατὰγεται ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα ὁμιλῶν ὡς ἔστις C «ἂν θὰ ἐκλείψῃ ἀρχῶν ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα καὶ ἀρχηγὸς ἐκ τῆς γενεᾶς του, μέχρις ὅτου ἐκκληρωθῇ τὰ ἀποταμιευμένα εἰς Κάποιον. Αὐτὸς δὲ ὁ Κάποιος θὰ εἶναι ἡ ἀναμονὴ τῶν λαῶν»²³.

²¹ Πρὸβλ. σημειώσιν 18 τῆς παρακείμενης.

²² Λουκ. 1, 27.

²³ Γεν. 49, 19.

Ἡ προφητεία αὐτὴ δέβατο, φανερώμεν ὅτι κατὰγεται ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα, ἀλλὰ δὲν ἀποδεικνύει ἀκόμη ὅτι ἀνήκε εἰς τὸ γένος τοῦ Δαυὶδ. Μὰ, μήπως εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα ὑπῆρχεν ἓνα μόνον γένος, δηλαδὴ, τὸ γένος τοῦ Δαυὶδ, Ὅχι, βέβαια. Ἀντίθετα, ὑπῆρχαν καὶ πολλὰ ἄλλα γένη. Καὶ συνέβαινε κάποιος νὰ κατὰγεται μὲν ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα, χωρὶς ὅμως νὰ ἀνήκῃ εἰς τὸ γένος τοῦ Δαυὶδ; Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ὑποστηρίξῃς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, σοῦ ἀφῆρασαν αὐτὴν τὴν ὑπόψιν ὁ εὐαγγελιστής, ὅταν εἶπεν, ὅτι κατὰγεται ἀπὸ τὸ γένος καὶ τὴν οἰκγένειαν τοῦ Δαυὶδ.

Ἰώρα, ἐάν θέλῃς νὰ πεισθῇς περὶ αὐτοῦ μὲ διαφορετικὸν συλλογισμόν, δὲν θὰ εὐρεθῶ εἰς ἀπορίαν νὰ σοῦ παρουσιάσω καὶ ἄλλην ἀπόδειξιν. Λοιπόν, δὲν ἀπηγορεύετο μόνον νὰ λάβουν σύζυγον ἀπὸ ἄλλην φυλὴν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλην οἰκγένειαν, μὴ συγγενικὴν δηλαδὴ. Συνεπῶς, ἐάν τὴν φράσιν «ἀπὸ τὸ γένος καὶ τὴν οἰκγένειαν τοῦ Δαυὶδ» τὴν ἀποδώσωμεν εἰς τὴν Παρθένον, εὐσταθεῖ ἡ ἐκφράσις, ἐάν, ὅμως, τὴν ἀποδώσωμεν εἰς τὸν Ἰωσήφ, τάλιν, τὸ διὸν ἐπιτυγχάνομεν. Πραγματικῶς, ἐάν ὁ Ἰωσήφ κατήγετο ἀπὸ τὸ γένος καὶ τὴν οἰκγένειαν τοῦ Δαυὶδ, δὲν θὰ ἤμπορούσε νὰ λάβῃ σύζυγον ἀπὸ ἄλλο γένος, παρὰ ἀπὸ ἐκεῖνο τοῦ καὶ ὁ ἴδιος κατήγετο.

Ναί, ἀλλὰ ἐάν δὲν συνεωφρόνῃς πρὸς τὸν νόμον αὐτόν, Ἰσως ἐρωτήσῃς κάποιος, Μὰ, δὲ, αὐτὸ ἀκριβῶς ἐπρόφθασε καὶ διεδοκίμασεν ὁ εὐαγγελιστής ὅτι ὁ Ἰωσήφ ἦτο δίκαιος²⁴, ὥστε νὰ μὴ ὑποστηρίξῃς τὴν ἀποψιν αὐτήν, Β. ἀλλὰ, ἀφοῦ πληροφορηθῇς τὴν ἀρετὴν του, νὰ καταλάβῃς καὶ αὐτὸ, ὅτι, δηλαδὴ, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παραβῇ τὸν νόμον. Διότι πῶς ἤμπορούσε νὰ γίνῃ παραβάτης τοῦ νόμου χάριν τῆς ἡδονῆς αὐτός, ποῦ διακρίνεται διὰ τὴν μεγάλην του φιλανθρωπίαν καὶ ἦτο ἀπῆλλαγμένος ἀπὸ κάθε πάθος, ὅταν δὲν ἠθέλησε νὰ τιμωρήσῃ τὴν παρθένον μοιλονότι ἡ ὑπόψια τὸν παρωθοῦσεν εἰς αὐτό, Ἐπίσης, αὐτὸς ποῦ ἐκέκρεθη ἀνώτερα ἀπὸ τὸν νόμον (διότι, τὸ νὰ τὴν ἀφήσῃ ἐλευθέρην, καὶ μάλιστα νὰ τὴν ἀπελευθερώσῃ κρυφά) εἶναι, γνώρισμα ἀνθρώπου σκεπτομένου ἀνώτερα

²⁴ Πρὸβλ. Ματθ. 1, 19.

ἀπὸ τὸν νόμον), πῶς ἦτο δυνατόν νὰ διαπράξη κάτι παρὰ νόμον, ὅταν, θέδαια, δὲν τὸν ὑποχρέωνε καμμία αἰτία.

Ὅστε, ὅτι ἡ Παρθένος κατήγετο ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Δαυὶδ ἀποδεικνύεται, ἀπὸ τὰ παραπάνω. Εἶναι, ὁμῶς, ἀνάγκη νὰ εἰπωμεν ἐν συνεχείᾳ διατὶ δὲν παρέθεσε τὴν γενεαλογίαν τῆς Παρθένου, ἀλλὰ ἐγενεαλόγησε τὸν Ἰωσήφ μόνον. Διὰ ποῖον λόγον, λοιπόν; Ὁ Διότι δὲν ὑπῆρχε νόμος εἰς τοὺς Ἰουδαίους νὰ γενεαλογοῦνται αἱ γυναῖκες. Διὰ νὰ συμμορφωθῇ ὁμῶς πρὸς τὴν συνήθειαν καὶ νὰ μὴ δώσῃ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἀπὸ τὸ προῖμιον ἀκόμη τὴν παραδαίνει, ἀλλὰ συγχρόνως διὰ νὰ μᾶς καταστήσῃ γνωστὴν τὴν κόρην, ὅ· αὐτὸ ἀποσιώπησε τοὺς προγόνους τῆς καὶ ἔδωκε τὴν γενεαλογίαν τοῦ Ἰωσήφ. Ἄν, ὁμῶς, ἔκανεν αὐτὸ διὰ τὴν Παρθένον, θὰ εἶδε τὴν ἐντύπωσιν ὅτι καινοτομεῖ. Ἐάν, πάλιν, ἠγνόει τὸν Ἰωσήφ, δὲν θὰ εἰμεθα εἰς θέσιν νὰ πληροφορηθῶμεν τοὺς προγόνους αὐτῆς. Συνεπῶς, μὲ σκοπὸν νὰ μαθῶμεν ποῖα ἦτο ἡ Μαρία καὶ ἀπὸ ποίους κατήγετο, § 7 ἀλλὰ συγχρόνως νὰ παραμείνῃ ὁμιετακύντως καὶ ἡ ἐπιταγὴ τοῦ νόμου, ἐγενεαλόγησε τὸν μνηστήρα καὶ μᾶς ἀπέδειξεν ὅτι κατέγεται ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Δαυὶδ. Ἀφοῦ, ὁμῶς, ἀπεδείχθη αὐτὸ, ἀπεδείχθη συγχρόνως καὶ ἐκεῖνο, ὅτι δηλαδὴ, καὶ ἡ Παρθένος κατήγετο ἀπὸ τὸ ἴδιον γένος, καθ' ὅσον, ὅπως παραπάνω ἀνέφερα, ὁ δίκαιος Ἰωσήφ δὲν θὰ ἐδέχετο νὰ λάβῃ σύζυγον ἀπὸ διαφορετικὴν οἰκογένειαν.

Ἦμπορῶ, θέδα.α, νὰ σὰς ἐκθέσω καὶ ἄλλον μυστικώτερον λόγον, διὰ τὸν ὁποῖον ἀπεισιωπήθησαν οἱ πρόγονοι τῆς Παρθένου, ἀλλὰ δὲν εἶναι τώρα ἡ κατάλληλος στιγμή νὰ σὰς τὸν ἀποκαλύψω, διότι ὅσα ἐλέγχθησαν εἶναι ἀρκετὰ. Συνεπῶς, ὡς σταματήσωμεν ἐδῶ τὸν λόγον διὰ τὰ προεληγμένα αὐτὰ καὶ ὡς ἐνθυμήσῃ με ἀκριδέειαν ὅσα προηγουμένως ἐπέθεσαν ὑπ' ὄψιν σας, ὅπως εἶναι ἐπὶ παραδείγματι. § 8 Διὰτὶ ἀνέφερε πρῶτον τὸν Δαυὶδ. Διὰτὶ τὸ διδόνον τοῦ τὸ ὠνόμασε «κατόλογον γενεαλογικόν». Διὰτὶ εἶπεν «Ἰησοῦ Χριστοῦ». Κατὰ ποῖαν λογικὴν ἡ γέννησις εἶναι συνήθης καὶ συγχρόνως δὲν εἶναι τοιαύτη. Μὲ ποῖον τρόπον ἀπεδείχθη ὅτι ἡ Μαρία κατήγετο ἀπὸ τὸν Δαυὶδ καὶ διὰτὶ ἐγενεαλόγηθη ὁ Ἰωσήφ, ἐνῷ ἀπεισιωπήθησαν οἱ πρόγονοι ἐκεῖνης.

Ἐάν, λοιπόν, ἐνθυμήσῃ αὐτὰ, θὰ μὲ καταστήσετε πρὸ

πρόθυμον καὶ διὰ ἐπόμενα ζητήματα. Ἐάν, ὁμῶς, τὰ ἀπορρίψετε καὶ τὰ διώξετε ἀπὸ τὴν ψυχὴν σας, θὰ αἰσθάνωμαι εἰσαγγὸν νὰ συνεχίσω. Διότι, χωρὶς ἀμφβολίαν κανένας γεωργὸς δὲν θὰ ἤθελε νὰ καλλιεργῇ γῆν, ἢ ὅποια καταστρέφει τοὺς σπόρους που προηγουμένως ἐσπάρησαν εἰς αὐτήν. Δι' αὐτὸ, ὡς παρακαλῶ νὰ ἔχετε εἰς τὸ μυαλὸ σας διαρκῶς τὰ ζητήματα αὐτά, διότι ἀπὸ τὴν ἐνασχόλησιν μὲ τὰ θέματα αὐτοῦ τοῦ εἰδους κάποιο μεγάλο καὶ σωτήριο ἀγαθὸν προκύπτει, διὰ τὴν ψυχὴν.

Ὁ Πραγματικὰ, καὶ εἰς τὸν Θεὸν θὰ κατορθώσωμεν νὰ γινώμεν ἀρέστοι, ὅταν ἐνδιαφερωμεθα δι' αὐτὰ, καὶ τὰ στόματά μας θὰ διατηρῶμεν καθαρὰ ἀπὸ ὕβρεις, ἀσχηρολογίας καὶ λοιδορίας, ἀφοῦ θὰ μελετοῦν λόγους μὲ πνευματικὸν περιεχόμενον, καὶ εἰς τοὺς βαίμονας θὰ καταστῶμεν φοβεροί, ὅταν θὰ καθοπλισώμεν τὴν γλῶσσάν μας μὲ αὐτοῦ τοῦ εἰδους τὰ νοήματα, καὶ θὰ προσεκύσωμεν περισσώτερον τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἢ ποῖα θὰ κάνῃ τὰ μάτια πρὸ βεβρυκερῆ. Διότι, ὁ Θεὸς θ', αὐτὸν τὸν σκοπὸν μᾶς ἔδωκε τὰ μάτια, τὸ στόμα καὶ τὰ αὐτιά, διὰ νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματός μας. § 9 Δηλαδή, διὰ νὰ λέγωμεν τὰ ἰδικά του, νὰ ἐκτελώμεν τὰς ἐντολάς του, νὰ ψάλλωμεν συνεχῶς ὕμνους πρὸς αὐτόν, νὰ ἀναπέμψωμεν εὐχαριστίας καὶ μὲ ὅλα αὐτὰ νὰ καθαρῶμεν τελειῶς τὴν συνείδησιν μας. Διότι, ὅπως ἀκριβῶς τὸ σῶμα θὰ καταστῇ ὑγιεστερον, ὅταν ἀναπτέξῃ καθαρὸν ἄερα, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ γίνεται σαφεύτερα, ὅταν τρέφετα μὲ παρομοίας μελέτας.

Δὲν ὀλέπεις ὅτι, οἱ σωματικοὶ ὀφθαλμοὶ εἶναι συνεχῶς θακρυομένοι, ὅταν εὐρίσκωνται μέσα εἰς τὸν καπνὸν, ἐνῷ ἀντίθετα γίνονται πρὸ παρατηρητικοὶ καὶ πρὸ ὑγιεῖς, ὅταν εὐρίσκωνται εἰς τὴν καθαρὴν ἀτμόσφαιραν, εἰς τὰς πηγὰς καὶ εἰς τοὺς κήπους. Παρόμοιος εἶναι καὶ ὁ ὀφθαλμὸς τῆς ψυχῆς. Δηλαδή, εἶναι θακρυγὸς μέσα εἰς τὸ λευκάδι τῶν πνευματικῶν διδασγμάτων, ὅ ἀποβαίνει καθαρὸς, διαυγὴς καὶ βεβρυκερῆς, ἐνῷ ὅταν ἐμπλοκῇ εἰς τὸν καπνὸν τῶν εἰσαγγῶν πραγμάτων, θὰ θακρυγῇ καὶ θὰ κλαύσῃ πολὺ καὶ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν. Ὅπως θῆται, τὰ ἀνθρώπινα πράγματα ὁμοιάζουν μὲ καπνόν. Δ' αὐτὸ καὶ κάποιος ἔλεγεν «Ζῶν καπνὸς ἐ-

χάθησαν αἱ ἡμέραι μου.²⁵ Καὶ ἐκεῖνος μὲν εἶπεν αὐτῷ, ἀφοῦ ἔλαθεν ὑπὸ ὕπνῳ τοῦ τὴν μικρὰν διάρκειαν καὶ τὴν ἀσταθείαν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἀποβλέπω μόνον εἰς αὐτὸ, μὰ τὸ ἔλεος, ὅτι πρέπει νὰ προσθέσωμεν εἰς τὰ λεχθέντα καὶ τὸ γεγονός ὅτι τὰ ἀνθρώπινα πράγματα εἶναι πολὺ συγκεχυμένα καὶ παραγμένα. Ἀναμφισβήτητα, τίποτε δὲν λυπεῖ καὶ δὲν συσκοτίζει τόσον τὸν οὐρανόθεν τῆς ψυχῆς, ὅσον τὸ θάρος, τὸ ὁποῖον πηγάζει ἀπὸ τὰς εἰστικὰς φροντίδας καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐπιθυμιῶν.

Αὐτὰ, λοιπόν, εἶναι τὰ ξύλα τοῦ θαλάμου τὸν καπνὸν αὐτόν. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς ἡ φωτὶς δημιουργεῖ περισσότερον καπνόν, ὁσάκις προφοδοτεῖται μὲ ὕδραν καὶ πολὺ διεγμένην καύσιμον ὕλην, ὣς ἔτσι καὶ ἡ σφοδρὰ καὶ φλογ σμένη αὐτῇ ἐπιθυμίᾳ, ὅταν συναντήσῃ ἀσταθὴ καὶ χωρὶς συγκρότησιν πνευματικὴν ψυχὴν, δημιουργεῖ καὶ αὐτὴ πολλὸν καπνόν.²⁶ Ὡστε, δ' αὐτὸ χρειάζομεθα τὴν δροσὴν τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου καὶ τὴν αὔραν ἐκείνην, διὰ νὰ σῶσῃ, δηλαδή, τὴν φωτιάν, νὰ διασκορπίσῃ τὸν καπνόν καὶ νὰ δώσῃ πτερά εἰς τὸν λόγιον μᾶς. Διότι, δὲν εἶναι δυνατόν, ὅπως οἱ ἄνθρωποι δύνανται, νὰ πτερουγίσῃ καὶ νὰς πρὸς τὸν οὐρανόν, ὅταν εἶναι φορτωμένοι μὲ τόσα πολλὰ κακὰ. ~~27~~ Εἶναι, δέδοται, ἱκανοποιητικόν νὰ εἰμεθα ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ θαρῆς, ὥστε νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ βαδίσωμεν αὐτὸν τὸν δρόμον. Μᾶλλον, ὅμως, οὕτε ἔτσι εἶναι δυνατόν αὐτό, ἐάν δὲν ἐφοδιασθῶμεν μὲ τὸ πτερόν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Λο πον ἀφοῦ πρέπει νὰ ἔχωμεν ἐλαφράν τὴν διάνοιάν μας καὶ χρειάζομεθα τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος διὰ νὰ ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο, τότε πῶς θὰ ἡμπορέσωμεν νὰ πετάξωμεν ὅταν παρασυρῶμεθα πρὸς τὴν κάτω ἀπὸ τὰ τόσον μεγάλο θάρος, ἐφ' ὅσον δὲν διαθέτωμεν τίποτε ἀπὸ αὐτὸ, ἀλλὰ προσελκύομεν τὰ ἀντίθετα αὐτῶν καὶ προσθέτωμεν ἐπ' αὐτὰς μᾶς σατανικὸν φορτίον, Πραγματικά, ἐάν κάποιος ἐπιχειρήσῃ νὰ ζυγίσῃ τοὺς λο-

25. Ψαλμὸς 101, 4.

26. Μεταφορικῶς ὁμιλεῖ ἐνταῦθα ὁ Χρυσόστομος, ἀναφερόμενος εἰς τὴν πνευματικὴν σύγχυσιν καὶ συσκοτὶσιν τοῦ κοινολοῦν αἰ σφαλῶν ἐννοιῶν.

γισμούς μας, οὐκ νὰ ὑπῆρχε ζυγαριὰ τοῦ δικαίου, μετὰ ὅας θὰ εὗρη ἑκατὸν δηνάρ.²⁸ Πνευματικῶς λόγων μέσα εἰς ἀναρίθμητα τέλματα.²⁹ Λέξουν τοῦ ἀναφέροντα εἰς τὰ ἐπίγεια πράγματα. Μᾶλλον, ὅμως, δὲν θὰ εὗρσκειν οὔτε δεκά οὐδολούς.³⁰ Ὁ Μήπωρ ὅμως, δὲν εἶναι ἐντροπὴ καὶ ἐσχάτη γελοιοποίησις, ὅταν, ἐνῶ ἔχομεν ὑπὲρ τὴν διὰ τὸν χρησιμοποιοῦμεν εἰς τὰ περισσότερον ἀναγκαῖα πράγματα ἡμεῖς, ἔχοντες τὸ στόμα, δὲν χρησιμοποιοῦμεν τὸ μέλος τοῦτο τοῦ σώματος μας οὔτε οὐκ ὑπὲρ τὴν, ἀλλ' ἀντιθέτως τὸ χρησιμοποιοῦμεν εἰς πράγματα ἀχρηστά καὶ περιττά. Μακάρι, ὅμως, νὰ τὰ ἐχρησιμοποιοῦσαμε μόνον εἰς περιττά πράγματα. Μὰ, τώρα, τὸ χρησιμοποιοῦμεν εἰς ἐχθρικά, ἐπιβλαβῆ καὶ καθόλου ἀφέλιμα πράγματα. Βέβαια, ἐάν, ὅσα λέγομεν ἦσαν χρῆσιμα εἰς τοὺς ἑαυτοὺς μας, τότε ὅπως οἱ ἄλλοι θὰ ἦσαν καὶ εἰς τὸν Θεὸν ἀρεστά τὰ λεγόμενα. Τώρα, ὅμως, λέγομεν ὅλα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα μᾶς ὑπαγορεύει ὁ διάβολος. Ἄλλοτε μὲν γελοῦντες καὶ ἀστείζομενοι, ἄλλοτε δὲ καταρωμένοι καὶ ὑβρίζοντες, ὁ ἄλλοτε πάλιν ὀρκιζόμενοι καὶ ψευδόμενοι. ἢ ἐπιπορευόμενοι καὶ ἄλλοτε ἀποθαρουόμενοι, ἄλλοτε αὐτοκτενοῦντες καὶ μολογούντες περισσότερον ἀπὸ τὰ γραῖδια, ἀναφέροντες πράγματα ἀσχετὰ πρὸς ἡμᾶς.

Διότι, πᾶς μου σὲ παρακαλῶ, ποῖος ἀπὸ ἐσῶς τοῦ εὐερίσκεσθε ἐδῶ, εἶναι εἰς θέσιν, ὅταν τοῦ ζητηθῇ, νὰ εἴπῃ ἀπὸ στήθους ἕνα ψαλμὸν ἢ κάποιον ἄλλον χωρίον ἀπὸ τὰς θείας Γραφάς, Ἀσφαλῶς, δὲν ὑπάρχει κανένας. Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον αὐτὸ τὸ φοβερόν, πορὰ τὸ ὅτι, ἐνῶ διὰ τὰ πνευματικὰ ζητήματα δεκνύετε ἀδιαφορίαν, διὰ τὰ σατανικά παρουσιάζεσθε καὶ τοῦ πυρός ἀκόμη ὀρμητικώτεροι. Πραγματικά, ἐάν κάποιος θελήσῃ νὰ ἐξετάσῃ τὰς γνώσεις σας εἰς τὰ διαβολὰ καὶ δαίμονα καὶ τὰς πορνικὰς καὶ ἀσελγέας μελωδίας, θὰ εὗρῃ πολλοὺς νὰ γνωρίζουν αὐτὰ μὲ

27. Ἀπὸ τὸν Νόμισμα ρωμαϊκὸν ἴσον πρὸς 16 ἀσημένια δηναῖα ἡταιμὸς ἀέρας.

28. Τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀποφαινομένου καὶ ἀποφαινομένου γενναῖος ἄνθρωπος.

29. Ἡ ἐκείνη, ἡ ἀχρηστία αὐτῶν τῶν πραγμάτων ὁμοιωμένη πρὸς τὰ τῶν ἀνθρώπων ἀχρηστία.

κάθε λεπτομέρεια **30** και μάλιστα να τα απαγγέλλουν με μεγάλην ευχαρίστησιν

Ποία είναι, όμως, η δικαιολογία αὐτῶν τῶν ἁμαρτημάτων. Δὲν ἀνέγκω, λέγει, εἰς τὴν τάξιν τῶν μοναχῶν, ἀλλ' ἔχω γυναῖκα καὶ παιδιὰ καὶ φροντίζω διὰ τὸ σπιτί μου. Αὕτῃ ἡ ἀντίληψις, όμως, εἶνα, ποὺ κατέστρεψε τὰ πάντα, τὸ ὅτι, δηλαδή, πιστεύετε ὅτι ἡ μελέτη τῶν θείων γραφῶν τὰ ράζει μόνον εἰς τοὺς μοναχοὺς, ἐνῶ πολὺ περισσότερον ἀπ' αὐτοὺς ἐσεῖς χρειάζεσθε αὐτάς. Διότι ἐκεῖνοι, κυρίως οἱ ποιοὶ ζοῦν μέσα εἰς τὸν κόσμον καὶ καθημερινῶς ὀφίστανται τραύματα ἔχουν ἀνάγκην ἀπὸ φάρμακα. Συνεπῶς, εἶναι πολὺ χειρότερον ἢ νὰ θεωρῆς τὴν μελέτην τῶν Γραφῶν περιττὴν ἀπασχόλησιν ἀπὸ τοῦ νὰ μὴ τὰς μελετᾷς μόνον. Ὅπωςδήποτε, αἱ σκέψεις αὐταὶ προέρχοντα ἀπὸ σατανικὴν ἐμπνευσιν

Μὰ δὲν ἀκούετε τὸν Παῦλον, ὁ ὁποῖος λέγει ὅτι ὅλα αὐτὰ ἐγράψαν διὰ νὰ μᾶς νουθετοῦν,⁵⁰ Σὺ λοιπὸν ἐάν ἦτο ἀνάγκη νὰ πᾶσιν τὸ Εὐαγγέλιον μὲ χεῖρα ἀκαθάρτα, ἀσφαλῶς θὰ προτιμοῦσες νὰ τὸ κάνῃς αὐτὸ **Β** Ἀλλὰ δὲν νομίζεις ὅτι καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ εἶναι πάρα πολὺ ἀνγκαῖον. Δι' αὐτόν, λοιπὸν, τὸν λόγον τὰ πάντα ἔχουν γίνῃ ἀνω κάτω. Ἐάν, βέβαια, θέλῃς νὰ ἀντιληφθῇς ποία ὠφέλεια προέρχεται ἀπὸ τὴν μελέτην τῆς Ἁγίας Γραφῆς, νὰ ἐρευνήσῃς τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν σου, πῶς εἶσαι, δηλαδή, ὅταν ἀκούῃς ἕνα ψαλμὸν καὶ πῶς, ὅταν ἀκούῃς ἕνα διαβολικὸν τραγούδι καὶ, ἀκόμη, πῶς αἰσθάνεσαι, ὅταν εὐρσκεσαι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πῶς, ὅταν κάθῃσαι εἰς τὸ θέατρον. Καὶ τότε θὰ εὕρῃς μεγάλην διαφορὰν μεταξὺ αὐτῆς καὶ ἐκείνης τῆς ψυχικῆς καταστάσεως, μολοντὶ ἡ ψυχὴ εἶναι ἡ ἴδια. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν «Αἱ κακαὶ συναναστροφαὶ διαφθείρου τὰ καλὰ ἥθη»⁵¹. Ὡστε διὰ τὴν αἰτίαν αὐτὴν μᾶς χρειάζονται πάντοτε τὰ ἄσματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἀπὸ τὴν ἐμπνευσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. **Γ** Ἐξ ὅλου, αὐτὸ εἶναι, τὸ γινώρισμα ἐκεῖνο, μὲ τὸ ὁποῖον ὑπερέχοντες ἀπὸ τὰ ἄλογα ζῶα, ἀφοῦ κατὰ τὰ ὅλα

⁵⁰ Ρωμ. Α' Σαρνθ 10, 11.

⁵¹ Α' Κορινθ' 1 88.

λα πάρα πολὺ ὑπεροῦμεν αὐτῶν. Αὐτὸς⁵² εἶναι ἡ τραφή, τὸ σπάλισμα καὶ ἡ ἀσφάλεια τῆς ψυχῆς, ὅπως ἀκριδῶς καὶ τὸ νὰ μὴ ἀκούῃς τὰς Γραφὰς ἰσοδυναμεῖ μὲ πείναν (πνευματικὴν) καὶ καταστροφήν. Διότ', λέγε «Θὰ δάσω εἰς αὐτοὺς ὅχι πείναν ἄρτου, αὐτὲ θίψαν ὕδατος, ἀλλὰ πείναν νὰ ἀκούσουν τὸν λόγον τοῦ Κυρίου»⁵³. Ἀλλὰ ποῖον πρᾶγμα δύναται, νὰ θεωρηθῇ ἀθλιώτερον ἀπὸ αὐτὸ, ὅταν ἐκείνο τὸ κακόν, τὸ ποῖον ὁ Θεὸς ταυτίζει μὲ τὴν ἡμαρτίαν, **31** τὸ προσελκύῃς αὐτομάτως εἰς τὸ κεφάλι σου, εἰσάγων κάποιαν φοβερὰν πείναν εἰς τὴν ψυχὴν σου καὶ ἐξασθενῶν αὐτὴν ἀπὸ κάθε πλευρᾶν

Συνεπῶς, εἶναι φυσικόν ὅτι ἀπὸ τοὺς λόγους καὶ καταστρέφῃσαι καὶ σώζῃσαι. Πραγματικῶς, ὁ λόγος ἐξοργίζει τὴν ψυχὴν καὶ συγχρόνως αὐτὸς ὁ ἴδιος τὴν καταπραΰνει πάλιν, ἐπίσης ἕνας λόγος αἰσχυρὸς παρώθησιν εἰς ἐπιθυμίαν κακὴν, ἐνῶ ὁ λόγος, ποὺ εἶναι γεμάτος σεμνότητα, ὡς δὴ ἡγῆσεν εἰς τὴν ἐγκράτειαν. Ἀφοῦ, λοιπὸν, ἕνας ἀπλὸς λόγος διαθέτει τόσῃν μεγάλῃν δύναμιν, πρὸς μου, διὰτὶ περιφρονεῖς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, Ὅταν μία ἀπλή συμβουλή ἡμπορεῖ νὰ φέρῃ τόσον μεγάλα ἀποτελέσματα, ἀσφαλῶς, τὰ ἀποτελέσματα θὰ εἶναι πολὺ μεγαλύτερα, ὅταν αἱ συμβουλαὶ συνοδεύονται ἀπὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. **Β** Πραγματικῶς, ὁ λόγος ποὺ ἐμπνέεται ἀπὸ τὰς θείας Γραφὰς ἡμπορεῖ νὰ μαλακῇ μίαν πεπωρωμένην ψυχὴν περισσότερον ἀπὸ τὴν φωτιὰ καὶ νὰ τὴν καταστήσῃ κατὰλληλον διὰ νὰ ἐκτελέσῃ ὅλα τὰ καλὰ ἐν γένει. Κατ' αὐτόν τὸν τρόπον ὁ Παῦλος, ὅν καὶ ἤβρε τοὺς Κορινθίους νὰ κατέχωνται ἀπὸ ὑπερφυσικὸν ἐγώασμον καὶ ὑπερηφάνειαν, κατωρθώσε νὰ τοὺς ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν τάξιν καὶ νὰ τοὺς κάνῃ πᾶς συνειδήσεως καὶ μετρίφρονος. Διότ', δι' ὅσα ἐπρεπε νὰ αἰσθάνωνται ἐντροπὴν καὶ νὰ κρύπτωνται, δι' αὐτὰ ὑπερηφανεύοντο. Ἀκουσε, όμως, τὴν ἀλλαγὴν τῶν, τὴν ὁποῖαν ἐβεβαίωσεν ὁ ἴδιος ὁ δὲ δάσκαλος, ὅταν ἔλαβαν τὴν ἐπιστολήν, λέγων τὰ ἑξῆς: «Τὸ ὅτι ἐλυπηθήκατε ὅπως θέλει ὁ Θεός, πόσῃν προθυμίᾳ ἔχε παραγάγε μέλας σας, πόσῃν ἀνάγκην ἀπολογίας, πόσῃν ἀγανάκτησιν, πόσῃν φόβον, **Γ** πόσῃν

⁵² Αἰνιγμὰ ἡ μελέτη καὶ ἡ ἀκρίβεια τῶν θείων Γραφῶν.

⁵³ Ἰω. 4, 11.

πόθεν, πόσον ζήλον, πόσην ἐπιθυμίαν τιμωρίας τοῦ κακοῦ²⁴. Ἐστὶ συμβουλευόμενους τοὺς δούλους τὰ παιδιὰ, τὰς γυναῖκας, τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐχθροὺς μας μεταβάλλομεν εἰς φίλους. Ἐστὶ, καὶ οἱ μεγάλοι ἄνδρες τοὺς ὁποίους ἡγάπα ὁ Θεός, ἔγιναν καλλίτεροι. Πραγματικά, ὁ Δαυὶδ, μετὰ τὴν διάπραξιν τῆς ἁμαρτίας, ὅταν ἤκουσε τοὺς λόγους τοῦ προφήτου, κατέβηκεν εἰς τὴν ἀρίστην ἐκείνην μετάνοιαν²⁵. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀπόστολοι μετὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἔγιναν ὅτι ἔγιναν καὶ ἐπῆραν μετὰ τὸ μέρος των τὴν αἰκουμένην ὅλην κληρον.

Ἀλλὰ ποῖον εἶναι τὸ κέρδος, λέγα, ὅταν κάποιος ἀκούῃ, χωρὶς νὰ ἐφαρμόξῃ τὰ λεγόμενα, ~~26~~ Μάλιστα, δὲν εἶναι μικρὸν τὸ κέρδος, τὸ ὅποιον προέρχεται καὶ ἀπὸ τὴν ἀκρόασιν μόνον. Δὲν, ὅπως δὴπατε, θὰ κατηγορήσῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ θὰ στεναχῇ καὶ, πιθανόν, κάποτε νὰ λάθῃ τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐφαρμόξῃ τὰ λεγόμενα. Ἐνῷ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν γνωρίζει ὅτι ἡμάρτησε, πότε θὰ παύσῃ νὰ ἁμαρτάνῃ. Πότε θὰ αἰσθανθῇ τὴν ἐνοχλήν του. Συνεπῶς, ἂν μὴ περιφρανούμεν τὴν ἀκρόασιν τῶν θείων Γραφῶν. Διότι αὐτὰ προέρχονται ἀπὸ τὴν ἐμπνευσιν τοῦ σατανᾶ, πού δὲν μᾶς ἀφήνῃ νὰ διακρίνωμεν τὸν θησαυρόν, διὰ νὰ μὴ κερδίζωμεν τὸν πλοῦτον, ὁ ὁποῖος ὑπάρχει εἰς τὴν Γραφήν. Δι' αὐτὸν τοῦ λόγον ὑποστηρίζει ὅτι εἶναι χωρὶς ἄξιαν ἡ ἀκρόασις τῶν θείων νόμων, διὰ νὰ μὴ ἴδῃ ὅτι ἀπὸ τὴν ἀκρόασιν ἀδηγηθήκαμεν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν. Συνεπῶς, ἀφοῦ ἐγνωρίσαμεν καλὰ τὴν πονηρίαν τοῦ τέχνη, **Β** ἂν ὀχυρῶμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀπὸ κάθε πλευρᾶν, ὥστε ὡπλίσμενοι μετὰ τὰ ὅπλα αὐτά, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ καταστῶμεν καὶ οἱ ἴδιοι ἀκατανίκητοι, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ συντηρωμεν τὴν κεφαλὴν τοῦ καὶ ἔστι ἐστεφανωμένο μετὰ τὴν σύμβολον τῆς νίκης, νὰ ἀποκτήσωμεν τὰ μελλοντικά ἀγαθά, μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν ὅποιον ἀνῆκε ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

²⁴ 1 Κορ. 13

²⁵ 1 Πέτρ. 1: 22-23.

Ο Μ Λ Ι Α Γ

Κεφ. α. - 16)

«Κατάλογος γενεαλογικὸς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Δαυὶδ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀβραάμ».

Κ Νό, ἐφθάσαμεν εἰς τὴν τρίτην ὁμιλίαν χωρὶς ἀκόμη νὰ δώσωμεν ἀπάντησιν εἰς τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα περιέχονται εἰς τὸ προοίμιον. Συνεπῶς, δὲν ὑπεστήριξα σκοποῖ, ὅτι ἡ φύσις τῶν νοημάτων αὐτῶν κρύπτεται μεγάλο βάθος. Ἐλθέτε, λοιπόν, νὰ συνεχίσωμεν σήμερον μετὰ τὰ ὑπόλοιπα ζητήματα. Ποῖον εἶναι, ὁμῶς, τὴν ἀντικείμενον τῆς ἐρευνῆς μας, τὸ ἐξῆς. Διὰ ποῖον λόγον γενεαλογεῖται ὁ Ἰωσήφ, ἀφοῦ κατένευσε ῥάλλον δὲ παῖζει εἰς τὴν γέννησιν. Ἀνέφερα ἤδη μίαν αἰτίαν. Εἶναι, ὁμῶς, ἀπαραίτητον νὰ σὺς ἐκθέσω καὶ τὴν ἄλλην, ἡ ὁποία εἶναι περισσότερο μυστική καὶ ἀπόρητος τῆς προηγουμένης. Πίστα εἶναι αὕτη, τὸ ὅτι, (ὁ εὐαγγελιστὴς) δὲν ἤθελε ~~27~~ νὰ ἀποκαλύψῃ εἰς τοὺς Ἰουδαίους, καθ' ἣν σι γινῇ ἡ Ἐκκλησία εὐρίσκειτο εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἰδρύσεώς της, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη ἐκ παρθένου. Μὴ παρᾶσσεθε, ὁμῶς, διὰ τὸ παράδοξον τοῦ λεγομένου. Διότι δὲν εἶναι ἰδική μου γνώμη, ἀλλὰ τῶν πατέρων μας οἱ ὁποῖοι ὑπῆρξαν θαυμαστοὶ καὶ περίφημοι ἄνδρες. Πραγματικά, ἔδιν πολλὰ γεγονότα (ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς) τὰ παρουσίασε συνεκτικῶς ἐπὶ ἀρχῆς, ὅπως ἔβλεπε τὸν ἑαυτὸν τοῦ «Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου», καὶ δὲν μᾶς ἐφάνερωσε καθαρὰ εἰς κάθε περίπτωσιν τὴν ἰσότητά Του πρὸς τὸν Πατέρα, διότι παρεξήγησαν, ἔάν καὶ τότε τὸ ἀπέκρυψεν αὐτὸ, ὁικονομῶν κάποιο θαυμαστόν καὶ μέγα γεγονός, καὶ ποῖον ἦτο τὸ θεῖον θαύμασμά, ἐρωτᾷ κάποιος ἰσως. Τὸ νὰ σωθῇ ἡ παρ-

¹ 1 Κορ. 13

² 1 Πέτρ. 1: 22-23.

θένος και να απολαύγῃ ἀπὸ τῆν πονηρὰν ὑποψίαν.

Διότι, ἐὰν ἀποκαλύπτετο αὐτὸ ἀπὸ τῆν ἀρχὴν εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ἦ ἀσφαλὲς, ὅτι ἐφάνηεν διὰ λήθεως αὐτοῦ τῆν Παρθένον, κακοποιοῦντες αὐτὴν ἐξ αἰτίας τῆς ἀποκαλύψεως αὐτῆς, καὶ ὅτι τὴν κατεδικάζαν διὰ μοιχείαν. Ἐὰν διὰ τὰς ἄλλας πράξεις τοῦ Κυρίου, διὰ τὰς ὁποίας πολλὰς φορές εἶχαν ἀντίστοιχα παραδείγματα ἀπὸ τῆν Παλαιὰν Διαθήκην, συμπεριφέροντο φανερά με ἀναίδειαν (δηλαδή, ἐπειδὴ ἐξεδίωκε τοὺς δαίμονας τὸν ὀνόμαζαν δαιμονισμένον καὶ ἐπειδὴ ἐθεράπευε κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου, τὸν ἐθεωροῦν ἔθεον μολονότι θέβαια πολυλακίς κατὰ τὸ παρελθόν εἶχε καταλυθῇ ἡ ἀργία τοῦ Σαββάτου), σέβουσι τί ὑπάρχει, τὸ ὅπου δὲν ὅτι τὸ ὑπεστήριξαν, ἐὰν καὶ αὐτὸ ἀποκαλύπτεται.¹

Εἶχαν θέβαια, ὡς συμπαροστώτην εἰς τοὺς ἰσχυροὺς τῶν ὀλέκλων τὸ παρελθόν, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου δὲν εἶχε παρουσιασθῇ παρόμοιον γεγονός, τῶν ἀπὸ αὐτό. Ἀφοῦ, λοιπόν, ὕστερα ἀπὸ πόσα πολλά βασύματα ἐθεώρουσιν ἀκόμη τὸν Ἰησοῦν ὡς υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ πιστεύουσιν πρὸς τῶν θαυμάτων ὅτι ἐγεννήθη ἐκ Παρθένου, Ὁ Δὲ αὐτὸν τὸν λόγον καὶ γενεολογία καὶ Ἰωσήφ καὶ μνηστεύεται τὴν Παρθένον. Ὅταν, ὅμως, ὁ Ἰωσήφ, ὁ ὁποῖος ἦτο δίκαιος καὶ ἀξιωμαστος ὀνυρωπὸς ἐχρησάσθῃ πολλά, δηλαδή, καὶ τὴν ἐμφάνειν τοῦ ἀγγέλου καὶ τὴν ἀποκαλύψει μὲσφ τῶν ἀνείρων καθὼς καὶ τὴν μαρτυροῦσιν τῶν προφητῶν διὰ νὰ παραδεχθῇ τὸ αἰμῶν, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ παραδεχθῶν τὴν ἰδέαν αὐτὴν οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ ὁποῖοι ἦσαν πονηροὶ καὶ διεφθαρμένοι καὶ διεκένυτο πόσαν ἐχθρικὴν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Ὁπωσδήποτε θὰ τοὺς ἐφερε μεγάλην σύγχυσιν τὸ παράδοξον καὶ πρωτοφανὲς αὐτὸ γεγονός καὶ ἀκόμη τὸ ὅτι ἐὰν εἶχαν, ἔστω καὶ προφορικὴν, μαρτυρίαν ἀπὸ τοὺς πρηνόνοους τῶν ὅτι συνέβη κατὰ παρόμοιον εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν.

Ἐκεῖνος, ὅμως, ὁ ὁποῖος ἀπαξ θὰ ἐπίστευεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, δὲν θὰ διετύπωνε πλέον ἀμφιβολίας διὰ τὸν τρόπον τῆς γεννήσεως. 34 Ὅποιος, ὅμως, θεωρεῖ αὐτὸν πλάνον καὶ ἀσεβεῖ, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ

σκανδαλισθῇ περισσότερο ἀπὸ τὴν γέννησιν καὶ νὰ μὴ δαγνηθῇ πρὸς ἐκείνην τὴν ὑποψίαν, Ὡστε, δι' αὐτὸ καὶ οἱ ὀπόστολοι, δὲν διακηρύσσουσιν ἀμέσως τὸ γεγονός αὐτὸ ἀπὸ τῆν ἀρχὴν, ἀλλὰ κυρίως δμιλοῦν συνεχῶς καὶ ἀναφέρουσιν πολλὰ διὰ τὴν ἀνάστασιν, ἐπειδὴ ὑπῆρχαν πολλὰ παραδείγματα δι' αὐτὴν ἀπὸ τὸ παρελθόν μολονότι, θέβαια, δὲν ἦσαν ἀπολύτως ὅμοια με αὐτὴν. Τὸ ὅτι, ὅμως, ἐγεννήθη ἐκ Παρθένου δὲν τὸ ἀναφέρουσιν συνεχῶς. Μὰ αὐτὸ καὶ ἡ ἰδέα ἡ Μητέρα ἐτόλμησε νὰ δώσῃ δημοσιότητα εἰς αὐτὸ τὸ γεγονός. Κύπταξε, λοιπόν, τί λέγει ἡ Παρθένος καὶ πρὸς τὸν ἰδ.ον τὸν Ἰησοῦν «Ὁ πατήρας σου καὶ ἐγὼ σὲ ἐζητοῦσαμεν μετ' ἐκείνην ἀνυσυχάν» 35 Συνεπῶς, ἐὰν ὀπωπτεύοντο τὴν γέννησιν, δὲν θὰ τὸν ἐθεώρουσιν υἱὸν τοῦ Δαυὶδ. Ἐὰν, πάλιν, δὲν ἐγένετο πιστευτὸν αὐτὸ, θὰ προέκυπτον ἐν συνεχείᾳ καὶ πολλὰ ἄλλα κακά. Διὰ τὸν ἰδίον λόγον, οὐτε καὶ οἱ ἀγγελοὶ ἀνακοινώουσιν εἰς δλους αὐτὸ, παρὰ μόνον εἰς τὴν Μαρίαν καὶ τὸν Ἰωσήφ τὸ ἀποκαλύπτουν, ἐνθ, ὅταν ἐγνωστοποιῶν τὴν γέννησιν εἰς τοὺς ποιμένας, δὲν προσέθεσαν καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτό.

Ἀλλὰ διὰ ποίαν αἰτίαν, ἀφοῦ ἐμνημόνευσεν τὸν Ἀβραάμ καὶ ἀνέφερεν ὅτι ἀπέκτησε τὸν Ἰσαάκ, ὁ δὲ Ἰσαάκ τὸν Ἰακώβ, καὶ χωρὶς νὰ ἀναφέρῃ τὸν ἀδελφόν του, ὅταν ἐθεώσεν εἰς τὸν Ἰακώβ, ἐμνημόνευσεν καὶ τὸν Ἰούδα καὶ τοὺς ἀδελφούς του, 36 Μερκοί, λοιπόν, ὀποστηρίζουσιν ὅτι ἀπιστώθησεν τὸν Ἰησοῦ ἐξ αἰτίας τοῦ κακοῦ του χαρακτήρος καὶ τῶν πραγματοποιημένων πονηρῶν ἐνεργειῶν του. Ἐγὼ, ὅμως, δὲν θὰ δεχθῶ τὴν ἀποψιν αὐτὴν. Διότι ἐὰν συνέβαινεν αὐτό, τότε δ.α.τ. ὀλίγον παρακάτω ἀνέφερε τὰς κακὰς γυναῖκας. Πραγματικά, ἀπὸ τὰ ἀντίθετα ἀποδεικνύεται ὅτι ὅτι ἡ δόξα τοῦ Ἰησοῦ, δηλαδή, δὲν δοξάζεται ἐπειδὴ εἶχε μεγάλους προγόνους, ἀλλ' ἐπειδὴ κατήγετο ἀπὸ μικροὺς καὶ ἀφανεῖς. Διότι εἰς τὸν δόσημον προσέβη μεγάλην δόξαν τὸ νὰ καταρθώσῃ νὰ ταπεινωθῇ πάρα πολὺ.

Μὰ, δικτ' δὲν τοὺς ἐμνημόνευσεν; Ἐπειδὴ ἐκεῖνοι δὲν εἶχαν τίποτε τὸ κοινὸν μετὰ τὸν γένος τῶν Ἰσραηλῶν, δηλ. οἱ Σαρακηνῶν, οἱ Ἰσραηλῖται καὶ οἱ Ἀραβες καὶ ὅσοι κα-

1. Δηλαδή, ὅτι ἐκ Παρθένου γεννήται.

4. Λουκ. 2, 48.

5. Ματθ. 1, 2.

τήγοντο από τούς προγόνους αὐτοῦς. **Β** «Ὡστε δι' αὐτὸ τοὺς ἀπεισιώπηρε, διότι ἐνδιεφέρετο διὰ τοὺς προγόνους τοῦ Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν. Δι' αὐτὸ λέγει· «Ὁ Ἰακώβ ἐγέννησε τὸν Ἰουδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ». Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ λοιπὸν χαρακτηρίζεται τὸ ὑπὸ λοιπὸν γένος τῶν Ἰουδαίων «Ὁ δὲ Ἰούδας ἐγέννησε τὸν Φαρέζ» καὶ τὸν Ζαρά' ἀπὸ τὴν Θάμαρ». Πι ἐπιδιώκει, ἀνθρώπε, ὑπενθυμίζων ἱστορίαν, ἣ ὅποια περιέχει παράνομον συνουσίαν. Καὶ διατὶ τὸ λέγει αὐτό, Ἀσφαλῶς, ἐὰν κάποιος κατέγραφε τὴν γενεαλογίαν ἀνθρώπου καταγομένου ἀπὸ ἀσήμεντον γένος, ἥτοι φυσικὸν νὰ ἀπέκρυπτεν αὐτὰ τὰ γεγονότα. Ὡρα, ὅμως, ποῦ γενεαλογεῖ τὸν σαρκωθέντα Θεόν, ὅχι μόνον δὲν πρέπει νὰ ἀποσιωπῇ αὐτὰ, ἀλλ' ἀντιθέτως, πρέπει νὰ τὰ φέρῃ εἰς τὴν δημοσιότητα. **Β** διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν δυνάμιν αὐτοῦ. Διότι δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν σκοπὸν κατέβηκεν ὁ Κύριος εἰς τὴν γῆν, ὅχι, ὥσθαι, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὸς ἰδικὰς μᾶς ἀμαρτίας, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰς ἐξαφανίσῃ. Ὅπως ἀκριβῶς προκαλεῖ τὸν θαυμασμόν, ὅχι ἐπειδὴ ἀπέθανεν ἀλλ' ἐπειδὴ ὑπέστη σταυρικὸν θάνατον (εἶναι, ὡς εἶπεν, ἐπονείδιστος αὐτὸς ὁ θάνατος, ἀλλ' ὅσον πρὸ ἐπονείδιστος εἶναι τόσον πρὸ φιλοῦντος ἀποδεικνύει τὸν Ἰησοῦν. Τὸ ἴδιον εἶναι δυνάτὸν νὰ λεχθῇ καὶ διὰ τὴν γέννησιν. Δὲν εἶναι, ὅλῃ, δίκαιον νὰ θαυμάζωμεν αὐτὸν μόνον ἐπειδὴ περιεβλήθη τὸ σῶμα καὶ ἐγενεθὲν ἀνθρώπος, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ κατεδέχθη νὰ ἔχῃ αὐτοῦ τοῦ εἵδους τοὺς συγγενεῖς χωρὶς εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν νὰ αἰσθανθῇ ἐντροπὴν διὰ τὰ ἰδικὰ μᾶς κακὰ. **Γ** Καὶ αὐτὸ τὸ διεκήρυξεν ἀπὸ αὐτῆς γῆς ἀρχῆς τῆς γεννήσεως, ὅτι, δηλαδή, διὰ κανένα ὅπου τὰ ἰδικὰ μᾶς δὲν ἐντρέπεται, διδάσκων καὶ ἡμᾶς μὲ τὸ παράδειγμα τοῦ νὰ μὴ νοιώθωμεν ἐντροπὴν διὰ τὴν κακίαν τῶν προγόνων μᾶς, ἀλλὰ εἶνα μόνον νὰ ἐπιθυμῶμεν δικαίως, τὴν ἀρετὴν. Ἀναμφιδόλως, ὁ ἀνθρώπος αὐτοῦ τοῦ εἵδους, ἔστω καὶ ἂν κατέγεται ἀπὸ ἀλλόφυλον πρόγονον ἢ ἐγεννήθη ἀπὸ πόρνην μητέρα, ἢ ὁτιδήποτε ἄλλο ἤμποροῖς νὰ εἶναι αὐτή, δὲν εἶναι δυ-

¹ Πρὸς 1 Πτ. 28 + 29

² Ἰ. 28. Γεν. 28. 30.

³ Ματθ. 1, 8.

νάτὸν νὰ ὑποστῇ καμμίαν εὐδορίαν. Πραγματικὰ, ἀφοῦ τὸν βίον τοῦ πόρνου δὲν ἤμπορεῖ καθόλου νὰ ἐντροπίασῃ ὁ προηγούμενος εἶος τοῦ, ὅταν πλέον ἀλλάξῃ διαγωγὴν πολὺ περισσώτερον δὲν ἤμπορεῖ εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν ἢ κακίαν τῶν προγόνων νὰ ῥῆξῃ εἰς τὴν κατασχυνὴν ἐκείνου, ὁ ποῖος καταγεται ἀπὸ πόρνην καὶ μοιχαλίδαν μητέρα ὅταν ὁ εἶος εἶναι ἐνάρετος.

28-31 Δὲν ἔκανεν, ὅμως, αὐτὰ ὁ εὐαγγελιστής, ἀποβλέπων εἰς τὸν ἰδικὸν μᾶς παραδειγματισμὸν μόνον, ἀλλὰ συγχρόνως ἐταπεινῶσε καὶ τὸν Ἰουδαῖον τὸν ἐγωισμὸν. Δηλαδή, ἐπειδὴ ἐκεῖνο παρημέλουν κάθε τι τοῦ συνετέλει εἰς τὴν πρόσδοκόν τῆς ψυχικῆς ἀρετῆς καὶ συνεχῶς ἐπικαλοῦντο τὴν καταγωγὴν τῶν ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ πιστεύοντες ὅτι θὰ ἔχουν ὡς ὑπερασπιστὴν τὴν ἀρετὴν τῶν προγόνων τῶν, τοὺς ὑποδεικνύει ἀπὸ αὐτὰ τὸ προσομιᾶν ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὑπερηφανεύονται δι' αὐτὰ τὰ πράγματα, ἀλλὰ διὰ τὰ ἰδικὰ τῶν κατορθώματα.

Ἐννοεῖται ἀπ' αὐτὰ καὶ ἄλλο ἐπιδιδῶκε, τὸ νὰ ἀποδείξῃ, δηλαδή, ὅτι ὅλοι εἶναι ἐνοχοὶ διὰ κάποια ἀμαρτήματα, ἀκόμη καὶ οἱ πρόγονοί τῶν. Ὁ πατριάρχης, λοιπὸν, καὶ συνώνυμος αὐτῶν¹ δὲν φαίνεται νὰ διέπραξεν ἀσήμεντον ἀμαρτίαν, καθ' ὅσον ἐνεφανίσθη ἡ Θάμαρ καὶ τὸν κατηγορῆσε διὰ τὴν πορνείαν τοῦ². Ἐπίσης, ὁ Δαυὶδ ἀπὸ τὴν γυναῖκα³, μὲ τὴν ὅποιαν περιέπεσεν εἰς τὴν πορνείαν, ἀνέκτησε τὸν Σολομῶνα. **Β** Λοιπὸν, ἀφοῦ οἱ σπουδαῖοι ἄνθρωποι δὲν ἐτήρησαν τὸν νόμον πολὺ περισσότερο δὲν ἐφῆρμοσαν αὐτὸν οἱ ἀσήμενοι. Ἐάν, ὅμως, δὲν τὸν ἐτήρησαν, τότε ὅλοι ἠμάρτησαν καὶ κατὰ συνέπειαν κατέστη ἀναγκαία ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ. Ὡστε, δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἐμνημόνευσε τοὺς δωδεκαπαιτάρχας, διὰ νὰ ταπεινώσῃ καὶ ἀπὸ ἐδῶ τὸν ἐγωισμὸν τῶν Ἰουδαίων διὰ τὴν εὐγενικὴν τῶν καταγωγὴν. Πραγματικὰ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἦσαν τέκνα γυναικῶν δούλων, χωρὶς, ὅμως, ἡ διαφορά τῶν γονέων νὰ προξενήσῃ διαφο-

¹ Ὁ Ἰακώβ.

² 10. Πρὸς Γεν. 38, 24 + 25.

³ 11. Προκαλεῖται διὰ τὴν Βηρσαβέε καὶ τὴν οὐρανὸν τοῦ Οὐρίου.

Πρὸς Η' Βασίλ. κατὰ Λ. 12.

ρὰν εἰς τὰ παιδιὰ, διότι ὅλοι τοὺς ἦσαν ἐξ Ἰσού καὶ πατρι-
άρχαι καὶ φύλαρχοι. Διότι αὐτὴ εἶναι ἡ ὑπεροχὴ τῆς Ἐκ-
κλησίας. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ἀγενείας, τοῦ ἰσχύος με-
ταξὺ μας. Ἀπὸ τὸν οὐρανὸν παρνεῖ παράδειγμα. Ὁ Συ-
νεπῶς, εἰτε εἴσα δοῦλος εἰτε ἐλεύθερος δὲν προκύπτει ἀπὸ
ἐκεῖ κανένα πλεονέκτημα ἢ μειονέκτημα δι' ἐσέ. Ἐνα εἶ-
ναι τὸ ζιτούμενον ἀπὸ ἐσέ, ἢ συνέσεις καὶ ὁ χαρακτήρ τῆς
ψυχῆς σου.

Ἐκτὸς αὐτῶν, ὑπάρχει καὶ κάποιος ἄλλος λόγος, διὰ
τὸν ὁποῖον ἀνέφερε τὰ γεγονότα αὐτὰ ὁ εὐαγγελιστής.
Δηλαδή, δὲν προσετέθη χωρὶς αἰτία κοντὰ εἰς τὸν Φαρέζ
καὶ ὁ Ζαρά. Πραγματὶ κά, καὶ ἀνωφέλιον καὶ περιττὸν ἦτο,
ἀφοῦ ἀνέφερε τὸν Φαρέζ, μὲ τὸν ὁποῖον ἐσκόπευε νὰ συ-
νεχίσῃ τὴν γενεαλογίαν τοῦ Χριστοῦ, νὰ ἐνθυμηθῇ πάλιν
τοῦ Ζαρά. Διὰ τὸ ὅμως, τὸν ἐμνημόνευσεν, 327 Ὅταν, λο-
πὸν, ἐπρόκειτο νὰ γεννηθῇ αὐτοὺς ἡ θάμνα καὶ ἤρχισαν
οἱ πόνοι τοῦ τοκετοῦ, ἐβγαλε πρῶτος τὸ χεῖρ τοῦ ὁ Ζα-
ρά. Τότε ἡ μαία, ὅταν εἶδεν αὐτό, ἔδωκεν εἰς τὸ χεῖρ μίαν
κοικιλίην κλωστήν, διὰ νὰ ξεχωρῇ τὸν πρωτότοκον. Μά-
λις, ὅμως, ἐδέθη, ἐπράθηξεν τὸ χεῖρ τοῦ παιδὶ καὶ, ἀφοῦ
ὑπεχώρησεν, ἐγεννήθη πρῶτα ὁ Φαρέζ καὶ ὀστερα ὁ Ζα-
ρά. Ὅταν εἶδεν αὐτὰ ἡ μαία λέγει «Διὰ τὴν ἐκόπη ὁ φρα-
γμός τοῦ προηγουμένου ἀδελφοῦ καὶ ἦνα ξε διὰ σέ ὁ δρό-
μος», 328

Βλέπετε τὰς δυσκολίας τῶν μυστηρίων. Ὅπως δὴ πο-
τε, δὲν ἐγράφησαν αὐτὰ χωρὶς σκοπὸν. Οὔτε ἤξιζε νὰ πε-
ρληθῇ εἰς τὴν ἱστορίαν τὸ τί εἶπε τότε ἡ μαία, οὔτε νὰ
ἀποτελέσῃ μέρος τῆς διηγήσεως τὸ γεγονός, ὅτι ἐγεννή-
θη δευτερός αὐτός, πού πρῶτος ἠγλώσσε πρὸς τὰ ἔξω τὸ
χεῖρ τοῦ Β Παῖδα ἢ λῦσις τοῦ ἀνιγμάτος αὐτοῦ. Κατὰ πρῶ-
τον, ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ παιδιοῦ ἀντιλαμβάνομεθα τὴν ἀ-
πάντησιν, διότι τὸ ὄνομα Φαρέζ σημαίνει διαιρέσιν καὶ δια-
κοπήν. Ἐπειτα, ἀπὸ αὐτὸ τὸ ὄνομα τὸ γεγονός. Πραγματι-
κά, δὲν ἦτο συμφωνον μετὰ τὴν φυσικὴν τάξιν, τὸ νὰ ἀπλω-
σῃ τὸ χεῖρ τοῦ καὶ νὰ τὸ ἀποσύρῃ πάλιν, ἀφοῦ ἐδέθη.
Οὔτε εἶναι, χαρακτηριστικὸν λογικῆς κινήσεως αὐτὰ αὐτὰ

προήλθαν ἀπὸ τὴν φυσικὴν ἀναγκαιότητα. Πιθανὸν νὰ ἦ-
το φυσικὸν τὸ νὰ ἐξέλθῃ τὸ χεῖρ τοῦ ενός καὶ νὰ γεννηθῇ
πρῶτος ὁ ἄλλος, ἀλλὰ τὸ νὰ ἀποσύρῃ αὐτὸ καὶ νὰ παρα-
χωρήσῃ εἰς τὸν ἄλλον τὴν ἐξόδον, μὲ κανένα τρόπον δὲν
συμφωνεῖ πρὸς τὸν νόμον, τοῦ ἰσχύος κατὰ τὴν νένησιν
τῶν παίδων. Ἀλλὰ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἦτο ἐκεῖ παρούσα,
ἢ ὅποια καὶ διηθύνεν αὐτὰ πού συνέδρασαν εἰς τὰ παιδιὰ,
καὶ συγχρόνως ἐβ.δεν εἰς ἡμᾶς μίαν σκιαγραφίαν τῶν μελ-
λοντικῶν γεγονότων.

Οἱ λοιποὶ λέγουσι μερικὰ πού ἠρεύνουν αὐτὰ
λεπτομερῶς, ὅτι τὰ παιδιὰ εἶναι τῷπος τῶν δύο λαῶν.³²⁹
Ἐπειτα, διὰ νὰ ἀντληθῇς ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ δευτέρου λαοῦ
ἤκμασε πρὶν ἀπὸ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ πρωτοῦ, ἀπλῶς, τὸ
παιδί τὸ χεῖρ τοῦ, χωρὶς νὰ παρουσιάζεται δλόκληρον, ἀλ-
λά καὶ αὐτὸ τὸ ἀποσύρει ἐκ νέου. Ὅταν, ὅμως, ἐγεννήθη
ὁ ἀδελφός τοῦ, τότε ἐμφανίζεται ὁλόκληρον. Ἰὸ διὸν συ-
νέδη καὶ εἰς τοὺς δύο λαούς. 330 Δηλαδή, ἐνῶ ἡ ζωὴ τῆς
Ἐκκλησίας ἐνεφανίσθη κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀβραάμ καὶ
ἐν συνεχείᾳ περιέπεσεν εἰς τὴν ἀφάνειαν, ἦλθεν ἐν τῇ με-
ταξὺ ὁ ὁ σιναϊτικὸς λαὸς καὶ ἡ νομικὴ πολιτεία καὶ τότε
παρουσιάσθηκα ὁ νέος λαὸς μετὰ τοὺς νόμους τοῦ Συνε-
πῶς, δ' αὐτὸ λέγει καὶ ἡ μαία: «Διὰ τὴν ἐκόπη ὁ φραγμός
τοῦ προηγουμένου ἀδελφοῦ καὶ ἦνοιξε διὰ σέ ὁ δρόμος,»
Διότι ὁ νόμος μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ διεκόψε τὴν ἐλευθερίαν
τοῦ λαοῦ. Πραγματὶ κά, ἡ Γραφὴ συνηθίζει νὰ ἀνομάζῃ τὸν
νόμον φραγμόν. Ἐποῖ, ὁ προφήτης λέγει: «Κατέστρεψες
τὸν φραγμόν αὐτῆς καὶ τρυγοῦν αὐτὴν ὅλοι οἱ περαστικοὶ
ἀπὸ τὸν δρόμον». Καὶ ὁ Ἡσαίας λέγει: «Καὶ ἔβρα φρα-
γμόν εἰς αὐτὴν». Καὶ ὁ Παῦλος προσθέτει: «Ἀφοῦ κατέ-
ριψεν τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ». 331 Ὁ ἄλλος, ὅμως, ἐρμη-
νεύει ὑποστηρίζον ὅτι ἡ φράσις «διὰ τὴν ἐκόπη ὁ φραγμός
τοῦ προηγουμένου ἀδελφοῦ καὶ ἦνοιξε διὰ σέ ὁ δρόμος,»
ἐλήχθη διὰ τὸν νέον λαόν. Διότι, ὅταν ἦλθεν αὐτός κα-

329 Τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς Ἀρμενικοῖς.

330 Φωμ. 17, 18.

331 11α, 1, 2.

332 Ἐκεῖ 2, 14.

333 Τὸν χειμερινὸν ὁμιλῶν.

τήρησεν τὴν ἰσχύον τοῦ νόμου βλέπεις ὅτι δὲν διηγῆθῃ ἀλόκληρον τὴν ἱστορίαν τοῦ ὁδοῦ διὰ μικρὰ καὶ ἀσήμαντα ζητήματα.

Ἐξ ἁλλου, δι' αὐτὸ ἀνέφερε τὴν Ρουθ καὶ τὴν Ραάβ, μολοντάς, ἢ πρώτη ἦτο ἀλλόφυλος καὶ ἡ δευτέρα πόρνη, διὰ νὰ ἀντιληφθῇ δηλαδὴ, ὅτι ἦλθεν εἰς τὴν γῆν διὰ νὰ ἐξαφανίσῃ τὰς ἰδικὰς μας κακίας. Συνεπῶς, μᾶς ἐπιλοιοῦσεν ὡς ἱατρὸς καὶ ὄχι ὡς δικαστής. Ὅπως, λοιπόν, ἐκεῖνοι ἐνυμφεύθησαν γυναῖκας πόρνας, ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς περιεβλήθη τὴν διεφθαρμένην (δυνρωμένην) φύσιν. Τὸ ἴδιον ἀπὸ παλαιὰ προλέγουσιν καὶ οἱ προφῆται, ὅτι συνέβη καὶ μετὰ τὴν συναγωγὴν. Ὡς ἅλλ' ἐκείνη συμπεριφέρθη μετὰ ἀγνομαισύνην πρὸς τὸν συναϊκήσαντα ἡ Ἐκκλησία, ὅμως, ἀφοῦ ὑπερῆλθον τῶν πατρικῶν κακῶν, ἔμεινε προσκεκολλημένη εἰς τὸν νυμφῶνα. Ἰωρα, πρόσθε ὅτι καὶ ὅτι συνέβη μετὰ τὴν Ρουθ, ὁμοιάζει μετὰ τὴν περίπτωσιν μας. Δηλαδὴ, καὶ αὐτὴ ἦτο ἀλλόφυλος καὶ εἶχε περιτέσει εἰς μεγάλην πενίαν. Παρὰ ταῦτα, ὅταν τὴν εἶδεν ὁ Θεός, δὲν κατεφρόνησεν οὔτε τὴν πενίαν τῆς οὔτε τὴν ταπεινὴν τῆς καταγωγῆς. Ἔτσι καὶ ὁ Χριστός, λοιπόν, μολοντάς ἐδέχθη τὴν Ἐκκλησίαν ἀλλογενὴ καὶ ἐσθημένην τελείως τῶν μεγάλων ἀγαθῶν, ἐν ταῦτοις τὴν ἔκανε συντροφὸν του. Ἀλλ' ὅπως ἀκριβῶς ἡ Ρουθ δὲν θὰ ἐπετυγχάνεν αὐτὸν τὸν γάμον, **38** ἐάν, προηγουμένως, δὲν ἐγκατέλιπε τὸν πατέρα τῆς καὶ δὲν προσέβαλε τὸ σπῆν τῆς, τὸ γένος, τὴν πατρὶδα καὶ τοὺς συγγενεῖς τῆς, ἔτσι καὶ ἡ Ἐκκλησία, ὅταν ἐγκατέλειπε τὰς πατρικὰς συνήθειας, τότε ἠγαπήθη ὑπερβολικὰ ἀπὸ τὸν Νυμφῶνα. Αὐτὸ, λοιπόν, ἔλεγε καὶ ὁ προφήτης ἀπαθύνόμενος πρὸς αὐτήν. «Νὰ ἐσχάσης τὸν λόγον σου καὶ τὸ σπῆν τοῦ πατρὸς σου καὶ θὰ ἐπιθυμήσῃ ὁ Θεὸς τοῦ κάλλους σου»¹⁸. Τὸ ἴδιον ἔκανε καὶ ἡ Ρουθ. Δι' αὐτὸ καὶ ἐγέννησε βασιλεῖς, ὅπως εἶπαι, καὶ ἡ Ἐκκλησία. Πραγματικὰ ἀπὸ τὴν Ρουθ κατήγετο ὁ Δαυὶδ.

Συνεπῶς, ὁ Εὐαγγελίστης συνέθεσε τὴν γενεαλογίαν καὶ ἔφερε τὰς γυναῖκας αὐτὰς εἰς τὴν δημοσιότητα, διότι, μετὰ αὐτὰ ἤθελε νὰ τοὺς κἀνῃ νὰ νοιώσουν ἐντροπὴν καὶ νὰ τοὺς πείσῃ νὰ μὴ θρασυλογουῖν. Πραγματικὰ, ἡ

Ρουθ μετὰ τοὺς ἐνδιαμέτους ἀπογόνους τῆς ἐγέννησε τὸν μέγα βασιλέα, ὃς χωρὶς ὁ Δαυὶδ νὰ αἰσθάνεται ἐντροπὴν δι' αὐτὰ διότι δὲν εἶναι δυνατόν, ὅπως δὲν εἶναι δυνατόν, νὰ γίνῃ κόποιος σπουδαῖος ἢ ἀσημαντός, ἀφανὴς ἢ ἐνδοξος ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ἢ τῆς κακίας τῶν προγόνων του. Ἀλλὰ, ἐάν πρέτα νὰ εἶπω καὶ κάτι παράξενον ἐκείνος δοξάζεται περισσότερο, ὁ ὁποῖος, μολοντάς, δὲν προέρχεται ἀπὸ σπουδαίους προγόνους, κατορθώνει ἐν τούτοις νὰ γίνῃ ἀναθός.

Συνεπῶς, κανένας ὅς μὴ ὑπερφηανεύεται δι' αὐτὰ ἀλλ' ἀφοῦ ἐγκώρισε τοὺς προγόνους τοῦ Κυρίου ὡς ἀποθάλῃ τελείως τὸν ἐγωισμὸν καὶ μόνον διὰ τὰ ἰδικὰ του κατορθώματα ὡς μεγαλοφροσύνη. Μᾶλλον, ὅμως, οὔτε καὶ δι' αὐτὰ ἡμπορεῖ νὰ ὑπερφηανεύεται, διότι ἔτσι ὁ Φαρισαῖος ἀπεδείχθη κατωτέρος τοῦ Τελώνου. Ὅταν, ὅμως, θέλῃς νὰ ἀποδείξῃς μεγάλο τὸ κατόρθωμα, νὰ μὴ ὑπερφηανεύῃς. Δι' αὐτὰ καὶ τότε θὰ τὸ κατὰστάς σπουδαίου. Νὰ μὴ νομίζῃς ὅτι ἔκανες κατὰ καὶ τότε τὸ πᾶν θὰ ἐπιτύχῃς. Ὡς ἅλλ' ἐνδοξος, ἀφοῦ, ὅταν εὐρισκώμεθα μέσα εἰς τὴν ἀμαρτίαν καὶ νοιωσώμεν ὅτι, ἀληθινὰ εἰμεθα ἀμαρτωλοὶ γινώμεθα δίκαιοι¹⁹, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ Τελωνὴς, πόσον περισσότερο ἐξαγινώμεθα, ὅταν, ἐνὶ εἰμῶτα δίκαιοι, θεωρῶμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀμαρτωλοὺς, ὥστε, ἡ ταπεινοφροσύνη ἔχει τὴν δύναμιν νὰ μεταβάλλῃ τοὺς ἀμαρτωλοὺς εἰς δικαίους, (μολοντάς, πρὸς ταῦτα διὰ εὐγνωμοσύνης, παρὰ διὰ ταπεινοφροσύνης). Ἀφοῦ, λοιπόν, ἡ εὐγνωμοσύνη ἔχει τὴν δύναμιν νὰ μεταβάλλῃ τοὺς ἀμαρτωλοὺς, **40** σκέψου τί εἶναι ἐκείνο, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἡμπορούσεν νὰ ἐπιτύχῃ ἡ ταπεινοφροσύνη εἰς τοὺς δικαίους.

Κατὰ συνέπειαν, μὴ καταστρέφῃς τοὺς κόπους σου, οὔτε νὰ ἀφανίσῃς τοὺς ἰδρώτας σου, οὔτε νὰ τρέξῃς ἀσκοπῶς, καθιστῶν χωρὶς ἀξίαν τὸν κόπον ποὺ προήλθεν ἀπὸ τὸ πρῆξαι μὴ ἀναριθμητῶν διαδρομῶν. Ἀσφαλῶς, γνωρίζεις ὅτι Κύριος πολὺ καλλίτερος ἀπὸ σένα τὰ κατορθώματά σου **41** ἀνὰ παραβλέπει, οὔτε καὶ ἐν προσέφρησι ἔστι καὶ ἐν ποταμῷ κρῖον νερό, ἀκόμη, εἴτε διωγῇ ἐν ἀβύσσῳ εἴτε ἀπλῶς

18. Ψαλμ. 46, 11. 12.

19. Ἀκριβῶς ἡ ἐπίγνωσις τῆς ἀμαρτίας ὁδηγεῖ εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην, ἡ ὁποία χαρίζεται τὴν δικαιοσύνην.

ἀναστανάξης, τὰ δέχεται ὅλα μὲ καλὴν διάθεσιν καὶ τὰ ἐνθυμεῖται καὶ μεγάλας ἀμειβάδας ὀρίζει δι' αὐτὰ. Διὰ ποίον λοιπόν, λόγον ἐξετάσεις συνεχῶς τὰ ἰδικά σου κατορθώματα καὶ τὰ φέρεις εἰς τὴν δημοσιότητα, Δὲν γνωρίζεις, ὅτι, ἐὰν ἐπαινέσης ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτὸν σου, δὲν θὰ σὲ ἐπαινέσῃ ὁ Θεός, Ἐ "Ὅπως, πάλιν, ἐὰν θεωρήσης τὸν ἑαυτὸν σου ἁμαρτωλόν, δὲν θὰ παύσῃ νὰ σὲ δοξάζῃ ἐνώπιον ὁλῶν, βέβαια, δὲν ἐπιθυμῇ νὰ μειωθῶν οἱ κόποι σου. Μά, διατὶ λέγω νὰ μειωθῶν, Ἀντὶθετα, κάνει τὸ παν καὶ χρησιμοποιοῖ κάθε μέσον διὰ νὰ στεφθῇ νικητής, ἔστω καὶ δι' ἀσήμενα κατορθώματα. Ἐπίσης, ἐρευνᾷ πρὸς τῶσαν κατεύθυνσιν θηρεύων εὐκαιρίας, μὲ τὰς ὁποίας θὰ ἡμπορέσῃ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν γέννησιν²⁰. Ἐπίσης σοὺ καταβάλλει ὁλοκληρὴν τὴν ἀμοιβὴν ἔστω καὶ ἂν προσῆλθες εἰς τὴν ἐργασίαν τὴν ἐνδεκάτην ὥραν. «Καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν προσφέρῃς καμμίαν ἀφορμὴν σωτηρίας», λέγει, ἀπὸ κάτω διὰ τὸν ἑαυτὸν μου διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν διεθλωσὴν τοῦ οὐνάτος μου»²¹. Δηλαδή, εἴτε σπενάξῃς μόνον εἴτε δακρυσῇς (διὰ τὰς ἁμαρτίας σου), ὁμῶς ἀρτάζει ὅλα αὐτὰ ὁ Θεός καὶ τὰ χρησιμοποιοῖ εἰς τὴν ἀφορμὴν τῆς σωτηρίας σου.

Συνεπῶς, ἂς μὴ ὑπερηφανευώμεθα, ἀλλ' ἐπὶ πλεον ἂς θεωρῶμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀχρηστοὺς, διὰ νὰ ἀποδῶμεν χρήσιμοι. Ὡς Διὰ τὸ, ἐὰν ὁ ἴδιος θεωρήσῃ τὸν ἑαυτὸν σου ὄξιον ἐπαινοῦ, κατηντήσης ἀχρηστος, ἔστω καὶ ἂν εἴσαι χρήσιμος. Ἀντὶθετα, ἐὰν τὸν ὀνομάσῃς ἀχρηστος, θὰ γίνῃς χρήσιμος, ἔστω καὶ ἂν εἴσαι ἀκατάλληλος πρὸς τοῦτο. Ἐπομένως, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἐξυμῶμεν τὰ κατορθώματά μας. Μά, πῶς εἶναι δυνατόν αὐτό, λέγει κάποιος, νὰ μὴ γνωρίζωμεν, δηλαδή, ἐκεῖνα, τὰ ὅποια καλὰ γνωρίζομεν. Τί λέγεις, τώρα. Ἐνῶ συνέχεια ἔρχεται εἰς σύγκρουσιν μὲ τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, ἀργιάζει καὶ ἐκτρέπεται.

20. Γένηται ἴσως ἀνεπίσητος καὶ καλὸς νομοθετικὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ, εἰς τὴν ὁποίαν, κατὰ τὴν ἐσχάτην τοῦ Σολομῶντος καὶ ἄλλων βασιλέων, ὑπῆρχον εἰδωλα τοῦ Θεοῦ Μολύχ καὶ προσεφέροντο ἀνθρώπινα θυσιά. Ἀργότερον ἀπέβη τέρας αὐτοφθόνης καὶ κατέσχευε τὴν ἐκκλησίαν διὸν καὶ σιγὰ - ἀνὰ ἐθελοντήν ὡς εἶπεν τοῦ ἐβραίου Ἰδοκ.

21. Γεφ. 31 καὶ 32.

οἱ εἰς γέλωτος, καὶ δὲν γνωρίζεις ὅτι ἁμαρτάνεις, ἀλλ' ὅλα αὐτὰ τὰ λησιμονεῖς, χωρὶς νὰ ἡμπορέῃς νὰ ἐσχάσης τὰ κατορθώματά σου, Ἄλλ' βέβαια, ὁ φόβος εἶναι ισχυρότερον εὐνοισθῆμα. Ἡμεῖς ὅμως, ὁ φόβος εἶναι ἰσχυρότερον Διηλαθῇ, ἐνῶ καθε ἡμέραν ἐρχόμεθα εἰς σύγκρουσιν μὲ τὸν Θεόν, οἱ τὸ λαμβάνομεν καθόλου σοδάρᾳ ὑπ' ὅψιν, ὅταν, ὅμως, θεωρῶμεν ἓνα μικρὸν νόμισμα εἰς κάποιον πτωχόν, τὸ στριφογυρίζομεν ἐπάνω καὶ κάτω, πρῶγμα τοῦ εἶναι δειγμα ἐγκατῆς ἀνοησίας καὶ μενίστη ζήλια διὰ τὸν συλλέγοντα καὶ ὅμως, ἀγέφυρον θησαυροφυλάκιον τῶν κατορθωμάτων εἶναι ἡ λήθη τῶν κατορθωμάτων. Καὶ ὅπως ἀκριδῶς προκαλοῦμεν τοὺς κλέπτας, ὅταν ἐκθῶμεν τὰ ἐνδομάτια μας καὶ τὰ χρήματά μας εἰς τὴν ἀγοράν, ἐνῶ, ὅταν τὰ τακτοῦμεν καὶ τὰ κρυψάμεν καλὰ εἰς τὸ στήτι μας, θὰ τὰ ἔχωμεν εἰς ἡφαλ σμένον μέρος, ἔτσι, λοιπόν, συμβαίνει καὶ μὲ τὰ κατορθώματά μας. Δηλαδή, ὅταν τὰ ἐνθυμούμεθα συνεχῶς, ἐξοργίζομεν τὸν Κύριον, Ἐ ὅτι, ἔστω, τὸν ἐχθρόν καὶ προκαλοῦμεν τὴν κλοπὴν, ἐνῶ ὅταν δὲν τὰ γνωρίζῃ κανένας, παρὰ μόνον Ἐκεῖνος που πρέπει νὰ τὰ γνωρίζῃ, τότε εἶναι ἡφαλ σμένα.

Λοιπόν, μὴ τὰ ἐπιδεικνύῃς διαρκῶς, δὲ νὰ μὴ σοὺ τὰ ἀφαιρήσῃ κανένας καὶ πάθῃς, ὅτι, ἔπαθε ὁ Φαρισαῖος μὲ τὸ νὰ τὰ ἀναφέρῃ συνεχῶς. Δι' αὐτὸ τοῦ τὰ ἡρπασεν ὁ διάβολος μαλονῶντι τὰ ἀνέφερε μὲ αἰσθημα εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Θεόν καὶ προσέφερε τὰ πάντα εἰς αὐτόν. Ἀλλὰ αὐτὸ αὐτὸ ἦτο ἀρκετὸν δι' αὐτόν. Διότι δὲν εἶναι ἀπόδειξις εὐχαριστηρίου προσευχῆς νὰ οὐσιώξῃς τοὺς ἄλλους, νὰ ἐπιζητήσῃς τὴν δόξαν ἀπὸ τὰ πολλὰ καὶ νὰ ἐπιτίθῃσαι ἐναντίον τῶν ἁμαρτωλῶν. Ὅταν εὐχαριστῇς τὸν Θεόν, νὰ ἀρκῇσαι μόνον εἰς αὐτόν, χωρὶς νὰ ἀναφέρῃς ἄλλα πρόσωπα καὶ νὰ καταδικάζῃς τὸν πλησίον σου. Ὡς Διὰ αὐτὸ δὲν ἀρμόζει εἰς τὴν ἑκφράσιν εὐχαριστίας.

Ἐπιθυμοῖς νὰ μάθῃς τὰ περ ἐχόμενα τῆς εὐχαριστίας, Ἀκουσε τὴν προσευχὴν τῶν τριῶν παιδῶν «Ἡμαρτήσαμεν, παρέβημεν τὰς ἐντολάς σου, σὺ, ὅμως, Κύριε, συμπεριφέρῃς μὲ δικαιοσύνην πρὸς ἡμᾶς, διότι ὅλα τὰ κρίνεις μὲ ἀληθινὴν κρίσιν»²². Ὅστε, εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεόν

22. Διὰ τὴν 3. Προσευχὴν τῶν Παιδῶν, 5. 8. 7.

είναι να δηλώγῃ κανεὶς τὰ ἁμαρτηματά του, πρῶγμα τὸ ὁποῖον ἐμφανίζει αὐτὸν ἐν σὺν ἀναριθμήτῳ ἁμαρτιῶν, χωρὶς νὰ τοῦ ζητήσῃ τὰ ἰσχυρὰ τιμωρία. Αὐτὸς εἶναι, πρὸ πάντων τοῦ εὐχαριστῆ τὸν Θεόν.

42 Συνεπῶς ὡς ἀποφεύγωμεν τὴν περιαυτολογίαν καθ' ὅσον αὐτὴ μᾶς καθιστᾷ μισητοὺς εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ βδελυροὺς εἰς τὸν Θεόν. Δι' αὐτὸ, ὅσον μεγαλύτερα κατορθώματα ἐπιτελέσωμεν, τοσὸν ὀλιγώτερα νὰ λέγωμεν διὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας. Διότι ἔτο θὰ λάβωμεν μεγαλύτεραν δόξαν καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Μᾶλλον, ὅχι μόνον δόξαν, ἀλλὰ καὶ μισθὸν καὶ ἀμοιβὴν μεγάλην. Ἄρα, νὰ μὴ ἀπατήσῃς μισθόν, διὰ νὰ λάβῃς ἀμοιβήν. Νὰ παραδέχῃσαι ὅτι ἡ σωτηρία ἀπορρέει ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ δηλώσῃς ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ὅτι σοὺ εἶναι, ἀφελέτης ὅχι μόνον διὰ τὰ κατορθώματά σου, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὴν τὴν εὐγνωμοσύνην σου. Λοιπὸν, ὅταν ἐπιτελῶμεν διαφορὰ κατορθώματα, ἔχομεν τὸν Θεὸν ἀφελέτην διὰ τὰ κατορθώματά μας αὐτὰ μόνον. Ὅταν, ὁμως, πιστευώμεν ὅτι δὲν ἐκάναμε τίποτε τὸ σπουδαῖον. Ἐν τῷ τότε ὁ Θεὸς εἶναι ἀφελέτης μας καὶ δι' αὐτὸ τὸ συναισθημὰ μας καὶ μάλιστα πολὺ περισσότερον ἀπὸ ὅτι ἦτο διὰ τὰ κατορθώματά μας. Ὡστε, αὐτὸ εἶναι ἰσότημον πρὸς τὰ κατορθώματα. Δι' οὗτο, εἴαν δὲν ὑπάρχῃ αὐτό, οὔτε καὶ ἐκεῖνα θὰ φανοῦν σπουδαῖα. Καὶ ἡμεῖς, ἐξ ἁλλοι, ὅταν ἔχωμεν ὑπὲρ τας, τότε τοὺς ἐκτιμῶμεν περισσότερον, ὅταν, ἐνῷ ἐκτελοῦν ὅλας τὰς ἐργασίας μετὰ καλὴν διάθεσιν, πιστευοῦν ὅτι δὲν ἔχουν κάνει τίποτε τὸ ἀξιόλογον.

Συνεπῶς, εἴαν ἐπιθυμῇς νὰ φανοῦν μεγάλα τὰ κατορθώματά σου, νὰ μὴ τὰ θεωρῇς μεγάλα, καὶ τότε θὰ γίνουσι μεγάλα. Ἐτα εἶπε καὶ ὁ ἑκατόνταρχος «Δὲν εἶμαι ἄξιος διὰ νὰ εἰσελθῇς εἰς τὸ σπίτι μου», δι' αὐτὸ καὶ ἀπεδείχθη ἄξιος. Καὶ ἔθαυμάζετο περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἰουδαίους. Ὁμοιωτρόπως, ἀμιταί καὶ ὁ Παῦλος, ὅταν λέγῃ «Δὲν εἶμαι ὅς τις νὰ ὀνομάζωμαι ἀπόστολος», δι' αὐτὸ καὶ ἔγινε πρῶτος ἀπὸ ὅλους. Ἰὼ ἴδιον εἶπε καὶ ὁ ὠάννης «Δὲν εἶμαι ἱκανὸς νὰ λῶσω τὰ λουράκια ἀπὸ τὰ ὑποδή-

38 Ματθ 5, 8.

24 Α Κορινθ 13, 9.

ματά του», δι' αὐτὸ καὶ ἦτο φίλος τοῦ Λουκάου καὶ τὸ χεῖρ, διὰ τὸ ὁποῖον εἶπεν ὅτι ἦτο ἀνάξιον νὰ ἐγγίῃ τὰ ὑποδήματά του, τὸ προσεβόησαν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ Ὁμοίου καὶ ὁ Πέτρος ἔλεγεν «Φύγε ἀπ' ἐδῶ, Κύριε, διότι εἶμαι ἄνθρωπος ἁμαρτωλός», δι' αὐτὸ καὶ ἔγινε τὸ θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας. Πραγματικά, τίποτε δὲν εὐχαριστεῖ τόσον τὸν Θεόν, ὅσον τὸ νὰ συγκαταριθμῇ κανεὶς τὸν ἑαυτόν του μετὰ τῶν χειροτέρων ἁμαρτωλῶν. 43 Αὐτὸ εἶναι ἡ ἀρχὴ κάθε εὐσεβείας. Διότι, ἐκεῖνος τοῦ κατέχευται, ἀπὸ ταπεινώσεων καὶ συντριβῆν, δὲν θὰ κενόδοξῇ, δὲν θὰ ὀργισθῇ, δὲν θὰ φθονήσῃ τὸν πλησίον του, δὲν θὰ κυριευθῇ ἀπὸ κανένα ἄλλο πάθος. Δὲν ἡμποροῦμεν, πραγματικά, νὰ σηκώσωμεν ἕνα χεῖρ σπασμένον ἔσω καὶ ἄν φιλονικῶμεν πολλὰς φορές. Συνεπῶς, εἴαν συντριψώμεν τοιαυτοτρόπως καὶ τὴν ψυχὴν, δὲν θὰ ἡμπορέσῃ καθόλου νὰ ὑπερηφανευθῇ, ἔστω καὶ ἂν τὰ πάθη ἐμψυσοῦν εἰς αὐτὴν μετὰ δύναμιν διὰ νὰ τὴν ἀνυψώσῃ. Ἀφοῦ, λοιπὸν ὁποῖος θρησκεία διὰ τὰ ἐπίγεια πράγματα, ἀπ' ὧν ὀλοῦνται τὴν ψυχὴν τοῦ ἀπὸ ὅλα τὰ νοσήματα, πολὺ περισσότερον θὰ καταστῇ εὐσεβὴς, ὁποῖος κάνει τὸ ἴδιον διὰ τὰς ἁμαρτίας του.

Ποῖος, ὁμως, θὰ ἡμπορέσῃ νὰ συντρίψῃ τόσον πολὺ τὴν καρδίαν του, ἐρωτᾷ κάποιος. 44 Ἀκούσε τὸν Δαυὶδ, ὁ ὁποῖος μάλιστα δι' αὐτὸ ἐδοξάσθη καὶ πρόσεξε τὴν συντριβὴν τῆς ψυχῆς του. Ὅταν, δηλαδὴ, ὑστερα ἀπὸ ἁμαρτημάτων κατορθώματα, ἐπρόκειτο νὰ χάσῃ τὴν πατρίδα του, τὴν οἰκογενεὶάν του καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του, εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς συμφορᾶς του, εἶδε κάποιον στρατιώτην, ἀσημαντόν καὶ ταπεινόν νὰ ἐπωφελεῖται τὴν εὐκαιρίαν καὶ νὰ τοῦ ἐπιτίθεται. καὶ νὰ τὸν ἐμπαίξῃ, ὅχι μόνον δὲν ἀνταπέδωσε τὰς ὀφείδας, ἀλλὰ καὶ ἡμποδίσαι κάποιον ἀπὸ τοὺς στρατιώτας του, ὁ ὁποῖος ἠθέλησε νὰ τὸν φονεύσῃ, λέγων «Ἀφῆσαί με αὐτόν, ὅτι ὁ Κύριός σου διέταξεν». 45 Καὶ πάλιν, ὅταν οἱ ἱερεῖς εἶχαν τὴν ἀξίωσιν νὰ περιφέρῃ μαζί του τὴν κιθωτόν, δὲν τὸ ἐδέχθη. 46 Ἀλλὰ τὸ ἀπαντᾷ «Θὰ τὴν ἐγ-

26 Ματθ 23, 34.

30 Λουκ 11, 8.

37 1 Κορινθ 13, 10.

καταστήσω εἰς τὸν ναόν. Ἐάν μὲ ἀπαλλάξῃ ὁ Θεὸς ἀπὸ τὰ δεινὰ που μὲ ἔχουν εὖραι, τότε θὰ ἀντικρύσω τὴν μεγάλην δόξαν αὐτοῦ. Ἐάν δὲ μοῦ εἴπῃ, δὲν σε θέλω, Ἰδοὺ ἐνῶ, ὡς γῆνη διττὴ ἄρῃ σε αὐτόν»²⁸. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον συνέβη μὲ τὸν Σαουλ, ὅχι μία ἢ δύο, ἀλλὰ πολλὰς φορές, πόσον μεγάλην εὐσέβειαν δὲν φανερώνει, Πραγματικὰ, ὑπεσκέλισε τὸν παλαιὸν νόμον καὶ ἐπλησίωσε τὰς ἀποστολικὰς ἐντολὰς. Ἀλλ' αὐτὸ καὶ ἦτο εὐχαριστήσιμος μὲ ὅλα δαα προήρχοντο ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ κρίνῃ τὰ συμβαινόντα, παρὰ ἕνα μόνον ἐπ' θυμῶν, εἰς κάθε περίπτωση νὰ ὑπακούῃ καὶ νὰ ἐφαρμόζῃ τοὺς νόμους, τοὺς εἶχαν θεσπισθῇ ἐπὶ τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅταν, μετὰ τὴν ἐπιτέλειαν τῶν μεγάλων ἐναρτέων ἔργων, ἔδλεπε τὸν τύραννον, τὸν φονέα τοῦ πατρὸς του, τὸν ἀδελφοκτόνον, τὸν παράφρονα υἱοκτόνον καὶ κατέχη αὐτὸς τὴν βασιλείαν, οὕτως καὶ ἐπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας ἐσκανδαλίζετο. Ἀλλ' ἔλεγεν Ἐάν ἔτσι φαίνεται καλὸν εἰς τοῦ Θεοῦ, ἐγὼ μὲν νὰ περιφέρωμαι, νὰ περπλανώμαι, καὶ νὰ καταδιώκωμαι, ἐκείνος δὲ νὰ τιμᾶται, τότε, μοῦ εἶναι ἱκανοποιητικὸν καὶ τὸ δέχομαι καὶ ἐπὶ πλέον χρεωστῶ ἐυγνωμοσύνην εἰς τὸν Θεόν διὰ τὰ πολλὰ θάσανά μου. Δὲν συμπεριφέρθη ὅπως πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀναιδεῖς καὶ τοὺς αἰσθητικοὺς, οἱ ὅποιοι, χωρὶς νὰ ἐπιτελέσουν οὔτε τὸ ἐλάχιστον τῶν ὅσων κατωρθώσεν ἐκεῖνος. Β. ὅταν ἴδουν ἄλλους νὰ εὐτυχεύουν, ἐνῶ οἱ ἴδιοι περνοῦν μίαν μὲν κρὰν σπενχωρίαν, καταστρέφουν τὰς ψυχὰς των μὲ ἀναριθμήτους θλασφημίας. Μὰ, ὁ Δαυὶδ δὲν ἦτο ὁμοίος μὲ αὐτούς, ἀλλὰ συμπεριεφέρετο μὲ κάθε εὐσέβειαν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς ἔλεγεν Ἐὐρήκα τὸν Δαυὶδ τὸν υἱόν τοῦ Ὁσοῦ νὰ ἐκτελεῖ τὸ θέλημα τῆς καρδίας μου»²⁹.

Ὅθεν, καὶ ἡμεῖς ὡς ὑποκλήσωμεν παρομοίαν ψυχὴν καὶ ὡς ὑποφέρωμεν μὲ ἀνταρτίαν διττὴ καὶ ἀνπάθειαν, καὶ τότε, πρὶν ἀπὸ τὴν μελλοντικὴν βασιλείαν, θὰ ἀπολαύσωμεν τὴν ὀφείλειαν τῆς ταπεινοφροσύνης. Διότι, ὁ Κύριος λέγει Ἐμύθετε ἀπὸ ἐμένα, ὅτι εἰμὶ πρῶτος καὶ ταπεινός εἰς τὴν καρδίαν καὶ θὰ εὕρετε ἀνάτασιν εἰς τὰς ψυχὰς

28. 15. Βασίλ. 15. 25. 26.
29. Ψαλμ. 88. 21.

αὐτῶν³⁰. Διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν ἀνάπαυσιν καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὡς φυτευώμεν εἰς τὰς ψυχὰς μας μὲ κάθε προθυμίαν τὴν μητέρα ὅλων τῶν ἀγαθῶν, ἢ δηλαδή, τὴν ταπεινοφροσύνην.

Διότι, ἔτσι θὰ ἡμπορέσωμεν νὰ διαπνεύσωμεν, χωρὶς κίματα, καὶ τὸ πέλαγος τῆς παρουσίας ζωῆς καὶ νὰ καταπλευρώμεν εἰς τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο λιμάνι, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

30. Ματθ. 11. 29.

ΟΜΙΛΙΑ Δ'
(Κεφ. α. 17-2)

45 «Ὅλα, λοιπόν αἱ γενεαὶ ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ μέχρι τὸν Δαυὶδ εἶνα. γενεαὶ δεκατέσσαρες καὶ αἱ γενεαὶ ἀπὸ τοῦ Δαυὶδ μέχρι τῆς ἐποχῆς πού οἱ ῥοδαῖοι μετώκησαν ὡς αἰχμάλωτοι εἰς τὴν Βαβυλῶνα εἶνα. γενεαὶ δεκατέσσαρες καὶ αἱ γενεαὶ ποῦ ἐξῆσαν ἀπὸ τὴν μετοκρείαν Βαβυλῶνος μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Χριστοῦ εἶνα γενεαὶ δεκατέσσαρες»

Εἰς τρία μέρη¹ διήρξεν (ὁ εὐαγγελιστής) ὅλας τὰς γενεάς, ἐπιθυμῶν νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι, δὲν ἔγιναν πρὸ ἐν-
αρετο, οὔτε ὅταν μετεβλήθῃ ὁ τρόπος τῆς διακυβερνήσε-
ως τῶν, ἀλλὰ εἴτε ἔχον ἀριστοκρατικὸν πολίτευμα εἴτε ἔ-
χον βασιλείαν εἴτε ὀλιγαρχίαν, συνεχῶς εὐρίσκοντο καὶ ἔ-
χον μέσα εἰς τὰ ἴδια κακά, ὅ χωρὶς νὰ ἀποκτήσουν τίποτε
περισσότερον εἰς λόγον ἀρετῆς οὔτε ὅταν τοὺς διπύθουνον
ἀρχοντες ἢ ἐκείνους ἢ βασιλεῖς.

Ἀλλὰ διὰ ποῖον λόγον εἰς μὲν τὸ μεσοκριν τμήμα² ἀ-
πεσιώπησε τρεῖς βασιλεῖς, εἰς δὲ τὸ τελευταῖον³, μολονό-

1. Ματθ. 17.

2. Ἡ διήρξεν αὐτὴ ἀναπορεύεται εἰς τὰ τρία πολιτεύματα ἐν
τῇ βασιλείᾳ τῶν ὁσίων ἐκτελέσθησαν αἱ ἰουδαῖοι. Διαισθῆσθε ἀπὸ τῶν Ἀ-
βραάμ μέχρι τὸν Δαυὶδ, Ἰσραὴλ, δέσποτα, ἀπὸ τῶν Μωσὴ καὶ τὸν Ἰη-
σοῦν πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν αἱ Κη τῶν. Ἀπὸ τὸν Δαυὶδ μέχρι τῆς με-
τοκρείας Βαβυλῶνος τοὺς κατέβησαν αἱ βασιλεῖς. Ἀπὸ τὴν μετοκρε-
σίαν Βαβυλῶνος μέχρι τοῦ Χριστοῦ ἐκτελέσθησαν αἱ ἀρχαὶ.

3. Πρὸς. Νόμος, 11.

4. Πρὸς. Ματθ. 12. 10.

Εἰς τὸ κατὰ ματθαῖον ὁμιλία Δ (Κεφ. 1) 73

τ. συμπεριέλαβε δώδεκα γενεάς, εἶπεν ὅτι εἶναι δεκατέσ-
σαρες

Τὸ πρῶτον πρόβλημα θὰ τὸ ἀφῆσω νὰ τὸ ἐρευνήσετε
εσείς, διότι, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς εἰδῶ ὅλας τὰς ἀπαν-
τήσεις, διὰ νὰ μὴ περιπέσετε εἰς ἀδιαφορίαν⁴ 846⁴ Ἀ. Μᾶλ-
λον, ὅμως, θὰ σᾶς δώσω τὴν ἀπάντησιν καὶ εἰς τὸ πρῶτον
πρόβλημα, ὥστε νὰ μὴ συναντᾶτε δυσκολίας κατὰ τὴν ἔ-
ρευναν, διότι ἡ ἔρευνα ἔχει νὰ μᾶς ἀποδείξῃ κατὰ θαυ-
τά. Διὰ τὸν, ἀφοῦ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Δαυὶδ μέχρι
τοὺς χρόνους τοῦ Ἰεχωίου καὶ τῆς Βαβυλωνίου αἰχμαλω-
σίας ἐβασίλευσαν δεκαεπτὰ βασιλεῖς, ἀναφέρει ὁ εὐαγγε-
λιστής ὅτι, εἶνα, δεκατέσσαρες γενεαί, Ἐδὲν, δέσποτα, εἶ-
χεν ὡς ἔργον τοῦ νὰ ἀναγράψῃ τὰς διαδοχὰς τῶν βασιλέ-
ων, ἵσως δικαιολογημένα θὰ τὸν κατηγοροῦν καλεῖς ὅτι πα-
ραποιεῖ τὴν σειράν τῶν βασιλέων. Διότι ἐνὶ σύμφωνον μὲ
τὰ ὁσία τῶν βασιλείων καὶ τῶν Παραλε πομένων ὅστε-
ρα ἀπὸ Ἰωρὰμ τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσαφάτ, ἐβασίλευσαν τρία
πρόσωπα, Β ὁ Ὀχοζίας, ὁ Ἰωάσαμ καὶ ὁ Ἀχαζ, καὶ ὅστε-
ρα ἀπὸ αὐτοῦς ὁ Ὀζίας, ὁ Ἰωάσαμ καὶ ὁ Ἀχαζ, ὁ εὐαγγε-
λιστής, ὅμως, ἀφ' οὗ παρέλειψε τοὺς τρεῖς πρώτους, τοῦ

5. Εἰς τὴν ἔκδοσιν K. de Montfalcon μετὰ τὸ τέλος τῆς τε-
λευταίας ἐκδόσεως, πρὸς τὴν ἐκδοσὶν Ματθαίου ἐπαρτηματοῦ τοῦ
ἐκδοῦ Χριστοῦ, παρατίθενται ἐκτενέ, ἀποσπασματικὰ περιέχον τὴν πα-
ρασκευασμένην εἰς τὴν παρῶσαν ἐκδόσιν ἀπάντησιν εἰς τὸ πρῶτον πρό-
βλημα. Τὸ ἀποσπασματικὸν ἐκτενὲς ἐκτενὲς εἰς τὸ ἐκτενὲς μέρος
δοτ. ἀπ' ἐξος μὲν φανερὰ γνήσιον ἐκτενὲς σημεῖον, πρὸς τὸ ἐξος
καὶ τὰς ὁσίας τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπὸ τῆς ἐκτενέως καὶ ἀπὸ
ἐξος δὲ δι' αὐτοῦ καλεῖται τὸ ἐκτενὲς καὶ ἀπὸ τῆς ἐκτενέως καὶ
σημειώσεται καὶ ἡ ἀπάντησις τοῦ ἐκτενέως ἀποσπασματικῶν. Διαισθῆ-
σθε ὅτι εἰς τὸν ἐκτενὲς ἀποσπασματικὸν τὴν ἀπάντησιν τῶν ὁσ-
ίων τῆς ἐκδοσεως K. de Montfalcon καὶ ὅτι το ἀρχαῖον ἐκτενὲς ἐκτε-
ται νὰ τὸ ἐκτενὲς ἀποσπασματικὸν ἐκτενὲς μετὰ τὸ ἐκτενὲς τῆς ἐκδοσεως, ὁ
ἐκτενὲς τὸ ἀποσπασματικὸν.

6. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος καθὼς καὶ οἱ συνεχόμενοι 847 καὶ 848 πα-
ρατηροῦνται, τὸ παρεμφερὲς ἐκτενὲς τὴν ἀπάντησιν τῆς
σημειώσεως.

ἐβασιλεύσαν μετὰ τον υἱὸν τοῦ Ἰωσάφτ Ἰωράμ, συνδέει πρὸς αὐτὸν τὸν Ὀζιαν, τὸν Ἰωάθαμ καὶ τὸν Ἀχαζ, ἀποσιωπῆσας τοὺς τρεῖς ἀναφερόμενους ἐνδιαμέσουσιν. Αὐτὸ τὸ ἔκανε, ἐπεὶ δὴ δὲν εἶχε ὡς σκοπὸν νὰ ἐκθέσῃ τὴν σειρὰν τῶν βασιλέων. Διότι τότε θὰ ἔπρεπε νὰ κατηγορήσωμεν τὸ Εὐαγγέλιόν του ὡς ἐσφαλμένον. Ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ παρουσιάσῃ τὴν διαδοχὴν τῶν βασιλέων, ἀλλὰ νὰ ὀρίθωσιν τοὺς προγόνους. Διότι αὐτὸ θέλει, ὅταν λέγῃ «Ὅλοι, λοιπὸν, αἱ γενεαὶ ἀπὸ τοῦ Ἀβραάμ μέχρι τοῦ Δαυὶδ (μέχρι τοῦ Ἰεχονίου) καὶ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὴν Βαβυλῶνα εἶναι γενεαὶ δεκατέσσαρες» (Ματθ. 1, 7). Ἀλλὰ δὲν εἶναι δεκατέσσαρες διαδοχικοὶ βασιλεῖς. Συνεπῶς δικαίᾳ ἀπαλλάσσεται ἀπὸ κάθε κατηγορίαν. Ἐπειδὴ, ὅμως, μερικοὶ νομίζουν ὅτι ἠμποροῦσε νὰ τὰς ὀνομάσῃ καὶ διαδοχὰς καὶ νὰ γράψῃ ὡς ἐξῆς: «Ὅλοι, λοιπὸν, αἱ γενεαὶ ἀπὸ τοῦ Ἀβραάμ μέχρι τοῦ Δαυὶδ εἶναι διαδοχὰς δεκατέσσαρες καὶ ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν εἰς τὴν Βαβυλῶνα γενεαὶ δεκατέσσαρες, ἔάν, θέδαια, τὸ εἴλεγε αὐτὸ, τότε, τὸ κάθε τι θὰ ἐλέγετο δι' αἰτιολογημένα. Ἀλλὰ θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἐλεγχθῇ ὅτι παραχαράσσει τὴν ἱστορίαν. Τώρα, ὅμως, ὅπως προεῖπα, ἔχει ὡς σκοπὸν νὰ παρουσιάσῃ τὰς γενεὰς καὶ, ὅχι τὰς διαδοχὰς. Ὁ Ἐνῶ, λοιπὸν, εἰς τὰ ὅπλα τῶν βασιλέων καὶ τῶν Παραλειπομένων ἱστοροῦνται αἱ διαδοχαὶ τῶν βασιλέων καὶ, ὅχι, αἱ γενεαί, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ ἀντίθεσις μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ εὐαγγελιστοῦ.

Γενεὰν δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ὀνομάσωμεν τὸν χρόνον τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπειδὴ πολλὰς φορές συμβαίνει μερικοὶ νὰ ζήσαν δι' ὅλον χρόνον καὶ νὰ ἀποθάνουν πρὶν ἐπεὶ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν. Ἄλλοι πάλιν φθάνουν μέχρι τὴν ἡλικίαν τοῦ πατρὸς, ἄλλοι εἰς τὴν ἐφηδικὴν ἡλικίαν καὶ ἄλλοι γινόντα ἄνδρες. Τέλος, ἄλλοι φθάνουν εἰς ὁσὸ γῆρας 847 Ἀ. Π. αἰ., λοιπὸν θὰ θεωρήσῃ κανεὶς ὡς γενεάν, ὅταν ὁ ἕνα, ἐπὶ παραδείγματι, φθάνει μέχρι τὸ δέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἄλλος μέχρι τὸ ἑκοστόν, ἄλλος μέχρι τὸ πεντηκοστὸν ἄλλος μέχρι τὸ ἑβδομηκοστὸν καὶ ἄλλος ὑπερβαίνει καὶ τὸ ἑκατοστόν. Καὶ αὐτὸ δὲν παρατηρεῖται μόνον εἰς τὰς παλαιάς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν μας. Πῶς, λοιπὸν, εἶναι δυνατόν νὰ ὀνομάζωμεν τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου γενεάν;

Ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦμεν, πάλιν, νὰ ὀνομάσωμεν γενεάν τὸ χρονικὸ διάστημα ποὺ φθάνει μέχρι τῆς ἀποκρίσεως τέκνων, διότι ἄλλοι μὲν ἐνυμφεύθησαν καὶ ἀπέκτησαν τέκνα προτοῦ νὰ γίνουσι ἐκ τῶν ἐνῶ ἄλλοι, ὅταν ὑπερέβησαν τὰ τριάντα. Καὶ μετὰ τῶν συνομλικῶν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ ἱδῇ ὅτι, ἄλλοι μὲν ἀπέκτησαν μόνον ἓνα παιδί, ἄλλοι πάλιν ἀπέκτησαν τέσσαρα, ὥστε νὰ ἴδωμεν τοὺς ἐγγονοὺς τῶν εἰς τὰ πενήντα ἔτη τῶν, ἔνῳ ἄλλοι, εἰς τὰ ἑβδομήντα τῶν δὲν εἶδαν κανένα παιδί.

Πῶς πρέπει, συνεπῶς, νὰ ἀριθμώσωμεν τὰς γενεάς, μὲ βάσιν τοὺς μακροβίους ἢ τοὺς ὀλιγοβίους; Ἀπὸ τούτων ἀποκτινῶνται ἁμέσως παιδιὰ ἢ ἀπὸ τοὺς θραδύνοντας, ἢ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἀλείπουν μόνον τὰ πρῶτα παιδιὰ ἢ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἀντικρύζουν πολλὰς γενεάς.

Ὅταν, λοιπὸν, ἐξετασθῶν αὐτὰ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, βλέπομεν ὅτι, ὁ θεὸς εὐαγγελιστὴς, ἐπειδὴ δὲν ἐκόπτεται νὰ ἐκθέσῃ τὰς διαδοχὰς τῶν βασιλέων, ἀλλὰ τὰς γενεὰς τῶν ἀνθρώπων, δὲν ἔδωκε μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν σειρὰν τῶν βασιλέων, ὅπως ὑπάρχει εἰς τὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ, ἀριθμῶν ὅπως αὐτοὺς γνωρίζε, παίρνει τόσους βασιλεῖς ὅσοοι τοῦ ἦσαν ἀρκετοὶ διὰ τὴν συμπληρωσὴν τὰς δεκατέσσαρας γενεάς. Ἔτι, ὁ στήρεϊτα, πλήρης ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν καὶ κοθόλου δὲν ἀντιφάσκε πρὸς τὰς εἰδήσεις τῆς ἱστορίας. Ἡ πρώτη ἀπορία ἐλυθῇ πλέον.

Πρέπει, ὅμως, νὰ ὀμιλήσω καὶ περὶ τοῦ δευτέρου προβλήματος. Διὰ τὸν Ἐνῶ αἱ ἀναφερόμενοι ἀπὸ τὸν Ἰεχονίαν μέχρι τὸν Ἰωσήφ εἶναι δωδεκα, λέγει, ὁ εὐαγγελιστὴς ὅτι εἶναι γενεαὶ δεκατέσσαρες. Διὰ τὴν ἰδίαν αἰτίαν διότι, ὅπως εἶπα, δὲν ἠθέλει νὰ ἀναγράψῃ διαδοχὰς, ἀλλὰ γενεάς. Ὁ Συμβαινέ, ὅμως, πολλὰς φορές εἰς τοὺς μακροβίους καὶ τοὺς πολυχρονίους ἀνθρώπους νὰ γίνωνται ὀλίγοι διαδοχαὶ ἀνδρῶν, ἐνῶ αἱ γενεαὶ εἶναι πληρεῖς. Συμφωνοῦν, λοιπὸν, μετὰ τὴν σκέψιν αὐτήν, ἐνῶ ἀπὸ τοῦ Δαυὶδ μέχρι τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς Βαβυλῶνος ἀναφέρονται περὶ ὅσους εἰς τὰς διαδοχὰς, αἱ γενεαί, ὅμως, ἦσαν ὀλιγωτεραι. Διότι εἰς δεκαεπτὰ διαδοχὰς ἀνδρῶν ἀνεφέρθησαν δεκατέσσαρες γενεαί. Κατὰ τὸν ἰδίον συλλογισμόν, συνεπῶς, καὶ τώρα εἰς δωδεκα γενεὰς ἀνδρῶν συμπληροῦνται αἱ δεκατέσσαρες γενεαί, ἐπειδὴ, ὅπως εἶπα, αἱ δωδεκα ἦσαν πρὸ μακρόβιοι καὶ πολυχρόνιοι. Ἐ καὶ ἦσαν ἀρκετοὶ

διὰ τὰ συμπληρωθῶν αἱ δεκατέσσαρες γενεαί. Μιὰ ἀπάντησις, λοιπόν, εἰς τὸ πρόβλημα αὐτὸ εἶναι αὐτή.

Ἀλλὰ καὶ σύμφωνα μετ' ἄλλον συλλογισμόν δὲ ἡμποροῦσες εἶναι ἐρευνήσις καὶ ἐδῶ νὰ εὕρῃς δεκατέσσαρας ἀνδρας ἀναφερόμενους καὶ εἰς τὴν παρούσαν διαδοχὴν, σύμφωνα μετ' τὴν ἱστορίαν, εἰς τοὺς δώδεκα συναριθμηθῇ καὶ τὸν εἶναι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ ὅποιος ἐθεωρήθη υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ. Θὰ ἡμποροῦσες, ἀκόμη, νὰ προσθέσῃς εἰς αὐτοὺς καὶ τὸν ἔχοντι, ὁ ὅποιος ἐγεννήθη εἰς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ ὅχι τὸν βασιλευσάντα εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας 848 Α. Διότι ὑπῆρξαν δύο ὁμώνυμα Ἰωακείμ μετὰ τὸν Ἰωάννην, ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωάννου ὁ ὅποιος τὸν διεδέχθη εἰς τὴν βασιλείαν τῆς ἑρακλαλῆμ, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ δευτέρου Ἰωακείμ. Αὐτοὶ δὲ ἀνομάσθησαν καὶ ἔχοντι, ὅταν ἐβελγηθῇ τὸ ὄνομα των. Ὁ πρῶτος, λοιπόν, Ἰωακείμ, ποῦ ἐλέγετο καὶ ἔχοντι, ἦτο υἱὸς τοῦ Ἰωάννου, ὃς ὑπολογισθῇ εἰς τὰς γενεάς τὰς πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας, ἐνῷ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰωακείμ, ποῦ καὶ αὐτὸς ἐλέγετο καὶ ἔχοντι, ἦτο υἱὸς τοῦ πρώτου Ἰεχονίου καὶ ἐγγονὸς τοῦ Ἰωάννου, εἰς ὑπολογισθῇ εἰς τοὺς γενεαλογουμένους μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν μέχρι τοῦ Χριστοῦ, τότε, θὰ μᾶς δώσῃ πλήρη τὸν ἀριθμὸν τῶν δεκατεσσάρων γενεῶν.

Β Τὸ ὅτι δὲ ὑπῆρξαν δύο Ἰωακείμ θὰ τὸ μαρτυρήσῃ τὸ βιβλίον τῶν Βασιλειῶν, τὸ ὁποῖον λέγει τὰ ἑξῆς: «καὶ ὁ Φαραὼ τῆς Αἰγύπτου Νεχῶν ἔθεσεν εἰς τοὺς Ἰσραηλῆτας ὡς βασιλεὺς τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωάννου Ἐλκείμ, τὸν ὁποῖον μετωνόμασεν εἰς Ἰωακείμ» (Δ' Βασίλ., 23, 34). Εἰς τὴν συνέχισιν λέγει, ὅτι αὐτὸς ἀπέθανε καὶ ἐτάφη μετὰ τοὺς πατέρας του. Ἐπειτα, λέγει, ὅτι ἐδασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰωακείμ. Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας του ἐπετέθη ὁ Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς τῆς Βαβυλῶνος εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπολιόρρησεν αὐτήν καὶ ἀφῶκ τὴν ἀουρίευσεν, μετέφερε καὶ τὸν Ἰωακείμ καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Ὁ αὐτός, λοιπόν, ὁ δευτέρου Ἰωακείμ, ποῦ ἀπὸ τὸν προφῆτην ἔρασαν ἔχει ὀνομασθῇ Ἰεχονίας, ἦτο ἐγγονὸς καὶ ὁχι υἱὸς τοῦ Ἰωάννου Δι' αὐτὸ δικαιολογημένα εἰς ὑπολογισθῇ εἰς τὴν τρίτην γενεαλογίαν τῶν δεκατεσσάρων γενεῶν ἀπὸ τοῦ Ἰεχονίου μέχρι τοῦ Χριστοῦ, ἐνῷ ὁ πατέρας του, ἐπεὶ δὲ ἦτο υἱὸς τοῦ Ἰωάννου, ὃς ἀριθμῆθῃ εἰς τὰς προηγουμένας γενεάς ἔτσι, συμπληρῶνται ὁ ἀριθμὸς

τῶν δεκατεσσάρων τελευταίων γενεῶν. Διότι εἰς αὐτάς, νομίζω, ὅτι ὑπολογίζει καὶ τὸν χρόνον τῆς αἰχμαλωσίας.

Τὸ δευτέρον, ὅμως, θὰ σοὺς τὸ ἐξηγήσω. Λοιπὸν, μοῦ φαίνεται ὅτι εἰς τὴν θέσιν μᾶς γενεῶς ὑπελόγησε τὸ διάστημα τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὴν Βαβυλῶνα, ὃ τὴν δὲν ἄλλην γενεάν καλυπτέ. Ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς, τὸν ὁποῖον συνδέει μετ' ἡμᾶς ἀπὸ πάσης πλευρᾶς. Σωσά δὲ ὑπεθυμίζει τὴν αἰχμαλωσίαν ἐκείνην, ὅτι ἔτσι καθιστᾷ φανερόν ὅτι, μολονότι μετεφέρθησαν ἐκεῖ ὡς αἰχμάλωτοι, ἐν τούτοις δὲν ἐγέναν συνεπιώτεροι.

Ἦστε, ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀποδεικνύεται ὅτι ἦτο ἀναγκαῖα ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου.

Διὰ τὴν, ὅμως, ὁ Μάρκος δὲν κάνει τὸ ἴδιον, ἐρωτᾷ καὶ ποῖος, οὔτε γενεαλογεῖ τὸν Χριστόν, ἀλλὰ διηγείται τὰ πάντα περιληπτικῶς, 46. Νομίζω ὅτι ὁ Ματθαῖος ἐγράψε τὸ Εὐαγγέλιόν του πρὶν ἀπὸ τοὺς ἄλλους εὐαγγελιστάς, διὰ τοῦτο καὶ παρῶνται τὴν γενεαλογίαν λεπτομερώς καὶ ἐπιμένα περισσότερον εἰς τὰ σπουδαιότερα σημεῖα. Ὁ Μάρκος, ὅμως, ἐγράψεν ὕστερα ἀπὸ τὸν Ματθαῖον καὶ δι' αὐτὸ χρησαίμετο εἰς τὸν περιληπτικὸν τρόπον ἀφηγήσεως, καθ' ὅσον ἐπείχετο νὰ ἐξιστορήσῃ πράγματα, τὰ ὅποια εἶχαν ἤδη λεχθῇ καὶ ἦσαν γνωστά.

Τότε, διὰ τὸν Λουκᾶς παρῶνται τὴν γενεαλογίαν καὶ μάλιστα μετ' περισσότερα στοιχεῖα. Ἀφῶ ὁ Ματθαῖος προητοίμασε τὸν δρόμον, ἐπιθυμῇ καὶ ὁ Λουκᾶς νὰ μᾶς διδάξῃ κατὰ περισσότερον.

Πέραν αὐτῶν ὁ κάθε εὐαγγελιστὴς ἐμνήθη τὸν διδασκαλὸν του, δηλαδὴ, ὁ μὲν Λουκᾶς ἐμνήθη τὸν Παῦλον, τοῦ ὁποῖου ὁ λόγος ἔρρεεν πλοσιωτερος καὶ ταχύτερος τῶν ποταμῶν, ὁ δὲ Μάρκος τὸν Πέτρον, ὁ ὅποιος ἡγάπα τὴν βραχυλογίαν.

6. Τούτοις ἀποδεικνύεται καὶ τὸ γεγονός ὅτι ὁ Παῦλος ἐνεκεν δεκατέσσαρος ἐπιστολῶν, ἐνῷ ὁ Πέτρος μόνον δύο. Ἐπίσης ἡ εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων κεφ. 12 ἐξ.) περιγραφὴν δράσεως τοῦ Παύλου, ἀσπασαὶ τὸ ὄψι τοῦ Χριστοσπομο λεγόμενον ὀνόματι. Επίσης πρὸς τὰ εἰς τὴν κριτικὴν ἡμῶν λεγόμενα πρὸς τοῦ ἴσου θέματος.

Ἄλλα διὰ ποῖον λόγον ὁ Ματθαῖος δὲν προσέθεσεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀφηγήσεως του, ὅπως ὁ προφήτης, τὴν φράσιν Ἐ «ὄραμα, τὸ ὅπου εἶδαν», ἢ «λόγος, ὃ ὁποῖος ἔλεχθη ἀπὸ τοῦ Θεοῦ»⁷, ὅπως ἔκαναν οἱ προφῆται, διότι ἔγραφε πρὸς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι κατεῖχοντο ἀπὸ αἰσθημάτων εὐγνωμονεῖς πρὸς τὸν Θεόν⁸ καὶ τὸν ἐπρόσεχαν υπερβολικὰ Ἐξ ἄλλου, καὶ τὰ περιεχόμενα εἰς τὸ Εὐαγγέλιον θαύματα ἐμαρτυροῦν τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων του καὶ οἱ ἀναγνώσται ἦσαν πολλοὶ σθερεοὶ εἰς τὴν πίστιν Ἀντιθέτως, εἰς τὴν εποχὴν τῶν προφητῶν δὲν ἐπραγματοποιούντο τόσον πολλὰ θαύματα, διὰ τὰ ἀποδεικνύον τὴν ἀξιοπιστίαν των καὶ εἰς μέγαλον βαθμὸν ἠγκάσεν ἡ τάξις τῶν ψευδοπροφητῶν, τοὺς ὁποῖους καὶ ἐπρόσεχε περισσότερο ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς Συνεπῶς, δὲ, αὐτὸν τὸν λόγον ἦσαν ἀναγκαῖα τὰ προσόμια αὐτοῦ τοῦ εἰδους εἰς τοὺς προφῆτας Βεβαία, μερικὰς φορές, ἔγιναν καὶ θαύματα, ἀλλ' αὐτὰ συνέθεσαν διὰ τοὺς θαρσάρους, διὰ τὰ πολλὰ πλῆθυσαν οἱ προσήλυτοι. Ἐ καὶ τὰ ἀποδεχθῆ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ. Ὅσαίς, δηλαδὴ, ἠρχαλιωτοῦσθαι καὶ ἐπίστευσαν οἱ ἀντίπαλοι των διὰ τοὺς ἐγκλησαν, ἐπειδὴ οἱ θεοὶ των ἦσαν ἰσχυροί, ὅπως συνέβη εἰς τὴν Αἰγύπτου ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἀνεχώρησε πολλὸς λαὸς ἀνάμεκτος⁹ καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν Βαβυλῶνα μετὰ τὰ περὶ στατικά τῆς καμίνου καὶ τῶν θυεφῶν¹⁰ Ἐπίσης, ἔγιναν θαύματα καὶ εἰς τὴν ἐρημον ὅταν ἦσαν μόνοι των, ἀλλὰ καὶ εἰς ἡμῶς πολλὰ θαυμαστά γεγονότα, μαρτυροῦνται ὅτι συνέθεσαν καθ' ὃν χρόνον ἀφῆναι τὴν πλάνην¹¹ Ἐῖς τὴν συνέχειαν, ὅμως, ὅταν ἡ πίστις πρὸς τὸν Θεὸν ἐφυτεύθη εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς γῆς, ἔπαυσαν τὰ θαύματα. Τώρα, ἐὰν καὶ ὕστερον ἀπὸ

7. Πράξ. 1:1.

8. Αἰν. 3, 1.

9. Περὶ τῆς ἐντολῆς τῆς εὐγνωμονίας ταύτης, βλέπε καὶ τὴν καὶ τὴν ἀνάμνησιν.

10. Τὰ θαύματα, τὰ ὅποια ἐπετέλεσεν ὁ Μωϋσῆς μετὰ τὴν ἐξόδου τοῦ Θεοῦ ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἔγιναν ἀφορμὴ νὰ πιστοποιηθῇ πολλὰ μετὰ Ἰουδαίᾳ καὶ νὰ ἐμπρατῇ ἡ ἀναχώρησις ἐκ τῆς γῆς ταύτης.

11. Βλέπε καὶ τὸ εἶδεν τοῦ Δανιὴλ.

12. Δηλαδὴ, ὅταν ὁ πᾶς ἀποκαταστήσῃ ἐν τῷ Χριστῷ.

αὐτὰ συνέθεσαν καὶ ἄλλα θαύματα, αὐτὰ ἦσαν ὀλίγα καὶ σποραδικά, ὅπως, ὅταν ὁ ἡλίας ἐσταμάτησε τὴν παρέαν τοῦ καὶ ἐγύρισεν ὀπίσω¹² ὅτι ἠμποροῦσεν, ὅμως, κανεὶς νὰ ἰδῇ τὰ ἴδια καὶ εἰς ἡμῶς Πραγματικά, καὶ εἰς τὸν καιρὸν μας, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ὑπερδαντος εἰς τὴν ἀκρίαν ὁλοῦς, Ἰουλιανοῦ¹³, συνέθεσαν πολλὰ καὶ παρόμοια. Δηλαδὴ, ὅταν οἱ Ἰουδαῖοι ἐπεχείρησαν νὰ καταστρέψουν τὸν ναὸν τῶν Ἱεροσολύμων, φωτιά ἐξεπλήδησεν ἀπὸ τὰ θεμέλια καὶ τοὺς ἀπεμάκρυνεν ὁλοῦς. Καὶ ὅταν ὁ Ἰουλιανὸς ἐδεδήλωνε τὰ ἱερὰ σκεύη, ἀποδεκνύον τὴν ἀσέβειάν του, καὶ ὁ ταμίης του ἐγέμισε σκουλήκα καὶ ἀπέθανε καὶ ὁ συννομὸς αὐτοῦ θεοὺς του διερράγη κατὰ τὸ μέσον τοῦ σώματος του¹⁴. Ἀλλὰ καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἐστέρευαν αἱ πηγαί, ὅταν ἐτελέσθησαν εἰδωλολατρικαὶ θυαίαι εἰς αὐτὰς Β καὶ τὸ ὅτι ἤρχισεν ἡ πείνα εἰς τὰς πόλεις μετὰ τὴν ἐσθον τοῦ βασιλέως¹⁵ ὑπῆρξε μέγιστον θαῦμα.

Συνηθίζει δέδοται, ὁ Θεὸς νὰ καὶν παρὰ τοιαύτας πράξεις. Δηλαδὴ, ὅταν ἡ κακία αὐξηθῇ καὶ ἰδρὶ, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ κοποῦνται οἱ ὄπαδοί του, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ μεθοῦν ἀπὸ τὴν δυνάμιν των οἱ ἀπίστοι, τότε ἀποδεικνύει τὴν ἰδικήν

3. Πράξ. 1:10, 3-14.

14. Ἰουλιανὸς Φιλαδελφικὸς Κλαύδιος, ὁ πατριάρχης τῆς Ἀνατολῆς (361-368). Ἀποκράτορ τοῦ Βυζαντίου (361-368). Συν-προφῆς θεοορῶμενος ὡς μὲν τὸν κλητὸν ἀνατολικῶν φαινομένων καὶ φησικῶν ἐθνισμῶν. Ἰσχυρὴ τὴν χρυσιστικὴν ἀγωγήν, τὴν ὁποῖαν ἔλαβεν ἐστέρησεν πρὸς τὸν ἐθνισμῶν. Ὅταν ἔγινεν αὐτοκαταρ-κτικὸς τοῦ ἀνοήτου τῶν εὐδοκαστηρίων ναὸν καὶ τὴν ἐκκαθαρίσιν τῆς ἀποκαταστάσεως ἀρχαίων μαρμαρῶν. Πρὸς τὸν ναὸν αὐτὸν ἠναγκάσθη τὸν ἐθνικὸν κλητὸν διὰ τῆς ἐκκαθαρίσεως ἐκτελεσθῆ, πᾶσις κατὰ τὸν τρόπον τῆς Χριστιανικῆς. Ἐκκαθαρίσας, καθαρῶς, τελετωμενικῶς ἑστέρησεν τὸν ἀνατολικὸν ἀνατολικὸν καὶ τὸν οὐτοπιστικὸν ναὸν. Ὅταν αὐτοκαταρ-κτικὸς ἐβίβησεν μετὰ ἐπιφύλαξιν καὶ οἱ ἴδιοι αἱ ἐθνισμοὶ ἀνέναντι ἐπὶ ἀποθήκευσι καὶ τὴν διαρκεῖν ἐκκαταστάσεως ἐναντιὸν τῶν Περσῶν ὁ νεκρῶν αὐτῶν αἵματι ἐκ τῶν παλαιοῦ, τὸν πρὸς τὸν ναὸν αὐτὸν ἐβίβησεν μετὰ Χριστῶ, κατέστητο λαοφάνης. Ἐκ τῶν διαπολλέντων ἔργων τοῦ Ἰουλιανοῦ χαρακτηριστικώτερον εἶναι αἱ ἐκκαταστάσεις.

15. Πράξ. 1:14 τὴν ἐκκαταστάσεως ταύτην εἰς Πράξ. 1:18.

16. Δηλαδὴ τοῦ Ἰουλιανῶ.

του ἰσχυόν Το ἴδιον ἀκρ.βῶς, ἔκανε καὶ εἰς τὴν Περσίαν ὁ αὐ-
τοῦς Ὀυδαῖους.

Συνεπώς, από όσα ἐλέχθησαν ἐγίνε φανερόν ὅτι δὲν διήρσατο ἡ καταπακὰ καὶ τυχαῖα τοὺς προγόνους τοῦ Χριστοῦ εἰς τρία μέρη.

Ὁ ὁσίων ὁ Πρῶτος ἀκόμη, ἀπὸ τοῦ ὁρχίζεσθαι καὶ τοῦ τελειοῦ
Ἀρχιε, ἀπὸ τῶν Ἀβραάμ καὶ θάνατε εἰς τὸν Δαυὶδ.
Καὶ ἀπὸ τοῦ Δαυὶδ συνεχίζει, μέχρι τὴν ἀρχαίᾳ αὐτῶν τῆς
Βαβυλῶνος καὶ ἀπὸ αὐτῶν τελειώσαν εἰς τὸν θῶνον τοῦ Χριστοῦ.
Ἐπὶ Δαυὶδ, καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς γενεαλογίας ἐπι-
ποθεῖται κατὰ σειράν καὶ τοὺς δύο, τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν
Δαυὶδ, καὶ εἰς τὴν ἀνοκεφάλω αὐτῶν ἐμνημονεύονται καὶ τοὺς
δύο ὁμοιστρώτους¹ Δοθί, ὅπως ἀνέφερον προηγουμένως,
πρὸς αὐτοὺς εἶχαν δοθῆναι ἐπιταγῆναι.

Ἄλλὰ διὰ ποῖον λόγον δὲν ἀνέφερε καὶ τὴν καθόσου
 σων ὁρατῶν εἰς τὴν Αἴγυπτον, 46 ὅπως ἀνέφερε τὴν
 αἰχμαλωσίαν εἰς τὴν Βαβυλῶνα, Ἐπαθὲν δὲν ἐφοδοῦντο
 πλεον τοὺς Αἰγυπτίους, ἐνὶ τοὺς Βαβυλωνίους τοὺς ἐπρε-
 μαν ἀκούει Ἐπιστῇ, ἡ καθόσου εἰς τὴν Αἴγυπτον ἦτο πολὺ
 παλαιά, ἐνὶ ἡ αἰχμαλωσία τὴν Βαβυλωνίους ἦτο πρόσφατος, καί
 ὅχι πολὺ μακρὴν. Ὡςαύτως, εἰς τὴν Αἴγυπτον δὲν
 μετεφέρθησαν ἐξ αἰετῶν ἀμαρτιῶν των, ἐνὶ εἰς τὴν
 Βαβυλῶνα ἀπηχθήσαν διὰ τὴν παρανομίαν των.

Εάν, τώρα, θέληση κανείς να ἐξηγήσῃ τὰ ὀνόματα αὐτά, θὰ εὕρῃ πολλὰ στοιχεῖα πρὸς ἐξέταση καὶ γνώσιν, ἃ ὅσοι ἀποδοῦναι ἐὰν ρετικά εἰς τὴν κατανοήσιν τῆς Κο-
 ρυθίας Διαθήκης. Ὅπως εἶναι παραβλεπόμενα χάριν τὰ ὀνό-
 ματα τοῦ Ἀδραμ, τοῦ Ἰακώβ, τοῦ Σαλαμάντης καὶ τοῦ
 Ζοροάβελ.²¹ Ὅτι τὰ ὀνόματα αὐτὰ ἔν τούτοις ἐδόθησαν
 τυχαία.

Μά, διό να μή σᾶς προκαλέσω ἐνόχλησιν, ἐπιμνησίων

17 Ποδα. ἐκ τῆς δουλειᾶς Ματθ 1, 17.

12 Πῶς δὲ διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῆς τοῦ Χριστοῦ ἀποπέσει· καὶ 1

1000 2000 3000 4000 5000 6000 7000 8000 9000 10000

20. Ἐπειτα, λαμβάνοντας ὁ Χριστοστόμους εἰς τὰς ὁμιλίας τοῦ ἑρμηνεύει τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ἀνακαλύπτει τὴν συμβολικὴν πραγματικὴν πολὺν ἀπὸ αὐτὰ

[illegible]

«Τὸ νένησθαι δὲ πρὸς τὴν ἰσχυρὰν Χριστοῦ ἔστιν ἐκείνη ἐν-
εργασμένη τροπὴ»²¹. Πῶς, ἡμεῖς, ἀμεῖς σκεπὰ γέννησιν ἐν-
νοοῦμε; Ὁ Ἰωάννης, ἤδη, αὐτὸς, προαναφέρει, ἰδοὶ, ἀλλὰ ἐκ-
θεῖται, να ἐκθέσθαι τὸν τὸν τρόπον πῶς γεννήσασθαι, ἔστιν πρὸς
προκατάστασιν τοῦ ἀντιγράφου πρὸς ἀκριβοῦς: Ἐπειδὴ, λοιπὸν
πρόκειται, καὶ ὁσηρ νοεῖ, καὶ παρὰ ὅθεν, ὑποκαταλαμβάνει ἡ
γῆσθι καὶ τὰς προπύριν τῆς γεννήσεως καὶ πρὸς ὅθεν, ἡμεῖς
τὴν ἀριστήν, ὁμογενὴν ἀποκαλύπτει τὸν ἀκριβοῦς, ὅθεν, ὁ
ἐν, δὲ ἡμεῖς ἀποκαλύπτει, ἀπὸ τοῦ γένους, ἀλλὰ κατὰ πρῶ-
τον, πῶς ὑποκαταστήσει, ἀς πρὸς ὅθεν, ἀποκαλύπτει (κατὰ τὴν
ἀριστηρίαν τὴν προγενέστην) ἀπὸ τὴν, ἡμεῖς, ἐν, πῶς
ἀπὸ τοῦ, ὁμογενὴς καὶ πῶς, ἀπὸ τὴν ἀποκαλύπτει τὴν
ἀποκαλύπτει, ὅθεν, καὶ ὅθεν ὁδηγεῖ τὸν προκατακτὸν ἀκριστοῦ
ἐν τὴν ἔρυσαν τὸν χρόνον, ὅστε, να ἀποδοῇ ἐν, αὐτὸς
εἶναι ὁ Χριστὸς, ὁ ὅποιος ἐκφυγὴ ἀπὸ τοῦ πρῶτου
Συνεπεί, ὅθεν ἀποκαλύπτει τὸν γενεὰ καὶ ἀπὸ τὸν αὐτο-
γενεὴν τὸν ἐνὶ ἀποκαλύπτει εἰς τὴν ἀποκαλύπτει ὅτι αὐ-
τοῦ εἶναι, πραγματικῶς, ἐκείνος²², τότε, με ἀποκαλύπτει ὅς
παρὰ ὅθεν καὶ τὸ θεῶμα, καὶ, συνέβη κατὰ τὴν γεννήσθαι

Ἐπειδὴ λοιπὸν, καταπύει καὶ ἐξηγήσῃ κατὰ μέγεθος.

#1. Math, 1, 16,

12. January 7, 194

23 Ἀγγαδὴ, ὁ Χρυστός.

δι., δηλαδή, ἐγεννήθη ἐκ παρθένου, προτού νά υπολογίσῃ τὸν χρόνον συσκιάζει. τὸ γεγονός, λέγων· ἐτὸν ἄνδρα τῆς Μαρίας καὶ μᾶλλον συνητομῆς. τὴν δ' ἄγγισιν τῆς γεννήσεως· Ὡστε, ἀριθμῶ καὶ τὰ ἔτη, διὰ τὴν ὑπενθυμίαν εἰς τὸν ἀκροατὴν, ὅτι αὐτὸς εἶναι, ἐκεῖνος, διὰ τὸν ὅποιον ὁ πατρ. ἀρχὴς Ἰακώβ εἶπεν ὅτι· θὰ ἔλθῃ, οἷον θὰ ἐκλείψουν οἱ ὄντοντες τῶν Ἰουδαίων.²⁴ Ἡ ἑκείνος, διὰ τὸν ὅποιον ὁ προφῆτης Δανιὴλ προεἶπεν ὅτι θὰ ἔλθῃ μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν πολλῶν ἐκείνων ἐβδομάδων.²⁵ Τώρα, ἐὰν ἐπλήσῃ κανεὶς νὰ μετρήσῃ τὰ ἔτη αὐτά, τὰ ὅποια ἐλέγχθησαν ἀπὸ τοῦ ἀγγέλου εἰς τὸν Δανιὴλ μέσα εἰς ἓνα ὥρ σμῆνον ἀριθμὸν ἐβδομάδων, συγκρίνων αὐτὰ μετ' ἐκεῖνα τοῦ μεσολαθεῖν ἀπὸ τὴν οἰκαδόμῃν τῆς πόλεως τῶν ἱεροσολύμων μέχρις οὗτου νὰ φθάσῃ εἰς τὴν γέννησιν αὐτοῦ, θὰ καταλάβῃ, τότε, ὅτι συμπίπτουν μετ' ἐκεῖνα.

Πες μου, λοιπόν, πῶς ἐγεννήθη, «Ὅταν ἡ μητέρα τοῦ Μαρίας ἡραδωνόσθη»²⁶, Δὲν εἶπε «Παρθένου» ἀλλὰ μόνον «Μητρός» διὰ τὴν εὐκόλῃ πιστευτὸς ὁ λόγος· «Ὅθεν, ἀφοῦ προηγουμένως προσετοίμασε τὸν ἀκροατὴν νὰ περιμένη νὰ ἀκούσῃ κάτι τὸ συνηθισμένον, καὶ τὸ ἐπέτυχεν αὐτὸ, τότε προκαλεῖ κατὰπίλῃξιν μετ' τὴν συνέχειαν τοῦ παραδόξου συμβάντος. Ὁ μὲ τὸ νὰ εἴπῃ ὅτι· «προτού νὰ συγκατοικήσουν ὡς σύζυγοι, εὐρέθη ἡ Μαρία ἕγκυος διὰ θαυματουργικῆς ἐπετεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»²⁷. Δὲν εἶπεν, προτού νὰ ὁδηγηθῇ εἰς τὸ σπῆτι τοῦ συζύγου, διότι εὐρίσκειτο πλεονέκτημα, καθ' ὅσον ὑπῆρχε συνάφεια εἰς τοὺς

24. Πράλ. Γεν. 48, 10

25. Δαν. 9, 24, 27

26. Ματθ. 1, 18. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος θωπεύει διὰ τὴν Μαρίαν ὡς μητέρα, ὡς σύζυγον καὶ ὡς γυναῖκα, εμφανίζοντι ἀπολύτως παρὰ τὸ γυναικῶν ὄνομα τὸν Εβραϊσμὸν. Ἡ μηστεία κατὰ τὸν ἀρχαῖον Ἰουδαϊσμὸν ἦτο οὐδαμῶδες παρακατασκευαζόμενον τοῦ νομοῦ καὶ ἐθιμοτυπίας· σχετιζομένης ἀποχρηστικῶς μεταξὺ τῶν μηστευομένων, μέλλων καὶ σημειῶν, ἐὰν ὁ μνηστὴρ ἀνέβητο παρὰ τοῦ γάμου, ἡ μνηστευομένη τὰ θεωρεῖται χρεὸς αὐτοῦ. Μετὰ τὴν μνηστεύσασιν καὶ παρὰ τοῦ γάμου ὁ ἄνδρας ἦτο ὁ κατὰ νομὸν σύζυγος (Πράλ. Γεν. 23, 21 Δαν. 22, 26) καὶ ὁ θεσμός ἡδύνατο νὰ λύσῃ μόνον διὰ κανονικοῦ διαζυγίου.

27. Ματθ. 1, 18

ἀρχαίους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ ἔχουν τὴν μνηστὴν τῶν εἰς τὸ σπῆτι τῶν, πρᾶγμα τὸ ὅποιον καὶ σήμερον ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ εἶρ ὅτι συμβαίνει· Ἔτσι καὶ οἱ γαμβροὶ τοῦ Λωτ ἐμεναν μαζί του.²⁸ Καὶ ἡ Μαρία, λοιπόν, ἐμενε εἰς τὸ σπῆτι τοῦ Ἰωσήφ.

28. Ἀλλὰ ὁ σπῆτι δὲν ἐμενε ἕγκυος προτού νὰ μνηστευθῇ. Διὰ τὴν παραμείνῃ ἐπὶ ὀλίγον χρόνον τὸ γεγονός, ὅπως προανέφερα, καὶ διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ κάθε πονηρὰν ὑποψίαν ἢ ἰσχυρῆς· διότι, ὅταν ἐκεῖνος, ποῦ ἔπρεπε νὰ ζηλευσῇ περισσότερο ἀπὸ ὅλους, ἐμφανίζεται ὅχι μόνον νὰ μὴ προδοῖν εἰς τὴν διαπόμπεισιν καὶ τὴν ἀτίμωσιν τῆς Παρθένου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλέον νὰ τὴν κρατῇ κοντὰ τοῦ καὶ τὴν ὀπηρετῇ μετὰ τὴν κῆρσιν, καθίσταται φανερόν, ὅτι οὔτε διὰ τὴν εὐχέστο κοντὰ τοῦ οὗτε θὰ προσέφερε τὰς ἄλλας ὑπηρεσίας του, ἐὰν δὲν εἶχε πιστεύσει ἀπολύτως ὅτι τὸ συμβᾶν προήρχετο ἐκ τῆς ἐπετεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Πολύ σιωπᾶ δὲ προσέθεσε ὅτι· «εὐρέθη ἕγκυος», τὸ ὅποιον λέγεται συνηθὺς διὰ παράδοξον γεγονότα, τὰ ὅποια ὑπερβαίνουν κάθε προσδοκίαν καὶ δὲν τὰ περιμένει κανεὶς.

Β Συνεπῶς, μὴ προχωρῆς περισσότερο, οὔτε νὰ ζητῇς τίποτε παραπάνω ἀπὸ ὅ,τι ἐλέγχθη, οὔτε νὰ ἐρωτᾷς πῶς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἔκανε αὐτὸ ἐκ τῆς Παρθένου, διότι, ἀφοῦ δὲν ἡμποροῦμεν νὰ ἐξηγήσωμεν τὸν τρόπον μετὰ τὸν ὅποιον ἡ φύσις ἐργάζεται καὶ διαπλάθει· τὰ διάφορα πράγματα, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐρμηνεύσωμεν αὐτά, ποῦ προέρχοντα ἀπὸ τὴν θαυματουργικὴν ἐπετεργείαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δι' αὐτὸ, διὰ τὴν μὴ ἐμπέδωσιν τὸν εὐαγγελιστὴν, οὔτε νὰ τὸν εὐχαλίσῃ μετὰ τὸ νὰ ἐρωτᾷς συνεχῶς τὰ διὰ, ἐπελείψει, ἀφοῦ ἀνέφερε τὸν θαυμάσιον τοῦ θαύματος. Δὲν γνωρίζω, λέγει, τίποτε περισσότερο, παρὰ ὅτι· τὸ γεγονός προέρχεται ἐκ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἀς νοικώσωμεν ἐντροπὴν ὅσα ἐρευνᾶσιν τὴν οὐρανίαν γέννησιν. Ὁ Διὸς, ἐὰν δὲν ἡμπορῇ κανεὶς νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν ἐπίγειον γέννησιν, ἢ ὅποια ἔχει τόσοις πολλοῖς μαρτύροις καὶ ἐπισημειωθῇ πρὸ πολλῶν εἰδῶν, ἐγεννᾷ ὁρατὴ καὶ ἐψηλαφηθῇ, τοῦ ἐκδηλώσιν ὑπερμέτρου μανίας ὁ

28. Πράλ. Γεν. 19, 12

ποφεύγουν εκείνοι που περιεργάζονται, και έρευνούν λεπτομερώς την απόρρητον εκείνην γέννησιν, Πραγματικό, ούτε ο (άγγελος) Γραβριήλ ούτε ο (ευαγγελιστής) Ματθαίος, ήμπούσαν να ε-πουν τίποτε περισσότερο, παρά δ-τ. ή γέννησις προήρχετο από τὸ "Άγιον Πνεῦμα μόνον Κανένος, διως, δὲν ἐξήγησε τὸ πῶς καὶ με ποῖον τρόπον ἐγεννήθη ἐκ τοῦ "Αγίου Πνεύματος. Διότι δέδοται, δὲν ἦτο δυνατόν αὐτό.

§ 3. Ἀλλά, πάλιν, νὰ μὴ νομίσης, ὅτι ἔμαθες τὸ πᾶν, δ-ταν οὐκουσῇ ὅτι ἐγεννήθη ἐκ τοῦ "Αγίου Πνεύματος. Διότι, καὶ μετὰ τὴν πληροφορίαν αὐτὴν ἀγνοοῦμεν πολλὰ ἀκό-μη. Ὅπως εἶναι, τὸ πῶς ὁ ἀπειρος χωρεῖται, εἰς τὴν μή-τραν, πῶς ὁ συγκρατῶν τὰ πάντα γεννᾶται ἐκ γυναικός, πῶς ἡ Παρθένος γεννᾷ καὶ παραμένει παρθένος. Ἀκόμη, πῶς μου, πῶς ἐπλάσε τὸν υἱὸν ἐκείνον τὸ "Άγιον Πνεῦμα. Γῶς δὲν ἐπῆρεν ὅλον τὸ σῶμα ἀπὸ τὴν μήτραν, ἀλλ' ἕνα μέρος μόνον ἐπῆρεν ἀπὸ αὐτὴν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐμεγάλω-σε καὶ ἔλαβε τὴν τελείαν διαμόρφωσιν του. Διότι τὸ ὅτι ἐδημιουργήθη ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς Παρθένου τὸ ἐφάνερωσεν ὁ εὐαγγελιστής, ὅταν εἶπεν «διότι, ἐκάνο τοῦ ἐγεννηθῆ μέ-σα τῆς»³⁵, καὶ ὁ Παῦλος, ὅταν γράφῃ «ὁ ὁποῖος ἐγένεν ὁνθρωπος ἀπὸ γυναικός»³⁶, κλείων τὰ σῶματα ἐκείνων που υποστηρίζουν, ὅτι ὁ Χριστὸς (ἐγεννήθη ἐκ τῆς Παρθένου) ὡς νὰ ἐπέφασκε μέσῃ ἀπὸ κάποιον σωλῆνα³⁷. Ἐάν, ὁμῶς, ἦτο ὁρθὴ ἡ ἀπόψις αὐτῶ, τ' ἐχρηρίζετο ἡ μήτρα, ἢ ἔάν ἔται ἐγεννῆν ἡ γέννησις, ἔάν ἔχει τότε τίποτε τὸ κοινὸ με ἡμᾶς (ὁ ἡμεῖς), ἀλλ' εἶναι διαφορετικόν τὸ σῶμα του καὶ δὲν ἀνοικίξει με τὸ ἰδικόν μας σῶμα. Τότε, ὁμῶς, κατὰ ποῖον τρόπον προέρχεται ἀπὸ τὴν ρίζαν τοῦ ἑωραῖ, δια-τι θεωρεῖται ῥάβδος, ἃ σὲ λέγεται ὡς ἄνθρωπος; Κα-τὰ ποῖον ἔκγονον ἡ Μαριάμ εἶναι μητέρα; Πῶς κατάγεται ἀ-πὸ τὸ γένος τοῦ Δαυὶδ, πῶς ἐπῆρε τὴν μορφήν δούλου; Πῶς «ὁ Λόγος ἐκινῶν ἄνθρωπον»³⁸; Πῶς ὁ Παῦλος λέγε- τίς τῶς Ρωμαίους; ἢ Ἀπὸ τῶς ὁποῖους κατάγεται ὁ Χρι-

35. Ματθ. 1, 20.

36. Γαλ. 4, 4.

37. Προκαταὶ διὰ διδασκαλίαν τοῦ πᾶσι τοῦ ἑλληνικοῦ.

38. Ἰωάν. 1, 14.

στὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ὁ ὁποῖος εἶναι Θεὸς ἐ-ξουσιαστικῶς δίκων.³⁹

Συνεπῶς, ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω καὶ πολλὰ ἄλλα εἶναι φα-νερὸν ὅτι, κατάγεται ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ὅτι ἔλαβε τὸ ἰδικόν μας σῶμα καὶ, ἀκόμη, ὅτι ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν παρθενικὴν μή-τραν, ἀλλ' ὁ τρόπος σύμφωνα με τὸν ὅπου ἐπραγματο-ποιήθησαν ὅλα αὐτὰ παραμένει ἀγνωστός. Ὁ Δι' αὐτὸ μὴ ἐρευνᾷς πλέον καὶ σὺ περισσότερον, ἀλλὰ νὰ δέχεσαι, ὅτι ἀπεκαλύφθη, χωρὶς νὰ περιεργάζεσαι, ὅτι, ἐκρητῆθη μ-στικόν.

«Ὁ Ἰωσήφ δὲ ὁ μνηστὴρ αὐτῆς, ὅταν ἀντελή-φθη τὴν ἐγκυμοσύνην, ἐπειδὴ ἦτο ἐνάρετος καὶ ἀγαθὸς καὶ δὲν ἤθελε νὰ τὴν διαπομπεύσῃ πρὸς δημόσιον παραδειγμα-τισμόν, ἐσκέφθη νὰ τῆς δώσῃ διαζύγιον ἢ μυστικόν»⁴⁰.

Ἀφοῦ ἀνέφερεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐγεννήθη ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ χωρὶς νὰ λάθῃ χάραν σαρκικῇ ἐνωσιν, ἀσκλη-ρῶναι τὴν διήγησίν του καὶ ἀπὸ ἀλλῆς σκοπιάς. Διὰ νὰ μὴ δώσῃ τὸ δικαίωμα εἰς τὸν ὁποιοῦνδήποτε νὰ ἐρωτᾷ: Πῶς ἀ-ποδείκνυσται, αὐτό; Ποῖος εἶδε ἢ ἤκουσε ὅτι συνέβη ποτὲ κάποιο παρόμοιον γεγονός; § 4. Ἐπίσης, διὰ νὰ μὴ ὑπο-πτευθῇ ὅτι ὁ μαθητὴς ἀπὸ εὐνοῖαν πρὸς τὸν διδασκαλίου ἐπινοεῖ ὅλα αὐτὰ, ἐμφανίζει τὸν Ἰωσήφ νὰ συνηγορῇ, με-δὲν ἔπαθεν, εἰς τὸ νὰ γινῶν πιστευτὰ τὰ λεχθέντα, αὖν νὰ λέγῃ σχεδὸν με αὐτὰ τοῦ γράφει, ὅτι, ἐάν δὲν πιστεύῃς εἰς ἐμένα καὶ θεωρῇς ὑποπτον τὴν μαρτυρίαν μου, νὰ πι-στεύσῃς εἰς τὸν μνηστῆρα.

«Ὁ Ἰωσήφ δὲ», λέγει, «ὁ μνηστὴρ αὐτῆς ἐπει-δὴ ἦτο δίκος. » Δίκων ἐδῶ ἀνομάζει τὸν ἐνάρετον ἐν

39. Ρωμ. 9, 1.

40. Τὸ διαζύγιον αὐτὸ ἴδιοντο νὰ χρονιαστοποιῇ, ἐπ' ὅσον ὁ σὺ-ζῆνος πραγματ. καὶ κατ' αὐτὸν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ματῆρος. Ἀλλ' ἡ ἐπιτελεσμένη ὁμοκαὶ Ἰωσήφ ἀπιστία τῆς Μαριάμ ἀπετέλει ἐνάλειον. Διὰ τὸ ἀπαιτῆσαι ἐδικαιώθη ὁμοκαὶ νὰ ἐνωθῇ αὐτὴν εἰς δημοσίον. Σημειώ-ναι με τὸν Ἰωσήφ νὰ μνηστευμένην ἀσκληρῶσαι ὡς ἀπιστος, ἀπέμεινε εἰς ἀποδόκιμον. Πρὸς. ἑνταῖ. 22-23 καὶ τοῖς ὅμοις αὐτοῖς δὲν ἐπῆρτο ἐκκλησιαστικῶς, ἀλλ' ἡ παροχὴ διαζύγιου εἶχε θετικὴ αὐτοῖς εἰς ἐχρηστῶν.

41. Ματθ. 1, 9.

γένει βέβαια, δικαιοσύνη είναι, τὸ νὰ ἀποφεύγῃ κανένας τὴν πλεονεξίαν, ἀλλὰ ὁ καιροσύνη ὀνομάζεται καὶ ἡ ἀρετὴ εἰς τὸ αὐτοῦ τῆς. Καὶ μάλιστα ἡ Γραφὴ χρησιμοποιοῦ με αὐτὴν τὴν σημασίαν τὴν ἐννοίαν τῆς δικαιοσύνης, ὅπως ὅταν λέγῃ «Ἀνθρώπος δίκαιος, ἀληθινός»³⁴ ἢ καὶ ἄλλοι «Ἦσαν δὲ καὶ οἱ δύο δίκαιοι»³⁵.

Ὅποτε «ἐπειδὴ ἦτο δίκαιος», δηλαδή, καλοκάγαθος καὶ ἐπιεικής, «ἐσκέφθη νὰ τῆς δώσῃ διαζυγίον μυστικά». Δ' αὐτὸν τὸν λόγον ἀναφέρει τὸ γεγονός πρό τῆς γνώσεως, διὰ νὰ μὴ δάξῃς ἀπιστίαν πρὸς ὅσα συνέβησαν ὕστερα ἀπὸ τὴν γνώσιν. Βέβαια, μιὰ παρομοία γυναίκα δὲν ἦτο ἀξία νὰ ὑποστῇ τὴν διαπόμπευσιν μόνον, ἀλλ' ὁ νόμος δέτασσε νὰ τιμωρηθῇ ἐπίσης. Μὰ ὁ Ἰωσήφ δὲν μόνον τὴν μεγαλύτεραν ἐκείνην τιμωροῦν, ἀλλὰ καὶ τὴν μικρότεραν συνεχωρήσεν, δηλαδή, τὴν διαπόμπευσιν. Διότι δὲν μόνον νὰ τὴν τιμωρήσῃ δὲν ἠθέλην ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ τὴν διαπομπεύσῃ πρὸς παραδειγματισμὸν βλάπτει, λοιπὸν, ἀνθρώπου ευσεβοῦ καὶ ἀπηλλαγμένου ἀπὸ τὸ τυραννικωτάτου πάθος (τῆς ζηλείας), ὁ Γνωρίζετε, βέβαια, πόσον μεγάλο πάθος εἶναι ἡ ζηλία. Δι' αὐτὸ καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐγνωρίζε καλὰ αὐτὰ τὰ θέματα λέγει «εἶναι γεμάτη ἀπὸ ζηλίας ἡ καρδιά τοῦ ἀνδρός. Δὲν θὰ δεῖξῃ ἕλεος κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δικῆς»³⁶, καὶ ἡ «ζηλία εἶναι σκληρὴ σὰν τὸν αἶθρ»³⁷.

Καὶ ἡμεῖς, ὅμως, γνωρίζομεν πολλοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι θὰ ἐπρόκειν νὰ χάσουν τὴν ζωὴν των, πορὰ νὰ γίνουν ἀντικείμενον ζηλοτυπίας, ἔστω καὶ ἀπὸ ἀπλήν ὑποψίαν. Ἐδῶ, βέβαια, δὲν ἐπρόκειτο περὶ ὑποψίας, ἐφ' ὅσον ἐγένινεν ἀντιληπτὸς ὁ ὄγκος τῆς κοιλίας. Ἦτο, ὅμως, τόσον πολὺ ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τὴν ζηλία ὁ Ἰωσήφ, ὥστε δὲν ἠθέλησε³⁸ νὰ προσεγγίσῃ λύπην εἰς τὴν Παρθένον, οὔτε καὶ μετὰ τὴν πλέον ἀσχημένον τιμωρίαν. Ἐπειδὴ, ὅμως, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἦτο ἀπόδειξις ὅτι παρὰβαίνει τὸν νόμον, ἐκ τὴν ἐκράτε εἰς τὸ σπῆτι του, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ νὰ τὴν δια-

πομπεύσῃ καὶ νὰ τὴν ὀδηγήσῃ εἰς τὸ δικαστήριον ἐσθῆται-νε σὰν νὰ τὴν ἠναγκαζέ νὰ ὑποστῇ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, δι' αὐτὸ δὲν ἔκανε τίποτε ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ συμπεριφέρεται πλέον κατὰ τρόπον ἀνώτερον ἀπὸ ἐκείνον τοῦ ὀρξεί. ὁ νόμος. Ἐπρεπε, βέβαια, νὰ ὑπάρχουν πολλὰ δειγμάτια τῆς ὑψηλῆς πολιτείας εἰς τὸ ἔθνος, ἀφοῦ ἦλθεν ἡ χάρις. Δηλαδή, ὅπως ἀκριβῶς ὁ ἥλιος, χωρὶς ἀκόμη, νὰ ἀνατείλῃ, καταυγάζει μετὰ τὸ φῶς του τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς γῆς, καθ' ὁμοίαν τρόπον καὶ ὁ Χριστός, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀνατεῖλῃ ἀπὸ τὴν μήτραν ἐκείνην καὶ προτοῦ νὰ γεννηθῇ, ἐφώτισεν ὁλόκληρον τὴν οἰκουμένην. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον οἱ προφῆται, ἐσκότων ἀπὸ χαρὰν πρὶν νὰ γεννηθῇ, αἱ γυναῖκες προέλεγον τὰ μέλλοντα. Ἐ καὶ ὁ ὠαννης πρὶν νὰ ἐξελεθῇ ἀπὸ τὴν κοιλίαν ἀνεπηδήσεν³⁹. Ἔτσι καὶ ὁ Ἰωσήφ συμπεριεφέρθη μετὰ μεγάλην εὐλάβειαν ἀφοῦ οὔτε τὴν κατήγγαλεν, οὔτε τὴν διαπόμπευσεν, παρὰ ὅποτε ράθη μόνον νὰ τὴν ἀπομακρυνῇ ἀπὸ τοῦ σπῆτι του.

Ἐνῶ, λοιπὸν, τὰ πραγματὰ εἶχαν φθάσει εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον καὶ ὅλοι εὐρισκάντο εἰς ἀμηχανίαν, ἐμφανίζεται ὁ ἀγγελὸς διὰ νὰ λύσῃ ὅλας τὰς ἀπορίας. Ἀξίζει, ὅμως, νὰ ἐξετάσωμεν διὰ τί δὲν ὤμλησε προηγουμένως ὁ ἀγγελὸς. Δηλαδή, προτοῦ νὰ σκεφθῇ αὐτὸς ὁ Ἰωσήφ, ἀλλὰ, ὅταν τὸ ἐσκέφθη, τότε ἐμφανίζεται. «Ὅταν, λοιπὸν, ἐσυλλογίσθη αὐτὸς»⁴⁰, λέγει ὁ εὐαγγελιστής, ἔρχεται ὁ ἀγγελὸς βέβαια, ὁ ἴδιος ἀνήγγελε τὴν εὐχάριστον εἰδήσιν πρὸς τὴν Θεοτόκον, πρὶν ἀκόμη συλλαβῇ. Τὸ γεγονὸς, ὅμως, αὐτὸ δημιουργεῖ νέαν ἀπορίαν. Ἐ Δηλαδή, ἐάν ὁ ἀγγελὸς δὲν τὸ ἐγνωστοποίησεν εἰς τὸν Ἰωσήφ, διὰ ποῖον λόγον τὸ ἀπεισιωπήσεν ἡ Παρθένος, ὅταν τὸ πληροφωρήθη ἀπὸ τὰν ἀγγέλων κα., ἐνῶ ἔβλεπε τὸν μνηστῆρα νὰ κατέχευται ἀπὸ αὐγῶν, δὲν τοῦ ἔλαυσε τὴν ἀπορίαν; Ἀκόμη, διὰ ποῖον λόγον δὲν ὤμλησεν ὁ ἀγγελὸς προτοῦ νὰ θορυβηθῇ ὁ ὠσήφ, διότι ἦτο ἀνάγκη νὰ ἐπλύσῃ πρῶτα τὴν προγενεστέραν ἀπορίαν. Διὰ τὴν, ὅμως, δὲν ὤμλησεν, διὰ νὰ μὴ δείξῃ ἀπιστίαν καὶ πᾶθῃ ὅ,τι ἔπαθεν ὁ Ζαχαρίας.⁴¹ Πρα-

34. Λουκ. 7. 1.

35. Λουκ. 1. 26.

36. Περικ. 6. 83.

37. Λουκ. 8. 6.

40. Περικ. Λουκ. 4.

41. Ματθ. 1. 20.

42. Περικ. Λουκ. 1. 20.

σα του, εἰς τὴν προσπάθειάν του νὰ κρύψῃ τὴν αἰτίαν καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν Παρθένον. Πραγματικά, δὲν εἶπεν (ὁ εὐαγγελιστής) ὅτι ἤθελε νὰ τὴν ἐκδιώξῃ θύσια ἀπὸ τὸ σπίτι του, παρὰ ὅτι ἤθελε νὰ τῆς δώρῃ κρυφὰ διαλύγιον. Τόσον πολὺ γενναῖος ὁδωρὸς καὶ φιλόφρων ἦτο ὁ ἄνθρωπος.

«Ὅταν ἐσυλλογίσθῃ αὐτὰ ὁ Ἰωσήφ, ἕνας ἄγγελος ἐφάνη εἰς τὸ ὄνειρόν του». Ἀλλὰ διατί δὲν ἔρχεται φανερά ὁ ἄγγελος, ὅπως εἰς τοὺς ποιμένας τὸν Ζαχαρίαν καὶ τὴν Παρθένον; Ἦτο τόσον πολὺ πιστὸς ὁ Ἰωσήφ, ὥστε δὲν ἐχρειάζετο τὴν ἐμφάνισιν αὐτῆν.

Ἀντίθετα, ἡ Παρθένος, ἐπειδὴ ἐπληροφορεῖτο πολὺ σπουδαῖα διὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς εἰδήσιν⁴⁶ καὶ ἀπὸ αὐτῆν ἀκόμη τοῦ ἤκουσεν ὁ Ζαχαρίας, ἐχρεώετο καὶ πρὸ τοῦ γεγονότος παραδῶξον ἐμφάνισιν. Ἐπίσης, οἱ ποιμένες εὐρισκόντο εἰς περισσώτερον ἀπολύτιστον κατὰστασιν (καὶ δι' αὐτὸ εἶχαν ἀνάγκην ἀπὸ ἐντονωτέρων ἐμφάνισιν).

Ὁ Ἰωσήφ, ὅμως, δέχεται τὴν ἀποκάλυψιν μετὰ τὴν γέννησιν καὶ ἐνῷ ἡ ψυχὴ του εἶχε, πλέον, κυριευθῇ ἀπὸ τὴν πονηρὰν ὑπόψιν, ἀλλ' ἦτο καὶ ἐτοιμὴ νὰ δεχθῇ τὰς ἀναβάς ἐλπίδας⁴⁷ ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι θὰ ἐνεφανίζετο κάποιος πού θὰ τὸν ὠδήγει μὲ εὐκολίαν πρὸς αὐτάς.⁴⁸ Δ' αὐτὸ καὶ μάθανε τὴν εὐχάριστον πληροφορίαν μετὰ τὴν ὑπόψιν, διὰ τὰ τοῦ χρησμεύου τοῦ γεγονότος αὐτοῦ ὡς ἀπὸ δείξις τῶν λεγομένων. Πραγματικά, ἐνῷ τὰ ἐσκέφθη κατ' ἴδιον ὅλα αὐτά, χωρὶς νὰ εἴπῃ τίποτε εἰς κανένα ἄλλον, καὶ ἤκουσε τὸν ἄγγελον νὰ τοῦ ὁμολῇ διὰ τὰς σκέψεις του αὐτάς, τοῦ προσέφερε, πλέον, μιαν ἀδιάσειστον ἀπόδειξιν ὅτι εἶχεν ἔλθει ἀπεσταλμένος ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Διότι μόνον ὁ Θεὸς ἔχει τὴν ἰκανότητα νὰ γνωρίσῃ τὰς ἀπακρύφους ἐπιθυμίας τῆς καρδίας. Κύτταξε, λοιπόν, πόσα πράγματα λαμβάνουν χώραν καὶ ἂν ἑνὸς μὲν ἀποδεικνύεται ἡ εὐσέβεια τοῦ Ἰωσήφ, ἂν ἑτέρου δὲ ἐνισχύει τὴν πίστιν του τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἀναγγελία ἐγένετο εἰς τὴν κατάλληλον στιγμήν ὅλλ' ἐπὶ πλέον καὶ τὸ ὅλον περιστάτικόν δὲν γεννᾷ

46. Τὸ πᾶν, ὅτι ἐνὶ τῇ παρθένῳ θὰ ἐγέννηται, ἀποτελεῖ τὴν σημαντικωτάτην εἰδήσιν.

47. Ὅταν ἐκλήθη προκειμένη πρὸς πληροφορικὸν γεγονότος, τοῦ ὁποῦ ἀνέμελλετο εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἀποστόλου καὶ Μεσσία.

ἐποψίας ἀναληθείας, διότι φανερώνει ὅτι ἔπαθεν, ὅτι ἦτο φυσικὸν νὰ πάθῃ ἕνας ἄνθρωπος⁴⁹.

Ἐν Μὲ ποῖον τρόπον, ὅμως, τὸν ὠδήγει πρὸς τὴν πίστιν ὁ ἄγγελος; Ἀκούσε καὶ θαύμασε τὴν σοφίαν τῆς ἀφηγήσεως. Ὅταν ἦλθεν, λοιπόν, ὁ ἄγγελος λέγει, «Ἰωσήφ ἀπάγων τοῦ Δαυὶδ, μὴ δοκίμασθης κανένα φόβον διὰ τὴν παραλαβὴν εἰς τὸ σπίτι σου τὴν Μαριὰμ τὴν μνηστὴν σου»⁵⁰. Ἀμέως, δηλαδή, τοῦ ὑπενθυμίζει τὸν Δαυὶδ, ἀπὸ τὸ γένος τοῦ ὁποῦ ἐμελλε νὰ προέλθῃ ὁ Χριστός, καὶ δὲν τὸν ὀφείλει νὰ ταραχθῇ, ἀφοῦ τοῦ ὑπενθύμισε τὴν ὑπόσχεσιν, ἡ ὁποία εἶχε δοθῇ πρὸς ὁλόκληρον τὸ γένος, μὲ τὸ νὰ τὸν προσφωνήσῃ ἀπὸ τοὺς προγόνους του⁵¹. Διότι δὲν ποῖον ἄλλον λόγον τὸν ὠνόμασε «κύριον τοῦ Δαυὶδ».

«Νὰ μὴ δοκίμασθης κανένα φόβον», λέγει βέβαια, ὁ Θεὸς εἰς ἄλλας περιπτώσεις δὲν κάνει τὸ ἴδιον ὅλλ' ὅταν κάποιος ἔκανε ἀπρεπεῖς σκέψεις διὰ τὴν γυναῖκα (τοῦ Ἀβραάμ) ἔχρησά μοι ῥοιὸν αὐστηροτέρας λίξις καὶ τὰς συνδεδευσεν ἀπὸ ἀπὸ τῆν, ὁ μολοῦν καὶ ἐκεῖ ἡ συμπεριφορά ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς ὀργῆς. Δηλαδὴ καὶ ἐκεῖνος, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίσῃ, ἔλαβε τὴν Ζάρραν, ὅλλ' ἀπὸ τὰ τοῦ ἐπέπληξεν ὁ Θεός⁵². Εἰς τὴν προκειμένην, ὅμως, περὶ πτωσιν ὁ Θεὸς φέρεται, μὲ μεγαλύτεραν ἐπιείκειαν, διότι εἶναι μεγίστη ἡ σπουδαὶς τῶν γεγονότων τοῦ ἐπιτελοῦνται ὅλλ' καὶ ἡ μεταξὺ τῶν δύο ἀνδρῶν διαφορά, ὥστε δὲν θεωρεῖται ἀπαραίτητος ἡ ἐπίπληξις.

Μὲ τὸ νὰ εἴπῃ «μὴ δοκίμασθης κανένα φόβον», ἀποδεικνύει ὅτι, ὁ Ἰωσήφ εἶχε κυριευθῇ ἀπὸ φόβον μήπως ἔλθῃ ἀντιμέτωπος πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἐάν τὴν ἐξελάσθαι ὡς μοιχαλίδας⁵³. Διότι, διαφορετικά, δὲν θὰ ἐσχεδιάζε νὰ τὴν ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὸ σπίτι του. Ἐν ὅλα αὐτά, λοιπόν, ἀποδεικνύει ὅτι, ὁ ἄγγελος ἦλθεν ἐκ μέρους

48. Δηλαδὴ ἡ ἐκκένωσις τῆς διηγήσεως, καὶ ἡ σφαιρικὴ, πρὸς τὴν ὑπόθεσιν δεδιωμένη ἀναπόδειξις τοῦ Ἰωσήφ ἀποστατοῦν τὴν ἀντίθεσιν των γεγονότων.

49. Ματθ. 1:20.

50. Διὰ τὸ νὰ τὸν ἀναμείβῃ, δηλαδὴ, ἐπαινεῖν τοῦ Δαυὶδ.

51. Πρὸς Γεν. 12, 10, 26 καὶ 29. 1:18.

τοῦ θεοῦ, ἀφοῦ τοῦ ἀποκαλύπτῃ καὶ τοῦ φανερώνῃ τὰς ἀκρίβειας καὶ τὰ συνασθήματα, τὰ ὅποια ἐδοκίμασεν.

Ἀφοῦ λοιπόν, ἀνέφερε τὸ ὄνομα τῆς Παρθένου, δὲν ἐσταμάτησεν ἐκεῖ, ἀλλὰ προσέθεσεν «τὴν γυναῖκά σου»⁵². Βέβαια δὲν θὰ τὴν ἀπεκάλει τοιοῦτοτρόπως, ἐὰν εἶχε διαφανῆ. Ὅταν δὲ λέγῃ γυναῖκα, ἐννοεῖ τὴν μνηστῆν, ὅπως ἀκριβῶς συνήθιζα ἡ Γραφή νὰ ὀνομάζῃ γαμβρούς τοὺς μνηστῆρας καὶ πρὸ τοῦ γάμου.

Τὸ σημαίνει, ὁμῶς, ἡ λέξις «παρὰλαβεῖν»⁵³. Νὰ τὴν κρατήσῃ εἰς τὸ σπίτι του, ἐπεὶ δὲ μὲ τὴν σκέψιν του τῆς εἶχε δώσει, πλέον, διαζυγίον. Συνεπῶς, αὐτὴν, τὴν ὅποιαν εἶχες ἀπομακρύνει, λέγει, νὰ τὴν κρατήσῃς κοντὰ σου. Σοὺ τὴν παραδίδει ὁ Θεός, ὅχι οἱ γονεῖς τῆς Ἰ. Σοὺ τὴν παραδίδει, ὁμῶς, ὅχι ὡς αὐτόγονον, ἀλλ' ἀπλῶς διὰ νὰ κατοικήσῃ μαζί της καὶ σοὺ τὴν παραδίδει διὰ μέσου τῆς ἰδικῆς μου φωνῆς. Ὅπως, δηλαδὴ, ἀργότερα, ὁ Χριστὸς παρέδωσε τὴν Μητέρα του εἰς τὸν μαθητὴν⁵⁴. Ἔτσι καὶ τώρα τὴν παραδίδει εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Ἰωσήφ.

Ἐν συνεχείᾳ, ἀφοῦ εἶθε τὸ θέμα τῆς γεννήσεως, δὲν ἀνέφερε τὴν πονηρὰν ὑπόψιν, ἀλλὰ κατὰ τρόπον περισσώτερον αἰμῶν καὶ εὐπρεπεῖ ἑξηρῶνισεν αὐτήν, μὲ τὸ νὰ δώσῃ τὴν ἐξηγήσιν τοῦ τοκετοῦ. Ἔτσι, ἀπεδείκνυν δι. ἐκείνη ἡ αἰτία, ἡ ὅποια τὸν ἔκανε νὰ νοιώσῃ φόβον καὶ ἡ-θέλε νὰ ἀπομακρυνῇ τὴν Θεοτόκον ἀπὸ τὸ σπίτι του, αὐτὴ ἀκριβῶς ἦτο ποὺ θὰ τὸν ἔκανε νὰ ἐνεργήσῃ αἰσά, ἐὰν ἔπαιρνε τὴν Θεοτόκον κοντὰ του καὶ τῆς προσέφερε τὴν προστασίαν του κάτω ἀπὸ τὴν στέγην τοῦ σπιτιοῦ του. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον διέλυσε τὴν ἀγωνίαν τοῦ Ἰωσήφ, μὲ τὴν ἀφθουσίαν τῆς πενιχρότητος τῶν λόγων του. Διὸ δὲν λέγει μόνον ἐπὶ τῇ Παρθένῳ εἶνα ἀπηλλαγμένη ἀπὸ τὴν ὑπόψιν τῆς παρανόμου συνουσίας, ἀλλ' ἐπὶ πλέον ἐξηγεῖ, δι. κυφορεῖ κατὰ τρόπον ὑπερβαίνοντα τοὺς φυσικοὺς νόμους. Ἰσχυρῶς, ὅχι μόνον νὰ διώξῃς τελείως τὸν φόβον σου, ἀλλὰ καὶ νὰ χαίρῃσαι ὑπερβολικὰ.

С «Διότι, ἐκείνο που ἐγεννήθη μέσα τῆς προέρχεται

ἐκ τῆς δημιουργικῆς ἐπενεργείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ρ. Παράδοξον εἶναι τὸ πρὸς ἐχόμενον τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ ὑπερβαίνει τὴν ἀνθρώπινον νόησιν καὶ σοφίαν νόμου τῆς φύσεως, πρὸς λοιπὸν, ὑπερβαίνει καὶ τὰ πιστεύειν ὁ ἀνθρώπος πρὸς τὸ, ὃ ὁποῖον δὲν εἶχε πείραν ἀπὸ τῆς φύσεως; Μὰ φυσικὰ, ἀπὸ τὴν ἀπεκάλειν τὸν προηγουμένον γεγεννημένον, λέγει. Διότι δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν σκοπὸν τοῦ ἐφανερώσαι ὁ ἄγγελος ἔλας γενικῶς τὰς ἀκρίβειας, πρὸς τὴν, τὰ συνασθήματα, τοὺς φόβους τῶν καὶ, δι. διενόησεν νὰ πράξῃ, διὰ νὰ τὸν κάμῃ νὰ πιστεύσῃ καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὰς ἀποκαλύψεως αὐτῶν. Ἰ. Καὶ ἔχῃ μόνον ἀπὸ τὰ γεγονότα τοῦ παρελθόντος τὸν ἀδελφὸν πρὸς τὴν πίστιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ τὰ μέλλοντα νὰ ἐκολουθήσῃ. «Ὅτι γεννήσῃ», λέγει, αὐτοῦ καὶ σὺ θὰ καλέσῃς τὸ ὄνομα τοῦ ἡρακλῆ⁵⁵. Ὡστε, νὰ μὴ ἔχῃς τὴν ἰδέαν δι. εἶσαι ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τὴν ὑποκρίσιν νὰ προσφέρῃς τὰς ἀπαιτήσεις σου εἰς τὴν περικοπήσιν τῶν ζητημάτων, τὰ ὅποια σχετίζονται μὲ τὸ γεννῆσθαι, ἐπειδὴ ἡ γεννήσις σου, ἔχει ἕως αἰτίαν τὴν ἐπενεργείαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Διότι, μολοντός, δὲν ἔπαιρνες κανένα ρόλον εἰς τὴν γέννησιν καὶ παρέμεινεν ἀνεπαρκὴς ἡ Παρθένος. Ἐν τούτοις σοὺ ἀναβέβη τὸ ἐξῆς κατέβη, τὸ ὅποion ἀποκαλεῖ γνῶσιμα τοῦ πατρὸς, χωρὶς δεδῶκεν, νὰ καταστρέψῃ τὴν ἰδιότητα τῆς παρθένου, δηλαδὴ, νὰ δώσῃς τὸ ὄνομα εἰς τὸ παιδί σου, λοιπόν, θὰ τὸ ὀνομάσῃς. Ἔτσι καὶ ἐν δὲν εἶναι ἰδικόν σου τὸ παιδί, θὰ ἐκτελέσῃς χάριν αὐτοῦ τὰ καθήκοντα ποὺ ἀνήκουσι εἰς τὸν πατέρα. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς σοὺ εἶδεν τὴν θέσιν τοῦ πατρὸς διὰ τὸ γεννώμενον, μὲ τὸ νὰ σοὺ ἀναβῇ καὶ δώσῃς τὸ ὄνομα εἰς αὐτό. Ἰ. Ἐπειτα, διὰ νὰ μὴ δημιουργηθῇ ἡ ὑποψία εἰς τὸν οἰουμένον δι. εἶναι πραγματικὸς πατήρ, ἔκρινεν μὲ πόσῃν προσοχῇ ὁμιλεῖ εἰς τὴν συνέχισιν. «Ὅτι γεννήσῃ», λέγει, αὐτοῦ⁵⁶. Δὲν εἶπεν. Ὅτι σοὺ γεννήσῃ υἱόν, ἀλλ' ἀπλῶς «ὅτι γεννήσῃ», χωρὶς νὰ προδιώκῃ τὴν ὑπόψιν. Διότι δὲν ἐγένετο τὸν ἡμεῶν χρόνῳ τοῦ Ἰωσήφ, ἀλλὰ τὸν ἐχάρισεν εἰς τὴν

52. Mat. 1, 30.

53. Mat. 1, 30.

54. Πλ. Ιωάν. 19, 26, 27.

55. Mat. 1, 30.

56. Mat. 1, 31.

57. Mat. 1, 31.

οικούμενην δλόκληρον

Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἦλθεν ὁ ἄγγελος ἀπὸ τὸν οὐρανὸν φέρων τὸ ὄνομα, διὰ νὰ ἀποδείξῃ καὶ μετὰ τὸ γεγονός αὐτὸ ὅτι ἡ γέννησις ἦτο δέξια θαυμασμοῦ, ὅτι ὁ Θεὸς ἀπὸ ὑψηλὰ βεβαίει μετὰ τὸν ἄγγελον τὸ ὄνομα εἰς τὸν Ἰωσήφ. Ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα τὸ ὄνομα δὲν ἐπιτερεῖτο περιεχομένου. Ἀντίθετα, περιέκλειεν ἕνα θησαυρὸν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐπήγαγον ἀναρτήματα καλὰ. Ὁ Δ' αὐτὸ καὶ ἐρμήνευσε αὐτὸ ὁ ἄγγελος καὶ συντελεῖ εἰς τὸ νὰ δημιουργηθῶν ἀγαθαὶ ἐλπίδες. Ἔτσι, ὁδηγεῖ τὸν Ἰωσήφ πρὸς τὴν πίστιν θεόα, συνηθίζομεν νὰ δεικνύμεν μεγαλῶτερον ἐνδιαφέρον ὅτι αὐτὰ τὰ θέματα, δι' αὐτὰ καὶ πιστεύομεν εὐκολώτερα εἰς τὰ εὐχάριστα.

Ἀφοῦ, λοιπόν, ὁ ὅλων αὐτῶν ὠδήγησε τὸν Ἰωσήφ πρὸς τὴν πίστιν, δηλαδή, μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῶν γεγονότων τοῦ παρελθόντος, τὴν ἐξαγγελίαν τῶν μελλοντικῶν ἀγαθῶν, τὴν περιγραφὴν τῆς παρουσίας καταστάσεως καὶ τὴν γνωστοποίησιν τῆς τιμῆς τοῦ ἀπεδιδετο εἰς τὸν μέλλοντα νὰ γεννηθῇ, εἰς τὴν καταλλήλῃ σιγῇ ἐμφανίζε καὶ τὸν προφήτην νὰ διακηρυττῇ ὅλα αὐτὰ γενικῶς²⁴. Προτοῦ, δμως, νὰ επικαλεσθῇ ὁ εὐαγγελιστὴς τὴν μαρτυρίαν τοῦ προφήτου, προλέγει, ὁ ἄγγελος τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα θὰ προέλθουν ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν δι' ὁλόκληρον τὴν οἰκουμένην. **25** Ποία εἶναι ἐξ αὐτῶν, ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας του καὶ ἡ τελεία ἀπάληψις αὐτῶν. «Διότι αὐτὰς», λέγει, «εὐὰ σῶσιν τὸν λαόν του ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας του»²⁵.

Καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὰ ἀποδεικνύεται ὁ παράδοξος χαρακτήρ τῆς σωτηρίας αὐτῆς. Διότι δὲν ὑπόκειται τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ αἰσθητοῦς πολέμου ἢ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ θαρδύρους λαοῦ, ἀλλὰ κατὰ τοῦ εἶναι πολὺ σπουδαίον ἀπὸ αὐτῶν, δηλαδή, τὴν λύτρωσιν ἀπὸ τῶν ἁμαρτίας, πράγμα τὸ ὁποῖον δὲν ἔμπορεο κανεὶς νὰ κἀνῃ εἰς τὸ παρελθόν. Θὰ ἐρωτήσῃ, θεόα, κάποιος. Καὶ δὲ ἀπὸ τὸν λόγον εἶπε «τὸν λαόν αὐτοῦ» καὶ δὲν προσέθετε καὶ τὰ ἄλλα ἔθνη. Διὰ νὰ μὴ προσενησῇ ἀμέσως φόβον εἰς

τὸν ἀκροατὴν του. Ἀλλ' εἰς ἐκείνον που μετὰ προσοχὴν ἤκουε τοὺς λόγους ὑπέδειξε διὰ συμπεριελάβε καὶ τοὺς ἄλλους λαούς. Διότι λαὸς τοῦ Ἰησοῦ δὲν ἦσαν μόνον οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλ' ὅλοι οἱ ἐπηγιναν νὰ μαθητεύσουν κοντὰ του καὶ ἐδέχοντο τὴν σωτηριώδη γνώσιν τοῦ ἐπηγάξεν ἀπὸ αὐτῶν.

Β. Πρόσεξε, ἀκόμη, μετὰ ποῖον τρόπον παρουσίασε καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἰησοῦ, ὅταν ὠνόμασε «λαόν αὐτοῦ» τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν. Διότι, αὐτὸ δὲν ὑποδεικνύει τίποτε ἄλλο, παρὰ ὅτι εἶναι τοῦ Θεοῦ Υἱὸς ὁ γεννημένος καὶ ὅτι, ἐδῶ ὁ ἄγγελος ὁμιλεῖ διὰ τὸν βασιλέα τοῦ οὐρανοῦ, δεδομένου ὅτι καμία ἄλλη δύναμις δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ συγχωρῇ τὰς ἁμαρτίας, παρὰ μόνον ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ.

Συνεπῶς, ἀφοῦ μᾶς προσεφέρθη ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μία τόσο μεγάλη δωρεά, ἥς πρῶτῳ τὸ πᾶν διὰ νὰ μὴ ἀτιμᾶσμεν τὸ μέγα αὐτὸ εὐεργέτημα. Διότι, ἐνῷ καὶ προτοῦ νὰ μᾶς δοθῇ ἡ τιμὴ αὐτῆς ἡσάν δέξαι τιμωρίας αἱ διὰ πρᾶττόμεναι ἁμαρτία, πολὺ περ σφόδτερον θὰ εἶναι μετὰ τὴν προσφοράν τῆς ἀνεκράστου αὐτῆς δωρεᾶς. Καὶ τὴν σκέψιν αὐτὴν δὲν τὴν λέγω τυχαία τώρα, ἀλλ' ὁδηγοῦμαι, πρὸς αὐτήν, ἐπειδὴ ἔλεγω πολλοὺς νὰ περνοῦν τὸν καιρὸν των, ὅ μετὰ τὸ βάπτισμα, μετὰ μεγαλῶτερον ἀμεριμνησίαν ἀπὸ αὐτοὺς που δὲν ἔχουν γνωρίσει ἀκόμη τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν καὶ δὲν ἀσθενοῦν κανένα χαρακτηριστικὸν γνωρ.σμά τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς των. Εἰς τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν ὅφειλεται τὸ γεγονός ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ξεχωρίσῃ εὐκολα κάποιος, οὔτε εἰς τὴν ἀγορὰν οὔτε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ποῖος εἶναι, ὁ πιστὸς καὶ ποῖος ὁ ἁπιστος, ἐκτὸς ἐάν παρευρισκῆται κανένας κατὰ τὴν στιγμήν τῆς τελέσεως τῶν μυστηρίων καὶ ἰδῇ ἄλλους μὲν νὰ ἐξέρχωνται, ἄλλους δὲ νὰ παραμένουν ἐντὸς τοῦ ναοῦ²⁶. Ἐπρεπε θεόα, νὰ διακρινώμεθα οὐκ ἀπὸ τὸν τόπον, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς μας. Πραγματικῶς, ἐνῷ τὰ ἀξιώματα τῶν εὐρισκομένων ἐκτὸς τῆς πίστεως μας διακρίνου-

²⁴ Πραγματικῶς διὰ τὴν ἀποκατάστασιν κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ κόσμου ἠδύνησεν ἐννῆσεν νὰ παρευρισκόμενοι εἰς τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου καὶ τῆς θείας Ἐντομῆς, μόνον αἱ βαπτισμένοι, ἐνῷ οἱ κατηχημένοι ἀπεχωρήνουν μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν ἀναγινώσκοντες.

²⁵ Ματθ. 1:25. 26

²⁶ Ματθ. 1:21.

γεροντική ηλικία, δὲν ἐντρέπεται νὰ παραφέρῃσαι εἰς τὴν προσπάθειαν σου νὰ δώσης τὴν ἐντύπωσιν ὅτι εἶσαι νέος. Ἐνῷ, ὅμως, ἡ ψυχὴ μας παρουσιάζει ἔτι μόνον πνευματικὴν δυσμορφίαν, ἀλλ' ἔχει καταστῆ θηριόμορφος ⁶¹ καὶ ὁμοιάζει σὰν τὴν Σκύλλα⁶² ἢ τὴν Λιμναίαν⁶³, διὰ τὰς ὁποίας ὁμολοῦν οἱ ἐξωχρ.σπονικοὶ μῦθοι, δὲν τὸ αἰσθανόμεθα καθόλου μολονότι καὶ ἐδῶ ὁπόρχει πνευματικὸς καθρέπτης, πολὺ καλλίτερος καὶ χρησιμώτερος ἀπὸ ἐκείνον, διότι δὲν ἀποκαλύπτει, τὴν δυσμορφίαν μόνον ἀλλὰ καὶ τὴν μεταμορφῶναι εἰς ἀνέκφραστον ὀραϊότητα, ὅταν τὸ θελήσωμεν.

Ὁ καθρέπτης αὐτός ἐστὶν ἡ ἀναμνησις τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων καὶ ἡ ἱστορία τῆς ζωῆς των, ἡ ἀνάγκωσις τῆς Ἁγίας Γραφῆς, καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν νόμων τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐὰν θελήσης νὰ κοιτάξης, ἐστῶ καὶ μίαν φοράν, εἰς τὰς εἰκόνας τῶν ἁγίων ἑκείνων ἀνδρῶν, τότε θὰ ἴδῃς τὴν δυσμορφίαν τοῦ ψυχικοῦ σου κόσμου, καὶ, ἀφοῦ τὴν ἴδῃς, ὅτε τὸ πλεόν δὲν θὰ χρειασθῇς καμμίαν ἄλλην παρωθεῖν διὰ νὰ ἀπαλλαγῇς ἀπὸ τὴν ἀναίσχυμίαν αὐτήν. Πραγματικὰ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ εἶναι χρήσιμος ὁ καθρέπτης αὐτός καὶ καθιστᾷ εὐκόλῃ τὴν ἀλλαγὴν.

Συνεπῶς κανένας ἂς μὴ παραμένῃ εἰς τὴν κατάστασιν τῶν ἀλόγων θηρίων. Διότι ὅταν ὁ δοῦλος δὲν ἐκέρχεται εἰς τὴν εἰκὸν τοῦ πατρὸς τὴν θὰ ἡμπορέσῃ ἐσθὶ νὰ περάσῃς τὰ πρόθυρα ⁶⁴ ἐκεῖνα, ἐὰν ἔχῃς μεταβληθῇ εἰς ἄγριον θηρίον. Καὶ διατὶ λέγω θηρίον Ἀσφαλῶς, ὁ ἄνθρωπος αὐτοῦ τοῦ εἶδους εἶναι φοβερώτερος ἀπὸ κάθε εἶδος θηρίου. Διότι ἐκεῖνα, μολονότι ἐκ φύσεως εἶναι ἄγρια, ἐν τούτοις πολλὰς φορές ἐξημερώνονται, ἐὰν δεχθῶν τὴν ἀνθρωπίνην φροντίδα. Σὺ, ὅμως, ὁ ὁποῖος ἡμπορέσῃς νὰ μεταβάλλῃς τὴν σύμφωνον πρὸς τὴν φυσικὴν τάξιν ἄγριότητα τῶν θηρίων εἰς μίαν ἀψύκον ἡμερότητα, με ποῖαν

61. Σκύλλα Ἀπειροὶ βαλάντων τέρας, τέκνον τοῦ Θάρσαντος καὶ τῆς Βεάτης, ἔχον δύομα πύλας, καὶ ἐξ κεφαλῆς ἡ καυκάκιαι τοῦ ἡ- το εἰς σπῆλαιον παῖκα τὸ Γιδρολὶνδ ἢ ἐν κρημνῷ τῆς Μισσότης καὶ ἀνέφετο με τῆς δειλίας καὶ ἀνέφετο.

62. Χάμια Τάμωρον τέρας, τεκνον τῆς Βρο- νης καὶ τοῦ Γιδρολὶνδ.

63. Πρὸς περὶ αὐτῶν τὰ εἰς τὴν κρημνὸν ὁμιλῶν λεγόμενα.

ὁποιοῖαν θὰ δικαιολογήσῃς τὴν ἀλλαγὴν τῆς φυσικῆς σου πραότητος εἰς ἀψύκον θηριωδίαν; C Καὶ τὸ μὲν ἐκ φύσεως ἄγριον τὸ παρουσιάζεις ἡμέρον, ἐνῷ τὸν ἐκ φύσεως ἡμέρον ἐαυτὸν σου τὸν καθιστᾷς ἄγριον. Καὶ τὸν μὲν λέοντα τὸν ὑποτάσσεις καὶ τὸν κύναις πειθῆνιον ὄργανόν σου, ὁ ἴδιος, ὅμως, ἐξοργίζῃσαι π.ὃ πολὺ ἀπὸ τὸν λέοντα, ἐξ- δάσαι, εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν θηρίων ὑπάρχουν δύο ἐμπό- δις, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἑλλειψὶς τοῦ λογικοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ γεγονός ὅτι τὰ θηρία ἐξάπτονται εὐκόλῃ. Παρὰ ταῦτα, με τὸ χάρισμα τῆς σοφίας, τὸ ὅποιον σοῦ ἔδωκεν ὁ Θεός, ὑποτάσσεις καὶ τὴν φύσιν.

Διατὶ, λοιπόν, ἐσθὶ ὁ ὁποῖος, καθ' ὃ μέρος ἀφορᾷ εἰς τὰ θηρία, νικᾷς καὶ τὴν φύσιν, προκεκμένου περὶ τοῦ ἐαυ- τοῦ σου μολονότι, ἔχεις τὴν φύσιν συμμαχον, προδίδεις τὸ καλὸν ποῦ πηγαίνει ἀπὸ τὴν διόθεσίν σου.

Καὶ ἐὰν μὲν σοῦ ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ καταστήσῃς πρῶτον κάποιον ἄλλον ἄνθρωπον, ⁶⁵ σὺς νὰ μὴ ἐφαινόμηναι ὅτι βέτασσα τὸσον ἀπραγματοποίητα πράγματα ὥστε ἡμπορούσας νὰ προβάλλῃς ὡς δικαιολογίαν τὸ γεγονός ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξουσιάζῃ κανεὶς τὴν γνῶμην τοῦ ἄλλου καὶ, ἐκόμῃ, ὅτι δὲν ἐξαρτᾷται ἀπὸ σένα τὸ πᾶν. Ἰώρα, ὅμως, πρόκειται δὴ τὸ θηρίον, τὸ ὅποιον ἔχεις μέ- σα σου καὶ τοῦ ὁποῖου δὲν εἶσαι, ὅπως δῆλότε, κύριος ⁶⁶.

Συνεπῶς, ποῖαν ὁποιοῖαν θὰ ἔχῃς, ποῖαν δὲ εὐσχη- μον ὁ καιολογίαν θὰ ἡμπορέσῃς νὰ παρουσιάσῃς, ὅταν, ἐ- νῷ εἶσαι, εἰς θέσιν νὰ μεταβάλλῃς τὸν λέοντα εἰς ἄνθρωπον, ἀδιαφορῇς διὰ τὸν ἐαυτὸν σου, ὁ ὁποῖος ἀπὸ ἀνθρώπου γίνεται λέων, καὶ εἰς τὸ ζῶον μὲν προσθέτας προτερήματα, ποῦ ὑπερβαίνουν τὴν φυσικὴν τοῦ κατὰστασιν, ὁ ἴδιος δὲ δὲν ἡμπορεῖς νὰ σταθῇς εἰς τὰ πλαίσια τοῦ φυσικοῦ σου προορισμοῦ; B Ἀλλ' ἔχεις μὲν τὴν φιλοδοξίαν νὰ ὀδηγή- σῃς τὰ ἄγρια θηρία εἰς τὴν ἰδικὴν (ἀνθρωπίνην) εὐγένειαν, ῥίπτεις ὅμως, τὸν ἐαυτὸν σου ἀπὸ τὸν θρόνον τῆς βασι- λείας καὶ τὸν παρωθεῖς εἰς τὴν μανιώδη συμπεριφορὰν τῶν θηρίων. Πιστεύει, ἐὰν θέλῃς, ὅτι καὶ ὁ θυμὸς εἶναι θηρίον

64. Ἀνὰ τῆς ὁς ἂν κατὰ τὸν δόγμα καὶ ἡ γοργὴν αὐτὴν τὰ δ. αὐτὴν ἀνασπῶνται, ἐξοικασιάζει, ἡ αὐτὴν καὶ συμμαχῇ, παρὶςτότερον πρὸς τοὺς ὅταν τὴν ἐντολὴν ἀποκρίνεται.

καὶ ὅσον φροντίζουν αἱ ἄλλοι, διὰ τοὺς λέοντας, τόσον νὰ φροντίξῃς καὶ ἐσύ διὰ τὸν ἐαυτὸν σου, ὥστε νὰ καταστήσῃς ἡμερὸν καὶ πρῶτον τὴν τοιαύτην ψυχικὴν ἐκδήλωσιν, διότι καὶ αὐτὴ ἔχει φοβερά δόντια καὶ νύχια καὶ, ἐάν δὲν τὴν ἡμερεύσῃς, καταστρέφει τὰ πάντα. Πραγματικά, δὲν ἔμπορουν τόσον νὰ σφαλῇ τὰ σπλάγχνα ὁ λέων καὶ ἡ ἔχιδνα, ὅσον ὁ θυμὸς μετὰ τὴν σιδηρὰ νύχια του, ποὺ συνεχῶς κἀνα τὸ ἔργον αὐτό. Ὁ Διότ. δὲν καταστρέφει τὸ σῶμα μόνον, ἀλλὰ φέρε, καὶ τὴν ὑγίαν τῆς βίαις τῆς ψυχῆς, μετὰ τὸ νὰ κατατρωγῇ, νὰ κατασπαράσῃ καὶ νὰ ἀφάρῃ ὅλην ἐν γενεῇ τὴν δύναμιν της, ὥστε νὰ τὴν καθιστᾷ ἀχρηστὸν πρὸς ποσὰν δραστηριότητα. Πραγματικά, ἀφοῦ δὲν ἔμπορε' οὐτε νὰ ἀναπνεύσῃ ἑκεῖνος ὁ ὅποιος μέσα εἰς τὰ ἔντερά του τρέφει σκώληκας, ἐπειδὴ τοῦ ἀπορροφῶν ἐξ ὁλοκλήρου τὴν ἐσωτερικὴν του ἰκμίδα, πῶς θὰ ἡμπορέσωμεν ἡμεῖς νὰ δημιουργήσωμεν κατὰ τὸ ἴδιον λόγον, ὅταν ἔχωμεν μέσα μας ἕνα τόσον μεγάλον ἄφν, ἐννοῶ τὸν θυμὸν, ὁ ὅποιος κατατρώγει ὅλας τὰς ἐσωτερικὰς μας δυνάμεις, πῶς θὰ ἡμπορέσωμεν, λοιπόν, νὰ ἀπαλλαγώμεν ἀπὸ τὸν ἄλγερον αὐτόν. Φυσικά, ἐάν τιμωμεν κάποιο ποτόν, **Θ. 4** τὸ ὅποιον θὰ ἔχη τὴν δύναμιν νὰ φονεύσῃ τοὺς σκώληκας καὶ τοὺς ἄφνες ποὺ ἔχωμεν μέσα μας. Καὶ ποῖον ποτόν ἔμπορε' νὰ εὐρεθῇ, ἐριμῶν κάποιος, τὸ ὅποιον θὰ ἔχη τὴν δύναμιν αὐτὴν, βεβαίως, τὸ τιμὸν αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἐάν τὸ λάβωμεν μετὰ τὴν προσήκουσαν πσιν, διότι τοῦτο θὰ ἡμπορέσῃ νὰ στήσῃ καὶ νὰ σώσῃ καὶ μᾶς, μετὰ αὐτὰ ἡ προσεκτικὴ ἀκρόασις τῶν Γραφῶν καὶ ἡ ἐλεημοσύνη, ὅταν προστίθεται εἰς τὴν ἀκρόασιν. Διὰ μέσου δὴ τῶν αὐτῶν θὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ νεκρωθοῦν τὰ πάθη ποὺ λυμάνονται τὴν ψυχὴν μας. Καὶ τότε μόνον θὰ ζήσωμεν, πραγματικά. Διότ, ὑπὸ τὰς παρουσὰς συνθήκας, δὲν εἴμεθα καθόλου καλλίτερα ἀπὸ τοὺς νεκρούς, ἀφοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν, ὅταν τὰ πάθη μας εἶναι ζωντανά, νὰ ζῶμεν καὶ ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ ἀναπότρεπτον ἀνάγκην θὰ χαθώμεν (πνευματικῶς). Πραγματικά, ἐάν δὲν προσβάσωμεν νὰ φονεύσωμεν τὰ πάθη μας εἰς τὴν παρῶσαν ζωὴν, θὰ μᾶς φονεύσουν αὐτά, ὅπως οὐδέποτε, εἰς τὴν μελλοντικὴν καὶ μᾶλλον, προτοῦ ἀπὸ τὸν θάνατον ἑκείνου, καὶ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν θὰ μᾶς ἐπιβάλουν τὴν μεγαλυτέραν τιμωρίαν. **Β** Διότ, τὸ καθένα ἀπὸ τὰ πάθη αὐτοῦ τοῦ εἰδους εἶναι σκληρόν, τυραννικόν καὶ ἀκόρεστον καὶ ποτε

δὲν παύει νὰ μᾶς κατατρώγῃ καθημερινά, ἀφοῦ τὰ δόντια των εἶναι σαν τοῦ λέοντος καὶ μάλιστα φοδερωτέρα ἐκείνου, διότι, ἐνῷ ὁ λέων, μόλις θὰ χορτάσῃ, ἐγκαταλείπει τὸ θήραμα ποὺ συνέλαθε, τὰ πάθη αὐτά οὐτε χορταίνουσι ποτε οὐτε ἀποχωροῦν, μέχρις ὅταν νὰ παραδώσουν τὸν ἀνθρώπον, ποὺ ἔχουν κυρτοῦσι, εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ διαβόλου. Τόσο μεγάλη εἶναι, λοιπόν, ἡ δύναμις αὐτῶν τῶν παθῶν, ὥστε ἀπὸ ἐκεῖνους ποὺ κυριεύονται ἀπὸ αὐτὰ ἀπαιτοῦν τὴν ἰδίαν ὑπόστασιν μετ' ἐκείνην, **Γ** τὴν ὅποιαν ὁ Παῦλος ἐδείκνυε πρὸς τὸν Χριστόν, ὥστε χάριν αὐτοῦ νὰ περιφρονῇ καὶ τὴν γέννησιν καὶ τὴν βασιλείαν. Πραγματικά, ὅταν κάποιος δουλεῖ εἰς τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας ἢ κυριεύεται ἀπὸ τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας ἢ τῆς φιλοδοξίας τότε πλέον καὶ τὴν γέννησιν περιπαίζει καὶ τὴν βασιλείαν περιφρονεῖ, διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τὸ θέλημα τῶν παθῶν αὐτῶν συνεισῶς, ἅς μὴ δυσπιστῶμεν εἰς τὸν Παῦλον, ὅταν λέγῃ ὅτι ἡγάπησε τόσον πολὺ τὸν Χριστόν. Διότι, ὅταν πάρχουν μερικαί, οἱ ὅποιοι, δουλεύουν τόσον πολὺ εἰς τὰ πάθη των, πῶς εἶναι, δυνατὸν, λοιπόν, νὰ θεωρηθῇ ἀπαισέτως αὐτοί, Πραγματικά, δι' αὐτὸν τὸν λόγον εἶναι τόσον ἀναιμικὴ ἡ ἀγάπη μας πρὸς τὸν Χριστόν, ἐπειδὴ ὁλόκληρος ἡ δύναμις μας καταναλίσκεται εἰς αὐτὸν τὸν ἥρωτα, δηλαδὴ, εἰς τὸ νὰ ἀρπάζωμεν, νὰ πλεονεκτῶμεν καὶ νὰ εἴμεθα δοῦλοι τῆς καταποδοξίας, τῆς ὁποίας δὲν ὑπάρχει ἐπιτέλεστον πρᾶγμα. **Θ. 5** Διότι καὶ ἂν ἀκόμη πολλὰς φορές γίνῃς ἀντικείμενον θαυμασμοῦ, δὲν θὰ εἶσαι καθόλου καλὸν περὶ τοὺς ἀνυπαλήπτους, καὶ δι' αὐτὸν ἂν κρῶς τὸν λόγον θὰ εἶσαι εἰς χειροτέρην μοῖραν ἀπὸ αὐτοῦς. Καθ' ὅσον, ὅταν αὐτοί, οἱ ὅποιοι θελοῦν νὰ σέ δοξάσων καὶ νὰ σέ καταστήσουν ἐκουστόν, σε περιγελοῦν δι' αὐτὸ ἀκριβῶς, ἔπε δὴ, δηλαδὴ, ἐπιδικῶς τὴν ἐκ μέρους των δόξαν, πῶς εἶναι, δυνατὸν νὰ μὴ καταλήξῃ εἰς τὸ ἀντίθετον ἀποτέλεσμα ἢ φροντίδα σου, Διότ, αὐτὸ εἶναι, τὸ χαρακτηριστικὸν των κατηγορευμένων. Πραγματικά, ὅπως ἀκριβῶς, ὅταν κάποιος ἐπαίνει καὶ κολακεύῃ τὸν κατεχόμενον ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μοιχεύῃ ἢ νὰ πορνεύῃ, καθίσταται μᾶλλον κατήγορος αὐτοῦ τοῦ εἰδους παρὰ ἐπαινετῆς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὅποιος κατέχετα ἀπὸ τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ τοῦ εἰδους. **Β** ἔτσι καὶ ὅταν ὅλοι μας γινώσκως ἐπαινώμεν αὐτὸν ποὺ ἐπιθυμεῖ τὴν δόξαν, γινώμεθα

μαλλον κατήγορο, παρά ἐπαινετά· δὼν κατέχονται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς δόξης. Τότε διατὶ ἐπιδικεῖς ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα ἀπὸ τοῦ ὁποῖον συνήθως θὰ προέλθῃ διὰ λογασμῶν σου ἀντίθετον ἀποτέλεσμα ἀπὸ τὸ ἐπιδιωκόμενον; Ἐάν, λοιπόν, ἐπιθυμῇς νὰ δοξασθῇς, νὰ περιφρονῇς τὴν δόξαν καὶ τότε θὰ καταστῇς πρὸ ἐνδοξος ἀπὸ ὅλους.

Διατὶ, ὁμῶς, παθαίνεις ὅ,τι ἐπαθεὶν ὁ Ναβουχοδονόσορ, διότι καὶ ἐκεῖνος ἔσθησε μιαν ξυλίνην εἰκόνα καὶ, ἐπειδὴ ἐνόμωζεν ὅτι, ἀπὸ τὴν ἀνασθητὸν ἐκείνην μορφήν θὰ προσέφερε μεγαλύτεραν δόξαν εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ, ἐπεθύμει αὐτός ὁ ζωντανός νὰ καταστῇ ἐνδοξότερος ἀπὸ τὸ ἀψυχὸν ἐκεῖνον κατασκευάσμα. Βλέπετε τὴν ὑπερβολὴν τῆς μακρίας; Ἐνῷ εἶχε τὴν ἐντύπωσιν ὅτι τιμᾷ τὸν ἑαυτὸν τοῦ, τὸν ἐταπεινῶσε περισσότερο. Ὁ Διότι, ὅταν ἀποδεκνῇται ὅτι ἔχει μεγαλύτεραν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ ἀψυχὸν δημιουργήμα παρά εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ τὴν ζώσαν ψυχὴν, ποῦ ὑπάρχει μέσα του, καὶ δι' αὐτὸ δίδει τόσων τιμητικὴν θέσιν εἰς τὸ ξύλον, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ καταστῇ καταγέλαστος, ἀφοῦ ἐπιδιώκει νὰ τιμηθῇ ἀπὸ τὰς σαυνίδας καὶ ὅχι ἀπὸ τὴν συμπεριφορὰν τοῦ, Ὁμοιάζει, δηλ., σὰν ἐκεῖνον ποῦ ὑπερηφανεύετα, περισσότερο, ἐπειδὴ ἔχει δάπεδον εἰς τὸ στήθι τοῦ ἢ ὡραία σκάλα, παρά διὰ τὸ ὅτι εἶναι ἄνθρωπος.

Τώρα, λοιπόν, πολλοὶ ἀπὸ ἡμῶς μοῦνται τὸν Ναβουχοδονόσορα. Διότι, ὅπως ἐκεῖνος ἀπὸ τὴν εἰκόνα, ἔτσι καὶ αὐτοὶ ἔχουν τὴν ἀξίωσιν νὰ θαυμάζωνται ὁ ἅ τὰ ἐνδύματα τῶν **ΒΒ** δ. ἅ τὰς οἰκίας τῶν, τὰ ἄλλα τῶν, τὰς ἐξουσίας τῶν οἰκίων τῶν. Ἐπειδὴ, δηλαδή, ἔχασαν ἐκεῖνο τὸ χαρακτηριστικόν, τὸ ὁποῖον τοὺς ἐξέθετε τὴν ἰδιότητα τοῦ ἀνθρώπου, περφέρονται προσπαθοῦντες νὰ συγκεντρώσουν ἀπὸ ἄλλας πηγὰς δόξαν, ἢ ὅποια τοὺς γελοιοποιεῖ. Ἀντίθετα, οἱ γενναῖοι, καὶ ἐνδοξοὶ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ δὲν ἐδοξάζοντο ἀπὸ παρόμοια πράγματα, ἀλλ' ἦν τλοὺν τὴν λαμπρότητα τῶν ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ πρὸ πάντων ἔπρεπε νὰ τὴν ἀντίσουν. Δ. ὅτι, μολονότι ἦσαν αἰχμάλωτοι καὶ δοῦλοι καὶ ξένοι καὶ ἐστερημένοι ὅλων τῶν οἰκείων ἀγαθῶν, ἐν τούτοις ἀπέτεχνον μεγαλοπρεπέστεροι ἀπὸ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ὁ ἔθετεν ὅλα τὰ ἀνωτέρω. Καὶ τὴν μὲν ἐπιθυμίαν τοῦ Ναβουχοδονόσορος νὰ ἀποδεχθῇ μέγας δὲν ἠμπόρεσαν νὰ τὴν κοινοποιήσουν οὔτε ἡ μεγαλοπρεπής

εἰκὼν οὔτε οἱ ἀξιωματοῦχοι. Ἡ οὔτε οἱ στρατηγοὶ οὔτε τὰ ἀνυπερίβλητα στρατεύματα οὔτε ἡ ἀφθονία τοῦ χρυσοῦ οὔτε ὅποιαδήποτε ἄλλη ἐπινοήσις, ἐνῷ δι' αὐτούς ⁶⁵, μολονότι δὲν εἶχαν τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, ἐφάνη ἀρκετὴ ἡ εὐσέβεια μό-νου, ἢ ὅποια ἔκανε νὰ δαξέρουν ὡς πρὸς τὴν λαμπρότητα μεταξύ τῶν, ἐκεῖνος ποῦ ἔφερε τὸ στήμα, τοῦ βασιλικὸν μανδύαν καὶ ἐνεδύετο μὲ παρόμοια παλυτελῆ ἐνδύματα ἀπὸ ἐκείνους ποῦ τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν εἶχαν, τόσον ὅσον ὁ ἥλιος εἶναι λαμπρότερος ἀπὸ τὸ μαργαριτάρ.

Πραγματικά, ἐνῷ ἦσαν νέοι καὶ αἰχμάλωτοι, καὶ δοῦλοι, ὠδηγοῦντο ἐνώπιον τῆς μεγάλης συγκεντρώσεως τοῦ πληθους καὶ ὁ βασιλεὺς, μόλις ἐνεφανίσθησαν, τοὺς ἐκύρι-ταζε μὲ μάτια ποῦ ἐδούσαν φλόγες, καὶ τοὺς περιέβαλ-λαν οἱ στρατηγοί, οἱ τοπάρχαι, οἱ ὑπαρχοὶ καὶ ὁλόκληρος ἡ βασιλικὴ συνάθροισις, καὶ ἐβουίζεν εἰς τὰ αὐτὰ τῶν ὁ ἦχος ποῦ ἄρηναν τὰ σουράβλια ἀπὸ κάθε πλευρὰ καὶ αἱ σάλπιγγες καὶ ἡ καθέ εἰδος μουσικῆ ποῦ ἀνέβαινεν πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ ἡ κάμινος ἐθερμαίνετο Ὁ καὶ αἱ φλόγες τῆς ἔφθαναν μέχρι τὰ σύννεφα καὶ ἡ δημιουργηθεῖσα ἀτ-μόσφαιρα ἐν γένει ἦτο γεμάτη φθοῦν καὶ φρίκην. Ἀλλ' αὐ-τούς δὲν τοὺς ἐτρόμαζε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ. Ἀντίθετα, ἀφοῦ τοὺς περιεφρόνησαν σὰν νὰ ἦσαν μικρὰ παιδιὰ ποῦ ἐπαι-ζαν, ἀπέδειξαν τὴν γενναίαν ὀπίσθησιν τῶν καὶ τὴν πραότητα τῶν καὶ μὲ πρὸ ἰσχυρὰν φωνὴν ἀπὸ τὴν φωνὴν τῶν σαλπγγῶν ἔλεγον· «Μάθε βασιλεῦ» ⁶⁶ **ΒΒ** Δὲν ἤθελαν, θεάδια, νὰ προσθάλουν τὸν τύραννον οὔτε καὶ μὲ τοὺς λόγους, παρά μόνον νὰ ἀποδείξουν τὴν ἰδικὴν τῶν πίστιν πρὸς τὸν Θε-όν. Δι' αὐτὸ δὲν ἐκφώνουν μακροὺς λόγους, ἀλλὰ μὲ συν-τομία φανερώνουν τὰ πάντα. «Υπάρχει», λέγουσιν, «Θεός εἰς τὸν οὐρανόν, ὁ ὁποῖος ἡμᾶς σώσει» ⁶⁷. Συ-νεπῶς, διατὶ, μὲς προσάλλης ἐπιδεικνύει τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, τὴν κόμινον, τὰ κοπτερά ἐμφῆ καὶ τοὺς φοβε-ροὺς στρατιώτας σου, Ὁ ἰδικὸς μᾶς Θεός εἶναι ἀνωτερος καὶ δυνατώτερος ἀπὸ ὅλα αὐτὰ. Ὑστερὰ, ὁμῶς ἐπειδὴ ἐοικέσθην ὅτι τιθάνον αὐτὸ νὰ ἦτο τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ

65. Τοὺς τρεῖς, καὶ ὅλους, ἐν ὅλοις.

66. Ἄντ. " 18.

67. Διὰ 3 17.

καὶ νὰ τοὺς ἄφηνε νὰ κοροῖν καὶ διὰ νὰ μὴ δώσουν τὴν ἐντύπωσιν, ἔδωκεν αὐτὸ ὅτι ψεύδονται, προσθέτουν καὶ τὰ ἀκόλουθον· «Ἐάν, τάλαν, δὲν συμβῇ αὐτὸ»⁶⁸ Ἐ μέγε, ὅτι, δὲν θὰ λατρεύσωμεν τοὺς ἰδικούς σου θεούς»⁶⁹ Βέβαια, εἰς ἐλπίαν ὅτι ὁ Θεὸς δὲν θὰ τοὺς ἐσωζεν ἐξ αἰτίας τῶν ἁμαρτιῶν τῶν, ἔδωκεν τοὺς ἐσωζέ, δὲν θὰ ἐγίναντο πιστευτοί. Δι' αὐτὸ καὶ ἐδῶ δὲν κάνουν λόγον περὶ αὐτοῦ. Τὸ λέγουσιν, ὁμῶς, μέσα εἰς τὴν κἀμινον ἐνθυμούμενοι διαρκῶς τὰ ἁμαρτήματά των⁷⁰. Πρὸς τὸν βασιλέα, λοιπόν, δὲν λέγουσιν τίποτε τὸ σχετικὸν μὲ τὰ ἁμαρτήματά των, παρὰ μόνοι ὅτι, δὲν θὰ προσδώσουν τὴν πίστιν των πρὸς τὸν Θεόν, ἔστω καὶ ἂν πρόκειται νὰ κοροῖν. Διότι ὅ,τι, ἔκαναν τὸ ἔκαναν χωρὶς νὰ ἀποδέλτουν εἰς τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὴν ἀνταπόδοσιν, ἀλλὰ μόνον κίνητραι εἶχαν τὴν ἀνάγκην, μολονότι ἦσαν αἰχμάλωτοι καὶ δοῦλοι καὶ κανένα καλὸν δὲν εἶχαν ἀπολαύσει. Πραγματικὰ, εἶχαν στερηθῇ καὶ τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἐλευθερίαν καὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ των. Ἐ μὴ μοῦ ἀναμέμνηται, ὁμῶς, τὰς τιμὰς, τὰς ὁποίας εἶχαν εἰς τὴν αἰχλὺν τοῦ βασιλέως. Διότι αὐτοὶ ἦσαν πιστοὶ πρὸς τὸν Θεόν καὶ δικαιοὶ ἐναντὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ μὴ ἀξίως θὰ προετίμων νὰ εἶναι. Ζητῶνα εἰς τὴν πατρίδα των καὶ νὰ ἀπολαμβάνουν τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ τοῦ προσέφερον ὁ ναός, «Διότι, θὰ προετίμων», λέγει, ὁ ψαλμωδός, «νὰ εἶμαι περιφρονημένος μᾶλλον εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, παρὰ νὰ κατοικῶ εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἁμαρτωλῶν, ὅ ἅ μ.α ἡμέρας εἰς τὰς αὐλὰς σου εἶναι ἀνωτέρα ἀπὸ χιλιάς ἄλλας ἡμέρας»⁷¹. Συνεπῶς πολλοὶ περισσότερον θὰ ἤθελαν νὰ εἶναι ἀσήμενοι εἰς τὴν πατρίδα των, παρὰ νὰ δουλεύουν εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Καὶ αὐτὸ τὸ φανερώουν⁷² μετὰ ὅσα λέγουσιν ἐντὸς τῆς καινῆς, ὅτι, δηλαδή, δὲν ἦσαν εὐχαριστοῦμενοι ἀπὸ τὴν ζωὴν των εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Διότι, μολονότι οἱ ἴδιοι ἐπ' μῶντο ὑπερβολικά, ὅταν ἐβλέπαν τὰ θάσσαναι των ἄλλων ἀνθρώπων, υπέφεραν πάρα πολὺ. Καὶ αὐτὸ πρὸ πάντων εἶναι τὸ χαρκτηριστικὸν γνωρισμὰ τῶν ἁγίων, νὰ μὴ θεωροῦν, δι-

68. Ἀκριβὲς ἡ εἰς τὸν τοῦτο οὐκ ἔστιν ἡ ἐν τῇ καινῇ.

69. Δὲν εἰς ἡ.

70. Περὶ τῆς Πιστεως τῆς Ἀξιοφύτου σ. 4 ὅ.

71. Ψαλμ. 88.

λαβῇ, ἀνωτερον ἀπὸ τὴν σωτηρίαν τοῦ πληροῦ των, οὔτε τὴν δόξαν οὔτε τὴν τιμὴν οὔτε τίποτε ἄλλο σχετικὸν πρὸς αὐτάς. Κάτταξε, λοιπόν, ἐνῷ εὐρίσκονται μέσα εἰς τὴν κἀμινον, πῶς προσευχονται αἱ ὁλοκληροὶ τὸν λαόν, ἀντίθετα μὲ ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι καὶ ὅταν εὐρισκώμεθα ἐν πλήρει ἀνέσει, δὲν ἐνθυμούμεθα τοὺς συνανθρώπους μας. Ἀκόμη, καὶ ὅταν ἡρμάνευον τὰ θνεῖρα δὲν ἐπέδωκαν τὸ ἴδικον των συμφέρον, ἀλλὰ τὸ συμφέρον τῶν πολλῶν. Τὸ ὅτι δὲ περὶ εὐφρόνουν τὸν θάνατον τὸ ἀπέδειξαν μετὰ πολλοὺς τρόπους ἔστωρα ἀπὸ αὐτὰ. Δηλαδή, εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις ἐκκετοῦν τοὺς ἑαυτοὺς των εἰς κινδύνον, ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐξευμενίσουν τὸν Θεόν, Ἐ ἐν συνεχείᾳ, ὁμῶς, ἐπεδὴ θεωροῦν τοὺς ἑαυτοὺς των ἀνεπαρκεῖς προσφεύγουσιν εἰς τὴν κοήθειαν τῶν πατέρων. Οἱ ὅ,ο, ὁμῶς, δὲν πιστεύουσιν ὅτι προσφέρουσιν τίποτε περισσότερον εἰς τὸν Θεόν, παρὰ τὸ ταπεινὸν φρόνημά των.

Αὐτοὺς, λοιπόν, ὡς μιμηθῶμεν καὶ ἡμεῖς. Διότι καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν μας ἔχει στηθῇ χρυσὴ εἰκὼν, δηλαδή, ἡ τυραννία τοῦ χρηματός. Ἀλλὰ ὡς μὴ διδωμεν σημασίαν εἰς τὸν θόρυβον τοῦ δημουργοῦν τὰ τύμπανα καὶ οἱ αὐλοὶ, αἱ κιθάραι καὶ ἡ ἐν γένει μεγαλοπρέπεια τοῦ πλουτοῦ. Ἄντθετα, καὶ διὰ ἀκόμη εἶναι ἀνάγκη νὰ ριθῶμεν εἰς τὴν κἀμινον τῆς πένιας ὡς μὴ βυστάσωμεν ἀρκεῖ νὰ μὴ προσκυνησῶμεν τὸ χρῆμα, καὶ τότε θὰ ἀκουσθῇ ὁ ἦχος τῆς δρόσου μέσα εἰς τὴν κἀμινον. Ἀς μὴ αἰσθανώμεθα, βέβαια, φρικτὴν διὰ τὴν πένιαν, ἐπειδὴ τὴν παρέβαλα πρὸς τὴν κἀμινον. Διότι καὶ τότε ὅσοι ἐφρίθησαν εἰς τὴν κἀμινον ὅσπερ ἐβλήθησαν ἀνωτεροί, ἐνῷ ὅσοι προσεκίνησαν τὴν εἰκόνα ἐχάθησαν. Βέβαια, τότε ἐγίνοντο καὶ τὰ δύο παυτάχρονα, ἐνῷ τώρα, ἄλλα μὲν θὰ συμβοῦν εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, ἄλλα δὲ εἰς τὴν μέλλουσαν, ἐνῷ ἄλλα καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ θὰ πραγματοποιηθοῦν. Ἐκεῖνοι, δηλαδή, οἱ ὅποιοι προτιμοῦν τὴν πένιαν ἀντὶ νὰ προσκυνήσουν τὸ χρῆμα, θὰ διασβῶν περισσότερον καὶ ἐδῶ καὶ εἰς τὸν οὐρανόν. ὅσοι ἄντθετα, ὅσοι ἀποκτοῦν πλοῦτην εἰς τὴν γῆν μετὰ δίκον τρόπον, θὰ ὑποστοῦν τότε τὴν αὐστηροτέραν τιμωρίαν. Ἀπὸ τὴν ἴδιαν κἀμινον ἐξῆλθε καὶ ὁ Λαζαρος², χωρὶς νὰ

υστερή καθόλου εἰς δόξαν τῶν τριῶν ἐκείνων παίδων, ἐνῷ ὁ πλοῦσιος, ὁ ὅποιος ἔνθα εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν προσκυνησάντων τὴν εἰκόνα, κατεδικάσθη εἰς τὴν γέννησιν.

Διότι, ὅσα ἐλὼχθησαν παραπάνω, ἦσαν τύπος τῶν μελλόντων. Δηλ. ὅπως ἀκριβῶς εἰς τὴν προκειμένην περιπτῶσιν ὅσοι ἐπρίσθησαν εἰς τὴν κάμινον δὲν ἔπαθαν τίποτε ἀπολύτως, ἐνῷ ὅσοι ἐκάθηντο ἔκτος ἡρπάγησαν με μεγάλην σφοδρότητα, ἔτσι καὶ τότε θὰ συμβῇ, οἱ μὲν ἀγ.οι, παρευόμενοι. διὰ μέσου τοῦ πυρίνου ποταμοῦ, δὲν θὰ παθαινοῦν τίποτε τὸ δυσάρεστον, ἀλλὰ ἀντιθέτως, θὰ φοινοῦνται χοροῦμένο, ἐνῷ οἱ τοὶ ποῦ προσεκυνησαν τὴν εἰκόνα Β' θὰ ἴδουν τὸ πῦρ νὰ ἀναπηδᾷ φοβερώτερα ἀπὸ κάθε θηρίου καὶ νὰ τοὺς παρασῶρῃ.

Κατὰ συνέπειαν, ἐάν κανένας ἀμφισβῆλῃ διὰ τὴν ὑπαρξίν τῆς γέννης, μολοντί εἶδεν αὐτὴν τὴν κάμινον τῶν τριῶν παίδων, ὅς πιστεύει εἰς τὰ πράγματα τῆς μελλούσης ζωῆς, θαυμάζομενος εἰς τὰ παρόντα, καὶ ὅς μὴ φοβῆται τὴν κάμινον τῆς πενίας, ἀλλὰ τὴν κάμινον τῆς ἁμαρτίας, διότι εἰς αὐτὴν ὑπάρχει πῦρ καὶ πόνος, ἐνῷ εἰς τὴν ἄλλην δροσιὰ καὶ ἀνεσις. Εἰς ἐκείνην μὲν τὴν κάμινον παρευρίσκει το ὁ διάβολος, ἐνῷ εἰς αὐτὴν οἱ ἄγγελοι ἀποδιωκοντες τὴν φλόγα.

Ἄς τὰ ἀκούσιν αὐτὰ ὅσοι ἀποκοτῶν πλούτη, ὅσοι ἀνάπτουν τὴν κάμινον τῆς πενίας.⁷⁴ Βέβαια, τοὺς πτωχοὺς δὲν θὰ ἡμπορέσουν νὰ τοὺς εὐλόφουν καθόλου, ἀφοῦ ἡ δροσιὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος θὰ εἶναι κοντὰ τοὺς, ἀλλὰ θὰ γίνουν οἱ ἴδιοι, εὐκόλα αἰχμάλωτοι. τῆς φωτῆς, τὴν ὅποιαν μὲ τὰ ἴδια τὰ χέρια τῶν ἡναιψων.

Τότε, λοιπόν, κατήλθεν ὁ ἄγγελος δὲ νὰ βοηθήσῃ τοὺς τρεῖς παῖδας, Ὡς τώρα, ὅμως, ὅς καταδόμεν ἡμεῖς διὰ νὰ προσφέρωμεν τὴν βοήθειάν μας εἰς ἐκείνους ποῦ εὐρίσκονται εἰς τὴν κάμινον τῆς πενίας, νὰ δημιουργήσωμεν δροσιάν μὲ τὴν ἐλεημοσύνην καὶ νὰ διασκορπίσωμεν τὴν φλόγα, διὰ νὰ γίνωμεν, μέτοχοι καὶ τῶν στεφάνων ἐκείνων, τοὺς ὁποίους θὰ λάβουν αὐτοί, καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Χριστοῦ νὰ ἀφανίσῃ πρὸς χάριν μας τὴν φλόγα τῆς γέννης, λε-

⁷⁴ Ἐν τῷ τῷ κατὰ τὴν ἐκείνην συντάξει τοῦ ἐκείνου τοῦ πτωχοῦ, ὁ ἐκείνου τοῦ πτωχοῦ, καὶ τοῦ πτωχοῦ τοῦ πτωχοῦ.

γούσα· «Μὲ εἰδότε νὰ πεινῶ καὶ μὲ ἐξοφῶνται»⁷⁵. Διότι αὐτὴ ἡ φωνὴ θὰ μᾶς βοηθήσῃ τότε, κατὰ τὴν μέλλουσαν κρίσιν, ἀντὶ τῆς δροσιᾶς, καὶ θὰ μᾶς προσφέρῃ ἀναψυχὴν διὰ μέσου τῶν φλογῶν.

Συνεπῶς, ὅς κατέλθωμεν μὲ τὴν ἐλεημοσύνην εἰς τὴν κάμινον τῆς πτωχείας, **75** ὅς παρατηρήσωμεν τοὺς πτωχοὺς νὰ καθίσουν εἰς αὐτὴν καὶ νὰ πατοῦν ἐπάνω εἰς τὰ κάρδουνα, ὅς προσέξωμεν τὸ νέον καὶ παράδοξον θαῦμα, ἄνθρωπον νὰ φάλλῃ μέσα εἰς τὴν κάμινον, ἄνθρωπον μέσα εἰς τὴν φωτιάν νὰ ἀναπέμῃ εὐχαριστήριον προσευχὴν, νὰ εἶναι καθλωμένος εἰς τὴν ἱσχάτην πένιν καὶ, ὅμως, νὰ ἐξαίρῃ συνεχῶς τὸν Χριστόν. Διότι, ἀναμφιδόλως, ὅσοι ὑποφέρουν τὴν πένιν μὲ εὐχαρίστησιν, ἐξομολογῶντες μὲ ἐκείνους τοὺς τρεῖς παῖδας. Πραγματικῶς, ἡ πτωχεὶα εἶναι, πρὸ φοβερὰ ἀπὸ τὴν φωτιάν καὶ, συνήθως, καίει περισσότερον ἢ φωτιά, τότε, δὲν ἔκαυσε τοὺς τρεῖς παῖδας, ἀλλὰ, ἐπειδὴ πύχαριστῶν τὸν Θεόν, τοὺς ἔλυσε ἀμέσως τὰ δεσμά. Ἔτσι καὶ τώρα, ἐάν, ὅταν περιπέσῃς εἰς τὴν πένιν, εὐχαριστήσῃς τὸν Θεόν, καὶ τὰ δεσμά λυονταὶ καὶ ἡ φλόγα σβήνῃ. Ἐκείναι δὲν σβήσῃ, μεταβάλλεται εἰς (δροσιὰν) τὴν γῆν, πράγμα ποῦ εἶναι ἕξιον μεγαλυτέρου θαύματος. Αὐτὸ, ἀλλωστε, συνεβῇ καὶ τότε. Δηλαδή, ἐν καὶ εὐρίσκοντο εἰς τὸ μέσον τῆς καμίνου, ἐν τούτοις ἀπελάμβανον καθαρὴν δροσιάν. Δὲν ἔσθῃσε μὲν τὴν φωτιάν, ἀλλ' ἡμποδίσσε νὰ καοῦν οἱ εὐρίσκοντες εἰς τὴν κάμινον. Τὸ ὅτι πρᾶγμα δυνατόν νὰ παρατηρήσωμεν καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς, οἱ ὅποιοι, ἐν καὶ εὐρίσκονται μέσα εἰς τὴν πένιν, ἐν τούτοις αἰσθάνονται μεγαλυτέρου ἄνεσιν ἀπὸ τοὺς πλουσίους.

Δι' αὐτὸ, ὅς μὴ παρορνεύωμεν ἑξω ἀπὸ τὴν κάμινον, φερόμενοι μὲ σκληρότητα πρὸς τοὺς πτωχοὺς, δὲ νὰ μὴ πάθωμεν β.τ. ἐκείνοι ἔπαθαν τότε. Ἄν, λοιπόν, καταβῇς κοντὰ τοὺς, θὰ σταθῇς μαζί μὲ τοὺς τρεῖς παῖδας καὶ δὲν θὰ σοῦ προξενήσῃ πλέον κανένα κακὸν ἢ φωτιά. Ἐάν, ὁ μὲν, κάθῃς ἐπάνω καὶ περιφρονήσῃς αὐτοὺς ποῦ εὐρίσκοντα, μέσα εἰς τὴν φλόγα τῆς πενίας, Ὡς τότε, θὰ σὲ κατακαύσῃ καὶ σὲν ἢ φωτιά. Κατέδα, λοιπόν, εἰς τὴν φω-

τιάν, διὰ τὴν μὴ κατακοῖς ἀπὸ τῆν φωτιάν. Νὰ μὴ καθῇς
ἔξω ἀπὸ τῆν φωτιάν, διὰ τὴν μὴ σὲ ἀρπάξῃ ἡ φλόγα. Πρα-
γματικὰ, ἂν εἴη τὸ εὖρ κοίτης μαζὶ μὲ τοὺς πτωχοὺς,
θὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ κοντὰ σου. Ἄν, ὅμως σὲ ἴρῃ νὰ ἐ-
πορεύωνεσαι, ἀπὸ αὐτοὺς, διὰ ἐπι-τεθῇ ἐκείντων σου ὀφείας
καὶ θὰ σὲ ἀχμαλώτισῃ. Λοιπὸν, ἂς μὴ ἀπομακρυνθῇς ἀ-
πὸ αὐτοῦς, ἀφοῦ ριθθοῦν εἰς τὴν κἀμίνον, ἀλλ' ὅταν θὰ
διατάσσῃ ὁ διάβολος νὰ ριθθοῦν εἰς τὴν κἀμίνον τῆς πε-
νίας, ὅσοι δὲν πρσευκόμηναι τὸ χρῆμα, ἔλ νὰ μὴ ἀνήκῃς
εἰς τοὺς ριπτόντας, ἀλλ' εἰς τοὺς ριπτομένους, διὰ τὴν πε-
ρληφθῇς εἰς τοὺς σωζόμενους καὶ ὄχι εἰς τοὺς καιόμενους.
Ἀσφαλὲς, εἶναι μεγάλῃ ὁρσίᾳ τὸ νὰ μὴ κατέχεσαι
ἀπὸ τῆν ἐπιθυμίαν τοῦ πλοῦτου καὶ νὰ συνανατρέφῃσαι
μὲ τοὺς πτωχοὺς. Ἐκεῖνοι εἶναι πλουσιώτεροι ἀπὸ ὅλους,
οἱ ὅποιοι ἔχουν κατατῆναι εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πλοῦτου.
Διότι καὶ οἱ τρεῖς παῖδες, μὲ τὸ νὰ περιφρονήσωναι τότε
τὴν διαταγὴν τοῦ βασιλέως, ἔγιναν ἐνδοξότερο τοῦ ὅσοι
λέως

Και συ, λοιπόν, ἐάν περιφρονήσης τὸν κίνδυνον τοῦ περικλεῖαι ἡ καμύσας, **Θ** θὰ κατασθῇς τιμωτερος, ὅπως αἱ ἔγιοι, ἐκείνοι, «διὰ τοὺς ὁποίους δὲν ἦτο ἀντάξιός τ' ὁ κόσμος»⁷⁵

Συνεπώς, οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον καταστήσθαι ἀξιόλογον τῶν αὐραίων δωρεῶν, ἀλλὰ περὶ τὴν ἐκτίμησιν τῆς παρασκευῆς αὐτῶν. Ἐπειδὴ οὖν οὐκ ἔστιν ὅτι τῶν γινώσκοντων τὰς ἀπολαύσεις καὶ τὸν οὐρανὸν οὐκ ἀπολαύσας, ἀλλὰ μελλόντικα ἀγαθὰ, μὴ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλοπνευστικὴν τοῦ Κυρίου ἡμεῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅπου· οὐκ ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν

ΟΜΙΑΙΑ Ε'

Класс 22-25)

«Ὅλα δὲ αὐτὰ ἐγέναν διὰ τὴν ἐκπλη-
ρωθῆν ἐκείνου, τὸ ποῦον ἐλέχθη ἀπὸ
τῶν Κυρίων δ' αὐτοῦ προφητοῦ, ὁ δὲ
πρῶτος εἶπεν· Ἰδοὺ ἡ Παρθένης² θά
συνλαβὴ καὶ θά γενύσῃ υἱόν καὶ θά
τὸν ὀνομάσου· Ἐκκλῆση υἱαύτης·

Ἄκουω πολλοὺς χρ.στ.ανοὺς νὰ λέγουν ὅτ. ὅσον χρό-
νον εὐρισκόμεθα ἐδῶ ἐκ τὸν ναὸν καὶ εὐρισκόμεθα ὑπὸ
τὴν ἐπίδρασιν τῶν λεχθέντων, αἰσθανόμεθα κάποιοιαν σι-
στολήν. Ὅταν ὅμως, ἐξέλθωμεν ἀπὸ τὸν ναόν, γινώμεθα,

Ο Ιωάννης ΓΑΛΑΝΤΙΝΟΣ, Νέοτερος πατριωτής, πάλι ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ, ΔΙΝΕΙ ΝΑ ΔΕΙΞΕΙ ΤΗΝ ΣΥΜΦΩΝΙΑΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΤΡΑΓΩΓΩΝ ΕΝ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ, ΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΝ.

2. Ἐπειδὴ, μετὰ τὴν ἀποκρίσιν τοῦ ἀποστόλου πρὸς τὸν νεανὸς ἀφ' οὗ κατὰ πρότερον αὐτὸν παρακλήθη, δὲν ὁ Νικάνωρ παραθέσκει τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν ἀντοχὴν ἐν γένεσιν καὶ ἐν ἀνταθροῦν ἐξ αὐτοῦ ὁ ἰδὼν τὴν ἀκαταστάσιν συνάγει καὶ ἐκ τούτων αὐτὸν ἠρῶνται. Ἀπὸ τοῦ νεανικοῦ ἔτιμα δεικνύει, ὁ Νικάνωρ εἰδὼν αὐτὸν παρακινεῖται ἐν τῷ λόγῳ τοῦ ἁγίου, καὶ οὕτως δὲ δοκῶν, δίδει ὁ Ἱερεὺς ἡμῶν ἀποκρίσιν πρὸς τὸν σκώψον, ἡσυχῇ καὶ ὁ Μάχων, α. 2. β. ὁμοιωματα τὴν ἐξ ὁμοιωμάτων

α. Τὸ εὐχριστὸν ἡμεῖνον ἔχει τὴν λέξιν ἡμεῖς, γὰρ γινώσκει
καὶ τὴν λέξιν ἀποφασίζω = παρθέτω, ἐξ ἧς ἀπομαρτυρεῖται ὅτι οὐκ ἔστι
ἡμεῖς. Πάντως οἱ Q μεταφράσαντες τὴν λέξιν ἡμεῖς τοῦ αἰ ἀποφθέγου, πάλιν
ἐξ αὐτῆς γινώσκει ὁφείλουται εἰς ἀντιφασματικὴν ἀποκρίσιν. Πρβλ. Ἰου-
στίνου πρὸς Τροφίμου XLIII, LXXVII.

4. Μαρτ. 1 28 και Πα 7 14. Το όνομα Εμμανουήλ κομ-
νιστάμενο σημαίνει ότι και το θανάτωμα, δηλαδή, επαύται δι' αὐτοῦ
ἡ προσκολληθὲν ἐνδοξία τῆς θείας καὶ ἀνθρωπίνης φύσεως ἐν τῇ Χριστῷ.

πάλιν διαφορετικοί, διότι σβήνει ή φλόγα του αρχικού ενθουσιασμού.

Ποία μέτρα θα ήτα δυνατόν να ληφθούν, διά να μη πατατηρήτα, τό φαινόμενον αυτό;

Ας έρευνήσωμεν τήν αίτίαν, έκ τής οποίας προέρχεται τούτο. Λοπόν, πάθεν προέρχεται ή τόσων εύκολος μεταβολή εκ τόν έαυτών μας, Μά, ασφαλώς, από τόν ανόρμωστον τρόπον τής ζωής μας και από τήν συναναστροφήν μας με τούς πονηρούς ανθρώπους. 32 Διότι δεν έπιδρέπεται, αφού αναχωρήσωμεν από τήν συγκέντρωσιν μας, να στρέψωμεν τό ενδιαφέρον μας εις άπασχολήσεις, αι όποια, δεν άρμόζουν εις τό πνεύμα τής συνάξεώς μας, αλλά, αντίθετα, μόλις φθάσωμεν εις τό σπίτι μας, πρέπει, να πάρωμεν τήν Αγίαν Γραφήν εις τά χέρια μας και να καλέσωμεν κοντά μας τήν σύζυγον και τά παιδιά μας, διά να άνακαταλίσσωμεν όσα έλέχθησαν εις τήν Έκκλησίαν, και ύστερα να διασχληθώμεν με τά άναγκαία διά τήν ζωήν μας πράγματα. Πραγματικά, όπως, δεν θα ήθελες να ύπάγης εις τήν αγοράν, μετά τό λουτρόν, διά να μη χάσης τήν άπόλαυσιν, του σου έδωσεν αυτό, με τά πράγματα τής αγοράς, πολύ περισσότερο δεν πρέπει να κάνης τό ίδιον, όταν φεύγης από τήν συγκέντρωσιν μας.

Τώρα, όμως, κάνομεν τό αντίθετον. Δι' αυτό τά χάνομεν όλα. Διότι, ενώ ακόμη δεν έχει σταθεροποήθι καλώς ή ωφέλεια από τό λεχθέντα εις τό κήρυγμα, ή μεγάλη όρμη των πραγμάτων του κόσμου πιπτει επάνω μας, παρσσύρει τά πάντα και άφνει. Συνεπώς, διά να μη συμβαίη αυτό, όταν άποχωρής από τήν συναξιν, να μη θεωρής τίποτε άλλο άναγκαιότερον από τήν άνακαταλίσωσιν και τήν μελέτην των όσων έλέχθησαν εις τήν όμιλίαν. Διότι, πραγματικά, θα ήτα ένδειξις έχάτης άγνωμοσύνης να άφαιρώνωμεν μεν πάντε και έξ ήμέρας τής εδομαδος εις τά υλικά πράγματα, ενώ εις τά πνευματικά να μη άφαιρώνωμεν ούτε μίαν ήμέραν, ή μάλλον ούτε ένα μικρόν μέρος τής ήμέρας. Δεν έλέγετε ότι τά παιδιά μας μελετούν καθ' όλην τήν ήμέραν τά μαθήματα που τούς παραδιδόντα, τό ίδιον, λοιπόν, άς κάνωμεν και ήμείς. Διότι, διαφορετικά, δεν θα προκληψι καμμία άρέλεια δι' ήμάς από τήν έδω φοίτησιν μας, όταν κάθε ήμέραν προσπαθώμεν να γεμίσωμεν ένα πιθάρι τρύγιο, έ χωρίς να φροντίζωμεν τόσων διά τήν

διατήρησιν των λεγομένων, όσον ένδιαφερόμεθα διά τόν χρυσόν και τόν άργυρον. Ένω, δηλαδή, όταν κάποιος άποκτήσθι όλίγα δηνάρια¹ τό ποσθετεί εις τό χρηματοφυλάκιον και, τό σφραγίζει διά να έξασφαλίση τήν φύλαξιν των, ήμείς, όμως, μοιωνότι άκούομεν λόγους με μεγαλυτέραν αξίαν από τόν χρυσόν και τούς πολιτίμους λίθους κα. δεχόμεθα τούς θησαυρούς του Πνεύματος, δεν τά έναποθέτομεν εις τό θησαυροφυλάκιον τής ψυχής μας, άλλ' άσκοπα και τυχαία τά αφήνομεν να φεύγουν από τό μυαλό μας. 33 Συνεπώς, πο ως θα μάς έλεήση, όταν οι ίδιοι προσενοούμεν κακόν εις τούς έαυτούς μας και περ.πίπτωμεν εις τόσων μεγάλην πνευματικήν πέναν.

Διά να μη συμβαίη όμως αυτό, άς όρ.σωμεν κανόν να άμετακινήτοιν, διά τόν έαυτόν μας, τήν σύζυγον και τά παιδιά μας, να άφαιρώνωμεν μίαν όλόκληρον ήμέραν τής εδομαδος εις τήν ακρόασιν των κηρυγμάτων και τήν άνακαταλίσωσιν και τήν μελέτην των όσων άκούομεν εις αυτά. Έτσι, θα μαθαίνομεν εύκολότερα όσα πρόκειται να λεχθούν και, εγώ θα κοπάζω όλιγωτερον, ενώ τό κέρδος τό ίδικόν σας θα είναι, μεγαλυτερον, όταν συγκρατήτε εις τήν κηρυγμ. σας εκείνα που έλέχθησαν εις προηγούμενας όμιλίας και άκούετε τά έπόμενα με αυτήν τήν πνευματικήν συγκρότησιν.

Πραγματικά, δεν είναι καθάλου μικρά ή δοθήσια που προσφέρει και αυτό διά τήν κατανόησιν των λεγομένων, τό να γνωρίζετε, δηλαδή, ή με ακρίβειαν τήν φυσικήν συνέχειαν των νοημάτων που ύφαινομεν ένωπ.όν σας. Διότι, επειδή δεν είναι δυνατόν να σας προσφέρωμεν τά πάντα εις μίαν μόνον ήμέραν, αφού σχηματίζετε κατά κάποιον τρόπον μίαν σειράν με τήν απομνημόνευσιν των όσων σας παραδίδομεν κατά τήν διάρκειαν πολλών ήμερών, έτσι να τά φυλάττετε εις τήν ψυχήν σας, ώστε σιγά σιγά να άποκαλύπτεται όλόκληρον τό περιεχόμενον των Γραφών.

Αφού, λοιπόν, σας άνακάλεσαι εις τήν κηρυγμ. σας όσα έλέχθησαν προσφάτως, έτσι και σήμερα άς προχωρήσωμεν εις τά έπόμενα θέματα.

¹ Άγνωστον. Προκειται δι' άγνιστον φυσικόν νομισμα του όπου εις ο εδως ήτο ίση με μίαν δραχμήν πτόσην.

Ποια είναι, όμως, τὰ πρὸς ἐξέτασιν σήμερα.

«Ὅλα δὲ αὐτὰ ἔγιναν διὰ τὰ ἐκπληρωθῆ ἑκείνου, τὸ ὁποῖον ἐλέχθη ἀπὸ τὸν Κύριον διὰ τοῦ προφήτου, ὁ ὁποῖος εἶπεν»⁶

Κατὰ τὸν τρόπον ἀντάξον πρὸς τὸ θαῦμα, ὅσον, θεδαια, ἦτο δυνατόν εἰς αὐτόν, ἐμίλησεν ὁ εὐαγγελιστής, ὅταν εἶπε· «Ὅλα δὲ αὐτὰ ἔγιναν»⁷. Ὅταν, δηλαδή, εὐρέθη ἔμπρὸς εἰς τὸ πέλαγος τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ καὶ εἶδε τὰ πραγματοποιηθῆ ἑκείνου, ἢ τὸ ὁποῖον οὐδέποτε οὐδεὶς ἤλπιεν, νὰ καταλυῶνται οἱ νόμοι, τῆς φύσεως νὰ συμφύωνται ὁ Θεὸς μετὰ τὸν ἄνθρωπον, νὰ κατέρχεται, ὁ ἄνω τερος ὢλων πρὸς τὸν κατωτέρων των πάντων, νὰ καταπιπῇ ὁ δὲ ἀχωριστικὸς τοίχος, νὰ ἀφανίζονται τὰ ἐμπόδια καὶ ἄλλα πρὸ ἀξιοθαύμαστα ἀπὸ αὐτὰ νὰ συμβαίνουν, μὲ μίαν φράσιν ἀπεικόνισε τὸ θαῦμα, ὅταν εἶπεν «Ὅλα δὲ αὐτὰ ἔγιναν διὰ τὰ ἐκπληρωθῆ ἑκείνου, τὸ ὁποῖον ἐλέχθη ἀπὸ τὸν Κύριον». Ἡ μὴ σοῦ ἐδημουργήθῃ ἡ ἐντυπωσις λέγει, ὅτι αὐτὰ τὰ πράγματα ἀπεφασίσθησαν τώρα Ἄντιθετα, ἀπὸ παλαιὰ ἔχουν καθορισθῇ καὶ προεικονισθῇ. Ὁ Ἰωάννης προσεπάθησε νὰ ἀποδεῖξη καὶ ὁ Παῦλος ποιικί λωστρώσῃ.

Λοιπὸν, ὁ ἄγγελος παραπέμπει τὸν Ἰωσήφ εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν μέ σκοπόν, καὶ ἂν ἀκόμη ληρομένησιν τοὺς λόγους τοῦ, ὅταν ἐγερεθῇ, ἐπειδὴ εἶχαν πρόσφατα λεχθῆ νὰ ἐνθυμηθῇ, ὡς ἀπὸ τὸν προφήτην, τοὺς ὁποῖους συνεχῶς ἐμελέτα, καὶ ἔτσι νὰ συγκρατήσῃ καὶ ὅσα ἀπὸ αὐτὸν ἐλέχθησαν. Καὶ εἰς μὲν τὴν Παρθένον δὲν ἀνέφερεν τίποτε ἀπὸ αὐτὰ ἐπειδὴ ἦτο νεαρὰ κόρη καὶ δὲν τὰ ἐγνώριζεν, εἰς τὸν Ἰωσήφ, ὅμως, ὁ ὁποῖος ἦτο δικαίος καὶ ἐμελέτα τοὺς προφήτας, οὐμλεῖ στηριζόμενος εἰς αὐτούς. Βέβαια, προτοῦ νὰ ἀναφέρῃ τὸν Ἡσαΐαν λέγει «Μαριὰμ τῇ γυναικί σου»⁸. Ἐδῶ, ὅμως, ἀφοῦ πλέον ἐφέρειν εἰς τὸ μέσον τὸν προφήτην, ἔμπροσθεν εἰς αὐτόν καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθενίας. Διότι ἦτο φυσικὸν νὰ μὴ ἀποφυγῇ τὴν σύγχυσιν ὁ Ἰωσήφ, ὅταν θὰ ἤκουεν ἀπὸ τὸν ἄγγελον διὰ τὴν Παρθένον, ἔάν προηγουμένως δὲν ἦ

6. Ματθ. 1: 22.

7. Ματθ. 1: 20.

κουεν τὸ ἴδιον καὶ ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν, καθ' ὅσον δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἀκούσῃ ἀπὸ τὸν προφήτην τίποτε τὸ παράξενον, ἀλλὰ κατὰ τὸ γνωστὸν, τὸ ὁποῖον εἶχε γίνῃ ἀντικείμενον μελέτης κατὰ τὴν διάρκειαν πολλῶν ἐτῶν. Διὰ τὰ νὰ γινῇ λοιπὸν, εὐκολώτερα πιστευτὸν τὸ λεγόμενον, ὁ ἄγγελος φέρει εἰς τὸ μέσον τὸν προφήτην. Καὶ δὲν ἀρκεῖται μόνον εἰς αὐτό, ἀλλ' ἐξαρτᾷ τὸν λόγον ἀπὸ τὸν Θεόν. Διότι λέγει ὅτι τὸ λεγόμενον δὲν προέρχεται ἀπὸ τὸν προφήτην, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν Θεόν τοῦ παντός. Δι' αὐτὸ δὲν εἶπεν διὰ τὰ ἐκπληρωθῆ ἑκείνου, τὸ ὁποῖον ἐλέχθη ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν, ἀλλὰ «ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐλέχθη ἀπὸ τὸν Κύριον». Πραγματικὰ, τὸ μὲν στόμα ἀνῆκεν εἰς τὸν προφήτην, ἀλλ' ἡ προφητεία προήρχετο ἀπὸ τὸν οὐρανόν.

Ὁ τοῖον ἦτο, ὅμως, τὸ περιεχόμενον τῆς προφητείας αὐτῆς.

Ὁ Ἰσοῦ ἡ Παρθένος θὰ συλλάβῃ καὶ θὰ γεννήσῃ υἱὸν καὶ θὰ τὸν ὀνομάσῃ «Ἐμμανουήλ»⁹.

Διὰ τὴν, ὅμως, ἐρωτᾷ κάποιος, δὲν ὀνομάσῃ «Ἐμμανουήλ», ἀλλὰ Ἰησοῦς Χριστός, διότι δὲν εἶπε θὰ ὀνομάσῃ, ἀλλὰ «θὰ ὀνομάσῃ», δηλαδή, τὰ πλήρη τοῦ κόσμου καὶ ἡ ἐκδοσις τῶν γεγονότων. Ἐδῶ, λοιπὸν, ἀπὸ τὸ γεγονὸς δίδεται τὸ ὄνομα. Διότι ἡ Γραφὴ συνθίξει νὰ τοποθετῇ τὰ γεγονότα εἰς τὴν θέσιν τῶν ὀνομάτων. Συνεπῶς, τίποτε ἄλλο δὲν φανερώνει, τὸ «θὰ τὸν ὀνομάσῃ «Ἐμμανουήλ», ὅτι παρὰ τὸ ὅτι θὰ ἴδουν τὸν Θεόν μαζί με τοὺς ἀνθρώπους. Βέβαια ὁ Θεὸς πάντοτε ἦτο κόντα εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καμμία, ὅμως, φορά δὲν ἦτο τόσο φανερά κόντα μας¹⁰. Ἐάν, λοιπὸν, ἀντιλέγουσιν με ἀναβίαισιν οἱ οὐδαίαι, θὰ τοὺς ἐρωτήσωμεν τὸ ἐξῆς. Πότε ὀνομάσθη τὰ πατρί «τοχέως λαφύραγωγος, πλήρως λεηλάτης»¹¹. Μὰ, δὲν θὰ ἔχουν τίποτε νὰ ἀπαντήσουν. Τότε, διὰ τὴν ἔλεγε ὁ προφήτης «ὀνόμασε αὐτόν, τοχέως λαφύραγωγος», Διότι, ὅταν ἐγεννήθη τὸ παιδί αὐτὸ ἔγινε διαρπαγὴ καὶ διανομὴ λαφύρων καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον τοῦ δίδει ὡς ὄνομα τὸ γεγονός, τὸ ὁποῖον συνέπεσε μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ

8. Ἡσ. 7: 14.

9. Πρβλ. καὶ σημειωσιν 4 τῆς παρούσης.

10. Ἡσ. 9: 8.

«Καὶ ἡ πόλις θὰ ὀνομασθῇ πόλις δικαιοσύνης», λέγει, «μητρόπολις πιστῆς Σιών»¹¹, ἀλλὰ πρὸς τὸν δὲν ἠρώμεν ὅτι ἐκλήθη ἡ πόλις δικαιοσύνη, ἀλλὰ διετήρησε τὸ ὄνομα Ἱεροσόλυμα. Ἐπειδὴ, ὅμως, συνέβη νὰ βελτιωθῇ ὁ τρόπος τῆς ζωῆς τῶν κατοίκων, δι' αὐτὸ καὶ εἶπεν ὅτι θὰ ὀνομασθῇ τοιοῦτοτρόπως. Πραγματικά, ὅταν συμβῇ κάποιο γεγονός, ἢ μὲ τὴν ὀνομασίαν τοῦ ὁποῖου καθίσταται πρὸ γνωστός ὁ δημιουργὸς αὐτοῦ ἢ αὐτὸς πρὸ τῶ ἀπολαμβάνει, τότε, λέγει, ὅτι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀποδίδει τὴν ἀληθεῖαν τοῦ γεγονότος.

Ἐάν, ὅμως, ἀφοῦ ἀποστομωθοῦν ἀπὸ αὐτὰ ἐξετάζουσιν ἄλλο ζήτημα, δηλαδὴ, τὸ λεχθὲν περὶ τῆς παρθενίας, καὶ προσβάλλουσιν εἰς ἡμᾶς ἄλλους ἐρμηνευτάς, οἱ ὅποιοι δὲν ἔγραψαν παρθένον, ἀλλὰ νεανίαν, θὰ τοὺς ἀπαντήσωμεν τὸ εἰρηστικῶς κατὰ πρόωτον, ὅτι ἀπὸ βίβλους ἐν γένει τοὺς ἐρμηνευτάς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης δικαίως οἱ ἐδομηκόντα ἡμποροῦν νὰ θεωρηθοῦν περισσότερο ἀξιοπίστοι. Διότι οἱ ἄλλοι ἡρμηνεύσαν μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, παραμένοντες Ἰουδαῖοι, καὶ κατὰ συνέπειαν θεολογούμενα θεωροῦνται ὑποκριταί, ὧς δεδομένου ὅτι ὠμίλησαν μὲ ἐκθρότητα διὰ τὸν Χριστὸν καὶ σκόπημα συνεκότησαν τὰς προφητείας¹². Ἀντίθετα, οἱ ἐδομηκόντα ἡσυχολόγησαν μὲ τὴν μετάφρασιν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐκατόν ἢ καὶ περισσότερα ἔτη πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ ἦσαν τόσοι πολλοί, ὥστε ἀπαλλάσσοντα ἀπὸ κάθε παρομοίαν ὑποψίαν. Συνεπῶς, εἶναι ἄξιοι μεγαλύτερας πίστεως καὶ διὰ τὸν χρόνον τῆς μεταφράσεως¹³ καὶ διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν μεταφραστῶν καὶ διὰ τὴν ὁμοφωνίαν τῶν.

Ἐάν, ὅμως, ἀπορρίψουσιν¹⁴ καὶ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἐδομηκόντων, ἡ νίκη καὶ ἔστι εἶναι μὲ τὸ μέρος μας. Ὡς γνωστόν, ἡ Γραφὴ συνηθίζει νὰ χρησιμοποιοῖ τὸ ὄνομα τῆς νεότητος, ὥς νὰ ἀποδώσῃ τὴν ἔννοιαν τῆς παρθενίας, ὅχι μόνον διὰ τὰς γυναῖκας, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἀνδράς. Λέγει, λοιπὸν «Νεανίσκοι καὶ παρθένοι, προσκύετε μετὰ μέτους νεωτέρους»¹⁵. Ἐπίσης, ὅταν ὁμιλῇ διὰ νεανίδα, ἢ ὅποια ἐ-

11. Πιστ. 1, 26.

12. Πρὸς σημειωτικὸν τῆς πικρούσης.

13. Οἱ Ἰουδαῖοι.

14. Ψαλμ. 138, 12.

κινδύνει νὰ διαφθαρῇ, λέγει· «Ἐάν φωνάξῃ ἡ νεάνις»¹⁶, δηλαδὴ, ἡ παρθένος.

Μα, καὶ ὅσα ἐλέγθησαν πρὸ τῆς προφητείας αὐτὴν τὴν ἔννοιαν φανεροῦνται. Δὲν εἶπεν, δηλαδὴ, ἀπλῶς «Ἰδοὺ ἡ Παρθένος θὰ συλλάβῃ» ἀλλὰ, ἀφοῦ τρηγουμένως εἶπεν ἢ «Ἰδοὺ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος θὰ εἰς δώσῃ θαυμαστὸν γεγονός»¹⁷, ὕστερα προσέθεσεν «Ἰδοὺ ἡ Παρθένος θὰ συλλάβῃ». Ὡρα, ἐάν δὲν παρέμενε Παρθένος ἡ μελλούσα νὰ γεννήσῃ, ἀλλὰ γίνετο αὐτὸ σύμφωνα μὲ ἔτι συμβαίνει εἰς τὸν φυσικὸν γάμον τότε ποῖον θὰ ἦτο τὸ παράδοξον καὶ θαυμαστὸν γεγονός, τὸ ὁποῖον θὰ συνέβαινε. Διότι τὸ θαῦμα δὲν πρέπει νὰ πραγματοποιήτῃ, σύμφωνα μὲ τὴν τάξιν τῶν συνηθισμένων γεγονότων, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι παράδοξον καὶ ἀσυνηθιστόν, καθ' ὅσον, διαφορετικά, πῶς θὰ ἡμπορούσε νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς θαῦμα.

«Ὅταν ὁ ἰσχυρὸς ἐξυπνησῇ, ἔκτανε ὅπως τὸν διέταξεν ὁ ἀγγέλους»¹⁸.

Εἶδες ὑπακοὴν καὶ μυαλό, τὸ ὁποῖον εὐκολα πείθεται, εἶδες ψυχὴν ὀργιστὴν καὶ προσεκτικὴν, τὴν ὁποῖαν τίποτε δὲν δειλιάζει. Δηλαδὴ, αὐτὴ ἠνεχετο νὰ κρατήσῃ κοντὰ τοῦ τὴν Παρθένον, ὅταν ὀπωπιτεύετο ὅτι εἶχε συμβῇ κατὰ τὸ συσάρεστον καὶ τὸ παράνομον, οὔτε πάλιν, ὅταν ἀπηλλάγη ἀπὸ τὴν ὑπόψιν αὐτὴν ἡμπούρεσε νὰ τὴν ἐκδιώξῃ, ἀλλ' ἀντίθετα, ὧς τὴν κρατεῖ κοντὰ τοῦ καὶ προσφέρει τὴν βοήθειάν του εἰς τὸ θαῦμα τῆς βίβλος σαρκώσεως.

«Καὶ ἐπῆρε τὴν γυναῖκα τοῦ Μαρίας μαζί του»¹⁹. Εἶδες, ὅτι ὁ εὐαγγελιστὴς χρησιμοποιοῖ τὴν ὀνομασίαν αὐτὴν, ἐπειδὴ δὲν θέλει νὰ ἀποκαλυφθῇ ἀκόμη τὸ μυστήριον ἐκεῖνο ὡς ἂν ἑνὸς μὲν, ἂν ἑτέρου δὲ ἐξαφανίζον τὴν πονηρίαν ἐκείνῃν ὑποψίαν.

Ἀφοῦ λοιπὸν τὴν ἐπῆρην εἰς τὸ σπῆτι τοῦ ἀδελφοῦ καμμίαν σχέσιν μαζί της μέχρις ὅτου ἐγέννησε τὸν υἱὸν τῆς τὸν πρωτότοκον²⁰, τὸ ἄχρις ὅτου τὸ ἔθεσαν

15. Λευκ. 22, 27.

16. Ψαλμ. 7, 14.

17. Ματθ. 1, 24.

18. Ματθ. 1, 24.

19. Ματθ. 1, 24.

20. Τὸ ἄχρις ὅτου καμμίαν.

εις τὸ σημεῖον αὐτό, ὅχι διὰ τὸ σοὶ δημιουργηθῇ ἡ ὑπόνοια διὰ μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ ἦλθεν εἰς συζυγικὴν σχέσιν μετ' ἑαυτῆς, ἀλλὰ διὰ τὴν πληροφωρηθῆς ὅτι πρὸ τῆς γεννήσεως ἡ Παρθένος ἦτο καθολικηρίαν ἀνέπαφος. Τότε, διὰ τὴν, λέγε, ἔθεσε τὸ «μέχρις οὗτου», διότι ὑπάρχει συνήθεια νὰ γίνεται αὐτὸ πολλὰς φορές εἰς τὴν Γραφὴν καὶ νὰ μὴ χρησιμοποιοῖται. ἡ λέξις αὕτη διὰ καθωρισμένου χρονικοῦ διάστημα, Πραγματικά καὶ δὴ τὴν κωδὸν τοῦ Νῶε λέγει. «Καὶ ὁ κόραξ δὲν ἐπαυθῆκε μέχρις οὗτου ἐξηράνθη ἡ γῆ»²¹. Καί, ὁμοίως, εἶναι θέβαιον ὅτι αὐτὴ καὶ μετὰ τὴν ἀποξήρανσιν τῆς γῆς ἐπαυθῆκεν ὁ κόραξ. Ἀλλὰ καί, ὅταν ἀμύλη δὴ τὸν Θεὸν λέγει. «Ἀπὸ τοῦ αἰῶνος μέχρι τοῦ αἰῶνος οὐ ὑπάρχετε», χωρὶς καί, ἐδῶ νὰ θέσῃ χρονικοὺς περιορισμούς. Καί, πάλιν, ὅταν εὐαγγελίζεται. τὰ ἀγαθὰ, λέγουσα «θα ἀνατελῇ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ ἡ δ' καιροσύνη καὶ θα ἐπικρατήσῃ μεγάλη εἰρήνη, μέχρις οὗτου νὰ καταστραφῇ ἡ σελήνη»²², δὲν καθορίζει τὸ τέλος τοῦ ὥρου αὐτοῦ ἀσπέρως.

Β. Ἔτσι καὶ εἰς τὴν προκειμένην περιπτώσειν ἔθεσε τὸ «μέχρις οὗτου» μὲ σκοπὸν νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ ἀδιάβλητον τῆς Θεοτόκου διὰ τὸ πρὸ τῆς γεννήσεως διάστημα ἐνῷ τὰ ὅσα συνέβησαν μετὰ ἀπὸ αὐτὴν νὰ ἀφῆσιν νὰ τὰ σκεφθῇς μόνος σου. Διότι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἦτο ἀναγκαῖον νὰ πληροφωρηθῇς ἀπὸ τὸν εὐαγγελιστὴν, αὐτὸ ἀκριδῶς καί, εἴ πεν, ὅτι δηλαδὴ ἡ Παρθένος ἦτο ἀνέπαφος μέχρι τῆς γεννήσεως. Ἐκεῖνο, ὁμοίως, τὸ ὁποῖον ἤρχετο ὡς φυσικὴ συνέπεια τῶν λεχθέντων καί, εἶχε γινε παραδεκτόν, αὐτὸ, λοιπόν, τὸ ἀφῆσε νὰ τὸ ἀντιληφθῇς μόνος σου. Ὅτι, δηλαδὴ, δ' ἰωσήφ, ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ, δίκαια δὲν θα ἤμπορούσε νὰ εἶχῃ ὁποιοδήποτε συζυγικὴν σχέσιν μετ' ἑαυτοῦ, ἡ ὁποία εἴνεκεν μὴτέρα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καί, ἡδωθῇ νὰ γεννῇ σὺν κατὰ τρόπον θαυμαστών καὶ νὰ ἀποκτήσῃ παραδόξως τέκνον. Πραγματικά, ἐάν δ' ἰωσήφ εἶχε σαρκικὴν ἐπαφὴν καὶ εἶχε ὡς σύζυγον τὴν Παρθένον, διὰ ποῖον λόγου τὴν παραδίδει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν μαθητὴν τοῦ ἀποστάτου;

21 Γεν. 8, 7.

22 Ψαλμ. 89, 2.

23 Ψαλμ. 72, 7.

καὶ μόνον εἰς τὸν κόσμον C καὶ προτρέπει αὐτὸν νὰ τὴν πᾶρῃ εἰς τὸ σπῆτι τοῦ α.

Μὰ τότε, διατὶ ὀνομάζοντα, ἀδελφοί τοῦ Ἰησοῦ ὁ Ἰάκωβος καὶ οἱ ἄλλοι, Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον καὶ ὁ ἰωσήφ ἐθεωρεῖτο σύζυγος τῆς Μαρίας Δηλαδὴ, κατ' ἀρχὰς ἐλήφθησαν πολλὰ προστατευτικά μέτρα, διὰ νὰ συσκολληθῇ ἐπ' ὀλίγον ὁ θαυμαστός τρόπος τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης τοὺς ἀνόμεζεν ἔτσι, ὅταν ἔλεγεν· «Διότι οὕτε καὶ οἱ ἀδελφοί τοῦ δὲν ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν»²⁴. Καί, ὁμοίως, αὐτὸ πού δὲν ἐπίστευσαν εἰς τὴν ἀρχὴν εἶναι ἐν συνεχείᾳ ἀξιοθαύμαστοι καὶ ἐυδοξοί. Πραγματικά, ὅταν ὁ Παῦλος καί, οἱ περ' αὐτὸν μετέβησαν εἰς τὰ ἑρσοδόλια διὰ τὴν ἐπιλύσιν δογματικῶν ζητημάτων, ἀμέσως προσέφυγον εἰς τὸν Ἰάκωβον²⁵. Διότι, ἦτο τὸσον θαυμαστός, ὥστε καὶ πρῶτος ἐπίσκοπος ἱεροσολύμων ἀνεδείχθη. Διηγούμεθα λοιπόν, ὅτι ὁ Ἰάκωβος ἔζη τὸσον σκληρὰν ζωὴν, ὥστε τὰ μέλη τοῦ σώματός τοῦ ἐνεκρώθησαν καὶ ὅτι ἀπὸ τὴν συνεχεῖ προσεσχὴν καὶ τὴν ἀδιάκοπον πρὸς τὸ ἔδαφος κλίσιν τὸσον πολλὴ ἐσκληρύνθη τὸ μέτωπόν τοῦ, ὥστε δὲν ἦτο εἰς καθόλου καλλιτέραν κατάστασιν ἀπὸ τὰ γόνατα τῆς καμήλου, ἐξ αἰτίας τῆς ἐπαφῆς τοῦ μετ' ὁ σκληρὸν ἔδαφος. Αὐτὸς προσφώνει τὸν Παῦλον ὡς ἐξῆς, ὅταν ἦλθεν ἐκ νείου εἰς τὰ ἑρσοδόλια· «Βλέπεις, ἀδελφέ, τὸσαι χιλιᾶδες ἔχουν πιστέψει»,²⁶ Τόσον μεγάλη ἦτο λοιπόν, ἡ σύνεσις καὶ ὁ ζήλος τοῦ, ἢ μᾶλλον τὸσον θαυμαστὴ ἦτο ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ.

Συνεπῶς, ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι τὸν δέσφουον, Β. ὅταν εὐρίσκειτο εἰς τὴν ζωὴν, ἐξεπλάγησαν τὸσον πολὺ μετὰ τὸν θάνατόν τοῦ ὥστε μετὰ μεγάλῃν προθυμίαν ἀπέβησαν χάριν αὐτοῦ. Αὐτὰ ἀκριδῶς ἀποδεικνύουν κατ' ἐξοχὴν τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως. Δι' αὐτὰ θεδοῖα, τὰ μᾶλλον θαυμαστά γεγονότα ἐφυλάσσοντο δι' ἀργότερα, ὥστε νὰ εἶναι ἀδ' ἀσεστός ἡ ἀπόδειξις αὐτῆς. Πραγματικά, ὅταν λησμο-

24. Πρὸς. Ἰωαν. 7, 24 - 27.

25. Ἰωαν. 7, 5.

26. Πρὸς. Πρὸς. 7, 8 - 15. Γαλ. 2, 1 - 25.

27. Πρὸς. 21, 20.

νώμεν, κάλῃς ἀποθνῄσκουσιν, τὰ πρόσωπα, τὰ ὅποια ζῶντα προσκάλουν, τὸν θαυμασμόν μας, πῶς ἦτο δυνατόν αὐτοί, οἱ ὅποιοι ζῶντα τὸν ἐχέμεσαν, νὰ τὸν πιστεύουσιν ἔπειτα ἐκ Θεοῦ, ἐάν ὁ ἥσους ἦτο ἐνὶς κανὼν ἀνθρώπου. Κατὰ ποῖαν λογικὴν ἐθυσίασθασαν χάριν αὐτοῦ, ἐάν δὲν εἶχαν σαφὴ ἀποδείξειν τῆς ἀναστομῆς. Ὁ Αὐτὸς, θεῶμας, δὲν τὴ λέγειν ὅπως διὰ τὴν σωτηρίαν τὰς γνώσεις σας, ἀλλὰ διὰ τὴν μνηστὴν τὴν ἀνδρείαν, τὴν τολμήν, καὶ τὴν ἐν νείῃ δικαιοσύνην αὐτοῦ. Ἀκούμ, διὰ τὸ μὴ ἀπελπίσθαι κανένας διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ὅστω καὶ διὰ μέχρι τώρα ὑπῆρξε ρά-βουμος πνευματικῶς, καὶ, ἐπὶ πλείον, διὰ τὴν μὴ στηρίξιν τῆς ἐλπίδας εἰς κανένα ἄλλον παρόντα. Ὑποστὰ ἀπὸ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, παρὰ εἰς τὴν προσωπικὴν του ἀρετὴν. Πραγματικῶς, **2:20** δὲν αὐτοὶ δὲν ἀφελήθησαν καθόλου ἀπὸ τὴν συγγένειαν αὐτοῦ τῶν ἰδίων, μολοντότι, δηλαδὴ, ἀνῆκαν εἰς τὴν ἴδιαν οἰκογένειαν καὶ τὸ ἴδιον γένος μὲ τὸν Χριστόν, μέχρις ὅτου ἀπέδειξαν τὴν ἀρετὴν των, ποῖαν συγχωροῖσιν θὰ ἡμπερῶμεν καὶ ἐπιτύχομεν ἡμεῖς μὲ τὸ νὰ προσβάλωμεν συγγένειαν καὶ ἀδελφότητα μετὰ δικαιοσύν ἑαυτοῦ καὶ ἰδοὶ δὲν εἴμεθα πολὺ συντοκοί, καὶ δὲν ζῶμεν ἐνῶρετον ἑαυτοῦ. Καὶ ὁ προσφίτης αὐτὸ ὁμοῦ δὲς ἡμεῖς, ὅταν ἐλεγεῖν ὅ ἀδελφοί δὲν ἡμπερῶν νὰ σώσῃ τὸν ἀδελφόν του, δὲν σώσῃ ὁ ἕναος ἀνθρώπου; ²¹ εἶτε εἶναι ὁ Μωϋσῆς, εἶτε ὁ Ἰακωβὺλ, εἶτε ὁ ἔρμης, Ἀκούσε, λοιπόν, τὴ λέγειν ποῖαν αὐτὸν ὁ Θεός; ²² **Μὴ προσερχέαι** ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, **δὲ** δὲν δὲν οὐ σὲ εἰσακούσω; ²³ Καὶ **ἰδοὶ** παραξενυνεσται, ἐπειδὴ δὲν σὲ εἰσακούσω; Ἀκούμ, καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μωϋσῆς, λέγει, ἐάν ἦτο παρών, καὶ ὁ Ἰακωβὺλ, καὶ πάλιν δὲν δὲν ἐδεχόμενοι τὴν προσφίτην των διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ; ²⁴ **Β** Καὶ ἂν ἀκούῃ ὁ ἱερεὺς ταρακαλῇ, δὲ ἀκούσῃ οὐς ἀπάντησιν ἐτι καὶ ἂν ὁ Νῆε καὶ ὁ Ἰώβ κα. Δανιὴλ μὲ παρακαλεῖουσιν, δὲν θὰ λυτρώσων τοὺς ἰσὺς καὶ τὰς θυγατέρας των ²⁵. Μά, καὶ ἂν ὁ πατριάρχης Ἀβραάμ προσώχεται δι' ἀκείνους, οἱ ὅποιοι ἀδελφόντων

38. V. cipe 48, 7

29 'Ibid. 11, 14.

30 100. 100 13, 1

3) Подл. 'let, 4, 14 ya, 16.

θεραπεύειν λόγῳ τῶν ἁμαρτιῶν των, χωρὶς αἱ ἱθιὶα νὰ μετανοῶσι δι' αὐτοῦ, ὁ Θεὸς δὲ φυγὴ καὶ θὰ τὸν ἀφῇσι, διὰ νὰ μὴ δοῦσι τὴν προσευχὴν του ὑπὲρ αὐτῶν Ἐπίσης, ἔστιν ὁ Σαρμαλῆ κἀνὴ τὸ ἴδιον, θὰ τοῦ εἶπῃ νὰ μὴ πενήθῃς ὑπὲρ τῶν Σαούλ ²². Καὶ ἂν κανένας προσευχέται ἀναρροβίως ὑπὲρ τῆς ἀδελφῆς του, θὰ ἀκούσῃ, πάλιν, ἐπὶ κριθείς ἤκουσε καὶ ὁ Μωϋσῆς· Ἐάν τὴν ἔπιπαιε ὁ πατήρ εἰς τὰ πρῶτον τῆς ²³. Συνεπῶς, ὅς μὴ ἐπαναπονομεθῇ στήριξι-
μένοι εἰς τὰς προσευχὰς τῶν ἄλλων. Ὁ Βέβαια, ἔχουν μεγά-
λῃν δυνάμιν αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων, ὑπὸ τὴν προση-
θεσίαν, ὅμως, ὅτι καὶ ἡμεῖς δὲ μετανοήσωμεν καὶ θὰ γίνω-
μεν καλλίτεροι.. Ἀλλώστε καὶ ὁ Μωϋσῆς, ὁ ὁποῖος ἠτύ-
ρεσε νὰ σωθῇ τὸν ἀδελφόν του καὶ ἐξακούσας χιλιάδας
λαοὺ ἀπὸ τὴν θελήσαντον ὀργὴν, δὲν καθάρσεν ἐν τούτοις
νὰ σωθῇ τὸν ἀδελφόν του, μελόντι τὸ ἁμαρτήμα τῆς δὲν
ἦτο ἰσότητων. Ὅστι ἐκίνηθῃ μὲν ὤρισε τὸν Μωϋσῆ, ἐνὶ ἐκεί-
νῳ ἐβέβαιε ἀπιστίαν πρὸς τὸν Θεόν. Ἀλλ' αὐτὸ τὸ ζήτημα
τὸ ἀφῆκε εἰς τὴν δικὴν σας ἐρευνᾶν.

τὸ ἀφῆκεν εἰς τὴν οἰκὴν αὐτὰ ἐρευνᾶν,
Θὰ προσποθήσῃ, ὅμως, καὶ δῶνα ἀπάντησιν εἰς ἕνα πρόβλημα, τὸ ὅποion εἶναι ἀκόμη φανερωτερον. Δηλαδή, διατὶ πρέπει να ἀνέλθωμεν δ' αὖ τὴν ἀδελφὴν τοῦ Μωϋσῆ, ἅπασι αὐτῶς, δ' ὁποῖος κατηύθυνε τὸσον πολλὴν λαόν, **Θ** ἐν ἡμετέροις να δοθῇ τὴν ἐαυτὸν τὸν, ἀλλ' ὅσους ἀπὸ ἀναριθμήτους κότους καὶ ταλαιπωρίας καὶ ἀποῦ ἐπὶ σαράντα χρόν' α ἐκάρτησε τὴν ἀρχὴν αὐ τοῦ λαοῦ, ἡμετέροισι να πατήρη τὴν χώραν ἐκείνην, διὰ τὴν ὅποion τὸσον μεγάλα, ἐπαγγελία καὶ ὁποσχεῖσαι εἶχαν δοθῇ ἀπὸ τὸν Θεοῦ. Ποία ἴδω, λοιπὸν, ἡ αἰτία, Ἀσφαλῶς, διεν ἡτὸ καθόλου ὠφέλιμος ἢ χάρις αὐτῇ; **Σ** ἃ τὸν ἴδιον τὸν Μωϋσῆ, ἀλλὰ, συγχρόνως, περιέκλειε μεγάλους κινδύνους καὶ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς, **Σ** αὐταῖς θὰ παρταυρῇ εἰς τὴν ἀδελφίαν διδοί, ἐὰν ὅταν ταῦτα ἀπληθεύσωσιν ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς Αἰγύπτου μόνον, ἐγκατέλειπον τὸν Θεόν καὶ ἐστράφησαν πρὸς τὸν Μωϋσῆ καὶ εἰς αὐτὸν ἐστήριξαν καθὲ ἐλπίδα των.

32. По бл. А' Решена 16 1

Sub. 12 14

34 Αρχειοφύλ. ν. ελκελάκη δ Μωυσής κη, την νήν της έπαγγελίας,
π. Παλαιστον

τὴν ΠΙΛΑΤΟΥΝΤΗΝ

πώς δεν θα παρεξητρεπόντο εις μεγάλην ἀσέβειαν, ἐάν ἐ-
δλεπαν ὅτι τοὺς ὠδήγησε μέσσω εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελί-
ας; Δ' αὐτόν, βέβαια, τὸν λόγον δὲν ἔγινε γνωστὸς οὔτε
ὁ τόπος ὅπου εὐριοκετὰ ὁ τάφος του.¹⁵

Καὶ ὁ Σαμουὴλ, ὅμως, δὲν ἠμπόρεσε μὲ τὴν δύναμιν
του Β' νὰ προφυλάξῃ τὸν Ἰσαὺλ ἀπὸ τὴν ἐξ οὐρανοῦ ἀρ-
χομένην ὀργήν, ἀλλ' ἔσωσε πολλὰς φορές τοὺς Ἰσραηλι-
τας.¹⁶ Ἐπίσης καὶ ὁ Ἱερειῆας δὲν ἐστάθη ἀρκετὸς νὰ σω-
σῃ τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλὰ κάποιον ἄλλον τὸν ἐπροστάτευσεν
μὲ τὴν προφητείαν του Μά, καὶ ὁ Δαυὶδ τὸν μὲν θαρδάρ-
ους ἀπὸ τὴν σφαγὴν, ἐνῶ τοὺς Ἰουδαίους δὲν
τοὺς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν.¹⁷

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ Εὐαγγέλια θὰ εἶδωμεν παρόμοια γε-
γονότα, εἰς τὰ ὁποῖα παρατηροῦνται καὶ αἱ δύο περιπτώ-
σεις, ὅχ. εἰς διαφορετικὰ πρόσωπα, ἀλλὰ εἰς τὸ ἴδιον ἀκρι-
βῶς. Δηλαδή τὸ ἴδιον πρόσωπον εἶναι δυνατόν τὴν μίαν
στιγμὴν νὰ ἡμπαρῇ νὰ βοηθήσῃ τὸν ἑαυτὸν του, ἐνῶ τὴν
ἄλλην νὰ αἰσθάνεται χωρὶς δυνάμεις. Ὅπως, ἐπὶ παραδεί-
γματι, ὁ ἄφελος τῶν δέκα χιλιάδων ταλάντων, ἀφ' ἑνὸς
μὲν μὲ τὰς παρακλήσεις τοῦ ἔσωσε τὸν ἑαυτὸν του, ἀφ'
ἑτέρου δέ, εἰς τὴν συνέχειαν, δὲν ἐστάθη ἱκανὸς νὰ σω-
θῇ.¹⁸ Ἀντίθετα ἄλλος, ὁ ὁποῖος κατ' ἀρχὰς ἐπρόδωσε τὸν
ἑαυτὸν του, ὥστε νὰ ἡμπαρῇ νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς μέγι-
στον θαυμῶν Γίους εἶναι αὐτός, Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος κατέφα-
γε τὴν πατρικὴν του περιουσίαν.¹⁹ Συνεπῶς, ἐάν οἱ ἴδιοι
εἰμεθα ἀμελεῖς, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σωθῶμεν αὐτεῖς μὲ τὴν
μεσολάβησιν ἄλλων, ἐάν, ὅμως, εἰμεθα προσεκτικοὶ καὶ ἁ-
γρυπνοί, θὰ τὸ κατορθώσωμεν αὐτοὶ μὲ τὰς ἰδικὰς μας ду-

15. Πρὸς Διὸς 34, 5 - 6. Δ. δὲν μὲνι ἐνταῦθα ὁ ἱερὸς Χρυ-
σοστόμος τοῦτε δὲ θεῶς δοῦναι δὲν εἰσῆλθεν ὁ Ματθαῖος εἰς τὴν Πα-
λαιστίνην, οὔτε καὶ εὐρεθῇ ὁ τόφος αὐτοῦ, ἵνα ἀποφασχθῇ ἡ θεολογία
καὶ ἡ λατρικὴ αὐτοῦ, θενὰ τὸν μετὰ τὸν τὸν προσφωθὸν ἀφ' οὗ τοῦ
Ἰσραηλῆας, πρὸς τὸν δὲν ἀνέφερον οὔτε εἰς τὸν ἴδιον, ἀλλ'
οὔτε καὶ τοὺς Ἰουδαίους.

16. Πρὸς Α' Βασίλ. 16 1.

17. Πρὸς Δαν 2, 1 22.

18. Πρὸς Ματθ. 18, 21 26.

19. Πρὸς Διὸς τὸν ἑαυτὸν τὸν. Πρὸς Λουκ. 15 1. 22.

νάμεις καὶ μάλιστα μὲ αὐτὰς κυρίως, παρὰ διὰ μέσου ἄλ-
λων ἀνθρώπων. Πραγματικὰ, ὁ Θεὸς ἐπιθυμεῖ νὰ προσφέρῃ
τὴν βοήθειάν του εἰς ἡμᾶς τοὺς ἰδίους κατ' εὐθείαν καὶ ὁ-
χι εἰς ἄλλους διὰ λογαριασμὸν μας, διὰ νὰ ἔχωμεν τὴν
πόλιν νὰ ἀπειθυνώμεθα πρὸς τὸν Θεόν καὶ νὰ γίνωμεν
περισσότερον ἐνέρετοι εἰς τὴν προσπάθειάν μας νὰ κατα-
πραύνωμεν οἱ διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ. Ὑπ' αὐτὰς τὰς
προϋποθέσεις ἠλέησε τὴν Χαναναίαν, 19 1. ἔτσι, ἔσωσε τὴν
πόρνην, ἔτσι καὶ τὸν ληστήν, χωρὶς νὰ ὑπάρξῃ κανένας με-
σίτης ἢ προστάτης.

Αὐτὰ, βέβαια, τὰ λέγω, ὅχι διὰ νὰ μὴ ἐπικαλούμεθα
τὴν βοήθειαν τῶν ἁγίων, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ εἰμεθα ἀμελεῖς
καὶ οὔτε, ἐνῶ οἱ ἴδιοι, ἀδικοῦμεν καὶ εὐρισκόμεθα εἰς κα-
τάστασιν ὕπνου, νὰ ἀναθῶμεν τὰς ἰδικὰς μας ὑποθέσεις
μόνον εἰς τοὺς ἄλλους. Διότι, ὅταν ὁ Κύριος εἶπεν «κάνετε
φίλους διὰ τοὺς ἑαυτοὺς σας», δὲν ἐσταμάτησε μέχρις ἐ-
δῶ, ἀλλὰ προσέθεσε «χρησιμοποιοῦντες τὸν ἀδικὸν μαμω-
νᾶν»²⁰, ὥστε τὸ κατόρθωμα νὰ εἶναι ἰδικόν σου πάλιν. Ἀ-
σφαλῶς ἐδῶ δὲν ἡννοεῖ τίποτε ἄλλο παρὰ τὴν ἐλεημοσύ-
νην καὶ τὸ περισσότερο θαυμαστὸν εἶναι ὅτι δὲν λεπτο-
λογεῖ τὰς πράξεις μας, 19 1. εἰς τὴν παύσωμεν νὰ εἰμεθα ἀδι-
κοὶ. Δηλαδή, αὐτὸ τὸ ὁποῖον εἶπεν ἔχει τὴν ἀκόλουθον ση-
μασίαν. Ἀπέκτησας τὰ πλούτη σου μὲ ἀδικὸν τρόπον, ἵνα
τὰ ἐξοδεύσῃς μὲ καλωσύνην. Συνεκέντρωσας τὰ χρήματά
σοι μὲ ἀδικίαν. ἵνα τὰ σκορπίσῃς μὲ δικαιοσύνην.

Μά, ποῖος εἶδους ἀρετὴ εἶναι τὸ νὰ προσφέρῃ κανεὶς
ἀπὸ τὰ χρήματα τοῦ ἀπέκτησε τοιοῦτοτρόπως; Καὶ ὅμως
ὁ Θεός, ἐπειδὴ εἶναι φιλάνθρωπος, κάνει. καὶ αὐτὴν τὴν
συγκατάθεσιν καὶ ὅταν πράττωμεν τὸ καλόν, ἔστω κα. ἔ-
τω, μᾶς ὑπόσχεται πολλὰ ἀγαθὰ. Ἡμεῖς, ὅμως, ἔχομεν
φθάσει εἰς τὸσον μεγάλην ἀναισθησίαν, ὥστε δὲν προσφέ-
ρομεν οὔτε καὶ ὅτι αὐτὰ τοῦ ἀδικῶς ἀπέκτησαμεν. Ἐνῶ
δηλαδή, ἀρτάζομεν ἀμέτρητα ποσά, ὅταν δώσωμεν ἕνα ἐ-
λάχιστον μέρος ἀπὸ αὐτά, ἔχομεν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἐχά-
σαμεν τὸ πᾶν. Δὲν ἤκουσας τὸν Παῦλον νὰ λέγῃ, ὅτι «ἐ-
κεῖνος τοῦ σπείρει μὲ οἰκονομίαν, θὰ θερίσῃ καὶ μὲ οἰκονο-

μικρὰ.⁴² Διατί τοι γγουνεύεσαι, λοιπόν; Μήπως ἡ ἐνέργειά σου νὰ δώσῃς κάτι εἶναι ἔξοδος; Ἢ μήπως εἶναι δαπάνη; Ἀντίθετα εἶναι ἔσθον καὶ ἐμπόριον. Ὅπου δὲ ὁ πᾶρχει ἐμπόριον, ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ πλοῦτος, ὅπου γίνεται σπορά, ἐκεῖ πραγματοποιεῖται καὶ συγκομιδὴ.

Σὺ, λοιπόν, ἐὰν ἐσκόπῃς νὰ καλλιεργήσῃς κτήματα μὲ παχὺ χῶμα καὶ εὐφορίᾳ ποῦ ἦσαν ἱκανὰ νὰ δεχθοῦν πολλὸν σπῆρον ἀναμφιδόλως, καὶ ὅσον σπῆρον εἶχες θὰ ἐσπείρῃς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλους θὰ ἐδανείζῃς, ἐπεὶ δὲ θὰ ἐπιστεύῃς ὅτι εἶναι ζημία ἡ τοι γγουνεῖν εἰς τὴν περιπτώσει αὐτὴν. Τώρα, ὅμως, ποῦ πρόκειται νὰ καλλιεργήσῃς τὸν οὐρανόν, ὁ ὅποιος δὲν διατρέχει κανένα κίνδυνον ἀπὸ τὰς κα.ρ.κὰς ἀνωμαλίας, ἀλλὰ θὰ σοῦ ἀποδώσῃ, ὅπως δὴ ποτε, πολλαπλάσια τὰ ὅσα θὰ καταβάλῃς, διστάζεις καὶ ἀναδάλλεις, χωρὶς νὰ ἀντ'λαμβάνῃς ὅτι εἶναι δυνατόν, ὅταν τοι γγουνεύῃς, νὰ χάσῃς τὰ πάντα, καὶ ὅταν δὲν τοι γγουνεύῃς, νὰ κερδίσῃς πολλά, **ΒΒ** Συνεπῶς, ἀκόρπιστε, διὰ νὰ μὴ χάνῃς, μὴ τὰ κρατῇς, διὰ νὰ τὰ φυλάξῃς, ξόδευσέ, διὰ νὰ κερδίῃς. Καὶ ὅταν εἶναι ἀνάγκη νὰ διαφυλάξῃς αὐτά, νὰ μὴ τὰ φυλάττῃς μόνος σου, διότι θὰ χάσῃς τὰ πάντα, ἀλλὰ νὰ τὰ ἐμπιστεύῃς εἰς τὸν Θεόν, ἐπεὶ δὲ κανένας δὲν τὰ ἀρτίζει, ἀπὸ ἐκεῖ. Νὰ μὴ ἐμπορεύῃς σὺ ὁ ἴδιος, διότι δὲν γνωρίζεις νὰ κερδίῃς, ἀλλὰ νὰ τὰ δανείζῃς εἰς ἐκείνον, ὁ ὅποιος δίδει τόκον μεγαλύτερον ἀπὸ τὸ κεφάλαιον. Δάνεισε ἐκεῖ ποῦ δὲν ὑπάρχει κανένας φθόνος, καμμία κατηγορία, καμμία ἐπιβουλὴ, κανένας φθόνος. Δάνευσέ εἰς ἐκείνον, ὁ ὅποιος δὲν χρειάζεται. τὴν βοήθειαν κανένος, ἀλλ' ἐξ αἰτίας σου εὐρέθῃ εἰς ἀδυναμίαν, εἰς ἐκείνον, ὁ ὅποιος διατρέφει τοὺς πούτους, ἀλλὰ πεινᾷ, διὰ νὰ μὴ ἀποθάνῃς ἐσὺ ἀπὸ τὴν πείναν, εἰς ἐκείνον, ὁ ὅποιος ἐπιτρώχουσέ, διὰ νὰ πλουτήσῃς ἐσὺ. Δάνευσέ ἐκεῖ, ἀπὸ ὅπου δὲν ὑπάρχει περιπτώσις νὰ λάβῃς ὡς κέρδος τὸν θάνατον. **Β** ἀλλ' ἀντὶ τοῦ θανάτου τὴν ζωὴν θὰ κερδίῃς. Αὐτοῦ τοῦ εἶδους οἱ τόκοι προσφέρουν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἐνῶ οἱ κατὰ κόσμον σὲ ρίπτουν εἰς τὴν γέννηαν. Οἱ μὲν εἶναι ἀπόδειξις φιλογγυρίας, ἐνῶ οἱ ἄλλοι εὐσεβείας, ἐκείνοι μὲν φανερώνουν σκληρότητα, αὗτοι δὲ φιλανθρωπία.

Λοιπόν, ποῖαν ἀπολογίαν θὰ ἔχωμεν, ὅταν, ἐνῶ ἦτα δυνατόν νὰ λάβωμεν περισσότερα καὶ μάλιστα μὲ ἀσφάλειαν καὶ εἰς τὸν κατάλληλον καιρὸν καὶ μὲ μεγάλην ἀσφάλειαν, ἀπληραγμένα ἐντροπῆς, φόβου καὶ κινδύνου, ἀφήσαμεν τὸ κέρδος αὐτὸ καὶ ἐπιδιώκωμεν ἐκεῖνα τὰ αἰσχροῦ, τὰ ταπεινά, τὰ δόλια, τὰ ἀνασφαλῆ, τὰ ὅποια μᾶς ἐτοιμάζουσιν φλογερὰν κάμινον; Διότι, τίποτε, πραγματικὰ τίποτε, δὲν εἶναι πῶς αἰσχρὸν καὶ σκληρὸν ἀπὸ τοὺς τόκους ποῦ σποκτῶνται μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν. Χωρὶς, ἀμφιβόλῳ, ὁ τόκος αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἐμπορεύεται τὰς συμφορὰς τῶν ἄλλων **Γ** καὶ μεταβάλλει, εἰς κέρδος ἰσκὸν σου τὴν ἀτυχίαν τοῦ ἄλλου καὶ ἐπὶ πλεόν ζητεῖ μισθὸν ἢ ἢ τὴν φιλανθρωπία, φοβούμενος μήπως τυχὸν χαρακτηρισθῇ ἐλεημῶν **α**, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς φιλανθρωπίας σκάπτει θαυότερα τὸν λάκκον τοῦ ἄλλου, μὲ τὸ νὰ αὐξάνῃ τὴν πείναν ἐνῶ προσφέρει βοήθειαν, νὰ πιάξῃ, ἐνῶ ἀπλώνει τὸ χεῖρ τοῦ διὰ νὰ συγκρατήσῃ τὸν ἔχοντα ἀνάγκην καὶ νὰ περιβάλλῃ μὲ συντριμμία, ὡς νὰ προσεκρούσεν εἰς σκόπελον ἢ ὕδαλον ἢ ἀπόκρημνον ἄκτῃν, τὸν ἀδύνατον, ἐνῶ τὸν δέχετα ὡς ἥσυχον λιμένα.

ΒΒ Μὰ, τί μᾶς συμβουλεύεις, λοιπόν, ἐρωτᾷ κάποιος. Τὰ χρήματα, τὰ ὅποια συνεκέντρωσα ἐγὼ καὶ μοῦ εἶναι χρήσιμα, νὰ τὰ δώσω εἰς τὸν ἄλλον νὰ τὰ ἐκμεταλλευσταί, χωρὶς νὰ ζητῶ κανένα κέρδος; Ἀφῆσέ τα αὐτά. Δὲν ὑποστηρίζω αὐτὸ τὸ πρῶγμα ἐγώ, ἀλλ' ἀντίθετα, θέλω νὰ κερδίῃς πάρα πολὺ, ὅχι, δέδια, ἀσημαντόν καὶ μικρὸν κέρδος, ἀλλὰ πολὺ μεγαλύτερον. Δηλαδή, ἀντὶ τῶν χρημάτων ἐπιθυμῶ νὰ λάβῃς ὡς τόκον τοῦ οὐρανοῦ. Ἀπὸ τῆς, λοιπόν, καταδικάζεις τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τὴν πείναν, μὲ τὸ νὰ σῶρεσαι ἐπάνω εἰς τὴν γῆν καὶ νὰ ζητῇς τὰ μικρὰ ἀντὶ τῶν μεγάλων, ἢ ἀντίληψις αὕτη εἶναι χαρακτηριστικὸν ἐκείνου, ὁ ὅποιος δὲν γνωρίζει νὰ ἀποκτῇ πλοῦτη. Διότι, ὅταν ὁ Θεὸς σοῦ ὑπόσχεται νὰ σοῦ χαρίσῃ τὰ οὐράνια ἀγαθὰ ἀντὶ ὀλίγων χρημάτων καὶ σὺ λέγῃς, μὴ μοῦ δίδεις τὸν οὐρανόν, ἀλλὰ ἀντ' αὐτοῦ δός μου τὰ χρήματα, τὰ

42. Ἡ φράσις ὁποῖα καὶ ὡς ἐξῆς ἐκφράζεται: κήτιος χαρακτηροῦ ἀνέλεημους. Ἀμπαριεῖς αἱ μορφαὶ ἐκτετατοῦ καὶ ἐξοδεύονται ἀπὸ τὰς συμφορὰς καὶ πένθους.

ὅποια χάνονται, αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι γνώρισμα ἀνθρώπου ἐπιθυμοῦντος νὰ παραμένῃ εἰς τὴν πενίαν.

Β. Συνεπῶς, ὅποιος ἐπιθυμεῖ πλοῦτον καὶ εὐτορίαν θὰ προτιμῇ τὰ σταθερὰ ἀντὶ τῶν ἀσταθῶν· τὰ μὴ δαπανώμενα ἀντὶ τῶν δαπανωμένων, τὰ πολλὰ ἀντὶ τῶν ὀλίγων, τὰ θέσια ἀντὶ τῶν φθειρομένων, διότι ἔτσι θὰ ἀκολουθήσουν καὶ ἐκεῖνα. Ὅποιος, ὁμῶς, ἐπιδιώκει τὴν γῆν ἀντὶ τοῦ οὐρανοῦ αὐτὸς θὰ χάσῃ καὶ αὐτήν, ὅπως δὴποτε, ἐνῷ ὁποῖος τοποθετεῖ τὸν οὐρανὸν εἰς ἀνωτέραν μοῖραν τῆς γῆς, θὰ ἀπολαύσῃ καὶ τὰ δύο πλοῦσι σπάρχα.

Διὰ νὰ γίνῃ, λοιπόν, C καὶ εἰς ἡμᾶς τὸ ἴδιον, ἅς περιφρονήσωμεν ὅλα τὰ ἐπίγεια πράγματα καὶ ἅς στρέψωμεν τὴν προτίμησίν μας εἰς τὰ μέλλοντικά ἀγαθὰ. Διότι ἔτσι θὰ ἀποκτήσωμεν καὶ αὐτὰ καὶ ἐκεῖνα, μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνῆκε ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΣΤ'

(Κεφ. β, -3)

Ἐ4 κ'Οταν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐγεννηθῇ εἰς τὴν Βηθλεὲμ· τῆς Ἰουδαίας καὶ τὰς ἡμέρας τοῦ δαδ. λέως Ἡρωδου, ἐφθάσαν μάγοι ἀπὸ τὰ μέρη τῆς ἀνατολῆς· εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα· καὶ εἶπαν Ποῦ εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; τοῦ τῶρα τελευταῖα ἐγεννηθῇ; Διότι εἶδαμεν τὸ ἀστρὸν τοῦ νὰ ἀνατέλλῃ καὶ ἤλθαμεν νὰ τὸν προσκυνήσωμεν.¹²

1. Τὸ ὄνομα Βηθλεὲμ σημαίνει εἶδος, ἄρτων· Τίτλος καὶ ὄλην ἐληθῆμεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

2. Ὁ Ἡρώδης Α' ἦτο πᾶς τοῦ Αὐγούστου καὶ διετέλες κατὰ σκερὴν Ἡγεμόνος τῆς Γαλιλαίας, Τετραρχὸς τῆς Ἰουδαίας καὶ διατελες αὐτῆς ἀπὸ τοῦ π.Χ. 40, ἄχρι π.Χ. 30, τὴν αἰῶνα τοῦ Ἀντωνίου καὶ τοῦ Ἀρκελάτου· Ὁκταβιανῷ.

3. Ἡ λέξις ἐγένετο εἶναι ἀνεξετησία, ἀπροεξέτατος καὶ διὰ καὶ τῆς σαφὲς Βασιλευσίου, Μήλους. Πόρσις καὶ ὅλοι, καὶ; ἐκλαίνοντο οἱ σαρὰ, θύλας, τρεῖς, ἑκατο, ἀστρολόγοι μάντις τῶν ἀνέκων ἐξημερτα, τῶν μανῶν τεχνῶν ἐκτεμοὶ κ.λ.τ. Ἐν προκειμένῳ ἐκλαίνοντο σοφοὶ ἀνατολικά ἀστρολόγοι, οἱ ὅποιοι ἐκ τῆς ἀνατολῆς ἀπέφθον διαρροποῦσαν τὴν ἀφάστατον γέννησιν τοῦ Μισθοῦ.

4. Ἡ πατρὶς, τῶν μόνων ἀναφέρεται ἐδῶ ἀκριβῶς καὶ τοῦτο ἐκνεύεισεν εἰς τὴν δημοφιλίαν ἀβεβαίωτος παρὶ τοῦ τόπου προέλευστος αὐτῶν, θεωροῦμεν ὡς καὶ τὸν εἶς τῆς Περσείας, εἶς τῆς Ἀραβίας.

5. Ἐρχομεν εἰς τὴν ἀκριβεσσοῦσαν διὰ τῆς πιστευτικῆς καὶ φιλῶν ἀκριβεῖς πληροφορίας ἡ καὶ ἐκείνη ἐκείνη ἐκείνη.

6. Ἐκείνη τὴν δόξα καὶ τὴν γέννησιν καὶ τὴν γέννησιν καὶ τὴν γέννησιν, ὅπως ἐκείνη μόνον τὴν ἀκριβεῖς ἐκείνη.

των βασιλέως, ἀλλὰ κάποιου ἄλλου περιέργου ἔθνους, τὸ ὅποιον πολὺ ἀπέχει ἀπὸ τὴν χώραν των, καὶ ἐνῷ βλέπουν ὅτι δὲν ἔχει μεγαλύνει ἀκόμη, ὥστε νὰ γινῇ δύναμις, διὰ τοῦτον λόγον ὑποβάλλονται. εἰς ἓνα τῶσαν μεγάλο ταξίδι. καὶ προσφέρουν δῶρα C καί, μάλιστα, ὅταν ἡ πραγματωποίησης ὧν αὐτῶν τῶν ἐνεργειῶν περικλείη κινδύνους ἐν αὐτοῖς, Πραγματικά, καὶ ὁ Ἡρώδης ἐταράχθη, ὅταν ἐπιληροφορήθη τὸ γεγονός, καὶ ὅλος ὁ λαὸς ἐν γένει ἐωρέθη εἰς συγχυσιν, ὅταν ἤκουσε τὰ διατρέξαντα ἀπὸ τοὺς μάγους. Ἀλλ' αὐτοὶ δὲν τὰ ἐγκυρίζουν αὐτὰ ἐκ τῶν προτέρων. Ἡ ἀντήρρησις δὲν ἔχει λογικὴν βάσιν Δ ὅτι, καὶ ἂν ἀκόμη ᾖσαν πέρα πολὺ ἀνόητοι, ἀσφαλῶς, δὲν θὰ ἠγνόουν αὐτὸ τὸ πράγμα, ὅτι, δηλαδή, θὰ ἐκινδύνευαν πολλὰς φορές νὰ θανατωθοῦν, ἐπ' ὅσον ἦλθαν εἰς πόλιν, ἡ ὁποία εἶχε βασίλειαν, καὶ προσέδωσαν εἰς τὰς ἀνακοινώσεις αὐτοῦ τοῦ εἰδούς καὶ ὑπέδειξαν ἄλλον βασιλέα ἀπὸ τὸν ὑπάρχοντα. ¶ Διὰ τὴν, ὁμῶς, παρὰ ταῦτα, προσεκύνουν αὐτὸν, ὅν καὶ εὗρισκετο εἰς τὰ σπάργανα. Πραγματὸς, ἐάν ἦτο μέγας ἄνθρωπος, θὰ ἠμποροῦσε κανένας νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι, ἐρρίψαν τοὺς ἑαυτοὺς των εἰς αὐτὸν τὸν ὀλοφάνερὸν κινδύνον, ἐπειδὴ ἀπέβλεπαν εἰς τὴν δοθῆσάν του. Μὰ, καὶ ἡ σκέψις αὕτη θὰ ἦτο ἀπόδειξις μεγάλης ἀνοησίας, νὰ ἐπιθυμῇ ὁ Πέρσης, ὁ θάρβαρος ὁ ὅποιος δὲν ἔχει τίποτε τὸ κοινὸν πρὸς τὸ ὁσθαῖκόν ἔθνος, νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν χώραν του καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πατρίδα, τοὺς συγγενεὶς καὶ τὴν οἰκογενειάν του καὶ, νὰ καταστήσῃ τὸν ἑαυτοῦ τοῦ ὑπήκουον ἄλλης βασιλείας.

Ἐάν, λοιπόν, ἡ ἐνέργεια αὕτη ἦτο ἀνόητος, ἐκεῖνο τοῦ συνέβη εἰς τὴν συνέχειαν εἶναι τὸ πολὺ ἀνόητον. Ποῖον εἶναι αὐτό, λοιπόν; Τὸ γεγονός ὅτι, ἐνῷ ἐπεκράτησαν ἓνα τῶσαν μεγάλο ταξίδι καὶ προσεκύνουν καὶ ἐρρίψαν τοὺς πάντας εἰς ἀνησυχίαν, ἀνεχώρησαν ὁμῶς, B Γενικῶς, τοῦτον σύμβολον τῆς βασιλείας εἶδαν ὅταν ἀντήκουσαν τὴν καλύθην, τὴν φάτιν, τὸ παιδί εἰς τὰ σπάργανα καὶ τὴν πτωχὴν μητέρα, Εἰς ποῖον δὲ προσέφεραν τὰ δῶρα καὶ διὰ ποῖον λόγον, Μήπως, ὁμῶς, ὑπῆρχε νόμος καὶ συνήθεια νὰ προσκυνοῦν το αὐτοσπάτως τοὺς βασιλεῖς ποὺ ἐγεννῶντο εἰς κάθε μέρος. Μήπως περιήρχοντο συνεχῶς ἀλόκληρον τὴν οἰκουμένην καὶ προσεκύνουν, προτοῦ ἀκομῇ νὰ ἀναβῶν εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον, ὅσους ἐγνωρίζαν ὅτι ἀπὸ

μικροὶ καὶ ἄσημοι θὰ γίνοντο βασιλεῖς, Δὲν θὰ ἠμποροῦσε κανεὶς, βέβαια, νὰ ὑποστηρίξῃ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

Τότε διὰ τοῦτον λόγον τὸν προσεκύνουν, Ἐάν μὲν προσέδωσαν εἰς τὴν ἐνέργειαν αὐτήν, στήριζόμενοι εἰς τὴν παρούσαν κατὰστασιν, C τ' ἠλπίζαν νὰ κερδίσουν ἀπὸ ἓνα παιδὶ καὶ μίαν ἀσήμαντον μητέρα; Ἐάν, πόλιν, ἀπέβλεπαν εἰς τὰ μέλλοντι, καὶ ἀγαθὰ, πῶς ἐγνωρίζαν ὅτι θὰ συγκρατήσῃ εἰς τὴν μνήμην του, ὅσα συνέβησαν τότε, ἓνα παιδί ποῦ εὗρισκετο εἰς τὰ σπάργανα, ὅταν ἐπροσκυνήθη, Ἐάν δὲ ἐπρόκειτο νὰ τοῦ τὰ ὑπενθυμίσῃ ἡ μετέρα του, καὶ τότε δὲν θὰ ἦσαν ἄξιοι τιμῆς, ἀλλὰ τιμωρίας, ἀφοῦ μὲ τὴν προᾶν των αὐτὴν τὸν ἐξέβλεσαν εἰς καταφανὴ κινδύνον. Πραγματικά, ἐξ αἰτίας των ἐταράχθη ὁ Ἡρώδης καὶ τὸν ἀνεψιὸν καὶ ἤρευσεν διὰ νὰ τὸν ἀνακαλύψῃ καὶ προσεπάθει νὰ τὸν φονεύσῃ. ¶ Ἐν γένει, ὅπως ἀποκαλύπτει τὸν μέλλοντα βασιλέα, ἐνῷ κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν εἶναι ἕνας ἀπλὸς πολίτης, δὲν κάνει τίποτε ἄλλο, παρὰ τὸν παραβλεπε, εἰς τὴν σφαγὴν καὶ τοῦ ἀνάπτει ἀναριθμήτους πόντους.

Ἐλέγεις, λοιπόν, εἰς πόσα παράλογα συμπεράσματα καταλήγομεν, ἐάν ἐξετάσωμεν τὰ προδλήματα αὐτὰ σύμφωνον μὲ τὴν ἀνθρωπίνην λογικὴν καὶ τὴν καθ' ἑαυτὴν τάξιν.

Βέβαια, ὅχι, μόνον αὐτὰ, ἀλλὰ πολὺ περισσότερα εἶναι δυνατόν νὰ λεχθοῦν, τὰ ὁποῖα προκαλοῦν μεγαλύτερας ἀπορίας ἀπὸ τὰ λεχθέντα ἀνωτέρω. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ σὺς κάνω νὰ αἰσθάνεσθαι ἱλιγγον μὲ τὸ νὰ προσθέτω ἀπορίας ἐπάνω εἰς τὰς ἀπορίας, ἐλάττω, τέλος, νὰ δώσωμεν ἀπάντησιν εἰς τὰ ὑπὸ ἐρευνᾶν ζητήματα, ἀρχίζοντες τὰς ἀπαντήσεις ἀπὸ τὸν ἀσπῆρα. Πραγματικά, ἐάν μάθωμεν ποῖος εἶναι ὁ ἀσπῆρ καὶ ἀπὸ ποῦ προήρχετο, καὶ, ἀκόμη, ἐάν εἶναι ἓνας ἀπὸ τὰ πολλὰ ἀσπῆρες ἢ εἶναι διαφερετικὸς ἀπὸ τὰ ἄλλα, B καὶ ἐάν ἐκ φύσεως εἶναι ἀσπῆρ, ἢ μόνον κατὰ τὴν ἐμφάνισιν, τότε εὐκόλως θὰ ἀντιληφθῶμεν καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ζητήματα. Λοιπόν, ἀπὸ ποῦ θὰ γίνοντο φανερά αὐτά, Μὰ ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἴδιον τὸ κείμενον. Ὅτι, δηλαδή, ὁ ἀσπῆρ δὲν ἦτο ἓνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς συνηθισμένους ἀσπῆρας, ἢ μᾶλλον οὔτε καν ἀσπῆρ, ὅπως νομίζω ἀλλὰ κάποια δύναμις ἀόρατος ἡ ὁποία ἐλαθεν αὐτὴν τὴν δύναμιν, εἶναι φανερόν κατὰ πρῶτον ἀπὸ τὴν πορὴν του Διότι,

δεν υπάρχει, πραγματικά δεν υπάρχει κανένας αστήρ, που να ακολουθή αὐτήν τὴν πορείαν. Καθ' ὅσον, εἴτε τὸν ἥλιον ἀναφέρει, εἴτε τὴν σελήνην, εἴτε ὅλους τοὺς ἄλλους ἀστέρας ἐν γένει, τοὺς βλέπομεν νὰ κινοῦνται ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν πρὸς τὴν δύσιν. Ἀντίθετα, αὐτὸς ὁ ἀστήρ ἐκινεῖτο ἀπὸ τὸν βορρᾶν πρὸς τὸν νότον, διὰ τ., ὡς γνωστόν, αὐτὴν τὴν θέσιν κατέχει ἡ Παλαιστίνη ἐν σχέσει πρὸς τὴν Περσίαν. Δεύτερον, καὶ ἀπὸ τὸν χρόνον εἶναι δυνατόν νὰ ἀντιληφθῶμεν αὐτό.¹⁷ Ὁ Δηλαδῆ, δὲν φαίνεται μόνον κατὰ τὴν νύκτα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἡμέρας, ὅταν ὁ ἥλιος λάμπῃ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν ἀνέκει εἰς τὴν δύναμιν κανονὸς ἀστέρος, ἀλλ' αὐτὸ καὶ τῆς σελήνης, ἡ ὁποία, ὅν καὶ ὑπερέχῃ κατὰ τὴν φωτ. στικὴν δύναμιν ὅλων τῶν ἄλλων ἀστέρων, ἐν τοῖς χάνεται ἀπὸ τὸν οὐρανόν, μόλις θὰ φαῖν τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Οὗτος, ὁ ἀστήρ μὲ τὴν δύναμιν τῆς ἰδικῆς του λαμπρότητος ἐνίκησε καὶ τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου, ἀφοῦ ἀπεδείχθη πρὸς Φωτεινὸς ἀπὸ αὐτὰς καὶ ἐλαμψε περισσότερο μᾶλλον ὅσον ἀφθονον φῶς.

18. Τρίτον, ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἄλλοτε ἐφαινετο καὶ ἄλλοτε ἐκρύπτετο. Δηλαδῆ, ἐνῷ κατ' ἀρχὰς ἐφαινετο καὶ ἐδείκνυε τὸν δρόμον πρὸς τὴν Παλαιστίνην εἰς τοὺς μάγους, μόλις ἐφθασαν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἐκρύβη. Ἐπειτα, ὁμῶς, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀναχωρήσουν, ἀφοῦ κατέστησαν γνωστὸν εἰς τὸν Ἡρώδη τὸν σκοτὸν τοῦ πατρ. δ. του τῶν καὶ ὑπεμακρυνθῶσαν ἀπὸ αὐτῶν, ἐμφανίζεται, πάλιν¹⁸, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν κανονικὴν κίνησιν ἐνὸς ἀστέρος, ἀλλὰ ἀπὸ κάπο. οὐ πάρα πολὺ λογ. κίνη δύναμιν. Ἐπίσης, ὁ ἀστήρ αὐτὸς δὲν εἶχε ἰδικὴν του πορείαν, ἀλλ' ἐβάδιζεν, ὅταν ἔπρεπε νὰ προχωρήσουν οἱ μάγοι, καὶ παρμένον ἀκίνητος, ὅταν ἐκείνοι ἐστάθμευσαν, ρυθμίζων τὰ πάντα σύμφωνα μὲ τὴν ὑπάρχουσαν ἀνάγκην, ὅπως ἀκρι-

17. Ὅτι, δηλαδῆ, δὲν ἦτο συνηθισμένος ἀστήρ.

18. Τὰ ἐνταῦθα λεγόμενα ἀπὸ τοῦ Χριστοστόμου περὶ τῆς ἐμφανίσεως καὶ ἐκφανίσεως τοῦ ἀστέρος, δέον νὰ νοηθῶν ὡς εἰρηρ. ὁ ἀστήρ φησὶ τὸν μόνον εἰς τὴν Παλαιστίνην, διὰ τὴν ἑρμηνείαν καὶ τὸν ἀποκρίνεται. μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν αὐτῶν ἀπὸ τὸν Ἡρώδη. Ἡ οὐσία αὐτῆς δὲν κοκκίζει σαφῶς ἐν τῶν ὅσων λέγει ὁ Ματθαῖος (2, 2 9 10) ἀλλὰ δὲν ἔστιν ἀπὸ καὶ νὰ ἀπομακρυνθῇ καθ' ὅσον δὲν εἰσάγει τίποτε τὸ ἀσφ. οὐκ, ἀλλὰ καὶ τὸ πληροφόρον.

βῶς ὁ στυλὸς τῆς νεφέλης ἔκανε τοὺς Ἰουδαίους νὰ σταθμεύουν ἢ νὰ βαδίζουν, ὅταν ἔπρεπε.¹⁹

Β. Τέταρτον, θὰ ἡμποροῦσε κανεὶς καθαρά νὰ τὸ καταλάβῃ αὐτὸ ἀπὸ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὅπου ὅσον ἔκανε τὴν ὑπόδειξιν. Δηλαδῆ, δὲν ἐδείκνυε τὸν τόπον τῆς γεννήσεως παραμένων εἰς τὸν οὐρανόν, διότι ἔτσι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τὸν ἀντιληφθῶν οἱ μάγοι, ἀλλ' ἔκανε τὴν ὑπόδειξιν, ἀφοῦ κατῆλθε χαμηλά. Γνωρίζετε, δεῖται, καλὰ, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γνωρίζῃ ὁ ἀστήρ ἕνα τόσον μικρὸν τόπον, ὅσον, δηλαδῆ, εἶναι φυσικόν νὰ κατέχῃ μία καλύδη, ἢ μᾶλλον ὅσον εἶναι φυσικόν νὰ καταλάβῃ τὸ σῶμα ἐνὸς μικροῦ παιδιοῦ. Συνεπῶς, ἐπειδὴ τὸ ὕψος ἦτο ὑπερβ. δὲν ἡμποροῦσε νὰ ἐπισημάνῃ καὶ νὰ καταστήσῃ γνωστὸν εἰς αὐτοὺς, οἱ ὅποιοι, ἐπέδιδον νὰ τὸν γνωρίσουν, ἕνα τόπον τόσον μικρὸν. Καὶ αὐτὸ δυνατόν νὰ τὸ ἀντιληφθῇ ὁ καθένας ἀπὸ ὅ,τι συμβαίνει, μὲ τὴν σελήνην, ἡ ὁποία, ὅν καὶ ὑπερέχῃ κατὰ τὴν φωτ. στικὴν δύναμιν ὅλων τῶν ἄλλων ἀστέρων, δίδει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι εὐρίσκεται ὁληροῖον ὅλων τῶν κατοίκων τῆς οἰκουμένης, μολοντός. αὐτοὶ εἶναι διεσκορπισμένοι εἰς ὁλόκληρον τὴν γῆν. Ὁ Πίς μου, λοιπόν, μὲ τοῦτον τρόπον θὰ ὑπεδείκνυεν ὁ ἀστήρ ἕνα τόσον στενὸν τόπον, ὅσον εἶναι ἡ φάτις καὶ ἡ καλύδη, ἐν δὲν ἄφηνε τὸ ὕψος τοῦ ἐκείνου καὶ δὲν κατέβαινε χαμηλά, καὶ μάλιστα δὲν ἴστατο ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ παιδ. οὐ; Αὐτὸ δηλαδῆ ὑπερβ. καὶ ὁ Εὐαγγελιστής, ὅταν ἔλεγεν «καὶ νὰ ὁ ἀστήρ προηγείτο αὐτῶν, μέχρις ὅτου ἦλθε καὶ ἐστάθη ἐπάνω εἰς τὸ μέρος, ὅπου εὐρίσκετο τὸ παιδί»²⁰

Βλέπετε, λοιπόν, μὲ πόσα ἐπιχειρήματα ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ ἀστήρ αὐτὸς δὲν ἦτο ἕνας ἀπὸ τοὺς συνηθισμένους ἀστέρας. 21. καὶ ὅτι δὲν ἐνεφανίσθη σύμφωνα μὲ ὅσα συνέβαιναν εἰς τὰς ἄλλας γενήσεις.²¹

Ἀλλὰ, τότε διατὶ ἐνεφανίσθη; Μὰ, διὰ νὰ ἐλέγξῃ τὴν ἀναίσθησίαν τῶν Ἰουδαίων καὶ νὰ τοὺς ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὴν ἀπολογία διὰ τὴν ἀγνωμοσύνην των. Πραγματικά, ἐπειδὴ ὁ Ἡρώδης ἐπρόκειτο νὰ καταργήσῃ τὸν παλαιὸν τρόπον ζωῆς καὶ νὰ προσκαλέσῃ ὁλόκληρον τὴν οἰκου-

19. Πρὸς 13. 2. 22. Ἀποκ. 9, 15 ἐξ.

20. Ματθ. 2, 9.

21. Ὅπως ἐκτετατ. δηλαδῆ οἱ ἀστρολόγοι.

μένην δ' αὖ τὸν προσκυνήσῃ. ὥστε νὰ λατρεύεται εἰς κάθε σημεῖον τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνανθρωπήσεώς του ἀνοίγει τὴν θύραν τῆς εἰσόδου εἰς τοὺς ἔθνικοὺς²², ἐπεὶ δὲ θέλει νὰ παραδειγματίσῃ τοὺς ὁμοεθνεῖς τοῦ²³ διὰ μέσου τῶν ἁλλοφύλων. Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, οἱ²⁴ οὐδαῖοι ἤκουον τοὺς προφήτας νὰ ὁμιλοῦν συνεχῶς διὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Ἰησοῦ, ὅμως χωρὶς νὰ διδοῦν μεγάλην ἀσπασίαν εἰς τοὺς λόγους των, ἐρρούθμισεν ὁ Θεὸς τὰ πράγματα τοιαυτοτρόπως, ὥστε καὶ ὁ Ἰησοῦς²⁵ νὰ ἔλθουν ἀπὸ χωρὶν μακρινῶν, ἐπιδιώκοντες νὰ ἀνεύρουν τὸν βασιλεῖα αὐτῶν καὶ κατὰ συνέπειαν πληροφοροῦντα ἀπὸ τὸ στόμα τῶν Περσῶν, ὅσα δὲν ἠνείχοντο νὰ μάθουν ἀπὸ τοὺς προφήτας, ὥστε ἐὰν μὲν ἔχουν ἀγαθὴν ἀσθεσίαν, νὰ ἔχουν μίαν μεγάλην ἀφορμὴν διὰ νὰ πιστεύσῃ, ἐνῷ, ἐὰν ἐρίζουν καὶ ἀντιλέγουν, νὰ μὴ ἔχουν πλέον καμμίαν δικαιολογίαν διὰ νὰ ἀπολογηθῶν. Διότι, πραγματικῶς, τί θὰ ἠμποροῦσαν νὰ εἶπουν διὰ νὰ δικαιολογήσων τὴν ἀπίστίαν των, ἐπειδὴ δὲν ἐδέχθησαν τὸν Χριστόν, διὰ τὸν ὁποῖον ὠμίλησαν τόσαι προφηταί, ὅταν ἴδουν τοὺς μάγους νὰ τὸν πιστεύουν ἀπὸ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀστέρος καὶ νὰ προσκυνοῦν τὸν φανέντα Θεόν; Δηλαδὴ, ὅτι ἔκανε ὁ Θεὸς μὲ τοὺς Νινευίτας²⁶, ὅταν ἔσταλε τὸν²⁷ ἰωνῶν, καὶ ὅτι συνέβη μὲ τὴν Σαμαρείτῃ²⁸ καὶ τὴν Χαναναίαν²⁹, τὸ ἴδιον ἐγένετο καὶ μὲ τοὺς μάγους. Ὁ Δ' αὐτὸ καὶ ἔλεγεν «Οἱ ἄνθρωποι τῆς Νινευὶ θὰ ἐγερθῶν... καὶ θὰ τὴν κρίνουν... καὶ ἡ βασιλισσα τοῦ νότου θὰ ἐγερθῇ καὶ θὰ κρίνῃ τὴν γενεάν αὐτῶν³⁰, διότι ἐκεῖνο, ἐπίστευσαν εἰς τὰς ἀσημάντους ἐνδεεῖς, ἐνῷ αὐτοὶ δὲν ἐπίστευσαν οὐτε εἰς τὰς μεγίστας.

Προβάλλει, ὁμῶς, ἡ ἀπορία Διὰ τὸν Θεὸν προσεβλήκει τοὺς μάγους εἰς τὴν πίστιν δι' αὐτοῦ τοῦ εἰδους τοῦ θαύματος, Μὰ, πῶς ἔπρεπε νὰ τὸ κάνει; Νὰ ἀποστείλῃ μὴ-

22. Ὅπως ἀποκαλοῦνται οἱ μὴ Ἰουδαῖοι, αἱ εἰδικαιότητες.

23. Τοῖς Ἰουδαίοις.

24. Δηλαδὴ οἱ μὴ Ἰουδαῖοι, οἱ ἀδικαιώτατοι Περσὲς σὺν 99 τῆς παροῦσης.

25. Περσὲς, τὸ εἶδος τοῦ προφήτου Ἰωνᾶ.

26. Περσὲς Ἰωνᾶν. 4 & 13.

27. Περσὲς Ματθ 16, 21 & 23.

28. Ματθ. 12, 41 & 42.

πῶς προφήτας, ἄλλ' οἱ μάγοι δὲν θὰ ἐδέχοντο τὴν μαρτυρίαν τῶν προφητῶν. Μήπως πάλιν ἔπρεπε νὰ ἀκουσθῇ φωνὴ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἅλλα δὲν θὰ τὴν ἐπρόσεχαν. Ἡ ἔπρεπε νὰ ἀποστείλῃ κάποιοι ἄγγελοι, ἅλλ' οὐτε καὶ αὐτὸν θὰ τὸν ἐπίστευαν. Συνεπῶς, δι' αὐτὸν τὸν λόγον τὰ ἄφησεν ὅλα αὐτὰ ὁ Θεὸς καί, ὅμως δεικνύων μεγάλην συγκρατάδα, τοὺς προσκαλεῖ διὰ μέσου γνωστῶν εἰς αὐτοὺς πραγμάτων, δηλαδὴ, τοὺς παρουσιάζει ἕνα ἀστέρα μεγάλον καὶ παράξενον, ὥστε νὰ τοὺς προσενήσῃ κατὰ πληθύν μετὰ τὸ μέγεθός του, τὴν λαμπρότητα τῆς ἐμφανισεώς του καὶ τὸν τρόπον τῆς πορείας του³¹. Αὐτὰ ἰσμεῖται καὶ ὁ Παῦλος καὶ δι' αὐτὸ ὁμιλεῖ πρὸς τοὺς Ἑλληνας μετὰ ἀφορμὴν τὸν ὅμιον τοῦ ἀγνώστου Θεοῦ καὶ ἐπικαλεῖται τὰς μαρτυρίας τῶν ποιητῶν των, ἐνῷ, ὅταν ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς οὐδαίους μνημονεύει τὴν περιτομὴν καὶ ἐν γένει ἀρχίζει τὴν διδασκαλίαν του ἀπὸ τὰς θυσίας δι' ἑσούς ζοῦν σύμφωνα μετὰ τὸν νόμον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Ἐπειδὴ, λοιπόν, εἰς τὸν καθένα μας τὰ γνωστὰ πράγματα εἶναι ἀγαπητά, δι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι του διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς οἰκουμένης τὰ χρησιμοποιοῦν τοιοῦτοτρόπως. Ὡς Συνεπῶς, νὰ μὴ θεωρῆς ἀνάξ.ον τοῦ Θεοῦ τὸ γεγονός ὅτι ἐκάλεσε τοὺς μάγους διὰ μέσου τοῦ ἀστέρος, διότι ἔτσι ἀποδοκιμάζει καὶ ὅλας τὰς οὐδαίικας συνηθείας, ὅπως εἶναι αἱ θυσίαι, αἱ καθαρμαῖ, αἱ νεομηνίαι, ἡ κιθωτὸς καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ νόσος. Διότι, ὅλα αὐτὰ προήλθον ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν μαγίαν³².

Παρὰ ταῦτα ὁ Θεός, χάριν τῆς σωτηρίας τῶν πλάνη θέντων ἀνθρώπων, κατεδέχετο νὰ λατρεύεται μετὰ ὅλα αὐτὰ, μετὰ τὰ ὁποῖα καὶ οἱ εἰδωλόλατραι ἐλάτρευον τοὺς βαίμονας, ἀφοῦ τὰ παρήλλαξεν ὀλίγον, διὰ νὰ τοὺς ἀποξενώσῃ βαθμιαίως ἀπὸ τὴν συνήθειάν των καὶ νὰ τοὺς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ὑψηλὴν εὐσέθειαν. Τὸ ἴδιον, ἀκριβῶς, ἔκανε καὶ

29. Περσὲς καὶ Ἰωνᾶν, διὰ τὴν ἀσθεσίαν αὐτῶν καὶ τὴν ἰσχυρίαν τοῦ Θεοῦ. ὁ Θεὸς ἐκεῖναι ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ γνωστῶν εἰς τὰς ἀποκαλύψεις καὶ ἐνδείκναι νὰ προσκυνῇ ἀσφύλλετον ἐν τῇ βασιλείᾳ τῆς μαγίας.

30. Περσὲς Ἰωνᾶν, 11, 20, 24, 28.

31. Ἀπὸ τὴν εἰδικαιωμένην πίστιν, δηλαδὴ.

μέ τους μάγους, δηλαδή, έκανε την παραχώρησιν να τους προσκαλέσῃ με την εμφάνισιν τοῦ ἀστέρος, μέ ἀντικειμενικόν σκοπόν να τοὺς ἀνεβάσῃ εἰς ὑψηλότερα στρώματα πίστεως. C Ὅταν, ὅμως, τοὺς ὡδήγησε καὶ τοὺς ἔφερε κοντά εἰς τὴν φάνην, τότε πλεον δὲν ὁμιλεῖ πρὸς αὐτοὺς διὰ μέσου τοῦ ἀστέρος, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ ἀγγέλου. Ἔτο, σιγα - σιγα ἔγιναν καλλίτεροι εἰς τὴν πίστιν.

Τὸ ἴδιον ἔκανε καὶ με τοὺς κατοίκους τῆς Ἀσκαλωνος³² καὶ τῆς Γάζης³³. Πραγματ. εἰ, θαν, δηλαδή, αἱ πέντε ἐκεῖναι πόλεις³⁴, ἐκυριεύσαν τὴν κιθιὸν (τῆς διαθήκης), ἐδέχθησαν θανατηφόρον τιμωρίαν καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ εἰδρουν τρόπον σωτηρίας ἀπὸ τὰ ἐπερχόμενα θανά κα, ἀφοῦ ἐκάλεσαν τοὺς μάντεϊς καὶ κοινὴν καθολικὴν σύσκεψιν, ἐζήτησαν νὰ εἰδρουν τρόπον ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὴν θεόσταλτον ἐκείνην πληγὴν. Ἐπειτα, θταν τοὺς συνεβούλευσαν οἱ μάντεϊς³⁵ ὅτι, πρέπει νὰ ζυσοῦν δαμάλεις ἀγρίας καὶ νεογεννήτους εἰς τὴν κιθιὸν καὶ νὰ τὰς ἀφήσουν νὰ προχωροῦν χωρὶς ὁδηγόν, διότι ἔτο, θὰ ἐγίνετο φανερόν, ἔάν ἡ νόσος προήρχετο ἀπὸ τὸν Θεόν ἢ ὠφείλετο εἰς κάποιον τυχαῖον γεγονός (ἔπταν, δηλαδή, ὅτι, ἔάν σπάσουν τὸν ζυγὸν ἐξ αἰτίας τῆς ἀγρ.ότητός τῶν ἢ ἐπιστρέψουν πρὸς τὰ νεογεννήτῃ τῶν, ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὰς φωνὰς τῶν, τότε τὸ συμβῆν θὰ ἦτο τυχαῖον, ἐνῶ, ἔάν προχωρήσουν αὐτοὶ, χωρὶς νὰ ἐπιβρῶσουν καθόλου ἐπὶ τῶν αἰ μνηθμοὶ τῶν κρῶν τῶν, καὶ δὲν παραπλανηθοῦν, ἐπίσης, ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ὁ δρόμος τοὺς ἦτο ἀγνωστός, τότε εἶναι πλεον ὀλοφάνεραι ὅτι τὸ χερί τοῦ Θεοῦ ἔχει ἐγγίσει, τὰς

32. Ἀσκαλὸν εἶναι ἀπὸ τὰς πέντε ἐπισκοπῶν οὐκ αἰσας καὶ τὴν Φιλιστινίαν, καμμένη μετὰ τὴν Γάζην καὶ Ἀζότον. Ἦτο περιφραγὸς διὰ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀστέρας, καὶ τὴν καίμακὴν τῆς Ισταρίας. Ἡ φυλὴ τοῦ Ἰούδα πολλὰς φορές εἶχεν καταβῆ ἀνατολὴν τῆς, χωρὶς ὅμως νὰ κυριαρχήσῃ τῆς περιούχας. Πρὸς. 1. 18. Α. Βασίλ. σελ. 6.

33. Εἶναι καὶ αὐτὴ μία ἀπὸ τὰς πέντε μετέωρας πόλεις τῶν Φιλιστινίων, καμμένη νοτίως τῆς Ἀζότον. Περὶ τοῦ ἐνταῦθα διαβημάτων, μένου κατιστάτου Πρὸς. Α. Βασίλ. σελ. 6.

34. Πρόκειται διὰ τὰς πόλεις τῶν Φιλιστινίων Ἀζότον, Γάζην, Ἀσκαλὸν, Γάζην καὶ Ασκάρην, αἱ ὁποῖαι ἀπετίλυν ἀνοσονδύαν. Πρὸς. Α. Βασίλ. σελ. 17.

πόλεις αὐτὰς). Ἀφοῦ, λοιπόν, ἔδωσαν αὐτὰς τὰς συμβουλὰς οἱ μάντεϊς, τὰς ἐπίστευσαν οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων αὐτῶν καὶ συνεμαρφώθησαν πρὸς αὐτὰς, καὶ ὁ Θεός, θεικνύων πάλιν συγκατάθεσιν, B συνεφώνησε με τὴν γνώμην τῶν μάντεων καὶ δὲν ἐθεώρησεν ἀνάξιόν του τὸ νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν προφητείαν τῶν μάντεων καὶ νὰ τοὺς κἀνῃ νὰ θεωροῦνται ἀξιοπίστοι. δ, ὅσα προείπαν εἰς τὴν περίπτωσιν ἐκείνην διότι εἶχε μεγαλύτερον σπουδαιότητῃ εἰ, π. ἐπετυχάνετο, τὸ νὰ παραδεχθοῦν, δηλαδή, οἱ ἴδιοι οἱ ἀντίπαλοι τὴν δυναμὶν τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ὁμιλήσουν ὑπὲρ αὐτοῦ οἱ διδάσκαλοι, τῶν ἀπίστων.

Ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἄλλα παρόμοια γεγονότα ἡμπορεῖ νὰ ἴδῃ ὁ καθένας ὅτι ἐπραγματοποίησε κατὰ συγκατάθεσιν ὁ Θεός. Πραγματ. καὶ τὸ περ.στατικόν τῆς ἐγγαστριμύθου³⁶ εἰς αὐτὴν τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Θεοῦ ὀφείλεται, καὶ, ὅστερα ἀπὸ ὅσα ἐλέχθησαν, θὰ ἡμπορούσατε καὶ μόνοι σας νὰ τὸ ἐξηγήσατε.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀστέρα, αὐτὰ εἶχα νὰ σῶς εἶπω. C Ἐπεὶ, ὅμως, εἶναι δυνατόν νὰ εἴπετε καὶ περισσότερα διότι λέγει ἡ Γραφή: «Ἰδοὺ ἀφορμὴν εἰς τὸν σοφόν κα θὰ καταστή σφωτέρως»³⁷.

Τώρα, πλεον, πρέπει νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀναγνώσματος. Ποία εἶναι ἡ ἀρχὴ αὐτή, «Ὅταν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐγεννήθη εἰς τὴν Βηθλέεμ τῆς Ἰουδαίας κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ βασιλείως Ἡρώδου, ἐβδόσαν μέγαν ἀπὸ τὰ μέρη τῆς ἀνατολῆς εἰς τὰ ἑβροδόλυμα»³⁸.

Οἱ μάγοι ἠκολούθησαν τὸν ἀστέρα, ὁ ὁποῖος τοὺς ὡδήγει, ἀντίθετα, οἱ Ἰουδαῖοι, ἂν καὶ οἱ προφῆται ὠμίλουν, δὲν ἐπίστευσαν διὰ ποῖον, ὅμως, λόγον μᾶς ἀναφέρει (ὁ εὐαγγελ. στής) τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον, με τὸ νὰ εἴπῃ «εἰς τὴν Βηθλέεμ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ βασιλείως Ἡρώδου», θ³⁹ Καί, ἀκόμη, διὰ προσθέτει καὶ τὰ ἐξέλιμα, Ἀ-

35. Πρὸς. Α. Βασίλ. σελ. 6. Ἐργιστομένης λιγυτῆς ὁ διὰ αὐτὸς νὰ ὁμιλῇ χωρὶς νὰ χρησιμοποιοῦ τὸ χεῖρ δ, ἡδύκα, ἀπαφραγὸς τῶν φωνητικῶν οφόντων. Ἐδᾶ προκίται διὰ γυναῖκα μαρτυρούμενην ἐν τῇς κώκας τῇ.

36. Περὶ. 9. 1.

37. Ματθ. 2, 1.

ναφέρει, λοιπόν, τὸ ἄξιωμα, ἐπειδὴ ὑπῆρξε καὶ ἄλλος Ἡρώδης³⁸, ὁ ὁποῖος ἐφόνευσε τὸν Ἰωάννην (τὸν Πρόδρομον). Ἐκεῖνος, ὅμως, ἦτο τετράρχης³⁹, ἐνῷ αὐτὸς ἐδῶ ἦτο βασιλεὺς. Ἐπίσης, ἀναφέρει τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον, διὰ τὸ νὰ μᾶς ὑπεισθῇ παλαιὰς προφητείας, ἀπὸ τῶς ὁποίας τὴν μὲν μίαν προεφήτευσεν ὁ Μιχαίας, ὅταν λέγῃ «καὶ σὺ, θηθαῖμ, ποὺ περιλαβάνεσαι εἰς τὴν χώραν τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, εἰς εἰσαὶ καθόλου ἀσήμεντες ἀπὸ τὰς πρωτευούσας πόλεις, αἱ ὁποῖαι ἠγμενεύουν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα⁴⁰, τὴν δὲ ἄλλην ὁ πατριάρχης⁴¹ σκωδῶ, ὁρίζων ἐπακροδῶς τὸν χρόνον καὶ παρέχων σαφὲς σημεῖον τῆς ἐλευθερίας τοῦ Κυρίου. «Δὲν θὰ ἐκλείψῃ», λέγει, «ἄρχων ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰουδα καὶ ἀρχηγὸς ἐκ τῆς γενεᾶς σου, μέχρις ὅτου ἐκπληρωθῶν τὰ ἀποστατευμένα εἰς Κάπριον, Ὡ καὶ αὐτὸς ὁ Κάπριος θὰ εἶναι, ἡ ἀναμονὴ τῶν λαῶν»⁴².

Ἀξίζει, ὅμως, καὶ τὸ ἐξῆς νὰ ἐξετάσωμεν, πῶς, δηλαδή, ἀπεφάσισαν οἱ μάγοι νὰ πραγματοποιήσουν αὐτὸ τὸ ταξίδι καὶ ποῖος τοὺς παρεκίνησεν εἰς αὐτό. Διότι μοῦ φαίνεται ὅτι αὐτοὶ δὲν εἶναι ἔργον τοῦ ἀστέρος μόνον, ἀλλὰ

38. Προσέεται διὰ τὸν Ἡρώδη Ἀντίπαν, τὸν τοῦ Μενάντου Ἡρώδου (βλέπε σημ. 2 τῆς παραοισί) καὶ τῆς σαρματιδος Μελθίας, τετράρχην τῆς Γαλιλαίας (Λουκ. 3, 1) καὶ τῆς Περσίας (1 π.Χ. - 39 μ.Χ.). Ἦτο ὁμοφυλοὺς καὶ ἀδελφεὸς τοῦ Ἡρώδου. Ἐπὶ παραπομπῆς μετὰ τὴν ἀναγνῶν τοῦ Ἱεροκλέους, σίγγων τοῦ ἀδελφοῦ τῶν Φιλίππου Ἡρώδου Ματθ. 14: ἔχον ἐκδόξην τὴν ὡσεὶ τοῦ γεννοῦ. Τὴν ἐκλειπὸν ζῆσιν τοὺς ἐπὶ τῆς αὐτοῦ τοῦ Ἰωάννου ὁ βασιλεὺς καὶ διὰ αὐτὸν ὁ Ἡρώδης τὸν ἀπεκρίνατο μετὰ τὸν θάνατον τὸν ὡσεὶ ἐδῶ εἰς τὴν Σαλαμὴν καὶ τὴν Ἡρώδου. Ἡτέρας νὰ γινώσκῃ τὸν Χριστὸν Λουκ. 3, 7. 3) καὶ τὸν ἀνέστησαν ὅταν τοῦ τὸν ἐστὶν ὁ Πύλτος Λουκ. 28, 7. 15. Ο Ἡρώδης τὸν ἀνέστησαν ἐκείνους ἐκείνους Λουκ. 3, 31. ὅταν τοῦ μετὰ δῶσαν ὅτι ἦτο καὶ τὸν θάνατον. Ἀποδείκνυν ἐξουσίαν εἰς τὴν ἴσιν λατρεῖν.

39. Τετράρχης καλεῖται ὁ κυβερνήτης τοῦ τετραπλοῦ μέρους μὲν, ἐλληνικῆς καὶ καποκὶν Ρωμαϊκῆς ἐπαρχίας καὶ ἐν μέρει καὶ ἀρχὸν ἐκ σωματικῶν μέρους τῶν. Παρ. καὶ τὴν ἐξῆς ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν.

40. Μω. α. 2, Ματθ. 2, 8.

41. α. εν. 49, 3.

καὶ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκίνησε τὴν ψυχὴν τοὺς. Ὅπως ἔκανε καὶ εἰς τὸν Κύρον⁴³, ὅταν τὸν προσετοίμαζε νὰ ἀπελευθερώσῃ τοὺς Ἰουδαίους⁴⁴. Βέβαια, ἡ ἐπενέργεια αὐτῆ τοῦ Θεοῦ δὲν ἐξεδηλώθη κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ καταργήσῃ τὸ αὐτεξούσιον αὐτῶν, διότι καὶ ὅταν ἐκάλεσε τὸν Παῦλον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ⁴⁵ διὰ φωνῆς, ἐφανέρωσε καὶ τὴν χάριν τὴν ἰδικήν του, ἀλλὰ καὶ τοῦ Παύλου τὴν ὑπακοήν.

Διὰ τὴν, ὅμως, ἐρωτᾷ κάποιος, δὲν τὸ ἐφανέρωσεν εἰς ὅλους τοὺς μάγους, διότι, δὲν ἐπρόκειτο νὰ πιστεύσουσι ὅλοι. Ὁ καὶ ἀκόμη, διότι ἐκεῖνοι ἦσαν οἱ πλέον κατὰλληλοι ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ὅπως, ἐνῷ ἐχάσαντο ἀναρίθμητα ἔθνη, μόνον πρὸς τοὺς Νινευίτας ἀπεστάλη ὁ προφήτης καὶ ἐνῷ δύο λησται ἦσαν κοντὰ εἰς τὸν σταυρόν, ἐσώθη δὲ μόνον ὁ ἕνας.

Πρόσεξε, λοιπόν, τὴν ἀρετὴν τῶν μάγων, ὅπως ἀποδεικνύεται ἔχει μόνον ἀπὸ τὰ αἴτια, τὰ ὅποια τοὺς παρεκίνησαν νὰ ἔλθουν εἰς τὴν φάτιν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ θάρρος μετὰ τὸ ὅποιον ἐνήργησαν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Πραγματικά, διὰ τὸ μὴ θεωρηθῶν ὅτι εἶναι τίποτε ὑποπτοί, ἀναφέρουν τὸν δδηγόν των, τὸ μήκος τοῦ δρόμου των καὶ ἀποδεικνύουν τὴν γενναϊότητά των μετὰ τὸ νὰ ἔλθουν διότι λέγουσι «ἦλθαμε νὰ τὸν προσκυνήσωμεν»⁴⁶, 9:33 χωρίς νὰ φοβηθῶν τὴν ὀργὴν τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ βασιλεῦς τὴν ἐξουσίαν. Συνεπῶς πιστεύω ὅτι αὐτοὶ θὰ ἔλθουν διδάσκαλοι τῶν ὁμοθεύων των μετὰ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν πατρίδα των διότι ἀφου ἐδῶ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα δὲν παρέλειψαν νὰ ἀνακοινώσουν αὐτό, πολὺ περισσότερον θὰ ὁμιλοῦν μετὰ θάρρος εἰς τὴν πατρίδα των, ὑπερτα μάλλιστα ἀπὸ τὴν ἐντολήν τοῦ

42. Κύριος ὁ Β. Πῶς τοῦ λαοῦ καὶ τῆς Μενάντου Ἡρώδου τῆς τῶν μαρτυρῶν βασιλείας. Ἀνέστην εἰς τὸν θρόνον τοῦ 668 π.Χ. καὶ ἐκμεταλλεύσθη πολλὰ, κατεστῆκε. Κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ κατέλαβεν τὴν Βαβυλῶνα καὶ ἐκτέλεσεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους, νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα των καὶ νὰ ἀνακατασκευάσιν τὸν ναὸν των. Παρ. Β. Παρ. 36. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

43. Ἐκ τῆς ἀρχαιολογίας τῆς Βαβυλῶνος.

44. Παρ. Β. Παρ. 9. 10.

παράδειγμα έκείνου είναι ανώτερον από τὰς ἰδικὰς σου δυνάμεις, αὐτὴ ἀκριδῶς ἢ ἀνὴλπις προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀδιαφορίαν σου. (Διότι τί εἶχε περισσότερον ἀπὸ ἐσένα ὁ Παῦλος, ὥστε νὰ ὑποστηρίξῃς ὅτι σοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ δεῖξῃς τὸν ἴσον μὲ ἐκείνον (ἡλόν;) Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ἐριζώμεν, ὡς ἀφησώμεν τὸν Παῦλον καὶ ὡς σκεθῶμεν τοὺς πρῶτους χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι ἐθυσίασαν χρήματα καὶ πειρυσίας καὶ ἐγκατέλειψαν κάθε φροντίδα καὶ ἀπασχόλησιν μὲ τὰ πράγματα τῆς ἐπιγείου ζωῆς C καὶ ἀφιερῶθησαν ὁλοκληρωτικὰ εἰς τὸν Θεόν, παρακαλοῦσθουσιν συνεχῶς νύκτα καὶ ἡμέραν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου.

Αὐτὰ τὰ γνωρίσματα ἔχει, λοιπόν, τὸ πνευματικὸν πῦρ. Δὲν ἐπὶ τρέπει νὰ ἔχωμεν καμμίαν ἐπιθυμίαν διὰ τὰ ἐπίγεια πράγματα, ἀλλὰ μᾶς γεμίζει μὲ διαφορετικὸν ἔρωτα Δι' αὐτὸν τὸν λόγον, ὁποῖος νιώθει φλογερὰν ἀγάπην διὰ τὰ πνευματικὰ ζητήματα, ἔστω καὶ ἂν πρόκειται νὰ χάσῃ τὰ παρόντα ἀγαθὰ τοῦ ἡ νὰ περιφρονῇ τὰς ἀπολαύσεις καὶ τὴν ἐγκοσμίον δόξαν ἢ νὰ θυσιάσῃ καὶ τὴν ζωὴν τοῦ ἀκόμη, ἐκτελεῖ τὰ πάντα μὲ κάθε εὐκολίαν. Πραγματικὰ, ἡ θερμότης τοῦ πνευματικοῦ πυρός, ⁵⁵ ὅταν εἰσέλθῃ εἰς τὴν ψυχὴν μας, ἐκδιώκει ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀδιαφορίαν καὶ τὴν ἀκηρίαν καὶ καθιστᾷ τὸν κυριευθέντα ἀπὸ αὐτοῦ πῶς ἐλαφρὸν καὶ ἀπὸ τὸ πτερόν ⁵⁶ καὶ τοῦ δίδει τὴν δύναμιν νὰ περιφρονῇ, πλέον, ὅλα τὰ ὕλικά πράγματα καὶ εὐρίσκεται εἰς μίαν συνεχὴ ψυχικὴν κατόνυσιν τὰ δάκρυα ῥέχουν ὁ ἀρκῶς ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ (ἐκ τῆς συναισθήσεως τῆς ἁμαρτωλότητος τοῦ) καὶ μεγάλῃν ἔτσι αισθάνεται ψυχικὴν εὐχαρίστησιν, διότι, ὅποτε ἄλλο δὲν προσκολλᾷ καὶ δὲν ἐνώνει τόσοον πάλιν τὸν ἀνθρώπον μὲ τὸν Θεόν, ὅσον τὰ δάκρυα, τοῦ ἔχουν ὡς αἶταν τὴν συνασθῆσιν τῆς ἁμαρτίας. Ὁ ἄνθρωπος αὐτοῦ τοῦ εἶδους περὶ τὴν ζωὴν τοῦ ὡς νὰ εὐρασκεται εἰς τὴν ἥρμην, εἰς τὰ δυνά καὶ εἰς τὰς καὶ λάδας, ἔστω καὶ ἂν κατοικῇ μέσα εἰς τὰς μεγάλας πόλεις, ἐπειδὴ δὲν δίδει καμμίαν προσοχὴν εἰς τίποτε ἀπὸ τὰ ἐπίγεια πράγματα, οὔτε αισθάνεται ποτὲ κόπωσιν ἀπὸ τούτων θρήνους αὐτοὺς εἴτε κλαίει διὰ τὰ ἰδικὰ του ἁμαρτήματα εἴτε διὰ τὰ ἁμαρτήματα τῶν συνανθρώπων του. Δ' αὐτὸ

55. Ἁγιά, τὸν ἀπαιτῶσαι ἀπὸ κατὰ ὁμῶν δάμα.

καὶ ὁ Χριστὸς, πρὶν ἀπὸ τοὺς ἄλλους, αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους μακαρίζει, ὅταν λέγῃ: «Μακάριοι εἰναι ἐκεῖνοι ποὺ πενθοῦν διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν» ⁵⁷

Β Μά, τότε, διατί λέγει ὁ Παῦλος: «Χαίρετε πάντοτε τὴν χαρὰν ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἔννοιαν μὲ τὸν Κύρ, οὐκ», ⁵⁸ Ἐνωεῖ τὴν χαρὰν, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ τὰ δάκρυα αὐτὰ. Δηλαδή, ὅπως ἀκριδῶς ἡ κατὰ κόσμον χαρὰ συντροφεύεται ἀπὸ τὴν λύπην, ἔτσι καὶ τὰ κατὰ Θεὸν δάκρυα προσφέρουν συνεχὴ καὶ ἀμείραντον χαρὰν. Μὲ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἡ πόρνη κατέστη π.ὸ σεμνὴ ἀπὸ τὰς παρθένας, ὅταν τὴν ἐκωρίευσεν αὐτὸ τὸ πῦρ. Δηλαδή, ἀφοῦ ἐθερμάνθη πνευματικῶς μὲ τὴν μετάνοιαν, ἐν συνεχείᾳ, ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν ἀγάπην τῆς πρὸς τὸν Χριστόν, κατελήφθη ἀπὸ θρησκευτικὸν ἐνθουσιασμόν καὶ ἔλυε τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς τῆς, ἔβρεχε μὲ τὰ δάκρυά τῆς τὰ ἁγία πόδια τοῦ ἡσοῦ, τὰ ἐσκαύτιζε μὲ τὰ μαλλιά τῆς καὶ ἔχυνε τὸ πολυτίμον μυρόν ⁵⁹. Ὅλα αὐτὰ, θέσσα, ἐγένοντο ἐξωτερικὰ, ὅσα, ὅμως, ἐλάμβανον χώραν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τῆς C ἦσαν πῶς θερμὰ ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ σημεῖα καὶ τὰ ἔβλεπε μόνον ὁ ἴδιος ὁ Θεός Δι' αὐτὸν τὸν λόγον, λοιπόν, καὶ ὁ καθένας μας, ὅταν ἀκούῃ τὰ γεγονότα αὐτά, χαίρεται μαζί τῆς, εὐχαρσεται, μὲ τὰ κατορθώματά τῆς καὶ τῆς συγχωρεῖ ὅλα τὰ ἁμαρτήματά τῆς.

Ἐάν, ὅμως, ἡμεῖς οἱ πονηροὶ καταλήγωμεν εἰς αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν ⁶⁰, σκέψου πόσον συγχωρησὶν θὰ ἔλαβεν ἀπὸ τὸν φιλάνθρωπον Θεόν καὶ πόσα ἀγαθὰ θὰ ἀπέκτησεν ἀπὸ τὴν μετάνοιά τῆς, ⁶¹ πρὶν ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς παροχής τῶν δώρων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ⁶². Δηλαδή, ὅπως ἀκριδῶς ὕστερα ἀπὸ μίαν σφοδρὰν καταγνίδα ὁ οὐρανὸς φαίνεται π.ὸ καθαρός, ἔτσι καὶ, ὅταν τρέξουν τὰ δάκρυα, ἐπέρχεται γὰρ ἡνὴ καὶ ἡσυχία καὶ διαλύεται τὸ σκοτάδι τῆς ψυχῆς, τὸ ὁποῖον δημ.αυροῦν τὰ ἁμαρτήματά μας. Καὶ ὅπως μὲ τὸ

55. Μονὴ 5, 4.

56. Φίλια 4, 4.

57. Ματθ 26, 7. 16 Ματθ 14, 8. 9 Λουκ 7, 37. 50.

58. Δηλαδή, τὴν συγχωροῦμεν.

59. Πρὸ τῆς τελείας κρίσεως, ὅτε ἐκαστος φαί λῶβη ἁμαρτὴν ἀνὰ ἑαυτὸν πρὸς τὰ ἔργα τοῦ.

ἄγ.ον Πνεῦμα καὶ τὸ νερό⁸⁰ καθορίζομεθα ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, ἔτο. καὶ μὲ τὰ δάκρυα τῆς μετανοίας καὶ τὴν ἐξομολόγησιν καθορίζομεθα ἐκ νεοῦ, ἔάν, φυσικά, δὲν προδοῖνται μὲν εἰς τὰς ἐκδηλώσεις αὐτὰς μὲ στόχον τὴν ἐπίδειξιν καὶ τὴν φιλοδοξίαν. Διότι ἐκεῖνη ἡ γυναῖκα, ἡ ὁποία δοκροῦσε διὰ τὴν ἐπιτύχη τούτων παραπάνω σκοποῦς, θὰ ἔλεγε ὅτι εἶναι δίκαιον νὰ κατηγορηθῇ περισσότερο ἀπὸ ἐκείνην, ἡ ὁποία καλλωπίζει, τὸ πρόσωπόν της, δάφουσα τὰ μάτια της καὶ χρησιμοποιοῦσα ἄλλα καλλυντικά. Ἐγώ, ὅμως, ζητῶ ἐκεῖνα τὰ δάκρυα, ποῦ δὲν τρέχουν χάριν ἐπιδείξεως, ἀλλὰ τρέχουν διὰ νὰ φέρουν κατάνυξιν, ποῦ τρέχουν κρυφὰ καὶ εἰς μέρη μυστικά, ὅπου χωρὶς νὰ τὰ βλέπῃ κανένας, ἀλλὰ στόζουν ἡρεμὰ καὶ ἀθόρυβα, ποῦ ἀναβλύζουν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς, ποῦ τρέχουν, ὅταν κάποιος θλιβεταὶ καὶ αἰσθάνεται ὀδύνην διὰ τὰς ἁμαρτίας, ποῦ πηγαίνουν μόνον διὰ τὸν Θεόν, ὅπως ἦταν τὰ δάκρυα τῆς Ἀννῆς «Διότι τὰ χεῖλη αὐτῆς» λέγει ἡ Γραφή «ἐκκινούντο, ἀλλὰ ἡ φωνὴ τῆς δὲν ἠκούετο»⁸¹. Μὰ, τὰ δάκρυα μόνον τῶν ἀφηναν φωνὴν πρὸ ἰσχυρὰν ἀπὸ τὴν σάλπιγγα. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς ἤνοιξε τὴν μήτραν τῆς καὶ μετέβαλε τὴν σκληρὰν πέτραν εἰς μαλακὴν γῆν.

Ἄν, λοιπόν, καὶ σὺ δοκροῦσῃς μὲ αὐτὴν τὴν διαθέσιν, τότε γίνεσαι μιμητὴς τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος ἐδάκρυσε διὰ τὸν φίλον του, Λαζάρου⁸² καὶ διὰ τὴν ἐπικειμένην καταστροφὴν τῆς Ἱερουσαλὴμ⁸³ καὶ ἐταράχθη διὰ τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα⁸⁴. Εἶναι, βέβαια, δυνατόν εἰς πολλὰς περιπτώσεις νὰ ἴδῃς τὸν Κύριον ὁ νὰ ἐκδηλῶνῃ τὴν λύπην σου μὲ δάκρυα, ἀλλὰ δὲν ἠμπορεῖς νὰ τὸν ἴδῃς νὰ γελάῃ οὔτε μίαν φορὰν, οὔτε, ἀκόμη, νὰ μεῖδῃ μὲ ἡρεμίαν, διότι κανένας ἀπὸ τοὺς εὐαγγελιστάς δὲν ἔγραψε κάτι παρόμοιον. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος ἔγραψεν ὁ ἴδιος διὰ τὸν ἑαυτὸν του ὅτι ἐδάκρυσε καὶ ὅτι ἐπὶ τριετίαν κάθε νύκτα καὶ ἡμέ-

ραν ἔκανε τὸ διον⁸⁵. Καὶ ἄλλοι, ἐπίσης λέγουν τὸ ἴδιον δι' αὐτόν. Ἀντίθετα οὔτε ὁ ἴδιος οὔτε κανένας ἄλλος ἀπὸ τοὺς ἁγίους ἀναφέρει ὅτι ἐγέλασεν (ὁ Παῦλος), ὅχι μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ ὁποιοσδήποτε ἄλλος ἀπὸ τοὺς ὁμοίους του, 23⁸⁶. Μόνον διὰ τὴν Σάρραν λέγεται αὐτό⁸⁷, ὅταν, βέβαια, ἐπετιμήθη διὰ τὴν ἐνέργειάν της, καὶ διὰ τὸν υἱὸν τοῦ ἡῶς, ὅταν καὶ αὐτὸς ἔχασε τὴν ἐλευθερίαν του καὶ ἐγινε δοῦλος⁸⁸.

Ὅταν λέγω αὐτὰ, δὲν ἀπαγορεύω τὸν γέλωτα, ἀλλὰ τὴν ἔξω τῶν ὁρίων εὐθυμίαν. Πές μου, ὅμως, διατὶ θριαμβολογεῖς καὶ ζῆς μὲ μαλθακότητι, καθ' ἣν στιγμὴν εἶσαι ἐνοχος διὰ τόσας πολλὰς παραβάσεις καὶ πρόκειται νὰ ἐμφανισθῇς ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ δικαστηρίου διὰ νὰ λογοδοτήσῃς λεπτομερῶς δι' ἅλας τὰς ἐπὶ τῆς γῆς πράξεις σου. Πραγματικά, θὰ δωσάμεν λόγον δι' ὅσα ἐπράξαμεν εἴτε μὲ τὴν θέλησιν μας εἴτε χωρὶς τὴν θέλησιν μας. «Διότι ὅσοι οὗτοι θὰ με ἀρνηθῇ», λέγει ὁ Κύριος, «ἐμπρός εἰς τοὺς ἀνθρώπους, θὰ τὸν ἀρνηθῶ καὶ ἐγὼ ἐμπρός εἰς τὸν Πατέρα μου»⁸⁹. Καὶ ἀν' ἀκόμη εἶναι ἀκούσιος ἡ ἀρνήσις αὐτοῦ οὐ εἶδους, ὅτι ἐν τούτοις δὲν ἀποφεύγει τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὴν εἰμεθα ὑπεύθυνοι, θηλασθῇ, καὶ ὅτι ὅσα γνωρίζομεν καὶ δι' ὅσα ἀγνοοῦμεν βέβαια, «δὲν συναισθάνομαι τίποτε κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μου, ἀλλὰ μὲ αὐτὰ δὲν εἶμαι δικαιωμένος»⁹⁰, λέγει ὁ Παῦλος Συνεπῶς, εἰμεθα ὑπεύθυνοι δι' ὅσα ἁμαρτάνομεν εἴτε ἐν γνώσει εἴτε ἐν ἀγνοίᾳ μας «Δίδω μαρτυρίαν δι' αὐτοὺς», λέγει, «ὅτι ἔχουν ζῆλον Θεοῦ, ἀλλ' ὅχι μὲ ἐπίγνωσιν»⁹¹. Αὐτὰ, ὅμως, δὲν εἶναι αρκετὸν διὰ νὰ στηρίξῃ τὴν ἀπολογίαν τους. Καὶ γράφω πρὸς τοὺς Κορινθίους ἔλεγεν: «Φοδοῦμαι ὅμως μήπως, θ-πως ὁ ὅρις ἐξηπάτησε μὲ τὴν πανουργίαν του τὴν Εἰδαν, ἔτσι διαφθαρεύει αἱ σκέψεις σας καὶ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ

80. Ἐντοὶς τὸ μυστήριον τοῦ Πνεύματος καὶ τὴν δι' αὐτοῦ ἐκτελεσθεῖσαν λειτουργίαν.

81. Α' Βασιλ. 1, 12.

82. Πρὸς Ἰωάν. 11, 35.

83. Πρὸς Δομ. 15, 4.

84. Πρὸς Ἰωάν. 18, 21.

85. Πρὸς Ἰωάν. 20, 9.

86. Πρὸς Γαλ. 18, 12-14.

87. Πρὸς Γαλ. 9, 20 κ.ε.

88. Ματθ. 10, 28.

89. Α' Κορινθ. 4, 4.

90. Ρωμ. 10, 2.

τὴν εὐκρινεὴ ἡφισίωσιν εἰς τὸν Χριστόν.⁷¹

Ἄφοῦ, λοιπόν, πρόκειται νὰ δώσῃς λόγον διὰ τόσας πολλὰς παραβάσεις, κάθισα καὶ γέλῃς καὶ ἀστεϊζεσαι καὶ ἀπορροαροῦν τὴν προσοχήν σου αἱ ἀπολαύσεις· Ὁ βέβαια, ἐρωτῶς ἐὰν δὲν κάνω αὐτά, ἀλλὰ πένθῶ συνεχῶς, ποια θὰ εἶναι ἡ ὠφέλεια; Εἶναι πολὺ μεγάλη, καὶ μάλιστα τόσο μεγάλη ἡ ὠφέλεια, ὥστε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὴν περιγράψῃ οὔτε ὁ λόγος. Πραγματικὰ, ἐνῶ εἰς τὰ κοσμικὰ δι- καστήρια, μετὰ τὴν ἐκδοσὴν τῆς ἀποφάσεως, δὲν ἡμπορεῖς νὰ ἀποφύγῃς τὴν παινὴν, ὅσον καὶ ἂν δακρύσῃς, εἰς τὴν περίπτωσίν μας, ὅμως, ἐὰν στενάζῃς μόνον ἀπὸ λύπην, ἀ- νασκευάζεις τὴν κατὰδικαστικὴν ἀπόφασιν καὶ εὐρσκεῖς συγχώρησιν. **Φ** Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Χριστὸς πολλὰ μᾶς λέ- γει διὰ τὸ πένθος⁷² καὶ μακαρίζει τοὺς πένθοντες, ἐνῶ ἐλεονοιοῦν τοὺς ἀυσυπόλητος γελώντας. Πραγματικὰ, ἡ ὁ- μηγυρίς μας αὐτὴ δὲν ἔχει ὡς σκοπὸν τὸν γέλωτα, οὔτε συνεκτροῦσθαι ἐδῶ διὰ νὰ καυχώσασθαι, ἀλλὰ διὰ νὰ στενάζωμεν καὶ μετὰ τὸν στεναγμὸν αὐτὸν νὰ κληρονομήσω- μεν τὴν (οὐράνιον) βασιλείαν. Ἐνῶ λοιπόν, ὅταν εὐρίσκει- σαι ἐνώπιον τοῦ ἐγκοσμίου βασιλέως, δὲν τολμᾷς οὔτε ἀ- πλῶς νὰ με διδάσῃς, τώρα δὲ ποῦ ἔχεις ἔνοικον τὸν Κύριον τῶν ἀγγέλων ὅχι μόνον δὲν ἴστασαι μετὰ τὸν τρόπον καὶ τὴν πρέπουσαν σωφροσύνην, ἀλλὰ γέλῃς, μολονότι πολλάκις ὀργίζεται αὐτός, χωρὶς νὰ σκέπτεται ὅτι ἡ συμπεριφορά σου αὐτὴ τὸν προκαλεῖ περισσότερο ἀπὸ τὰ ἄλλα ἁμαρ- τήματα; Διότι ὁ Θεὸς δὲν συνηβίζει νὰ ἀποστρέφεται τό- σου τοὺς ἁμαρτάνοντας, **Β** ὅσον ἐκείνους ποὺ μετὰ τὴν διάτρεξιν τῆς ἁμαρτίας παρορμίζονται ἁμετανόητοι. Καὶ ὁ- μως, μερικοὶ κατέχονται ἀπὸ τόσῃν μεγάλῃν ὀνειδισθῆσαν, ὥστε καὶ ὑστερὰ ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοὺς, λέγουσιν. Μακά- ρ, νὰ μὴ μοῦ συμβῇ νὰ δακρύσω ποτέ, ἀλλὰ νὰ μοῦ δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ γελῶ καὶ νὰ διασκεδάζω εἰς ἅπλην μου τὴν ζωὴν. Ποία σκέψις, ὅμως, ἡμπορεῖ νὰ εἶναι πρὸ παιδικῆ ἀπὸ τὴν ἀντληθῆν αὐτὴν, Ἄναμφρόδως, δὲν δίδει ὁ Θεὸς τὰς δια- σκεδάσεις, ἀλλὰ ὁ διάβολος. Ἀκουσε, λοιπόν, τί ἔπαθον

71. **Β** Κορινθ. 11, 3.

72. Ἰὸ κατὰ Θεὸν πένθος. ὅπως κοροϊκεῖται ἐκ τῆς ἀνικανότητος τῶν ἁμαρτωρῶν καὶ τοῦ κακοῦ ἐν γένει.

ὅσοι συνεχῶς διασκεδάζουσιν. «Ἐκάθισεν, λέγει ἡ Γραφή, ὁ λαὸς νὰ φάγῃ καὶ νὰ πῇ καὶ ἐσθκώθη νὰ διασκεδάσῃ»⁷³. Ἰαρόμοιοι ἦσαν οἱ κάτοικοι τῶν Σαδὸρμων καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς τοῦ κατακλυσμοῦ. Διότι καὶ δι' αὐτοὺς λέγει· «Διότι με ὑπεροψίαν καὶ ἀπολαύσεις καὶ ἀφθονίαν φαγῆ- τῶν διασκεδάσαν»⁷⁴. **Ε** Καὶ οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἔξω εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Νῶε, μολονότι ἐβλεπαν τὴν κιβωτὸν νὰ κατασκευάζεται ἐπὶ τόσον χρόνον, ἐν ταῦτας με ἀναισθη- σίαν διασκεδάσαν⁷⁵, χωρὶς νὰ προβλέπουν τίποτε ἀπὸ ὅσα ἐπρόκειτο νὰ συμβοῦν. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ ἐπισκευὰς κατακλι- σμὸς τοὺς ἐπὶ τῶν ὄλων καὶ προκαλέσας τότε τὸ γενικὸν ναυσίγιον διακλήρου τῆς οἰκουμένης.

Συνεπῶς, νὰ μὴ ζητῇς ἀπὸ τὸν Θεὸν αὐτὰ ποὺ παρ- νεις ἀπὸ τὸν διάβολον. Διότι εἰς τὸν Θεὸν παρτιάξει νὰ σοῦ δώσῃ καρδίαν συντετριμμένην, ταπεινωμένην, ὀργυ- πνον, συνετὴν, οὐκ ἐσταλμένην, μετανοοῦσαν καὶ εὐαίσθη- τον. Αὐτὰ εἶναι τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ, **Φ** διότι αὐτὰ Κυρί- ως χρειαζόμεθα. Πραγματικὰ, μᾶς περιμένει ἄγων φοβερός, παλαίωμεν πρὸς τὰς ἀσάτους δυνάμεις, μαχομέθα πρὸς τὰ πονηρὰ πνεύματα καὶ πολεμοῦμεν πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας τοῦ σκότους⁷⁶. Καὶ εἶναι ἱκανοποιητικὸν τὸ νὰ προσπαθῶμεν νὰ εὐρσκάμεθα εἰς ἀγρυπνίαν καὶ συνε- χῇ ἐπομότητι, διὰ νὰ ἡμπορέωμεν νὰ ἀντισταθῶμεν εἰς τὴν ἀγρίαν αὐτὴν φύλαγγα. Ἐὰν, ὅμως, γελῶμεν καὶ δια- σκεδάζωμεν καὶ συνεχῶς ἀσχετοῦμεν, θὰ νικηθῶμεν ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας ραθυμίαν, προτοῦ νὰ μᾶς ἐπιτεθοῦν ἡ κόμη. Ἀσφαλῶς, δὲν παρτιάξει εἰς ἡμᾶς νὰ γελῶμεν συνεχῶς, νὰ θρασυβολογῶμεν καὶ νὰ ζῶμεν μέσα εἰς τὰς ἀπολαύσεις, ἀλλ' εἰς τοὺς ἄνθρωπους τοῦ βεάτρου, εἰς τὰς πόρνας γυ- ναικας, εἰς τοὺς γελωτοποιούς, **Β** εἰς τοὺς ζῶντας παρα- σπικῶς καὶ εἰς τοὺς κόλακας, ὅχι εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἔχουν προσκληθῇ διὰ τὸν οὐρανόν, ἔχουν παλαιογραφηθῇ εἰς τὴν ἄνω πόλιν καὶ ἔχουν ὀπλισθῇ μετὰ τὰ πνευματικὰ ὁ- πλῆα, ἀλλ' εἰς ὅσους συμμετέχουν εἰς τὰς διαβολικὰς τελε-

73. Ἐξοδ. 32, 6.

74. Ἰεζ. 18, 49.

75. Προβλ. τὰ ἐν Νεφθ. 24, 38 39 λεγόμενα.

76. Προβλ. Ἐφεσ. 6, 12.

τάς. Διότι ὁ διάβολος εἶναι ποῦ ἀνήγαγε εἰς τέχνην τὸ πρᾶγμα⁷⁷, με ἀντικειμενικὸν σκοπὸν νὰ διαλύσῃ τοὺς στρα-
τικὰς τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ τοὺς ἐξασθενήσῃ τὰ νεῦρα τῆς
προθυμίας των. Δι' αὐτὸ κατεσκεύασε τὰ θέατρα εἰς τὰς
πόλεις καὶ ἐξεπαίδευσεν τοὺς γελωτοποιοὺς β.α. νὰ ἐξαπο-
λῇ αὐτὴν τὴν μαλωματικὴν ἀσθένειαν εἰς ὁλόκληρον τὴν
πόλιν με τὴν καταστρεπτικὴν ἐπίδρασιν αὐτῶν. Αὐτὰ, δη-
λαδή, τὴν μωρολογίαν καὶ τὴν ἀπρεπῆ ἀστειότητα⁷⁸, μὴς
προτρέπει, νὰ τὰ ἀποφεύγωμεν καὶ ὁ Παῦλος C καὶ προσ-
παθεῖ νὰ μᾶς πείσῃ νὰ τὰ καταδικώμεν.

Καὶ τὸ πῶς φθεράν ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι ἡ περι-
πτώσις τοῦ γελωτοῦ. Δηλαδή, ὅταν οἱ γελωτοποιοὶ εἰπουν
καίμιναν ὁλοφυμίαν ἢ αἰσχρότητα, τότε πολλοὶ ἀπὸ τοὺς
πρὸ ἀνοήτους γελοῦν καὶ εὐχαριστοῦνται καὶ χε ροκροτοῦν
ἐκεῖνα ἀκριδῶς, διὰ τὰ ὅποια ἔπρεπε νὰ τοὺς λιθοβολοῦν,
μέ ἀποτέλεσμα νὰ ἐπιπύρουν τὴν κάμνον τοῦ πυρός ἐπά-
νω των, ἐξ αἰτίας τῆς ἡδονῆς αὐτῆς. Διότι, πραγματικά,
ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἐπαινοῦν αὐτοὺς ποῦ λέγουσιν αὐτοῦ τοῦ
εἵδους τοὺς λόγους, αὐτοὶ εἶναι κυρίως ποῦ τοὺς κάνουν
νὰ τοὺς ἐπαναλαμβάνουν, διὸ καὶ θὰ ἦτο πρὸ δικαίων νὰ ὑ-
ποστοῦν αὐτοὶ τὴν τ μωρίαν ποῦ ἀρμόζει εἰς τὰς περιπτώ-
σεις αὐτάς. Δὲν, ἔάν δὲν ἐπάγανε κανένας **100** νὰ πα-
ρακολουθῇ αὐτὰ τὰ θέαματα, ἀσφαλῶς, δὲν θὰ ὑπῆρχε καὶ
ὁ ἡθροποιὸς αὐτοῦ τοῦ εἵδους. Ὅταν, ὅμως, μὴς βλέπουν
νὰ ἐγκαταλείπωμεν τὰ ἐργαστήρια καὶ τὰς τέχνας μας καὶ
τὰ κέρδη μας ἀπὸ αὐτάς καὶ γεν καὶ νὰ ἀφήνωμεν τὰ πάντα
διὰ νὰ εὐρεθῶμεν εἰς τὰ θέατρα, τότε αὐξάνει κατὰ πο-
λὺ ἡ προθυμία τους καὶ περισσότερον φροντίζουν διὰ τὰ
ζητήματα αὐτά.

Βέβαια, δὲν τὰ λέγω αὐτὰ διὰ νὰ τοὺς ἀπαλλάξω ἀ-
πὸ τὴν αὐθουν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, ἀλλὰ διὰ νὰ κατα-
λάβετε ὅτι ἐσεῖς προσφέρετε τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ρίζαν τῆς
παρανομίας αὐτοῦ τοῦ εἵδους, οἱ ὅποιοι περνάτε ὁλόκλη-
ρον τὴν ἡμέραν σας εἰς τὰ θέατρα καὶ διασπράτε τὰ ἀξιο-
σέβαστα θέαμα τῶν γάμων καὶ ἀτιμάζετε, ἔτσι, τὸ μέγα
μυστήριον. Πραγματικά, δὲν ἁμαρτάνε, τόσο ἐκεῖνος ποῦ

77. Τὰ, διασκεδάσεις καὶ ἀσπασμοὶ ἐν γένει.

78. Πρ61. ἡφείδ, σ. 4.

μμεῖται αὐτὰ τὰ πράγματα, B ὅσον ἁμαρτάνει ἐπὶ πρὶν
ἀπὸ ἐκεῖνον, ἐπειδὴ τὸν προτρέπει νὰ ἐνεργῇ τοιοῦτοτρό-
πως. Καὶ δὲν περιορίζεται εἰς τὴν προτροπὴν μόνον, ἀλ-
λά καὶ ἐνδιαφέρεται ἐξαρετικά δι' αὐτὰ καὶ εὐχαριστεῖται
καὶ γελᾷ καὶ ἐπαινεῖς δ,τ. γίνεται. καὶ με κάθε τρόπον συν-
τελεῖς εἰς τὸ νὰ συγκροτηθοῦν τὰ παρομοια ἐργαστήρια
τῶν σα μόνων. Πές μου, λοιπόν, με ποῖα μάτια θὰ ἀντικρύ-
σῃς τὴν σύζυγόν σου εἰς τὸ σπῆτι σου, ὅταν τὴν ἴδῃς νὰ
ἀτιμάζεται, ἀεὶ εἰς τὸ θέατρον. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ
κοκκινύῃς ἀπὸ ἐντροπὴν, ὅταν ἐνθυμῇσαι, τὴν σύζυγόν
σου, δασάκις θὰ ἴδῃς νὰ ἐξευτελίζεται τὸ γυναικεῖον φύλον.

Μὴ μοῦ προβάλλῃς, ὅμως, ὡς δικαιολογίαν ὅτι τὰ συμ-
βαίνοντα εἰς τὸ θέατρον εἶναι, προποιοίρις, διότι, αὐτὴ ἡ
προποιοίρις πολλοὺς ἔκανε μοιχοὺς καὶ πολλὰς οἰκογε-
νεὰς διέλυσεν. Μά, δ' αὐτὸ ἀκριδῶς στενοχωροῦμαι περισ-
σότερον, C ἐπειδὴ δὲν θεωρεῖται, πονηρὸν τὸ διαπραττόμε-
νον, ἀλλ' ἐνφ' ἀποτολμάται μία τόσο μεγάλη μοιχεία, ἀ-
κούονται χε ροκροτήματα, κραυγαὶ ἐπιδοκιμασίας καὶ θάβο-
να γέλοια. Τί λέγεις, λοιπόν. Προποιοίρις εἶναι τὰ παρι-
στανόμενα εἰς τὸ θέατρον, Μά, δι' αὐτὸ ἀκριδῶς εἶναι ἀ-
ξιοὶ νὰ καταδικασθοῦν πολλὰς φορὰς εἰς θάνατον ἐκεῖνοι,
ἐπειδὴ ἐπροθυμοποιήθησαν νὰ μιμηθοῦν αὐτὰ, τὰ ὅποια
οἱ νόμοι, μᾶς προστάσσουν ὅλους ἐν γένει νὰ τὰ ἀποφεύ-
γωμεν. Διότι, ἔάν κατ' εἶναι κακὸν κακὸν εἶναι, ὁπωσδή-
ποτε, καὶ ἡ μιμησις αὐτοῦ.

Δὲν ἀναφέρω ἀκόμη πόσους μοιχοὺς δημιουργοῦν ἐ-
κεῖνοι ποὺ παρυστάνουν τὰ ἔργα αὐτὰ τῆς μοιχείας **101**
καὶ δ,τ. καθιστοῦν τοὺς θεατὰς τῶν παρομοίων ἔργων ἀ-
ναιδέας καὶ χωρὶς ἐντροπὴν, διότι δὲν ὑπάρχει τίποτε πρὸ
παρηνικόν καὶ ἀδιάντροπον ἀπὸ τὸ μάτι ποῦ ἀνέχεται νὰ πα-
ρακολουθῇ τὰ θέαματα αὐτοῦ τοῦ εἵδους. Σὺ, βέβαια, δὲν
θὰ ἤθελες νὰ ἴδῃς μίαν γυναῖκα νὰ ξεγυμνώνεται εἰς τὸ μέ-
σον τῆς αγοράς ἢ μᾶλλον οὔτε μερὰ εἰς τὸ σπῆτι, ἀλλὰ
θὰ ἐθεώρεις τὸ πρᾶγμα ἀτ μωτικόν. Καὶ ὅμως πηγαίνει
εἰς τὸ θέατρον, διὰ νὰ προσβάλλῃς τὸ κακὸν γένος τῶν ἀν-
δρῶν καὶ τῶν γυναικῶν καὶ νὰ ἐντροπισθῇς τὰ μάτια σου,
Νὰ μὴ μοῦ προβάλλῃς, ὡς δικαιολογία, ὅτι αὐτὴ ποῦ ξε-
γυμνώνεται εἶναι γυναῖκα πόρνη, διότι τὸ γένος καὶ τὸ σῶ-
μα εἶναι τὸ ἴδιον καὶ διὰ τὴν πόρνην καὶ διὰ τὴν ἐλευθέ-
ραν. Ἐάν, λοιπόν, δὲν ἐρίκκης τίποτε τὸ ἀποπρὸν εἰς αὐ-

τά, Β τότε διατί ὑποχωρεῖς, όταν τὸ ἴδις νὰ γίνεται εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ ἐκδιώκεας καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ συμπεριφερε-
ται ἄσμενα. Ἡ μήπως συμβαίνει νὰ εἶναι δεσμένος αὐτὴ ἢ
πράξεις, όταν εἰμεθα διεσκορτισμένοι, ἐνῶ όταν εὐρισκόμε-
θα συγκεντρωμένοι καὶ καθήμεθα μαζί, παύει νὰ θεωρῆται,
πλέον, ὁμοίως αἰσχρά, βέβαια, οἱ λόγοι αὐτοὶ εἶναι γελοῖοι
καὶ προκαλοῦν ἐντροπὴν καὶ ἐπὶ πλέον ἀποδυναύουν με-
γάλην παραφροσύνην.

Θὰ ἦτο καλλίτερον νὰ ἀλείψης τὰ πρόσωπόν σου μὲ
λάσπην καὶ δάσσορον παρά νὰ παρακολουθῇς τὴν πα-
ράνομιαν αὐτοῦ τοῦ εἵδους. Διότι χωρὶς ἀμφβολίας, δὲν
προκαλεῖ τόσην ζημίαν εἰς τὰ μάτια ἡ λάσπη, ὅσην προ-
καλεῖ τὸ ἁμαρτωλὸν δλέμμα καὶ τὸ θέαμα γυννῆς γυναι-
κός. Ἀκουσε, τώρα, ποῖον πρᾶγμα προκαλέσει τὴν γύμ-
νωσιν κατ' ἀρχάς καὶ νοῶσε φόβον διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς
παρομοίας ἀσχημοσύνης. Ποῖα αἰτία, λοιπόν, προκαλε-
σε τὴν γυμνωσιν; Μά, ἡ παρακοή τῶν πρωτοπλάστων καὶ
ἡ συμβουλὴ τοῦ διαδόλου. Ἔτσι, ἀπὸ παλαιὰ καὶ μετὰ
τὸν ἐκεῖνον⁷⁹ προέκυψε ἡ συνήθεια αὕτη. Ὁ Ἄλλ' ἐ-
κείνοι⁸⁰ μὲν ἐνοιῶσαν ἐντροπὴν διὰ τὴν γυμνότητά των,
ἐνῶ ἡμεῖς, ἀντιθέτως, καυχώμεθα, σύμφωνα μὲ τὸν ἀπο-
στολικὸν λόγον· «Θεωροῦν δόξαν τῶν τὰς πράξεις τοῦ φέ-
ρουσιν ἐντροπὴν»⁸¹. Πῶς, λοιπόν, θὰ σε ἀντικρύσῃ ἡ σύ-
ζυγός σου, όταν θὰ ἐπιστρέψῃς ἀπὸ τὴν τοιαύτην παρά-
στασιν, Πῶς θὰ σε ὑποδεχθῇ; Πῶς θὰ σοῦ ἐμύλησῃ ἀφοῦ
ἐταπεινώσῃς τόσον αἰσχρὰ τὸ κοινὸν γυναικεῖον γένος καὶ
ἐγίνες αἰχμάλωτος καὶ δοῦλος τῆς πόρνῃς γυναικός, ὥστε
ρὰ ἀπὸ τὸ θέαμα αὐτοῦ τοῦ εἵδους.

Ἐάν, τώρα, αἰσθάνεσθαι θαθεῖαν λύπην ἀκούοντες αὐ-
τό, **102** σὺς εἶμα ἐγγνωμὴν δι' αὐτό. «Διότι, ποῖος ἀλ-
λος μὲ εὐφραίνει παρὰ ἐκεῖνος, πού δέχεται τοὺς ἐλέγχους
μου καὶ λυπεῖται ἀπὸ ἐμέ;»⁸². Συνεπῶς, νὰ μὴ παύσετε
ποτὲ νὰ ἀναισθενάζετε ἐξ αἰτίας αὐτῶν καὶ νὰ νοιώθετε πι-
κρίαν εἰς τὴν καρδίαν σας, διότι ἡ λύπη διὰ τὰ παρόμοια

79. Τὸν διάδολον, δηλαδή.

80. Οἱ πρωτοπλάστοι.

81. Φίλιπ. 2, 15.

82. Β. Κορινθ. 2, 2.

πράγματα εἶναι τὸ προσέμιον τῆς μεταστροφῆς σας πρὸς
τὴν ἀρετὴν. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ὠμίλησα καὶ ἐγὼ μὲ αὐ-
στηρότητα, διὰ νὰ προκαλέσω μεγαλύτερον τομὴν καὶ νὰ
σὺς ἀπαλλάξω ἀπὸ τὴν σαπίαν αὐτῶν τοῦ σὺς προκα-
λοῦν τὴν μέθην καὶ ἔτσι νὰ σας ἐπαναφέρω εἰς καλὴν ψυ-
χικὴν ὑγίαν, τὴν ὅποιον μακάρι νὰ ἔχωμεν ὅλοι μας πάν-
τοτε Β καὶ νὰ λάβωμεν τὰ ἐρσθέντα διὰ τὰ κατορθώματα
αὐτὰ βραβεῖα, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυ-
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα
καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων Ἀμήν.

Класс. Б, 4 0)

ΕΙΔΕΣ ὅτι ἔλα γίνοντα, διὰ νὰ ἐλεγχθουν αἱ 'ουδαί-
οι. Δηλαδή, κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὅποιον

- [illegible]

Μα, τότε, δια πόταν απίαν, ερωτά κάποιος, ένα επρόκειτο να προέλθω από την Βηθλέεμ. Ήταν μετά την γέννησιν εις την Ναζαρέτ και έτσι συνεκκρίθη ην προφητείαν. Καθ' όμως, διότι ην συνεκκρίθη, αλλά η ό πόλις την έπακα λυψήσθαι, όταν τα γεγονόσι ότι έγεννήθη εις την Βηθλέεμ, μολοντός, ή μητέρα του κατώκει εις την Ναζαρέτ, αποδεικνύουν ότι το πρόγμα συνέβη σύμφωνα με κάποιο σχέδιον της

6. Περιμένεται ότι τούτοις μέλησις ἐκ οὐλοῦ καταλύεται αὐτὰς ἡς μὴ
 ἰκανοὶς ἐκδοχάλλεται
 7. Τὴν ἡγεσίαν ἐνταῖ.
 8. Μὲν. 3. 1

θείας προνοίας. Δι' αὐτὸ, θέβαια, δὲν ἀνεχώρησεν ἀμέσως μετὰ τὴν γέννησίν του ἀπὸ ἐκεῖ, ἀλλὰ παρέμεινεν ἐπὶ σαράντα ἡμέρας, παρέχων τὴν εὐκαιρίαν εἰς ὅσους ᾔθελαν νὰ ἐρευνησοῦν τὰ πάντα μὲ ἀκριθείαν. Ὁ ἕξ ἄλλου, ἦσαν πάρα πολλὰ τὰ κίνητρα τὰ ὅποια παρώθουν εἰς μίαν ἐρευναν αὐτοῦ τοῦ εἰδούς, ἐάν, θέβαια, ᾔθελαν νὰ δείξουν τὴν ἀνόλογον προσοχὴν. Πραγματικά, ὅταν ἦλθαν οἱ μάγοι ἀνιστοτάτῃ ἐλόκληρος ἡ πόλις καὶ μαζί μὲ αὐτὴν ἐταράχθη καὶ ὁ βασιλεὺς⁹. Ἐπίσης, ἦλθεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὁ προφήτης¹⁰ καὶ συνεκλήθη τὸ μέγα δικαστήριον¹¹ καὶ πολλὰ ἄλλα συνέβησαν ἐκεῖ, τὰ ὅποια ἐν γένε διηγείτο ὁ Λουκᾶς μὲ κάθε λεπτομέρειαν. Ὅπως εἶναι τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν προφητείαν Ἀνναν¹², τὸν γέροντα Συμεὼν¹³, τὸν ἱσραὴλ Ζαχαρίαν¹⁴, τοὺς ἀγγέλους¹⁵ καὶ τοὺς ποιμένας¹⁶, τὰ ὅποια εἰς τὸ σύνολόν των ἦσαν ἄρκετὰ διὰ νὰ δώσουν ἀφορμὰς, εἰς ὅσους ἦσαν προσεκτικοί, διὰ νὰ ἀνακαλύψουν τὸ γεγονός.

104 Πραγματικά, ἀφοῦ οἱ μάγοι, ποὺ ἦλθαν ἀπὸ τὴν Περσίαν, δὲν ἐδυσκολεύθησαν νὰ εὑρουν τὸν τόπον τῆς γεννήσεως, καλὸν περισσότερον ἡμποροῦσαν νὰ μάθουν τὰ σχετικά μὲ τὸν Ἰησοῦν ὅσοι ἐκατοικοῦσαν ἐκεῖ.¹⁷ Συνεπῶς,

9. Πρβλ. Ματθ. 2, 8-4.

10. Πρβλ. Ματθ. 2, 6 καὶ Μκκ. 5, 2.

11. Πρβλ. σημείωσιν 8 τῆς παραύτης.

12. Πρβλ. Λουκ. 8, 86-88.

13. Πρβλ. Λουκ. 2, 25-26.

14. Πρβλ. Λουκ. 1, 5-23-57-79.

15. Πρβλ. Λουκ. 2, 8-15.

16. Πρβλ. Λουκ. 2, 8-15.

17. Πρβλ. Λουκ. 2, 8-15.

17. Πραγματικά, ἦλθε μήνυμα ἀπὸ ἐξόχους ἰσραηλιτῶν καὶ ἀρχιερέων ἀντὶ τῆς ἐγεννηθῆς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων καὶ οἱ ἀρχιερεῖς αὐτῶν δὲν ἐβίβαν τὴν κακὴν νὰ πληροφορηθοῦν εἰς τοῦτο ἵνα ἦ δὲν ἦτο ἀληθὲς Ἀντίχρστου, οἱ ἰσραηλιτῶν. οἱ ὅσοι δὲν εἶχαν πιστοί τὰ τοὺς καθοδηγήσαντες τὰς αὐτῶν ἀποστολῆς ἀναμεμνημένοις μὲ δεισιδαιμονίαν ἐκρίνοντο. τῶν φίλων αὐτοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἀπὸ τῆς σημαίας, τὰ ὅποια εἶχε παρῶντα, αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἔδωκε ἀνάλειψιν δάσους μακρὸν τοξόων καὶ ἀνέβλεπον ὡς ἐκείνην διὰ νὰ φέρωνται τὸν νεόν Βασιλέα, ὁ ὅστις ἀναστῆται εἰς τὸν κόσμον. II. Ιωαν.

ἀπὸ τὴν ἀρχὴν παρουσίασε τὸν ἑαυτὸν τοῦ διὰ μέσου πολλῶν θαυμάτων.

Ἐπειδὴ, ὅμως, δὲν ᾔθελσαν νὰ τὸν ἴδουν, ἔκρυψε τὸν ἑαυτὸν τοῦ κατὰ τὸ ἐνδιέμεσον χρόνον διάστημα, μέχρις ὅτου καὶ πάλιν τὸν ἐφανερώσεν ἀπὸ ἀλλήν πρὸ λαμπρῶν ἀρχῆν. Διότι οὕτως οἱ μάγοι οὕτως ὁ ἀσπὴρ, ἀλλὰ ὁ ἴδιος ὁ Πατὴρ τὸν ἀνεδείκνυε ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς βαπτίσεως εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου καὶ τὰ διγινόμενα Πνεῦμα¹⁸ κατήρχετο καὶ καταβύθιζε τὴν φωνὴν τοῦ Πατρὸς εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ βαπτιζομένου¹⁹. Μὰ, καὶ ὁ ἰωάννης μὲ κάθε γενναϊότητα ἐκάρυττε πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς Ἰουδαίας, ὅς κατεκνημένα καὶ ἀκατοίκητα, καὶ τὰ ἔκανε νὰ ἀντηχοῦν ἀπὸ τὴν φωνὴν του, τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἰησοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἡ μαρτυρία τῶν θαυμάτων καὶ ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα καὶ ἐλόκληρος ἡ κτίσις δυνατὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀφῆκεν φωνὴν. Ὅστε, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς γεννήσεως τόσα ἀκριβῶς γεγονότα ἔλαβαν χώραν, ὅσα ἦσαν ἄρκετὰ νὰ ἀποκαλύψουν μὲ ἡρεμίαν τὸν ἐλθόντα εἰς τὴν γῆν. Δὲ νὰ μὴ ἰσχυρίζοντα, λοιπόν, οἱ Ἰουδαῖοι ὅτι, δὲν ἐγγνώριζαν ποτε καὶ εἰς ποῖον τόπον ἐγεννηθῆ ἔγιναν ὅλα τὰ σχετικά μὲ τοὺς μάγους καὶ ὅσα ἄλλα ὡς ἀνέφερα, μὲ σκοπὸν νὰ μὴ ἡμποροῦν νὰ προβάλλουν καμμίαν δικαιολογίαν, ἐπειδὴ δὲν ἠρεύνθησαν τὸ γεγονός.

Ἦτοι, κύτταξε τὴν ἀκριθείαν τῆς προφητείας. Δὲν εἶπε, δηλαδή, ὅτι (ὁ Μεσσίας) θὰ κατοικῇ εἰς τὴν Βηθλεὲμ, ἀλλ' ὅτι «θὰ προέλθῃ» ἀπὸ ἐκεῖ. Ὁ ὅστις, καὶ τὸ νὰ γεννηθῇ ἐκεῖ μόνον, συνέβη σύμφωνα μὲ τὴν προφητείαν.

Μερικοί, ὅμως, ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, συμπεριφερόμενοι μὲ αὐθάδειαν, ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ προφητεία αὕτη ἔ

ἡμεῖς ἐφαρξάμεθα, ἡ δὲ αὐτὴν εἶχε τὴν ἰνδιάνειαν καὶ τὴν προφητείαν, τὸν ἑαυτὸν εἰς καμμίαν ἐννοίαν ὡς ἀναμεμνημένοις καμμίαν φωνήν διὰ νὰ ἀνακηρύξῃ τὴν ἀλήθειαν τὴν ἀποστολῆς καὶ τὴν προφητείαν.

18. Πρβλ. Ματθ. 3, 16-17. Μκκ. 1, 10. Λουκ. 3, 21-22.

19. Ἡ ἐμφάνισις καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τῆς Πνεύματος ἐκείνης ἐμφανίσθη ἀποδείκνυσι καὶ δεικνύοντι ὅτι ἡ φωνὴ τοῦ Πατρὸς ἐκείνης ἔστιν ὁ ἴδιος μου, ὁ ἀνέστης εἰς τὸν Ἰησοῦν.

λέγθη διὰ τὸν Ζοροβάβελ.²⁰ Μά, κατὰ ποίαν λογικὴν ἔμπορει νὰ υποστηρικθῇ αὐτό, διότι, ὅπως εἴπατε, ἐν ἀρχῇ αὐτοῦ θὰ χρονολογῆται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῶν ἡμερῶν τοῦ κόσμου.²¹ Πῶς δὲ θὰ ἡρμοῖεν εἰς αὐτὸν τὸ λεγόμενον εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς φράσεως, ἐπὶ, δηλαδή, «θὰ προέλθῃ ἀπὸ τὴν Βηθλέεμ»; Ἀφοῦ δὲν ἐγενήθη εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἀλλὰ εἰς τὴν Βαβυλῶνα, ἃ' αὐτὸ καὶ ὠνομάσθη Ζοροβάβελ,²² ἐπειδὴ ἐκεῖ ἐγενήθη. **ΙΩΒ** Ὅσοι δὲ γνωρίζουν τὴν γλῶσσαν τῶν Σύρων, ἀντιλαμβάνονται τὸ λεγόμενον Ἐκ τῶν τῶν λεχθέντων, καὶ ὅταν τὸ ἀκολουθήσαν χρονικὸν διάστημα εἶναι ὀρεκτὸν διὰ νὰ διαλευκάνῃ τὴν μαρτυρίαν. Διότι, τί λέγει: «Δὲν εἶσαι καθόλου ἢ πλέον ἀσημαντός ἀπὸ τὰς πρωτευούσας τοῦ ἡγεμονεύουν εἰς τὴν χώραν τῆς περιοχῆς τοῦ Ἰουδα» καὶ προσθέτε, καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῆς τῆς δόξης, ὅταν λέγῃ «διότι ἀπὸ ἐσένα θὰ προέλθῃ».²³ Ὡς γνωστὸν, ὅμως, κανένας ἄλλος δὲν κατέστηρε λαμπρὸν καὶ ἔνδοξον τὸ χωρίον αὐτοῦ παρὰ μόνον ὁ Ἰησοῦς. Πραγματικὰ, μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ ἐρχονται ἄνθρωποι ἀπὸ τὰ ἄκρα τῆς αἰκουμένης διὰ νὰ ἴδουν τὴν φάτιν καὶ τὸν τόπον τῆς καλῆς. Πράγμα τὸ ὅποιον προαναφώνησεν ἀπὸ παλαιὰ ὁ προφήτης, ὅταν λέγῃ «Δὲν εἶσαι καθόλου ἀσημαντός ἐν τοῖς ἡγεμόσιν» τῆς περιοχῆς τοῦ Ἰουδα, δηλαδή, μετὰ τῶν φυλάρχων αὐτῆς. **Β** Μὲ αὐτὸ που εἶπε συμπεριέλαβε καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ.

Ἀλλὰ οὔτε καὶ ἔτσι ἔδιδαν προσοχὴν, μολονότι ἡ ὡφέλεια ἀφείρεται εἰς αὐτοὺς. Πραγματικὰ, δι' αὐτὸ κατ' ἀρχὴν οἱ προφῆται δὲν κάνουν πούθενά λόγον διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ Ἰησοῦ, ὅσον ὁμιλοῦν ὅτι τὸ καλόν, τὸ ὅποιον θὰ προέλθῃ ἀπὸ αὐτὸν διὰ τοὺς Ἰουδαίους. Ἔτσι, ὅταν ἐγέννηται ἡ Παρ-

20. Ζοροβάβελ. Ἦταν υἱὸς τοῦ Σαλαθιὴ καὶ κατήντη ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα. Ἐγενήθη εἰς τὴν Βαβυλῶνα κατὰ τὴν διώξιν τῆς αἰχμαλωσίας. Ἐπίστρεψε μὲ τοὺς πρώτους Ἰουδαίους, καὶ τὴν πόλιν καὶ ἔθετο τὰ θεμέλια διὰ τὴν ἀνωκοδόμησιν τοῦ κοῦ. συναντήσας, μετὰ τὴν ἀντίδρασιν αὐτοῦ, τοὺς Σαμαρείτας. Σηγουμένηται εἰς τοὺς ἀρχαιότερος τοῦ Κυρίου.

21. Μτθ. 5, 2.

22. Περὶ 980. 20 τῆς περιόδου.

23. Μτθ. 2, 6.

θένος, «θὰ τὸν ὀνομάσῃς Ἰησοῦν» λέγει ὁ ἀγγέλως, καὶ προσθέτει «διότι αὐτὸς θὰ σώσῃ τὸν λαόν τοῦ ἀπὸ τὰς ἁμαρτιῶν τοῦ».²⁴ Ἐπίσης, οἱ μάγοι δὲν ἠρώτων ποῦ εἶναι ὁ γεννηθεὶς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἀλλ' ἠρώτων «ποῦ εἶναι ὁ γεννηθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων».²⁵ Καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν δὲν εἶπεν ὅτι «ἀπὸ ἐσένα θὰ προέλθῃ» ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Ὁ ἀλλ' «ὁ ἀρχηγός, ὁ ὅποιος θὰ κυβερνήσῃ τὸν λαόν μου τὸν ὁρατὸν».²⁶ Ἦτο, δέδοται, ἀνάγκη νὰ ὁμιλῇ πρὸς αὐτοὺς μὲ μεγαλῦτέραν συγκοπήσας κατ' ἀρχάς, διὰ νὰ μὴ σκανδαλίζωνται, καὶ νὰ προβελλῇ συνεχῶς τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν, ὥστε, ἔτσι, νὰ πιστεύουν εὐκολώτερα. Λοιπὸν, ὅσαι προφητεῖται φέρονται πρῶται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ ὅσα γεγονότα αἰσθάνονται κατὰ τὴν γέννησιν, δὲν περιέχουν τίποτε τὸ ὑψηλὸν ἢ μεγάλο διὰ τὸν Ἰδόν, οὔτε ὁμοιάζουν μὲ τὰς μαρτυρίας αἱ ὁποῖαι ἐχρησιμοποιοῦν μετὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν θαυμάτων, δεδομένου ὅτι αὐταὶ ὁμιλοῦν καθαρώτερα διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ Πραγματικῶς, ὅταν, ὅστερα ἀπὸ τὴν ἐπιτέλεισιν πολλῶν θαυμάτων, τὰ παιδιὰ ἔβραλαν ὕμνον πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ. **ΙΩΒ** ἄκουσε τί λέγει ὁ προφήτης «Ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν νηπίων καὶ ἐκείνων που θηλάζουν ἕκαστος τέλειον ὕμνον».²⁷ Καὶ πάλιν «ὅτι θὰ ἴδω τοὺς οὐρανοὺς δημιουργημάτων τῶν δακτύλων σου»²⁸, πράγμα τὸ ὅποιον ἀποδεικνύει αὐτὸν δημιουργὸν τοῦ σύμπαντος. Ἀλλὰ καὶ ἡ μαρτυρία, ἡ ὁποία προέκυψε μετὰ τὴν Ἀνάληψιν, φανερώσει τὴν ἰσχύϊα τοῦ ἡρώτος πρὸς τὸν Πατέρα. Διότι λέγει, «Εἶπα ὁ Κύριος εἰς τὸν Κύριόν μου Κάθησε εἰς τὰ δεξιὰ μου».²⁹ Καὶ ὁ Ησαΐας, ὅμως λέγει «Καὶ ὁ Μεσσίας, ὁ ὅποιος θὰ ἐμφανισθῇ ὅρων τῶν ἐθνῶν, θὰ εἶναι τοιοῦτος, ὥστε τὰ ἔθνη θὰ ἔχουν τὴν ἐλπίδα τῶν εἰς αὐτόν».³⁰

24. Τὴν Βηθλέεμ.

25. Μτθ. 1, 21.

26. Μτθ. 2, 2.

27. Μτθ. 2, 6.

28. Μτθ. 21, 18. Περὶ 8, 3.

29. Ρωμ. 8, 4.

30. Εβρ. 1, 13. Ψαλμ. 109, 1.

31. Ἰα. 11, 10.

Διατί, ὅμως, λέγει ὅτι ἡ Βηθλεὲμ δὲν θά εἴηαι καθόλου ἀσημαντος μεταξύ τῶν ἡγεμόνων τῆς περιοχῆς τοῦ Ἰούδα. Πραγματικά, δὲν κατέστη περίφημος μόνον εἰς τὴν Παλαιστίνην, ἀλλὰ εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην. Ἐν Ἰσραὴλ τότε ὁ λόγος ἀνεφύετο εἰς τοὺς Ἰουδαίους, δι' αὐτὸ καὶ προσέθεσε· «Θὰ κυβερνήσῃ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ», μολοντί τὴν οἰκουμένην ὅλην ἐκυβέρνησεν. Ἀλλ' ὅπως εἶπα, δὲν θέλει νὰ τοὺς σκανδαλίσῃ ὁ κόμη δι' αὐτὰ καὶ δὲν ἀποκαλύπτει τὸν λόγον, ὁ ὁποῖος θά ἐφανέρωνεν ὅτι ἡ ἀποστολή του ἀνεφύετο εἰς ὅλα τὰ ἔθνη.

Καὶ τότε, διατί δὲν ἐκυβέρνησε ἐρωτᾷ κάποιος, τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν, ὅπως δὲν ἐκτέλεσεν αὐτὸ. Διότι, ὅταν εἶπε «τὸν Ἰσραήλ» ἠνέδει ἐκείνους τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὁποῖοι θά ἐπίστευον εἰς αὐτόν. Καὶ αὐτὰ, ἀκριβῶς, ἐρμηνεύων ὁ Παῦλος εἶπεν· «Διότι ἀληθινὸς Ἰσραηλιτικὸς λαὸς δὲν εἶναι ὅλοι οἱ ὅσοι κατὰγονται σαρκικῶς ἀπὸ τὸν Ἰσραήλ»³², ἀλλ' ὅσοι ἐγεννήθησαν εἰς πίστει καὶ σύμφωνα μετὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Θεοῦ³³. Ἐάν, λοιπόν, δὲν τοὺς ἐκυβέρνησεν ὁ λαός, αὐτὸ ἀποτελεῖ ἰδικὸν τῶν ἐγκλημάτων καὶ κατηγορίαν. Ὁ Διότης, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ προσκυνήσουν μαζί με τοὺς μάγους καὶ νὰ βαρύνουν τὸν Θεόν, ἐπεὶ δὲ ἤλθε τοιαύτη εὐκαιρία, ἡ ὁποία τοὺς ἀπήλλαξεν ἀπὸ ὅλα τὰ ἀμαρτήματα τῶν, (ἀφοῦ δὲν ἤκουσαν τίποτε διὰ δικαστήρια ἢ εὐθύναι, ἀλλὰ διὰ κάποιον ἡμέραν καὶ πρὸς ἡγεμόνα), αὐτοὶ κάνουν τὸ ἀντίθετον καὶ ταρασσονται καὶ προκαλοῦν ὀδύνην καὶ ἀναριθμήτους παγίδας ἐπὶ τὸν συνέχον ἐναντίον τοῦ Ἰησοῦ.

«Τότε ὁ Ἡρώδης, ἀφοῦ ἐκάλεσε κρυφά³⁴ τοὺς μάγους, ἐξηκρίβωσεν ἀπὸ αὐτοῦ τὸν χρόνον, ὅψ' ὅτου ἐφαίνετο»³⁵.

32. Ρωμ. 9 β.

33. Πράκτ. Ρωμ. 9 1 β.

34. Τούτο φανερώνει ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν μέρει τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Πραγματικά, ἐπέλεξε τοὺς μάγους κρυφά. Διότι ἠμετέριον τοὺς Ἰουδαίους καὶ δὲν ἤθελε νὰ ἀποσποῖν δι' αὐτὸν τὴν ἡρώδη αὐτοῦ καὶ τοὺς ἰσχυροὺς τοῦ θεοῦ τοὺς Ἰουδαίους, μόνον ἀνταρθεῖν ὅτι τὸν ἐκδιώκεν καὶ ἐκατέστησαν νὰ τὸν πορεύσιν ὡς δούλους τὸν.

35. Ἐξηκρίβωσεν τὸν χρόνον κατὰ τὸν ὅποιον κἀντι ὁ δόστη εἰς τοὺς μάγους, ὅσοι ἀφοῦ ἀντιμετώπισαν αὐτὸν καὶ ἐκτελέσαν νὰ προσκυνήσουν.

ὁ ἀστήρ»³⁶, εἰς τὴν προσπάθειάν του νὰ φονεύσῃ τὸ νεογνὸν παιδί, πρῶτον τὸ ὅποιον δὲν ἦτο ἀπόδειξις μόνος μόνον, ἀλλὰ καὶ μεγάλης βλακειας. Διότι τὰ ὅσα ἐλέγχθησαν καὶ τὰ ὅσα συνέδησαν ἦσαν ὀρεκτὰ διὰ νὰ τὸν ἀποτρέψουν ὅπως καὶ ἀπὸ τὴν ἀπόπειραν αὐτὴν, **107** ἔψ' ὅσον τὰ συμβαίνοντα δὲν ἦσαν μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῶν ἀνθρωπίνων δυνατοτήτων. Πραγματικά, τὸ νὰ καλέσῃ ὁ ἀστήρ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν τοὺς μάγους, τὸ νὰ ἀποτολήσῃ ἕνα τόσον μακρὸν ταξίδιον ἀνθρώπου, εἰδωλολάτραι, διὰ νὰ προσκυνήσουν τὸν εὐρ σκόμενον εἰς τὰ σπάργανα καὶ τὴν φάτην Ἰησοῦν, τὸ νὰ τὰ προεπεύουν οἱ ἀποφύγαι πρὸ πολλοῦ χρόνου καὶ ὅλα τὰ ἄλλα, ἦσαν γεγονότα, τὰ ὁποῖα ὑπερέβαιναν τὰ ἀνθρώπινα δεδομένα. Καὶ ὅμως, κανένα ἀπὸ αὐτὰ δὲν τὸν συνεκράτε.

Διότι αὐτὰ εἶναι τὰ γνωρίσματα τῆς πονηρίας. Δηλαδή, πίπτει ἡ ἰδία εἰς τὴν παγίδα τῆς καὶ συνεχῶς ἐπιδιώκει ἀκατόρθωτα πράγματα. Ἐκτελέζει, λοιπόν, τὴν ὁλοκλήραν. Ἐάν, δηλαδή, ἐπίστευεν εἰς τὴν προφητείαν καὶ τὴν ἐδωκεν θεοῖαν, εἶναι φανερόν ὅτι ἐπεχείρει νὰ φέρῃ εἰς πέρας πράγματα ἀδύνατα. Ἐάν, πάλιν, δὲν ἐπίστευεν εἰς αὐτὴν καὶ δὲν ἐπερίμενεν ὅτι θά πραγματοποιηθῶν τὰ λεγόμενα, τότε δὲν ἔπρεπε νὰ ταραχθῇ καὶ νὰ φοβηθῇ, αὐτὸ νὰ σχεδίαζεν ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ. Ὅστε, εἴτε τὸ ἕνα εἴτε τὸ ἄλλο συνέβαινεν, ὁ δόλος ἦτο χρηστός.

Ἀλλὰ καὶ τὰ ἑξῆς εἶναι ἀπόδειξις μεγάλης βλακειας, τὸ νὰ πιστεύσῃ ὅτι οἱ μάγοι θά προετίμων αὐτόν, παρὰ τὸν Ἰησοῦν χάριν τοῦ ὁποίου ἔκανον αὐτὸ τὸ μεγάλο ταξίδι. Πραγματικά, ἀφοῦ προσεὶ νὰ τὸν ἴδωσαν ἐκαίοντο τόσον πολὺ ἀπὸ τὴν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν νὰ τὸν συναντήσουν, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ ἐπίβῃ ὅτι θά τοὺς πείσῃ νὰ προδώσουν τὸ παιδί εἰς αὐτόν, ὅταν πλέον θά τὸ ἐδωκεν καὶ θά ἐδεδαιούντο ἀπὸ τὴν προφητείαν; Ὁ Καὶ ὅμως, ἂν καὶ ἦσαν τόσα πολλὰ τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα τὸν παρωθοῦσαν νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἐπιχείρησιν αὐτὴν, ἐν τούτοις, ἀφοῦ ἔ-

ση τὸν χρόνον τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Ἐπειτα εἶπεν, ὅτι ὅταν ἀντιμετώπισεν ὁ ἀσὴρ τότε ἐγεννήθη καὶ ὁ Ἰησοῦς.

36. Ματθ. 2, 7.

αόλησε κρυφά τοὺς μάγους» ἤρwτα νὰ μάθῃ ἀπὸ αὐτοὺς, διότι εἶχε τὴν γνώμην ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι θὰ ἐπρουτάτουν τὸ παιδί καὶ δὲν τὸ ἐπερίμεναν ὅτι θὰ ἔφθαναν εἰς τόσῃ μανίαν, ὥστε νὰ θελήσουν νὰ παραδώσουν εἰς τοὺς ἐχθροὺς τὸν προστάτην καὶ Σωτῆρα, ὁ ὁποῖος ἦλθε διὰ νὰ ἀπελευθερώσῃ τὸ ἔθνος τῶν Δ'. αὐτὸ καὶ καλεῖ κρυφά τοὺς μάγους καὶ ζητεῖ νὰ ἐξακριβώσῃ οὐκ τὸν χρόνον τῆς γεννήσεως τοῦ παιδιοῦ, ἀλλὰ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἀστέρος, ἐπιδιώκων νὰ συλλάβῃ τὸ θῆρμα μὲ μεγάλην θεοσιώτητα **108** Διότι μοῦ φαίνεται, ὅτ' ὁ ἀστήρ θὰ ἐνεφανίσθῃ πολλὸν χρόνον πρὸ τῆς γεννήσεως. Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, ἐπρόκειτο οἱ μάγοι νὰ χάσουν πολλὸν καιρὸν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς οὐρανοπορίας τῶν, διὰ νὰ καταστῇ δυνατόν νὰ φθάσουν ἐγκαιρῶς κοντὰ εἰς τὸν γεννηθέντα, (ἐπρεπε, δέδοια, νὰ τὸν προσκυνήσουν εὐρισκόμενον εἰς τὰ σπάργαντα, ὥστε νὰ ἀποδειχθῇ τὸ ἀξιοθαύμαστον καὶ παράδοξον τοῦ γεγονότος), δι' αὐτὰ καὶ ὁ ἀστήρ ἐμφανίζεται πρὸ πολλοῦ χρόνου. Ἐάν, ὅμως, ἔσαν ἐγεννήθῃ ἐκ τὴν Παλαιστίνῃν ὁ Ἰησοῦς τότε παρουσάζετο εἰς τὴν ἀνατολὴν ὁ ἀστήρ εἰς τοὺς μάγους, ἐπειδὴ θὰ ἔχουν πολλὸν καιρὸν κατὰ τὸ ταξίδι, δὲν θὰ τὸν εὕρισκαν εἰς τὰ σπάργαντα, ἔσαν θὰ ἔφθαναν. Συνεπῶς, ἐάν φανεύῃ τὰ νήπια ἀπὸ τοῦ οὐνοῦ καὶ κατὰ τὸς μὴ παραξενευώμεθα, **109** διότι, ὁ θυμὸς καὶ ὁ φόβος διὰ μεγαλύτεραν ἀσφάλειαν προσέθεκε περισσώτερον χρόνον, ὥστε εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν νὰ μὴ διασωθῇ.

Ἀφοῦ ἐκάλεσε, λοιπόν, τοὺς μάγους λέγει, «Πηγαίνετε ἐκεῖ καὶ ἐξετάσατε μὲ πῶσαν ἀκριβείαν διὰ τὸ παιδί ὅταν δεῖ τὸ εὑρετέ, φέρετέ μοι εἰδήσιν», διὰ νὰ ἔλθω καὶ ἐγὼ εἰς τὴν Βηθλεὲμ διὰ νὰ τὸ προσκυνήσω» **110**

Εἶδες τὴν δλακειαν τοῦ; Ἐάν, δηλαδὴ, τὰ λέγῃς αὐτὰ μὲ ἐλκρίνεαι, τότε διατ' ἐρωτᾷς κρυφά: Ἐάν, πάλιν, θέλῃς νὰ δ' ἀπράξῃς κακόν, πῶς δὲν ἀντελήφθῃς ὅτι οἱ μά-

87. Ὁ Ἡρώδης φανταία ὅτι δὲν εἶχετο ὡς ἀπολύτως ἀληθὴ τὴν ἀνέκδοτον τῶν μάγων, μακροτέρως ἔθελεν αὐτὸν ὡς ἀσπαστὴν. Δι' αὐτὸ δὲν ἤθελε νὰ ἀποστῇ πλὴν εἰς τὸν ἄλλον ὅτι δὲν ἔσπευσε νὰ μεταβῇ μαζὶ μὲ τοὺς μάγους διὰ νὰ φανεύσῃ τὸ παιδί.

88. Ματθ. 8, 8. Ὡς το προσήμιον τῆς προσκυνήσεως καλεῖται να δοξοῦναι καὶ σκευά του.

γοι, ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐρωτᾷς κρυφά, θὰ ἡμπορέσουν νὰ καταλάβουν τὸν δόλον. Ἀλλὰ, ὅπως εἶπα, ἡ ψυχὴ, τὴν ὁποίαν ἔχει κυριεύσει ἡ πονηρία, εἶναι πρὸ ἀνόητος ἀπὸ κάθε τι ἄλλο. Καὶ δὲν εἶπεν, πηγαίνετε νὰ μάθετε διὰ τὸν βασιλεῖα, ἀλλὰ «διὰ τὸ παιδί», ὅτι δὲν εἶχε τὴν ψυχρὰν μίαν οὔτε νὰ ἀναφέρῃ τὰ δηλωτικὰ τοῦ ἀξιώματος δυνα-

τα. Καὶ οἱ μάγοι, χωρὶς νὰ ἀντληθθοῦν τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, ἐπειδὴ κατεῖχοντο ἀπὸ μεγάλην εὐλάβειαν διὰ τὸ γεγονός, (δὲν ἦτο, δέδοια, δυνατόν νὰ φαντασθοῦν ὅτι θὰ ἔφθανεν ὁ Ἡρώδης εἰς τόσῃ πονηρίαν καὶ νὰ θελήσῃ νὰ ἀνατρέψῃ μίαν τόσον θαυμαστὴν οἰκονομίαν⁸⁷), φεύγουν καὶ δὲν ἔχουν καμμίαν ὑποψίαν δι' αὐτὰ, διότι ἔκριναν ὅτι ἐν γένει τὰς ἐδῶ λωσεις τῶν ἄλλων μὲ θάσιν τὰ ἱδικὰ τῶν αἰσθημάτων **111**

«Καὶ νὰ ὁ ἀστήρ, τὸν ὁποῖον εἶδαν ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἀνατολῆς τοῦ, ἐπηγαίνειν ἐμπρὸς ἀπὸ αὐτοῦ» **112**. Ὡστε δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον ἐκρύβῃ ὁ ἀστήρ, διὰ νὰ εὑρεθοῦν εἰς τὴν ἀναγκήν, ἔσαν ἔχασαν τὸν ὁδηγόν των, νὰ καταφύγουν διὰ πληροφορίας εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ, ἔτσι, νὰ γνωστοποιήθῃ εἰς ὅλους τὸ γεγονός. **113** Ἀφοῦ, ὅμως, ἠρωτήσαν καὶ οἱ ἐχθροὶ ἔγιναν διδάσκαλοι των, ἐμφανίζεται καὶ πάλιν ὁ ἀστήρ. Κύτταξε μὲ πόσον ἀραιὰν τάξιν συνέβησαν τὰ γεγονότα. Μετὰ τὸν ἀστέρα τοὺς ὑποδέχεται ὁ ἰσραηλῆς λαὸς καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ παρουσιάζουν τὸν προφήτην, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ διὰ τὸ γεγονός αὐτό **114**. Μετὰ δὲ τὸν προφήτην τοὺς παρέλαθεν ὁ ἀγγελὸς καὶ τοὺς ἐξήγγισεν τὰ πάντα **115**. Ἐν τῷ μεταξύ, ὅμως, μὲ ὁ δὴγόν τὸν ἀστέρα προχωροῦν ἀπὸ τὰ ἱεροσόλυμα πρὸς

89. Διὰ τῆς λέξεως ταύτης δηλοῦται τὸ σκεῦος καὶ τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων ἐν γένει, ἀλλὰ καὶ εἰδικότερον τὰς παθολογίας τῆς ψυχῆς ἀνθρώπου πρὸς ταυτοπαθῆν κατὰ κατὰ οὐσίαν.

90. Δηλαδὴ, πῶς ἔπο ἀλλοιωθῆναι νὰ ὑποθέσῃν διὰ τὸ ἐκτελεσθῆναι τοῦ Ἰωάννου ἔκριναν δόλον. Ἀλλὰ τὸ ἔκτελεσθαι οὐ μὴ τὸ ἴδιον των.

91. Ματθ. 4, 9.

92. Πρὸς Ματθ. 2, 1, 5.

93. Πρὸς Ματθ. 2, 12.

τὴν Βηθλεὲμ.⁴⁴ Ὁ ἀσπὴρ τοὺς συνωδυνεὺς πάλιν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, διὰ τὴν ἀντιλήψην ὅτι δὲν ἦτο ἕνας ἀπὸ τοὺς συνηθισμένους ἀσπέρους, ἀφοῦ κανένας ἀσπὴρ δὲν ἔχει τὰ γνωρίσματα αὐτά. Καὶ μάλιστα, ὅχι ἀπλῶς ἐδάδιζεν, ὡς ἄλλοι καὶ ἐπὶ γὰρ, νεν ἐμπρός ἀπὸ αὐτοῦ, κατεβύθων καὶ ὁδηγῶν αὐτοὺς κατὰ τὴν μεσημβρίαν.

Καὶ τί ἔχρε ἀζέτο πλέον ὁ ἀσπὴρ, ἀπορεῖ κάποιος, ἀφοῦ ἔμαθαν τὸν τόπον τῆς γεννήσεως, Μά, διὰ τὴν ἀπακαλυφθῆναι καὶ τὸ παιδί, διότι δὲν ὑπῆρχε τίποτε ποῦ νὰ φανερώνη αὐτό. Ἐπεὶ δὲ αὐτὸ τὸ στίγιον ἦτο μεγαλοπρεπές, οὐτε ἡ μητέρα ἦτο γνωστὴ καὶ ἐπίσημος, δι' αὐτό, λοιπόν, ἦτο ἀπαράτητος ὁ ἀσπὴρ διὰ τὴν ἐπισημάνην εἰς αὐτοὺς τὸν τόπον. Διὸ καὶ ἐμφανίζεται πάλιν, μόλις ἐξῆλθαν ἀπὸ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ δὲν σταματῶν προηγουμένως, παρὰ δὲ τὰν ἐφάσεν ἐπάνω ἀπὸ τὴν φάτιν. Καί, ἔτσι, εἰς τὸ ἕνα θαῦμα προσετίθετο ἄλλο θαῦμα, διότι καὶ τὰ δύο γεγονότα ἦσαν παράδοξα, δηλαδὴ, καὶ ἡ προσκύνησις τῶν μάγων καὶ τὸ ὅτι ὁ ἀσπὴρ ἔκανε χρέη ὁδηγοῦ, ἦσαν δὲ ἱκανὰ νὰ προσελκύσων καὶ τοὺς πλέον σκληροκαρδίου. Ἐάν, δὲ, μὴ, ἔλεγαν οἱ μάγοι, ὅτι ἤκουσαν τοὺς προφήτας νὰ ὁμιλοῦν ὅτι αὐτὰ, ὅτι οἱ ἀγγελοὶ τοὺς τὰ ἀπεκάλυψαν κατ' ἰδίαν, ὅπως δὲ ποτε, δὲν θὰ ἐγίνοντο πιστευτοί. Ἐνῷ τώρα μὲ τὴν διορκὴ παρουσίαν τοῦ ἀσπέρους εἰς τὸν οὐρανόν, θὰ ἀπεστομωνοῦντο καὶ οἱ πλέον ἀναδείς.

Ἐν συνεχείᾳ, ὅταν ὁ ἀσπὴρ ἐφάσεν εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦτο τὸ παιδί, ἐστάθη καὶ πάλιν.⁴⁵ Καί, αὐτὸ τὸ φαινόμενον εἶνα ἀπόδειξις μεγαλυτέρας δυνάμεως καὶ δὲν ἀνῆκει εἰς τὰ γνωρίσματα τοῦ κοινῶς ἀσπέρους τὴν μίαν στιγμήν, νὰ φαίνεται καὶ τὴν ἄλλην νὰ ἐξαφανίζεται καί, ὅταν φανῇ πάλιν, νὰ παραμένῃ ἀκίνητος. Ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ ἐμεγάλυνε καὶ ἡ πίστις αὐτῶν. **110** Δι' αὐτὸ καὶ ἐχάρισαν, ἐπεὶ δὲ ἤβραν τὸ ἀναζητούμενον, διότι, ἔγιναν ἀγγελιοφόροι ἀληθινῶν γεγονότων καὶ διότι δὲν ἔκαναν ἄσκοπα ἕνα τόσον μεγάλο ταξίδι. Τόσον μέγαν πόθον ἔχον νὰ ἴδωσιν τὸν Χριστόν. Πραγματικὰ, ἀφοῦ ἔφθασεν ὁ ἀσπὴρ ἐστάθη ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλ. τοῦ παιδ. οὗ, ὁποδεκνῶν ὅτι ὁ γεν-

⁴⁴ Παρ. Ματθ. 2, 9. 10.

⁴⁵ Παρ. Ματθ. 2, 9.

νηθεὶς ἦτο Θεός. Καὶ μὲ τὴν στάσιν τοῦ αὐτοῦ, ὁδῆγε⁴⁶ εἰς τὸ νὰ προσκυνήσων τὸν Ἰησοῦν ὅχι ἀπλῶς εἰδωλολάτραι, ἀλλὰ οἱ σοφώτεροι ἀπὸ αὐτοὺς. Ἀντιλαμβάνεσθαι, λοιπόν, ὅτι δικαιολογημένα ἐνεφανίσθη ὁ ἀσπὴρ. Διότι οἱ μάγοι, καὶ μετὰ τὴν προφητείαν καὶ τὰς ὁδηγίας ποῦ ἔλαβαν ἀπὸ τοὺς ὁρχιερεῖς καὶ τοὺς γραμματεῖς, ἔχον τὴν προσοχὴν τῶν ἐστραμμένων εἰς αὐτόν.

Ἀς νοιώσῃ, λοιπόν, ἐντροπὴν ὁ Μαρκίαν, ὅς νοιώσῃ ἐντροπὴν ὁ Παῦλος ὁ Σαμοσατεύς⁴⁷, οἱ ὅποιοι δὲν ἠβέλῃσαν νὰ ἴδωσιν, ὅσα εἶδαν οἱ μάγοι, οἱ πρόγονοι τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ καὶ τοὺς ὀνομάζω ἔτσι χωρὶς νὰ ἐντρέπωμαι.⁴⁸ Ἀς ἐντραπῇ ὁ Μαρκίαν, βλέπων ὅτι ὁ Θεὸς προσκυνεῖται κατὰ σάρκα. Ἀς ἐντραπῇ ὁ Παῦλος ὁ Σαμοσατεύς, βλέπων ὅτι δὲν προσκυνεῖται ὡς ἀπλῶς ἀνθρώπος. Πραγματικὰ, ὅτι προσκυνεῖται κατὰ σάρκα τὸ ἀποδεικνύουν τὰ σπάργματα καὶ ἡ φάτιν. Τὰ ὅτι δὲ δὲν τὸν προσκυνοῦν ὡς ἀπλῶν ἀνθρώπων τὸ ἀποδεικνύουν οἱ μάγοι μὲ τὰ ὅρα ποῦ ἔβραν εἰς ἕνα νήπιον, τὰ ὅποια μόνον εἰς τὸν Θεόν ἦτο φυσικὸν νὰ προσφερθοῦν. Μὰ μὲ αὐτοὺς ὅς ἐντραποῦν καὶ οἱ ὁδοῖοι, οἱ ὅποιοι βλέπων τοὺς εἰδωλολάτραι καὶ τοὺς μάγους νὰ προπορεύωνται αὐτῶν καὶ δὲν ἀνέχοντα, νὰ τοὺς ἀκολουθήσων.⁴⁹ Διότι ὅσα συνέβαιναν τότε ἦσαν προεικόνις τῶν μελλόντων γεγονότων. Ὁ καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν καθίσταται φανερόν ὅτι τὰ ἔθνη θὰ προηγηθοῦν τοῦ ἰουδαϊκοῦ λαοῦ εἰς τὴν πίστιν πρὸς τὸν ἠ-σοῦν.

Καὶ διὰ τὴν ἀπορεῖ κάποιος, δὲν ἔλεγε ἐξ ἀρχῆς πρὸς τοὺς μαθητάς του αὐταγετε καὶ κάμετε μαθητάς σας ὅλα τὰ ἔθνη⁵⁰, ἀλλὰ τὸ εἶπεν ὕστερα ἀπὸ αὐτά, Διότι, ὅπως προανέφερα, ὅτι, συνέβαιναν ἡτο προεικόνις καὶ κατὰ κά-

⁴⁶ Λοιπὸν αὐτοὶ τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων παρὰ τῶν ὁπῶν ἡ πολλὰ ποσὸς εἰς ἀπονομιὰς ὁμολογίας ἔχον λόγος καὶ εἰς ὑποστήριξιν ἀντιφάσιν τὰ κατ' αὐτοὺς.

⁴⁷ Ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν μάγων ὡς ἀποτόνους τῆς Ἐκκλησίας ἡσταθῆ, δεδιμένους ὅτι αὐτοὶ ὑπέβλεπον οἱ πρώτοι προσκυνῆται τοῦ Ἰησοῦ καὶ οἱ κληρικὸς τῆς γεννήσεως τοῦ εἰς τὴν παρρούσῃ τῶν.

⁴⁸ Εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Ἰησοῦ ὡς Μεσσία καὶ Σωτῆρος.

⁴⁹ Ματθ. 23, 15.

ποιον τρόπον προκήρυξεν τῶν μελλοντικῶν γεγονότων
 1111 Διηλασθή, τὸ λογικὸν ἦτο νὰ προφηθεύουν οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὴν πίστην. Ἐπειδὴ, ὁμῶς, ἐπρόδωσαν μὲ τὴν θέλησίν των τὴν εὐεργεσίαν ποῦ τοὺς ἔγινεν, τὰ πράγματα συνέθεσαν ἀντίστροφα. Ὅπως καὶ εἰς τὴν πρακτικὴν περιπτώσειν δὲν ἔπρεπε νὰ προφηθεύουν οἱ μάγοι τῶν Ἰουδαίων, οὔτε νὰ προλάβουν, οἱ ἀπὸ τόσο μακρὰν ἐλθόντες τοὺς εὐρισκομένους μέσα εἰς τὴν ἰδίαν τὴν πάλιν⁵⁰ καὶ οὔτε νὰ υποσκελίσουν τοὺς ἔχοντας τόσην οἰκιστικὴν μὲ τὰς προφητείας, ὅσοι τίποτε τὰ σχετικὰ μὲ αὐτὰς δὲν εἶχαν ἀκούσει. Ἐπειδὴ, λοιπόν, ἔδειξαν ὑπερβολικὴν ἀδιαφορίαν διὰ τὰ ἴδια των κατὰ οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ προσερχόμενοι ἀπὸ τὴν Περσίαν προφητοῦνται τῶν κατοικῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ, πρῶτον τὸ ὅποιον λέγει καὶ ὁ Παῦλος «Ἦτο ἀναγκαῖον εἰς αὐτοὺς Ἰουδαίους νὰ κηρυχθῇ πρῶτον ὁ λόγος τοῦ Κυρίου. Ἐπειδὴ, ὁμῶς, ἐκρίνατε τοὺς ἑαυτοὺς σας ἀναξίτους διὰ τὴν αἰώνιον ζωὴν, Ἰδοὺ στρεφόμεθα πρὸς τοὺς ἔθνικους⁵¹. Διότι, καὶ ἐὰν ἀκόμη δὲν ἐπίστευσαν πρὶν ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτὰ, ἔπρεπε νὰ δείξουν προθυμίαν, ὅταν τὸ ἐπιπροφωρῆθαι ἀπὸ τοὺς μάγους. Ἀλλὰ δὲν ἠθέλησαν νὰ τὸ κάνουν δι' αὐτὸ, ἐνῷ αὐτοὶ κοιμῶνται, Ὡς οἱ μάγοι προφητοῦνται αὐτῶν.

Ἄς ἀκολουθήσωμεν, λοιπόν, καὶ ἡμεῖς τοὺς μάγους, ἃς ἀποβάλλωμεν τὴν θάρραρον συνήθειαν καὶ ἃς πραγματοποιήσωμεν μακρινὴν ὁδοπορίαν διὰ νὰ ἴδωμεν τὸν Χριστὸν. Διότι καὶ ἐκεῖνο δὲν θὰ ἔδλεπαν τὸν Χριστὸν, ἐὰν δὲν ἀπεμακρύνοντο ἀπὸ τὴν χώραν των. Ἄς ἀπαλλαγώμεν ἀπὸ τὰ ἐπιγειαῖα πράγματα. Διότι καὶ οἱ μάγοι, ὅσον χρόνον ἦσαν εἰς τὴν Περσίαν, ἔδλεπαν τὸν ἀστέρα μόνον, ὅταν, ὁμῶς, ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ ἐκεῖ, εἶδαν τὸν ἥλιον τῆς δ. καιροσύνης. Μᾶλλον δὲ οὔτε τὸν ἀστέρα θὰ ἔδλεπαν καθόλου, ἐὰν δὲν ἀνεχώρουν μὲ προθυμίαν ἀπὸ ἐκεῖ. Ἄς σπκωθώμεν, λοιπόν, καὶ ἡμεῖς καὶ ἃς σπεύσωμεν πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ παιδιοῦ, ἔστω καὶ ἂν ὅλο. καταλαμβάνονται ἀπὸ ταραχήν. Ὡς εἶτε βασιλεῖς, εἶτε ὁ λαός, εἶτε τύραννοι μᾶς ἐμποδίζουν νὰ εἰσέλθωμεν τὸν δρόμον αὐτὸν,

50. Τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν Βηθλέεμ ἐνόησε.

51. Πράξ. 13, 46.

ἃς μὴ καταπνίξωμεν τὸν πόθον μας διὰ νὰ ἴδωμεν τὸν Ἰησοῦν. Διότι, ἔτσι, θὰ ἀποφύγωμεν ὅλους τοὺς κινδύνους. Ἐπειδὴ καὶ οἱ μάγοι, ἐὰν δὲν ἔδλεπαν τὸ παιδί, δὲν θὰ διέφευγαν τὸν κινδύνον ποῦ διέτρεχαν ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως. Προτὸν νὰ ἴδουν τὸ παιδί τοὺς περιέβαλλον φόβοι, κινδύνοι καὶ ταραχαὶ ἀπὸ παντοῦ. Ὑστερὰ ἀπὸ τὴν προσκύνησιν, ὁμῶς νοιώθουν γαλήνην καὶ ἀσφάλειαν καὶ δὲν τοὺς ὀδηγεῖ, πλέον, ἀστήρ, ἀλλὰ τοὺς ὑποδέχεται ἀγγελος, ὁποῦ μὲ τὴν προσκύνησιν τοῦ Ἰησοῦ μετεδλήθησαν εἰς ἱερεῖς 1112 καὶ μάλιστα προσέφεραν καὶ δῶρα.

Ἦστε, ὁποῦ καὶ σὺ ἀφήσης τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν, τὴν ταρασσομένην πάλιν, τὸν οἰμοειδῆ τύραννον, καὶ τὴν γῆνιν μεγαλοπρέπειαν, τρέξε πρὸς τὴν Βηθλέεμ, οἷον ὑπάρχει ὁ οἶκος τοῦ πνευματικοῦ ἄρτου. Ἐάν εἰσαι ποιμὴν καὶ ἄλλης ἐδῶ, θὰ ἴδης τὸ παιδί εἰς τὸ σπήλαιον. Ἐάν εἰσαι βασιλεὺς καὶ δὲν προσέλθῃς δὲν σὲ ὠφελεῖ καθόλου τὸ βασιλικὸν ἐνδυμα. Ἐάν εἰσαι μάγος καθόλου δὲν θὰ σὲ ἐμποδίσῃ ἡ ιδιότης αὐτή, ἀρκεῖ μόνον νὰ προσέρχῃσαι διὰ νὰ τιμῇς καὶ προσκυνήσῃς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ οὐχὶ νὰ τὸν ἐλάβῃς καὶ ἂν προδαίης εἰς τὴν ἐκδήλωσιν αὐτὴν μὲ τρόμον καὶ χαρὰν, διότι εἶναι δυνατόν νὰ συνυπάρξουν καὶ τὰ δύο αὐτὰ συναισθήματα. Πρόσεχε, ὁμῶς, νὰ μὴ ὁμοιάσῃς μὲ τὸν Ἡρώδην καὶ εἴπῃς «Διὰ νὰ ἔλθω νὰ τὸν προσκυνήσω» καὶ, ὅταν ἔλθῃς, ἐπιδιώξεις νὰ τὸν φονεύσῃς. Ὡς Διότι, πραγματὰ, μὲ αὐτὸν ὁμοιάζουν, ὅσοι μετέχουν ἀναξίως εἰς τὰ μυστήρια, διότι «ὁ τοιοῦτος θὰ εἶναι ἔνοχος δι' ἀσέβειαν καὶ διεθλίωσιν, τὴν ὅταν ἀποτολμᾷ εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου⁵², λέγει ὁ Παῦλος. Καθ' ὅσον ἔχουν μέσα των τὸν τύραννον, ὁ ὁποῖος στενοχωρεῖται διὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ, τὸν μαμμωνᾶν⁵³ τοῦ εἶναι πρὸ παρόνομος ἀπὸ τὸν Ἡρώδην. Αὐτὸς κατέχεται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ διατηρῇ τὴν ἐξουσίαν του καὶ δι' αὐτὸ ἀποστέλλει τοὺς ἀνθρώπους του διὰ νὰ προσκυνήσουν φαινομενικῶς, εἰς τὴν πραγματικότητι, δ-

52. Α' Κορινθ' 11, 21.

53. Μωμολόγος. Ἡ λέξις καθάρτης, ἐκ τοῦ ἀρμαλικῆς ἐκμωμολόγας σημαίνει τὸν κατεστὸς τὸν ἀπερασμένον εἰς τὰς ἑμέρας ἐπιθυμίας, ἐν ἀπαιτήσει λαφύς διὰ ἐπιβουλήν, εἰς τὸν Θεόν.

μως, να σφάζουν τὸν Ἰησοῦν, ἐνῶ τὸν προσκυνοῦν. Ὅθεν, ἂς φοβηθῶμεν μήπως δοιοῦμεν μόνον μὲ ἱκέτας καὶ προσκυνητάς, ἐνῶ εἰς τὴν πρᾶξιν κάνωμεν τὰ ἀντίθετα Ἐπίσης, να ἐλευθερωσώμεν τὰ χεῖρα μας ἀπὸ τὸ κάθε τι, ἀφ' οὗ σκεπδῶμεν να προσκυνήσωμεν τὸν Ἰησοῦν. C Καὶ χρυσόν, ἐάν ἔχωμεν, ἂς τὸν προσφέρωμεν εἰς αὐτόν καὶ ἂς μὴ τὸν βάψωμεν εἰς τὴν γῆν. Πραγματικῶς, ἐάν τότε οἱ εἰδωλολάτραι ἐκείνοι ⁶⁴ ἔφεραν τὸν χρυσόν πρὸς τιμὴν τοῦ Ἰησοῦ, μὲ ποῖον θὰ ὅμοιζες ἐσὺ, ὅταν δὲν τὸν προσφέρεις εἰς ὅποιους εὐρισκόντα εἰς ἀνάγκην; Ἐάν ἐκεῖνοι ἐβάδιον τὸσον δρόμον διὰ νὰ ἴδουν τὸν γεννηθέντα, ποῖαν ἀπολογίαν θὰ ἔχης ἐσὺ, ὅταν δὲν βαδίζεις οὔτε ἓνα μικρὸν δρόμον διὰ νὰ ἐπισκεφθῇς ἓνα ἀρρωστον ἢ φυλακισμένον, Βέβαια, εὐσπλαγχνίζεσθα συνήθως τοὺς ἀσθενεῖς, τοὺς φυλακισμένους καὶ τοὺς ἐχθρούς μας ἀκόμη. **113** καὶ σὺ δὲν εὐσπλαγχνίζεσαι οὔτε τὸν ἐδεργέτην καὶ Κύριόν σου. Καὶ ἐκεῖνο μὲν προσφέρειαν χρυσόν, σὺ δὲ μόλις εἶδεις ψωμί. Ἐκεῖνοι, εἶδαν τὸν ἀστέρα καὶ ἐχάρησαν, σὺ ὅμως, δταν βλέπεις τὸν Ἰδιον τὸν Χριστὸν ξένον καὶ γυμνόν δὲν συγκανεύσαι. Ποῖος, λοιπόν, ἀπὸ ἐσῶς που εὐηργετήθηκε εἰς ἀνυπολόγιστον βαθμόν, ἔκανε ἓνα τόσον μεγάλο ταξίδι, ὅσον ἐκεῖνο οἱ εἰδωλολάτραι, ἢ μᾶλλον οἱ πῶς πιστοὶ ἀπὸ τοὺς πιστοὺς. Ἀλλὰ διακτ. ἀναφέρω ἓνα μεγάλο ταξίδι, Ἀφ' οὗ πολλοὶ ἀπὸ τὰς γυναῖκας μας κατέχοντα, ἀπὸ τόσον μεγάλην μαλακότητα, ὥστε δὲν ἀποφασίζουν να περάσουν ἀπὸ τὴν μίαν συνοικίαν εἰς τὴν ἄλλην, διὰ νὰ ἴδουν τὸν Ἰησοῦν ἐπὶ τῆς πνευματικῆς φάτνης, ἐάν δὲν χρὴς μοποιήσουν ἡμιόνους. Ἀλλοὶ πάλιν, ἐπειδὴ πρέπει να διανύσουν κάποιαν ἀπόστασιν, B προσβάλλουν ὡς δικαιολογίαν τὸ θάρρος τῶν διαδικῶν πραγμάτων, ἄλλοι, δὲ προτιμοῦν τὰ θέσπρα ἀπὸ τοῦ να ἔλθουν ἐδῶ. Καὶ οἱ μὲν εἰδωλολάτραι, προτοῦ να ἴδουν τὸν Χριστόν, ἐβάδιον τὸσον μέγαν δρόμον, ἐνῶ ἐσὺ, καὶ μετὰ τὴν γνώριμιαν σου, δὲν τοὺς μιμεῖσαι, ἀλλὰ, ἀφ' οὗ τὸν εἶδες, τὸν ἐγκαταλείπεις καὶ τρέχεις νὰ ἴδῃς τὸ θέατρον (λέγω πάλιν τὰ ἴδια ποὺ εἶπα καὶ προηγουμένως). Καὶ ἐνῶ βλέπεις τὸν Χριστὸν ἐπάνω εἰς τὴν φάτην, τὸν ἐγκαταλείπεις, διὰ νὰ ἴδῃς τὰς γυναῖκας ἐπά-

⁶⁴ Οἱ μάνα.

νω εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ θεάτρου. Πόσοις κεραυνοῦς δὲν ἀξίζει αὐτὴ ἡ συμπεριφορὰ σου,

Πές μου, ὅμως, ἐάν κάποιος σοῦ εἶδῃ τὴν ὑπόσχεσιν νὰ αὐτὴν ἀποστήσῃ μέσα εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ νὰ σοῦ δείξῃ τὸν βασιλέα καθήμενον, μήπως θὰ προετίμας νὰ ἴδῃς τὸ θέατρον ἀντὶ αὐτῶν. Μολοντόν, **Βέβαια**, οὔτε καὶ ἀπὸ αὐτῆς ἴσῃ δυνατόν να κερδίσῃς κάτι. C Ἐδῶ, ὅμως, ἀπὸ τὴν πράξιν αὐτὴν ἀναδύει πηγὴ πνευματικοῦ πυρός καὶ ἐσὺ τὴν ἀφήνεις καὶ τρέχεις εἰς τὸ θέατρον, διὰ νὰ ἴδῃς γυναῖκας νὰ καλυμθῶν καὶ τὸ φύλον των νὰ ἐξευθελίστα, καὶ ἐγὼ καταλείπεις τὸν Χριστὸν να καθέται κοντὰ εἰς τὴν πηγὴν. Πραγματικῶς, καὶ τώρα ὁ Χριστὸς καθέται κοντὰ εἰς τὴν πηγὴν καὶ συνομιλεῖ ὅχι μὲ τὴν Σαμαρεῖτιν, **114** ἀλλ' ἀπευθύνεται πρὸς ἀδόκλητον τὴν πόλιν. Ὡς, ὅμως, καὶ τώρα νὰ ὁμιλῇ μόνον μὲ τὴν Σαμαρεῖτιν, διότι οὔτε καὶ ἐκεῖνη εὐρισκτοί, πλησίον τοῦ κανένας μας, ἀλλ' ἄλλοι μὲν παρίστανται μόνον σωματικῶς, ἄλλοι δὲ ἀπουσιάζουν καὶ σωματικῶς. Καὶ ὅμως ὁ Χριστὸς δὲν φεύγει, ἀλλὰ παραμένει καὶ ζητεῖ ἀπὸ ἡμᾶς να πῇ ὅχι νερό, ἀλλ' ἁγιοσύνην, ἀφ' οὗ, **Βέβαια**, προσφέρει τὰ ἅγια εἰς τοὺς ἀγίους. Διότι, ὡς γνωστόν, δὲν μᾶς προσφέρει νερό ἀπὸ τὴν πηγὴν αὐτὴν, ἀλλὰ αἷμα ζῶν, τὸ ὅποιον εἶνα μὲν σύμβολον τοῦ θανάτου, ἀλλὰ ἐγ.νεν αἷτον ζωῆς. Σὺ, ὅμως, ἀφήνεις τὴν πηγὴν τοῦ αἵματος, τὸ φρικτὸν ποτήριον, καὶ κατευθύνεσαι πρὸς τὴν διαβολικὴν πηγὴν, διὰ νὰ ἴδῃς γυναῖκα πόρνην νὰ καλυμθῇ καὶ νὰ ὑπόσθῃ ψυχικὸν ναυάγιον. Διότι τὸ νερό ἐκεῖνα εἶνα πέλαγος ἀσελγείας, τὸ ὅποιον δὲν συθίζει τὰ σώματα, B ἀλλὰ δημιουργεῖ ναυάγια τῶν ψυχῶν. Καὶ ἐκεῖνη μὲν καλυμθῇ μὲ τὸ σῶμα γυμνόν, σὺ, ὅμως, παρακολουθεῖς καὶ καταποντίζεσαι εἰς τὸν θυβὸν τῆς ἀσελγείας. Αὐτοῦ τοῦ εἶδους εἶναι ἡ παγίδα τοῦ διαβόλου. Δηλαδή, χωρὶς να εἰσερχόμεθα εἰς τὸ νερό, ἀλλὰ παραμένοντες ἐκτὸς, μᾶς συθίζει περ σφόδρα ἀπὸ ἐκείνους τοὺς εὐρισκόντα μέσα εἰς αὐτὸ καὶ μᾶς πνίγει. φοβερώτερα ἀπὸ τὸν Φαραῶ, ὁ ὅποιος κατεποντίσθη τότε μαζί μὲ τὰ ὄλογα καὶ τὰ θρυσάτα τοῦ. Καὶ μάλιστα, ἐὰν ὑπῆρχε δυνατότης νὰ ἴδωμεν τὰς ψυχὰς, θὰ ἡμπορούσα νὰ σᾶς δείξω πολλὰς ψυχὰς νὰ ἐπιπλέουν εἰς τὸ νερό αὐτό, ὅπως ἀκροῶμαι τότε τὰ αἰώματα τῶν Αἰγυπτίων.

Ἀλλὰ τὸ χειρότερον εἶναι τὸ ἐξῆς, ὅτι δηλαδή, τὴν

ἐλοκληρωτικὴν αὐτὴν καταστροφὴν τὴν ἀποκαλοῦν ἀπολαύσιν καὶ τὸ πέλαιος τῆς ἀπωλείας τὸ ἀνομάζουσιν θάλασσαν τῆς ἡδονῆς. **Γ** Ἀναμφιδόλως, ὅμως, θὰ ἦτο εὐκολώτερον νὰ διαπλεύσῃ κανεὶς μὲ ἀσφάλειαν τὸ Αἰγαῖον καὶ τὸ Τυρρηνικόν ⁵¹ πέλαγος, παρὰ νὰ ἴδῃς τὸ θέαμα αὐτὸ χωρὶς νὰ ὑποστῇς ἡθικὴν θλάθην. Διότι κατὰ πρῶτον ὁ διάβολος ὅλην τὴν νύκτα κυριεύει ἐκ τῶν προτέρων τὰς ψυχὰς μὲ τὴν προσδοκίαν τοῦ θεάματος. Ὑστερὰ, ἀφοῦ ἐτιδεῖται τὸ ἀντικείμενον τῆς προσδοκίας, ἀμέσως μᾶς δίνει καὶ μᾶς καθ.στῶ αἰχμαλώτους. Διότ. νὰ μὴ ἔχῃς τὴν ἐντύπωσιν ὅτι, ἐπειδὴ δὲν ἦλθες εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν πόρνην, εἶσαι καθαρὸς ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ἀφοῦ μὲ τὴν ἐπιθυμίαν τὰ πάν ἐξετέλεσες. **Δ** ⁵² Πραγματικὰ, ἐὰν κατέχῃσαι ἀπὸ ἐπιθυμίας, ἡναγίς μὲ τὸ θέαμα αὐτὸ μεγαλυτέραν φλόγα, ἐὰν, πάλιν, δὲν ἐπηρεάζῃσαι καθόλου ἀπὸ οὗσα βλέπεις, τότε εἶσαι ἄξιος μεγαλυτέρας καθόλου ἀπὸ οὗσα βλέπεις, τότε μὲν σκανδαλίζεις τοὺς ἄλλους μὲ τὸ νὰ τοὺς παρωθῇς πρὸς τὰ θεάματα αὐτὰ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀτιμάζεις τὰ μάτια σου καὶ μαζὶ μὲ αὐτὰ καὶ τὴν ψυχὴν σου.

⁵³ Ἐλα, βίεας, νὰ σκεφθῶμεν καὶ τὸν τρόπον διορθώσεως τοῦ κακοῦ αὐτοῦ, διὰ νὰ μὴ φαινώμεθα ὅτι μόνον κατηγορίας διατυπώνομεν. Ποῖος θὰ εἶναι, λοιπόν, ὁ τρόπος αὐτός; Ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς παραδῶσω εἰς τὰς γυναῖκας σας διὰ νὰ σᾶς ἐκπαδεύσω. Ἄξιαι, σύμφωνα μὲ τὸν νόμον τοῦ Παύλου, εἰσεῖς ἔπρεπε νὰ εἶθε οἱ διδάσκαλοι ⁵⁴ Ἐπειδὴ, ὅμως, ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας ἀντεστράφη ἡ φυσικὴ τάξις τῶν πραγμάτων καὶ τὸ σῶμα εὐρέθη εἰς τὸ ἐπάνω μέρος ἐνῷ τὸ κεφάλι κατέλαθε τὸ κάτω τμήμα, θὰ προτιμῶμεν κατ' ἀνάγκην αὐτὸν τὸν ὁρμόν τῆς θεραπείας. **Β** Ἐάν, τώρα, ἐντρέπῃσαι νὰ ἔχῃς ὡς διδάσκαλον γυναῖκα, τότε νὰ ἀποφεύγῃς τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἔτσι θὰ κατορθώσῃς νὰ καθίσῃς εἰς τὸν θρόνον τοῦ σοῦ προσεφερέν ὁ Θεός. Διότ, οἱ ὅσον χρόνον ἁμαρτάνεις, ὅχι μόνον εἰς τὰς γυναῖκας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἄλλα καὶ ἀσημαντα ζῶα

51. Ἡ πρὸς, θυμὸς τῆς πεντηκστῆς καὶ νομοῦ Ἰταλίας καὶ τὸς βαρβάρων τῆς Σικελίας, φάλασσαν νηυσὶν διὰ τὰς λιαν ἐκπεισθένους πρεκίμας τῆς

52. Περὶ Α. Τιμόθ 2, 12 εἰς.

οὐ ἀποστέλλει διὰ νὰ μαθητεύσῃς ἡ Γραφή καὶ δὲν ἐντρέπεται νὰ σὲ ἀποστείλῃ ὡς μαθητὴν, ἐσένα τοῦ ἔχεις τιμηθῇ μὲ τὸ προσόν τοῦ λογικοῦ, εἰς τὸ μυρμηγκί ⁵⁵ βέβαια, αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ κατηγορίαν τῆς Γραφῆς, ἀλλὰ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι προσβάλλουσιν τοιοῦτοτρόπως τὴν ὡφελὴν τὴν καταγωγὴν. Συνεπῶς, τὸ ἴδιον θὰ κάνω καὶ ἐγώ. Καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος θὰ σὲ παραδῶσω εἰς τὴν σύζυγόν σου. Ἐάν, ὅμως, τὴν περιωρονήσῃς, τότε θὰ σὲ ἀποστείλῃ εἰς τὸ σχολεῖον τῶν ἀλόγων ζώων καὶ θὰ σοῦ ἀποδείξῃ πόσα πτὴν νὰ πόσα ψάρια, **Γ** πόσα τετράποδα καὶ ἑρπετὰ εἶναι πρὸ σεμῶ καὶ π ὁ συνετὰ ἀπὸ σένα. Ἐάν, ὅμως, ἡ συγκρίσις αὐτὴ σὲ κάνῃ νὰ ἐντρέπῃσαι καὶ νὰ κοκκινύῃς, στάσου εἰς τὸ ὄρος τῆς εὐγενικῆς σου καταγωγῆς καὶ, ἀφοῦ σκεφθῇς σοβαρὰ τὸ πέλαιος τῆς γέννησός καὶ τὸν ποταμὸν τοῦ πυρός, ἀπόφεςγε τὴν κολλυμείθραν τοῦ θεάτρου, διότι αὐτὴ δημιουργεῖ τὸ πέλαιος ἐκεῖνο καὶ ἀνάπτει τὴν τεραστίαν ἐκείνην φλόγα.

Διότ., πραγματικὰ, ἐάν εὐ καθένος τοῦ βλέπῃ γυναῖκα διὰ νὰ τὴν ἐπιθυμήσῃ πρὸς ἁμαρτίαν, ἤδη τὴν ἐμολχεύσεν ⁵⁶, **Δ** ⁵⁷ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ καταστῇ χύλιος φορὸς αἰχμάλωτος ὅποιος ἀναγκάζεται νὰ τὴν ἀντικρύσῃ γυνήν; Ὅπωςδήποτε, ὁ κατακλυσμός, ὁ ὁποῖος συνέβη κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Νῶε, δὲν προεκάλεσε τόσην καταστροφὴν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὅσον αἱ κολλυμείθραι εἰς τὸ θέατρον γυναῖκες ⁵⁸ πνίγουν ὁλοκληρωτικὰ θλας ἐν γένει τοὺς ἄνδρας κατὰ τρόπον ἀτιμωτικόν. Διότι ἐκεῖνη ἡ βροχή ⁵⁹, μολονότι προεκάλεσε τὸν σωματικὸν θάνατον, ἐν ταῦτοις ἐσταμάτισε τὴν κακίαν τῆς ψυχῆς ἐνῷ ἡ παροῦσα ⁶⁰ κάνει τὸ ἀντίθετον, ἐνῷ ἀφήνῃ τὰ σῶματα ἀνέπαφα, καταστρέφει, ὅμως, τὴν ψυχὴν.

⁶¹ Ἐσές, λοιπόν, ὅσον μὲν γίγνεται λόγος διὰ τὴν κατὰ ληψὶν τῆς προεδρίας, ἐγείρετε τὴν ἀξίωσιν νὰ ἔχετε τὴν

57. Περὶ Α. Περὶ Α. 6. 4

58. Ματθ. 5. 28

59. Προκαλεῖται περὶ γυναικῶν αἱ ὁποῖαι ἐπὶ τῆς σαρτῆς τοῦ θεοῦ ἔχουσιν ἡμεῖς ἐλπίαν.

60. Τοῦ κατακλυσμοῦ τοῦ Νῶε

61. Τὸ νερὸ θηλασθῇ, τοῦ λουτροῦ τῶν γυναικῶν τοῦ θεοῦ.

πρώτην θέσιν εἰς δόλοκληρον τὴν οἰκουμένην, ἐπειδὴ πρῶ-
τῃ ἡ πόλις μας ἔκανε χρῆσιν τοῦ ὀνόματος χριστιανῶς.⁶²
Εἰς τὸν ἀγῶνα, ὁμῶς, τῆς ἐγκρατείας δὲν ἐντρέπῃς· ὅ-
νὰ ἀποδεικνύσῃς κατώτερος καὶ ἀπὸ τὰς πρὸ ἀπολιτιστοῦς
πόλεις, Μελίστα, λέγει κάποιος, καὶ τί μᾶς προτρέπεις
νὰ κάνωμεν, λοιπόν; Μήπως νὰ καταφυγώμεν εἰς τὰ ὄρη
καὶ νὰ γίνωμεν μοναχοί; Μὰ, δι' αὐτὰ στεναίω, ἐπειδὴ νο-
μίζετε ὅτι μόνον εἰς ἐκείνους ἀρμόζει ἡ κοσμιότης καὶ ἡ
σωφροσύνη, μολονότι, θέβαια, ὁ Χρ. στὸς ἔθεσε κοινούς νό-
μους δι' ὅλους. Διότι, ὅταν λέγῃ «ὁ καθένας ποι. βλέπει
γυναῖκα διὰ τὴν ἐπιθυμίαν πρὸς ἁμαρτίαν», δὲν ἀπει-
θύνεται μόνον πρὸς τὸν μοναχόν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ἐγ-
γαμῖον, διότι τότε⁶³ τὸ ὄρος ἐκείνο ἦτο γεμητόν ἀπὸ ἐγ-
γάμους ἀνδρας, Σκέψου λοιπόν, ἐκεῖνο τὸ θέατρον καὶ μ-
σησε τοῦτο τὸ διαβολικόν, χωρὶς νὰ κατηγορήσῃς τὴν ἐν-
τολήν τοῦ Ἰησοῦ ὡς θάρσειαν καὶ ἀνεφάρμοστον. Ἐξ ὅλ-
λου, δὲν σὰς ἐμποδίζει οὐτε νὰ νικηθεῖς οὐτε νὰ δια-
σκεδάξῃς, μόνον ἐπιθυμῶ νὰ γίνῃται αὐτὸ μὲ σωφροσύνην,
Ὁ Χωρὶς νὰ συνοδεύεται ἀπὸ ἐντροπὴν, κατηγορίας καὶ ἀ-
ναριθμήτους παρανομίας.

Δὲν θεσπίζω νόμους, που νὰ ὑποχρεώωμεν κάποιον νὰ
καταφύγῃ εἰς τὰ ὄρη καὶ τὰς ἐρήμους, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἀ-
νασθός, κόσμιος καὶ συνετός, ὅπως καὶ ἐν κατοικίᾳ εἰς τὸ
μέσον τῆς πόλεως, ὅτι, πραγματικά, αἱ νόμοι εἶναι κοῖνοι
καὶ διὰ τοὺς μοναχοὺς καὶ διὰ τοὺς ἀπλοὺς πιστοὺς, πλὴν
τοῦ γάμου, ἐν καὶ ὁ Παῦλος προτρέπῃ καὶ ὡς πρὸς τὸν
γάμον νὰ ὁμοιάζωμεν κατὰ πάντα πρὸς τοὺς μοναχοὺς,
λέγων «Περὶ καὶ φεύγει διαρκῶς σὺν σκ. αὐτὸ ἐξωτερικόν
φαινόμενον τοῦ κόσμου αὐτοῦ»⁶⁴, ὥστε καὶ ἐκεῖνο, πῶς ἔ-
χουν γυναῖκας, νὰ εἶναι σὺν νὰ μὴ ἔχουν⁶⁵. 1117 Συνε-
πῶς λέγει, δὲν σὰς προτρέπω νὰ καταφύγετε εἰς τὰς βου-

62. Διποθεῖται ἄρως τοὺς κατωτέρους τῆς Αὐτοκράτορος καὶ τὴν ἁ-
ποῖαν ἐν γινώσκῃ. αἱ ἀντιθετοὶ τοῦ Χριστοῦ μεταλαμβάνον τὸ πρῶτον ζυ-
σε μὲν Π. 18. Π. 18. 1. 18.

63. Ὅταν ἔπαυσε τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους διαμονὴν καὶ εἰς τὴν ἀσκή-
σιον διαφύγετε, αἱ ἀποδοτικαὶ οὐκ εἶναι κατωτέρω λόγοι τοῦ Ἰησοῦ.

64. Α. Λουκ. 7, 51.

65. Α. Κορινθ. 7, 28.

νοκορυφάς, ἐν καὶ θὰ τὸ θέλω, ἐπειδὴ αἱ πόλεις μιμούμεναι
τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων τῶν Σοδόμων⁶⁶, πλὴν ὁμῶς, δὲν
σὰς ὑποχρεῶναι εἰς αὐτό.

Μεῖνε, λοιπόν, μὲ τὸ σπῆτι σου, τὰ παιδιὰ σου καὶ τὴν
γυναῖκά σου, ἀλλὰ νὰ μὴ ἐξευτελίσῃς τὴν γυναῖκα, οὐτε
νὰ ἀτιμάξῃς τὰ παιδιὰ, οὐτε νὰ εἰσαγγῇ εἰς τὸ σπῆτι σου
τὴν καταστροφὴν πού προξενεῖ τὸ θέατρον. Δὲν ἀκούεις
τοῦ Παύλου νὰ λέγῃ ὅτι «ὁ ἀνδρὶς δὲν ἐξουσιάζει τὸ σῶ-
μα του, ἀλλ' ἐξουσιάζει αὐτοῦ εἶναι ἡ γυναῖκα»⁶⁷ καὶ
θέτει κοινούς καὶ διὰ τοὺς δύο νόμους, Σὺ, ὁμῶς, ἐὰν ἡ
σὺζυγὸς σου συχνάζῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, μεταβάλλεσαι
εἰς ἁγὸν κατήγορόν της, ἐνῶ, ὅταν ὁ ἴδιος περὶς τὴν ἡ-
μέραν σου εἰς τὰ θέατρα, δὲν θεωρεῖς ἄξιον κατηγορίας
τὸν ἑαυτὸν σου, ὅτι ἄλλ' ὅσον ἀφορᾷ μὲν τὴν σωφροσύνην
τῆς συζύγου σου τόσο πολὺ λιπτολόγεις τὰ πράγματα,
ὥστε νὰ γίνῃς ἐνοχλητικὸς καὶ νὰ υπερβαίῃς τὸ μέτρον.
καὶ δὲν ἐπιτρέπεις οὐτε τὰς ἀναγκαίους ἐξόδους ἀπὸ τὸ
σπῆτι, ἐνῶ πιστεύεις ὅτι εἰς τὸν ἑαυτὸν σου ἐπιτρέπονται
τὰ πάντα. Ἀλλὰ δὲν σὺ τὸ ἐπιτρέπεις, ὁ Παῦλος, ὁ ὁποῖος
δίδει καὶ εἰς τὴν γυναῖκα τὴν ἴδιαν ἐξουσίαν, διότι λέγει
ὅτι «ὁ ἀνδρὶς ὡς ἀποδίδῃ εἰς τὴν γυναῖκα του τὴν εὐνο-
αν καὶ τὴν ἀγάπην πού τῆς χρεώσται»⁶⁸.

Μὲ ποῖαν τρόπον, ὁμῶς, τιμᾷς αὐτήν, ὅταν εἰς τὰ
σπουδαῖα ζητήματα τὴν προσβάλλῃς καὶ προσφέρῃς τὸ
σῶμα της εἰς τὰς πόρνις, (διότι τὸ σῶμα σου εἶναι ἰδι-
κόν της)⁶⁹. Ὅταν φέρῃς εἰς τὸ σπῆτι σου, ταραχὰς καὶ
πολέμους, Ὅταν εἰς τὴν ἀγορὰν προβαίῃς εἰς ἐκτέλεσιν
τοιούτων ἔργων, μὲ τὰ ὅποια, ὅταν τὰ διηγῇσαι εἰς τὸ
σπῆτι σου, ἐντροπάζεις τὴν σύζυγόν σου, πού τὰ ἀκούει,
προσβάλλεις τὴν παρ. σταμένην θυγατέρα σου Ὁ καὶ πρὶν
ἀπὸ αὐτὰς θέβαια, τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν σου;

Συνεπῶς, ἐπιβάλλεται, ἡ νὰ σιωπᾷς παρὰ νὰ διαπράτ-
της αὐτοῦ τοῦ εἰδούς τὰς ἀσχημίας, διὰ τὰς ὁποίας καὶ

66. Ἦναι δὲ τῆς πόλεως ὅπως ἐκείνη μετὰ τὴν καταστροφὴν, ἡ
ὅτι ἡ ἀποδοτικὴ τῆς πόλεως ἀναστάντος τὸν Σόδομ. τῶν.

67. Α. Κορινθ. 7, 4.

68. Α. Κορινθ. 1, 3.

69. Π. 18. Α. Κορινθ. 7, 4.

οἱ δοῦλοι πρέπει νὰ τιμωροῦνται, ὅταν περιπέσουν εἰς αὐτόν. Πές μου, λοιπόν, ποῖαν δικαιολογίαν θὰ προβάλης, ὅταν παρακολουθῇ αὐτὰ τὰ θεάματα μὲ μεγάλην προσοχήν, ὅταν προτιμᾷς περισσότερον ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα αὐτά, τὰ ὅποια δὲν εἶναι πρέπειν οὔτε νὰ τὰ διηγῇται κανεὶς.

Τώρα, ὅμως, διὰ νὰ μὴ γίνωμαι θαρετός, θὰ σταματήσω ἐδῶ τὸν λόγον. Ἐάν, ὅμως, παρὰ ταῦτα ἐξακολουθήσεις νὰ διαπράττεις τὰ ἴδια ἁμαρτήματα, θὰ καταστήσω πῶς κοπτερόν τὸ μαχαίρι, καὶ θὰ ἀνοίξω τὸ θαλεῖον τὴν πληγὴν, καὶ δὲν θὰ στόματήσω, μέχρις ὅτου νὰ διαλύσω τὸ θέατρον τοῦ διαβόλου **118** καὶ καθάρσω τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Διότι, ἔτσι, θὰ ἀπαλλαγώμεν καὶ ἀπὸ τὴν παροῦσαν ἐντροπὴν καὶ θὰ ἀπολαύσωμεν τὴν μέλλουσαν ζωὴν, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ Η'

(Κεφ. β, 11-12)

«Καὶ ἄφ' οὗ εἰσῆλθαν εἰς τὸ σπ(ί)τ, εἶδαν τὸ πα.δὶ μὲ τὴν μητέρα τοῦ Μαρ(ί)αν¹»

1. Βεβαίως γίνεται λόγος διὰ τὰ ὅρα, καὶ ὅποια, κατὰ τὴν παράδοξιν εἰς τὴν Ανατολίαν συνηθισαν νὰ μὴ ἐρχονται, μὲ εὖδεια χεῖρα πρὸς τὸν βασιλεῖα φέρονται οἱ μάγοι. Παρὰ Γεν. 42, 10. Α. Βασιλ. 10, 27, 1^η Βασιλ. 10, 2. Ὅλα τα προσφερόμενα δῶρα εἶναι προϊόντα τῆς Ἀραβίας, χωρὶς δόξα νὰ παραγόνται αποκλειστικῶς ἐκ αὐτῆς. Τὸ γινώσκον αὐτὸ κανεὶ πολλοὶ ἑρμηνευταὶ καὶ πιστεύουσιν ὅτι οἱ μάγοι προσήλθοντο ἐξ Ἀραβίας. Ὁ Χρυσόστομος δμως ἀποδέχεται τὴν γνώμην κατ' ἣν οἱ μάγοι προσήλθοντο ἐκ τῆς Περσίας. Περὶ τῆς χρησιμότητος αὐτῶν καὶ τῶν παλαιῶν ὁσίων ὁμοίει καὶ ἀλλοτρίοι ἢ Γραφεῖ. Παρὰ Πα. 60, 1, Ψαλμ. 71, 10-15 καὶ Ἀσμ. 3, 8.

Τὰ δῶρα, ἀντὶ ἐκτιμωροῦνται διαφόροις. Πλὴν τῆς ἀπὸ τοῦ Χρυσόστομου παραχωρητῆς ὁλντορίας τοῦτον ἄλλος ἄλλως ἐκτιμᾷ. Ταῦτα ἢ ἐκτιμᾷτεστέρα ἄτομος θεωρεῖ. Τὸν χρόνον δὲ, σημεῖον τῆς βασιλείας διὰ τοὺς ὁπῶμαι χρόνους προσέθετον εἰς τοὺς βασιλεῖς. Τὸν ἰδὺνον δὲ σημεῖον τῆς θεότητος διὰ τοὺς ἰδὺνους ἔθιμους εἰς τὸν Θεόν. Τέλος, τὴν σφαιρὴν δὲ, σημεῖον τῆς ἀνθρωπότητος φέροντες τοῦ Ἰησοῦ καὶ μέμνηται τοῦ θανάτου αὐτοῦ, διὰ τοὺς πολλοὺς ἤλειπον δι' αὐτῆς τοὺς νεκροὺς διὰ νὰ ἀποτρέψουν τὴν τοχρίαν σφῆν καὶ τὴν δυσάρεστον δόξαν.

2. Ποιοὶ πολλοὶ παράδοξος Παρὰ Ἰουδαίους πρὸς Τριφωνα ΕΛXXXVIII δ, Πρωτοπνεγγέμιον Ἰουδαίου, XVIII ἀνὰ πρὸς σφῆν λαμν εἰς τὸ σφῆν ἐγγενήν δ Χριστοῦ. Ὁ ἑρμηνεύτης μάμματα σφῆνεται εἰς τὴν παράδοξον αὐτὴν διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὴν γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὴν Βηθλεὲμ (Κατὰ Εὐαγγ.). 1 δ. Ἐξ ἑλλοι καὶ ἀντὶ τῆς αὐτῆς σφῆνεται ἀντὶ τῆς σφῆνεται πρὸς τοὺς ἰδὺνους δ Ἀντιόχ. 2 δ ἰδ. 1. Φαίνεται, ὅτι μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ ὁ Ἰωσήφ χαίρειτοσε νὰ εἶσιν παρὰ ἑντὸς σφῆνεται ἢ δὲ ὁ Μαρ(ί)αν, χρησιμολογεῖ ἐν προκειμένῳ τὸν ὅρον γέννησιν.

3. Κατ' ἣν σφῆνεται ἑλθὼν οἱ μάγοι εἰσῆλθον εἰς τὸν Ἰη.

Διατί, λοιπόν, ὁ Λουκάς λέγει ὅτι τὸ παιδί εὐρίσκετο εἰς τὴν φάτνην.⁴ Διότι ἀμέσως μετὰ τὴν γέννησιν ἐκρησμοποίησεν ὡς κλίνην τὴν φάτνην, (ἐπειδὴ ὑπῆρχε μεγάλο πλήθος, λόγῳ τῆς ἀπογραφῆς, καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἴδουν στί τι διὰ νὰ παραμείνουν. Παῖγμα τὸ ὅποιον καὶ ὁ Λουκάς τονίζει, ὅταν λέγῃ ὅτι «ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε τόπος εἰς τὸ παλαιοῦσαν, τὸν ἐτοποθέτησεν εἰς τὴν φάτνην»⁵). Ἐπειὴ ὕστερα, θέβασα, τὸν ἐσώκωσε καὶ τὸν ἐτοποθέτησεν εἰς τὰ γόνατά της. Συγχρόνως, λοιπόν, ἦλθεν εἰς τὴν Βηθλεὲμ καὶ ἐγέννησε τὸν υἱὸν της, διὰ νὰ μάθῃς ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτὰ ὅλον τὸ σχέδιον τῆς θείας οἰκονομίας καὶ, ἀκόμη, ὅτι αὐτὰ δὲν ἐγίνοντο τυχαῖα καὶ ἄσχετα, ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ ἐπραγματοποιούντο σύμφωνα μετὰ τὴν θέλησιν τῆς θείας Προνοίας καὶ τὴν πρόρρησιν τοῦ προφήτου.

Ἀλλὰ τὸ τοῦς ἐπεισε νὰ προσκυνήσουν τὸν Ἰησοῦν, ὅτι οὔτε ἡ Παρθένος ἦτο γνωστὴ, οὔτε τὸ σπῆτ μεγάλο-πρεπές, ὅτε κανένα ἄλλο ἀπὸ τὰ φαινόμενα ἦτο ἱκανὸν νὰ τοὺς προκαλέσῃ κατὰ πληγὴν καὶ νὰ τοὺς προσελκύσῃ. Αὐτοὶ, ὅμως, ὅχι μόνον προσκυνοῦν τὸν Ἰησοῦν, ἀλλὰ, ἀφοῦ ἤνοιξαν τὰ θησαυροφυλάκιά των, προσφέρουν καὶ δῶρα καὶ μάλιστα δῶρα ὅχι ὡς εἰς ἄνθρωπον, ἀλλ' ὡς εἰς Θεόν. Διότι ὁ Λίθαιος καὶ ἡ σμύρνα ἦσαν σμύδαλα τοῦ Θεοῦ.⁶ 1149 Τ. τοὺς ἔπεισε, λοιπόν; Μά, ὅτι τοὺς προέτρεψε νὰ ἀναχωρήσουν ἀπὸ τὴν πατρίδα των καὶ νὰ κἀνουν ἕνα τὸσον μεγάλο ταξίδι. Ἦτο δὲ αὐτὸ ὁ ὁσπῆρ καὶ ἡ φώτισις τῆς διανοίας των ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ὀλίγον κατ' ὀλίγον τοὺς δὴγγει πρὸς τὴν τελειότεραν γνώσιν. Διότι, πραγματικῶς, ἐὰν δὲν ἦτο αὐτὸ τὸ πειστικὸν μέσον, δὲν θὰ ἀπέδιδαν τόσαν μεγάλην τιμὴν εἰς τὸν Ἰησοῦν, δεδωμένον διὰ τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα ἦσαν ὅλα ἀσήμαντα. Δι' αὐτὸ κανένα ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ δὲν ἦτο μεγάλο ἔκκε, ἀλλὰ ὑπῆρχε ἡ φάτνη, ἡ καλυδὴ καὶ ἡ μητέρα ἦτο πτωχή, διὰ νὰ ἴδῃς καθαράν τὴν εὐσέθειαν τῶν μάγων καὶ ἀντιληφθῆς

ἡσὺν μετὰ τὴν μητέρα τοῦ μωτοῦ.

4. Ματθ. 2, 6.

5. Παρβ. Λουκ. 2, 7.

6. Λουκ. 2, 7. Γραβ. καὶ σμύρνα: τῆς πατρὸς τῆς.

7. Παρβ. καὶ σμύρνα: 2 τῆς πατρὸς τῆς.

ὅτι δὲν τὸν ἐπλησίασαν ὡς ἀπλοῦν ἄνθρωπον, ἀλλ' ὡς Θεόν καὶ εὐεργέτην. 11 Δι' αὐτὸ ἀκρ. ὅπως καὶ δὲν ἐσκανδαλίζοντο μετὰ κανένα ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα, ἀλλὰ καὶ τὸν προσεαίνον καὶ δῶρα τοῦ προσέφερον, διαφορά τῶν ἰουδαϊκῶν παχυλῶν προσφορῶν, (δὲν ἐβούλυναν, δηλαδὴ, πρόσφατα καὶ μάσχαυς), καὶ σχεδὸν ὅμοιοι πρὸς τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καθοριζομένην λατρείαν. Πραγματικῶς, θαυμάσιον γινώσκον ὑπακοὴν καὶ ἀνάπην προσέφερον εἰς τὸν Ἰησοῦν.

«Καὶ ἀφοῦ ἐλαβαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀδείξιαν εἰς τὸ ἀνεκρῶν των νὰ μὴ ξαναγυρίσουν εἰς τὸν Ἡρώδη»⁸, ἀνεχώρησαν εἰς τὴν πατρίδα των ἀπὸ ἄλλου δρόμου»⁹. Πρόσεξε καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ τὴν πίστιν των, πῶς δηλαδὴ, δὲν ἐσκανδαλίσθησαν, ἀλλὰ εἶναι ὑπάκουοι καὶ εὐγνώμονες καὶ δὲν ταρασσονται, οὔτε σκέπτονται κρυφά, λέγοντες: Μά, ἐὰν τὸ παῖδι αὐτὸ εἶναι μεγάλο καὶ ἔχη κάποιαν δύναμιν, ὅτι χρειάζεται ἡ φυγὴ καὶ ἡ λαθροαῖα ἀναχώρησις. Καὶ διὰ τοῦτον λόγον, ἐνθ' ἡλθον φανερά καὶ μετὰ θάρρος καὶ ἀντ' ἐμετώπισαμεν τὸσον λαόν καὶ τὴν μανίαν τοῦ δασιλέως, μὴς ἀπομακρύνει ὁ ἄγγελος ἀπὸ τὴν πόλιν ὡς νὰ εἰμεθα δροπῆτα καὶ φυγάδες, Ἀλλὰ δὲν εἴπαν τίποτε ἀπὸ αὐτὰ οὔτε ἐσκέφθησαν. Διότι αὐτὸ πρὸ πάντων εἶναι γνώρισμα τῆς πίστεως, τὸ νὰ μὴ ζητῇ εὐθύναν διὰ τὰς προσταγὰς τοῦ δέχεται, ἀλλὰ νὰ ὑπακούῃ μόνον εἰς τὰς ἐντολάς.

«Ὅταν δὲ ἀνεχώρησαν οἱ μάγοι, ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου ἐφάνη εἰς τὸ ὄνειρόν του εἰς τὸν Ἰωσήφ καὶ τοῦ εἶπε: Στήκω καὶ παράλαβε τὸ παιδί καὶ τὴν μητέρα του καὶ πήγαινε εἰς τὴν Αἴγυπτον»¹⁰. 1150 Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἀξίζει νὰ διατυπωσῶμεν μίαν ἀπορίαν καὶ διὰ τοὺς μάγους καὶ διὰ τὸ παῖδι. Διότι, ἐὰν ἐκεῖνο, δὲν ἐβουδνήθησαν, ἀλλὰ ἐδέχθησαν μετὰ πίστιν τὰ πάντα, ἀξίζει, ὅμως, ἡμεῖς νὰ ἐξετάσωμεν διὰ τί δὲν σώζονται παραμένοντες ἐκεῖ καὶ ἐκείνοι καὶ τὸ παῖδι, ἀλλ' οἱ μὲν μάγοι εἰς τὴν Περσίαν τὸ

8. Σύμφωνα μετὰ τὴν ἐντολήν τὴν ὁποίαν ὁ Ἡρὼς εἶχε δοθεῖ εἰς τοὺς μάνους (Παρβ. Ματθ. 2, 8).

9. Ματθ. 2, 13.

10. Ματθ. 2, 15.

εὐαγγελίας. Ποῖον εἶναι, λοιπόν, αὐτό; Τό νά περιμένωμεν ἀπό τήν ἀρχήν πειρασμούς καί ἐπιθέσεις. Κύτταξε, λοιπόν, ὅτι ἀπό αὐτά τὰ σπάργματα ἡμέσως συμβαίνει. αὐτό. Πραγματικά, μόλις ἐγεννήθη, καί ὁ τύραννός μαίνεται καί φυγική καί μετακίνησις πραγματοποιεῖται. ἔξω τῶν συνόρων καί ἡ μητέρα φυγαδεύεται εἰς τήν χώραν τῶν εἰδωλολάτρων, χωρίς νά διατρέξη καμίαν ἀδικίαν. Ὡστε καί ἐσύ, ἀκούων αὐτά, ἡμεῖς ὅταν καταστής ἀδελφός νά προσφέρῃς τὰς υπηρεσίας σου εἰς κάποιαν πνευματικὴν ὑπόθεσιν καί ἰδῇς ἔπειτα τὸν ἑαυτὸν σου νά ὑποφέρῃ τὰ μεγαλύτερα καὶ ἐκεί, νά ὑπομένῃ πολλοὺς κινδύνους, νά μὴ ταραχθῇς αὐτὸ νά εἴπῃς. Τί σημαίνει αὐτό τέλος πάντων. Καί διὰ τῆς ἐγὼ ἔπρεπε νά στεφανωθῶ καί νά δοξασθῶ, νά εἶμαι δ' ἀσημὸς καί περφημὸς ἄφορ ἐξετέλερα τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου. Ἐκὼν, ὅμως, αὐτὸ ὡς ὑποδείγμα, νά ὑποφέρῃς τὰ πάντα μετ' ἐνδοκίμου, γνωρίζων ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ γνῶρισμα τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων τὸ ὅτι, δηλαδή, πάντοτε ἀκολουθοῦντα, ἀπὸ πειρασμῶν Κύτταξε, δίδεται ὅτι αὐτὸ δὲν συμβαίνει, μόνον εἰς τὴν μητέρα καὶ τὸ παῖδι ἄλλα καί, εἰς τοὺς εἰδωλολάτρους ἐκείνους. Ὡς Πραγματικά, καί ἐκεῖνο φεύγουν κρυφά ὡς νὰ ἴσαν δραπέται. Καί ἡ μητέρα, τάλιν, ποῦ πατὶ δὲν εἶχεν ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν οἰκίαν τῆς λαμβάνει ἐντολὴν νά ὑποστῇ ἕνα τῶσον μακρινὸν ταξίδι ἕνεκα τοῦ θαυμαστοῦ αὐτοῦ τόκου καί τῶν πνευματικῶν ὀδῶν.

Καί πρόσθε, τὸ παράδοξον φαινόμενον, πάλιν ἡ μὲν Παλαιστίνη δημιουργεῖ κινδύνους, ἡ δὲ Αἴγυπτος ὑποδέχεται καὶ διασώζει τὸν κινδυνώοντα. Διότι οὐ μόνον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν υἱῶν τοῦ πατριάρχου συνέδανον τύποι (τῶν μελλόντων), ἀλλὰ καί, εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον τὸν Κύριον, Πραγματικά, πολλὰ ἀπὸ ὅσα ἐπρόκειτο νά συμβοῦν εἰς τὸ μέλλον, προεκκηρύσσοντο ὅς' ὅσα ἐγένοντο ὑπ' αὐτοῦ. Πράγμα τὸ ὁποῖον συνέβη καί μετ' αὐτὸν καί τὸν πῶλον.

Ἀφοῦ ἐνεφανίσθη, λοιπόν, ὁ ἄγγελος, δὲν ὁμιλεῖ εἰς τὴν Μαρίαν, ἀλλὰ εἰς τὸν Ἰωσήφ. Ὁ καὶ τί λέγει. «Σέσω

16. Δηλαδή, εἰς τοὺς μέλλουσ.

καὶ παράλαβε τὸ παιδί καί τὴν μητέρα του»¹⁷. Ἐδῶ πλέον δὲν λέγει «τὴν γυναῖκά σου»¹⁸, ἀλλὰ «τὴν μητέρα του». Ἐπειδὴ, δηλαδή, ἐγεννήθη τὸ παιδί, καί διελύθη ἡ ὑπόψια καί ἐβεβαιώθη ὁ Ἰωσήφ¹⁹, ὁ ἄγγελος ὁμιλεῖ πλέον καθαρά, χωρίς νά τοὺς ἀνομάζῃ οὔτε παιδί καί οὔτε γυναῖκά του, ἀλλὰ λέγει «Παράλαβε τὸ παιδί καί τὴν μητέρα του καὶ πηγαινε εἰς τὴν Αἴγυπτον». Προσθέτει, δὲ καί τὴν αἰτίαν τῆς φυγῆς. «Διότι ὁ Ἡρώδης», λέγει, «σκοπεῖ, νά φονεύσῃ τὸ παιδί»²⁰.

Ὅταν ἤκουσεν αὐτὰ ὁ Ἰωσήφ, δὲν ἐκαταδύσθη, αὐτὸς εἶπεν· Ἀνεξήγητον εἶναι, τὸ πρᾶγμα. Δὲν ἔλεγετε προηγουμένως, ὅτι αὐτὸς θά σῶσῃ τὸν λαόν του»²¹. Ἡμεῖς καί τώρα οὔτε τὸν ἑαυτὸν του δὲν ἠμπορεῖ νά σῶσῃ, ἀλλὰ ὑπάρχει ἀνάγκη νά φύγωμεν, νά ἀποδημήσωμεν καί νά κἀνωμεν μακρὰν μετανάστευσιν. Αὐτὰ ποῦ συμβαίνουν εἶναι ὀντίθετα πρὸς τὴν ὑπόσχεσιν. Καί ὅμως, δὲν λέγει τίποτε ἀπὸ αὐτά, (ὅτι ἦτο πιστὸς ὁ ἀνθρώπος), οὔτε ἐρωτᾷ λεπτομερείας διὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπιστροφῆς, καθ' ἣν στίγμην μάλιστα ὁ ἄγγελος ἔθεσεν αὐτὸν ἀορίστως. «Καί μένε ἐκεῖ, μέχρις ὅτου σοῦ εἴπω»²². Ἀλλ' ὅμως δὲν ἠδιαφόρησε δι' αὐτό, ἀλλὰ ὑπακούει καί πείθεται, ὑπομένων μετὰ χαρὰν ὅλους τοὺς πειρασμούς. Διότι ὁ φιλόανθρώπος Θεὸς εἰς τὰ δάσανα αὐτὰ ἀνέμιξε καὶ εὐχάριστα γεγονότα. Αὐτὰ, ὁ κριδῶς, κάνει καί εἰς ἄλους τοὺς ἁγίους, δηλαδή, οὔτε τοὺς κινδύνους, οὔτε τὰς ἀνέσεις θῆται συνεχεῖς, ὅς' ἀλλὰ διὰ τοῦ συνδυασμοῦ καί τῶν δύο αὐτῶν ὕφαινε τὴν ζωὴν τῶν δι' αὐτῶν.

Τὸ ἴδιον λοιπόν, ἔκανε καί ἐδῶ. Πρόσθε, δηλαδή. Εἰδε τὴν Παρθένον νά κυοφορῇ. Τὸ γεγονός αὐτὸ τὸν ἐρρίψεν εἰς ταραχὴν καί εἰς μεγάλην σύγχυσιν ὅς' ὅτι ὑπωπτετο τὴν κόρην δια μοιχείαν. Ἀλλ' ἡμέσως ἦλθεν ὁ ἄγγελος καί τὴν ὑπόψιν διέλυσε καί τὸν φόβον ἐξηφάνισεν. Καί

17. Ματθ. 2, 13.

18. Ματθ. 1, 20.

19. Περὶ τῆς θαυμαστῆς συνέληψεως καὶ γεννήσεως.

20. Ματθ. 2, 16.

21. Ματθ. 1, 21.

22. Ματθ. 2, 18.

δλέπων τὸ γεννηθὲν παιδίον ἀπεκόμισε πολὺ μεγάλην χαρὸν. Ἀλλὰ καὶ πάλιν τὴν χαρὰν αὐτὴν τὴν διαδέχεται. ὁ μικρὸς κίνδυνος, ὅταν ἡ πόλις ταρασσεται, ὁ θασιλεύς μαίνεται, καὶ ζητῇ νὰ εὕρῃ τὸν γεννηθέντα. Μὰ καὶ τὴν ταραχὴν αὐτὴν τὴν διεδεχθῇ ἄλλη χαρὰ, ὁ ἀσπὴρ καὶ ἡ προσκυνητοὶ τῶν μάγων. Ὁ καὶ πάλιν, ὅμως, μετὰ τὴν εὐχαρίστησιν αὐτὴν, ἔρχεται φόβος καὶ κίνδυνος. «Διότι ὁ Ἡρώδης», λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς «ζητεῖ νὰ φονεύσῃ τὸ παιδίον». Καὶ πρέπει νὰ φύγουν καὶ νὰ μετακομίσουν ὅπως γίνεται εἰς τοὺς ἀπλοὺς ἀνθρώπους, διότι δὲν ἔπρεπε νὰ θαυματουργήσῃ, ἀκόμη. Πραγματικά, ἐάν ἐκ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἔκανε θαύματα, δὲν θὰ ἐθεωρεῖτο ὅτι εἶναι ἀνθρώπος. Δι' αὐτὸ, ἐξ ἄλλου, δὲν τιλάττεται ἀπλῶς ὁ ναὸς (τοῦ σώματος), ἀλλὰ καὶ ἡ κυοφορία γίνεται, καὶ χρόνος ἕνεκα μηνῶν ἀπαταῖται, 1224 καὶ ὠδίνεις, καὶ γέννησις, καὶ γαλακτοτροφία καὶ ἀφάνεια καθ' ὅλον τὸν χρόνον καὶ περιμένει τὴν ἀρμόζουσαν εἰς τοὺς ἀνδρας ἡλικίαν 2, ὥστε ἐὰν ὁ λῶν αὐτῶν νὰ γίνῃ εὐπρόσδεκτος τὸ μυστήριον τῆς οἰκονομίας.

Διατί, ὅμως, ἔγιναν καὶ αὐτὰ τὰ θαύματα ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ἐρωτῶ κόποιος. (Ἐγιναν) διὰ τὴν μητέρα, διὰ τὸν Ἰωσήφ, διὰ τὸν Συμεῶν, τοῦ ἑπρόκειτο νὰ ἀποθάνῃ σύστημα, διὰ τοὺς ποιμένας, διὰ τοὺς μάγους, διὰ τοὺς Ἰουδαίους. Διότι ἐάν ἤθελαν νὰ προσέξουν μὲ ἀκριβείαν εἰς τὰ γεγονότα, ἀσφαλῶς, δὲν θὰ ἀπέκτιν μικρὰν γνώσιν διὰ τὰ μελλοντικά πράγματα. Ἐάν δὲ δὲν κάνουν λόγον διὰ τοὺς μάγους οἱ προφῆται, μὴ ταρασσέσθαι, διότι οἱ προφῆται δὲν προείπαν τὰ πάντα οὔτε ἀπεισιώπησαν τὰ πάντα. Διότι, ὅπως ἀκριβῶς προεκάλεῖ Β' μεγάλην κατὰ πληθύνειν καὶ φόβον τὸ νὰ ἴδουν πραγματοποιούμενα τὰ πράγματα χωρὶς νὰ ἔχουν ἀκούσει τίποτε περὶ αὐτῶν, ἔτσι καὶ τὸ νὰ μάθουν τὰ πάντα ἔκανε τοὺς ἀκροάτας νὰ κοιμῶνται, καὶ δὲν ἄφηνε τίποτε, πλέον, διὰ τοὺς εὐαγγελιστάς.

Ἐάν δὲ ἔχουν ἀμφιβολίας διὰ τὴν προφητείαν αὐτὴν

22. Δι' αὐτὸν αὐτὸν ἀποδεικνύεται ἡ πύξη, ὁμοιωτικὸς τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τὸν ἀνθρώπον καὶ ἡ διέλευσις αὐτοῦ διὰ τὰ στεῆρα καὶ τὰς φιλίας τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς μέχρι, τῆς ἀνωταρσίας τοῦ καὶ τῆς ἐμφανείας του εἰς τὸν οὐρανὸν διατ.

οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ὁποστηρίζουν ὅτι τὸ «ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου ἀπὸ τὴν Αἰγύπτου» 24 ἐλέγχθῃ δι' αὐτοὺς 25, θὰ ἤμπορούσαμεν νὰ τοὺς ἀπαντήσωμεν, ὅτι καὶ αὐτὸ εἶναι νόμος εἰς τὰς προφητείας, τὸ νὰ λέγονται πολλὰς φορὰς πολλὰ δι' ἄλλα γεγονότα καὶ νὰ ἐκπληροῦνται εἰς ἄλλα περίστατικά, ὅπως εἶναι τὸ λεχθὲν διὰ τὸν Συμεῶν καὶ τὸν Λευὶ «Θα διασκορπίσω αὐτούς», λέγει, «μεταξὺ τῶν ἄλλων υἱῶν τοῦ Ἰακώβ καὶ θὰ τοὺς διασπείρω εἰς τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν» 26. Βέβαια, αὐτὸ δὲν συνέβη εἰς τοὺς υἱούς, ἀλλὰ εἰς τοὺς ἀπογόνους τῶν 27. Ὁ Ἐπίσης, καὶ τὸ λεχθὲν ἀπὸ τὸν Νῶε εἰς τὸν Χαναν 28, ἐπραγματοποιήθη εἰς τοὺς Γαθαῖντας τοὺς ἀπογόνους τοῦ Χαναν 29 καὶ εἰς τὸν Ἰακώβ τὸ ἴδιον ἤμπορεῖ νὰ ἴδῃ καλεῖς ὅτι συνέβη. «Γίνε κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου καὶ οἱ ἀπόγονοι τοῦ πατρὸς σου θὰ σε προσκυνήσουν» 30 (Ἡ εὐλογία αὐτὴ τοῦ Ἰσαὰκ πρὸς τὸν Ἰακώβ) δὲν ἐπραγματοποιήθη εἰς τὸν Ἰακώβ, (ἐδῶ. πῶς ἦτο δυνατόν αὐτό, ἀφοῦ ὁ Ἰακώβ ἐραδεῖτο καὶ ἔτρεμε καὶ συνέχεα προσεκύνει τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰσαὰκ), ἀλλὰ ἐγινε πραγματικότης εἰς τοὺς ἀπογόνους του.

Αὐτὸ, ἀκριβῶς, συνέβη καὶ ἐδῶ, θὰ ἤδυνάτο νὰ ὑποστηρίξῃ ὁ αἰσθητικὸς. Ποῖος, ὅμως, δύναται νὰ ὀνομασθῇ τιτὸ ἀληθινὸς υἱὸς τοῦ Θεοῦ; 3225 Μήπως, ὁ προσκυνῶν

24. Ματθ. 2, 15 καὶ Ἄψ. 11, 1

25. Παρ. σημεῖον 15 τῆς παρουσίας,

26. Γεν. 49, 7.

27. Πραγματικά, ἀπὸ τὴν ἐξοδὸν τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἡ φυλὴ τοῦ Συμεῶν εἶναι ἡ ἀσθενέστερα. Κατὰ τὴν εὐλογίαν τοῦ Μωϋσέως ἀποσπάζεται ἐπὶ τῆς (Παρ. Λευ. 33) εἰς τὴν γῆν Χαναν δὲν ταῖναι ἡ αἰκριν μετὰ εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ἰουδα ἐκ, δοῦναι. Τὴν δὲ φυλὴν τοῦ Λευὶ ἡταῖναι ὁ Μωϋσὴς ἀπὸ τὴν καταστροφῆς.

28. Παρ. Γεν. 9, 25.

29. Γεν. 37, 29.

30. Ἀναφέρεται εἰς τὰς παρεστησάντων τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τὴν προσκύνειαν τῶν εἰδούτων ἐπ' αὐτόν.

τὸν μόσχον⁸⁰ καὶ λατρεύων τὸν Βεελφεγώρ⁸¹ καὶ θυσιάζων τὰ πατρίδια του εἰς τὰ εἰδώλα, ἢ ὁ φύσε. ὧς ὁ ἄπολος τ. μ. καὶ τὸν γεννήσαντα Πατέρα, Συνεπώς, ἐάν δὲν ἤρχετο ὁ Ἰησοῦς, ἡ προφητεία δὲν θὰ ἐπραγματοποιεῖτο.

Κυτταξε, λοιπόν, πῶς ὑπαινίσσεται αὐτὸ ὁ εὐαγγελιστής, ὅταν λέγῃ «Διὰ τὴν ἐκπληρωθῆναι⁸² ὑποβεκνύων ὅτι δὲν θὰ ἐξεπληροῦτο ἡ προφητεία, ἐάν δὲν ἤρχετο ὁ Χριστός. Τὸ γεγονός δὲ αὐτὸ ὅχι ὀλίγον λαμπρύνει καὶ δοξάζει τὴν Παρθένον. Διότι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ὅλος ὁ λαὸς ἐθεώρει, ὡς ἐγκωμ.ον, αὐτὸ ἤμπορούσε νὰ τὸ ἔχῃ καὶ αὐτὴ πλέον, ἐπειδὴ, δέξασα, ὑπερῆρανεν αὐτὴ καὶ ἐκόμψον διὰ τὴν ἐπάνοδόν των ἐκ τῆς Αἰγύπτου. (Αὐτὴ, λοιπόν, ὑπαινισσόμενος καὶ ὁ προφήτης ἔλεγεν. Β. «Μήπως καὶ τοὺς ἀλλοφύλους ἀπὸ τῆς Καππαδοκίας καὶ τοὺς Ἀσυρίους ἀπὸ τῶν βαθρὸν δὲν ἀνέστυρα.»)⁸³ Αὐτὸ δημιουργεῖ καὶ τὸ προτέρημα τῆς Παρθένου. Μᾶλλον, ὁμῶς, καὶ ὁ λαὸς καὶ ὁ πατριάρχης, κατελθόντες εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἀναχωρήσαντες ἀπὸ ἐκεῖ, ἐπραγματοποιῶν τὸν τύπον τῆς ἀνοδοῦ τῆς Παρθένου. Πραγματικά, καὶ ἐκεῖνο ἀποφύγοντες τὸν ἐκ πείνης θάνατον, κατήλθον εἰς τὴν Αἴγυπτον. Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀποφεύγει τὸν ἐκ τῆς κακίας προερχόμενον θάνατον. Ἀλλ' ἐκείνοι μὲν, κατελθόντες, ἀπηλλάνθησαν τὸ ἐκ τῆς πείνης ὁ Χρ. στός, ὁμῶς, καταβάς, διὰ τῆς ἀφ. ξεως τοῦ ἡγίασεν δλόκληρον τὴν χώραν.

Πρόσεξε, τώρα, κατὰ ποῖον τρόπον μεταξὺ τῶν ταπεινῶν γεγονότων ἀποκαλύπτεται. καὶ ἡ θέσις τοῦ Ἰησοῦ. Διότι, ὅταν ὁ ἀγγέλος εἶπεν «φεύγε εἰς τὴν Αἴγυπτον», ὁ δὲν τοὺς ὑποσχέθη νὰ τοὺς συνοδεύσῃ, οὔτε ὅταν θὰ πηγαίνουν οὔτε ὅταν θὰ ἐπιστρέφουν, ὅποιοι ὅτι ἔχουν μέγαν συνοδοπόρον τὸ γεννηθὲν παιδίον, τὸ ὅποιον μόλις ἐφάνη μετέβαλεν τὰ πράγματα καὶ ἔκανε καὶ τοὺς ἐχθρούς, ἀκόμη, νὰ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των εἰς τὴν οἰκονομίαν αὐτὴν. Πραγματικά, οἱ εἰδωλόλατρες, μάγοι, ἀφοῦ ἐγ-

81. Βεελφεγώρ. Ὁ μέγιστος τῶν θεῶν τῶν Μωαβιτῶν ἐξομωόμενος πρὸς τὸν Κρόνον ἢ τὸν Δία. Ἐλατρεῖτο ἐπὶ τοῦ θεοῦ. Περὶ τοῦ θεοῦ τοῦ ἐννοεῖται ὁ Κύριος τοῦ Πατρὸς.

82. Ματθ. 2, 15.

83. Ἀμ. 9, 7.

κατέλειψαν τὴν πατροπαράδοτον δεισιδαιμονίαν ἔρχονται διὰ τὸν προσκυνήσουν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀδριανὸς⁸⁴ συντελεῖ εἰς τὸ νὰ γεννηθῇ εἰς τὴν Βηθλεὲμ, 1304 διὰ τοῦ διατάγματος περὶ τῆς ἀπογραφῆς⁸⁵. Ἐπίσης, ἡ Αἴγυπτος τὸν διασώζει, ὅταν τὸν ἐδέχθη ὡς φυγάδα καὶ κινδυνεύοντα καὶ ἔτσι ἔχει μίαν ἀφορμὴν τῆς οἰκωόμεως μετ' αὐτὸν. ὅστε, ὅταν πρόκειται νὰ ἀκούσῃ τοὺς ἀποστόλους νὰ κηρύττουν περὶ αὐτοῦ, νὰ καυχᾶται καὶ δ' αὐτὸ, ἐπειδὴ, δηλαδή, τὸν ἐδέχθη πρώτη.

Βέβαια, τὸ προτέρημα αὐτὸ ἦνκε μόνον εἰς τὴν Παλαιστίνην, ἀλλ' ἡ Αἴγυπτος ἀπεδείχθη πὸ θερμὴ ἀπὸ αὐτὴν. Καὶ τώρα, ἀφοῦ ᾤσθην εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆς Αἰγύπτου⁸⁶, θὰ ἴδῃς τὴν ἐρμηνείαν αὐτὴν νὰ εἶναι ὡρα. στέρα ἀπὸ κάθε παράδειξιν, καὶ χοροὺς ἀγγέλων μετ' αὐτὴν, καὶ ὁμίλους παρθένων, Β. καὶ θὰ ἴδῃς, ἐπίσης, νὰ καταστρέφεται τελείως ἡ κυριαρχία τοῦ διαβόλου, ἡ δὲ βασιλεία τοῦ Χριστοῦ νὰ διαλάμπῃ. Καὶ τὴν μητέρα τῶν ποιητῶν⁸⁷, τῶν σοφῶν⁸⁸ καὶ τῶν μάγων, ἡ ὁποία ἐφεύρε κάθε λογῆς μαγείαν καὶ τὴν διέδωκε καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, αὐτὴν θὰ τὴν ἴδῃς τώρα νὰ ὑπερῆρανεν εἰς τοὺς ἄλλους⁸⁹, καὶ νὰ περιφρονῇ μὲν ὅλα ἐκεῖ-

84. Περιεχεται διὰ τὸν Οκτωβριανὸν Αὐτοκτονον 131 π.Χ. 14 μ.Χ. πρῶτον ἀνταρπάρα τῆς Ρώμης. ἀνερχὸν τοῦ Ἰουλιανὸν Καίσαρος καὶ ἐκείνου ἀπὸ τοῦ ὅπου ἀνέβηκεν τὸ φοινικιστὸν κράτος, ἐπὶ σκαφ. σκάφους δάσκαλον. ἀφοῦ τῶτον κατέλαβεν ἡμετέρας νήσους, καὶ τοὺς Φιλιστινῶν 48 π.Χ. εἰς τὸ ἄκρον 11 π.Χ. καὶ ἐκείνην τὴν Αἴγυπτον. Ἐκ αὐτοῦ ἐκκαταμνηστικῆς ἡ καὶ τὴν γεννητὴν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν ἀπομνηστικῆς.

85. Πιστ. Λουκ. 2, 2.

86. Εννεύεται ὁ ἄρτος. Χριστοστομῶς περιελάμβανεν τὸν ἐν ἀρχῇ εὐγε. σόμενον χρυσαν. ἀμὲν τῆ. Αἰγύπτου κατὰ τοὺς ἀρχαίους χριστιανισμοὺς ἡμετέρας, ὅτε ἡ ζωὴς τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῆς ἐκκλησίας μεταβλήθη εἰς ἐκκλησίαν παλαιάν.

87. Ἀναφύεται εἰς τοὺς εἰδωλόλατρες ποιητὰς καὶ σοφοὺς, οἱ δὲ ποιητὴν ἦσαν αἱ εἰρηγίαι καὶ θεμελιωτὰ τῆς εἰδωλόλατριάς.

88. Δηλαδή, τοὺς ἐνδοξοὺς Ἀριστοτέλους, ἐν νέει.

να, τὸν δὲ σκηνοποιῶν³⁹ καὶ τὸν τελώνην⁴⁰ νὰ περιφέρῃ παντοῦ καὶ νὰ προσβάλλῃ τὸν σταυρὸν. Καὶ αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ δὲν ὑπάρχουν μόνον εἰς τὰς πόλεις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐρήμους μάλλον, παρὰ εἰς τὰς πόλεις. Πραγματικά, ἡμπορεῖς νὰ ἴδῃς εἰς κάθε σημεῖον τῆς χώρας ἐκείνης τὸ στρατόπεδον τοῦ Χριστοῦ, ὃ τὴν ὁμήγυριν τοῦ θασ.λέως⁴¹ καὶ τὴν πολιτείαν τῶν ἐπουρανίων δυνάμεων. Καὶ μάλιστα αὐτὰ συμβαίνουν ὅχι μόνον εἰς τοὺς ἄνδρας, ἀλλὰ ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ συναντήσῃ καὶ εἰς τὸ γένος τῶν γυναικῶν. Πραγματικά, καὶ αὐτοὶ δὲν φιλοσοφοῦν⁴² καθόλου ὀλιγωτερον ἀπὸ τοὺς ἄνδρας, ὅχι κρατοῦσα, ἀσπίδας καὶ ἀναβαίνουνσαι εἰς τοὺς ἵππους, ὅπως ὀρίζουν οἱ σεμνοὶ νομοθέται καὶ φιλόσοφοι τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ διεξάγουσαι ὅλην μόχλην πολὺ σκληροτέραν. Διότι ὁ πόλεμος εἶναι κοινὸς καὶ δι' αὐτάς καὶ διὰ τοὺς ἄνδρας καὶ διεξάγεται ἐναντίον τοῦ διαβόλου καὶ τῶν δυνάμεων αὐτοῦ, καὶ ποτὲ ἡ ἀδυναμία τῆς φύσεως δὲν γίνεται ἐμπόδιον διὰ τὰς συμπλοκάς αὐτοῦ τοῦ εἶδους, διότι οἱ ἀγῶνες αὐτοὶ δὲν κρίνονται ἀπὸ τὴν φύσιν τῶν σωμάτων, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς. **127** Δι' αὐτὸ πολλὰς φορές καὶ οἱ γυναῖκες ἠγωνίσθησαν περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄνδρας καὶ ἐστήσαν λαμπρότερα ῥόπαια. Δὲν εἶναι τὸσον λαμπρὸς ὁ οὐρανὸς μὲ τὸν ποικίλον χορὸν τῶν ἁστρον, ὅσον εἶναι ἡ ἔρημος τῆς Αἰγύπτου ἡ ὅπου εἰς κάθε σημεῖον τῆς μᾶς δεκνύει τὰς σκηνὰς τῶν μοναχῶν.

Ἐὰν γνωρίζῃ κανένας τὴν παλαιὰν ἐκείνην Αἰγύπτου, τὴν θεομάχον καὶ μαينوμένην τὴν δοῦλην εἰς τὴν λατρείαν τῶν ζώων, τὴν φοβουμένην καὶ τρέμουσαν τὰ κρόμμυα, αὐτὸς θὰ ἀντιληφθῇ καλὰ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ. Μάλλον, ὅμως, δὲν ἔχομεν ἀνάγκην ἀπὸ παλαιᾶς ἀφηγήσεως, διότι καὶ σήμερον ἀκούη σωζόμενα λείψανα τῆς ἀνοήτου ἐκείνης περὶ οὗ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς προσηγαμένης μανίας.

³⁹ Τὸν σκηνοποιῶν Παῦλον.

⁴⁰ Μάλλον προσηγορία δὲ τὸν ὡς, νει σὴν λατρεῖαν Παῦλου. Μαρτ. 3, 9.

⁴¹ Τοῦ Ἰησοῦ.

⁴² Το φιλοσοφῶν σημαίνει τὴν ψυχὴν, τὴν ἐκτρέφειν ἐν νέῳ καὶ ἡλιότερα τὴν ἐκτρέφειν εἰς τὴν ἑσπέρην τὴν ἑσπέρην τῆς σκέψεως.

B Καὶ ὅμως, αὐτοί, οἱ ὁποῖοι, τελευταίον, ἔδωκεν τοὺς εἶχαν στραφῇ εἰς τὸσον μεγάλην μανίαν, ὥστε, φιλοσοφῶν διὰ τὸν οὐρανὸν καὶ διὰ τὰ πράγματα, ποῦ εἶναι ὑπὲρ τὸν οὐρανὸν, καὶ περιπατοῦν τὰς πατροπαράδοτους συνήθεις, καὶ τοῖς αὐτοῖς τοὺς προγόνους των καὶ δὲν δίδου καθόλου σημασίαν εἰς τοὺς φιλοσόφους. Διότι ἐδιδάχθησαν ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ γεγονότα, ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν φιλοσόφων εἶναι αὐρήματα τῶν μεθυόντων γραβιδῶν, ἐνῶ ἡ πραγματικὴ φιλοσοφία καὶ ἀνταξία τῶν οὐρανῶν εἶναι αὐτὴ, ἡ ὅποια ἐγνωστοποιήθη εἰς αὐτοὺς διὰ μέσου τῶν ἀλκιων. Δ' αὐτὸ, λοιπόν, μὲ τὴν ἀκρίβειαν προσέχουν εἰς τὰ δόγματα καὶ εἰς τὸν τρόπον τῆς ζωῆς των. Πραγματικά, ἀφοῦ ἀπηλλάγησαν ἀπὸ τὴν τὴν περιουσίαν των καὶ ἐστούρωσαν τὸν ἑαυτὸν των δ' ὀλόκληρον τὸν κόσμον, προχωροῦν ἀκόμη περισσότερον, ὃ χρησιμοποιοῦντες τὴν σωματικὴν ἐργασίαν των διὰ τὴν διατροφήν των πνεύτων. Ὅποτε, θέδαια, ἐπειδὴ νηστεύουν καὶ ἀγρυπνοῦν, ἔχουν τὴν ἀξίωσιν νὰ ἀναπαύωνται, κατὰ τὴν ἡμέραν. Ἀλλὰ τὰς μὲν νύκτας τὰς περνοῦν ψάλλοντες τοὺς ἱεροὺς ὕμνους καὶ μετέχοντες εἰς τὰς ἀγρυπνίας, τὰς δὲ ἡμέρας εἰς τὰς προσευχὰς καὶ συγχρόνως εἰς τὴν χειρωνακτικὴν ἐργασίαν, μιμούμενοι τὸν ἀποστολικὸν ὅλον. Διότι, ἐὰν ἐκεῖνος⁴³, μολοντὶ ἡ οἰκουμένη εἶχεν ἐστραμμένα τὰ βλέμματά της πρὸς αὐτόν, διὰ νὰ διατρέφῃ τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην, καὶ εἰς τὸ ἐργαστήριον ἐσύχναζε καὶ τέχνην ἐξήρακε⁴⁴ καὶ δὲν ἐκοιμήτο ὅτε τὰς νύκτας πράττειν αὐτὸ⁴⁵, πολὺ περισσότερον ἢ μεις, λέγει, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦμεν εἰς τὴν ἔρημον καὶ δὲν ἔχομεν τίποτε τὸ κοινὸν μὲ τοὺς θορυβίους τῆς πόλεως, εἶναι δίκαιον νὰ χρησιμοποιοῦσμεν τὴν ἐλευθερίαν, τοῦ μᾶς δίδει ἡ ἡσυχία τῆς ἐρήμου, εἰς τὴν ἐπιτέλλειν πνευματικῆς ἐργασίας.

Ἄς ἐντραπῶμεν λοιπόν, ὅλοι, μας, καὶ οἱ πλούσιοι καὶ οἱ πτωχοί, ὅταν ἐκεῖνοι μὲν, χωρὶς νὰ ἔχουν τίποτε ἂν πολὺτως παρὰ μόνον σῶμα καὶ χεῖρα, σπεύδουν καὶ ἐπὶ ἐκώκουν νὰ ἀνευροῦν ἔσθον διὰ τοὺς πτωχοὺς μὲ αὐτὰ, ἐνῶ ἡμεῖς ἂν καὶ ἔχωμεν μέτρηται πλοῦτῃ εἰς τὰς ἀπο-

⁴³ Ο ἀποστολὸς Παῦλος.

⁴⁴ Παρὸλ. Α' Κορινθ' 4, 12. Παρὸλ. 20, 24. 25.

θήκας μας, δὲν προσφέρομεν εἰς αὐτοὺς οὔτε ἀπὸ τὰ περιουσιμὰ μας. Ποῖαν ἀπολογίαν θὰ ἔχωμεν, λοιπὸν; Πές μου, Ποῖαν συγγνώμην.

Σκέψου, βέβαια, ὅτι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ αὐτοὶ ἦσαν φιλοχρήματοι Ὡ καὶ γαστριμαργοὶ καὶ, μὲ τὰ ἄλλα κακὰ, διότι ἐκεῖ ἦσαν οἱ λέβητες τοῦ κρέατος, τοὺς ὁποίους ἐνέθυμουντο οἱ οὐδαῖοι.⁴⁵ Ἐκεῖ ἐπακράτει ἡ τυραννία τῆς κοιλίας. Καὶ διὼς, ἐπειδὴ ἠθέλησαν, ἤλλαξαν, καὶ ἀφοῦ ἐδέχθησαν τὸ πῦρ τοῦ Χριστοῦ, ἐστράφησαν ἐξ ὀλοκλήρου πρὸς τὸν οὐρανόν. Καί, κολονότι εἶναι πῶς θερμὸν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἄλλων περὶ οὐκὼν καὶ εὐκολώτερον ἀργίζονται καὶ ῥέπουσι πρὸς τὰς σωματικὰς ἡδονάς, ἐν τούτοις μιμοῦνται τὰς ἀσωμάτων δυνάμεις μὲ τὴν προσπάθειά των καὶ τὴν ὑπομονὴν ποὺ δίδε ἡ εὐσεβεία. Καὶ ὁποῖος ἔχει ἐπισκεφθῇ τὴν χώραν, γνωρίζει τ. λέγων.

Ἐάν, διὼς, κάποιος δὲν ἐπῆγεν εἰς τὰς σκηνὰς ἐκείνων, ἃς σκερθῇ αὐτόν, ὁ ὁποῖος μέχρι τῶρα εὐρίσκεται εἰς τὰ σπώματα θλῶν C καὶ τὸν ὁποῖον ἔφερον ἡ Αἴγυπτος μετὰ τοὺς ἀποστόλους, τοῦ μακάριον καὶ μέγαν Ἀντώνιον, καὶ ἃς συλλογισθῇ ὅτι καὶ αὐτὸς ἦτο εἰς ἐκείνην τὴν χώραν, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ οἱ Φαραῶ, καὶ διὼς, καθόλου δὲν ἐζημιώθη ἀπὸ αὐτῆς, ἀλλ' ἀντιθέτως καὶ τῆς θείας ἐπιφανείας ἀκρίβη θείος καὶ ἐπέδειξε τοιαυτὴν ζωὴν, ὅπως τὴν ἀρίζουν οἱ νόμοι τοῦ Χριστοῦ. Καὶ αὐτὸ θὰ τὸ γνωρίσῃ κανεὶς μὲ ἀκρίβειαν, ἐάν μελετήσῃ τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον περιέχει τὴν ἱστορίαν τῆς ζωῆς ἐκείνου⁴⁶, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ εὕρῃ καὶ πολλὰς προφητείας. Πραγματικὰ, προσεφάντευσεν διὰ τοὺς σπαστοὺς τοῦ Ἀρείου καὶ προεῖπε τὴν ζημίαν, ἡ ὁποία ἐπρόκειτο νὰ προέλθῃ ἀπὸ αὐτοὺς. **1123** Ἀσφαλῶς, ὁ Θεὸς τὸν ἐδίδαξε τότε καὶ τοῦ παρουσίασε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν. Πρᾶγμα τὸ ὁποῖον, μαζί μὲ τὰ ἄλλα, εἶναι ἀποδείξεις τῆς ἀληθείας, διότι, καμμία ἀπὸ τὰς αἰρέσεις δὲν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ παρόμοιον ἄνδρα.

⁴⁵ Πρὸς Τιμόθ. 4, 3.

⁴⁶ Δὲν περὶ τὴν ἀφ' ἑαυτοῦ ὅτι κατεστράφη καὶ τὴν Χορὴν τοῦ Ἀντωνίου τὴν ὁποία ἐνέφυρεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας, ὁ ὁποῖος ὁ Ἀλέξανδρος.

Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ τὰ ἀκούετε ὅλα ἀπὸ ἐμένα, ἐγκύψατε εἰς τὸ περιεχόμενον τοῦ βιβλίου καὶ θὰ μάθετε τὰ πάντα μὲ ἀκρίβειαν καὶ μενάλῃ εὐσεβείᾳ θὰ ἀντλήσετε ἀπὸ ἐκεῖ. Τοῦτο δὲ οὐκ ἀπαραιτήτως, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ μελετᾶτε, καὶ νὰ μὴ προβάλλωμεν πρὸς δικαιολογίαν οὔτε τὴν χώραν, οὔτε τὴν ἀνατροφὴν, οὔτε τὴν παιδείαν τῶν προγόνων μας. Διότι ἐάν θέλωμεν νὰ προσέχωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας, κανένα ἀπὸ αὐτὰ δὲν θὰ μᾶς σταθῇ ἐμπόδιον. Ὡς Πραγματικὰ, καὶ ὁ Ἀδραμὴ εἶχεν ἀσεβῆ⁴⁷ πατέρα, ἀλλὰ δὲν διεδέχθη τὴν παρανομίαν. Καὶ ὁ Ἐζεκιᾶς⁴⁸ κατήγετο ἀπὸ τὸν Ἀχαζ⁴⁹, καὶ διὼς αὐτὸς ὑπῆρξεν ἀγαπητὸς εἰς τὸν Θεόν. Καὶ ὁ Ἰωσήφ ἂν καὶ ἔζη εἰς τὴν πρωτεύουσάν τῆς Αἰγύπτου, ἐδέχθη τοὺς στεφάνους τῆς ἐγκρατείας. Καὶ οἱ Τρεῖς Παῖδες εὐρισκόμενοι, εἰς τὴν καρδίαν τῆς Βαβυλώνας, καὶ μάλιστα μέσα εἰς τὴν αἰκίαν, ἐνθ' ἦτο ἐστρωμένη Συβαριτική⁵⁰ πράπεζα, ἐν τούτοις ἐπέδειξαν ἄκραν εὐσεβείαν. Καὶ ὁ Μαρίνης εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ὁ Παῦλος εἰς τὴν οὐκουμένην. Καὶ διὼς, τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἐγένετο εἰς κανένα ἐξ αὐτῶν ἐμπόδιον πρὸς τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς.

Αὐτὰ, λοιπὸν, σκεπτόμενοι, καὶ ἡμεῖς, ἃς ἀπομακρύν-

⁴⁷ Ἡ λέξις χρησιμοποιεῖται ἐν τῇ διήγησιν διὰ τὸ κατὰ τοῦ Α' κεφαλαίου τοῦ ἐκδόλου καὶ δὲν εἶχε τὴν κυριακὴν γέννησιν καὶ τοῦ αἰγυπτίου Θεοῦ.

⁴⁸ Ἐζεκιᾶς: Πῶς καὶ διήγησις τοῦ Ἀχαζ, βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ 194 691 π.Χ. Ἀπέβηκε τοῦς Ἀσσυριοὺς ἐκ τῆς χώρας, τοῦ 708 π.Χ. καὶ συνέβη σικανιστὴν μὲ τοὺς Αἰγυπτίους, διωκόμενος καὶ κατεκτενόμενος ἀπὸ τὸν προφῆτην Ησαΐαν. ἀποκατεστησε τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Πληροφορία, ἀπὸ αὐτοῦ ἔχοντες εἰς Δ' Βασιλ. κεφ. 18, 20, 1. Παρακλ. κεφ. 29, 23 καὶ Ἠσ. κεφ. 36, 19.

⁴⁹ Ἀχαζ Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ κατὰ τὸν 8ον αἰῶνα. Εἶναι γνωστὸν ὅτι τὴν πόλιν τοῦ καὶ τὴν ἀδελφότητάν καὶ τὰς συστάσεις καὶ τὴν ἀντιπαράστασιν τοῦ προφῆτην Ἠσαΐαν. Ὡς καὶ ἀπὸ τῶν ἐκείνου εἰς τοὺς ἡμετέρας τοῦ Ἰσραὴλ. Ἠσ. 1, 9. Ἐκ τῶν αὐτῶν διηγεῖται ὁ Δ' Πρ. κεφ. 26, 18 καὶ Παρακλ. κεφ. 28 καὶ Ἠσ. κεφ. 1.

⁵⁰ Συβαριτικὸς. Ἐκτείνοντο καὶ πλεονεξία τῶν ἀρετῶν ἐκ τῶν πικρῶν Συβαριτικῶν τῆς νοτίου Ἰταλίας καὶ κατόπιν τῆς ἀρετῆς. ἦσαν γνωστὰ διὰ τὴν ῥαπὴν των πρὸς τὰ πλοῦσι φανήτα.

Ὁ Ναὶ λέγει κάποιος. Τὸν μὲν Ἡρώδη δρθῶς κατέστησεν ἀναπολογητὸν καὶ τὸν ἀπέδειξεν ἀμωχαρῆ. Ἀλλὰ δὲν ἔλυσε ἀκόμη τὴν ἀπορίαν ὡς πρὸς τὴν ἀδικίαν τῶν γεγονότων. Ἄσπ, λοιπόν, ἐάν ἐκεῖνος ἐνηργεῖ ἀδικῶς, τοῦ τό ἐπέτρεψεν ὁ Θεός, Ποῖαν ἀπάντησιν θὰ δώσωμεν εἰς τὴν ἐρωτησιν αὐτὴν, Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πάντοτε καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ παντοῦ δὲν παύω νὰ τὸ λέγω, τοῦ καὶ ἐσεῖς θέλω νὰ διατηρῆτε μὲ ἀκριβεῖαν, διότι εἶναι κανὼν, ὁ ὁποῖος ταυριάζει πρὸς ἀπάντησιν εἰς κάθε παρανομίαν ἀπορίαν. Ποῖος εἶναι, λοιπόν, ὁ κανὼν καὶ ποῖα ἡ λογικὴ θεμελιώσις αὐτοῦ. Ὅτι οἱ διακράττοντες τὴν ἀδικίαν εἶναι πολλοί, ἐνῶ δὲν ὑπάρχει, οὔτε ἓνας τοῦ νὰ ἀδικήσῃ. Εἰ καὶ διὰ νὰ μὴ σὰς ταρασσῇ περισσότερο τὸ αἰνigma, θὰ δώσω ἀμέσως καὶ τὴν λύσιν αὐτοῦ. Δηλαδή, ὅποιον δῆποτε ἀδικῶν καὶ ἂν ὑποσώζωμεν ἀπὸ ὅποιοιδήποτε ἀνθρώπων, ὁ Θεὸς ὑπολογίζει τὴν ἀδικίαν αὐτὴν, ἢ διὰ νὰ μᾶς συγχώρησιν τὰς ἁμαρτίας μας, ἢ διὰ νὰ μᾶς δώσῃ ἀνταμοιβήν.

Καὶ διὰ νὰ γίνῃ πῶς κατανοητὸν τὸ λεγόμενον, ἀς χρησιμοποιήσωμεν ἓνα παραδειγμα. Ἄς ὑποθέσωμεν, ὅτι κάποιος εἶναι ὑπηρέτης καὶ χρεωστῇ πολλά χρήματα εἰς τὸν κύριον του. Ἐπειτα, ὁ ὑπηρέτης αὐτὸς περὶέπεσεν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν κακῶν ἀνθρώπων ὥστε τοῦ ἐκλείων ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ ἰδικὰ του ἀγαθὰ. Ἐάν, λοιπόν, ὁ κύριος ὁ ὁποῖος ἠδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἄρπαγα καὶ τὸν πλεονέκτην, **192** δὲν ἀποκαταστήσῃ μὲν τὰ κλαπέντα χρήματα ἀλλὰ ὑπολογίσῃ τὰ χρήματα αὐτὰ εἰς ἐκεῖνα πού του ὀφείλει, ὁ δοῦλος, μήπως εἰς τὴν περὶπτωσιν αὐτὴν, ἡδίκηθῃ ὁ δοῦλος, Ὅχι θάθεαι. Πι συμθαίνει, ὅμως, ἐάν τοῦ δώσῃ καὶ περισσότερα, μήπως δὲν θὰ ἐκέρδιζε πῶς πολλά, εἶναι, νομίζω φανερόν. Τὸ ὅτιον, συνεπῶς, ἀς σκεπτόμεθα καὶ ἡμεῖς, ὅ, ὅσας ἀδικίας μας γίνονται.

Ὅτ, λοιπόν, εἰς ἀντιστάθμισμα τῶν ἀδικιῶν που ὀφιστάμεθα, ἢ συγχωροῦνται τὰ ἁμαρτηματά μας ἢ λογιζόμεν πῶς λαμπροὺς στεφάνους, ἐάν δὲν ἔχωμεν τόσα πολλά ἁμαρτήματα, ἀκούσε τὸν Παῦλον, ὁ ὁποῖος λέγει, διὰ τὸν πόρνον «Ἦνα παραδώσετε αὐτὸν εἰς τὸν Σατανᾶν διὰ νὰ τμωρηθῇ σκληρὰ τὸ σῶμά του ὥστε

νὰ σωθῇ ἡ ψυχὴ του»¹⁰. Καὶ τι σέσωιν ἔχει αὐτὸ λέγει κάποιος. Τὸ ζήτημα εἶναι δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀδικοῦνται ἀπὸ ἄλλους, καὶ οὐχὶ διὰ τοὺς διορθωμένους ἀπὸ τοῦς διδασκάλους. Μάλιστα, δὲν ὑπάρχει καίμῃ αὖτε συσχετίσις μεταξὺ αὐτῶν. Διότι τὸ θέμα ἦτο, ἐάν τὸ νὰ ἀδικηθῇ κάποιος, δὲν ἀποτελεῖ ζημίαν διὰ τὸν ἀδικηθέντα.

Ἀλλὰ, διὰ νὰ πληρώσω πῶς πολὺ πρὸς τὸ πρόβλημα, ἐνθυμήσου τὸν Δαυὶδ, ὁ ὁποῖος, ὅταν ἔδλεπε τὸν Σαμεῖ¹¹ τότε νὰ ἐπιτίθεται, καὶ νὰ χαίρεται, διὰ τὴν συμφορὰν τοῦ καὶ νὰ τὸν περλοῦν μὲ ἀναπολογίτους ὕβρεις, ἐπειδὴ κάποιος ἀπὸ τοῦς στρατιηγούς του ἤθελε νὰ τὸν φονεύσῃ τὸν ἠμπαδίζε λέγων «Ἀφήσατε αὐτὸν νὰ μὲ καταφάγῃ, διὰ νὰ ἴδῃ ὁ Κύριος τὴν ταπεινώσιν μου καὶ μοῦ ἀνταποδώσῃ καλὰ ἀντὶ τῆς κατάρας αὐτῆς κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην»¹². Καὶ εἰς τοὺς ψαλμοὺς, πολλοὺς, ψάλλον, ἔλεγεν «Κύτταξε, Κύριε, τοὺς ἐχθρούς μου, διότι, εἶναι, πάρα πολλοὶ καὶ με ἐμίσησαν ἀδικῶς, καὶ συγχώρησε ὁ Θεὸς μοῦ τὰς ἁμαρτίας»¹³. Ἐἰ Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος δι' αὐτὸ εὐρήκε ἀναπαυσιν, ἔπε δὲ ὑπέφερε πολλὰ θάνατα εἰς τὴν ζωὴν αὐτὴν. Συνεπῶς, δὲν ἔχουν παθεῖ πραγματικὴν ζημίαν οἱ ἀδικηθέντες, ἐάν ὑποφέρουν μὲ γενναιότητα θὰ ὅσα ὑφίστανται ἀλλὰ καὶ κερδίζουν περισσότερα, εἴτε πληττοῦνται ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, εἴτε μαστιζοῦνται ἀπὸ τὸν διάβολον.

Μὰ ποῖαν ἁμαρτίαν εἰχὼν τὰ παιδιὰ, ἀπορεῖ κάποιος, ὥστε νὰ τοὺς συγχωρηθῇ, διότι διὰ τοὺς ἡλικιωμένους, που ἔχουν πολλὰς ἁμαρτίας διατρέχει, θὰ ἠμπορούσε κανεὶς, δικαιολογημένα, νὰ ἱσχυρισθῇ τὴν ἀπομὴν αὐτῆν. Ὁ Τὰ παιδιὰ, ὅμως, πῶς ἐπέστησαν τόσον παράκαυρον θάνατον, ποῖα ἁμαρτήματα ἀπέθεσαν, διὰ τὰ ὁποῖα ἐσφάγησαν. Ἀν ἤκουσε πῶς ἔλεγα, ὅτι καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ὑπάρχουν ἁμαρτήματα, εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν δίδονται ἁμοιβαί εἰς τοὺς ἀδικουμένους ἐδῶ εἰς τὴν γῆν.

Διότι ποῖαν ζημίαν ὑπέστησαν τὰ παιδιὰ, πῶς ἐφο-

10. Α. Κορινθ. 5, 5.

11. Σαμ. 24. Ἦτο υἱὸς τοῦ Γιάβ ἐκ τῶς φυλογενεῖας τοῦ Σαουλ. Ὁς κατεράσθη τὸν Δαυὶδ. Β. Βασίλ. 16, 6 - 13.

12. Β' Βασίλ. 16, 11 - 12.

13. Ψαλμ. 24, 19 καὶ 18.

μαθητάς του. *Όταν, δηλαδή, προέλεγεν εις αὐτοὺς τὰ δικαστήρια ποὺ θὰ ἀντιμετώπιζαν τὰς φυλακίσεις, τοὺς πολλοὺς ἀπὸ τὴν οἰκουμένην καὶ τὴν χώρας ἀσκακωγὴν μάχην, τότε, στηρίζων καὶ παρηγορῶν τὴν φυγὴν των, λέγει. «Δύο σπουδαίγια δὲν παλαῶνται ἀντὶ δέκα λεπτῶν. Καὶ ὅμως οὕτε ἓνα ἀπὸ αὐτὰ δὲν θὰ πέσῃ νεκρὸν εἰς τὴν γῆν, χωρὶς νὰ τὸ ἐπιτρέψῃ ὁ ἐπουράνιος Πατὴρ σας. Ὁ *Ἐλεγε δὲ αὐτὰ, δεκνύων ὅτι τίποτε δὲν γίνεται ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ὅτι ὁ Θεὸς γνωρίζει τὰ πάντα, χωρὶς ὅμως νὰ πρῶτῃ τὰ πάντα. Μὴ ταράσσασθε, λοιπὸν, λέγει. οὐτε νὰ σὲς κυριεύῃ ὁ φόβος. Διότι ἐκεῖνος ποὺ γνωρίζει, ὅσα ὑποφέρετε καὶ ἡμπορεῖ νὰ τὰ ἐμποδίσῃ, εἶναι φανερόν ὅτι δὲν τὰ ἐμποδίζει. Ἐπειδὴ προνοεῖ καὶ ἐνδοφάρετα διὰ σὰς. Αὐτὸ ἀκριβῶς πρέπει νὰ σκεπτόμεθα ὅτι συμβαίνει, καὶ με τοὺς ἰδικούς μας περασμούς καὶ μεγάλῃ ἀπὸ τὴν σκέψιν αὐτὴν νὰ ἀντλῶμεν παρηγορίαν.

Καὶ πο αὐτοὺς ὑπάρχει, μεταξὺ τῆς Ραχὴλ καὶ τῆς Βηθλεὲμ, ἴσως θὰ ἐρωτήσῃ κάποιος. «Ἡ Ραχὴλ», λέγει, «κλαίονσα τὰ τέκνα αὐτῆς». Ποία δὲ σχέσις ὑπάρχει, τῆς Ραμὰ πρὸς τὴν Ραχὴλ. Ἡ Ραχὴλ ἦτο μητέρα τοῦ Βενιαμὴν καὶ ὅταν ἀπέθανε τὴν ἐθαψον εἰς τὸν ἱπποδρόμον, ὁ ὁποῖος εὐρίσκετο κοντὰ εἰς τὸ χωρίον αὐτὸ. Ἐπειδὴ λοιπὸν, καὶ ὁ τάφος ἦτο πλησίον καὶ ἡ περὶ αὐτὸν ἦτο ἡ μερὶς τοῦ υἱοῦ τῆς Βενιαμὴν (ὅ ὅτι ἡ Ραμὰ ἀνῆκεν εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Βενιαμὴν) δ' αὐτὸ καὶ ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν τῆς φυλῆς καὶ ἀπὸ τὸν τοπικὸν τῆς ταφῆς πολὺ φυσικὸν εἶναι νὰ φωνάζῃ τὰ σφαγασθέντα παῖδιά της.

*Ἐπειτα, δεκνύων ὅτι ἡ ἐπισιμωδὴς συμφορὰ ἦτο ἀθεράπευτος καὶ σκληρὰ, λέγει. || 9.4 «Δὲν ἤθελε νὰ παρηγορηθῇ διότι δὲν ὑπάρχουν πλέον. Ἀπὸ αὐτὸ ὁ θαυμάσιος, πάλιν, τὸ εἶλες τὸ ὁποῖον καὶ προηγουμένως ἔλεγα, νὰ μὴ θορυβοῦμεθα, δηλαδή, ποτὲ δὲται τα γεγονότα εἶναι ἀντιθετὰ ἀπὸ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Θεοῦ. Νὰ, λοιπὸν, ὅταν ἦλθεν ὁ Κύριος δὲ τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ ἡ μάστις διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς οἰκίας μένης, ποία γεγονότα συνέβησαν εἰς τὴν ἀρχὴν. Ἡ μήτηρ εὐρίσκεται εἰς τὴν ἐξορίαν, ἡ πατὴρ τοῦ ὑφίσταται φοδερὰς συμφορὰς.

19. Ἠρὼλ σηματοῦν 1^η τῆς παρόδου.

ἐπιχειρεῖται δὲ θάνατος πρὸ σκληρὸς ἀπὸ βλαυς τοὺς θανάτους καὶ θρήνος καὶ ὀδυρμὸς πολλὸς καὶ παντοῦ κραυγαὶ ἀπελπίσας. Ἀλλὰ νὰ μὴ ταρσυχῇς. Διότι συνθίξει πάντοτε Β νὰ πραγματοποιῇ τὰ σχέδιά του διὰ τῶν δατιθέτων, προσφέρων τοιαυτοτρόπως εἰς ἡμᾶς μεγάλῃν ἀποδείξιν τῆς δυνάμεώς του. *Ἐταῖ ἐδίδασκε καὶ τοὺς μαθητάς του καὶ τοὺς προετοίμαζε νὰ κατορθώσωσιν τὰ πάντα, οικονομῶν διὰ τῶν ἐναντίων, τὰ ἐναντὶ α, ὥστε νὰ φαίνεται μεγαλύτεροι τὸ θαῦμα. Ἐνῶ, λοιπὸν, ἐκεῖνοι ἐμαστιζόντο καὶ κατεδικάζοντο καὶ ὑφίσταντο ἀπερὰ θάσσαν, ἔτσι, κατενίκων τοὺς μαστίζοντας καὶ τοὺς ὀφκοντας αὐτοὺς.

*Ἐπὶ δὲ ἀπέθανεν ὁ Ἡρώδης, Ἰδοὺ ἐφάνη εἰς τὸν ὄντορ τοῦ εἰς τὸν Ἰωσήφ ἄγγελος Κυρίου καὶ τοῦ εἶπε. Σήκω καὶ πάρε τὸ παῖδι καὶ τὴν μητέρα τοῦ καὶ πήγα νὰ εἰς τὴν χώραν τῶν Ἰσραηλιτῶν. Δὲν λέγει πλεον ἐφεῖς γε.²⁰

Εἶδες, πάλιν, μετὰ τὸν περασμὸν ἀνεσιν. Ὁ καὶ ἔπειτα, μετὰ τὴν ἀνεσιν, πάλιν κίνδυνον, Δὲ ἀπηλλάγη μὲν ἀπὸ τὴν ἐξορίαν καὶ ἐπανήλθεν εἰς τὴν πατρίδα τοῦ καὶ εἶθε νεκρὸν τὸν φονέα τῶν παιδῶν. Ὅταν ὅμως, ἐφθασεν εἰς τὴν χώραν τοῦ εὐρήκει ἐκεῖ κείμενα τῶν προηγουμένων κινδύνων, δηλαδή, εὐρήκει τὸν υἱὸν τοῦ πατρὸς νὰ ζῇ καὶ νὰ θαυμάσῃ. Καὶ διὰτὶ ἐθαυμάσειεν ὁ Ἀρχελάωρος²¹ εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἐνῶ ἡγεμὼν αὐτῆς ἦτο ὁ Πόντιος Πλάτος, Ἦτο πρόσφορος ὁ θάνατος τοῦ Ἡρώδου καὶ, δὲν εἶχεν ἀκόμη διαιεσθῇ εἰς πολλὰ μέρη ἡ διασπασίς. Ὁ Ἀλλ' ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον ἐκεῖνου, δὲ ὀλιγον κατέβη τὴν ἐξουσίαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ τοῦ πατρὸς Ἡρώδου. Εἶχε θέσασα καὶ ἀδελφὸν μετὰ τὸν ἴδιον ὄνομα, δὲ αὐτὸ ὁ Εὐαγγελιστὴς πρὸς διάκρισιν προσέθεσεν ἀντὶ τῆς ῥόδου τοῦ πατρὸς τοῦ.

Μὰ, ἐάν ἐφοβήθῃ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἰουδαίαν, λέγει

20. Ματθ. 2. 19. 20

21. Ματθ. 2. 13

22. ρβλ. Ματθ. 2. 22

23. Ἀρχελάωρος υἱὸς Ἡρώδου τοῦ Μεγάλου καὶ τῆς Σαμαρείτιδος Μιλλάνας. Ἦν νεαρότερος τῆς Ἰουδαίας, Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας. Περιήλθεν εἰς τὴν διαμέριον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐξουσίαν ὑπὸ τοῦ Αὐγουστῶτος εἰς τὴν Ἰέναν. 24. Γαλα. 2. 22 ἀπεθάνει.

τῶν μὲν καὶ νὰ προσελκύσῃ πρὸς τὸν ἰδικόν του ζῆλον τοὺς δὲ Διότι ἦσαν κἀνὴ λόγον διὰ τοὺς γενναίους ἐκείνους καὶ μεγάλους ἀνδράς, ἀκούσε πῶς ὁμιλεῖ ἡ ἀσφαλὴς δὲ ἐκεῖνο, ποὶ ὁμιλοῦν ἔτσι, δεικνύουν ὅτι ζητοῦν πατρίδα. Καὶ ἐὰν μὲν ἐνεθυμοῦντο ἐκείνην τὴν πατρίδα, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν εἶχαν ἐξέλθει, θὰ εἶχαν τὸν καιρὸν νὰ ἐπιστρέψουν. Τώρα ὅμως ἐπιθυμοῦν καλλιτέραν πατρίδα.³⁹ Καὶ πάλιν ἡ Ὁλοὶ αὐτοὶ ἀπέθαναν μετὰ τὴν πίστιν, χωρὶς νὰ λάθουν τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ τὰς εἶδον ἀπὸ μακριὰ καὶ τὰς ἀνεκαλοῦντο.⁴⁰ Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰωάννης πρὸς τοὺς ἐρχομένους πρὸς αὐτὸν εἶπεν Ὁ Νὰ μὴ λέγετε ὅτι ἔχομεν πατέρα τὸν Ἀβραάμ.⁴¹ Καὶ ὁ Παῦλος πάλιν, λέγει, «Διότι ἀληθινὸς Ἰσραηλιτικὸς λαὸς δὲν εἶναι, ἀλλ' ὅσοι καταργοῦνται σαρκικῶς ἀπὸ τὸν Ἰσραὴλ, οὕτε τὰ σαρκικὰ τέκνα εἶναι τέκνα τοῦ Θεοῦ.»⁴²

Πραγματικὰ τέρας μοι ποῖαν ὠφέλειαν ἀπεκόμισαν τὰ παιδιὰ τοῦ Σαμουὴλ⁴³ ἀπὸ τὴν εὐγένειαν τοῦ πατρὸς των, ἀφοῦ δὲν ἐκληρονόμησαν τὴν ἀρετὴν τοῦ πατρὸς των.⁴⁴ Τὶ ἐκέρδισαν δὲ οἱ υἱοὶ τοῦ Μαυσέως ποὶ δὲν ἐμυμήθησαν τὴν εὐσεβείαν καὶ τὴν ἀρετὴν του, τί ποτε, θέθαια ἀφοῦ οὕτε τὴν ἐξουσίαν δὲν ἐκληρονόμησαν. Ἀλλ' αὐτοὶ μὲν εἶχαν αὐτὸν πατέρα, ἐνῶ ἡ ἀρχὴ γὰρ μετέβαινεν εἰς ἄλλον⁴⁵, ὁ ὁποῖος ἐγένετο υἱὸς αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀρετὴν. Ποῖαν θλάσθην δὲ ὀπείσθη ὁ Τυμὸ θεὸς ἐπειδὴ κατήγετο ἀπὸ Ἑλλήνων πατέρα⁴⁶. Τὶ εἰ, ἄλλου ἐκέρδισεν ὁ υἱὸς τοῦ Νῶε ἀπὸ τὴν ἀρετὴν τοῦ πατρὸς του, ἀφοῦ ἐγενετο δοῦλος αὐτοῦ νὰ παρμαμένη ἐλευθερος.⁴⁷ Εἴδες ὅτι, δὲν εἶναι ἀρκετὴ ἡ εὐγένεια τοῦ

39. Ἐξ 11, 14, 16

40. Ἐξ 11, 13.

41. Λουκ 8, 8.

42. Ρωμ. 9, 6 καὶ 8.

43. Σαμουὴλ εἶναι ὁ τελευταῖος τῶν Σρ ὧν Α Βασιλ. 7, 15 καὶ 3 πρῶτος τῶν υἱῶν προφητῶν ἡ ὀλέστων Α Βασιλ. 9, 9 Α Παρ. 26, 26 καὶ ἀδελφὴ, ἱερεὺς Α Βασιλ. 2, 18, 27 25, 19 26, 19 Τὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ἐπιστολοῦνται εἰς Α κεφ. 1, 24 τῆς Α Βασιλειῶν.

44. Πρβλ. Α Βασιλ. 8, 21.

45. Ἀρ. 1, 1, 2, 3 τῶν Ἰωανν. τοῦ Νικητ.

46. Πρβλ. Πρ. 16, 1.

47. Γαλ. 1, 20 καὶ 2.

πατὴρ διὰ νὰ προστατεύσῃ τὰ παιδιὰ του, Διότι ἡ κακὰ τῆς διαθέσεως ἐνίκησε τοὺς νόμους τῆς φύσεως καὶ οὐ μόνον αὐτοὶ ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν εὐγένειαν τοῦ πατρὸς του, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐλευθερίαν του ἐστερησεν. Τὶ συνέβη δὲ καὶ μετὰ τὸν Ἰσαάκ, Μιχαὴς δὲν ἦτο υἱὸς τοῦ Ἰσαάκ καὶ δὲν εἶχε τὸν πατέρα του προστάτην, Πραγματικὰ καὶ ὁ πατέρας του ἐφρόντιζε καὶ ἐπεθύμει νὰ λάβῃ αὐτὸς τὰς εὐλογίας του καὶ ὁ ἱδὸς χάριν αὐτοῦ ἐξετέλει. ὅλας τὰς ἐντολάς Β Καὶ ὅμως, ἐπειδὴ ἦτο ἀπώτομος, τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν τὸν ὠφέλησεν ἀλλὰ, μολονότι κατὰ τὴν φυσικὴν τάξιν ἦτο πρῶτος καὶ εἶχε καὶ τὸν πατέρα του μετὰ τὸ μέρος του νὰ κἀνὴ τὰ πάντα πρὸς χάριν τοῦ ἐπειδὴ ὅμως, δὲν εἶχε τὸν Θεὸν μαζί του, ἔχασε τὰ πάντα⁴⁸.

Καὶ διατ. ἀναφέρω τοὺς ἀνθρώπους, Οἱ Ἰουδαῖοι ἐγένοντο υἱοὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τίποτε δὲν ἐκέρδισαν ἀπὸ τὴν εὐγένειαν αὐτῆν Ἐάν, ὅμως, μολονότι κακοὶς ἔγινεν υἱὸς τοῦ Θεοῦ, **137** χωρὶς νὰ ἐπιδείξῃ τὴν ἀνάλογον πρὸς τὴν εὐγένειαν αὐτῆν ἀρετὴν, τὴν μωρεΐται περισσώτερον, τότε διατ. μοῦ προέβαλε ἡ τὴν εὐγένειαν αὐτῶν προγόνων καὶ τῶν πάτερων.

Τὴν ἀρχὴν αὐτῆν θὰ τὴν εὕρῃ ὁ οἰοσθῆποτε νὰ ἰσχύῃ ὅχι μόνον εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Καινὴν ἡ Ὅσοι ὅμως ἐδέχθησαν αὐτὸν ὡς σωτῆρά των, τοὺς ἔδωκε τὴν χάριν νὰ γίνουν τέκνα τοῦ Θεοῦ⁴⁹. Καὶ ὅμως, πολλὰ ἀπὸ τὰ τέκνα αὐτὰ δὲν ὠφελοῦνται καθόλου ἀπὸ τὸν πατέρα λέγει ὁ Παῦλος ἡ Ἐάν περιτέμνησθε, λέγει ὁ Χριστὸς τίποτε δὲν θὰ οὐκ ὠφελῇ σῃ⁵⁰. Ἐάν, λοιπόν, ὁ Χριστὸς δὲν ὠφελῇ καθόλου ἐκείνους ποὶ δὲν θέλουν νὰ προσέγουν τοὺς ἑαυτοὺς των, πῶς θὰ τοὺς προστατεύσῃ ὁ ἀνθρώπος.

Συνεπῶς, ὅς μὴ ὑπερηφανευόμεθα οὕτε διὰ τὴν εὐγενικήν μας καταγωγὴν, οὕτε διὰ τὰ πλοῦτή μας, ἀλλ' ὡς περιφονώμεν καὶ ὁσους σκέπτονται, τοιοῦτοτρόπως **Β** Οὕτε, πάλιν, νὰ ἀπελπιζόμεθα διὰ τὴν πένιν μας, ἀλλ' ὅς ἐπιδώκωμεν νὰ ἀποκτήσωμεν ἐκεῖνον τὸν πλοῦτον.

48. Ἰωαν. 1, 27 καὶ 28.

49. Ἰωαν. 1, 12.

50. Γαλ. 5, 2.

τον ὁ ὅποιος ἀπορρέει ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ ἔργα. Ὡς ἀποφευγόμεν ἐκείνην τὴν πείναν, ἡ ὅποια μᾶς φέρει εἰς τὴν κακίαν, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας καὶ ὁ πλούσιος ἐκεῖνος ἦτο πτωχός· δι' αὐτὸ οὐτε μίαν σταγόνα νερὸ δὲν κατεῖχε μολονότι μάστιγα πολὺ παρεκάλεσε δι' αὐτόν!

Καὶ, διὼς, πῶς ἀπὸ ἡμᾶς ἡμπορεῖ νὰ καταστήσῃ εἰς τὴν πείναν, ὥστε νὰ μὴ ἡμπορῇ νὰ ἀπολαύσῃ καὶ τὸ νερὸ. Δὲν ὑπάρχει, θεέσινα, κανένας Διότης καὶ ἐκεῖνος, οἱ ὅποιοι θαυσιάζονται αὐτὸ τὴν πρὸ θαρρείαν πείναν, ἡμποροῦν νὰ ἀπολαύσων μίαν σταγόνα νεροῦ καὶ ὅχι μόνον μίαν σταγόνα, ἀλλὰ καὶ πολὺ μεγαλύτεραν παρηγορίαν. Μὰ ὁ πλούσιος ἐκεῖνος δὲν εὕρισκετο εἰς τὴν ἰδίαν μοῖραν, ἀλλὰ ἐφθάνε καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ σημείου ἡ πείνα του, καὶ τὸ πρὸ χειρότερον ἦτο ὅτι δὲν ἡμποροῦσεν ἀπὸ πούθεν νὰ παρηγορήσῃ τὴν πείναν του.

Οὐαὶ, λοιπὸν προσκολλώμεθα εἰς τὰ χρήματα· εἴαν δὲν εἶναι ἱκανὰ νὰ μᾶς εἰσαγάγουν εἰς τὸν οὐρανόν, Πέε μου, σὲ παρακαλῶ Ἐάν κάποιος ἐπίγειος θαυσιεὺς ἔβγῃ, ὅτι ὅποιος ἀποκτῇ πλοῦτη εἶναι ἀδύνατον νὰ διακριθῇ εἰς τὰ ἀνάκτορά του, ἢ νὰ ἀποκτήσῃ κάποιο ἀξίωμα, ἢ νὰ γένηται ἀνεξαρτέτως δὲν θὰ ἐγκαταλείψατε τὰ χρήματα μὲ περιφρόνησιν. Λοιπὸν ἀφοῦ εὐκόλῃ περιφρονούντα τὰ χρήματα, εἴαν γίνωνται αἱ αὐτὰ νὰ χάσωμεν τὰ ἐπιτήδεα ἀνάκτορα, τώρα, που ὁ θασιλευς τῶν οὐρανῶν καθε ἡμέραν φωνάζει, μὲ δύναμι καὶ λέγει, ὅτι, εἶναι, δύσκολοι μοῦ! μὲ τὰ χρήματα νὰ φθάσωμεν εἰς τὰ πρόθεσις τῆς οὐρανόθεν θασιλείας, δὲν θὰ ἀφήσωμεν τὰ πάντα καὶ δὲν θὰ ἀπομακρυνθῶμεν ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά μας, διὰ νὰ εἰσελθῶμεν με παρηγορίαν εἰς τὴν θασιλείαν του.

Δὲν καὶ ποῖαν συγγνώμην ἀξιζόμεν νὰ λάβωμεν εἴαν περ θάλλωμεν μὲ τὴν φροντίδα διὰ μᾶς ἀποφράσσει τὸν δρόμον πρὸς τὸν οὐρανόν καὶ ὅχι, μόνον εἰς τὸ χρηματικὸ θῶτα τὰ κρυπτομένη ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν γῆν τὰ θάπτομεν, ἐνῶ εἶναι βινατόν νὰ τὰ παραδώσωμεν εἰς τὴν φύλαξιν τοῦ οὐρανοῦ. Διότι τώρα, θεέσινα, κάνεις τὸ ἴδιον μὲ ἕνα γεωργόν ὁ ὅποιος, ἐνῶ ἐπῆρε σπόρον

διὰ νὰ τὸ σπείρῃ εἰς εὐφορον γῆν, ἀφοῦ ἄφησε τὴν γῆν κατέχασεν ἄλλοι τὸν σπόρον εἰς ἕνα λάκκον, ὥστε οὐτε ὁ ἴδιος νὰ τὸν ἀπολαύσῃ καὶ τὸ σπάρν νὰ χάσῃ.

Ἀλλὰ ποῖα εἶναι ἡ πλεονσημαντικὴ δικαιολογία τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ τοῦ εἶδους, ὅταν κατηγοροῦμεν ἡμεῖς τὸν πλοῦτη. Δὲν δημιουργεῖ, λέγουν, μὴν παρηγορίαν τὸ νὰ γνωρίζουν ὅτι, ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῶν ἐδρίσκονται ἡσφαλμένα εἰς τὰς ἀποθήκας των. Καὶ διὼς, τὸ νὰ μὴ ἔχῃς τὴν βέβαιον ὅτι αἱ ἀποθήκαι σου εἶναι γεμάται, εἶναι παρηγορία. Διότι, καὶ ἐν εἰς τὴν πρώτῃν περιπτώσιν δὲν φοβῆσαι τὴν πείναν, εἶναι ἀνάγκη νὰ φοβῆσαι ἐξ αἰτίας τῆς συσσωρεύσεως αὐτῆς τοῦ πλούτου. Ἀλλὰ χειρότερα κακά, ὅπως εἶναι ὁ θάνατος οἱ πόλεμοι, καὶ αἱ ἐπιδέσεις. 129.

Πραγματὶς καὶ, εἴαν κάποτε ἔλθῃ πείνα εἰς τὴν πόλιν, τότε ὁ λαὸς, πεζόμενος ἀπὸ τὴν πεινῶσαν κοιλίαν του, ὀπλιζέ, τὸ χέρι τοῦ κατὰ τοῦ ἰδικοῦ σπυτιοῦ. Μᾶλλον διὼς, ὅταν συμπεριφέρῃς, ἔτσι, οὐ ὁ ἴδιος προκαλεῖται καὶ τὴν πείναν εἰς τὰς πόλεις, καὶ αὐτὸ που εἶναι χειρότερον ἀπὸ τὴν πείναν κατασκευάζει αὐτὸ τὸ θάραθρον διὰ τὸ σπῆν σου. Διότι, δὲν γνωρίζω τὰ ἔχουν πεθάνει, ἀνθρώποι ἀμέσως ἀπὸ τὴν πείναν, ἐπεὶ δὲ ὑπάρχουν πολλὰ μέσα ἀπὸ πολλὰς ἀνάγκας διὰ τὴν ἀποτροπὴν αὐτοῦ τοῦ κακοῦ. Ἐνῶ δὲ τὰ χρήματα καὶ τὰ πλοῦτη καὶ τὰς σχετιζόμενας πρὸς αὐτὰ ἐπῆρε ρήσεις ἡμπορῶν νὰ σοῦ παρουσιάσω πολλοὺς φονεμένους εἴτε κρυφὰ εἴτε φανερά. Καὶ εἶναι γεμάτοι ἀπὸ πολλὰ παρῳα παραδείγματα οἱ δρόμοι καθὼς καὶ τὰ δικαστήρια καὶ οἱ θύρα. Μὰ βιαστὶ ἀναφέρω τοὺς δρόμους, τὰ δικαστήρια καὶ τὰς ἀγορὰς μόνον, Ἄφες καὶ αὐτὴν τὴν θάλασσαν ἡμπορεῖς νὰ τὴν ἴδῃς γεμάτην ἀπὸ αἵματα. Διότι δὲν ἠρέσθη μόνον εἰς τὴν κυριαρχίαν, τῆς γῆς ἢ τῆς θάλασσας, ἀλλὰ μὲ μεγάλην ἀπερσκεῖσαν ἤρκασε πολὺ καὶ εἰς τὸ πέλαγος. Καὶ ἄλλος μὲν πλεε διὰ τὸν γρῶσόν, ἄλλος δὲ φανεύεται, πάλιν, δι' αὐτὸ ἀκριθῶς. Καὶ ἡ ἴδια τυραννία ἄλλον μὲν ἔκαυε, ἡμπορον ἄλλοι δὲ ἀνθρώπων. Τί ἡμπορεῖ, λοιπὸν νὰ γίνῃ πρὸ ἀθέσιον ἀπὸ τὸν μαμμωνῶν, εἴαν ἐξ αἰτίας αὐτοῦ ἀποδημῇ κάποιο καὶ κινδυνεύῃ καὶ σφάττεται, Ἀλλὰ ποῖος, λέγει, ἢ

Γραφή· «θά εὐσπλαγχνησθῇ τὸν μάγον σου τὸν ἐδάγκω-
σε τὸ φίλ.»⁵²

Ἐπρεπε, λοιπόν, ἀφοῦ γνωρίζωμεν τὴν σκληρὰν τυραννίαν τοῦ πλουτοῦ, νὰ ἀποφεύγωμεν τὴν δουλείαν εἰς αὐτὸν καὶ νὰ ἀφηνιάσωμεν τὸν καταστρεπτικὸν ἔρωτα πρὸς αὐτόν. Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν αὐτό, ἐρωτᾷ κά-
ποιο. Ἄν ἀνταποδῶμεν ἄλλον ἔρωτα, θηλασθῇ, τὸν ἔρω-
τα τοῦ αὐρανοῦ. Διότι ὁποῖος ἐπιθυμεῖ τὴν αὐράνιον θα-
σάλευται, θὰ περιφρονήσῃ τὴν πλεονεξίαν. Ὁποῖος ἐγί-
νε δοῦλος τοῦ Χριστοῦ, δὲν εἶναι, πλέον, δοῦλος τοῦ μαρ-
μῶνα· ἀλλὰ εἶναι καὶ κύριος αὐτοῦ. Διότι, ὁποῖος τὸν
ἀποφεύγει, συνιθίζει, καὶ τὸν καταδικάζει ἐνῶ, ὁποῖος τὸν
ἐπιδιώκει, τὸν ἀποφεύγει. Δὲν τιμᾷ τὸσον αὐτό, τοῦ τοῦ
ἐπιζητεῖ, ὅσον ἐκείνους ποὺ τὸν καταφρονεῖ. Καί ποτε δὲν
περιπατεῖ τῶσον, ὅσον ἐκεῖνοι ποὺ τὸν ἐπιθυμοῦν. Δὲν
τοὺς περιπατεῖ, δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς δεσμεύει με-
τ' αὐτοῦ δεσμῶς.

Ἀς λύσωμεν, λοιπόν, κάποτε τὰς σκληρὰς αὐτὰς
ἀλυσίδας. Διὰ τοῦτο ὑποδουλώνεις τὴν λογικὴν ψυχὴν εἰς
τὴν ἄλογον ὕλην, τὴν μητέρα ὅλων τῶν κακῶν. Ὡς ἄλλα
πόσον γελοῖον εἶναι. Ἡμεῖς μὲν νὰ τὸν πολεμῶμεν μετ' ὁ-
λοῦ, αὐτὸς δὲ νὰ μᾶς πολεμῇ διὰ τῶν ἔργων καὶ νὰ
μᾶς πηγαίνῃ καὶ νὰ μᾶς περιφέρῃ πρὸς πᾶσαν κατεύ-
θυνσιν, ὡς νὰ εἴμεθα μισθωτά ὄργανά του καὶ νὰ μᾶς
ἀντιμᾶζῃ μετ' αὐτοῦ, ἀπὸ τὸ ὅποῖον τί ἡμπορεῖ νὰ
θεωρηθῇ πῶς αἰσχροὶ καὶ πῶς προσθητικόν. Διότι ἐάν
δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ νικησώμεν τὰς ἀνασθήτους ὁ-
λὰς, πῶς θὰ ἡμπορέσωμεν νὰ καταβάλλωμεν τὰς ἀσω-
μάτους δυνάμεις. Ἐάν τὴν εὐτελεῖ γῆν καὶ τοὺς ἀνε-
σθίαι, λίθους δὲν περιφρονῶμεν, πῶς θὰ ὑποτάξωμεν
τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας. Πῶς θὰ ἀσκήσωμεν τὴν
ἐγκρατείαν. Πραγματικὰ ἐάν ὁ ἀσπράττειν ἀργυρὸς
μᾶς καταπλήττῃ, τότε θὰ ἡμπορέσωμεν νὰ ἀδιαφορή-
σωμεν διὰ τὸ κῶλον τοῦ προσώπου. Διότι, μερικῶς εἶναι
τόσον πολὺ ὑποδουλωμένοι, εἰς τὴν τυραννίαν αὐτὴν,
ὥστε καὶ νὰ παθαίνουν κατὰ ἐπὶ τῇ θεᾷ τοῦ χρυσοῦ, καὶ
ἀστευδομένοι, νὰ λέγουν, ὅτι, τὸ χρυσὸν νόμισμα, δεῖν
τὸ θλίπτει, ὡφελεῖ τὰ μάτια.

Ἄλλα μὴ κάνης ἀστεῖα μετὰ τὰ παράλογα πράγματα,
ἀνθρώπε, διότι τίποτε δὲν θλάπτει, περὶ σφόδρην τοὺς
ὀφθαλμούς τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, ὅσον ἡ ἐπιθυ-
μία τῶν χρημάτων. Αὐτὸς, λοιπόν, ὁ κακὸς ἔρως ἐσθίει
τὰς λαμπάδας τῶν παρθένων ἐκείνων τῆς παραβολῆς
καὶ τὰς ἐξογαλεν ἀπὸ τῶν νυμφῶν.⁵³ Αὕτη ἡ
θεὰ ἡ ὁποία ὡφελεῖ τοὺς ὀφθαλμούς, ὅπως εἶπες, δὲν
ἔφησε τὸν ἄθλιον Ἰουδαῖον ἀκούσῃ τὴν φωνὴν τοῦ Κυ-
ρίου, ἀλλὰ τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸ νὰ κρεμασθῇ καὶ τὸν
ἔκανε νὰ ξεχυθῶν τὰ σπλάγχνα τα, καὶ ἐν συνεχείᾳ
τὸν ἔστειλεν εἰς τὴν νέευσιν.

Τί ἡμπορεῖ, συνεπῶς, νὰ θεωρηθῇ πῶς ἁμαρτωλὸν
πράγμα ἀπὸ αὐτῆς; Τί δὲ πῶς φρικαστικόν; Δὲν ἐλποῦ,
θέβαια τὴν ἑλπὴν τῶν χρημάτων, ἀλλὰ τὴν παράλογον
καὶ μονοειδήν ἐπιθυμίαν αὐτῶν. Πραγματικὰ, αὕτη καὶ
στάζει ἀνθρώπινα αἱματὰ, θάπτει, φόνους καὶ εἶναι χει-
ροτέρα ἀπὸ κάθε εἶδος θηροῦ, ἐπειδὴ καταστράφηκε
ὅσους πέσουσιν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς καὶ, πράγμα, τὸ
ὁποῖον εἶναι, πολὺ χειρότερον, δὲν ἀφίνει νὰ αἰσθανθῇ
κανεὶς τὸν στεναγμὸν τῶν σπαρσασσμένων. Ἐπὶ τοῦ, λοι-
πόν, πρέπει, νὰ θεωροῦνται οἱ πάσχοντες αὐτὰ καὶ νὰ
ἐκτείνουσιν, τὰς γειράς των πρὸς τοὺς διεσχωμένους καὶ
νὰ τοὺς καλοῦν εἰς βοήθειαν. Ὡς αὐτοὶ δὲ θὰ εἶναι, εὐγνώ-
μονες διὰ τὴν βοήθειαν αὐτῶν. Καὶ τί ἡμπορεῖ νὰ εἶναι
πῶς ἄθλιον ἀπὸ αὐτοῦ;

Ὅλα αὐτὰ σκεπτόμεν, λοιπόν, ὡς ἀποφύγωμεν
τὴν ἀνάστον νόσον ὡς θεραπεύσωμεν, τὰς πληγὰς ποὺ
μᾶς ἐπροκάλεσεν αὕτη καὶ ὡς ἀπομακρυνθώμεν ἀπὸ
τὴν παρομοίαν φθοράν, διὰ νὰ ζήσωμεν καὶ εἰς τὴν
γῆν ἀσφαλῆ καὶ ἀτάραχον ὅσον καὶ ἀποκτήσωμεν καὶ
τοὺς μέλλοντι κοῦς θησαυρούς τοὺς ὁποῖους εἶπε νὰ ἐπι-
τυχώμεν ὅλοι μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζί με τὸν ὁποῖον εἰς τὸν
Πατέρα καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα συγχρόνως ἀντίκει ἡ
δόξα, τὸ κράτος καὶ ἡ τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ Ι
(Κεφ. γ. 1 - 6)

C·Κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας ἐμ-
 φανίζεται ὁ Ἰωάννης ὁ θραππιστὴς
 καὶ κηρύττει εἰς τὴν ἑρημον τῆς
 Ἰουδαίας καὶ λέγει Μετανοεῖτε,
 διότι ἐπληρώσεν ἡ βασιλεία τῶν
 οὐρανῶν·^δ

Ποίους ημέρας, Δ ότι ο Ιωάννης δεν εμφανίζεται τότε ήταν ο Ιησούς ήτο παθι, αλλά ύστερα από τριαν-

[illegible]

2 Μέρη της εσχάτης βλεπ. ο Τωδωνης εζη διαφυλ σκορυ και ειν μακρον τυχ και συντα. των ανθρωπων. Το ο ιατρικη γινεται το και ειναι ση μαλιν 5-6. ο Τωδωνης λαχεται παρην των ανθρωπων, ερχ ε. νε ερδ ανθ. γον των ανθρωπων

8. Τὸ ἐπιφώνημα εἰς τὸν Ἰωάννην ἀπὸ τοῦ Ἰουδαίου.
ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου λέγει· καὶ ἔρχομαι ὁ Ἰουδαίος εἰς τὴν ἀποκρίσιν σου, ΧΥIII 6, 2, ἡμεῖς οὖν· Ἰωάννης τὸ ἐπιφώνημα, λέγει·
καὶ οὕτως·

[illegible]

δ. Πά ρεμαντοίτες· ἐξὸς σπῆς εὐ τὴν μεταβολὴν τῆς γλώσσης κα-
τε νὰ ἐκφοβίσθῃ καὶ νὰ ὑποτάσσεται κατὰ τὴν εἰς, ἐν τοῦ τοῦ πνεύματος
ἐν τοῦ ἐνὶ καὶ τοῦ φρονήματος τῆς παρὸς. Ἡ ἀλλοτρία καὶ τὸ πῦρ ἐπε-
κέντρων ἐνὶ νὰ ἐξέσσει αὐτὴν εἰς τὸν εἰς τὸν ἀλλοτρίαν τὸν οὐρανόν.

6 Ματθ. 9. 2 Η φωνή «λαλεῖτε ἐν ψαλμοῖς» ἀναγνώ-
σκειται ἐκ τῶν φωνῶν, εἰ, ὁ Ματθαῖος, εἰς ὁ Μάρκος καὶ ὁ Λουκᾶ, προσηγορί-
αζοντες ἑαυτοὺς «Παῖδες τοῦ Θεοῦ»· ἢ ὁ ἀναλφάβητος εἶπεν εἰς τὴν κοινότητα
τοῦ Θεοῦ εἶπε εἰς τὴν κοινότητα τοῦ ἀνθρώπου, εἶπε εἰς τὴν κοινότητα Ἀδελ-
φώνων, ὅπου ἀλλὰ ἡ λέξις αὐτὴ πᾶσι χρησιμεύουσα ταύτης ἐὰ συν-
ταχθεὶς κατὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα.

ELE TO KATA MATHEMATON OMILIA I' (KED 3) 207

τα ἔτη, ὅπως μαρτυρεῖ καὶ ὁ Λουκάς. Ὁ Δαυὶδ, λοιπόν, ἀγέει «κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας». Ἐνταῦθα γενική συνήθεια εἰς τὴν Γραφήν να χρησιμοποιοῦν αὐτὸν τὸν τροπικὸν τῆς ἐκφράσεως διὰ μόνον ὅταν διηγῆται τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸ ἀμέσῳ μέλλον, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀναφερθῇ εἰς τὰ γεγονότα πᾶσι συμβαίνοντι πολλὰ χρόνια ἀργότερα. Τὸ ἴδιον συνέβη καὶ ὅταν ὁ Ἰησοῦς ἐκάθιστο εἰς τὸ βροστικὸν Ἑλαιῶν καὶ τὸν ἐπληρώσαντο ἱ μαθηταὶ του καὶ ἦθελαν νὰ μαθεύουν διὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν του καὶ τὴν ὥσπιν τῆς Ἱερουσαλὴμ. Γνωρίζετε, θεάκια, πόσους χρόνους μεσολοβῆται μεταξύ τῶν δύο γεγονότων. Ἀφοῦ, λοιπόν, ὡμολογῇ διὰ τὴν καταγραφὴν τῆς μητροπόλεως καὶ ἀποκλήρωσε τὸν λόγον διὰ τὰ γεγονόστας αὐτά, ἐνῶ ἐσκόπευε νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν περὶ τῆς συντελείας διδασκαλίαν, Ἐ προσέθετο «ὅτε» διὰ συμβῶν αὐτῶν, χωρὶς νὰ συνάψῃ τὴν διὰ χρόνους μετὰ τὸν αἶθρ' ὅτε. Ἀλλὰ καθώριζε ἐκεῖνον μόνον τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ λάβουν χωρὶς αὐτὰ Πράγμα τὸ ὁποῖον κάνει καὶ τώρα, βταν λέγῃ «Κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας» Δ ὅτ. δὲν ἔβρε τὴν ἐκφράσιν αὐτὴν διὰ νὰ ἐπιλώσῃ τὰ ἀμέσως ἐπομένεας ἡμέρας τῶν προφητευμένων γεγονότων¹⁰, ἀλλὰ ἐκεῖνας ἦθελε νὰ καθορίσῃ, κατὰ τὰς ὁποίας ἐπρόκειτο νὰ συμβῶν, διὰ προηγουμένως νὰ διηγῆθῃ.

140 Καὶ διὰ ποῖον λόγον, ἐρωτᾷ κάποιος ὑστερὰ ἀπὸ τριάντων χρόνων ἤλθεν ὁ πῶς ἠσκούετε νὰ καταργή-
σῃ τὸν νόμον. Δ' αὐτὸ μέχρι τῆς ἡλικίας αὐτῆς, ἡ ὁποία
προσβάλλεται ἀπὸ ἑλὰ τὰ ἀμαρτήματα, παραμένει καὶ
ἐφαρμόζει αὐτόν καθ' ὅσον ἔκριναν, ὥστε κανεῖν, νὰ ἴ-
σχυρίζεται ὅτι καταργήσαντες αὐτὸν. ἔπεθ' ὁ δὲν ἠδύνατο
νὰ τοῖν τρησῇ. Δ' ὅτι δὲν δίδε ἀνυχρήσιμον ἑλὰ τὰ
πάθη. Ἀλλὰ κατὰ τὴν παρὰ τὴν ἡλικίαν καὶ μᾶς διακρίνει
ἡ ἀπερισκεψία καὶ ἡ διέλιξις, εἰς τὸν οὐχέαν δὲ τὸ σφο-
δρὰ ἐπιθυμία δὲ τὰς ἡθούας καὶ ἔπε τὰ ἐπιθυμία

1952. 4 мая 3. 1 3

Н. Л. ГЕЛ. МѢСЯЦ. 24 62

4. Month 24 3 and 9.

19. April 1890 2. 29.

τῶν χρημάτων. Διὰ τοῦτο, ὅπου περίμενε καθ' ὅλην τὴν διάρκεια αὐτῆς τῆς ἡλικίας καὶ ἐπύρσσε κατ' αὐτὴν τὸν νόμον, ἔτσι ἔρχεται διὰ τὴν βαπτισθῆ, προσθέτων αὐτὸ μετὰ τὴν τήρησιν τῶν ἄλλων ἐντολῶν.

Τὸ ὅτι δὲ τὸ θάπτισμα ἦτο δὲ αὐτὸν τὸ τελευταῖον ἔργον ἀπὸ τὰ δριμύμενα ὑπὸ τοῦ νόμου. Β. ἄκουσε τί λέγει. «Δὲν ἔστο, εἶναι πρόπον εἰς ἡμᾶς νὰ ἐκτελέσωμεν καθὲς ἐντολήν»¹¹. Αὐτὸ δὲ πάλιν λέγει, σημαίνει, τὸ ἐξῆς. Ἐφημέροισμεν διακας τὰς νομικὰς διατάξεις, δὲν παρέθημεν καίμην ἐντολήν. Ἐπεὶ δὲ, λοιπὸν αὐτὸ μᾶς μένει, ἀκόμη πρέπει νὰ τὸ προσθέσωμεν καὶ αὐτὸ καὶ ἔτσι θὰ ἐκτελέσωμεν καθὲς δικαιοσύνην. Δικαιοσύνη δὲ ὀνομάζει ἐδῶ τὴν τήρησιν ὅλων τῶν ἐντολῶν. Ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία διὰ τὴν ὅποιαν ὁ Χριστὸς ἤθελε νὰ βαπτισθῇ εἶναι φανερόν ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω.

Ἀλλὰ διατὸ ἐπενοήθη τὸ θάπτισμα αὐτὸ δ' αὐτόν. Τὸ ὅτι, θέσθαι ὁ υἱὸς τοῦ Ζαχαρίου δὲν ἐθάπτιζεν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ ἐξετέλει, τὸ ἔργον αὐτὸ κινήσας ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ ὁ Λουκᾶς τὸ φανερώνει, ὅταν λέγῃ. «Ἐδόθη ἐντολή ἀπὸ τὸν Θεόν πρὸς τὸν Ἰωάννην»¹². Ὁ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἰωάννης το λέγει. «Ἐκεῖνος πού με ἀπέστειλε νὰ βαπτίζω με νερό, ἐκεῖνος μοῦ εἶπεν εἰς ὅπον θὰ ἴδῃς τὸ Πνεῦμα νὰ καταβαίνει ὅταν περισσότερὰ καὶ νὰ με νῆ ἑπάνω του, αὐτὸς εἶναι ποὶ βαπτίζει με Πνεῦμα ἁγίου»¹³.

Καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ἀπεστάλη νὰ βαπτίζῃ. Καὶ αὐτὸ, πάλιν, ὁ Βαπτιστὴς μᾶς τὸ γνωρίζει, λέγων. «Καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν τὸν ἤξερα, ἀλλὰ διὰ νὰ γυνή φανερός εἰς τὸν Ἰσραὴλ διὰ τοῦτο. ἦλθα ἐγὼ νὰ βαπτίζω με νερό»¹⁴. Μὰ ἐὰν ἦτο μόνον αὐτὴ ἡ αἰτία τῆς ἀποστολῆς του, τότε διατὸ λέγει. ὁ Λουκᾶς, δὲν ἤλθεν εἰς ὅλον κληρὸν τὴν περιοχὴν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἐκήρυττε θάπτισμα μετανόιας εἰς ἅρῃσιν ἁμαρτιῶν¹⁵.

Ὁ Βεθεσαῖ, τὸ θάπτισμα αὐτὸ δὲν ἐσθῆνε τὰ ἁμαρτήματα, ἀλλὰ ἡ δωρεὰ αὐτῆς ἦτο γνώρισμα τοῦ θάπτι-

σματος πού ἐδόθη ἐν συνεχείᾳ. Διὸ δὲ αὐτοῦ ἐχομεν τάφῃ μαζί με τὸν Χριστὸν καὶ ὁ παλαιὸς μας ἑαυτὸς ἐσταυρώθῃ τότε καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν σταυρὸν δὲν ὅπαρχει ἄφεσις ἁμαρτιῶν εἰς καίμην, περίπτωσιν. Πάντοτε, θεσπασα το αἷμα αὐτοῦ θεωρεῖται ὡς αἰτία τῆς συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτημάτων. Ἀλλὰ καὶ ὁ Παῦλος λέγει. «Ἀλλὰ ἐλουσθήτε ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα αὐτὰ ἀλλὰ ἡγάσθητε», ὅχι μετὰ τὸ θάπτισμα τοῦ Ἰωάννου, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ἐνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ μας»¹⁶. Καὶ εἰς ἄλλο ὅθλον δὲ λέγει. «Ὁ Ἰωάννης ἐθάπτισε»¹⁷. θάπτισμα μετανόιας, καὶ δὲν λέγει. ἀφέσεως. «διὰ νὰ πιστεῦσιν εἰς τὸν ἐρχόμενον ὕστερα ἀπὸ αὐτόν»¹⁸. Ἐπραγματικά, ἀπὸ ἀκόμη δὲν εἶχε πραγματοποιηθῇ ἡ θύσας τοῦ Κυρίου οὐτε τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἶχε καταβῇ οὐτε ἡ ἁμαρτία εἶχε συγχωρηθῇ, οὐτε ἡ ἔγθρα μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, εἶχε καταργηθῇ οὐτε ἡ κατάρρα εἶχε ἀφαισθῇ, πως ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἄφεσις ἁμαρτιῶν.

1411 Τότε τὸ σημαίνει ἡ ἐκφρασις «εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν»¹⁹. Οἱ ἁδελφοί, ἦσαν ἀγνώμονες καὶ οὐδέποτε δὲν ἠσθάνοντο τὰ ἁμαρτήματά των, ἀλλὰ, ἐνῶ ἦσαν ἐνοχοὶ διὰ τὰ θαυρύτερα παραπτώματα, ἐδικαίωσαν τοὺς ἑαυτοὺς των εἰς κάθε περίπτωσιν, πράγμα τὸ ὅποιον τοὺς ὠδήγησεν εἰς τὴν καταστροφὴν καὶ τοὺς ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τῆς πίστεως. Αὐτὴν τὴν κατηγορίαν ἀποδίδων εἰς αὐτοὺς καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν. «Δὲν ἐφρόντισαν νὰ γνωρίσουν τὴν δικαιοσύνην, τὴν ὅποιαν ἐξ ἀγάπης διδὲς ὁ Θεὸς καὶ ζητοῦν νὰ στήσουν τὴν ἰδικὴν των ἀντιλημνὴν περὶ δικαιοσύνης καὶ δὲν αὐτὸ δὲν ὑπέταξαν τὸν ἑαυτὸν τοὺς εἰς τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ»²⁰. Καὶ πάλιν. «Τί θὰ εἴπωμεν, λοιπὸν, ὅτι οἱ εἰδωλολογατικοὶ λαοί, οἱ ὅποιοι δὲν ἐπεδίδωκαν δικαιοσύνην τὴν ἐπέτυχαν. Ἐνῶ οἱ Ἰσραηλιταί, οἱ ὅποιοι ἐπεδίδωκαν τὴν δικαιοσύνην διὰ τῆς τηρήσεως τοῦ νόμου, δὲν τὴν ἐπέτυχαν. Β. Διὰ τὸ δὲν ἐπεδίδωκαν

11. Ματθ. 23, 15.

12. Λουκ. 7, 9.

13. Ἰωάν. 1, 33.

14. Ἰωάν. 1, 31.

15. Λουκ. 3, 3.

16. Α' Κορινθ. 6, 11.

17. Τὸ καίμενον τοῦ Χριστοῦ ὅπου ἐντὶ τοῦ «ἐθάπτισε» ἔχει «ἐκρήρυξε».

18. Πράξ. 13, 4.

19. Ἀδριαν. 3, 4. Μάρκ. 1, 4.

20. Ρωμ. 10, 3.

να τὴν ἐπιτύχουν διὰ τῆς πίστεως, ἀλλὰ διὰ τῶν ἔργων τοῦ νόμου»²¹

Ἐπειδὴ, λοιπόν, ἡ ἀντίληψις αὐτὴ ἦτο ἡ αἰτία τῶν κακῶν, ἐρχεται ὁ Ἰωάννης, ὁ ὁποῖος δὲν κάνει τίποτε ἄλλο, παρὰ προσπαθεῖ νὰ τοὺς φέρῃ εἰς συναισθησὶν τῶν ἁμαρτιῶν των Ἐξ ἄλλου αὐτὸ ἐφάνηκε καὶ ἡ ἐξωτερικὴ τοῦ ἐμφάνεισ, ἡ ὁποῖα ἦτο ἐμφάνεισ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως²². Τὸ ἴδιον ἐφάνηκε καὶ τὸ κήρυγμά του διότι δὲν ἔλεγε τίποτε ἄλλο, παρὰ «νὰ κάνετε καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας»²³

Ἐπεὶ δὲ λοιπὸν ἡ μὴ ἀναγνώρισις²⁴ τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων, ὅπως ἀπέδειξε καὶ ὁ Παῦλος, τοὺς ἔκανε νὰ ἀπομακρύνονται τοῦ Χριστοῦ, ἐνῶ ἡ συναισθησις τῆς ἁμαρτωλότητός των τοὺς ἐγέννα τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἀναζητοῦν τὸν λυτρωτὴν καὶ νὰ ἐπιδιώκουν τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν, δι' αὐτὸ ἦλθεν ὁ Ἰωάννης αὐτὸ ἀκριβὲς δημιουργεῖν καὶ πεθεῖν αὐτοὺς νὰ μετανοήσουν. Ὁ δὲ διὰ νὰ τιμωρηθοῦν, ἀλλὰ ἀφοῦ μὲ τὴν μετάνοιαν γίνουσιν πρὸς ταπεινὸν καὶ κατὰ γορήσουν τοὺς ἑαυτοὺς των νὰ τρέξουν διὰ νὰ λάθουν τὴν συγχώρησιν

Κύτταξε, λοιπὸν μὲ πόσῃ ἀκριβείᾳ καθώρ-
σεν αὐτοὺς. Διότι ἀφοῦ εἶπεν «ἐνεφανίσθη ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκήρυξε βάπτισμα μετάνοιας εἰς τὴν ἔρημον τῆς Ἰουδαίας», προσέθεσεν «πρὸς συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν»²⁵, σὰν νὰ ἔλεγε βηλαδῇ, «ὅτι δι' αὐτοῦ τοῦ βαπτίσματος ἔπεθεν αὐτοὺς νὰ ὁμολογήσουν τὰ ἁμαρτήματα των καὶ νὰ μετανοήσουν δι' αὐτά, ὅχι διὰ νὰ τιμωρηθοῦν, ἀλλὰ διὰ νὰ δεχθοῦν εὐκολώτερα τὴν κατὰ πικρὴν συγχώρησιν. Διότι, ἐὰν δὲν καταλόγουν τὰς ἁμαρτίας εἰς τοὺς ἑαυτοὺς των, οὔτε τὴν χάριν δὲν θὰ ἐζητοῦν. Ἐάν τιμωρῶν, δὲν ἐζητοῦν τὴν χάριν οὔτε τὴν συγχώρησιν θὰ ἐλάμβανον. Ὡστε τὸ θάπτισμα αὐτὸ προητοιμάζετο τὸν ὁρόσον διὰ τὸν ἑαυτοῦ, διό καὶ ἔλεγεν ὁ

²¹ Ρωμ. 9, 30-32.

²² Ἰωάν. 1, 26-27.

²³ Ματθ. 3, 8. Λουκ. 3, 8.

²⁴ Ἀναγνώρισις ἡ μὴ ἀναγνώρισις τῶν ἁμαρτιῶν καὶ ἡ ἐκ τούτης ἀπορρέουσα ἀντανάγκη νὰ μετανοήσῃ.

²⁵ Ματθ. 1, 4.

Ἰωάννης «Διὰ νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν ἐρχόμενον ὕστερα ἀπὸ αὐτὸν»²⁶, προσέθετον καὶ οὕτῃ τὴν σκοπιμότητα τοῦ βαπτίσματος εἰς τὴν ἀναφερθεῖσαν ἀνωτέρω.

Πραγματικὰ, δὲν ἦτο τὸ ἴδιον τὸ νὰ περιέρχεται τὰ σπίτια καὶ νὰ περφερῇ τὸν Χριστὸν κρατῶν αὐτὸν ἀπὸ τὸ χεῖρ καὶ νὰ λέγῃ. Νὰ πιστεύετε εἰς αὐτόν καὶ τὸ νὰ ἀκουσθῇ ἡ μακαρία ἐκείνη φωνὴ²⁷ καὶ νὰ γίνουν ὅλα τὰ ἄλλα, ἐνῶ ἦσαν ὅλοι συγκεντρωμένοι, καὶ ἔθλειαν τὰ συμβαίνοντα

Δ' αὐτὸ ἐρχεται διὰ νὰ βαπτισθῇ. Διότι καὶ ἡ ὑπόληψις τοῦ βαπτίζοντος καὶ ἡ ὑπόθεσις τοῦ βαπτιζομένου προσεῖλκεν ὁλοκλήρως τὴν πόλιν καὶ τὴν ἐκκλησίαν πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ μεγάλην συγκέντρωσιν, σὰν εἰς θέατρον ἐπραγματοποιεῖτο. Δ' αὐτὸ ὁ Ἰωάννης, ὅταν συνεκεντρώθησαν τοὺς ἄλλους, καὶ προσπαθῇ νὰ τοὺς πείσῃ νὰ μὴ ἔχουν μεγάλην ἰδέαν διὰ τὸν ἑαυτὸν των, ἀποδεικνύων εἰς αὐτοὺς ὅτι εἶναι ἔνοχοι διὰ τὰ μεγαλύτερα ἁμαρτήματα ἐὰν δὲν μετανοήσουν. ἀφίνοντες τοὺς προγόνους καὶ τὴν καυχίαν διὰ τὴν εὐγενειαν των καταγωγῆν, καὶ δὲν δεχθοῦν τὸν ἐρχόμενον. Διότι εἶχαν, θέθαια, συνεσκασθῇ τὰ σχετικά μὲ τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ παλαιότερα. Ἐξ αἰτίας τῆς γενόμενης εἰς τὴν Βηθλεὲμ σφαγῆς, θέθαια, ἐφάνηκεν αὐτόν, ὅταν ἦτο δωδεκά ετών, ἀλλὰ γρήγορα ἔπερσε πάλιν εἰς τὴν ἀφάνειαν. Δ' αὐτὸ ἐχρειάζοντο λαμπρὰ προσοίμια καὶ κάποια ὑψηλότερα ἀρχὴ τοῦ ἔργου. Διό καὶ τότε κατὰ πρόωτον δόξαν αὐδάποτε δὲν ἤκουσαν οἱ Ἰουδαῖοι, οὔτε ἀπὸ τοὺς προφῆτας, οὔτε ἀπὸ ἄλλων κανένα, διακηρύσσοντες μὲ βυνατὴν φωνὴν ὁ Ἰωάννης²⁸, ἀναφερόμενος εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ἐκεῖ βασιλείαν, χωρὶς νὰ λέγῃ τίποτε περὶ τῆς γῆς πλέον²⁹. Ὅταν δὲ λέγῃ «θασι-

²⁶ Ματθ. 19, 4.

²⁷ Ἀναγνώρισις, εἰς τὰ παραστατικὰ τῆς βαπτίσματος, τοῦ Κυρίου. Παρὰ Ματθ. 3, 16-17.

²⁸ Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ Ἰωάννου ἐφάνηκε τὴν πόλιν τῆς αἰσθῆς τῶν προφητῶν διότι ἀπὸ τοῦ Μωυσαίου ἐπὶ τὸν Χριστόν, ἐκκλησίαν αἰῶνας δὲν ἀνεφάνη προφήτης. Ἡ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ἐπὶ τὴν πόλιν τῆς αἰσθῆς δὲν ἀνεφάνη προφήτης. Ἡ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ἐπὶ τὴν πόλιν τῆς αἰσθῆς δὲν ἀνεφάνη προφήτης. Ἡ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ἐπὶ τὴν πόλιν τῆς αἰσθῆς δὲν ἀνεφάνη προφήτης.

²⁹ Παρὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωάννου. Μετανοήσαντες ἤγιναν γὰρ ὅτι ὁ

λείπας, ἐννοεῖ ἐν προκειμένῳ τὴν παρουσίαν τοῦ Ἰησοῦ
τὴν πρώτην καὶ τὴν τελευταίαν²⁶

τὴν πρώτην καὶ τὴν τελευτήσαν.¹¹
 Καὶ τὸ ὁμοῖον ἔχει αὐτὸ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ἐρωτᾷ
 κάποιον Πραγματικὰ δὲν ἀντιλαμβάνονται τὴν λέγειν
 λέγει, δι' αὐτὸ ἀκριβὲς ὁμιλῶ τοι αὐτογράφως, ἀπαντᾷ ὁ
 Ἰωάννης, ὥστε, παρανοήσαντο. ἀπὸ τὴν ἀσάφειαν τῶν
 λεγομένων. Β' ὅταν θάλλουσιν αὐτὸν ἀναγίγνους, τὸν κηρυττό-
 μενον. Β' ἔτσι λοιπὸν τοὺς θυμῶνες, μετὰ τὰς χρήστας
 ἐλπίδας, ἔτσι ἐπὶ γιναινον κωστα τοῦ, ὥστε καὶ πολλοὶ
 πελῶναι¹² καὶ στρεφόμενοι¹³ νὰ ἐρωτοῦν π' πρέ-
 πητα νὰ πράττουν καὶ πῶς νὰ ρυθμίζουν τὴν ζωὴν των.
 πρῶτον τὸ ὅποιον ἦτο ἀποδία εἰς, δι' εἰκὼ ἀπαλαγῇ
 διὰ τὰ ἐπίγεια, ἀπράγματα καὶ ἐφ' ὧν ζῶν δι' ὅλα αὐτοῦ
 οὐδέτερα ζητήματα καὶ ἐπὶ διευφρύνοντο τὰ μελλοντικά
 ἀγασθὰ, διότι θῶκα καὶ αὐτὰς καὶ αὐτὰς καὶ αὐτὰς καὶ αὐτὰς
 πνεον ὁμιλῶν φρονίμῃ.

Σκέψου, λοιπόν, τί ἐσήμαινε νὰ ἴδουν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος τὴν υἱὸς τοῦ ἄδὰμ ἐρέας, καὶ ἐπιστρέφει ἀπὸ τῆς ἔρη-
μου βοσκῆς ἀπὸ πρῆτανα χρόνιας. Ὁ Χωρὶς νὰ ἔχει χρὴ α-
σθὴ κατὰ μέτρον, τώρα τίποτε ἀπὸ τὰ ἄνθρωπον, καὶ νὰ
εἶναι ὁμοῦ σθεναροῦ ἀπὸ πάσης ἀνάγκης, ἔχων καὶ
τοὺς τὸν προφήτην. Ἦσαν δὲ ἄλλοι καὶ οὗτοι παρόν,
προβάλλοντες τὴν ἰσχυρίαν καὶ λέγον· Ὁὗτος εἶναι ἐκεῖ-
νος διὰ τὸν ὅστιον εἶπα ὅτι, θὰ ἔλθῃ καὶ θὰ φωτισθῇ καὶ
θὰ κηρύσσῃ τὴν δυνατείαν τοῦ φωνῆν εἰς τὴν ἔρημον²⁸. Διότι
τόσον πολὺ ἐφρόνιζαν οἱ προφῆται διὰ τὰ παρὰ ταῦτα
αὐτὰ, ὥστε οὐ μόνον διὰ τὸν Κύριον, ἀλλὰ καὶ πρὸ πολλοῦ
χρόνου νὰ προσηυχέσθουν ἄλλοι καὶ ὁ ὅτι ἐκεῖνον,
ἐπρόκειτο νὰ ὑπερεστῇ αὐτὸν. Καὶ οὐ μόνον αὐτοὶ δυνα-

[illegible]

94). Παρὰλ. στήλη. μιστὸν ἑ τῆς παροῦσας

81. Президент А. А. Б. 19 12

92	Πρδλ	Αμ.κ	5	14
93	Πρδλ	Αμ.κ	5	14

89. Π_2 40. 3

[illegible]

φέρουν, αλλά και τὸν τόπον εἰς τὸν ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ περασμαῖν. Ὁ καὶ τὸν τρόπον τοῦ κηρύγματος, τὸν ὁποῖον θὰ ἔκανε, ὅταν θὰ ἐμφανίζετο εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καθὼς καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς δράσεως αὐτοῦ

Κοιτάξε, λαϊκόν, πῶς καταλήγουν εἰς τὰ ἴδια νοήματα ὅν καὶ δὲν χρησιμοποιοῦν τὰς ἰδίαις λέξεσι, καὶ ὁ Προφήτης καὶ ὁ Βασιλεὺς. Πραγματικῶς, ὁ μὲν Προφήτης λέγει, ὅτι θὰ ἔλθῃ, λέγων· «Ἐτοίμαστε τὸν δρόμον τοῦ Κυρίου καίποτε ἵσους καὶ ὁμαλοῦς τοὺς δρόμους αὐτοῦ»¹⁴. Ὁ δὲ Βασιλεὺς ἔλθων ἔλεγεν· «Κάνετε καρπούσι ἀξίους τῆς μετανόησης»¹⁵. Πράγμα τοιοῦτον ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ «Ἐτοίμαστε τὸν δρόμον τοῦ Κυρίου». Βλέπετε ὅτι, μὲ ὅσα εἶπε ὁ Προφήτης καὶ μὲ ὅσα ἐκήρυξε ὁ Ἰωάννης, ἔλθων μόνον πράγμα ὁλοκληρῶτα, ὅτι, ἔλθεται, ἦλθεν ὁ Ἰωάννης διὰ τὴν ἐξαγγελίαν τὸν δρόμον καὶ νὰ προετοιμάσῃ τὴν ἔλθουσαν τοῦ Μεσσία, ὅχι, ὅτι γὰρ προσφέρει τὴν δωρεάν, πράγμα τοῦ ἰσοδυναμοῦ μὲ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν ἀλλὰ μόνον προετοιμάσει τὰς ψυχὰς ἵνα, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ δεχθοῦν τὸν Θεὸν τὸν ἔλθον. Ὁ δὲ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς λέγει, καὶ κατ' ἐπὶ πλεον. Δηλαδή, δὲν ἔθεσε τὸ προσκίον μόνον καὶ ἑστατάσκειν ἀλλὰ παραθέτει, ὁλοκληρῶτα τὴν προφητείαν· «Καθεσθῆτωσαν»¹⁶ λέγει, «πρέπει νὰ γεμίσι μὲ χῶμα καὶ κάθε θούνη καὶ λόφος πρέπει νὰ ἰσοπεδωθῇ, 1:29 καὶ τὰ στενά θὰ γίνων ἴσα καὶ οἱ ἀνώμαλοι δρόμοι θὰ γίνων ὁμαλοὶ καὶ κάθε ἄνθρωπος θὰ ἴδῃ τὴν σωτηρίαν τοῦ Θεοῦ»¹⁶.

Εἶπες με ποῖον τρόπον ἐφράβασαι καὶ τὰ προεῖπεν
θαυ δὲ προφητῆν, ὁπλοῦν, καὶ τὴν προσέλευσιν τοῦ λε-
οῖ καὶ τῆ μεταβολῇ τῶν πραγμάτων πρὸς τὸ καλῶς
τερον καὶ τῇ ἐκβολῇ τοῦ κηρυγματος, καὶ τὴν αἰτίαν,
δὴ τὴν ὅπουσαν ἐγένοντο θὰ αὐτὰ, ἅ καὶ τὰ ἐξέθεσε
κατὰ τρόπον παραβολικόν, διότι, καὶ λεγόμενα ἀπετί-
λουν προφητείας καὶ ὅταν λέγῃ δι. ἐκάθε παραφρ. πρε-
πί. καὶ γενοῦν με γῶμα καὶ κάθε θοῦν καὶ λόφος πρέ-
πε. καὶ ἰσοπεδοῦν, καὶ οἱ ἀναμολοῖ ὁρῶν θὰ γίνων

34 'Hc 40.3 Ma-9 8.9.

35. Annex 3, 8

30. ALUM. B. 5 6 *Hc. 40 4 5.

μεγάλην δύναμιν τὴν φειγαλίαν ἀπόλαυσιν **Β** καὶ ὁδηγῶν τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς τὸν σκληρόν τρόπον ζωῆς ποιῶν ἀπὸλον αὐτὸν θὰ ἔχωμεν ἡμεῖς, οἱ ὅποιοι ὕστερα ἀπὸ τὴν εὐεργεσίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς καὶ ἐνθ' ἔχομεν φορτίαι μεγάλα ἁμαρτιῶν δὲν ἐπεδεικνύομεν οὔτε τὸ ἐλάττωστον μέρος τῆς ἀσκητικότητος ἐκεῖνου, ἀλλὰ μεθύομεν, δουλεύομεν εἰς τὴν κοιλίαν, ὀζομεν ἀρώματα, δὲν ὑπερέχομεν καθόλου ἀπὸ τῆς πόρας τοῦ θεάτρου, ἐκθηλύνομεν τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀπὸ πάσης ἀπόφθεως καὶ παραδιδόμεθα εὐκόλος λεσσεῖς εἰς τὸν διάβολον.

«Τότε ἐξήρχοντο πρὸς αὐτὸν ὅλοι οἱ κάτοικοι αὐτῆς πόσεως τῆς Ἰουδαίας καὶ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ὅλων τῶν περιχώρων τοῦ Ἰορδάνου καὶ ἐσάπτιζοντο ἀπὸ αὐτοῦ, ὡς ἐξομολογούμενοι συγγρόνας τὰς ἁμαρτίας των»⁵⁴.

Βλέπετε πόσῃ δύναμιν εἶχεν ἡ παρουσία τοῦ προφήτου; Πῶς ὁ ἡγείρεν ὅλον τὸν λαόν, πῶς τοὺς ἔκανε νὰ συνακοσμοθῶν τὰ ἁμαρτήματά των, διότι, πραγματὰ καὶ ἦτο ἀξίον θαυμασμοῦ νὰ ἴδωιν τὸν Ἰωάννην νὰ ἀμπεριφέρεται ἔτσι, ἐνθ' ἔφερε τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, νὰ ἔχη τὴν τὴν παρρησίαν, νὰ ἐλέγχει τοὺς πάντας, σὰ νὰ ἦσαν παιδιὰ καὶ νὰ ἀκτινοβολῇ μεγάλη χάρις ἀπὸ τὸ πρόσωπόν του. Συνετέλει δὲ εἰς τὴν ἐπίτασιν τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ γεγονός ἐστὶν διὰ μακρόν χρόνιον διάστημα δὲν εἶχε φανῇ προφήτης εἰς αὐτοὺς διότι εἶχεν ἐκλείψει τὸ χάρισμα αὐτοῦ καὶ τώρα ὕστερα ἀπὸ πολλὸν χρόνον ἐπανήλθεν»⁵⁵.

Ἀλλὰ καὶ ὁ τρόπος τοῦ κηρύγματος ἦτο ἕνως καὶ διαφορετικός τοῦ συνηθούς. Διότι δὲν ἤκουον τίποτε ἀπὸ τὰ συνηθόμενα, ὅπως εἶναι οἱ πόλεμοι, οἱ μάχαι καὶ οἱ νικαὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἡ πείνα καὶ αἱ ἀσθενεῖαι οἱ θαυλώνοιο καὶ οἱ Πέρσαι, ἡ ἀλώσις τῆς πόλεως καὶ τὰ ἄλλα τὰ συνηθόμενα, ἀλλὰ ἤκουον διὰ τὸν αὐραϊόν καὶ τὴν ἐκείνῃ θασυλαίαν καὶ τὴν εἰς τὴν γέννησιν τμωρίαν δι' αὐτὸ βέβαιον μολονότι οἱ ἐπαναστατήσαντες εἰς τὴν ἔρημον μαζὶ μετὰ τὸν Ἰουδαν⁵⁶ καὶ τὸν Θεοῦ

δυν⁵⁷ ἐσφράγησαν ὅλοι ἐν γένε ὅχι πρὸ πολλοῦ χρόνου δὲν ἔγνων πὶ ὁ στακτικοὶ διὰ νὰ ἐξέλθωιν πρὸς συνάντησιν τοῦ Ἰωάννου. Διότι δὲν τοὺς προσεκάλεω, θεθεῖα διὰ τοὺς ἰδίους σκοποὺς, ὅπως εἶναι ἡ κατέληξις τῆς ἐξουσίας, ἡ ἀποστασία καὶ ἡ ἐπανάστασις, ἀλλὰ τοὺς ἐκάλεε ὁ αὐτὸς τοὺς ὁδηγῆσαι πρὸς τὴν αὐράν ὃν θαυλαίαν **Ε** δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ δὲν τοὺς ἐκράτε μαζὶ τοῦ εἰς τὴν ἔρημον διὰ νὰ τοὺς περὶφερῇ ἄλλα, ἀφοῦ τοὺς ἐθέπτει καὶ τοὺς ἔλεγε τοὺς σχετικούς μετὰ τὴν εὐσεβείαν λόγους, τοὺς ἀφῆγεν, διδάσκων αὐτοὺς δ' ὅλων νὰ περιφρονῶν διὰ τὰ ἐπίγεα πράγματα καὶ νὰ στρέφουν τὴν προσοχὴν των πρὸς τὰ μελλόντα ἀναθά, κάθε δὲ ἡμέρα νὰ εἶναι εἰς διαρκὴ ἐγρήγορον.

Αὐτόν, λοιπόν, ὡς μιμηθῶμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἀφοῦ ἀφήσωμεν τὰς ἀπολαύσεις καὶ τὴν μέθην, **Ζ** ὡς ζήσωμεν ἀσκητικῶς. Διότι τώρα εἶναι ὁ καιρὸς τῆς ἐξομολογήσεως καὶ διὰ τοὺς ἁμάρτους καὶ διὰ τοὺς θάπτ ὁμῆνους. Οἱ μὲν τελευταῖοι διὰ νὰ ἀπολαύσων τὰ ἱερά μυστήρια, ἀφοῦ μετανοήσων, οἱ δὲ ἄλλοι διὰ νὰ προσέλθωιν εἰς τὴν τράπεζαν τῆς θείας εὐχαριστίας με καθαρὰν συνείδησιν, ἀφοῦ καθαρῶν τὰς κηλίδας τῆς ἁμαρτίας εἰς τὸ θάπτισμα. Ἀς ἀφήσωμεν λοιπὸν τὸν ἀσταθὴ καὶ εὐεβαρμένον αὐτὸν τρόπον τῆς ζωῆς. Διότι δὲν εἶναι δυνατὸν, ὅπως ὁμῆνους, ἰδὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μετανοῇ κάποιος καὶ νὰ ζῇ τρυφήν ζωὴν. Καὶ αὐτὰ ὡς σας τὰ διδάξει ὁ Ἰωάννης μετὰ τὴν ἐνδυμασίαν του, μετὰ τὴν τροφὴν τοῦ μὲν τὴν κοίτικαν τοῦ.

Πι λοιπὸν, «Ἔτσι μᾶς διατάσσας νὰ ζῶμεν ἐρωτᾷ κάποιος. Δὲν σὰς διατάσσω ἀλλὰ σὰς συμβουλεύω καὶ σὰς προτρέπω **Β** ἔάν ὁμῶς, δὲν σὰς εἶναι δυνατόν αὐτὸ ὡς δεῖξωμεν τὴν μετάνοιαν, ἔστω καὶ ζῶντες εἰς τὰς πόλεις. Διότι τὸ δικαστήριον εἶναι πολὺ κοντὰ μῶς. Ἀλλὰ καὶ ἂν εὐρσκετο μακρύτερα, οὔτε καὶ τότε ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν θάρρος, διότι τὸ τέλος τῆς ζωῆς τοῦ καθενὸς εἶναι τὴν θέσιν τῆς συντελείας δ' αὐτοῦ. Ὅτι, δὲ ἡμέρα τῆς κρίσεως εἶναι κοντὰ ἀκουσε τὸν Παῦλον λέγοντα· «Ἡ νύκτα ἐπρόχωρησεν ἡ δὲ ἡμέρα ἐπὶ πλη-

⁵⁴ Ματθ. 3 ὁ 4.

⁵⁵ Ὁδ. Παθ. σημεῖον 38 τῆς περὶ τῆς

⁵⁶ Ἰουδαί. Κατὰ τὸν δὲ τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἀποστασίαν ἀναστάν τοῦ ἡγεμόνος Καραίου καὶ τῆς ἡμέρας «Ἡ ἀποστασίς, δηλαδὴ κατὰ τὸν χρόνον τῆς γενουσίας τοῦ Καραίου. Ἐξ αὐτοῦ προέκυψεν ἡ κινερατὴς τῶν ἡμερῶν. Πρὸς Παθ. 5 ὁ 3».

⁵⁷ Βουδᾶς. Ἦτο ἐπαναστάτης Ἰουδαίος, ὁ ὅποιος εἶχε κακὸν ἔλας, ἀναστρέφοντα, ὡς ἐν Ἰερ. 29 καὶ ἐν Ἰουδαίᾳ συνεβόησαν κατὰ τὴν σὺλλειψιν τοῦ ἀποστόλου. Πρὸς Παθ. 5, 36.

ἀκριβείαν καὶ ὑπερήφανον, με ἀσφάλειαν. Διότι καὶ εἰς τὰ θήματα μας ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν προέρχονται αἱ ἀδυναμίαι. Καὶ, ὅταν τὰ διάφορα στοιχεῖα ὑπερβάλουν τὴν προσήκουσαν ἀναλογίαν καὶ φθάσουν εἰς τὴν ἀμετρίαν, τότε προκύπτουν αἱ ἀναρίθμητοι ἀσθένειαι καὶ γεννῶνται οἱ ἐπιδεικνύοντες θάνατον. Τὸ ἴδιον ἡμπορεῖ νὰ ἴδῃ ὁ καθένας ὅτι συμβαίνει, καὶ εἰς τὴν ψυχὴν.

Ἄς παύσωμεν, λοιπόν, τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν κατάρτησιν καὶ, ἀφοῦ λάβωμεν τὸ σωτήριον φάρμακον τῆς συμμετρίας, ὡς ἐπιμένοντες εἰς τὴν τήρησιν τῆς ἡγικρατείας, ἢ καὶ ὡς προσευχόμεθα με ἀκριβείαν. Καὶ ἐὰν δὲν ἐκπληρωθῇ τὸ αἰτήμα μας, νὰ ἐπιμένωμεν, προσεχόμενοι διὰ νὰ ἐκπληρωθῇ. Καὶ ἐὰν ἐκπληρωθῇ, ἐπεὶ δὴ εἰσηκούσθημεν, νὰ μὴ παύσωμεν προσευχόμενοι. Διότι ὁ Θεὸς δὲν θελεῖ νὰ ἀναβάλλῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν αἰτημάτων μας ἀλλὰ διὰ τῆς ἀναβολῆς μᾶς ἀπλῆζε με ὑπομονὴν. Δ' αὐτὸ καὶ ἀναβάλλει τὴν πραγματοποίησιν τοῦ αἰτήματός μας καὶ πολλὰς φορές ἐπιτρέπτει, νὰ μᾶς εὕρῃ καὶ πειρασμός, ὥστε νὰ καταφεύγωμεν συνεχῶς πρὸς αὐτὸν καὶ, ἀφοῦ καταφύγωμεν, νὰ παραμένωμεν κοντὰ τοῦ. Τὸ ἴδιον κάνουν καὶ οἱ φιλόστοργοι πατέρες καὶ αἱ μητέρες, ποὺ ἀγαπῶν τὰ παιδιά των. Ὅταν δηλαδὴ ἀντ'ληφθοῦν, ὅτι τὰ παιδιά ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τὴν ἱδικήν των ἐπιτροπὴν καὶ παίζουν με τοὺς συνομηλικούς των. Ἐν τῷ τότε δίδουν ἐπιτολὴν εἰς τοὺς δούλους νὰ ἐπισκευρῶσιν πολλοὺς φα νομενικούς κινδύνους, ὥστε νὰ ἀναγκασθοῦν τὰ παιδιά νὰ καταφύγουν εἰς τὴν μητρικὴν ἀγκυλὴν ἀπὸ τὸν φόβον των. Ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς φανερώνει, ὅτι πολλὰς φορές μᾶς ἀπειλεῖ, ὅχι διὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπειλήν του ἀλλὰ διὰ νὰ μᾶς ἐλκύσῃ κοντὰ του. Ὅταν, λοιπόν, ἐπιστρέψωμεν κοντὰ του, διακρίβει ἀμέσως τὸν φόβον. Διότι πραγματικὰ ἐὰν εἴμεθα οἱ ἴδιοι καὶ ὅταν ἀντιμετωπίζωμεν πειρασμούς καὶ ὅταν εὐρυσκώμεθα εἰς ἀνεσίαν, ἀσφαλῶς δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἀνάγκη πειρασμῶν.

¶ 148 Καὶ διατρίβω μόνον δι' ἡμᾶς, Ἄφοῦ καὶ οἱ ἅγιοι, ἀκόμη πολὺ ἐσωφρονίζοντο ἀπὸ τοὺς πειρασμούς. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ προφήτης λέγει «Εἶνα, καλὸν δι' ἐμὲ τὸ εἶ με ἐσταπεινώσεως»⁶⁶. Καὶ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος εἶπεν

πρὸς τοὺς μαθητάς: «Εἰς τὸν κόσμον θὰ ἔχετε θλίψιν»⁶⁷. Καὶ ὁ Παῦλος τὸ ἴδιον ἀκριβῶς ἐννοεῖ, ὅταν λέγῃ «Μοῦ ἐδόθη ἓνα ἀγκάθι εἰς τὸ σῶμα, ἓνας ἄγγελος τοῦ Σατανᾶ διὰ νὰ με ρατίξῃ»⁶⁸. Δι' αὐτὸ, μολοντι παρεκάλεσε τὸν Θεὸν νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸν πειρασμόν, δὲν τὸ ἐπέτυχεν, ἐπεὶ δὴ μεγάλῃν ὠφελείαν ὅπερ κέρειεν ἀπὸ τὸν πειρασμὸν αὐτόν. Ἐὰν δὲ ἐξετάσωμεν ὁλόκληρον τὴν ζωὴν τοῦ Παύλου, θὰ εὐρωμεν, ὅτι αὐτὸς ἦτο πρὸ λαμπρὸς ὅταν ἦτο μέσα εἰς τοὺς κινδύνους, καὶ ὁ ἴδιος καὶ ἄλλοι ὅσοι ἦσαν μαζί του. Ἐ Πραγματικὰ, καὶ ὁ Ἰωὴ τότε ἔλαμψε πρὸ πολλοῦ, καὶ ὁ Ἰωσήφ ἔτσι εὐδοκίμησε περισσότερο, καὶ ὁ Ἰακώβ ὅμως, καὶ ὁ πατέρας του καὶ πατέρας ἐκεῖνου καὶ ἄλλοι ὅσοι, κατὰ καιροὺς ἐφόρεσαν λαμπροὺς στεφάνους, ἀπὸ τῶν θλίψεων καὶ τοὺς πειρασμούς ἐστεφανώθησαν καὶ ἐδοξάσθησαν.

Ἄφοῦ, λοιπόν, γνωρίζωμεν ὅλα αὐτά, σύμφωνα με τὸν σοφὸν λόγον «ὅς μὴ σπευσωμεν κατὰ τὸν καιρὸν τῶν πειρασμῶν»⁶⁹, ἀλλὰ εἰς ἓνα πρῶτον μόνον ὡς ἐκ παιδεύσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας, τὸ νὰ ὑποφέρωμεν τὰ πάντα με γενναϊότητα, χωρὶς καθόλου νὰ ἐρευνῶμεν καὶ νὰ ἐξετάζωμεν τὰ συμβαίνοντα. Διότι ἡ γνώσις τοῦ τότε πρέπει νὰ παύσῃ αἱ θλίψεις ἀντίκει. εἰς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος τὰς ἀφίνει νὰ ἔλθουν, ἐνῶ τὸ νὰ τὰς ὑπομῶμεν με κάθε ευχαρίστησιν. ὅταν μᾶς εὕρουν εἰς τὰ πλέον ἔργα τῆς ἱδικῆς μας εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν ὁποῖον, ἐὰν γ νῇ, θὰ μᾶς ἀκολουθήσουν ὅλα τὰ ἀγαθὰ. Διὰ νὰ μᾶς συνοδεύσουν, λοιπόν, αὐτὰ καὶ διὰ νὰ γίνωμεν καλλίτεροι, μὲν ἐδῶ εἰς τὴν γῆν, λαμπρότεροι, δὲ εἰς τὸν οὐρανόν, ὡς δεχόμεθα τὸ κάθε τι, ποὺ θὰ μᾶς εὕρῃ εὐγνωμονοῦντες δι' ὅλα ἐκεῖνα, ποὺ γνωρίζει καλλιτέρα τὸ συμφέρον μας καὶ μᾶς ἀγαπᾷ περισσότερο ἀπὸ τοὺς γονεῖς μας. Καὶ αὐτὰς τὰς δυο σκέψεις ὡς ἐπαναλαμβάνωμεν συνεχῶς εἰς κάθε πειρασμὸν ὡς καταστέλλωμεν τὴν λύπην καὶ ὡς δοξάζωμεν δι' ὅλα τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος ἐνεργεῖ καὶ πράττει, τὸ κάθε τι, πρὸς τὸ συμφέρον μας. Δ' ἔτσι, ὁ Θεὸς α, καὶ τὰς ἐπιβουλὰς θὰ ἀποκρούσωμεν με εὐκολίαν καὶ τοὺς ἀφάρτους, ἐκεῖ.

66. 1αδν 16 33
66. 8 Κορνθ 12 7
67. 2ατ 2ατ 2 2.

γάλο, ἀλλὰ γεννᾶται ἡ ἀπορία, ἐάν τὸ θάρρος αὐτὸ εἴ-
χε κανένα σκοπὸν. Ἀπὸ δὲν ποὺς εἶδε νὰ ἁμαρτάνουν,
ἀλλὰ νὰ μετανοοῦν, δι' αὐτὸ δὲν ἔπρεπε νὰ τοὺς κα-
τηγορήσῃ, ἀλλὰ νὰ τοὺς ἐπαίνεσθαι καὶ νὰ τοὺς δεχθῇ,
διότι ἀφῆσαν τὴν πόλιν καὶ τὰ σπ'τα τῶν καὶ ἑτρεξάν-
ναι ἀκούσουσι τὸ κήρυγμα τοῦ. **180** Τὸ δὲ ἀπαντήσω-
μεν, λοιπόν. Ὅτι δὲν ἔδ. δε προσοχὴν εἰς τοὺς παρόν-
τας καὶ εἰς τὰ συμβαίνοντα, ἀλλὰ ἐγνωρίζεν, ὁ Ἰωάν-
νης, τὰς ἀποκρυφούς σκέψεις τῶν, ἐπεὶ δὴ τὰς ἀπεκά-
λυψε, εἰς αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἔπεδ' ἡ, δηλαδὴ, ἐκαυχῶντο
διὰ τοὺς προγόνους τῶν καὶ ἡ καύχησις τῶν αὐτῇ ἦτο
αἰτία τῆς ἀπολείας τῶν καὶ τοὺς ἔκρινεν ἀδιαφόρους,
δι' αὐτὸ ἀποκόπτε τὴν ρίζαν τῆς ὑπερηφανείας τῶν.
Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἰωάννης τοὺς ὀνομάζει ἀρχόντας τῶν Συ-
δύμων καὶ λαοὺ τῆς Γολγορᾶς.¹⁶ Καὶ ἄλλος προφήτης
λέγει· «Μητὶς δὲν ὁμοῦ ἀΐετε μὲ τοὺς υἱοὺς τῶν Αἰθίο-
πων;»¹⁷ Καὶ ἄλλο προσπαθεῖν νὰ τοὺς ἀπομακρύνουν
ἀπὸ τῆς ἀντιλήψεως αὐτῆς, ταπεινῶντες τὴν ἑπάρσιν αὐ-
τῶν, ἡ ὅποια ἐγὼ νυν αἰτία τόσων κακῶν δι' αὐτοὺς.

Β Ἀλλ' οἱ μὲν προφῆται, ἰσχυρίζεσθαι, κάποιος, ἢ το
φυσικὸν νὰ ὁμιλοῦν ἔτσι, ἐπειδὴ τοὺς ἐθέλειαν νὰ ἁ-
μαρτάνουν Ἐδὼ, ἡμεῖς, διὰ ποιοὺ λόγων καὶ πρὸς ποῖον
σκοπὸν, ἐνῶ τοὺς ἐθέλετε νὰ πιστεύουσιν, τὸ κάνετε αὐτό,
διὰ νὰ τοὺς καταστήσῃ πρὸς συνειδήσεως. Ἐάν δὲ ἐξετά-
σῃ κανεὶς μὲ προσοχὴν τὰ λεγόμενα τοῦ Ἰωάννου, θά
ἴδῃ ὅτι μάλ' μὲ τὴν κατηγορίαν ἀνέμιξε καὶ ἐγκώμιον.
Πραγματικῶς ἔλεγεν αὐτὰ, διότι ἐθαύμαζεν αὐτοὺς, ἐ-
πειδὴ τώρα ἠμάρτανον νὰ κάνουν ἐκεῖνας, τὰ ὅποια ἐ-
φαίνοντο ἀδύνατα δι' αὐτοὺς προηγουμένως. Συνεπῶς,
ἡ ἐπιτίμησις αὐτῇ προσέρχεται, μᾶλλον ἀπὸ ἀνθρώπων,
ὁ ὅποιος ἐνδιαφέρεται νὰ τοὺς προσελκύσῃ καὶ τοὺς
ἐπο μᾶλλον νὰ μετανοήσων. Πραγματικῶς δὲ τὸν φαίνε-
ται ὅτι δοκίμαζε ἐκκληθεῖν καὶ ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ προη-
γουμένη τῶν πονηρίᾶς ἦτο μεγάλη καὶ ἡ μεταβολὴ τῶν
θαυμαστῇ καὶ παράδοξος. Ἡ συνέθη λοιπόν, λέγει καὶ
ἐννοεῖται τέκνα ἐκείνων. Καὶ ἀνεδράστησαν τόσοι κα-
κῶς, μετεσθῆσαν τώρα. Ἀπὸ ποῦ προήλθεν ἡ τόσος με-
γάλη μεταβολή, ποῖος ἐμαλάκωσε τὴν σκληρότητα

τῆς ζωῆς τῶν, ποῖος δ' ὥρθησε τὸ ἀνίστασθαι, καὶ κῆτα-
ξε κατὰ ποῖον τρόπον ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοὺς κα-
τέπληξε μὲ τὸ νὰ προτάξῃ τοὺς λόγους περὶ τῆς γενέ-
νης. Διότι δὲν εἶπεν τὰ συνήθιστα ποῖος σὰς ὑπέδει-
ξε, δηλαδὴ, νὰ ἀποφύγετε τοὺς πολέμους, τὰς ἐπιδρο-
μας τῶν θαρσύνων, τὰς αἰχμαλωσίας, τὴν πείναν, τὰς
ἐπιδημίας ἀλλὰ τοὺς προσήγγειλε κάποιαν ἄλλην κό-
λασιν, τὴν ὅποια δὲν εἶχεν ποτὲ μέχρι τώρα γνωρ-
σεῖς ὁμιλῶν ὡς ἐξῆς· «Ποῖος σὰς ὑπέδειξε νὰ ἀποφύγετε τὴν
μέλλουσαν ὀργήν.»

Γ Σωστά δὲ ὠνόμασεν αὐτοὺς ἐκτογόνους τῶν ἐχθρῶν.
Διότι πραγματικῶς αὐτὸ τὸ ζῶον φονεῖ τὴν μη-
τέρα καὶ τρώγει τὴν κοιλίαν τῆς καὶ ἔτσι ἐρχεται εἰς
τὸ φῶς, ὅπως λέγεται.¹⁸ Πράγμα τὸ ὁποῖον καὶ αὐτοὶ ἐ-
κάναν· γινόμενοι πατροκτόνοι καὶ μητροκτόνοι καὶ φον-
ευόντες τοὺς διδασκάλους τῶν μὲ τὰ ἴδια τὰ χεῖρά τῶν.

Μὰ, δεῖ σκαιότητος μόνον εἰς τὴν ἐπιτίμησιν, ἀλλὰ τοὺς
δίδει καὶ τὴν συμβουλήν· «Κάνετε» λέγει, «καρπὸν ὅλ-
ον τῆς μετανοίας.»¹⁹ Διότι, δὲν εἶναι ἀρκετὸν νὰ ἀποφύ-
γῃ κανεὶς τὴν πονηρίαν ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐπιδεῖξῃ καὶ
μεγάλῃ ἀρετῇ. Μὴ κάνετε ἐκεῖνα τὰ συγκρουόμενα καὶ
συνήθη **Β** μετανοοῦντες, δηλαδὴ, δι' ὀλίγον χρόνον καὶ
ὕστερα ἐπανερχόμενοι πάλιν εἰς τὴν ἴδιαν κακίαν. Διότι
ἐγὼ δὲν ἔχω ἔλθει διὰ τὸν ἴδιον σκοπὸν, ὅπως καὶ οἱ
προηγούμενοι προφῆται· Ἡ παρούσα κατάστασις εἶναι
ἡ ἀφορετικὴ καὶ ἀνωτέρα τῆς παλαιᾶς. **181** ἔπεδ' ἡ, θε-
θοῖα, ἐρχεται ὁ ἴδιος ὁ Κριτὴς, ὁ ἴδιος ὁ Κύριος τῆς θα-
λασσίας διὰ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ πρὸς ὑψηλότεραν φιλοσοφί-
αν, νὰ μᾶς καλέσῃ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ μᾶς προσελ-
κύσῃ πρὸς τὰς οὐρανίους κατοικίας. Δι' αὐτὸ σὰς ἀπο-
καλύπτω καὶ τὴν ἀλήθειαν διὰ τὴν γένεσιν, δεδομένου
ὅτι καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ εἶναι ἀθάνατα. Συνε-
πῶς, μὴ ἐπιμένετε εἰς τὰ ἴδια κακὰ, οὔτε νὰ προσβάλλετε
τὰς σινηθόμενας προφάσεις, δηλαδὴ τὴν καταγωγὴν
ἀπὸ τῶν Ἀβραάμ τοῦ Ἰσαάκ τὸν Ἰακώβ καὶ τὴν εὐγέ-
νειαν ἐν γένει τῶν προγόνων.

Ἐλεγε δὲ αὐτὰ ὅχι ἐμποδίζων αὐτοὺς νὰ λέγουν ὅτι
κατάγονται ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ἁγίους, ἀλλὰ τοὺς ἐμπο-

¹⁶ Πρὸς Ῥομ. 10. 1 10
¹⁷ Ἀ' 9 7

¹⁸ Πρὸς Ῥομ. καὶ σήμερον 1 1 2, 1 2, 1 3
¹⁹ Ματθ. 3. 8

διζε νὰ μὴ ἐμπιστευθῶνται εἰς αὐτὸ καὶ παραμελοῦν τὴν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς, καὶ συγχρόνως ἀπεκαλύπτει τὰς σκέψεις τῶν Β καὶ προεφύττει τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν Δ ὅτι καὶ ὅστεροι ἀπὸ αὐτὰ φαίνονται, νὰ λέγουν «Εἴμεθα ἀπογονοὶ τοῦ Ἀβραάμ, καὶ δὲν ἐγεννημεν ποτὲ δοῦλο καγεγνός»²⁰ Ἐπεὶ δὴ, λοιπὸν αὐτὴ ἦτο ἡ αἰτία, ἡ ὁποία πρὸ πάντων τοὺς ἔκανε νὰ ὑπερηφανεύωνται καὶ τοὺς κατέστρεψε, δι' αὐτὸ αὐτὴν κατὰ πρῶτον καταστέλλει.

Κυττάζε δὲ πῶς μαζὶ μὲ τὴν τιμὴν τὴν ὅπου αὐτὸν ἀποδίδει, εἰς τὸν πατρὶάρχην, τοὺς συμβουλευέει καὶ διὰ τὴν διόρθωσιν τῶν Διοτι, ὅταν εἶπεν «Μὴ σὺς ἀρέσῃ νὰ ἀπατάτε τὸν ἑαυτὸν σας καὶ νὰ λέγετε πατέρα ἔχοντες τὸν Ἀβραάμ»²¹, δὲν εἶπεν ὅτι δὲν ἠμπορεῖ καθόλου νὰ σὺς ὠφελήσῃ ὁ πατρὶάρχης, ἀλλὰ κατὰ τρόπον ἡρώτερον καὶ μαλακώτερον αὐτὸ ἀκριβῶς ὑπενόει, ὅταν εἶπεν «Δὲν ὁ Θεὸς ἔχει, τὴν δύναμιν καὶ ἀπὸ τὰ λιθάρια αὐτὰ νὰ ἀναστήσῃ ἀπογόνους εἰς τοὺς Ἀβραάμ»²² Ὁ Μερικὸς ὑποστηρῆζον ὅτι, αὐτὰ τὰ λέγει, διὰ τὰ εἰδωλολάτρικα ἔθνη, τὰ ὁποῖα μεταφορικῶς τὰ δνομάζει, λιθοὺς ἔγινον, ὅμως, πιστεύει ὅτι ἔχουν καὶ ἄλλην σημασίαν τὰ λεγόμενα Ποῖα εἶναι ἀσκή, Μὴ νομίζετε, λέγει, ὅτι, ἐὰν ἐσὺς καθήτε θὰ καταστήσετε τὸν πατρὶάρχην χωρὶς τέκνα. Δὲν εἶναι δυνατόν αὐτὸ, ὅπως ὁμοίως, δὲν εἶναι Διότι ὁ Θεὸς ἠμπορεῖ καὶ ἀπὸ τὰ λιθάρια νὰ δώσῃ ἀπογόνους εἰς αὐτὸν καὶ νὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν συγγένειαν ἐκείνων, διότι, καὶ ἐξ ἀρχῆς ἔτσι ἐγένεν. Καθ' ὅσον, τὸ νὰ γεννηθῶν ἄνθρωποι ἀπὸ τὰ λιθάρια, εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ νὰ γεννηθῇ παιδί, ἀπὸ τῆς νεκρᾶς ἐκείνης μητρὸς τῆς Σάρρας. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἐνόησεν καὶ ὁ προφήτης Ἐλεγεν «Ἴδετε τὸν στερεὸν ἔγονον θράγον ἀπὸ τῶν ὁποίων ἔλατο μῆθητε, ἴδετε τὸν λάκκον, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἀνυρῶνθητε. Ἴδετε, δηλαδή, τὸν πατρὶάρχην Ἀβραάμ καὶ τὴν Σάρραν, ἡ ὁποία σὺς ἐγέννησεν»²³ Αὐτὴν, λοιπὸν, τὴν προφητεῖαν τοὺς ὑπενθυμίζει ὑποδεικνύων εἰς αὐτοὺς, ὅτι, ἐὰν ἐξ ἀρχῆς τοὺς ἔδωκε τὸσον ἀξιοθαύμαστον πατέρα, σὺν τῷ τὸν ἐδημιούργησεν ἀπὸ τῆς πέτρας, εἶναι,

20 Ἰωάν. 5, 43
21 Ματθ. 23, 9
22 Ματθ. 23, 9
23 Εβ. 1, 1-2

καὶ τώρα δυνατόν νὰ γίνῃ τὸ ἴδιον. Καὶ κυττάζε πῶς τοὺς ἐκφοβίζει καὶ συγχρόνως τοὺς συγκρατεῖ Διότι, δὲν εἶπεν ὅτι ἡγεῖρε πλέον, διὰ νὰ μὴ ἀτελειώσῃ, ἀλλὰ ὅτι, «εἶναι δυνατόν νὰ ἐγείρῃ» Καὶ, ἀκόμη, δὲν εἶπε μόνον ὅτι, ἠμπορεῖ ἀπὸ τὰ λιθάρια νὰ ἐγείρῃ ἀνθρώπους, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποῦ ἦτο πολὺ μεγαλύτερον ὅτι, καὶ συγγενεῖς καὶ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ, νὰ δημιουργήσῃ.

Ἐ Εἶδες μὲ πῶσον τρόπον τοὺς ἀπεμάκρυνε πλέον ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνειαν ὅσα τὴν καταγωγὴν τῶν καὶ ἀπὸ τὴν καταφυγὴν τῶν εἰς τοὺς παρόντας ὥστε νὰ στηρίξουν τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας τῶν εἰς τὴν ἰδίαν τῶν μετέπειτα καὶ σωφροσύνην. Εἶδες πῶς κατήργησε τὴν σαρκικὴν συγγένειαν καὶ εἰσάγει τὴν ἐκ τῆς πίστεως συγγένειαν.

Κυττάζε, λοιπὸν, κατὰ ποῖον τρόπον καὶ μὲ τὰ ἐπομένα θὰ αὐξήσῃ τὸν φόβον αὐτῶν καὶ θὰ ἐπιτείνῃ τὴν ἀγωνίαν τῶν Β. Διότι, ἀφοῦ εἶπεν ὅτι, «ἠμπορεῖ ὁ Θεὸς καὶ ἀπὸ τὰ λιθάρια αὐτὰ νὰ ἐγείρῃ τέκνα εἰς τὸν Ἀβραάμ» προσέθεσεν «Ἡ ἀξίη»²⁴, πλέον, εὐρίσκεται κοντὰ εἰς τὴν ρίζαν τῶν δένδρων»²⁵, καθιστῶν δι' ὧν αὐτῶν φοβερὸν τὸν λόγον. Διότι καὶ ὁ ἴδιος εἶχε μενάλην παρρησίαν, ἀπορρέουσιν ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς τοῦ καὶ ἐκεῖνο, ἐχρεάζοντο μενάλην ἐπίκλησιν, ἔπε δὴ εἶχεν παραμένειν, χέρσα, ἐπὶ πολὺν χρόνον»²⁶.

Μὰ τί λέγω, ὅτι, προέκεται νὰ ἐκπέσαστε ἀπὸ τὴν συγγένειαν τοῦ Πατρὸς ἀρχαί, λέγει, ὁ ἁγίου καὶ νὰ φλέπετε ὅλους, ποὺ ἔχουν δημιουργηθῇ ἀπὸ τὰ λιθάρια, νὰ εἰσάγωνται εἰς τὴν ἰδικὴν σας προνομιᾷ ὅσον θεοὶ. Διότι ἡ τιμωρία σας δὲν θάναε μόνον μέχρι αὐτοῦ τοῦ σημείου, ἀλλὰ θὰ προχωρήσῃ καὶ πρὸς τὰς ὁδοὺς σας. Διότι ἡ ἀξίη» λέγει, «εὐρίσκεται πλέον κοντὰ εἰς τὴν ρίζαν τῶν δένδρων»²⁷. Ἐ Τότε δὲν ὑπάρχει, πρὸς φοβερὸν ἀπὸ τὴν τροπὴν αὐτὴν τοῦ λόγου. Πράγματι, καὶ, τώρα οὐτε δρέπανοι ποῦ πετᾷ οὐτε χαλᾶσμαι τοῦ φρακτοῦ, οὐτε καταπάτησις τοῦ ἀμπελώνος ὑπάρχει, ἀλλὰ ἀξίη, ἡ ὁποία κόπτεται φοβερά. Καὶ τὸ πρὸς φοβερὸν εἶναι, ὅτι, εὖ

24 Ἡ ἀξίη ἐν αὐτῇ εἶναι σφόδρα ἡ ἐγγύς τῷ Θεῷ
25 Ἡ ἀξίη ἡ
26 Ἡ ἀξίη ἐν αὐτῇ εἶναι σφόδρα ἡ ἐγγύς τῷ Θεῷ
27 Ἡ ἀξίη ἐν αὐτῇ εἶναι σφόδρα ἡ ἐγγύς τῷ Θεῷ

ρίσκεται πολύ κοντά μας ή άξινη. Έπειδή, δηλαδή, συνεχώς δεν επιστευον εις τούς προφήτας και έλεγαν: ποῦ εἶναι ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου, «ὡς πραγματοποιηθή ἡ ἀπειλητὴ καὶ τιμωρία τοῦ ἁγίου τοῦ Ἰσραὴλ, διὰ τὰ γνωρῶσμεν αὐτήν»³⁷, (ἐπειδὴ πολλές φορές πολλάκι προφητεῖαι, ἐπὶ πραγματοποιοῦντο), δὲ αὐτὸ, ἀφανῶν καὶ αὐτὴν τῶν τῶν ἐλπίδων, τοποθετεῖ πολύ κοντὰ τὰ δεινὰ. Καὶ αὐτὸ τὸ ἐφανερώσε μὲ τὸ νὰ εἴπῃ «ἤδη»³⁸ καὶ μὲ τὸ νὰ φέρῃ τὴν ἀξινὴν κοντὰ εἰς τὴν ρίζαν. Καὶ δὲν εἶπεν, οὐκ ἡ ἀξίη εὐρίσκεται κοντὰ εἰς τοὺς κλαδούς ἢ τοὺς καρποὺς, ἀλλὰ «κοντὰ εἰς τὴν ρίζαν», ὅπου δὲ κινῶν εἰς αὐτοὺς, διὰ τὴν ἀδιαφορήσαν, θὰ πάθουν ἀθεράπευτα κακὰ καὶ δὲν θὰ ἔχουν πλέον ἐλπίδα θεραπείας. Διὸ ὁ ἐρχόμενος δὲν εἶναι δοῦλος, ἀλλὰ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος τῶν ὅλων, ὁ ὁποῖος ἐπ' φέρει, σφοδρὰν καὶ πολλὰ δυνατὴν, τιμωρίαν.

Ἀλλὰ δὲμως, αἱ καὶ τοὺς ἐφοβήθη πάλιν, εἰ τοῦτο εἰδὲν, τοὺς ἄφησε νὰ περιέλθουν εἰς ἀπελπισίαν. Μὰς, ὅπως ἀνωτέρω δὲν εἶπεν, ὅτι ἤγερεν, ἀλλ' ὅτι «ἤμπορεῖ νὰ ἐγείρῃ τέκνα εἰς τὸν Ἀδράμιν». Δὲν ἐκφοβίζων αὐτοὺς καὶ συγχρόνως παρηγορῶν αὐτοὺς, εἶτα καὶ εἰς τὴν προκειμένην περιπτώσει δὲν εἶπεν, ὅτι ἤγειρε τὴν ρίζαν, ἀλλὰ ὅτι εἶναι κοντὰ καὶ κινεῖται πρὸς τὴν ρίζαν καὶ δὲν δίδει περιθώριον καμμίως ἀναβολῆς. Μολοντοὶ δὲμως, ἔφερε τὸν κοντὰ τὴν ἀξινὴν ἐσθὺς καθιστῶν κυρίως τῆς τομῆς. Διὸ, εἰν μετανοήσετε καὶ γινέτε καλλίτερον, θὰ ἀπομακρυνθῇ χωρὶς νὰ κάνῃ τίποτε ἡ ἀξινὴ αὐτὴ Ἑσθὺς, δὲμως, ἐπ' μέινετε εἰς τὰ ὕδα κακὰ, θὰ ξερρῶσιν τελείως τὸ δένδρον. Δι' αὐτὸ, σφοδρῶς, οὕτως ἐστάθη μακρὰν τῆς ρίζης, οὕτως, πάλιν, ἐπ' ἔπειτα, καὶ κόπτε, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ νὰ μὴ ἀπελπισθῇτε, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ νὰ μάθετε ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ σωθῇτε, ἔστω καὶ εἰ μετανοήσετε καὶ ἐπ' ὀλίγον χρόνον. Ἐὰν καὶ αὐξάνει τὸν φόβον ποικιλοτρόπως, διεγείρων καὶ παρωθῶν αὐτοὺς εἰς μετάνοιαν. Πραγματικὰ τὸ νὰ ἐκπέσουν ἀπὸ τοῦς προγόνους τῶν καὶ ἄλλοι, νὰ λατρεύουν τὴν θέσιν τῶν καὶ τὸ γεγονός, ὅτι τὰ κακὰ εὐρίσκοντο πολλὰ κοντὰ καὶ, ὅτι θὰ πάθουν ἀθεράπευτα δεινὰ πού καὶ τὰ δυο ἐφανερώσε μὲ τὴν ἀξινὴν καὶ τὴν ρίζαν ἥσαν ἱκανὰ νὰ ἀνυστήσουν καὶ

³⁷ Η' 13, 13

³⁸ Τὸ εἰς ἀντιθέσιν, πρὸς τὸ ἀλλήλων, ἔρως τοῦ ἑαυτοῦ.

τοὺς πλεον ἀδιαφόρους καὶ νὰ τοὺς κάνουν νὰ ἀγωνιῶν. Αὐτὸ, λοιπόν, ἀποκαλύπτων καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγε: «Διὸ, θὰ πραγματοποιηθῇ ὁ Κύριος ἐπὶ τῆς γῆς ἀπόφασις, πού σύντομα θὰ ἐκτελεσθῇ»³⁹.

133 Ἀλλὰ νὰ μὴ φοβηθῇς. Μᾶλλον νὰ φοβηθῇς μὲν, ἀλλὰ νὰ μὴ ἀπελπισθῇς. Διὸ, ἔχεις ἀκομή ἐλπίδα μεταβολῆς. Πραγματικὰ, ἡ ἀπόφασις δὲν ἐξετελέσθη, οὐτε ἤρχισε νὰ κόπῃ ἡ ἀξίη, (διὸ τί ἤμποδίζε νὰ κόπῃ, ἀφοῦ ἦλθε τόσο κοντὰ εἰς τὴν ρίζαν,). Ἀλλ' αὐτὸ ἐγινε διὰ νὰ σὲ κάνῃ καλλίτερον μὲ τὸν φόβον αὐτοῦ καὶ νὰ σὲ ἐτοιμάσῃ νὰ καρποφορήσῃς. Δι' αὐτὸ καὶ προσέθεσε: «Κίθι δένδρον, πού δὲν κάνε καρπὸν, καλὸν τὸ κάθουν σὺν ῥα καὶ τὸ ριγνουν εἰς τὴν φωτὶς»⁴⁰. Ὅταν δὲ λέγῃ «πᾶν», καταργεῖ πάλιν τὰ πρωτεῖα ἐκ τῆς εὐγενικῆς καὶ ταγωγῆς. Β. Διὸ, καὶ ἂν ἀκομή εἶσαι ἀπόγονος τοῦ Ἀδράμιν, λέγει καὶ ἂν ἔχῃς νὰ παρουσιάσῃς μετὰ τῶν προγόνων πολλοὺς πατρίάρχας, θὰ ὁποστής ὁ πλῆθ' τῶν τιμωρίαν, εἰν μείνης ἀκαρπός. Μὲ τοὺς λόγους τοὺς αὐτοὺς καὶ τοὺς τελώνας ἐφοβήσε καὶ τὸν νοῦν τῶν στρατιωτικῶν ἐτάραξε χωρὶς νὰ τοὺς ρίψῃ εἰς τὴν ἀπελπισίαν. Ἐνῶ τοὺς ἀπήλασεν ἀπὸ κάθε εἵδους ἀδιαφορίαν Πραγματικὰ μὲ τὸν φόβον περικλείει καὶ μεγάλην παρηγορίαν τὸ λέγεσθαι. Διὸ, μὲ τὸ νὰ εἴπῃ «τὸ ὁποῖον δὲν κάνε καρπὸν», ἀπέδειξε ὅτι τὸ δένδρον πού κάνε καρπὸν ἔχει ἀπαλλαγὴν ἀπὸ κάθε τιμωρίας.

Καὶ πῶς θὰ ἤμπορέσωμεν, ἐρωτᾷ κάποιος, νὰ κάνωμεν καρπὸν, ἀφοῦ ἐπίκειται ἡ κοπή; Καὶ ὁ χρόνος εἶναι τόσο ὀλίγος καὶ ἡ προθεσμία τόσο μικρά, θὰ ἤμπορέσετε λέγε, διὸ αὐτὸς ὁ καρπὸς θὰ εἶναι αὐτοῦ τοῦ εἵδους, ὅπως εἶναι ὁ καρπὸς τῶν δένδρων, ὁ ὁποῖος χρειάζεται πολλὸν χρόνον ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὰς καιρ. μεταβολὰς καὶ ἔχει ἀναγκὴν ἀπὸ μεγάλης περιποιήσεως, ἀλλὰ ἐδῶ εἶναι ἀρκετὸν νὰ τὸ βελήσῃς καὶ τὸ δένδρον θὰ θλαστήσῃ σμέικως. Βέβαια, οὐκ μόνον ἡ φύσις τῆς ρίζης, ἀλλὰ καὶ ἡ τέχνη τοῦ γεωργοῦ παίζει μεγάλον ρόλον εἰς τὴν καρποφορίαν αὐτῇ. Δι' αὐτὸ λοιπόν, διὰ νὰ μὴ προβάλλουν αὐτῇ τὴν δ. καὶ αὐτοὺς λέγοντες μὰς

³⁹ 2 Κορ. 9, 28

⁴⁰ 1 Ματθ. 2, 10

δημουργεῖς ταραχήν, μᾶς πιάσεις, ἀφοῦ τοποθετῆς κοντά τὴν ἀξίαν καὶ ἀπειλῆς μετὰ τὴν κοπήν καὶ ἀκόμη, ζητῆς καρποφορίαν εἰς τὸν καφόν τῆς τιμωρίας. Ὡς δὲ νὰ ἀποδείξῃ τὴν εὐκολίαν τῆς καρποφορίας πρὸς εἰσεσθῆναι, ἐγὼ μὲν σὰς βαπτίζω μετὰ νερό, ἔκείνος, ὅμως, ποὺ ἔρχεται ὕστερα ἀπὸ ἐμένα, εἶναι ἰσχυρότερός μου καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι ἱκανὸς νὰ σκύω καὶ νὰ λούω τὰ λουρὰ ἀπὸ τὰ ὑποδήματά του. Αὐτὸς θὰ σὰς βαπτίσῃ μετὰ Πνεῦμα.⁸¹ Ἀγὼν καὶ μετὰ φωτὸς⁸² δεικνύων μετὰ τοὺς λόγους αὐτοῦς ὅτι, μόνον ὁ ἀθεσῆς καὶ πειστὴς χρῆσθεται, καὶ οὐκ ὁ κόποις καὶ ἰδρώτας. Καὶ, ὅπως εἶνα, εὐκολὸν νὰ βαπτισθῶν, ἔτσι εἶναι εὐκόλῳ νὰ μεταβληθῶν καὶ νὰ γίνωιν καλλίτερον.

Ἀφοῦ λοιπὸν τοὺς ἐτάραξε τὸν νοῦν μετὰ τὸν φόβον τῆς καταδίκης, τὴν προσδοκίαν τῆς τιμωρίας μετὰ τὴν κατονομασίαν τῆς ἀξίης, μετὰ τὴν ἀπόρριψιν τῶν προγόνων, μετὰ τὴν εἰσαγωγήν ἄλλων τέκνων, μετὰ τὴν ὅλην τιμωρίαν τῆς κοπῆς καὶ τοῦ καμμάτου, ἔκλειψε καὶ ἐμαλακώσε τὴν σκληρότητα αὐτῶν ἀπὸ πάσης πλευρᾶς καὶ τοὺς ἔκανε νὰ ἐπιθυμῶσιν τὴν ἀπολλαγὴν τῶν ἀπὸ τὰ μεγάλα αὐτὰ κακὰ τότε πλέον, ὁμολογεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ, οὐκ ἀπλῶς ἀλλὰ μετὰ μεγάλην ὑπεροχήν. Ἐπειτα, παρουσιάζων τὴν διαφορὰν μετὰ τοῦ ἐαυτοῦ, καὶ τοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ μὴ δώσῃ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι χαρίζεται καὶ λέγει, αὐτὸς, δημιουργεῖ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς συγκρίσεως τῶν προσφερομένων ἀπὸ τοῦ καθενᾶ τῶν. Δὲν εἶπεν δηλαδὴ, ἀπὸ τὴν ἀρχὴν «Τοῦ ὁποιοῦ δὲν εἶμαι ἱκανὸς νὰ λύσω τὰ λουρὰ τῶν ὑποδημάτων του»⁸³. Ἰ 3:4 ἀλλὰ, ἀφοῦ προσηγομιᾶς παρουσιάσας τὴν εὐτέλειαν τοῦ ἰδιοῦ τοῦ βαπτισματος καὶ, ἔδεξεν ὅτι δὲν ἔχει καμμίαν περαιτέρω ἀρμοδιότητα ἀπὸ τοῦ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς μετάνοιαν (ὅ, ὅτι δὲν εἶπε, ὅτι βαπτίζει εἰς ὕδατος ἀφέσεως, ἀλλὰ διὰ μετάνοιαν)⁸⁴ τότε ἀναφέρει καὶ τὸ βάπτισμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον ἦτο πλήρες ἀπὸ ἀφαιρέσεων.

Διὰ νὰ μὴ τερφρονήσῃς αὐτοὺς, λέγει, μετὰ τὴν ἰδέαν ὅτι ἦλθεν ἀργότερα, ὅταν ἀκούσῃς ὅτι ἔρχεται ὕστερα

ἀπὸ ἐμένα, μάθε τὴν δύναμιν τῆς δωρεᾶς αὐτοῦ καὶ θὰ ἀντληθῇς, σαφῶς, ὅτι δὲν εἶμαι ποτε τὸ ἀξίον καὶ μεγάλο, ὅταν ἔλεγα «Τοῦ ὁποιοῦ δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ λύσω τὰ λουρὰ τῶν ὑποδημάτων του».⁸⁵ Ὡστε, ὅταν ἀκούσῃς ὅτι «εἶναι ἰσχυρότερός μου», μὴ νομίσῃς ὅτι αὐτὸ ἐλέγχθῃ συγκριτικῶς πρὸς ἐμέ. Ὡς δὲ ὅτι, δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ συμπεριληφθῶ οὔτε εἰς τοὺς δούλους ἐκείνου, οὔτε εἰς τοὺς τελευταίους δούλους οὔτε νὰ ἀναλάβω τὴν πλέον ἀσήμενον ὑπηρεσίαν κοντὰ του. Διὰ αὐτὸ δὲν εἶπεν ἀπλῶς τὰ ὑποδήματα ἀλλὰ «οὔτε τὰ λουρὰ τῶν ὑποδημάτων», πράγμα τὸ ὁποῖον ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ ἐσχάτη ἐργασία.⁸⁶ Ἐπειτα, διὰ νὰ μὴ νομίσῃς ὅτι τὰ λεχθέντα ἦσαν ἀπλῶς λόγια ἐπιφωνεστικῆς ταπεινοφροσύνης, προσθέτει καὶ τὴν ἀποδείξιν ἐκ τῶν πραγμάτων «Διότι, ἐκεῖνος», λέγει, «θὰ σὰς βαπτίσῃ μετὰ Πνεῦμα». Ἀγὼν καὶ φωτιά.

Εἶδες πόση μεγάλη εἶναι ἡ σοφία τοῦ Βαπτιστοῦ, ὅταν, δηλαδὴ, κηρύττει ὁ ἴδιος λέγει «ὅτι τὰ φοβερά καὶ τὰ δημιουργοῦνται ἀγωνίαν ὄντων, ὅμως, παρωθῇ πρὸς ἐκεῖνον, ἀναφέρει τὰ κατὰ καὶ ἱκανὰ νὰ δώσουν θάρρος. Ὁ Πραγματικῶς, οὔτε τὴν ἀξίαν οὔτε τὰ δένδρον τὸ κοπτόμενον καὶ καίμενον καὶ εἰς τὴν φωτὶ ἀριπτόμενον, οὔτε μελλοντικὴν ὀργὴν μνημονεύει, ἀλλὰ τὴν ἀφαιρῶν τῶν ἀμαρτημάτων, τὴν κατάργησιν τῆς τιμωρίας, τὴν ἀποσύνην τῶν ἀνρασμῶν, τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν υἰοθεσίαν, τὴν ἀδελφότητα, τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν κληρονομίαν, τὴν πλουσίαν τοῦ ἀγίου Πνεύματος χορηγῶν. Διὰ ὅτι διὰ αὐτὰ ὑπεννόει, ὅταν εἶπεν «θὰ σὰς βαπτίσω μετὰ Πνεῦμα ἁγίου καὶ φωτιά», ὅπως κινεῖ μετὰ τὴν μεταφορικὴν χρῆσιν τῆς λέξεως⁸⁷ τὴν ἀφθονίαν τῆς χάριτος, (ὅ, ὅτι δὲν εἶπε «θὰ σὰς δώσῃ Πνεῦμα ἁγίου, ἀλλὰ «θὰ σὰς βαπτίσῃ μετὰ Πνεῦμα ἁγίου»⁸⁸ Ἐπίσης, μετὰ τὴν λέξιν «φωτιά» ὁ ἴδιος δεῖξε τὸ ὀρμητικὸν καὶ ἀκαθεκτὸν τῆς χάριτος. Ἐ! Σκέψου, λοιπὸν, πόσοι ἀγαθοὶ ἦτο φρικτὸν νὰ γίνωιν οἱ ἀκροαταὶ τοῦ Προδρόμου, ὅταν ἐσκέπτοντο ὅτι, ὅλοι αἱ προρρήσεις τῶν προφητῶν θὰ ἐπραγματοποιούντο μαζὶ καὶ ὅτι τὰ γεγονότα θὰ ἐγίνοντο ὅπως τὰ προεῖπαν οἱ μεγάλοι ἐκεῖνοι ἄνδρες. Διὰ αὐτὸ βέβαιον ἀνέφερε καὶ τὴν φωτὶ διὰ τὸν φέρῃ εἰς τὸν νοῦν ἐκείνους τοὺς προφήτας. Διὰ ἔτσι ὠμύλησε πρὸς τὸν Μωυσῆ εἰς τὴν θά-

81 Ματθ. 3:11. Ματθ. 3:1

82 Ματθ. 3:11

83 Ματθ. 3:11

84 πρὸς ῥημ. 3:22

τον ὁ Θεός³⁸, ἔτσι πρὸς ὁλόκληρον τὸν λαὸν εἰς τὸ θρῶν Σινᾶ³⁹ ἔτσι καὶ εἰς τὸν Ἰερουσαλὴμ εἰς τὰ Χερουβεὶμ⁴⁰. Πρόσεξε ἀκόμη, μὲ τοῖν τρόποις προκαλεῖ τὸ ἐνδ' ἀφ' ἑνὸς τοῦ ἀκροατοῦ, μὲ τὸ νὰ προτάσῃ ἐκεῖνο ποῦ ἐπρόκειτο νὰ ἔλθῃ τελευταῖον ἀπὸ ὅλας B Διότι, ἔπρεπε νὰ σφαγῇ ὁ Ἀμνός, νὰ ἀφανισθῇ ἡ ἁμαρτία, νὰ καταργηθῇ ἡ ἔχθρα, νὰ γίνῃ ἡ ταφὴ καὶ ἡ ἀνάστασις καὶ τότε νὰ ἔλθῃ τὸ Πνεῦμα. Μὰ δὲν λέγει τίποτε ἀπὸ αὐτὰ ἀκόμη, ἀλλὰ προτάσκει τὸ τελευταῖον, χάριν τοῦ ὁποῦν κυρίως ἦτο ἱκανοὶ νὰ διακηρύξῃ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ. Ὡστε δταν ἀκούσῃ ὁ ἀκροατὴς 1258 δὲ θὰ λάβῃ μὲ τὴν ἀφθονίαν τὸ ἅγιον Πνεῦμα, νὰ ἐξετάξῃ μέσα τοῦ πῶς καὶ μὲ τοῖν τρόποις θὰ γίνῃ αὐτὸ ἀφ' οὗ τόσον κυριαρχὴ ἡ ἁμαρτία. Ὡστε, ἀφ' οὗ τὸν παραδόξῃ ἀνῆλθον καὶ ἔτοιμον πρὸς ἀκρόασιν ἔτα νὰ ἐμνήσθῃ διὰ τὸ πάθος χωρὶς νὰ ἀμφιβάλλῃ κανένας πλὴν διὰ τὴν προσδοκίαν τῆς τόσον μεγάλης δωρεάς.

Δ' αὐτὸ καὶ πάλιν ἐφώνησε δυνατὰ, λέγων «Νᾶ, ὁ Ἀμνός τοῦ Θεοῦ ποῦ σηκώνει τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου»⁴¹. Δεῖ εἰπεῖν «ὁ συγχωρῶν», ἀλλὰ «ὁ σηκώνων», ποῦ εἶναι ἀποδείξας μεγαλυτέρου ἐνδιαφέροντος. Διότι δὲν εἶναι τὸ ἴδιον τὸ νὰ τὰς συγχωρήσῃ ἀπλῶς καὶ τὸ νὰ τὰς παρῇ ὁ ἴδιος. Διότι τὸ πρῶτον ἐγένετο χωρὶς κινήσεων, ἐνῷ τὸ δεύτερον συνεπήγετο τοῖς θάνατοι. Καὶ πάλιν, λέγειν δὲ εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ B Ἀλλὰ οὐτε αὐτὸ ἀπεκαλύπτει πλήρως τὴν ἀξίαν του εἰς τοὺς ἀκροατάς, ἰδὲν δὲν ἐννύκειν ἀκόμη νὰ θεωροῦν αὐτὸν ὡς γνήσιον Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀφθονίαν χρηρνίσαι τοῦ Πνεύματος καὶ αὐτὸ ἀπεκαλύπτεται Δ' αὐτὸ λοιπὸν καὶ ὁ Πατήρ δταν ἐσταλέε τὸν ὡάννην, αὐτὸ καθώρισε κατὰ πρῶτον ὡς δείγμα τῆς ἀξίας τοῦ ἐρχομένου, δταν εἶπεν «Εἰς ὅποιον θὰ ἴδῃς νὰ κατεβῇ τὸ Πνεῦμα καὶ νὰ μένῃ ἐπάνω σου, αὐτὸς εἶναι ποῦ θαπτίξει με Πνεῦμα Ἅγιον»⁴². Διότι καὶ ὁ ἴδιος λέγει «Καὶ ἐγὼ εἶδα καὶ ἐμαρτύρησα δὲ αὐτὸς εἶναι, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ»⁴³. Διότι

38 1Πρ2. 1Πρ2 3, 13
39 1Πρ2 1, 20
40 1Πρ2 1, 20
41 1Πρ2 1, 20
42 1Πρ2 1, 20
43 1Πρ2 1, 20

ἀπὸ τὴν κάθοδον τοῦ Πνεύματος καὶ ὁ Ἰησοῦς, πλὴν, καθαρά ἀπεκαλύπτεται⁴⁴.

Ἐπειτα, ἐπεὶ δὴ ἀνέφερε τὰ καλὰ καὶ ἔδωκεν ἀνεσιν εἰς τὸν ἀκροατὴν καὶ ἐχαλάρωσε τὴν προσοχὴν του, πάλιν τὸν συγκρατῇ, δ' αὖ νὰ μὴ γίνῃ ἀδιάφορος C Διότι, πραγματικὰ, τέτοιο ἦτο τὸ γένος τῶν Ἰουδαίων. Ἀπὸ τὰ καλὰ εὐκολὰ ἐκωριεῦετο ἀπὸ χαυνώσεων καὶ ἐγένετο χειρότερον. Δ' αὐτὸ καὶ, πάλιν προσθέτει τὰ φοβερά, λέγων «Τὸ φυλάρι εἶναι εἰς τὸ χέρι τοῦ»⁴⁵. Παραπάνω, ἀνέφερε τὴν κόλασιν. Ἐδῶ μᾶς φανερώνει, καὶ τὸν Κριτὴν καὶ ἀθάνατον εἰσάγει τὴν τιμωρίαν, δ' ὅτι «τὸ ἀνυμνῶν», λέγειν «τὰ τὸ καὶ εἰς φωτὶα σου δὲν σθῆναι»⁴⁶. Ἐλέπετε δὲ ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Κύριος τῶν πραγμάτων εἶναι, καὶ ὁ γεωργός, ὅν καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον λέγει τὸ ἴδιον διὰ τὸν Πατέρα Δ' ὅτι λέγει «ὁ Πατέρας μου εἶναι ὁ γεωργός»⁴⁷. Ἐπεὶ δὴ, δηλαδὴ, εἶπε τὴν λέξιν «ἀέλιον», διὰ νὰ μὴ νομίσῃς δὲ τὸ πρᾶγμα ἐχρεώζετο κόπον, καὶ φαίνεται δυσκολονόητον μὲ ἄλλο παραδειγμα παρὰ αὐτὸ καὶ τὴν εὐκολίαν τοῦ ἔργου, ὑποδεικνύει δὲ ὅτι ὁ κόσμος εἶναι ἰδικὸς τοῦ D δ' ὅτι, δ' ἀφορητικὰ, δὲν θὰ ἐτιμώρῃ τοὺς ἔθνους. Ἰώρας ἡμῶς, ὅλα εἶναι ἀνάμικτα. Διότι καὶ ἂν δ' ἀκρυνεῖται λαμπρότης ὁ σίτος, εὐρίσκεται καὶ μετὰ τὸ ἀχυρὸν, οὐκ εἶναι εἰς τὸ ἀλῶναι καὶ οὐκ εἰς τὴν ἀποθήκην. Τότε, ὅμως θὰ γίνῃ μεγάλη διάκρισις.

Ποῦ εἶναι, τώρα, ὅσο ἀμφιβάλλον διὰ τὴν ὑπαρξίν τῆς γενέσεως, Διότι δύο πράγματα ὥρισεν ἀφ' ἑνὸς μὲν δὲ θὰ μᾶς θαπτίξῃ με Πνεῦμα ἅγιον ἀφ' ἑτέρου δὲ δὲ θὰ κατακαύσῃ τοὺς ἀπιστοὺς. Ἐάν, λοιπόν, τὸ εἶναι εἶναι πιστευτόν, θὰ εἶναι καὶ τὸ ἄλλο ὁπωσδήποτε. Δ' αὐτὸ ἀκριβῶς εἰς τὸ μέλλον ἐθεσε τὰς δύο προφητείας. B ὥστε ἀπὸ ἐκείνων, ποῦ ἐπραγματοποιήθη νὰ καταστήσῃ πιστευτὴν καὶ τὴν μὴ ἐπαληθεύσασιν ἀκόμη. Μὰ, καὶ ὁ Χριστὸς εἰς πολλὰς περὶ τῶν αὐτῶν κάνει τὸ ἴδιον μετὰ τὸ νὰ βετῇ, δηλαδὴ, πολλὰς φορές ὅσο προφητείας δ' αὐτὰ ἴδια πράγματα, 1259 ἀλλὰ πολλὰς καὶ διὰ τὰ ἀντιθέτα. Καὶ τὴν μὲν μίαν τὴν πραγματοποιοῦν εἰς τὸ πα-

41 1Πρ2 1, 20
42 1Πρ2 3, 12
43 1Πρ2 3, 12
44 1Πρ2 1, 20

ρόν, ἐνῶ τὴν ἄλλην ὑπόσχεται νὰ τὴν ἐκπληρώσῃ εἰς τὸ μέλλον ὥστε ἀπὸ τὴν ἐκπληρωθεῖσαν νὰ πιστεύσουν τὴν μὴ πραγματοποιηθεῖσαν καὶ οἱ πλείον ἀπιστοί. Πραγματικά, εἰς ἐκείνους, πᾶσι τὸν ἀκόλοι θάουν, ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ ὅλα τὰ ἀγαθὰ ἐκατονταπλάσια κατὰ τὴν παρούσαν ζωὴν καὶ αἰώνιον ζωὴν εἰς τὸ μέλλον, καθιστοῦν ἀξιοῦσται καὶ τὰ μελλοντικά ἀπὸ τὰ δοθέντα πλέον. Τὰ ἴδιον, λοιπόν, ἔκανε καὶ ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν προκειμένην περιπτώσει θέσας δύο προφητείας, καὶ ὅτι θὰ θαπτίσῃ ὁ Χρὶστος μὲ Πνεῦμα ἅγιον καὶ, ὅτι θὰ κατακάσῃ μὲ τὸ ἄσβεστον πῦρ.

Β Συνεπῶς ἐὰν δὲν ἐθέπτισε μὲ ἅγιον Πνεῦμα τοὺς ἀποστόλους καὶ ὅλους ὅσο ἐπιθυμοῦν αὐτὸ κάθε ἡμέραν, θὰ ἡμποροῦσεν νὰ ἔχῃς ἀμφιβολίαν δι' ἐκεῖνα. Ἐάν, ὅμως, ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον φαίνεται μεγαλύτερον καὶ δυσκολώτερον καὶ ὑπερῷον καὶ κάθε λογικῇ, ἔγνε καὶ ἐπαναλαμβάνεται καθ' ἐκάστην πῶς τότε, δὲν παραδεχέσθαι, ὅτι εἶνα ἀληθινὰ τὸ εὐκόλον, ποῦ γίνετα σύμφωνον μὲ τὴν λογικὴν,

Ἐπεὶ δὴ, λοιπόν, εἶπεν, ὅτι «θὰ θαπτίσῃ μὲ Πνεῦμα ἅγιον καὶ μὲ φωτιά», καὶ μεγάλα ἀγαθὰ ὑπεσχέθη, ὅτι, θὰ προέλθουν ἀπὸ αὐτοῦ, διὰ νὰ μὴ ἐπανασταθῇς, ἀφ' οὗ ἐλαθες ἀφ' ἡμῶν διὰ τὰ προηγουμένα ἁμαρτήματά σου, προσέθεσε τὸ «φωτιά» καὶ τὴν κρίσιν ποῦ υποδεικνύει αὐτὸ. Διότι νὰ μὴ νομισέτε, λέγει, ὅτι, εἶνα ἀρκετοὶ τὸ θέπτισμα δὲ τὴν σωτηρίαν, ἐὰν ὑστερα ἀπὸ αὐτό, γίνετε φάυλο. Ἀντιθέτα μὲς χρειάζεται μεγάλη ἀρετὴ καὶ μεγάλη εὐσεβεῖα. Ὁ αὐτὸς μὲ τὴν ἀξίαν, τοὺς παρωθὲν πρὸς τὴν συγχώρησιν καὶ τὸ θάπτισμα ὑστερα δὲ ἀπὸ τὴν συγχώρησιν, μὲ τὰ φῶς καὶ τὴν φωτιά τὴν ἄσβεστον, τοὺς ἐκφοβίκε. Καὶ διὰ τοὺς πρὸ τοῦ θαπτίσματος δὲν κάνε, καμμίαν διάκρισιν ἀλλὰ λέγε ὅτι, ὅτι «κάθε δένδρον ποῦ δὲν κάνε, καρπὸν κόπτεται», τὴν μωρὸν ὅλους ἐν γένει τοὺς ἀπίστοις, ἐνῶ μετὰ τὸ θάπτισμα κάνε καποῖαν διάκρισιν, ἐπεὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πιστευσάντας, ἐπρόκειτο νὰ διεξοῦν διαγωγήν ἀνάστης τῆς πίστεως. Καίνας, λοιπόν, ἵς μὴ γινῇ ἄχυρον, οὔτε νὰ ταλαντεύετα, οὔτε νὰ ὑποχωρῇ εἰς τὰς πονηρίας ἐπιθυμίας, παρασυρόμενος ἀπὸ αὐτὰς πρὸς πᾶσαν κατενθισιν. Ὁ Διότι, ἐάν παραμείνης σίτος καὶ ἀν' ἀκόμῃ ἐλθῇ πειρασμός, δὲν θὰ παθῇς κατένα κακὸν διότι καὶ

εἰς τὸ ἀλῶνι οἱ σάν πρῶνι τροχοὶ τῆς ἀμάξης δὲν κατακόπτον τὸν σίτον. Ἐάν, ὅμως, κατανήσῃς εἰς τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἄχυρου, τότε καὶ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν θὰ πάθῃς ἀθεράπευτα κακά, κοπτόμενος ἀπὸ ὅλους καὶ ἐκεῖ θὰ ὑποστής τὴν αἰώνιον κόλασιν. Πραγματικά, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, αὐτοῦ τοῦ εἴδους, πρὶν καταλήξαι εἰς τὴν ἐκεῖ κάμνιν, καὶ ἐδῶ γίνονται τροφή τῶν ἀλογίστων παθῶν, ὅπως ἀκριβῶς τὸ ἄχυρον χρησιμεύει ὡς τροφή τῶν ζώων, καὶ εἰς τὸ μέλλον, πάλιν θὰ εἶναι ἡ ἔλη καὶ ἡ τροφή τῆς φωτῆς.

Ἐ Βεθσαῖα, τὸ νὰ εἴπῃ κατ' εὐθείαν, ὅτι αὐτὸς θὰ δικάσῃ διὰ τὰς πράξεις, δὲν ἔκανε τόσον εὐπρόσδεκτον τὸν λόγον, ἐνῶ τὸ νὰ τὸν ἀναμείξῃ εἰς τὴν παραβολὴν καὶ δ' αὐτῆς νὰ ἐκφράσῃ τὸ πᾶν, ἔπειθε περισσότερον καὶ μὲ μεγαλύτεραν ἀσφάλειαν προσέδωκε τὸν ἀκροατὴν. Δι' αὐτὸ καὶ τὰς περισσότερας φορές διμλεῖ τοιοῦτοτρόπως πρὸς αὐτοὺς, ἀναμειγνύων τοὺς λόγους τοῦ μὲ τὸ ἀλῶνι, τὸν τρυγητὶν, τὰ ἀμπέλια, τὸ πατήτηρ, ἡ γῆ, τὰ χωράφια, τὰ δίκτυα, τὸ ψάρεμα καὶ μὲ ὅλα τὰ συνήθιστα πράγματα, μὲ τὰ ὁποῖα καθημερινῶς ἤρχοντο εἰς ἐπαφήν. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἔκανε καὶ ὁ Βαπτιστὴς εἰς τὴν παρούσαν περιπτώσιν, καὶ ἔδωκε μεγάλην ἀπόδειξιν περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων τοῦ τὴν δώρεάν τοῦ Πνεύματος. Διότι, αὐτὸς ποῦ ἡμπορεῖ νὰ ἐπιτελέσῃ τοσοῦτά μεγάλα ἔργα, ἀκόμῃ νὰ συγχώρῃ καὶ ἁμαρτήματα καὶ νὰ χορηγῇ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, πολὺ περισσότερον θὰ ἡμπορέσῃ καὶ αὐτὰ, λέγει. Εἶδες μὲ ποῖον τρόπον διμλεῖ ἐκ τῶν προτέρων, ὅ αὐτὸ μυστήριον τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς κρίσεως.

Καὶ διὰ τοῖον λόγον, ἐρωτᾷ κάποιος, δὲν ἀνέφερε τὰ θαύματα καὶ τὰ σημεῖα ποῦ θὰ ἔκρινεν ἁμέσως, Διότι αὐτὸς ποῦ εἶπε, ἦτο ἀνώτερον ἀπὸ ὅλα καὶ δ' αὐτὸ ἔγινεν ὅλα ἐκεῖνα. Πραγματικά, ἀφ' οὗ ἔθεσε τὸ σημαντικώτερον Β. συμπεριέλαβε τὰ πάντα, δηλαδὴ τὴν κατάλυσιν τοῦ θανάτου, τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτημάτων, τὸν ἀφανισμόν τῆς κατάρας, τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τοὺς συνεχεῖς πολέμους, τὴν εἰσοδὸν εἰς τὸν παράδεισον, τὴν ἀνοδὸν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, τὴν συναναστροφήν μὲ τοὺς ἀγγέλους τὴν συμμετοχὴν εἰς τὰ μέλλοντα καὶ ἀγαθὰ, ὅ αὐτὸς εἶνα ἡ ἐγγυησις δι' ἐκεῖνα. Ὅταν εἶπεν, λοιπόν, αὐτὰ, εἶπε καὶ τὴν ἀνάστασιν τῶν σωμάτων καὶ

τὴν πραγματοποιήσιν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς θαυμάτων, τὴν ἀπόλαυσιν τῆς βασιλείας καὶ τὰ ἀγαθὰ «ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα μάτι δὲν εἶδε καὶ αὐτὶ δὲν ἤκουσε καὶ νοὺς ἀνθρώπου δὲν συνέλαβε»⁴⁵. Ὅλα αὐτὰ, λοιπόν, μᾶς τὰ ἐδῶσε μὲ ἐκεῖνο τὸ χάρισμα⁴⁶. Συνεπῶς, ἦτο περιττὸν νὰ κάμῃ λόγοι διὰ τὰ θαύματα ποὺ θὰ ἐγίνοντο ἐν συνεχείᾳ. Ὁ καὶ τὰ ὁποῖα ἐκρίνοντο διὰ τῶν ὁφθαλμῶν. Ἀλλὰ ἐπεὶ ἐδόλλετο νὰ ὁμιλήσῃ δι' ἐκεῖνα, βὰ τὰ ὁποῖα εἶχαν ἀμφοβολίας, ὅπως εἶνα τὸ ὅτι εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅτι εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνώτερος τοῦ Ἰωάννου, ὅτι σπικῶνε τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου, ὅτι θὰ ἀπαιτήσῃ εὐθύνας διὰ τὰς πράξεις, ὅτι τὰ ἀνθρώπινα ζητήματα δὲν σταματοῦν ἐδῶ εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ ἐκεῖ εἰς τὸν οὐρανὸν θὰ ὑποστήῃ ὁ καθεὺνας τὴν τιμωρίαν ποὺ ταῦ ἀξίζει. Αὐτὰ, θέβαια, δὲν ἦτο δυνατόν τότε νὰ τοὺς κάμῃ νὰ τὰ ἴδουν.

Ἐχόντες, λοιπόν, οὗτα ὑπ' ὀφθαλμοῖς μας, ὡς ἔχωμεν μεγάλην προθυμίαν καὶ προσοχὴν ὡς νὰ εὐρισκώμεθα εἰς τὸ ἁλῶν. Διότι εἶνα δι' αὐτὸν, εὐρισκόμενοι ἐκεῖ, νὰ μεταβληθῶμεν ἀπὸ ἄχουρον εἰς οἶτον, ὅπως ἀκριβῶς πολλοὶ ἀπὸ οἴτος ἔν. π. ἀχουρον. Ὁ Συνεπῶς, ὡς μὴ ἀδυσφορήσωμεν, οὔτε νὰ παρασιώμεθα ἀπὸ κάθε ἀνεμοῦ, οὔτε νὰ ἀτοχωρίζωμεθα τῶν ἀδελφῶν μας, καὶ ἀν' ἀκόμη φαίνονται, ὅτι εἶναι ὀλίγοι. Διότι καὶ ὁ ὅτι κατὰ τὴν ποσότητα εἶναι ὀλιγώτερος ἀπὸ τὸ ἀχίρον, ἐνῶ κατὰ τὴν ποιότητα εἶνα ἀνώτερος. Ἀς μὴ ἴδῃς, λοιπόν, τὴν ἐξωτερικὴν λαμπρότητα, (διότι εἶναι ἐπομασμένη διὰ τὴν φωτὰ), ἀλλὰ νὰ προσέχῃς εἰς τὴν κατὰ Θεὸν ταπεινότητα, τὴν σταθεράν καὶ ἀμετακίνητον, ἥ ὅποια οὕτως νὰ κομῇ εἶναι δι' αὐτὸν, οὔτε καλεῖται ἀπὸ τὴν φωτὰ. Χάριν αὐτῶν μακροθυμεῖ καὶ διὰ τὸ ἀχουρον, ὥστε διὰ τῆς συναναστροφῆς μὲ αὐτοὺς νὰ γίνουσι καλλίτεροι. Ἐὰν αὐτὸ δὲν ἐγινεν ἀκόμη ἡ κρίσις, διὰ νὰ στεφανωθοῦν ὅλοι μᾶς, διὰ νὰ ἐπιστρέψουν πολλοὶ ἀπὸ τὴν πονηρίαν πρὸς τὴν ἀρετὴν.

Ἀς αἰσθανθῶμεν λοιπόν, φίλοι, ἀκούοντες τὴν παραβολὴν αὐτὴν διότι ἡ φωτὰ ἐκεῖνη εἶναι βεβαίως. Καὶ πῶς εἶναι ἀσφύτως, ἑρωτᾷ κατωρ. Δὲν βλέπετε τὸν ἡλίον ποὺ καίει συνεχῶς ἀλλὰ οὐδέποτε σθῆναι. Δὲν εἶ

δες τὴν θάλασσαν νὰ φλέγεται, χωρὶς νὰ καίεται.⁴⁷ 158 Ἐάν, λοιπόν, καὶ σὺ θέλῃς νὰ διαφύγῃς τὴν φλόγα, νὰ ἀφῇς ἀπὸ τώρα τὴν ἀνελεηροσύνην, καὶ ἔτσι οὔτε κἀν θὰ δοκιμάσῃς τὴν φωτὰν ἐκείνην. Διότι, ἐάν ἐδῶ εἰς τὴν γῆν πστεύσῃς εἰς τὰ λεγόμενα, δὲν θὰ ἀντικρύσῃς τὴν καμινὸν αὐτὴν, ὅταν θὰ ὑπάγῃς ἐκεῖ. Ἐάν, ὅμως, δὲν πστεύσῃς τώρα εἰς αὐτὴν, ἐκεῖ ἐκ τῶν πραγμάτων θὰ τὴν γνωρίσῃς καλὰ, ὅταν πλέον δὲν θὰ εἶναι δυνατόν νὰ τὴν ἀποφύγῃς. Διότι ἡ καλὰσις εἶναι ὑποχρεωτικὴ δ. ἐκείνους ποὺ δὲν ἐδείξαν ὀρθὸν τρόπον ζωῆς. Δὲν εἶνα, θέβαια, ἀρκετὸν τὸ νὰ πιστεύσῃς μόνον, ἐπεὶ καὶ οἱ δαίμονες φοβοῦνται τὸν Θεόν⁴⁸, ἀλλὰ παρὰ ταῦτα θὰ τιμωρηθοῦν δι' αὐτὸ πρέπει νὰ φροντίζωμεν πολὺ διὰ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς μας. Δι' αὐτοῦ, θέβαια, ὡς συγκεντρώνομεν διαρκῶς ἐδῶ, ὅχι μόνον διὰ νὰ εἰσελθῇτε ἀπλῶς εἰς τὸν ναὸν, ἀλλὰ διὰ νὰ ὠφεληθῇτε καὶ κατὰ τὴν ἐδῶ διαμονὴν σας. Ἀν, ὅμως, ἐρρεσθε τακτικὰ ἐδῶ, ἀλλὰ φεύγετε χωρὶς νὰ κερδίσετε τίποτε, δὲν ὑπάρχει πλέον, καμμία ὠφέλεια ἀπὸ τὴν ἐδῶ εἰσόδον σας καὶ παραμονὴν σας. Πραγματὶ καὶ, ἐάν, ὅταν ἀποστελλώμεν τὰ παρὰ μᾶς εἰς τὸ σχολεῖον, ἰδῶμεν ὅτι τίποτε δὲν μαθαίνουν ἀπὸ τὴν ἐκεῖ φοιτησάντων, τότε κατηγοροῦμεν πολὺ τοὺς διδασκάλους καὶ πολλὰς φορές τὰ στέλλομεν εἰς ἄλλους ποιοὺν ἀπολογίαν θὰ ἔχωμεν. Ἐάν δὲν δεῖκνύμεν τὸ ἴδιον ἐν ἀφῆρον διὰ τὴν ἀρετὴν ὅσον δε κινεῖται διὰ τὰ γήινα αὐτὰ ζητήματα, ἀλλὰ καθὲς φορά ἐπαυροῦμεθα εἰς τὸ σπ.τ. μᾶς μὲ κενὰς τὰς δελτοὺς τῆς ψυχῆς μας. Θέβαια, οἱ διδασκαλοὶ ἐδῶ εἶναι καὶ περ σούτεροι καὶ μεγαλύτεροι. Διότι εἰς καθὲς συγκέντρωσιν μᾶς ὡς παροῦσι ἅλιω ὡς διδασκάλους τοὺς προφήτας, τοὺς ἀποστόλους, τοὺς πατριάρχας καὶ ὅλους ἐν γένει τοὺς δικαίους. Ἐὰν οὕτως ἔτσι προκύπτει καμμία ὠφέλεια. Ἀλλὰ, ἐάν διαλυθῇτε ἀφοῦ ψάλετε ὅλο ψαλμῶδες καὶ ἀπαγγέλλετε τὰς συνήθισμένους προσευχὰς ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε νομίζετε ὅτι εἶναι ἀρκετὸν αὐτὸ διὰ τὴν σωτηρίαν σας. Δὲν ἠκούσατε τὸν προφήτην νὰ λεγῇ ἢ μᾶλλον τὸν Θεὸν διὰ μέσον τοῦ προφήτου, ὅτι «ὁ λαὸς αὐτὸς μὲ τιμᾷ μὲ τὰ χεῖλη

45. 1 Κορ. 13, 2. 46. Τὴν ὁμοίαν αὐτὴν ἐκείνην, ἐκείνην.

47. Περὶ τῆς 158. 48. 1 Κορ. 13, 2.

του, ἐνῷ ἡ καρδιά του εὐρίσκεται πολὺ μακρὰ ἀπὸ ἐ-
μέ». ¹⁹

Διὰ τὴν μὴ συμῆθι λουτὸν, τὸ ἴδιον καὶ με ἡμᾶς, καὶ
σῆψης τὰ γράμματα, ἢ μᾶλλον τὰ χαράγματα, τὰ ὅ-
ποια ὁ διάβολος ὑπετίτωσεν εἰς τὴν ψυχὴν σου, καὶ νὰ
μοῦ παραδώσῃς τὴν καρδίαν σου ἀπηλλαγμένην ἀπὸ
τῶν βλαστῶν τοῦ θανάτου. **Β** διὰ νὰ ἐγγράψω εἰς αὐτὴν
ὅ,τι θέλω, χωρὶς φόβου, διότι τώρα τοῦλάχιστον τιποτέ
ἄλλο δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μάθῃς, παρὰ τὰ γράμματα
τοῦ διαβόλου, δηλαδή ἀρπαγὰς, πλεονεξίας, φθόνου,
θασκαλίας. Δι' αὐτὰ ἀκριβῶς, ὅταν λάβω τὰς ἰδικὰς
σας δεύτους, δὲν ἔμπορῶ οὐτε νὰ τὰ ἀναγνώσω, διότι
δὲν εὐρίσκω τὰ γράμματα, τὰ ὅποια ἐγγράφομαι κάθε
κυριακὴν καὶ ὑστερὰ αὐτῶν ἀπολυόμεν. Ἄλλα ἄλλα ἀντὶ
ἄλλων ἀκατανόητα καὶ διεστραμμένα. Ἐπειτα, ὅταν
ἀφ' οὗ σῆψωμεν αὐτὰ, γράψωμεν τὰ γράμματα τοῦ
Πνεύματος. **Ε** φεύγετε ἐσεῖς καὶ παραδότε τὰς καρδι-
ας σας εἰς τὰς διαβολικὰς ἐνεργείας καὶ τοῦ προσφέ-
ρετε τὴν εὐκαιρίαν νὰ γράψῃ ἐκ νέου τὰ ἴδια τοι.
Ποῖον θὰ εἶναι τὸ τέλος αὐτῶν; Καὶ ἂν ἀκόμη δὲν τὸ
εἶπω ἐγὼ τὰ γνωρίζει ἡ συνείδησις τοῦ καθενός. Ἐγὼ,
θεότατα δὲν θά πωσω νὰ κάνω τὸ καθήκον μου καὶ νὰ
γράψω τὰ ὁρὰ γραμματα. Ἐάν, βέβαιον, ἐσεῖς κατατρέ-
φετε τὸ ἴδικόν μου ἐνδιαφέρει, ὁ ἰδικός μου μισθός εἶ-
ναι ἀκίνητος, ἐνῷ ὁ κίνδυνός δι' ἐσᾶς δὲ εἶναι μέγας.
159 Ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ εἶπω τίποτε τὸ ἐνοχλήτῃ κοιν

Μὰ, σας ἱκετεύω καὶ σὰς παρακαλῶ πάλιν διὰ νὰ
μνηστῆτε ἐστὼ καὶ τῶν παιδῶν τὸ ἐνδιαφέρει ἑπ' αὐτῶν
εἰς τὸ θέμα αὐτό. Διότι καὶ ἐκεῖνα κατὰ πρότον μαθαί-
νουν τὴν μορφήν τῶν στοιχείων. Ἐπειτα προσπαθοῦ νὰ
τὰ μάθουν παρηλλαγμένα καὶ τότε προχωροῦν εἰς τὴν
ἀνάγνωσιν ἐπὶ τῇ θάψει αὐτῶν. Τοῖσι λοιπὸν αἱ καὶ
νομὲν καὶ ἡμεῖς. Ἀφ' οὗ χωρῶμεν εἰς μέρη τὴν ἀρετὴν,
ἀς μάθωμεν κατὰ πρότον νὰ μὴ ὀρκίζωμεθα νὰ μὴ ἐ-
πιπορῶμεν νὰ μὴ κακολογώμεν. Ἐπειτα, ἀφ' οὗ προχω-
ρήσωμεν εἰς ἄλλον στίχον, νὰ μάθωμεν νὰ μὴ φθονοῦ-
μεν, νὰ μὴ ἔχωμεν σαρκικὰς ἐπιθυμίας, νὰ μὴ τρωγώ-
μεν ὑπερβολὰ καὶ νὰ μὴ μεθύωμεν, νὰ μὴ εἴμεθα σκλη-

ροί, νὰ μὴ κατεχωμεθα ἀπὸ ὁδὸν ἀφορίαν. **Β** ὅστε ὑστερὰ
ἀπὸ αὐτὰ, ἀφ' οὗ περάσωμεν εἰς τὰ πνευματικὰ ζητήμα-
τα, νὰ φροντίζωμεν διὰ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν περι-
φρόνησιν τῆς κοιλίας διὰ τὴν σωφροσύνην τὴν δικαιο-
σύνην, νὰ ἐπιδοσκώμεν, νὰ περιφρονώμεν τὴν δόξαν, νὰ
εἴμεθα ἐπιεικεῖς, νὰ ἔχωμεν ταπεινὸν φρόνημα, καὶ, ἀ-
φ' οὗ τὰ συνδέσωμεν μετὰ τῶν νὰ τὰ ἐγγράψωμεν εἰς
τὴν ψυχὴν μας. Καὶ αὐτὰ νὰ ἐξασκώμεν εἰς τὸ στίγι
μας εἰς τοὺς φίλους μας, εἰς τὴν σύζυγον εἰς τὰ παι-
δια μας. Καὶ ἐπ' ὅλγον νὰ ἀρχίζωμεν ἀπὸ τὰ πρότα
που εἶναι καὶ ποὺ εὐκόλα, ὅπως εἶναι, τὸ νὰ μὴ ὀρκίζω-
μεθα. Καὶ αὐτὸ τὸ στοιχεῖον τῆς ἀρετῆς, νὰ το μελε-
τῶμεν συνεχῶς εἰς τὸ στίγι. Διότι, πολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι
ποὺ ἐμποδίζουσι τὴν μελέτην αὐτὴν εἰς τὸ στίγι μας. **Γ**
Πραγματικὰ, ὁ δοῦλος μᾶς ἐξοργίζει καὶ ἡ σύζυγος
μᾶς λυπεῖ καὶ μᾶς στενοχωρεῖ καὶ τὸ παιδί μετ' αὐτὴν
καὶ τὸν δόκον. Ἐάν λοιπὸν, κατορθώσῃς εἰς
τὸ στίγι σου νὰ μὴ παρασύρῃσαι εἰς ὀρκους καὶ ἀπει-
λὰς, μολοντὸ συνεχῶς προκαλῆσαι ἀπὸ αὐτοὺς, τότε
καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν θὰ ἡμπορέσῃς νὰ παραμείνῃς ἄ-
τριτος. Ἀλλ' ὅμως καὶ τὸ νὰ μὴ ὑβρίξῃς θὰ πετύχῃς,
ὅταν δὲν ὑβρίξῃς οὐτε τὴν γυναῖκά σου, οὐτε τὸν ὑπη-
ρέτην, οὐτε κανένα ἄλλον ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπι-
τιοῦ σου. Διότι, πολλὰς φορές ἡ σύζυγός σου, μετὰ τὸ νὰ
ἐπαίνῃ τὸν ἄλλον καὶ νὰ ἐλεονολογῇ τὸν ἑαυτὸν τῆς,
σὲ παρωθεῖ εἰς τὸ νὰ κακολογήσῃς ἐκεῖνον. **Δ** ἄλλα ἐ-
σι νὰ μὴ ἀναισχολήσῃς νὰ κατηγορήσῃς τὸν ἐπαινούμε-
νον, μὰ νὰ ὑποφέρῃς τὰ πάντα μετὰ γενναίτητα. Καὶ ἂν
ἀκόμη, ἴδῃς τοὺς δούλους σου νὰ ἐπαινοῦν ἄλλους κυ-
ρίους, καὶ πάλιν νὰ μὴ ταρεχθῇς, ἀλλὰ στάσου γενναί-
ος. Το στίγι εἶναι ἀγὼν καὶ πολέμοιστος τῆς ἀρετῆς ὅσ-
τε ἀφ' οὗ ἐξασκηθῇς καλῶς ἐκεῖ, νὰ ἀντιμετωπίσῃς με-
τὰ ὁλὴν ἐπιτηδεώτητα τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἀγορᾶς.

Τὸ ἴδιον νὰ κάνῃς καὶ μετὰ τὴν φιλοδοξίαν. Διότι ἐάν
συνήθισῃς νὰ μὴ κενοδοξῇς εἰς τὴν σύζυγόν σου καὶ εἰς
τοὺς ὑπηρέτας σου, τότε δὲν θὰ κυριευθῇς ἀπὸ τὸ πά-
θος αὐτὸ ἐνώπιον ὁποιοῦδήποτε ἄλλου προσώπου. Πρα-
γματικὰ τὸ πάθος αὐτό εἶναι πάντοτε δύσκολον καὶ
τυραννικόν, μάλιστα δὲ ὅταν παρευρίσκειται γυναῖκα.
Ἐάν λοιπὸν εἰς τὴν περιπτώσει αὐτὴν ἐκζητῶμεν τὴν

δύναμιν του. Ἐν τῷτῃ με εὐκολίαν θά φανώμεν ἑαυτέρου αὐτοῦ καὶ εἰς ὅλας τὰς ἄλλας περιπτώσεις. Καὶ διὰ τὰ ἄλλα πᾶσι νὰ κινήσῃμεν τὸ ἴδιον ἀκριβῶς, ἀσκηόμενοι εἰς τὸ σπῖτι, μας κατ' αὐτῶν καὶ ἐτοιμαζόμενοι, καθὲς ἡμέραν. Καὶ διὰ νὰ γίνετο εὐκολιότερα ἡ ἐξάσκησίς μας ὡς καθορῶμεν καὶ τιμωρίας διὰ τὸν ἑαυτοῦ μας, ὅταν παραβαίνωμεν κατὰ ἀπὸ τὰ νόμιμα. Τοῦ δὲ ἐπιτιμίου δις μὴ προκαλῇ ζημίαν, **190** ἀλλὰ νὰ περικληθῇ ὠφέλειαν καὶ θὰ προξενούμεν μεγάλο κέρδος. Δηλαδή, εἰαν καταδικάζωμεν τὸν ἑαυτοῦ μας εἰς συνεχὴ νηστείαν, εἰς τὸ νὰ κοιμώμεθα κατὰ γῆς καὶ εἰς ὅλλας παρομοίας σκληραγωγίας. Ἐτοί, λοιπὸν, θὰ μάς ἔλθουν πολλὰ κέρδη ἀπὸ ὅλας τὰς πλειράς καὶ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν θὰ ζήσωμεν τὸν γλυκὺ θ.ον τῆς ἀρετῆς, καὶ τὰ μέλλοντα καὶ ἀγαθὰ θὰ ἐπιτυχώμεν καὶ συνεχῶς θὰ εἰμεθα ἀναπηροὶ εἰς τὸν Θεόν.

Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ συμβοῦν, πάλιν, τὰ ἴδια καὶ, ἀφού θαυμάσετε ἐδῶ τὰ λεγόμενα, ὅταν φύγετε ρίψετε ἀπὸ καὶ ὡς ἔτυχε τὴν θέλτον τῆς ψυχῆς σας, καὶ δώσετε τὴν εὐκαρίαν εἰς τοὺς διὰβολοὺς νὰ τὰ σήψῃ αὐτά, ὁ καθένας σας ἀφού φθάσῃ εἰς τὸ σπῖτι, του, δις καλέσῃ τὴν γυναῖκά του, δις τῆς ἀνακοινώσῃ αὐτὰ **191** καὶ δις τὴν πάρῃ θεοῦ του καὶ ἀπὸ τὴν σημερινὴν ἡμέραν δις εἰσέλθῃ εἰς τὴν καλὴν αὐτὴν παλαίστραν, χρησιμοποιοῦν σάν λαβὴ τὴν δωρεάν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Καὶ ἂν μὲν φορᾷν ἡ δὴ ἢ πολλὰς καταπέσεις, ἐνθὺ θὰ γυμνάζεσθαι, νὰ μὴ σὲ καταλάβῃ ἀπελπίσις, ἀλλὰ νὰ σηκώθῃς καὶ νὰ συνεχίσῃς τὴν πάλην καὶ νὰ μὴ παύσῃς προηγουμένως τὸν ἀγῶνα, παρὰ ὅταν θὰ φορέσῃς τὸν λαμπρὸν στέφανον τῆς νίκης κατὰ τοῦ διαβόλου καὶ ἐν αποθέσει τὴν κατάκτησιν τῆς ἀρετῆς εἰς ἀπρόσβλητον θησαυροφυλάκιον. Διότι, εἰαν συληθῇς τὸν ἑαυτοῦ σου εἰς τὴν ἐκτέλεσιν καὶ ἐφαρμογὴν τῆς καλῆς αὐτῆς φιλοσοφίας, τότε δὲν θὰ ἡμπορέσῃς νὰ παραθῇς κατὰ ἀπὸ τὰ καθωρισμένα, ἔστω καὶ ἂν ἀβιαφορῇς, ὅτι ἡ συνήθεια μὲνεται τὴν σταθερότητα τῆς φύσεως. Ὁ Πραγματικὰ, ὅπως εἶναι εὐκόλον νὰ κοιμώμεθα, νὰ τρωγώμεν, νὰ πίνωμεν καὶ νὰ ἀναπνέωμεν, ἔτσι, θὰ μάς εἶναι εὐκόλος καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀρετῆς καὶ θὰ ἀποκτήσωμεν τὴν πραγματικὴν χαρὰν καθήμενοι εἰς ἀκύμαντον λιμῶνι, ἀπολαμβάνοντες συνεχὴ γαλήνην, προσορμίζον-

τες τὸ πλοῖον με μεγάλο φορτίον εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκενῇ, καὶ θὰ ἐπιτύχωμεν τοὺς ἀμειράντους στεφάνους, τοὺς ὁποῖους εἶθε ὅλοι, μας νὰ ἀποκτήσωμεν με τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ Β
(Κεφ γ', 13)

Δ. Τότε ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὸν Ἰορδάνην

Ὁ Κύριος μαζί με τοὺς δούλους, ὁ Κριτὴς ἔρχεται νὰ βαπτισθῇ μαζί με τοὺς ἁμαρτωλοὺς Ἀλλὰ μὴ ταράσσεσθαι διότι μετὰ τῶν ταπεινῶν λόμπε. πὸ πολὺ ἢ ἀνωτέρας τοῦ. Πραγματικὰ, αὐτὸς ὁ ὁποῖος κατεδέχθη νὰ κυφορηθῇ διὰ τὸσον χρόνον εἰς τὴν παρθενικὴν μήτραν ἔκαστ' ἡ γεννηθῇ ἀπὸ ἐκεῖ σύμφωνα με τοὺς νόμους τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ ἐπὶ πλεονεξίας, νὰ σταυρωθῇ καὶ νὰ πάθῃ τὰ ὅλα παθήματα, τὰ ὅποια ὑπέστη ὁ σὺ παρασκευάσας, ἔδωκε κατεδέχθη νὰ βαπτισθῇ καὶ νὰ ἔλθῃ μαζί με τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους πρὸς τὸν ὁδόν. Διότι ἐκεῖνο εἶναι ποὺ προκαλεῖ μεγάλην κατὰ πλῆξιν, τὸ ὅτι δηλαδὴ ἐν ᾧ ἦτο Θεὸς, ἦθε λῆσεν νὰ γίνῃ ἀνθρώπος, ὅλα δὲ τὰ ὅλα ἐν γένει ἀκολουθοῦν φυσικοῦ καὶ Δι' αὐτὸν τὸν λόγον καὶ ὁ Ἰωάννης ἐπροφῆσεν καὶ εἶπεν, ὅσα εἶπεν, ὅτι, δηλαδὴ, δὲν εἶναι ἄξιός νὰ λύσῃ τὰ λουρὰ τῶν ὑποδημάτων τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ὅλα τὰ ὅλα 141 ὅπως ἔτ' ὁ Ἰησοῦς εἶναι κρτὴς καὶ θὰ ἀποδώσῃ δικαιοσύνην σύμφωνα με τὴν ἀξίαν τοῦ καθενὸς καὶ ὅτι θὰ χορηγήσῃ εἰς ὅλους ἀνεξαιρέτως τὸ ἅγιον Πνεῦμα με ἀφθονίαν, ὥστε ὅταν τὸν ἴδῃς νὰ ἔρχεται πρὸς τὸ βάπτισμα νὰ μὴ ὑποκρίσῃς τίποτε τὸ ταπεινὸν Ἐπίσης, δὲ τὸν ἴδιον λόγον εἶπεν προσήλθε, τὸν ἐμπόδισεν λέγων Ἐγὼ ἔχω ἀνάγκην νὰ βαπτισθῶ ἀπὸ σοῦ καὶ σὺ ἔρχεσαι εἰς ἐμέ; Ἐπειδὴ, δηλαδὴ τὸ βάπτισμα ἦτο ἐνδεκτικὸν τῆς μετανοίας

1 Ματθ 3, 18
2 Ἰωάν. 1, 29
3 Ἰωάν. 1, 29
4 Πρὸς 1, 3, 11
5 Ματθ 3, 14

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΟΜΙΛΙΑ ΙΒ' ΚΕΦ 3, 247

ὡδὴγει εἰς κατηγορίαν διὰ τὰ διαπραχθέντα ἁμαρτήματα, διὰ νὰ μὴ νομισθῇ κανεὶς ὅτι καὶ ὁ Ἰησοῦς με τὴν ἰδίαν διάθεσιν ἔρχεται εἰς τὸν Ἰορδάνην ὁ Ἰωάννης δι-ορθῶναι τὴν ἀντίληψιν αὐτὴν ἐκ τῶν προτέρων, με τὸ νὰ τὸν ὀνομάσῃ «Ἀμὲν» καὶ συγγραφεὴς τῆς οἰκουμένης ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν ἐν γένει. Β. Πραγματικὰ ὅπως ἡμποροῦσε νὰ ἐξαλειψῇ τὰ ἁμαρτήματα ὁλοκλήρως τοῦ ἀνθρώπου γένους, πολὺ περ σφόδρα βαρὺ ἦτο ὁ ἴδιος ἁμαρτητός Δι' αὐτὸ καὶ δὲν εἶπεν. Νὰ ὁ ἀναμάρτητος, ἀλλὰ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἦτο πολὺ σπουδαιότερον, «ὁ ὁποῖος σηκώνει τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου», ὥστε μαζί με αὐτὸ νὰ πστεύσῃ καὶ ἐκεῖνο με κάθε θεῶν ὅτι καὶ αὐτὸ πστεύσῃς νὰ ἀντληθῇς δι' ἔρχεται εἰς τὸ βάπτισμα ὁ κοινῶν καὶ μερικὰ ἄλλα ζητήματα Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἰωάννης, ὅταν προσήλθεν ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν Ἐγὼ ἔχω ἀνάγκην νὰ βαπτισθῶ ἀπὸ σοῦ καὶ σὺ ἔρχεσαι εἰς ἐμένα; Καὶ δὲν εἶπεν καὶ σὺ βαπτίζεσαι ἀπὸ ἐμένα, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ ἐφοβήθη νὰ τοῦ εἴπῃ Ἀλλὰ τί εἶπεν, «Καὶ σὺ ἔρχεσαι εἰς ἐμένα», Ποῖαν ἀπάντησιν ἔδωκεν, ὅμως, ὁ Χριστός, Ὅτι ἀκριβῶς ἔκανε ἀργότερα εἰς τὸν Πέτρον τὸ ἴδιον ἐπράξε καὶ τώρα Ὁ Πραγματικὰ καὶ ὁ Πέτρος τὸν ἡμποροῦσε νὰ τοῦ πλύνῃ τὰ πόδια, ἀλλ' ὅταν ἠκούσεν ὅτι Ἐκεῖνο ποῦ ἐγὼ κάνω σὺ δὲν τὸ ἀντιλαμβάνεσαι, τώρα θὰ τὸ ἀντληθῇς, ὅμως, ἀργότερα, καὶ ὅτι Ἐγὼ ἔχεις θέσιν μαζί μου, ἀμέσως ἀφῆκε τὴν ἀρνήσιν καὶ ὑπήκουσεν. Τὸ ἴδιον καὶ ὁ Ἰωάννης, ὅταν ἠκούσεν Ἐγὼ ἔχεις θέσιν τοῦ παρόντος διότι, ἔτσι εἶναι πρέπον εἰς ἡμᾶς, νὰ ἐκτελέσωμεν καθὲς ἐντολήν, ἀμέσως ὑπήκουσεν διότι δὲν ἦσαν ὑπερβολὰ καὶ ἐρσι-κο, ἀλλὰ τοὺς διέκρινεν ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ὑπακοή καὶ ἐφρόντιζαν νὰ ὑπακούουν εἰς τὸν Κύριον εἰς ὅλας τὰς περὶ τὰς

6, 10α 1, 20
7, Ματθ 3, 14
8, Ἰωάν. 1, 7
9, Ἰωάν. 1, 8
10, Ματθ 3, 14

σκεφθή δι' αὐτὸ ἐλέχθη μάλλον διὰ τὸν βαπτίζοντα παρὰ διὰ τὸν βαπτιζόμενον λόγῳ τοῦ ἀγγέλου τοῦ βαπτιστοῦ καὶ δι' ὅσα ἐλέχθησαν παραπάνω, δι' αὐτὸν τὸν λόγον κατήλθε τὸ Πνεῦμα μετὰ τὴν μορφὴν τῆς περ στερῆς καὶ κατήλυθεν τὴν φωνὴν πρὸς τὸν Ἰησοῦν Δ καὶ, ἔτσι, ἔκασεν εἰς ὅλους φανερόν ὅτι τὸ «Οὗτος» δὲν ἐλέχθη διὰ τὸν βαπτίζοντα Ἰωάννην, ἀλλὰ διὰ τὸν βαπτιζόμενον Ἰησοῦν.

Καὶ ὁ αὐτὸς ἐρωτᾷ καποιος, δὲν ἐπ' αὐτοῦσι ἀφοῦ σὺ ἐβήσαν αὐτὰ τὰ θαύματα γέγονότα· Μὰ καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μωϋσέως ἐνίκαν πολλά θαύματα. ἔστω καὶ ὅχι παρόμοια πρὸς τὰ παρόντα, καὶ ὅμως ὕστερα ἀπὸ ὅλα ἐκεῖνα, τὰς φωνὰς τὰς σάλπιγγας καὶ τὰς ἀστραπάς³¹ κατεσκύασαν καὶ μουσάρ καὶ εἰς τὴν λατρίαν τοῦ Βεελφεζὼρ ἐμύηθησαν³². Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Ἰδοὶ οἱ ὅποιοι παρευρίσκοντο τότε εἰς τὴν θάπτειν καὶ ἀργότερα εἶδαν τὸν Λάζαρον νὰ ἀναστήνεται, ἐδείξαν τὸσον μεγάλην ἀπιστίαν εἰς τὸν δημιουργὸν τῶν θαυμάτων αὐτῶν, ὥστε ἀπεπειράθησαν πολλὰς φορές νὰ τὸν φοιεύσιν³³. Ἐν ἡμεῖς λοιπὸν, μαλινοῦ, ἐβλεπὼν μετὰ μάτια τοὺς νεκροὺς νὰ ἀναστῇν, ἐξηκολούθησαν ἀκομὴ νὰ κατέχωνται ἀπὸ κακίαν διατι παραξενεύεσθαι, ἐπειδὴ δὲν ἐπίστευσαν εἰς τὴν φωνὴν ἣ ὅποια ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἤκουετο, ὡς γνωστὸν, ὅταν ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀγνώμων καὶ δεσπρανμική καὶ τὴν ἔχει κυρεῖς τὸ πάθος τοῦ φθοιοῦ, δὲν ὑποχωρεῖ εἰς κανένα ἀπὸ τὰ θαύματα αὐτά. Ὅπως, πάλιν, ὅταν εἶναι ἐν γυνάμων πιστεύει τὰ πάντα, χωρὶς νὰ χρεάζεται καὶ πολλὰ τα θαυμαστά γέγονότα.

163 Κατὰ συνέπειαν νὰ μὴ ἀπορῆς διατι δὲν ἐπίστευσαν ἀλλ' ἐκείνο νὰ ἐξετάζης ἔαν δηλαδὴ, δὲν ἔγνων ὅλα ἐκεῖνα διὰ τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ πιστεύσῃς. Διότι πραγματικὰ, ὁ Θεὸς διὰ μέσου τοῦ προφήτου αὐτῶν τὸν τρόπον τῆς ἀπολογίας χρησιμοποίησεν³⁴ ὅ ὅλα τὰ θέματα τοῦ ἀναφέρονται εἰς αὐτὸν. Ὅταν, λοιπὸν, ἐπρόκειτο νὰ καταστραφῇ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ νὰ παραδοθῇν εἰς τὴν ἐσχάτην κόλασιν, διὰ τὴν μὴ σικοφαντήσῃ καὶ

ποιος ἀπὸ αὐτοῦς, κινούμενος ἀπὸ πονηρίαν, τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, λέγει. «Τί ἔπρεπε νὰ κἀν εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτὸν καὶ δὲν τὸ ἔκασαν;»³⁵ Ὡστε, καὶ εἰς τὴν προκειμένην περιπτῶσιν τὸ ἴδιον νὰ ἐξετάζης, τί ἔπρεπε, δηλαδὴ νὰ γίνῃ καὶ δὲν ἔγινεν. Καὶ κάθε φορά τοῦ γίνονται ἀζητήσεις διὰ τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ. Βλέπε αὐτοὺς τὸν τρόπον νὰ ἀντιμετωπίζης ἐκεῖνους οἱ ὅποιοι θαυμάζοντο εἰς τὴν κακίαν τῶν πολλῶν ἐπιχειροῦν νὰ θὰ θαλάσῃ τὴν θέλαν πρόνοιαν. Πρόσεξε, λοιπὸν, ποιῶν εἰδους παραδόξα γέγονότα ἐμβόλαιον τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν εἰσαγωγὴν τῶν μελλοντικῶν θαυμάτων. Δηλαδὴ δὲν ἀνοίγεται ὁ παράδεισος μόνον ἀλλ' ὁ ἴδιος ὁ οὐρανός.

Ἄς ἀφήσωμεν, ὅμως τὸν λόγον διὰ τὴν συμπεριφορὰν τῶν Ἰουδαίων ὁ ἄλλην εὐκαιρίαν. Ἰώρα μετὰ τὴν δοθήσαν του Θεοῦ, ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ θέμα μας. «Ὅταν ὁ Ἰησοῦς ἐβαπτίσθη ἀμέσως ἐνέβηκεν ἀπὸ τὸ νερὸ καὶ ἰδοὺ ἦν ἔξω δι' αὐτὸν οἱ οὐρανοί»³⁶.

Διὰ ποιὸν λόγον ἦν ἔξω οἱ οὐρανοί, Μὰ διὰ νὰ μάθῃς διὰ τί σκεῖται τὸ ἴδιον βίαν βαπτίζεσθαι καὶ σὺ, ἐφ' ὅσον ὁ Θεὸς σε προσκαλεῖ πρὸς τὴν οὐρανὸν πατριδα καὶ προσπαθεῖ νὰ σε περὶ νὰ μὴ διατηρῇς κανένα δεσμόν μετὰ τὰ ἐπιγεια πράγματα. Ἐάν, ὅμως, δὲν βλέπῃς τὸ ἀνάγμα τοῦ οὐρανοῦ, νὰ μὴ φαῖς δυσπιστίας δι' αὐτὸ. Ὁ Διότι πραγματικὰ εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν παραδόξων καὶ πνευματικῶν πραγμάτων ἔχομεν πάντοτε τὴν παρουσίαν αἰσθητῶν φαινομένων καὶ τὴν πραγματοποιισμὸν θαυμαστικῶν γεγνημένων χάριν ἐκεῖνων, οἱ ὅποιοι δὲν διαθέτουν εὐστροφῶν πνεύμα καὶ ἔχουν ἀνάγκην αἰσθητῆς ὁράσεως καὶ δὲν ἡμποροῦν νὰ ἀντλήσῃ τινε τοῦ μὴ αἰσθητοῦ, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ ὅσα ἐβλεπῶν μετὰ τὰ μάτια τοὺς τοὺς κινεῖς φόβος, με ἀποτέλεσμα, ἔστω καὶ αὐτὸ ὕστερα ἀπὸ αὐτὸ δὲν συνεχίζονται τὰ θαύματα νὰ παραδέχωνται διὰ τῆς πίστεως, ὅσα πράγματα ἀπεκαλύφθησαν μίαν φορὰν εἰς τὴν ἀρχὴν διὰ μέσου τῶν θαυμάτων. Ὡς γνωστὸν, καὶ εἰς τοὺς ἀποστόλους κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν ἠκούσθη ἤχος θὰ αὐοὶ ἀνέ

31. Πρὸς 19 ε.
32. Πρὸς 32 ε.
33. Πρὸς 11 ε.

31. Πρὸς 1

32. Πρὸς 3, 16

33. Πρὸς 12 καὶ 13 τῆς π. αὐτοῦ.

μου και ἐνεφανίσθησαν πύρινα γλῶσσαι²³, ἀλλ' αὐτὸ δὲν ἔγινε διὰ τοὺς ἀποστόλους, ἀλλὰ χάριν τῶν Ἰουδαίων. Συνεπῶς, μολοντί δὲν λαμβάνουν χώραν αἰσθητὰ θαύματα²⁴, ἐν τούτοις δεχόμεθα ὅτι ἀπεκαλύφθη διὰ μέσου αὐτῶν μίαν φοράν εἰς τὴν ἀρχὴν. Ὁ Διότι καὶ ἡ περισσότερὰ δι' αὐτῶν τὸν σκοπὸν ἐνεφανίσθη, διὰ νὰ ὑποδείξῃ, δηλαδὴ, ὡς νὰ ᾖτο δάκτυλος, εἰς τοὺς περαιοσκομῆτους ἐκεῖ καὶ εἰς τὸν Ἰωάννην τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ δὲν ἐνεφανίσθη μόνον δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν, μὰ συγχρόνως, διὰ νὰ γνωρίζῃς ὅτι δταν θαπτίζεσαι, καὶ εἰς ἐσένα κατεβαίνει τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Συνεπῶς, ἡμεῖς δὲν χρειαζόμεθα αἰσθητὰς ὁράσεις, δεδομένου ὅτι ἡ πίστις ἀντικαθιστᾷ τὰ πάντα. Καί, ἐπὶ πλέον, διότι τὰ θαύματα δὲν γίνονται διὰ τοὺς πιστοὺς, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀπίστους.

Ἐ Τώρα, διατὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἐνεφανίσθη μετὰ τὴν μορφήν τῆς περιστερᾶς; Μὰ, ὡς γνωστόν, τὸ ζῶον αὐτὸ εἶναι ἡμερον καὶ καθαρὸν καὶ ἐπειδὴ τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἶναι πνεῦμα πραότητος, δι' αὐτὸ ἐμφανίζεται μετὰ τὴν οὐσίαν αὐτό. Ἐξ ἄλλου, ἔτσι μᾶς ὑπενθυμίζει καὶ κάποιαν παλαιὰν διήγησιν. Δηλαδὴ, δταν κάποτε δλοκληρὸς ἡ οἰκουμένη ὑπέστη καθολικὸν ναυάγιον καὶ ἐκινδύνεωε νὰ ἀφανισθῇ τὸ ἀνθρώπινον γένος, **1 Πτ. 2** αὐτὸ τὸ πτηνὸν ἐνεφανίσθη καὶ ὑπέβειξε τὴν κατὰπτυσιν τῆς καταγίδος καὶ ἐξηγγελε τὴν ὀλοκληρωτικὴν γολήνευσιν τῆς οἰκουμένης μετὰ τὸ κλαδί τῆς ἐλιάς, παύ ἐκράτει εἰς τὸ ρόμφος τοῦ²⁵. Ὅλας αὐτάς, βέβαια, ἦταν προτύπως τῶν μελλοντικῶν γεγονότων. Πραγματικὰ, καὶ τότε* ἡ κατάστασις τῶν ἀνθρώπων ἦτο πολὺ χειρότερα καὶ ἦσαν ἀξιοὶ πολὺ μεγαλυτέρας τιμωρίας. Διὰ νὰ μὴ σὲ κυριεύσῃ, λοιπόν, ἀπογοήτευσίς, σοῦ ὑπενθυμίζει τὸ περιστατικὸν αὐτὸ ἀπὸ τὴν Παλαιάν Διαθήκην. Δηλαδὴ, τότε, δταν τὰ πράγματα ἐφθασαν εἰς ἀπελπιστικὸν σημεῖον, ἐδόθη κάποια λύσις καὶ ἔγινε διόρθωσις τῆς κακῆς καταστάσεως. Αὐτὸ, ὅμως, ἔγινε τότε μετὰ τιμωρίαν. ἐνδὲ τῶρα γίνεται διὰ μέσου τῆς ἀνεκφράστου χάριτος καὶ τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἐμφανίζεται καὶ

ἡ περισσότερὰ, ὅχι διὰ νὰ μᾶς φέρῃ τὸ κλαδί τῆς ἐλιάς, ἀλλὰ διὰ νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τὸν λυτρωτὴν ἐξ ὅλων τῶν κακῶν Β καὶ νὰ μᾶς γεμίσῃ μετὰ ἀγαθὰς ἐλπίδας. Οὔτε, βέβαια, θγάζει κανένα ἀνθρώπον ἀπὸ τὴν κιβωτὸν, ἀλλ' ἀνεβάζει εἰς τὸν οὐρανὸν ὅλην ἐν γενεῇ τὴν οἰκουμένην μετὰ τὴν ἐμφάνισίν τῆς, καί, ἀντὶ διὰ τὸ κλαδί τῆς ἐλιάς, προσφέρει εἰς τὸ ἔχον κοινὴν καταγωγὴν ἀνθρώπινον γένος τὴν υἰοθεσίαν τοῦ ἀπὸ τὸν Θεόν. Ὡστε, δταν σκεφθῇς καὶ ἀντιληφθῇς τὸ μέγεθος τῆς δωρεᾶς, νὰ μὴ νομίζῃς ὅτι ἡ ἀξία τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἶναι μικροτέρα, ἐπειδὴ ἐνεφανίσθη μετὰ τὴν μορφήν αὐτῆν. Ἐπειδὴ ἀκούω μερικοὺς νὰ ὑποστηρίζουν ὅτι ὅση διαφορά ὑπάρχει μετὰ τοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς περιστερᾶς, τόση ὑπάρχει καὶ μετὰ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος, ἐφ' ὅσον ὁ Ἰησοῦς ἐνεφανίσθη μετὰ τὴν ἰδικὴν μᾶς μορφήν, ἐνδὲ τὸ Πνεῦμα μετὰ τὴν μορφήν τῆς περιστερᾶς. Λοιπόν, πόσον ἀπόρησιν θὰ δώσωμεν εἰς τὰς ἀπόψεις αὐτάς; **Γ** Ὅτι, ὁ μὲν Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔγινε πραγματικὰ ἀνθρώπος, ἐνδὲ τὸ ἅγιον Πνεῦμα δὲν ἔγινε περισσότερὰ εἰς τὴν πραγματικότητα. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς δὲν εἶπεν ὅτι ἐνεφανίσθη μετὰ τὴν φύσιν τῆς περιστερᾶς, ἀλλὰ μετὰ τὴν μορφήν τῆς περιστερᾶς, οὔτε, βέβαια, παρουσιάσθηκεν ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ μετὰ τὴν μορφήν αὐτήν, παρὰ μόνον τότε. Ἐάν, λοιπόν, ἐξ αἰτίας αὐτοῦ ὑποστηρίξῃς ὅτι ἡ ἀξία τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἶναι κατωτέρα τῆς τοῦ Ἰησοῦ, τότε, σύμφωνα μετὰ τὴν σκέψιν αὐτὴν καὶ τὰ Χερουθίμ θὰ θεωρηθοῦν πολὺ ἀνώτερος, δσον ἀνώτερος εἶναι ὁ ἀετὸς ἀπὸ τὴν περιστεράν, ἀφοῦ τὰ Χερουθίμ ἐνεφανίσθησαν μετὰ τὴν μορφήν τοῦ ἀετοῦ²⁷. Ἀκόμη, καὶ οἱ ἄλλοι ἄγγελοι θὰ ᾖσαν ἀνώτεροι, ἀφοῦ πολλὰς φορές ἐνεφανίσθησαν μετὰ τὴν μορφήν τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Ἀλλὰ δὲν εἶναι ὁρθοί οἱ σκέψεις αὐταί, ὅπως ὁποτε, δὲν εἶναι ὁρθοί. Διότι ἄλλο πράγμα εἶναι ἡ ἀλήθεια τῆς θείας οἰκουμένης καὶ ἄλλο ἡ ἠθελήμενη σιγμιαία ἐμφάνισις μετὰ ὀρισμένην μορφήν. Συνεπῶς, μὴ φέρεσαι μετὰ ἀχαριστίαν πρὸς τὸν εὐεργέτην σου, οὔτε νὰ ἀνταποδίδῃς τὰ ἀντίθετα εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος σοῦ ἐχάρισε τὴν πηγὴν τῆς εὐτυχίας σου. Διότι ὅπου ἴσχυει τὸ ἄξιωμα τῆς υἰοθεσίας, ἐκεῖ ἐξαφανίζονται τὰ κακά

23. Πρβλ. Πρβλ. 2, 2.

24. Κατὰ τὴν τέλειαν τοῦ βαπτίσματος ἡμερον.

25. Πρβλ. Γέν. 8, 10 — 11.

26. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ κατακλυσμοῦ.

27. Πρβλ. Ἰεζ. Κεφ. 10 καὶ 11.

καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ ἀγαθὰ προσφέρονται. Δι' αὐτό, λοιπόν, καταργεῖται καὶ τὸ Ἰουδαϊκὸν βάπτισμα καὶ καθιερώνεται τὸ Χριστιανικόν. Δηλαδή, ὅτι ἐγένετο μετὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Πάσχα, τὸ ἴδιον συνέβη καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα. Πραγματικὰ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἐκείνην, ἀφοῦ ἐώρτασε καὶ τὰ δύο Πάσχα, ἀφ' ἑνὸς μὲν κατήργησε τὸ Ἰουδαϊκόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐθέσπισε τὸ ἰδικόν μας²⁹. Β Καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, βαπτίζεται μὲν τὸ Ἰουδαϊκὸν βάπτισμα, ἀλλὰ, συγχρόνως ἰσχύει καὶ τὸ βάπτισμα, μετὰ τὸ ὅποιον ἀνοίγει τὰς θύρας τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅπως τότε εἰς ἕνα τραπέζι, ἔτσι καὶ τώρα εἰς ἕνα ποτάμι, ἀφοῦ ὑπερέστηε τὴν σκιά, προσέθεσε καὶ τὴν ἀλήθειαν³⁰. Πραγματικὰ, τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος μόνον τὸ βάπτισμα αὐτὸ τὴν προσφέρει, ἐνῶ τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου ἦτο ἔρημον ἀπὸ τὴν δωρεάν αὐτῇ.

Δι' αὐτό, ἀκριβῶς, δὲν συνέβη τίποτε τὸ παρόμοιον μετὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ἐβάπτισεν ὁ Ἰωάννης, **1028** παρὰ μόνον εἰς ἑκείνον ἐνεφανίσθη τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ὁ ὁποῖος ἐπρόκειτο νὰ τὸ προσφέρει εἰς τοὺς ἀνθρώπους, διὰ νὰ διδοχθῇ καὶ τὸ ἀκόλουθον, μὴ μὲν τὰ ἄλλα, ὅτι, δηλαδή, ὅχι ἡ καθαρότης τοῦ βαπτίζοντος, ἀλλὰ ἡ δύναμις τοῦ βαπτιζομένου ἔκανε τὸ θαῦμα αὐτό. Τότε, λοιπόν, καὶ ὁ οὐρανὸς ἤνοιξε καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα κατήλθεν. Συνεπῶς, μᾶς δὴναι ἀπὸ τὸν τρόπον ζωῆς, τὸν ὁποῖον καθώριζεν ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, εἰς ἕνα νέον τρόπον ζωῆς, τὸν ὁποῖον καθορίζει ἡ Καινὴ Διαθήκη, καὶ μᾶς ἀνοίγει τὰς πύλας τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ στέλλει τὸ ἅγιον Πνεῦμα τὸ ὁποῖον μᾶς προσκαλεῖ εἰς τὴν οὐράνιον πατρίδα. Καὶ ὅχι μόνον μᾶς προσκαλεῖ, ἀλλὰ συγχρόνως μᾶς προσφέρει καὶ μεγάλον δῶμα, διότι δὲν μᾶς ἔκανε ἀγγέλους ἢ ἀρχαγγέλους, ἀλλὰ μᾶς κατέστησε ἀγαπητὰ παιδιὰ τοῦ Θεοῦ **B** καὶ ἔτσι μᾶς προσεκλίνει πρὸς τὴν κληρονομίαν ἐκείνην.

Ἀφοῦ, λοιπόν, σκεψθῇς καλὰ ὅλα αὐτὰ καὶ ἀντιληφθῇς τὴν ἀγάπην τοῦ καλοῦντος, τὸ μεγαλεῖον τῆς οὐ-

²⁹ Κατὰ τὴν νύκτα τῆς κατέστησε τοῦ Μυσταγοῦ δείπνου.
³⁰ Ὡς ἔκρινεν ὁ Χρυσόστομος νομίζει, ὅτι τὸσον τὸ Ἰουδαϊκὸν Πάσχα, ὅσον καὶ τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου, ἦσαν τύποι καὶ αὐτὰ τοῦ Χριστιανικοῦ Πάσχα καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ βαπτίσματος.

ρανοῦ πολιτείας καὶ τὴν τιμὴν, ἡ ὅποια σοῦ ἐδόθη, νὰ ἐπιδείξῃς ζωὴν ἀνταξίαν αὐτῶν, μετὰ τὸ νὰ σταυρώσῃς τὸν ἑαυτὸν σου διὰ τὸν κόσμον καὶ νὰ πιστεύσῃς ὅτι καὶ ὁ κόσμος ἐσταυρώθη δι' ἐσέ³¹, νὰ ἐφαρμόξῃς εἰς τὴν ζωὴν σου τοὺς κανόνες τῆς οὐρανοῦ πολιτείας μετὰ κάθε ἀκρίβειαν, χωρὶς νὰ ἔχῃς τὴν ἐντύπωσιν ὅτι, ἐπειδὴ τὸ σῶμά σου δὲν ἀνῆλθεν ἀκόμη εἰς τὸν οὐρανόν, ἔχεις τίποτε τὸ κοινὸν μετὰ τὴν γῆν, διότι τὸ κεφάλι σου τὸ ἔχεις εἰς τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ σώματός σου. Ἐξ ἄλλου, δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἦλθε πρῶτα ἐδῶ εἰς τὴν γῆν ὁ Κύριος, ἔφερε μαζὶ του τοὺς ἀγγέλους καὶ, ἀφοῦ ἐνεδύθη τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἀνῆλθε πάλιν εἰς τὸν οὐρανόν, διὰ νὰ διδοχθῇς **C** ὅτι, πρὶν ἀκόμη ἀνέλθῃς ἐκεῖ, δύνῃσαι καὶ εἰς τὴν γῆν νὰ ζῇς ὡς νὰ εὐρίσκεισαι εἰς τὸν οὐρανόν.

Ἄς ἐπιμείνωμεν, λοιπόν, εἰς τὴν προσπάθειάν μας νὰ διατηρήσωμεν καθαρὰν τὴν εὐγενικὴν μας καταγωγὴν, ἡ ὅποια μᾶς ἐδόθη ἀπὸ τὴν ἀρχήν, καὶ ἄς ἐπιδιώκωμεν κάθε ἡμέραν νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν οὐράνιον διασῴλειαν, ἐνῶ δια τὰ ἐπίγεια πράγματα νὰ τὰ θεωρῶμεν ὡς σκιά καὶ ὄνειρον.

Πραγματικὰ, ἔαν κάποιοι ἀπὸ τοὺς ἐπιγεῖους θασιλεῖς ἔπαρνε ἑσένα, τὸν πτωχὸν καὶ τὸν ζητιάνον, καὶ σὲ ἔκανε ἑμφανικὰ παιδί του, δὲν θὰ σκεπτόσουν πλέον καθόλου τὴν ταπεινότητα τῆς καλύψης σου, μολοντοὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν δὲν ὑπάρχει καὶ μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο καταστάσεων. Συνεπῶς, νὰ μὴ σκέπτεσαι καὶ εἰς τὴν προκειμένην κατάστασιν τίποτε ἀπὸ τὰ προηγούμενα πράγματα, διότι, ὅπωςδήποτε, ἔχεις προσκληθῇ διὰ νὰ σοῦ προσφερθοῦν πολὺ ἀνώτερα ἀγαθὰ. Ἀσφαλῶς, ὅταν ὁ προσκελὼν εἶναι ὁ Κύριος τῶν ἀγγέλων, τὰ προσφερόμενα καλὰ ὑπερβαίνουν κάθε λόγον καὶ κάθε σκέψιν. Πραγματικὰ, δὲν σὲ μεταφέρει ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος τῆς γῆς εἰς τὸ ἄλλο, ὅπως ὁ ἐπίγειος θασιλεὺς. **D** Ἀλλὰ ἀπὸ τὴν γῆν σὲ ἀνεβάζει εἰς τὸν οὐρανόν καὶ ἀπὸ τὴν θνητὴν σου φύσιν σὲ μεταβιβάζει εἰς δόξαν ἀθάνατον καὶ ἀνέκφραστον, τὴν ὁποίαν τότε μόνον θὰ ἀντιληφθῶμεν καλὰ, ὅταν θὰ τὴν ἀπολαύσωμεν.

Συνεπῶς, ὅταν πρόκειται νὰ λάβῃς μέρος εἰς τὰ

ἀγαθὰ αὐτοῦ τοῦ εἶδους, μὴ ὑπενθυμίζεις πλέον τὰ χρήματα καὶ μένεις προσκεκολλημένος εἰς τὴν γῆνιν μεγαλοπρέπειαν, χωρὶς νὰ θεωρῇς ὅλα τὰ αἰσθητὰ πράγματα κατώτερα ἀπὸ τὰ ῥάκη τοῦ ζητιάνου; Μὰ τότε πῶς θὰ ἡμπορέσῃς νὰ φανῇς ἀντάξιός αὐτῆς τῆς τιμῆς; Ποίαν ἀπολογία θὰ προβάλλῃς πρὸς δικαιοσύνην; Ἡ μάλλον ποίαν τιμωρίαν θὰ ἀποφύγῃς, ὅταν ἕστερα ἀπὸ μίαν τόσο μεγάλην δωρεὴν ἐπανέρχῃσαι πάλιν εἰς τὸν προηγούμενον ἐμετόν⁸¹; Διότι δὲν τιμωρήσῃς πλέον, ὡς ἀπλὸς ἀνθρώπος, ἔσθ' ὡς υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ὁποῖος ἁμαρτάνει, καὶ κατὰ συνέπειαν τὸ μέγεθος τῆς τιμῆς, τὴν ὅποιαν σοὺ ἔδωκεν ὁ Θεός, γίνεται αἰτία μεγαλύτερας τιμωρίας⁸². Πραγματικά, καὶ ἡμεῖς δὲν τιμωροῦμεν ὅμοια τοὺς δούλους, ὅταν παρεκτρέπονται, καὶ τὰ παιδιὰ μας, ὅταν πίπτουν εἰς τὸ ἴδιον σφάλμα, καὶ μάλιστα ὅταν ἔχουν εὐεργετηθῇ ἀπὸ ἡμᾶς πολὺ. Διότι, ἐάν ὁ Ἀδάμ, ὁ ὁποῖος ἔλαθεν ὡς μερίδιόν του τὸν παράδεισον, **186** ἐξ αἰτίας μιᾶς παρακοῆς ὑπέστη τόσο δεινὰ, ὥστε ἀπὸ τὴν τιμὴν ποὺ ἔλαθεν, ἡμεῖς, οἱ ὅποιοι ἐλάσαμεν τὸν οὐρανὸν καὶ ἐγίναμεν συγγληρονόμοι μετ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, ποίαν συγγνώμην θὰ εὐρωμεν, ὅταν, μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῆς περιστορᾶς, ἐξακολουθώμεν νὰ προσέχωμεν εἰς τὸν θῆιν; Ἀσφαλῶς, θὰ ἀκούσωμεν πλέον ἐκεῖνα τὰ προηγούμενα λόγια ὅτι «γῆ εἰσὶ καὶ εἰς γῆν θὰ ἐπανέλθῃς»⁸³ καὶ «θὰ ἐργάζῃσαι τὴν γῆν»⁸⁴. Ἀλλὰ καὶ πολὺ φοβερώτερον ἀπὸ αὐτὰ, δηλαδὴ τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, τὰ ἅπαντα δεσμά, τὸν σκόληκα τὸν δηλητηριώδη καὶ τὸ τρίψιμον τῶν δόντων. Καὶ πολὺ φυσικά. Ἐκεῖνος, θέσθαι, ὁ ὁποῖος, ἕστερα ἀπὸ μίαν τόσο μεγάλην εὐεργεσίαν δὲν ἔγινε καλλίτερος, δικαίᾳ θὰ ὑποστῇ τὴν χειροτέραν καὶ βαρυτέραν τιμωρίαν. Βέβαια, κάποτε ὁ προφῆτης Ἠλίας ἠνωίξε καὶ ἐκκλῆσε τὸν οὐρανόν, ἀλλὰ διὰ τὸν χρόνον, ὅσον ἐχρειάζετο διὰ νὰ θρέξῃ καὶ ἔπειτα νὰ σταματήσῃ ἡ θροχὴ⁸⁵. Ὁ Δι' ἐσέναι, ὅμως, δὲν ἀνοίγεται μετ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ οὐρανός, ἀλλὰ σοὺ ἀνοίγεται διὰ νὰ ἀνεβῇς ἐκεῖ. Καὶ τὸ ἀ-

81. Πρὸς. Β' Πέτρ. 2, 22.

82. Πρὸς. Λουκ. 12, 47 — 48.

83. Γεν. 3, 19.

84. Ψαλ. 1, 18.

85. Πρὸς. Γ' Βασιλ. 11, 1 ἔξ.

κόμη σπουδαιότερον, οὐκ διὰ νὰ ἀνεβῇς μόνος σου, ἀλλὰ, ἐάν θελήσῃς, νὰ ἀνεβῇς καὶ ὅλους μαζί σου. Τὴν παρησίαν καὶ δύναμιν σοὺ ἔδωκεν ὁ Θεός εἰς ὅλα ἐν γένει τὰ ἰδικὰ τοῦ ζητήματα.

Ἀφοῦ, λοιπόν, ἐκεῖ εἰς τὸν οὐρανὸν ὑπάρχει ἡ καταικία μας, ἐκεῖ ὅς τοποθετήσωμεν τὰ πάντα, χωρὶς νὰ ἀφήσωμεν τίποτε ἐδῶ εἰς τὴν γῆν, διὰ νὰ μὴ τὰ χάσωμεν. Διότι ἐδῶ, εἴτε τοποθετήσῃς κλειδιονίᾳ, εἴτε θύρας ἀσφαλείας, εἴτε μοχλοῦς, εἴτε δάλης ἀναριθμήτους φύλακας, καὶ ἐξουδετερώσῃς ὅλους τοὺς κακούργους καὶ ἐπὶ πλέον ἀποφύγῃς τὰ βασκανία μάτια, ἢ τὰ σκουλήκια ἢ τὴν φθοράν, ποὺ προκαλεῖ ὁ χρόνος. Ὁ πρῶτος ἀδύνατον, δὲν ἡμπορεῖς, ὅμως, νὰ ἀποφύγῃς τὸν θάνατον, ἀλλ' ὅλα γενικὰ μέσα εἰς ἐλάχιστον χρόνον θὰ τὰ χάσῃς. Καὶ δὲν θὰ τὰ χάσῃς μόνον, ἀλλὰ πολλὰς φορές θὰ τὰ παραδώσῃς εἰς τὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν σου. Ἐάν, ὅμως, τὰ ἀποστείλῃς εἰς τὴν οὐράνιον οἰκίαν, τότε θὰ τὰ ὑπερτηθήσῃς ὅλα αὐτὰ, διότι δὲν θὰ χρειασθῇ νὰ χρησιμοποιήσῃς οὔτε κλειδιονίᾳ οὔτε θύρας οὔτε μοχλοῦς. Τόσον μεγάλη, εἶναι, θέσθαι, ἡ δύναμις ἐκείνης τῆς πόλεως, τόσο ἀπόρρητος εἶναι ὁ τόπος ἐκεῖνος καὶ δὲν ὑπόκειται εἰς καμμίαν φθοράν ἢ πωτηρίαν.

Συνεπῶς, κατὰ ποίαν λογικὴν δὲν ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν ἐλαχίστης θαλακείας τὸ γεγονός ὅτι συσσωρεύομεν ὅλα τὰ ἀγαθὰ μας ἐκεῖ ὅπου τὰ ἀποταμιεύομεν χάνονται καὶ φθείρονται, ἐνῶ δὲν τοποθετοῦμεν οὔτε ἐνῶ ἐλάχιστον μέρος αὐτῶν ἐκεῖ ὅπου διατηροῦνται ἀνεσφαλτά καὶ ἐπὶ πλέον πολλαπλασιάζονται. Ὡ καὶ ὅλα αὐτὰ μάλιστα, ὅταν πρόκειται νὰ περάσωμεν ἐκεῖ κατ' ὅλον τὸν χρόνον; Διὰ τὴν αἰτίαν αὐτὴν δὲν πιστεύουν καὶ οἱ εἰδωλολάτραι εἰς τοὺς λόγους μας, ἐπειδὴ ἐπιθυμοῦν νὰ ἔχουν ἀπόδειξιν τῆς πίστεώς μας, οὐκ ἀπὸ ὅσα λέγομεν, ἀλλὰ ἀπὸ ὅσα πράττομεν. Ὅταν ἴδουν, λοιπόν, νὰ ἀνεγείρωνται μεγαλοπρεπῆ ἀκοδομήματα, νὰ κατασκευάζωνται κῆποι καὶ λουτρά καὶ πραγματοποιιοῦνται ἀγοραὶ κτημάτων, δὲν ἡμποροῦν νὰ πιστεύσουν ὅτι ἐτοιμαζόμεθα διὰ ἀποδημίαν πρὸς μίαν ἄλλην πόλιν⁸⁶. Ἀλλ' ὅταν ἡγήθην αὐτὰ, λέγουσι, θὰ ἐπώλουν ὅλα ἐν γένει τὰ ὑπάρχοντά τους ἔκαστος καὶ θὰ κατέβητον ἐκ τῶν

86. Διὰ τὴν αἰτίαν αὐτὴν οὐκ ἐπὶ τὸν οὐρανόν.

προτέρων τὰ χρήματα ἐκεῖ. Καὶ καταλήγουν εἰς τὸ συμπεράσασθαι αὐτὸ ἀπὸ δι.τι συνήθως συμβαίνει εἰς τὴν ἐδῶ ζωὴν μας. Πραγματικά, βλέπομεν ὅτι οἱ πάρα πολὺ πλούσιοι εἰς ἐκείνας τὰς πόλεις κυρίως ἔχουν τὰς οἰκίας των, τὰ κτήματά των καὶ ἄλλην ἐν γένει τὴν περιουσίαν των, εἰς τὰς ὁποίας σκοπεύουν νὰ περάσουν τὴν ζωὴν των.

Ἡμεῖς, ὅμως, κάνομεν τὸ ἀντίθετον. Δηλαδή, τὴν γῆν, τὴν ὅποιαν ὕστερα ἀπὸ ὀλίγον πρόκειται νὰ τὴν ἐγκαταλείψωμεν⁸⁷, 187 τὴν ἀποκτιῶμεν μὲ μεγάλην προθυμίαν, προσφέροντες ὅχι μόνον χρήματα, ἀλλὰ καὶ τὰ αἱμά μας, ἀκρόην, δι' ὀλίγα μέτρα γῆς καὶ μερικά οἰκήματα. Διὰ νὰ ἀγοράσωμεν, ὅμως, τὸν οὐρανὸν δὲν βεχόμεθα νὰ δώσωμεν οὔτε ὅτι περισσεύει ἀπὸ τὴν κάλυσιν τῶν ἀνογκῶν μας, καὶ μάλιστα, ὅταν ἔχωμεν τὴν δυνατότητα νὰ τὸν ἀγοράσωμεν εἰς χαμηλὴν τιμὴν καὶ ἡμεῖς τὸν ἔχωμεν κτήμᾳ μας διὰ παντός, ἐάν, βέβαια, κάνωμεν τὴν ἀγορὰν αὐτήν. Δι' αὐτόν, ἀκριβῶς, τὸν λόγον θὰ ὑποσώμεν τὴν ἐσχάτην τιμωρίαν, ὅταν φεύγωμεν διὰ τὸν οὐρανὸν γυμνοὶ καὶ πτωχοί. Ἡ μάλλον δὲν θὰ ὑποσώμεν μόνον ἀβερπεπτύτους συμφοράς διὰ τὴν ἰδικὴν μας πτωχείαν, ἀλλὰ καὶ διότι καθιστώμεν καὶ ἄλλους πτωχοὺς. 188 Διότι, ὅταν οἱ εἰδωλολάτραι ἴθουν νὰ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν προθυμίαν μὲ τὰ ἐπίγεια ζητήματα αὐτοί, οἱ ὅποιοι ἔχουν γινώσκει τὸσον μεγάλα μυστήρια, διωσθήποτε, θὰ προσκολληθῶν πολὺ περισσότερο εἰς τὰ ἐπίγεια ἀγασθὰ καὶ ἐξ αἰτίας οὗτου περισσότερον φλόγα θὰ συσσωρεύσωμεν εἰς τὸ κεφάλι μας. Πραγματικά, ὅταν ἡμεῖς, ποὺ ἔχομεν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τοὺς διδάσκωμεν νὰ περιφρονῶν διὰ τὰ αἰσθητὰ πράγματα, τοὺς παρῶμεν οἱ ἴδιοι εἰς τὸ νὰ ἐπιθυμῶν περισσότερο ἀπὸ τὰ, πῶς θὰ ἡμπορέσωμεν νὰ σωθῶμεν, ἀφοῦ θὰ εἴμεθα ὑπεύθυνοι καὶ διὰ τὴν καταδίκην τῶν ἄλλων; Δὲν ἀκούεις τὸν Χριστὸν νὰ λέγῃ ὅτι μᾶς ἀφησεν εἰς τὸν κόσμον ὡς ἄλατι καὶ λαμπάδες⁸⁸, διὰ νὰ συγκρατῶμεν ὅσους παρασύρονται ἀπὸ τὴν τρυφὴν καὶ νὰ φωτίζωμεν ὅσους σκοτίζονται πνευματικά ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν φροντίδα διὰ τὰ χρήματα; 189 Ὅταν, λοιπόν,

τοὺς ρίπτωμεν εἰς μεγαλύτερον σκότος καὶ τοὺς καθιστῶμεν μαλθακοὺς, ποῖον ἐλπίδα σωτηρίας ἔχομεν; Δὲν ὑπάρχει καμμία ἐλπίς, ἀλλὰ μὲ κραυγὰς, μὲ δόντια ποὺ κτυποῦν ἀπὸ τὸν τρόμον καὶ μὲ τὰ πόδια μας δεμένα, θὰ ριφθῶμεν εἰς τὴν φωτιά τῆς γεέννης, ἀφοῦ μᾶς προετοιμάσων καλὰ πρὸς τοῦτο αἱ φροντίδες μας διὰ τὰ πλούτη.

Συνεπῶς, ἀφοῦ συνειδητοποιήσωμεν αὐτά, ἄς σκεπώμεν καθε δεσμὸν, ὁ ὁποῖός μας συνδέει μὲ τὴν ματαιότητά αὐτήν, διὰ νὰ μὴ περιπέσωμεν εἰς ἐκεῖνα τὰ δεσμά, τὰ ὁποῖα μᾶς παραδίδουν εἰς τὸ ἀσθεστον πῦρ. Πραγματικά, ὁποῖος εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ χρημάτων, θὰ εἶναι συνεχῶς δεμένος καὶ εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς τὸν οὐρανόν. Ὅποιος, ὅμως, ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτήν, 190 θὰ ἐπιτύχῃ καὶ τὴν ἐπίγειον καὶ τὴν οὐράνιον ἐλευθερίαν. Διὰ νὰ τὴν ἀποκτήσωμεν καὶ ἡμεῖς αὐτήν, ἄς συντρίψωμεν τὸν φοβερὸν ζυγὸν τῆς φιλοχρηματίας, ἄς δώσωμεν περὰ εἰς τοὺς ἑαυτοὺς μας διὰ νὰ πετάξουν πρὸς τὸν οὐρανόν, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

87. Ὅταν ἐπιθυμῶμεν.
88. 116β. Ματθ. 5, 13.